SAULIUS AMBRAZAS

DAIKTAVARDŽIŲ DARYBOS RAIDA

II

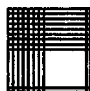
LIETUVIŲ KALBOS VARDAŽODINIAI VEDINIAI

MOKSLO IR ENCIKLOPEDIJŲ LEIDYBOS INSTITUTAS
VILNIUS, 2000

UDK 808.82-5
Am36

Recenzavo
prof. habil. dr. *Albertas Rosinas*

Kalbos
ugdymo
programa

Išleista Valstybinės lietuvių kalbos komisijos
prie Lietuvos Respublikos Seimo lėšomis
pagal Valstybinės kalbos vartojimo ir ugdymo
1996–2005 metų programą

ISBN 5–420–01460–2

PRATARMĖ

Šis darbas yra 1993 m. pasirodžiusios monografijos „Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai“ (DaiktvDrR) tąsa. Čia baigiama tirti lietuvių kalbos daiktavardžių darybos kategorijų raida nuo seniausių laikų ligi šių dienų. Dabartinę tų kategorijų būklę savo darbuose aprašė mano Mokytojas prof. habil. dr. Vincas Urbutis.

Monografijoje nagrinėjamos septynios lietuvių kalbos vardažodinių daiktavardžių darybos kategorijos: ypatybių, kuopinių, vardažodinių vietos, moteriškosios bei vyriškosios lyties asmenų ir gyvūnų, ypatybės turėtojų pavadinimai ir deminutyvai. Remiantis medžiaga, surinkta iš svarbiausių XVI–XVII a. raštų, didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ (LKŽ I–XIX), jo kartotekos, „Lietuvių kalbos atlaso“ (LKA I–III), tarminių žodynų (DūnŽ; DTŽ; LŽ; ZtŽ), tarmių aprašų (ypač Otrębski 1934; Vidugiris 1969; Senkus 1972 ir kt.), bei kitų giminiškų kalbų (ypač latvių, prūsų, slavų) duomenimis, siekiama nustatyti, kurios darybos kategorijos paveldėtos iš indoeuropiečių prokalbės, o kurios susidarė vėliau baltų kalbose ar pačioje lietuvių kalboje. Taip pat bandoma įžvelgti ir šias kategorijas sudarančių darybos tipų skirtingo senumo istorinius sluoksnius. Darybos afiksų kilme domimasi tik tiek, kiek tai padeda nustatyti darybos tipų susidarymą. Tuo šis, kaip ir ankstesnis (DaiktvDrR), tyrimas skiriasi nuo Augusto Leskieno (1891), Prano Skardžiaus (ŽD), Janio Endzelyno (SV; LVG; BKGF), Jano Otrębskio (GJL II) ir kt. darbų (plačiau apie istorinės žodžių darybos principus žr. DaiktvDrR 7–19).

Darbo pabaigoje, be sutrumpinimų ir literatūros sąrašų, pateikiamos dvi rodyklės: lietuviškų priesagų ir lietuviškų žodžių (į pastarąją rodyklę įtraukti ne tik šioje, bet ir ankstesnėje monografijoje minimi žodžiai), santrauka vokiečių kalba ir pirmojoje monografijoje (DaiktvDrR) pastebėtų klaidų atitaisymas.

Darbo rengimas truko apie aštuonetą metų. Per tą laiką kai kurios jo dalys ar skyriai (vėliau šiek tiek paredaguoti, papildyti naujais duomenimis ir literatūra) buvo išspausdinti atskirais straipsniais „Lituanisticoje“ (3(11), 1992, 22–34; 4(12), 1992, 31–49; 3(15), 1993, 38–49), „Lietuvių

kalbotyros klausimuose“ (33, 1995, 179–199; 34, 1994, 130–157; 36, 1996, 101–119; 37, 1997, 122–137; 39, 1998, 148–176), o jų išvados paskelbtos ir užsienio leidiniuose anglų, vokiečių kalbomis (*LgB* 1, 1992, 32–48; 2, 1993, 47–67; *IF* 99, 1994, 278–300; W. Smoczyński (ed.) *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia Ioannis Safarewicz memoriae dicata*, Cracoviae: Vniversitas, 1995, 47–50; J. D. Range (Hrsg.) *Aspekte baltischer Forschung*, Essen: die blaue Eule, 2000, 13–20).

Ypač esu dėkingas Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriaus vadovui dr. Kaziui Morkūnui, kurio draugišką paramą jaučiau kiekviename žingsnyje. Norėčiau dar padėkoti prof. habil. dr. Algirdui Sabaliauskui, prof. habil. dr. Simui Karaliūnui, prof. habil. dr. Albertui Rosinui, habil. dr. Giedriui Subačiui, dr. Aloyzui Vidugiriui, doc. dr. Danguolei Mikulėnienei, doc. dr. Juozui Karaciejui, dr. Nijolei Čepienei, dr. Kaziui Garšvai, skaičiusiems monografijos rankraštį ir pateikusiems vertingų pastabų bei patarimų. Prie tolesnio monografijos tobulinimo prisidėjo redaktorės Marytė Treigienė ir Agota Sriubienė. Ačiū habil. dr. Axeliui Holvoetui, į vokiečių kalbą išvertusiam šio darbo santrauką. Taip pat esu dėkingas prof. Alfredui Bammesbergeriui, prof. Baibai Metuzālei-Kangerei ir velioniui prof. Claesui Wennerbergui už galimybę pasinaudoti turtingomis Eichstätto, Göteborgo, Stockholmo bibliotekomis, o prof. A. Bammesbergeriui – ir už gausias mokslinės literatūros siuntas.

Vilnius, 2000 m. liepos 8 d.

TURINYS

YPATYBIŲ PAVADINIMAI (VARDAŽODŽIŲ ABSTRAKTAI) ... 8

PAGRINDINIAI DARYBOS TIPAI ... 8

Vediniai su *-*ībā* ... 8
Vediniai su *-*īstā* ... 17
Vediniai su *-*mo-/-mā* ... 20

KITI DARYBOS TIPAI ... 28

Vediniai su darybos afiksais, nuo seno bendrais ypatybių ir veiksmų pavadinimams ... 28
Vediniai su *-*ti-* ... 28
Vediniai su *-*tu-* ... 29
Vediniai su *-*es-* ... 30
Vediniai su *-*men-* ... 34
Vediniai su *-*ul-* ... 35
Galūnių vediniai ... 36
Vediniai su būdvardinėmis priesagomis ... 39
Vediniai su *-*i̯o-/-i̯ā* ... 39
Vediniai su *-*to-/-tā* ... 40
Vediniai su *-*no-/-nā* ... 43
Vediniai su *-*lo-* ... 45
Vediniai su *-*u̯o-* ... 45
Vediniai su priesaga *-iškė* ... 46

KUOPINIAI PAVADINIMAI ... 47

Vediniai su *-*ā* ... 48
Vediniai su *-*(i)i̯o-* ... 53
Vediniai su *-*no-* ... 53
Vediniai su *-*to-* ... 57
Vediniai su *-*men-* ... 59

Vediniai su kitais ypatybių pavadinimų darybos afiksais 61

VARDAŽODINIAI VIETŲ PAVADINIMAI 63

Vediniai su priesagomis *-idė/-ydė, -udė* 63
Vediniai su priesagomis *-inė, -inis* 64
Vediniai su priesagomis *-iškė, -ikškė, -ykščia/-ykštė, -ikštė, -iščia* 64
Vediniai su priesagomis *-(i)nykas(-ė)/-(i)ninkas(-ė), -ininkis, -ikė* 65
Vediniai su slaviškomis priesagomis 66
Vediniai su ypatybių pavadinimų darybos afiksais 67

MOTERIŠKOSIOS LYTIES ASMENŲ IR GYVŪNŲ PAVADINIMAI 71

Vediniai su *-*ā* 71
Vediniai su *-*ī/-(i)i̯ā* 74
Vediniai su darybos galūne *-ė* 79
Vediniai su priesagomis *-ienė, -uvienė, -ainė, -ėnė, -(i)uonė, -inė* 83
Vediniai su priesaga *-aitė* 84

VYRIŠKOSIOS LYTIES ASMENŲ IR GYVŪNŲ PAVADINIMAI 85

Vediniai su priesaga *-inas* 85
Vediniai su priesaga *-ienis/-ienys* 86
Vediniai su priesaga *-ėnas* 86
viešnis (ar *viešnius*?) 86

DEMINUTYVAI (MAŽYBINIAI DAIKTAVARDŽIAI) 87

Vediniai su *-*ko-* 87
Vediniai su determinatyvu *-*l-* 93
Vediniai su determinatyvu *-*g'-* 97
Vediniai su determinatyvu *-*s-* 99
Vediniai su determinatyvu *-*t-* 103
Vediniai su būdvardine priesaga *-*no-* 105
Vediniai su ypatybės turėtojų pavadinimų darybos afiksais 108

Vediniai su priesagomis *-yklė, -uklis* 110
Vediniai su slaviškomis priesagomis 111

YPATYBĖS TURĖTOJŲ PAVADINIMAI 113

Vediniai su deminutyvų priesaga *-*ko-* 113
Vediniai su būdvardiniais afiksais 131
Vediniai su *-*i̯o-* 131
Vediniai su *-*no-* 144
Vediniai su *-*en-/-on-* 167
Vediniai su *-*lo-* 169
Vediniai su *-*ro-* 178
Vediniai su *-*to-* 179
Vediniai su *-*u̯o-* 180
Vediniai su *-*mo-* 181
Vediniai su *-*isko-* 181

Ypatybės turėtojų pavadinimai su veikėjų pavadinimams būdingomis priesagomis 183
Vediniai su *-*tlo-* 183
Vediniai su priesagomis *-inčius, -ončius(-ė)* 185
Vediniai su determinatyvu *-*d-* 185
Vediniai su determinatyvu *-*g-/-g'-* 185
Vediniai su determinatyvu *-*s-* 188
Vediniai su slaviškomis priesagomis 190

VARDAŽODINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ DARYBOS RAIDOS BENDRIEJI BRUOŽAI 191
Sutrumpinimai 209
Literatūra 212
Lietuviškų darybos afiksų rodyklė 235
Lietuviškų žodžių rodyklė 241
Die Entwicklung der Substantivbildung II: Denominativa im Litauischen (*Zusammenfassung*) 326
Monografijoje „Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai“ pastebėtų klaidų atitaisymas 346

YPATYBIŲ PAVADINIMAI (VARDAŽODŽIŲ ABSTRAKTAI)

§ 1. Lietuvių kalboje ypatybių pavadinimai (*nomina qualitatis*, toliau – NQ) daromi su daugiau kaip 50 priesagų ir 6 darybos galūnėmis.

Vediniai su priesagomis **-ībā, *-īstā* ir **-mo-* sudaro lietuvių kalbos ypatybių pavadinimų darybos paradigmos pamatą.

Kitus ne tokius produktyvius darybos tipus istoriniu požiūriu galima suskirstyti į dvi grupes: 1) vieni ypatybių pavadinimai daromi su afiksais, nuo seno bendrais ypatybių ir veiksmų pavadinimams, 2) kitų darybai vartojamos priesagos, kilusios iš būdvardinių afiksų.

PAGRINDINIAI DARYBOS TIPAI

Vediniai su **-ībā*

-ybė

§ 2. Dabartinėje lietuvių kalboje tarp ypatybių pavadinimų vyrauja priesagos *-umas* vediniai. Kitokia jų būklė daugelyje XVI–XVII a. raštų – juose gerokai daugiau atitinkamų vedinių su priesaga *-ybė*.

Rytų aukštaičių 1605 m. (AK) ir 1677 m. (BK) anoniminiuose katekizmuose randame tik vieną priesagos *-umas* vedinį *tobulumas* BK $22_{10\text{–}11}$, o priesagos *-ybė* vediniai čia sudaro 61% visų NQ. Pastarojo tipo vediniai vyrauja ir K. Sirvydo raštuose: žodynuose (SD[1] ir SD[3] yra veikiausiai visai skirtingi žodynai, žr. Urbutis 1999) jie sudaro apie 42,9%, o Punktuose – net 59,5% visų NQ. Tuo tarpu priesagos *-umas* vedinių procentas čia visai nedidelis (SD – 15%, SP – 9%).

Žemaičių tarmėje XVI–XVII a. irgi, matyt, vyravo priesagos *-ybė* vediniai. M. Mažvydo raštuose priesagų *-ybė* ir *-umas* vedinių santykis 38:23, o S. M. Slavočinskio giesmyne – net 65:20 (žr. 1, 2 lenteles, p. 10–11). Priesagos *-ybė* vedinių (48) gerokai daugiau negu priesagos *-umas* vedinių (9) yra ir 1759 m. „Ziwate“, parašytame šiaurės žemaičių tarme.

Pažemaitės aukštaičio B. Vilento raštuose priesagų *-ybė* ir *-umas* vedinių santykis (36:19) yra panašus kaip ir jo pusbrolio M. Mažvydo raštuose.

§ 3. Vidurio aukštaičių tarme pagrįstuose XVI–XVII a. raštuose matome visai kitokį vaizdą. Antai M. Daukšos Postilėje pastebėti 147 priesagos *-umas* vediniai (jie sudaro apie 59% visų NQ) ir tik 36 (t. y. apie 13%) priesagos *-ybė* vediniai. S. B. Chylińskio išverstame Naujajame Testamente priesagos *-ybė* vedinių taip pat gerokai mažiau negu priesagos *-umas* vedinių (jų santykis 24:40). Tačiau apskritai čia vyrauja ypatybių pavadinimai su priesaga *-ystė* (48).

Iš minėtų vidurietiškų tekstų išsiskiria M. Petkevičiaus Katekizmas, kuriame priesagos *-ybė* vedinių yra daugiau negu atitinkamų vedinių su priesagomis *-umas* bei *-ystė* kaip ir aptartuosiuose rytų aukštaičių ir žemaičių tarme pagrįstuose raštuose (žr. 1 lentelę, p. 10–11). Tačiau tai galima būtų paaiškinti tuo, kad M. Petkevičius ilgą laiką gyveno Vilniaus krašte (Jablonskis 1939; Biržiška 1960: 187–188). Dėl to šiame Katekizme greta vyraujančių vidurietiškų lyčių atsirado viena kita rytietybė (Zinkevičius 1971: 69).

§ 4. Mažosios Lietuvos senuosiuose raštuose, pagrįstuose vakarų aukštaičių tarme, priesagų *-ybė* ir *-ystė* vediniai tarpusavyje taip pat konkuruoja. Ilgainiui priesagos *-umas* vedinių irgi daugėja. Antai J. Bretkūno Postilėje randame 33 vedinius su priesaga *-ybė*, 39 su priesaga *-ystė* ir 11 su priesaga *-umas*. Peržiūrėtose J. Bretkūno Biblijos dalyse (Job; Ps; GG; Pat; Pam) šių darybos tipų vedinių yra maždaug po lygiai (*-ybė* – 31, *-ystė* – 31, *-umas* – 33). XVII a. anoniminiame žodyne „Lexicon Lithuanicum" ryškiai vyrauja priesagos *-ystė* vediniai (80), po jų antroje vietoje eina priesagos *-umas* vediniai (55), o priesagos *-ybė* vediniai atsidūrę trečioje vietoje (39). XVIII a. J. Brodovskio išlikusioje žodyno dalyje jau gausiausi priesagos *-umas* vediniai (122), po jų eina priesagos *-ystė* (100) ir *-ybė* (67) vediniai. Tuo tarpu K. Donelaičio raštuose priesagos *-ybė* vediniai vyrauja (žr. 2 lentelę, p. 12–13).

Aptartieji statistiniai duomenys leidžia manyti, jog kadaise lietuvių kalboje ypatybių pavadinimai dažniausiai buvo daromi su priesaga *-ybė*. Tačiau kai kuriose vakarų aukštaičių šnektose dar prieš raštijos pradžią juos iš pirmosios vietos ėmė stumti priesagų *-ystė* ir *-umas* vediniai.

§ 5. Priesagos *-ybė* vediniai jau XVI–XVII a. nebuvo produktyvūs. Dauguma jų yra seni, padaryti iš nepriesaginių laipsniuojamųjų būdvardžių. Naujų šio tipo vedinių nedaug. Antai vos keli senųjų raštų ypatybių pavadinimai su priesaga *-ybė* (skirtingai negu su *-ystė*) padaryti iš skolintų būdvardžių. Gana paplitę vediniai *cielybė, čielybė, čystybė, durnybė, kytrybė, liuosybė, prastybė*, vartojami ir dabar tarmėse, gali būti atėję iš ankstesnių

1 lentelė. **Ypatybių pavadinimai Didžiosios**

Darybos afiksai	Ypatybių pavadinimų kiekis					
	DP		PK		Ch[1]	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
-yba	2	0,73	–	–	–	–
-ybė	36	13,09	36	46,75	24	20,17
-enybė	–	–	1	1,30	2	1,68
-inybė	–	–	–	–	1	0,84
-ysta	19	6,91	1	1,30	–	–
-ystė	38	13,82	18	23,38	48	40,34
-umas	147	53,45	13	16,88	40	33,61
-uma	5	1,82	–	–	–	–
-imas/-ymas	4	1,45	1	1,30	–	–
-ima	1	0,36	–	–	–	–
-imė	–	–	–	–	–	–
-atis	3	1,09	–	–	–	–
-astis	2	0,73	1	1,30	–	–
-atvė	1	0,36	–	–	1	0,84
-ulys	–	–	–	–	–	–
-ija	–	–	–	–	–	–
-ata	1	0,36	1	1,30	1	0,84
-ena	1	0,36	–	–	–	–
-yna	1	0,36	–	–	–	–
-iškė	1	0,36	1	1,30	1	0,84
-is	5	1,82	–	–	1	0,84
-ius	1	0,36	–	–	–	–
-a	1	0,36	–	–	–	–
-as	2	0,73	–	–	–	–
-ė	4	1,46	4	5,19	–	–
-ia	–	–	–	–	–	–
Iš viso	275	100	77	100	119	100

Lietuvos senuosiuose raštuose

atskiruose tekstuose							
SlG		SD		SP		AK, BK	
sk.	%	sk.	%	sk.	%	sk.	%
1	0,86	3	0,80	1	0,76	1	1,54
65	56,04	161	42,93	78	59,54	37	56,92
2	1,72	–	–	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–
7	6,04	–	–	2	1,53	2	3,08
15	12,93	117	31,20	25	19,08	17	26,15
20	17,24	58	15,47	12	9,16	1	1,54
–	–	6	1,60	1	0,76	–	–
–	–	6	1,60	–	–	–	–
–	–	1	0,27	–	–	–	–
–	–	1	0,27	–	–	–	–
–	–	–	–	1	0,76	–	–
–	–	1	0,27	–	–	–	–
1	0,86	–	–	–	–	–	–
–	–	1	0,27	–	–	–	–
–	–	1	0,27	–	–	–	–
1	0,86	1	0,27	–	–	–	–
–	–	–	–	1	0,76	1	1,54
–	–	–	–	1	0,76	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–
–	–	8	2,13	3	2,30	2	3,08
–	–	1	0,27	1	0,76	–	–
2	1,72	2	0,53	–	–	2	3,08
–	–	1	0,27	1	0,76	–	–
1	0,86	5	1,33	4	3,05	2	3,08
1	0,86	1	0,27	–	–	–	–
116	100	375	100	131	100	65	100

2 lentelė. **Ypatybių pavadinimai Mažosios**

Darybos afiksai	Ypatybių pavadinimų kiekis					
	Mž		Vln		BP	
	sk.	%	sk.	%	sk.	%
-yba	1	0,85	1	0,87	1	0,95
-ybė	38	32,20	36	31,30	33	31,43
-enybė	1	0,85	1	0,87	1	0,95
-inybė	1	0,85	–	–	–	–
-ysta	9	7,63	23	20,00	10	9,52
-ystė	28	23,73	26	22,61	39	37,14
-umas	23	19,49	19	16,52	11	10,48
-uma	–	–	–	–	–	–
-imas/-ymas	10	8,47	1	0,87	–	–
-ima	–	–	–	–	–	–
-ymė	–	–	–	–	–	–
-atis	–	–	–	–	–	–
-astis	–	–	–	–	1	0,95
-esys	–	–	–	–	–	–
-estis	–	–	–	–	–	–
-atvė	–	–	–	–	–	–
-muo	–	–	–	–	–	–
-ata	2	1,69	3	2,61	2	1,91
-atas	–	–	–	–	–	–
-iena	–	–	–	–	–	–
-yna	–	–	–	–	–	–
-inė	–	–	1	0,87	1	0,95
-alas	–	–	–	–	–	–
-ovė	–	–	–	–	1	0,95
-iškė	–	–	–	–	1	0,95
-is	1	0,85	2	1,74	2	1,91
-a	1	0,85	–	–	–	–
-as	1	0,85	–	–	–	–
-ė	2	1,69	2	1,74	2	1,91
Iš viso	118	100	115	100	105	100

Lietuvos senuosiuose raštuose

atskiruose tekstuose							
BB (ištr., žr. § 4)		Lex		B		K.Donel.	
sk.	%	sk.	%	sk.	%	sk.	%
1	0,78	2	1,00	2	0,63	–	–
31	24,22	39	19,40	67	21,00	13	32,50
1	0,78	1	0,50	1	0,31	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–
11	8,59	3	1,50	5	1,57	2	5,00
31	24,22	80	39,80	100	31,33	4	1,00
33	25,78	55	27,36	122	38,25	9	22,50
6	4,69	1	0,50	1	0,31	3	7,50
–	–	2	1,00	–	–	–	–
–	–	1	0,50	–	–	–	–
–	–	–	–	1	0,31	–	–
1	0,78	–	–	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	1	2,50
–	–	1	0,50	–	–	–	–
–	–	–	–	1	0,31	1	2,50
–	–	1	0,50	1	0,31	–	–
–	–	1	0,50	–	–	–	–
1	0,78	1	0,50	1	0,31	2	5,00
1	0,78	–	–	–	–	–	–
–	–	2	1,00	–	–	–	–
–	–	1	0,50	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–
–	–	–	–	1	0,31	–	–
–	–	1	0,50	1	0,31	1	2,50
1	0,78	–	–	2	0,63	–	–
4	3,13	3	1,50	5	1,57	1	2,50
4	3,13	1	0,50	5	1,57	1	2,50
1	0,78	3	1,50	1	0,31	1	2,50
1	0,78	2	1,00	2	0,63	1	2,50
128	100	201	100	319	100	40	100

laikų (prieš XVI a.). Keli kiti būdingi tik seniesiems raštams, pvz.: *nebespiečnybė* „pavojus“ SE 36_{13}, 76_{20}, *pabažnybė* „pamaldumas“ SE 5x, *valnybė* „laisvė“ DP 4x; VlnE 67; Lex 37a, 44a; Q 106, 623; SapGr 86 (gana paplitęs XVIII–XIX a. Mažosios Lietuvos raštuose), *vlosnybė* „nuosavybė“ MT 31_{14}, *zocnybė* „garbingumas“ SE 72_{8}.

§ **6.** Taip pat labai retai šio tipo vediniai daromi iš daiktavardžių, pvz.: *amžybė* „amžinybė“ Mž 327^{*}_{16}; MT 14_{15}; KN 81; MTP 18 (t. p. D 100; Š), *bedugnybė* „didelė giluma“ SD^{3} 11, *draugybė* „bendruomenė“ MT 19_{16}; SE 131_{11}, 241_{23}; „draugė, kompanija“ PK 80; MP 205 (t. p. LzP; „draugystė“ J; Grl – LKŽ II^{2} 650), *kekšybė* VlnE 54_{17}, *latrybė* BP II 15_{13}; KN 270_{10}, *maldybė* „pamaldumas“ SP I 201_{6}; II $72_{12\text{-}13}$; BK $28_{1\text{-}2}$, 32_{17} (t. p. Sut; NdŽ; „pamaldos“ J I 171), *mestybė* „saikingumas“ AK 102_{21}; SP I 212_{20}; BK 27_{1} (t. p. N; [K]), *nemestybė* „nebuvimas saiko“ SD^{3} 210, *priepuolybė* SP I $142_{11,18}$, *sargybė* (plačiai paplitęs senuosiuose raštuose), *valdonybė* „baudžiava“ SD^{3} 307 (t. p. Sut; N; KŽ).

Praeityje vediniai su priesaga *-ybė* buvo daromi ir iš priesaginių vardažodžių. Tai rodo sudėtinės priesagos *-enybė, -inybė* (žr. §§ 7, 8).

-enybė

§ **7.** Ši priesaga sudėtinė, jungianti priesagas *-ena* (ar *-enė*) ir *-ybė* (plg. ŽD 99), plg. *retenà* (žr. § 77) ir *retenýbė, tolena* (žr. § 77) ir *tolenýbė.*

NQ *piktenybė* jau XVI–XVII a. buvo plačiai vartojama iš žemaičių ir vakarų aukštaičių tarmių ploto kilusių autorių raštuose. Kiek siauriau žinomas vedinys *rūstenybė* SlG II 3_{16}, 45_{12}; PK 87_{7}, 193_{19}; KN 68_{8}, 95_{16}; MP 253 (t. p. Sut; J).

Dabar dauguma šio tipo vedinių taip pat dažniausiai vartojama žemaičių ir vakarų aukštaičių tarmėse. Tačiau kai kurie žinomi ir rytų aukštaičių šnektose (daugiausia šiaurinėse). Ypač paplitę vediniai *brangenýbė, retenýbė, sunkenýbė, tikrenýbė, tamsenýbė.* Retesni yra NQ *alkenybė* MŽ; [K]; J; Gs (LKŽ I^{2} 103), *aukštenýbė/aũkštenybė* Gs; Ėr (I^{2} 490), *dailenýbė* Slnt (II^{2} 222), *didenýbė/didenỹbė* Vlkv; Ėr; Krž (II^{2} 476), *kaltenýbė* Prng; Pkr (V 153), *klam̃penybė* Brt (V 955), *leñgvenybė/lengvenýbė/lengvenỹbė* J; Žem; Plv; Gs (VII 336), *lygenỹbė* Prn (VII 464), *puikenýbė* Pšl (X 851), *saldenýbė* Varn (XII 63), *sausenỹbė/saũsenybė* Nmk; Erž; Pc (XII 213), *tolenýbė* Ėr (XVI 485).

-inybė

§ **8.** Ši priesaga sudėtinė, matyt, jungianti priesagas *-inis* ir *-ybė.*

XVI–XVII a. raštuose randame du šio tipo NQ *bjaurenybė* Ch^{1} Mr 7,21; PvK 7,2; PvG 5,19 (t. p. Bt Mt 15,32; Rdm – LKŽ I^{2} 797), *piktinybė* Mž 525_{16} (‖ *piktenybė* Mž 12x).

Dabar priesagos *-inybė* vediniai plačiausiai vartojami žemaičių tarmėje, ypač jos pietinėje dalyje, kur visai nėra priesagos *-enybė*. Antai V. Vitkausko dūnininkų žodyne (DūnŽ) randame 21 ypatybės pavadinimą su priesaga *-inybė* ir – nė vieno su *-enybė*.

Pavienių vedinių su priesaga *-inybė* pasitaiko ir aukštaičių tarmėje, plg. *branginýbė* DūnŽ ir Rdm (LKŽ I² 996), *klampinybė* „klampynė" Brt (V 956), *sunkinýbė/sunkinỹbė/suñkinybė* Krš; Trš; Grg; Grd ir K; Ps; Lzd (XIV 158), *tamsinýbė* Žem; DūnŽ; Užv; Krš; Šts; Pp; Rdn; Šv; Akm ir Krm (LKŽ XV 792).

-yba

§ **9.** Priesaga *-ybė* yra kilusi iš senesnės priesagos *-yba*. Priesagos forma jau senais laikais pakito dėl *(i̯)ē* kamieno produktyvumo.

XVI–XVII a. raštuose randame vos kelis vardažodinius vedinius su priesaga *-yba*. Iš jų plačiausiai paplitę vediniai *sargyba* ir *sodyba*. Reti yra NQ *nesargyba* „nesantaika" SD³ 209, *piktyba* „piktumas" MT $56a_7$, 56_{4-5}, 57_{14}, *svetyba* „vaišės, viešnagė" BB Est 1,5; Jer 16,8; C I 768 (t. p. N; K; L; Rtr; BŽ 103; KzR – LKŽ XIV 319).

§ **10.** Išskyrus dažnus vedinius *sodýba, piršlýbos*, dabar ypatybių pavadinimų su priesaga *-yba* daugiausia randame tik lietuvių kalbos ploto pakraščiuose palei Gudijos (Baltarusijos) pasienį (LKA III Žemėl. Nr. 123, p. 137).

Vieną kitą šio tipo vedinį turi ir žemaičių tarmė, pvz.: *gývyba* „gyvybė" S. Dauk; M. Valanč; J; [K]; Slnt; Ms; Šts (LKŽ III 380), *gudrýba* „gudrumas" S. Dauk; Slnt (III 698). S. Daukantas vartojo ir daugiau NQ su priesaga *-yba*, pvz.: *draugyba* „draugystė", *labyba* „turtas", *vergyba* „vergija" ir kt. (ŽD 91; Subačius 1993: 172–173).

§ **11.** Tokius vedinius daryti galėjo skatinti latvių kalba, plg. *dzîvība, gudrība, dràudzība, verdzība, labība*. Mat latvių kalba išlaikė senesnę priesagos **-ībā* formą (LVG 392).

Prūsų kalboje randame vedinį *pagonbe* (Heidenschaft) E 795, kuris turbūt taisytinas į **pagonībe* (plg. SV 218; BKGF 101; Mažiulis 1981: 45, 297) ir atitinka lie. *pagonýbė*. Tai leidžia manyti, kad priesagos **-ībā ā* kamieną pradėta keisti *(i̯)ē* kamienu jau seniai, visų pirma veikiausiai vakariniuose baltų dialektuose.

§ **12.** Baltiška priesaga **-ībā* glaudžiausiai siejasi su sl. *-ьba*, su kuria irgi daromi ypatybių pavadinimai. Kitose giminiškose kalbose priesagą **-bho-/-bhā* paprastai turi ne abstraktai[1], o spalvų ir gyvūnų pavadinimai

---

[1] Labai reti graikų kalbos priesagos **-bho-* abstraktai siejami su atitinkamais būdvardžiais, plg. φλήναφος „plepalai" ir „plepus" (Brugmann 1906: 390).

(Brugmann 1906: 386–390; Benveniste 1949). Su jais baltiškų **-ībā* vedinių tiesioginis ryšys yra neaiškus. P. Skardžius (ŽD 92) lietuvių kalbos ypatybių pavadinimus su *-yba* buvo linkęs laikyti sudaiktavardėjusiais būdvardžiais. Tačiau kai kuriose lietuvių tarmėse vartojama būdvardinė priesaga *-ybas(-a)* veikiausiai atsiradusi iš senesnės *-yvas(-a)* dėl priebalsių *v* : *b* kaitos (žr. § 87). Taip pat labai abejotina ir F. Spechto (1944: 27 tt.) hipotezė, kad priesagos **-bho-*, **-mo-* ir **-men-* kilusios iš vienos proformos. Tad vertas dėmesio bandymas priesagą **-bho-/-bhā* susieti su ide. šaknimi **bhā-* „šviesti, blizgėti, pasirodyti" (Prellwitz 1897; Grienberger 1900: 41–42; Brugmann 1906: 386; Heidermanns 1996: 270–274) arba šaknimi **bhŭ̄-* (resp. **bhe/o-*) „augti; būti, tapti" (Iljinskij 1902: 224; Bammesberger 1973: 131–132; Schmalstieg 1996: 66–67). Jei taip būtų buvę iš tikrųjų, baltų kalbų ypatybių pavadinimai su **-ībā* istoriškai galėtų būti laikomi dūriniais, panašiai kaip vokiečių kalbos priesagos *-heit* vediniai (plg. vok. *Schön-heit* „gražumas" ir go. *haidus* „būdas", žr. Henzen 1957: 110; Benveniste 1961: 127–128; Meid 1967: 220–221).

§ 13. Kaip galėtume paaiškinti baltų kalbų priesagos **-ībā* ir sl. **-ibā* formos skirtumą?

Neabejotina, kad slavų kalbų priesaga *-ьbā* atsirado priesagai **-bhā* prisijungus prie kamiengalio *i*, plg. s.b.sl. *borьba* : *borь* „mūšis", *riezьba* : *rezь* „pjūvis", *tatьba* „vagystė" : *tatь* „vagis" (DaiktvDrR 77 su lit.).

Daugiau neaiškumų kelia baltų kalbų priesagos **-ībā* kilmė.

Neretai manoma, kad vediniai su **-ībā* iš pradžių buvę daromi iš veiksmažodžių ir priesaga **-ībā* atsiradusi iš **-ī(ti)* + **-bā*[2]. Tačiau tiek lietuvių, tiek ir latvių kalbų senuosiuose raštuose veiksmažodinių šios priesagos vedinių yra nedaug, jie artimi vardažodiniams vediniams ir paplito tik XIX a. pabaigoje ar XX a. pradžioje (DaiktvDrR 76–77). Tad baltų kalbose su priesaga **-ībā* (panašiai kaip ir sen. slavų kalbose su **-ibā*) iš pradžių buvo daromi ypatybių pavadinimai ir tik vėliau veiksmų pavadinimai.

Kiti tyrinėtojai mano, kad baltų kalbose su priesaga **-ībā* buvo daromi vediniai iš *i*-kamienių daiktavardžių[3] ir ši priesaga (kaip ir sl. *-ьba*) turėjusi formą **-ibā*, o vėliau ji pakitusi į **-ībā* dėl kitų priesagų įtakos (pvz.: **-ī-to-*, **-ī-no-* ir pan.). A. Bammesbergeris (1973: 133) priesagą **-ībā* kildina iš daiktavardžių kamieno *i̯o* + **-bhā* (šio požiūrio kritiką žr. Hausenberga-Šturma 1974 [1975]: 111–112).

Tačiau lietuvių ir latvių kalbose ypatybių pavadinimai su **-ībā* (skirtingai negu atitinkami priesagos *-ьba* vediniai slavų kalbose) dažniausiai daro-

---

[2] Plg., pvz.: Brugmann 1906: 386; Otrębski GJL II 230.

[3] Osten-Sacken 1909: 308; Fraenkel 1912: 132.

mi ne iš daiktavardžių, bet iš būdvardžių. Todėl patikimiau priesagos *-*ībā* vedinius sieti su *ī* kamieno būdvardžiais (apie juos žr. § 168), plg. lie. dial. *lýgyba* (la. *līdzība*) : *lygì*/*lýgi*, lie. dial. *gudrýba* (la. *gudrība*) : *gudrì*[4].

Taigi baltų kalbų priesaga *-*ībā* ir sl. -*ьbā* veikiausiai atsirado priesagai *-*bhā* prisijungus prie skirtingų kamiengalių, plg. dar priesagas *-*i-ko-* ir *-*ī-ko-*, *-*ī-to-* ir *-*i-to-*, *-*ī-no-* ir *-*i-no-* ir pan.

§ **14.** Skiriasi ir tolesnė vedinių su šiomis priesagomis raida. Baltų kalbose priesaga *-*ībā*/*-ībē* kadaise buvo svarbiausia ypatybių pavadinimų darybos priemonė. Tik XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje lietuvių ir latvių kalbose labiau paplito veiksmų pavadinimai su šia priesaga. Tuo tarpu slavų kalbose – priešingai: labai anksti priesaga -*ьba* buvo panaudota veiksmų pavadinimams daryti, ypatybių pavadinimų su šia priesaga išliko labai mažai (plg. DaiktvDrR 77 su lit.).

Visa tai leidžia manyti, jog ypatybių pavadinimai su priesaga *-*ībā* kaip atskiras darybos tipas susidarė baltų kalbų dirvoje.

Vediniai su *-*īstā*

-ystė

§ **15.** XVI–XVII a. priesagos *-ystė* vediniai buvo labai produktyvūs. Dažniausiai jie buvo daromi iš daiktavardžių, kaip ir dabartinėje lietuvių kalboje. Tačiau visuose peržiūrėtuose šio laikotarpio raštuose randame daugiau ar mažiau šio tipo vedinių ir iš būdvardžių. Pažymėtina, kad senojoje lietuvių kalboje (skirtingai negu dabar) jie buvo daromi ne tik iš paprastųjų (plg. plačiai paplitusius vedinius *bendrystė, buklystė, senystė* ir kt.), bet ir iš priesaginių būdvardžių.

§ **16.** Daugelyje senųjų raštų vartojamas vedinys *mielaširdingystė* (ir dabar užfiksuotas vad. kapsų ir zanavykų šnektose, žr. Senkus 1972: 179). Jis padarytas iš būdvardžio *mielaširdìngas*, turinčio priesagą *-ingas*. Kiti tokios darybos vediniai yra retesni, pvz.: *apstingystė* MP 124, 232, *čestingystė* Vln 39_{17}, *dėkingystė* SD[1] 29; Lex 22a; C I 441 (t. p. R; K; LC 1879,29 – LKŽ II[2] 388), *graudingystė* Lex 17 (t. p. B 248; N; K), *nedėkingystė* BP II 350_{14}; Lex 99 (t. p. N; K II 263; I. Simon. – LKŽ VIII 609), *pirkingystė* „pirkimo pomėgis" SD[3] 142 (t. p. N; [K]), *priešingystė* SD[1] 142; SD[3] 348; SP I 105_{28}, 109_{15} (t. p. N; [K]), *sopulingystė* SP II 244_{19}, *veikingystė* „veiklumas" SD[3] 395.

Vėlesniuose raštuose dar užfiksuoti NQ *kliaudingystė* „ydingumas" B; N; K; Kel 1882,314 (LKŽ VI 67), *laimingystė* BsP II 58 (LKŽ VII 56),

---

[4] Plg. Hirt 1912: 13; Arumaa 1955: 24; Мартынов 1973: 17.

meilingystė B 422; N; K; Ns 1840,1; A 1885,102, *rūpestingystė* R II 14; N; K, *širdingystė* R II 373; MŽ II 501; N; K; Ns 1832,7; A 1995,12; LC 1878,16; L; NdŽ; KŽ (LKŽ XIV 849).

K. Sirvydo žodynuose randame kelis priesagos *-ystė* vedinius iš būdvardžių su priesaga *-iškas*: *adverniškystė* SD^3 265 (t. p. K), *motiniškystė* SD^3 16 (t. p. N; [K]), *nevyriškystė* SD^3 205 (t. p. N), *vyriškystė* SD^3 168 (t. p. Sut; N; [K]), *visiškystė* „tobulumas, pilnumas" SD^1 24, 138, 161.

§ **17.** Ypatybių pavadinimų su priesaga *-ystė* produktyvumą senojoje lietuvių kalboje rodo ir gausūs šio tipo vediniai iš skolintų būdvardžių, pvz.: *adnystė* „vertumas" Lex 89a; MP 167, *bagotystė* BB Pat 5x; Pam 3x; Ch^1 21x; SE 6x; Lex 70a (t. p. RD 142; K; Slm – LKŽ I^2 556), *cielystė* „sveikumas" MT 221 (Michelini 1994: 235), *dastainystė* „vertybė" Mž 326_{15}, *gadnystė* „vikrumas, gudrumas" MT $66a_{11}$ (t. p. N), *gatavystė* Ch^1 5x; MKr 3_5, *kytrystė* VlnE 134_9; BB Pam 1,17; 2,12; SD^1 31; Lex 59, 71 (t. p. R; N; K; Kel 1881,86 – LKŽ V 908), *miernystė* Ch^1 PvE 5,22; Lex 60a (t. p. R; N; K; Ns 1856,2 – LKŽ VIII 152), *nemylastyvystė* Mž 100_7, *nebespečnystė* Ch^1 5x; MKr 3_{21}, *nepabažnystė* SE 3x, *nevalnystė* VlnE 104_9 (įrašyta jau 1501 m. mišiole, žr. Narbutas, Zinkevičius 1989: 333), *nesmertelnystė* MT 31a, 244; SE 212_{11}, 226_{12}, *nevdečnystė* PK 186_8, *nevdiečnystė* „nedėkingumas" SE 7x, *neviernystė* Vln 6_{16}; SE 108_{28}; 220_6, *neviežlyvystė* KN 223_{29}, *nezbažnystė* Ch^1 PvR 1,18 (t. p. Sut), *nobažnystė* DP 292_9, 304_4; MKr 21_{13}; SE 4x; MT 92, 104, 116a, 125a, 140a, 175a; SapGr 32 (t. p. LysK 40_2, 44_{21}; GN JokL 1,26), *pabažnystė* Vln 41_{15}; SE 21x; MP 5, *pakarnystė* Mž 488_9; VlnE 122_6, 166_{21}; C II 144 (t. p. R; N; K), *paslūšnystė* SE 8x; PrP 3x; MP 2, *pobažnystė* MKr 391_1, *smertelnystė* MT 244a; PrP 30_{32}, *valnystė* (plačiai paplitęs sen. raštuose), *vdiečnystė* „vertumas, dorumas" SE 79_{28-29}, 205_{20}, 214_{13}, 218_{10}, *viernystė* Mž 99_{21}; Vln 56_5; BB 1 Moz 32,10; 44,29; 2 Moz 34,6; Rd 3,25; Mik 7,20; Ch^1 PvTit 2,30; Lex 89; Q 409 (t. p. R; N; K; Sut), *viežlybystė* KlG 66; Lex 53a, 89a, 104; SD^3 239, 305, 453; Ch^1 6x; MKr 39_1 (t. p. NT PvF 4,5; N), *viežlyvystė* SD^1 103, 104; SD^3 239, 305, 453; Ch^1 8x; SE 141_{27}, 227_7 (t. p. Bt PvK 4,5; BM 449; N; NdŽ), *zdrodlyvystė* „apgaulė" BP II 123_{26}.

Taigi senojoje lietuvių kalboje priesaga *-ystė* buvo gerokai įsibrovusi į priesagos *-ybė* darybos sritį. Ypač smarkiai šios priesagos konkuravo vakarų aukštaičių tarmėje (plg. §§ 3–4). Vėliau, vis labiau įsigalint priesagos *-umas* vediniams, smarkiai sumažėjo priesagos *-ystė* vedinių iš būdvardžių. Dabar tarmėse, išskyrus NQ *durnỹstė, jaunỹstė, kvailỹstė*, tokios darybos vedinių su priesaga *-ystė* pasitaiko retai (LKA III 137). Tačiau dar 1936 m. išleistame Mažosios Lietuvos giesmyne šio tipo vedinių būta daugiau (Kiseliūnaitė 1995: 525).

-yščia

§ **18.** Dėl *(i̯)ē* ir *i̯ā* kamienų mišimo (plg. § 177) iš priesagos *-ystė* atsirado nauja priesaga *-yščia*, kuri dažniausiai greta *-ystė* vartojama kai kuriose žemaičių šnektose, pvz.: *draugyščià, jaunyščià, durnyščià*[5].

-ysta, -ystva

§ **19.** Priesaga *-ystė* yra kilusi iš priesagos *-ysta* (panašiai kaip *-ybė* iš *-yba*), bet priesaga *-ysta (i̯)ē* kamieno formas gavo vėliau negu *-yba* (plg. § 9). Ypatybių pavadinimų su priesaga *-ysta* XVI a. raštuose yra gerokai daugiau negu su *-yba*.

Antai B. Vilento raštuose randame 24 priesagos *-ysta* NQ (greta 26 atitinkamų vedinių su *-ystė*): *bagotysta* VlnE 120_{72} (‖ *bagotystė*), *balamūtysta* „paikystė, apsileidimas" 222_{5}, *bloznysta* Vln 47_{7-8}, *draugysta* VlnE 121_{3} (‖ *draugystė* 130_{20}), *herčikysta* „hercogystė" 172_{9}, *karalysta* Vln 8x; VlnE 46x (‖ *karalystė* Vln, VlnE 3x), *kekšysta* VlnE 53_{5}, 116_{10}, *kytrysta* Vln 14_{21} (‖ *kytrystė*), *latrysta* VlnE 180_{22}, *lepysta* 158_{9}, 177_{22}, *mūdrysta* 158, *neprietelysta* 116_{12}, *nobažnysta* Vln 36_{8}, 56_{1-2} (‖ *nobažnystė*), *prarakysta* VlnE 108_{15} (‖ *prarakystė* „pranašystė" 33_{1}), *prietelnysta* 38_{7}, 116_{19}, *razbajysta* „plėšikavimas" 116_{13-14}, 210_{20}, 213_{25}, *ricerysta* „riteriškumas" 160_{12-13}, *tėvainysta* „paveldėjimas" 113_{31}, 135_{8}, *tironysta* Vln 7_{17}, *valnysta* 2_{3}, *vertysta* 17_{15-18} (‖ *vertystė* „vertybė" VlnE 111_{20}), *viežlybysta* 116_{20}, *zdradlyvysta* 75_{10}.

Kaip matyti iš šių pavyzdžių, vediniai su priesaga *-ysta* (kaip ir su *-ystė*) senojoje lietuvių kalboje buvo daromi tiek iš daiktavardžių, tiek ir iš būdvardžių. Kituose XVI a. raštuose vedinių su priesaga *-ysta* yra šiek tiek mažiau (Mž – 9, BP – 10, DP – 19, žr. 1, 2 lenteles, p. 10–13).

§ **20.** XVII a. raštuose, pagrįstuose vakarų ir rytų aukštaičių tarmėmis, šių vedinių yra dar mažiau. K. Sirvydo žodyne, 1605 m. (AK) ir 1680 m. (PrP) anoniminiuose katekizmuose, S. B. Chylińskio Naujojo Testamento vertime neaptikta nė vieno vedinio su priesaga *-ysta*. K. Sirvydo Punktuose ir vad. Belarmino katekizme (BK) randame po 2, M. Petkevičiaus katekizme – 1, Mažosios Lietuvos žodyne Lexicon Lithuanicum – 3 šio tipo vedinius. Tik žemaičio S. M. Slavočinskio giesmyne priesagos *-ysta* vedinių yra maždaug tiek pat (7) kiek ir M. Mažvydo raštuose (žr. 1, 2 lenteles, p. 10–13).

Kai kuriose pietų žemaičių šnektose priesagos *-ysta* vedinių gausiai vartojama ir dabar. V. Vitkausko žodyne (DūnŽ) randame 48 šio tipo vedinius (greta 6 atitinkamų vedinių su priesaga *-ystė*). NQ su priesaga *-ysta*

---

[5] Jonikas 1939: 35; Grinaveckis 1973: 290; LKA III Žemėl. Nr. 124, p. 138.

taip pat žinoma nemažame pietų, rytų, vakarų aukštaičių tarmių plote (LKA III Žemėl. Nr. 124).

§ **21.** Prūsų kalboje užfiksuotas tikslus lietuviško vedinio *krikščionystà* DP 16x; J; Vlk (LKŽ VI 593) atitikmuo: *cristionisto* (Kristenheit) E 794.

Latvių kalboje vedinių su priesaga **-īstā/-īstē* beveik visai nėra: J. Endzelynas (SV 53) mini tik tarminį vedinį *ķenīste* „karalystė".

XVI–XVII a. lietuviški raštai rodo, kad vediniai su *-ystė* tuo metu buvo ypač būdingi vakarų aukštaičių tarmei (plg. §§ 3–4).

Visa tai leidžia ypatybių pavadinimų su **-īstā* paplitimo centro ieškoti vakariniuose baltų kalbų dialektuose. Žinoma, šis darybos tipas atsirado tuo metu, kai jau buvo paplitę vediniai su **-ībā*.

§ **22.** Ypatybių pavadinimai su **-īstā* – tai sudaiktavardėję būdvardžiai (Būga 1959: 795), plg. lie. tarm. *balýstas* „pelkėtas" Lz (LŽ 31), *kiaulýstas* „nemandagus" Trgn; Prng; Ktk (LKŽ V 698), *ugnýstas/ugnýstas* „karštas, ūmus" Kp; An; Ps; Sb; Užp; Ldk; „ugnies spalvos" Kur (LKŽ XVII 388). Jie turi gausių atitikmenų slavų kalbose, pvz.: s.rus. *rečistъ* „iškalbingas", *plečistъ* „petingas", le. *barwisty* „spalvingas" ir t. t.[6]

Būdvardinė priesaga **-īsto-* yra priesagos **-īto-* variantas (plg. DaiktvDrR 131). Galimas daiktas, priesaga **-īsto-* į baltų kalbas labai senais laikais atėjo iš slavų kalbų, baltų kalbose šios priesagos būdvardžiai sudaiktavardėjo ir tapo ypatybių pavadinimais.

§ **23.** Dėl priesagos *-ysta* kontaminacijos su slaviška priesaga *-(ь)stvo* (apie ją žr. § 47) Zietelos tarmėje atsirado hibridinė priesaga *-ystva*, su kuria padaryti vediniai *jaunystvà* „jaunystė" (plg. dažnesnį *jaunystà*), *senystvà* „senatvė" (Vidugiris 1969: 154).

Vediniai su **-mo-/-mā*

-mas, -ma

§ **24.** Šias priesagas, tiesiogiai kilusias iš ide. **-mo-/-mā*, turi šie sukonkretėję vardažodiniai vediniai: *plõtmas* „tuščia, lygi vieta, aikštelė" Škn; „plotas, lopas" Btg, *plotmà* „tuščia, lygi vieta, aikštelė" Žem; Krš; Užv; Pkp; Btg; Šv, *plótma* „t. p." Škn (LKŽ X 313), *retmà* „reta vieta, retuma" Ml, *rėtmà* „retuma; proreta; promuša audekle" Užv (XI 493).

Šiaip lietuvių kalboje ypatybių pavadinimai daromi su išvestinėmis priesagomis *-u-mas, -i-mas* ir pan. Tačiau baltiškieji skoliniai Baltijos finų kalbose leidžia manyti, kad bent veiksmų pavadinimai su grynąja priesaga **-mo-* baltų kalbose kadaise buvo produktyvūs (plg. Vaba 1995).

---

[6] Winkler-Leszyńska 1963; Vaillant 1974: 469–471; Kiparsky 1975: 219.

§ 25. Priesagos *-umas* (< *u* + **-mo-*) ypatybių pavadinimai ėmė plisti tuo metu, kai sumažėjo priesagos **-ībā/-ībē* darumas. Šis procesas jau vyko raštijos pradžioje vakarų aukštaičių tarmėje (plg. §§ 3–4). Čia priesagos *-umas* vediniai buvo daromi ne tik iš būdvardžių, bet kartais ir iš daiktavardžių.

Daugiausia tokių vedinių randame M. Daukšos raštuose: ***bedievumas*** DP 4x, ***nuodėmumas*** 28_{20}, ***padermumas*** 484_{50}, ***priešumas*** 393_{43}, 448_{1}, ***tėvainumas*** 6X; DK 12_{4}, 96_{2}, 142_{18}, ***viršumas*** DP 36_{19}, ***žmonumas*** 76_{27}, 337_{9}, 477_{16}. Beveik visi šie vediniai kai kurių tyrinėtojų laikomi M. Daukšos naujadarais[7]. Tuo tarpu P. Skardžius (ŽD 212–213; 1959) juos pateikia greta kitų liaudiškų vedinių.

Priesagos *-umas* NQ esama ir kituose senuosiuose raštuose, pvz.: ***aplinkumas*** „aplinkybė" SD[1] 112 (t. p. J), ***negandumas*** PK 138_{19}, ***siustumas*** PsD 7,17; 58,5; Lex 108; C I 697 (t. p. B 927; H; VoL 476).

Jų pasitaiko ir lietuvių kalbos tarmėse (daugiausia vakarinėse), pvz.: *bedarbùmas* „bedarbystė" Plng (LKŽ I[2] 708), *darbininkùmas* „darbštumas" Plt; Kair; Skr (II[2] 227), *kiekùmas* „kiekis" J (LKŽ V 747), *lietùmas* „lietaus gausumas" Jnšk (ŽD 212), *meistrùmas* „meistriškumas" Pns (LKŽ VII 1019), *palaikùmas* Grd; Skr : *palaĩkis* „silpnumas" Užv (IX 233), *ponùmas* „buvimas ponu" Slnt (X 432), *raganùmas* „piktumas" J; Jrb; Gl (XI 22), *šãkumas* (plačiai paplitęs žemaičių tarmėje, žr. LKŽ XIV 426–427), *tinginùmas* A 1884,285; BsMt I 110(Nm); Skr; Mrj; Jrb; Rs; Krš; Užv; Vrn (XVI 375), *turtùmas* Kb (LKŽ XVII 168).

§ 26. Latvių kalboje tarp ypatybių pavadinimų taip pat vyrauja vediniai su atitinkama priesaga *-ums*, kurie irgi daromi ne tik iš būdvardžių, bet kartais ir iš daiktavardžių, plg. lie. *šãkumas* ir la. *sakums* „išsišakojimas", lie. *viršùmas* ir la. *virsums*, la. *austrums* „rytai" (: *austra* „aušra"), *dvanums* (: *dvans* „garas, tvaikas")[8]. Gana seniai abiejose kalbose imta daryti ir veiksmų pavadinimus su *-um(a)s* (DaiktvDrR 73–76).

Priesagos *-umas* vediniams plisti veikiausiai turėjo įtakos padidėjęs *u* kamieno būdvardžių produktyvumas rytų baltų kalbose[9]. Ilgainiui su priesaga *-umas* imta daryti vedinius ne tik iš *u* kamieno, bet ir iš *o, (i)i̯o* kamienų vardažodžių, o vėliau ir iš veiksmažodžių.

§ 27. Kai kuriuose šio tipo ypatybių pavadinimuose iš *(i)i̯o*-kamienių būdvardžių vakarų aukštaičių tarmėje ir šia tarme pagrįstuose senuosiuo-

---

[7] Otrębski GJL II 163; Lebedys 1963: 314; Palionis 1979; 1980; 1995.

[8] Leskien 1891: 432; Mühlenbach 1905: 403; LVG 334.

[9] Apie tai žr. Skardžius ŽD 33–35; Zinkevičius 1981: 22–23 su lit.; Vanags 1989; 1990.

se raštuose priesaga *-umas* eina po minkštojo priebalsio, t. y. turimas jos variantas *-iumas*, pvz.: *didžiumas* „didumas, aukštumas“ BB 2 Moz 26,8; „dauguma“ Jnšk : *dìdis*, *tuščiumas* „tuštumas“ Ch 2 Kar 21,3 : *tùščias*, *žaliùmas* „žalumas“ Plv; Gs : *žãlias* (ŽD 212; Senkus 1972 : 162).

§ **28.** Kadaise priesagos *-umas* ypatybių pavadinimai buvo linkę konkretėti. Antai senuosiuose raštuose jie gana dažnai turi ne tik abstrakčią, bet ir konkrečią (dažniausiai ypatybės turėtojo) reikšmę, pvz.: *apskritumas* „rutulys, apskritimas“ DP 10x; BB Ps 24,1; 33,8; Lex 31; B 313, 419, 1028; R II 398; K I 527, *aštrumas* „briauna“ BB Job 1,15, *aukštumas* „aukšta vieta, aukštuma“ BB GG 4,8; Ch 2 Moz 17,10, *baltumas* „kiaušinio baltymas“ BB Job 6,6; SD[3] 13; „akies baltymas“ SD[3] 13 („balta dėmė, baltas sluoksnis“ MŽ; KB II 55; Jnšk – LKŽ I[2] 621), *drėgnumas* „skystis, gėralas“ BB Ps 32,4; SD[3] 100; Ch 4 Moz 6,3; 11,8; B 1033; R II 298, *gerumas* „turtas“ BB Ps 25,13, *gilumas* „gelmė, gili vieta“ DP 14_{40}, 154_{42}, 291_{48}, 400_{26}, 516_3 (šią reikšmę jis turi ir vėlesniuose raštuose, ir tarmėse); „kabė, sagtis“ Ch 2 Moz 28,13, *greikštumas* „papuošalas“ BB 2 Moz 33,4; Pat 1,9, *jaunumas* „jaunimas“ BB Ps 48,15; 78,63; Vln 47_{17}; DP 413_{12}, 587_6 (t. p. Šts, plg. *jaunumė̃lis* „jaunimėlis“ JV 433; Nm – LKŽ IV 313), *minkštumas* „minkštimas“ B 294 (t. p. V. Kudir; Vaižg; KlvrŽ – LKŽ VIII 230), *smalstumas* „skanėstas, gardumynas“ Lex 21a; C I 432; Q 113 (t. p. N; J; Kos 40; RtŽ), *smalstumai* „t. p.“ SD[3] 474; KN 260 (t. p. R; MŽ; K. Donel; [K]; Sut; J; Rtr; NdŽ; L; BŽ 519), *žalumas* „žalia dėmė“ R II 182, 183 (t. p. Pžsl; „žolynai“ Pžsl; Kp; „lapas“ Krok, plg. *žalùmai* „žolynai“ Pš; M, *žalumė̃lis* „t. p.“ JD 755; LTR(Brž); d(Kp) – LKŽK).

Kad šių vedinių reikšmės konkretėjo jau senais laikais, liudija helonimai *Bradumas* Lk, *Lendrumas* Lkv, *Dykumaĩ* Skr, *Plãtumai* Lksd; Rs, *Platùmai* Dt; Kltn (Bilkis 1998 : 158) ir kai kurie kiti panašūs tikriniai vardai su *-umas*, pvz.: *Platùmai* „Butrimonių valsčiaus pieva“, *Šíekštumas* „Šeduvos valsčiaus upė“, *Žalumaĩ* „Tirkšlių valsčiaus Pumpurų kaimo dalis“ (ŽD 213–214).

§ **29.** Dabar tarmėse priesagos *-umas* vediniai, išskyrus NQ *šlapùmas*, konkrečias reikšmes turi labai retai, pvz.: *cíelumas* „gelmė, sietuva“ Nmn; Drsk; Lp (LKŽ II[2] 25), *geltonùmas* „geltonymė“ Lz (LŽ 78), *grūstùmas* „kojos pėdos keltis“ Drsk (DTŽ 115), *kam̃štumas* „griozdas“ Als (LKŽ V 189), *liesùmai* „liesa mėsa prie lašinių“ Brs; Krš (VII 437), *lýgumas* Rš, *lygùmai* „lyguma“ Ktk; Dt (VII 485), *riebumaĩ* „taukai, riebalai“ Žž; Vvs; Plm; Rmš; „riebioji vieta“ Mrj; Gž; „rūdžių, rūdymo purvas“ Rš (XI 545–546), *šviesùmas* „apšvietimo įtaisai“ Krž (XV 552), *tankùmas* „tankumynas“ Tat; Ns 1832,4; Mit I 343; LTR(Krkn) (LKŽ XV 815), *tikrumaĩ* „artimiausi kraujo giminaičiai“ Srv (XVI 274).

Konkrečias reikšmes turi kai kurie vediniai su priesaga *-ums* ir latvių kalboje, plg. lie. *seklumà* ir la. *seklums* „sekli vieta", lie. *sausumà* ir la. *sausums* „sausuma" (Laumane 1996: 199, 204), taip pat *cietums* „kalėjimas", *tīrums* „dirva, laukas", *vecums* „senas miškas" ir kt. (LVG 333–334). Dabar lietuvių kalboje konkrečią reikšmę dažniausiai yra gavę atitinkami vediniai su priesagomis *-uma/-iuma, -umė, -imas/-ymas, -ima/-yma, -imė/-ymė* (žr. §§ 30–41).

-uma/-iuma

§ **30.** Zietelos tarmėje vediniai su priesaga *-uma*, turintys abstrakčią reikšmę, yra dažnesni už priesagos *-umas* vedinius, pvz.: *an(k)štumà* (‖ *an(k)štùmas*), *brangumà, ilgumà* ir t. t. (Vidugiris 1969: 154). Šio tipo NQ yra paplitę ir kai kuriose kitose pietinėse paribinėse tarmėse. Antai „Lazūnų tarmės žodyne" (LŽ) jų randame irgi daugiau (21) negu atitinkamų priesagos *-umas* vedinių (5). „Druskininkų tarmės žodyne" (DTŽ) šių abiejų darybos tipų vedinių yra po lygiai (t. y. po 32).

Vienas kitas ypatybės pavadinimas su priesaga *-uma* pavartojamas ir kitose aukštaičių tarmėse bei šiomis tarmėmis pagrįstuose senuosiuose raštuose. Antai M. Daukšos Postilėje randame NQ *šviesumà* 3x (t. p. KlG 72), *tamsumà* 2x, *tiesumà* 2x, K. Sirvydo žodyne – *gailumà* „žiaurumas, piktumas" SD³ 262, 420, 428, 454 („aitrumas" Gž; „gailumas, gailesys" TDr IV 255; Rod; „didelė rasa" Svn; „sužėlusi žemė" Užp; Lp – LKŽ III 30).

§ **31.** Ypatybių pavadinimai yra linkę konkretėti. Dauguma jų gavo vietos reikšmę (žr. § 148).

Kai kur tarmėse vartojamas vedinys *didžiumà* „dydis, didumas" Lz; Azr; „stambena" Kt; Sn; Rdm; „dauguma" Nm (LKŽ II² 492; Senkus 1972: 162) padarytas su priesagos *-uma* variantu *-iuma*.

Latvių kalboje priesagą *-uma* turi vos keli NQ, pvz.: *gaisuma* „šviesa", *siltuma* „šiluma" (Mühlenbach 1905: 403; LVG 333).

-umė

§ **32.** Vienas kitas priesagos *-umas/-uma* (kaip ir *-yba, -ysta*) vedinys yra gavęs *(i)ē* kamieno formas, plg. *daugumē̃* „didelė daugybė" Dglš; Plš (LKŽ II² 326) ir *daugùmas, daugumà; gilumē̃* „gilumas, gelmė" RD 48 (LKŽ III 304) ir *gilùmas, gilumà; jaunumē̃* „jaunystė" Ds; Plk; Dkk; Bsg; Gs; „jaunimas" On; Al; Rk; Svn; „jaunikis" PP 52 ir *jaunùmas; lýgumė* „lyguma" Lkž (VII 485) ir *lygùmas, lygumà; mažumē̃* „vaikystė, kūdikystė; maži vaikai" (plačiai paplitęs) ir *mažùmas, mažumà; patámsumė* Mrc; Lp ir *patámsuma* „tamsa" Rod (IX 604); *paprastumē̃* „prastoji, blogoji daikto dalis" Tv (X 560) ir *paprastùmas.*

§ 33. Visą būrį ypatybių pavadinimų su priesaga *-imas/-ymas* (< *i* + **-mo-*) randame M. Mažvydo raštuose: *bjaurimas* „bjaurumas“ 53_4, *bursimas* „bendravimas“ 34_{16}, *ramymas* (*ramimas*?) „ramumas“ 37_{24}, 38_1, *sausimas* „sausumas“ 466_7, *silpnimas* „silpnumas“ 52_{20}, *sunkimas* „sunkumas“ 572_9, *sveikimas* „sveikumas“ 77_3, *viežlybimas* „dorumas“ 29_{18}[10].

§ 34. Vienas kitas vardažodinis priesagos *-imas* vedinys, turintis abstrakčią reikšmę, pasitaiko ir kituose XVI–XVII a. raštuose, daugiausia parašytuose vakarų aukštaičių tarme, pvz.: *barnimas* „barnis“ WP 41, *daugimas* „daugumas“ DP 49_{10}; VlnE 43_{11}, *didimas* „galingumas“ DP 505_{41} („didumas“ S. Dauk; „puikybė“ Šts – LKŽ II² 478), *ypatimas* „ypatumas“ DP 449_{47}, *laimimas* „likimas, lemtis“ SD³ 117 (t. p. N), *mažimas* „mažumė“ DP 28_{14} („maži vaikai“ Arm – LKŽ VII 969), *patogimas* „proga, dingstis“ Q 217, *šlapimas* „drėgmė, šlapumas“ SD¹ 83; SD³ 178, *tėvainimas* DP 2_{41}, *tėvonimas* „paveldėjimas“ BB Zak 2,16; PvR 9,4, *tolimas* „tolumas“ DP 64_{32} (plg. Urbutis 1978a: 82).

Tokių NQ esama Zietelos tarmėje (pvz.: *ãštrimas/aštrìmas* „aštrumas“, *karštimas* „karštis“ ir kt., žr. Vidugiris 1969: 154) ir kai kuriose kitose lietuviškose salose Gudijoje, pvz.: *tamsìmas* „tamsumas“ Pst (LKŽ XV 792).

§ 35. Dabar dauguma vardažodinių vedinių su priesaga *-imas/-ymas* yra gavę konkrečias (daugiausia ypatybės turėtojų) reikšmes ir tuo ryškiai skiriasi nuo atitinkamų priesagos *-umas* ypatybių pavadinimų, plg. *apskritìmas* ir *apskritùmas, báltymas* ir *baltùmas, jaunìmas* ir *jaunùmas*[11].

Kai kurie vediniai su priesaga *-imas/-ymas* konkrečias reikšmes turi jau senuosiuose raštuose, pvz.: *apskritimas* Lex 56; SD³ 69, *baltymas* DP 559_{29}; SD³ 13,15, *jaunimas* SD¹ 82; SD³ 176, *margimas* „dėmė, strazdana“ SD¹ 121 (t. p. R II 329; MŽ), *minkštimas* Lex 56.

§ 36. Kad šio tipo NQ ėmė konkretėti gana seniai, rodo vedinys *pólymas* „žema, pelkėta vieta; didelis miško, lauko plotas“ (žr. § 147), kurio pamatinio būdvardžio lietuvių kalboje jau nebėra, jis išliko latvių kalboje – *pāls* (*pàls*) „blyškus“ (Каралюнас 1981), plg. dar ežero vardą *Pólymas* Ldvn; Mrk ir kitus vandenvardžius: *Léndymas* Skd (plg. *léndymas* „lankos, pievos“ ir pr. acc. sg. *lindan* (Thal) III 57_{11}, r. *ляда* „žema, pelkėta vieta“), *Léndrimai* Kltn : *léndrimai* „krūmokšniais apaugusi pieva“, *Žalìmai* Šv : *žalìmai* „žalumos“ (Vanagas 1970: 42; 1981: 138, 186, 263, 397). Su priesaga *-imas/ -ymas* yra padaryta ir vardažodinių helonimų (Bilkis 1998: 102–104).

---

[10] Plg. Senkus 1957: 77; Bammesberger 1973: 105; Zinkevičius 1979: 19.

[11] ŽD 209; DaiktvDr 352–353; Jonikas 1951: 70–71.

Anksčiau konkretėti buvo linkę ir atitinkami priesagos *-umas* vediniai (§ 28).

§ **37.** Apskritai priesagos *-i-mas* ir *-u-mas* kadaise fukncionavo kaip priesagos *-mas* (< **-mo-*) variantai, dedami prie skirtingų kamiengalių (žr. §§ 39–40). Tuos laikus primena Zíetelos tarmė, kur, kaip minėta, ypatybių pavadinimai daromi tiek su priesaga *-umas* (resp. *-uma*), tiek ir su *-imas/-ymas*. Pastaroji priesaga lietuvių kalboje būdingesnė veiksmų pavadinimams (apie šio darybos tipo raidą žr. DaiktvDrR 21–26).

Slavų ir anatolų kalbose su priesaga **-imo-* irgi buvo daromi ne tik veiksmų, bet ir ypatybių pavadinimai, pvz.: **bělьmo* : **bělъ* (plg. lie. *báltymas*, la. *bãlums* „blyškumas“ [12]), sl. **bogatьmo* : **bogatъ* (Лиукконен 1988: 89), het. *ekunima-* „šaltis“ : *ekuna-* „šaltas“ [13].

-ima/-yma

§ **38.** Vedinys *šilimà* plačiai paplitęs nuo raštijos pradžios. Kiti vediniai su šia priesaga yra būdingiausi žemaičių tarmei ir tuo skiriasi nuo vedinių su *-uma*, labiau paplitusių aukštaičių tarmėje. Minėtame V. Vitkausko žodyne (DūnŽ) randame 16 priesagos *-ima/-yma* vedinių (o atitinkamų priesagos *-uma* vedinių čia pastebėta tik 5). Dauguma jų turi konkrečias vietos reikšmes (žr. § 148), o ypatybę žymi tik du: *plonimà* „plonumas“, *sveikimà* „sveikumas“, plg. dar *smailimà* „mėgimas pasimeilinti“ Tl (greta „smailioji, aštrioji dalis“ DūnŽ; Trk – LKŽ XIII 89).

Kaip minėta, žemaičių tarmei anksčiau buvo būdingi ir ypatybių pavadinimai su priesaga *-imas/-ymas*, plg. tarminį *sveikimà* ir M. Mažvydo *sveikimas* (žr. § 33). Taigi visai galimas daiktas, kad kadaise prieš *-umas* vedinių įsigalėjimą ypatybių pavadinimai su priesaga *-imas/-ymas* ir jos variantu *-ima/-yma* buvo daugiausia daromi žemaičių tarmėje, o atitinkami vediniai su priesaga *-umas* (ir jos variantu *-uma*) – aukštaičių tarmėje. Įdomu, kad Zíetelos tarmėje, kuri, kaip ir žemaičių tarmė, veikiausiai susiformavusi ant vakarų baltų kalbų substrato (Vidugiris 1996), susikryžiavo abi izoglosos.

§ **39.** Su priesaga **-mo-* baltų kalbose nuo seno buvo daromi ne tik abstraktai, bet ir būdvardžiai. Pažymėtina, kad latvių ir prūsų kalbose abstraktų su priesaga *-imas/-ymas* visai neužfiksuota, tačiau su šia priesaga yra būdvardžių, pvz.: la. *tãlims* (plg. lie. *tólimas/tólymas*), pr. acc. sing. *stesmu Aucktimm-ien* „tam vyriausiajam“ (den Obersten) III 91_{25} ir kt. (ŽD 209, 211; SV 47; BKGF 82; PKEŽ I 114–116). Tiesa, anksčiau manyta, kad

---

[12] Būga 1958: 473; Мартынов 1973: 35; Sławski 1976: 15.

[13] Laroche 1956: 74; Kronasser 1963: 178–179; Puhvel 1984: 258.

abstraktų su *-im(a)s/-ym(a)s* kadaise būta ir latvių kalboje, tik vėliau juos išstūmę atitinkami vediniai su *-um(a)s* (LVG 337; DaiktvDrR 24, 75–76). Tačiau abstraktų su *-imas/-ymas* nebuvimas latvių ir prūsų kalbose gali būti ne inovacija, bet didelis archaizmas.

Su priesaga *-umas* kadaise, matyt, irgi buvo daromi ne tik abstraktai, bet ir būdvardžiai, plg. pr. antrop. *Auctume* (Trautmann 1925: 15; PKEŽ I 116). W. R. Schmalstiegas (1974: 99) šią priesagą bando įžvelgti ir prūsų kalbos būdvardyje *tickrōmai* „tikri, teisūs" (gerecht) III 63_8. Tačiau čia priesaga **-mo-* gali būti prisijungusi ir prie kamiengalio *ō* (PKEŽ IV 193), plg. **-ō-men-* (žr. § 127).

Su veiksmų pavadinimams būdinga priesaga *-smas* (DaiktvDrR 51–52) padarytas būdvardis *liñksmas* (Bammesberger 1994). Darant būdvardžius, baltų kalbose priesaga **-mo-* buvo jungiama ir prie kitokių kamiengalių, plg. lie. *ar̃damas* su priesaga *-amas* (žr. § 414), prūsų kalbos asmenvardžius su *-aim-/-eim-*, pvz.: *Tholaime, Candeim* (Trautmann 1925: 165; SV 48). Balt. **kaima-/keima-* (plg. lie. *káimas, kiẽmas*), atitinkantis germ. **haima-* „namai; kaimas", irgi gali būti sudaiktavardėjęs būdvardis (iš ide. **kei-* „gulėti"), padarytas su grynąja priesaga **-mo-* (PKEŽ II 76–80; Bammesberger 1997).

§ **40.** Kad būdvardžiai su **-mo-* kadaise baltų kalbose buvo produktyvūs, rodo jų virtimas neveikiamaisiais esamojo laiko dalyviais. Be to, pastebėta duomenų, rodančių, kad pastarieji lietuvių kalboje kadaise buvo sumišę su priesagos **-i-mo-* veiksmų pavadinimais, o latvių kalboje – su atitinkamais **-u-mo-* vediniais (DaiktvDrR 26 su lit.). Priesagos **-mo-* būdvardžių (resp. dalyvių) ir abstraktų glaudų ryšį rodo ir kitų giminiškų kalbų duomenys (Hamp 1973; 1983).

Taigi, matyt, dar prabaltų laikais su priesaga **-mo-* galėjo būti daromi ir būdvardžiai, ir abstraktai (plg. Schmalstieg 1996: 65). Antai prūsų kalboje kartais tik iš konteksto galima nuspręsti, ar priesagos **-isko-* vedinys yra būdvardis, ar ypatybės pavadinimas, plg. *po Deiwūtiskan Enteikūsnan* „pagal dievišką patvarkymą" (nach Gōtlicher Ordnung) III 98_{5-3} ir *prei tenneison Deiwūtiskan* „jų palaimai" (zu jhrer Seligkeyt) III 17_{17-18} (plg. dar § 90). Panašiai kadaise galėjo būti vartojami ir priesagos **-mo-* vediniai (aut. 1996), plg. lie. *tólimas*, kuris užfiksuotas ir būdvardžio, ir abstrakto reikšme (žr. § 34), taip pat lie. *láima*, la. *laĩma* „laimė" ir pr. *etnīstis-laims* „malonės turtingas" (gnadenreich) III 63_1 (PKEŽ III 14–15).

Eidami abstraktų pozicijoje priesagos **-mo-* vardažodžiai buvo bevardės giminės. Jai nykstant atsirado priesagos *-imas/-ymas* ir *-ima/-yma* bei *-umas* ir *-uma* formų skirtumai, plg. dar prūsų kalbos ypatybių pavadinimus su *-isku* (< **-iskā*, žr. § 90).

§ 41. Senuosiuose raštuose randame NQ *gūdymė* „prietema“ C I 4; B, *mažimė* „vaikystė“ SP I 46_6, 212_{11}.

Dabar vardažodiniai vediniai su priesaga *-imė/-ymė* (kaip ir su *-ima/-yma*) labiausiai paplitę žemaičių tarmėje ir turi konkrečias reikšmes, pvz.: *áugymė* „jaunas medelis; atžala“ Lnk; „augalas“ S. Dauk; P; „skaudulys; karpa“ Up (LKŽ I[2] 463), *báltymė* „kiaušinio baltymas“ J; Slnt; „akies baltymas“ Žem; Grg; „baltas lopas, taškas“ Kal; Krt (I[2] 615), *jaunìmė* „jaunimas“ A. Baran; O; Kp; Pnd (IV 310); *júodymė* „juoda vieta“ J; I; Šts; „panagės juoduma“ J; Jn; Žem; Št; Skd; Pln (IV 402), *kiáurymė* „plyšys, anga“ J; Pln; Šv, *kiaurỹmė* „akivaras“ Vlkv; Mrs; Skp (V 707, plg. *kiáuryma*), *kíetymė* „kieta vieta“ S. Dauk; Slnt; Ms (V 763), *laũkymė* „natūrali aikštė miške“ S. Dauk; Grg; Gl; Plt; Rt; „balta dėmė gyvulio kaktoje“ Mrk; Rod; Ll (VII 180), *márgymė* „marga, ne vienos spalvos dėmė“ D. Pošk; J; Ms; Slnt; Trk (VII 852–853), *mė́lymė* „mėlyna dėmė“ J; Kv; Als; Kal (VII 1030), *raudỹmė* „raudona dėmė“ Rs (XI 249), *raudónymė* „t. p.“ J; Pp; Vkš; „raudona pašvaistė“ Žem; „odos paraudimas“ Šts (plg. *raudónyma* „raudona dėmė“ Slnt – LKŽ XI 260), *rētymė* „reta miško vieta“ Šts (plg. *rētymas* „retinamasis miško kirtimas“ Jsv – LKŽ XI 489), *šlãpymė* „šlapynė“ Šts (XIV 1019), *tùštymė* „vieta be kaulų; pilvas“ Snt (XVII 185, plg. *tùštymas*).

Senosios ypatybės reikšmės šio tipo vediniai jau beveik neturi, plg. nebent *kumpimẽ* „kumpumas, kreivumas“ J.

Priesaga *-imė/-ymė* bus atsiradusi iš *-ima/-yma* pagal produktyvų *(į)ē* kamieną (plg. priesagas *-ybė, -ystė*, žr. §§ 9, 19).

-ema, -emė, -omė

§ 42. Priesagą *-ema* turi NQ *šilemà* „šiluma“ Dr; Krš (DūnŽ 370).

Šios priesagos kilmė nėra aiški. V. Vitkauskas (1977: 99) mano, kad vedinyje *šilemà* balsis *e* galėjęs atsirasti iš balsio *i* dėl pastarojo platėjimo (plg. *šilimà, šilìmdaržis* „šiltadaržis“ Krš).

Priesagą *-ema* turi dar vandenvardis *Neremà* (taip pat neaiškios darybos, žr. Vanagas 1981: 228).

Be to, greta priesagos *-ema* yra ir priesaga *-emė*. Su ja padarytas NQ *sunkẽmė* „nėštumas“ Grv; Pls; Vlk; Asv (XIV 154) ir kaimo pavadinimas *Lekẽmė* „Plungės valsčiaus kaimas“ (ŽD 207).

F. Spechtas (1944) yra nurodęs nemaža priesagų su sonantais kaitos atvejų baltų ir kitose indoeuropiečių kalbose (plg. dar Otrębski 1939; Откупщиков 1967: 165 tt.; Rasmussen 1989: 186 tt.). Tad visai galimas

daiktas, kad dėl šios kaitos greta priesagos *-ena/-enė* (su ja kartais daromi ir ypatybių pavadinimai, žr. § 77) atsirado priesaga *-ema/-emė*, plg. *sunkẽnė* ir *sunkẽmė*, *ráinas* ir *ráimas* (apie pastarųjų kilmę žr. dar Hamp 1982: 190–192), *kùrmis/kurmȳs* ir *kurnȳs* (Urbutis 1997: 17 tt.).

§ **43.** Iš Butrimonių užrašytas vedinys *senómė* „senovė" (LKŽ XII 400) gali būti atsiradęs dėl priesagų *-ovė* (žr. § 85) ir *-uomenė* resp. *-uomė* (žr. § 77) mišimo, plg. *senóvė* ir *seņúomenė*. Be to, pastebėta priesagų **-men-* ir **-ųo-* kaita, plg. lie. *stomuõ* ir la. *stāvs*, lie. *armuõ* ir lo. *arvum* „dirva, dirbama žemė", pr. *kermens* „kūnas" (Leib) III 73_{16} ir s.b.sl. *črěvo* „pilvas, įsčios" (Specht 1944: 179–183; Откупщиков 1967: 220 tt.; Eckert 1971: 57–58).

Kita vertus, ypatybių pavadinimai su *-ema, -emė, -omė* gali būti kilę ir iš sudaiktavardėjusių būdvardžių su **-mo-* (plg. § 40).

KITI DARYBOS TIPAI

Vediniai su darybos afiksais, nuo seno bendrais ypatybių ir veiksmų pavadinimams

Vediniai su *-*ti*-

-*atis*

§ **44.** Senuosiuose raštuose vartojami NQ *aklatis* „aklumas" DP 6x; SE 224_{31}; SD[1] 168; SD[3] 408, *pilnatis* DP 180_{29}; SD[1] 120; SD[3] 138, 288 pastebėti ir dabartinėse tarmėse. Vedinys *vienatis* „vienybė" SD[3] 87; SP I 106_{13}, 255_{22} būdingas raštų kalbai, o *nuogatis* „nuogumas" C II 12, *pirmatis* „pirmumas" SD[3] 359, *šeimatis* „šeimynykščiai" DP 464_{13}; BB Jer 20,6; Job 19,15 (t. p. Sut; J; NdŽ; KŽ) dabar jau išnykę.

Iš tarmių dar žinomi: *drėgmatìs* „drėgmė, drėgnas oras, smulkus lietus" Kls, *drėgnatìs* „minkštas oras, atolaidis su mažu lietumi" Vlk; Klt (LKŽ II[2] 676, 677), *ilgatìs* „ilgas laikas" Gž (IV 46), *jáunatis/jaunatìs* „jauno mėnulio fazė" J; Lg (IV 305), *pagelnatìs* „drėgnas, šaltas oras" Lz (LKŽ IX 81; LŽ 181), *sausatìs* „sausra" Lš; Pv (LKŽ XII 211).

§ **45.** Vedinys *pìlnatis* turi atitikmenį latvių kalbos tarmėse *pilnats* (LVG 385; EH II 232; Eckert 1983: 196).

Vienas kitas ypatybės pavadinimas su atitinkama priesaga *-otь* padarytas slavų kalbose, pvz.: s.b.sl. *lixotь* „niekšybė", le. *dobroć* „gerumas" (Meillet 1905: 280; ŽD 337; GJL II 247).

Gryną́ją priesagą **-ti-*, kuri kadaise buvo viena iš svarbiausių veiksmų pavadinimų darybos priemonių (DaiktvDrR 41 tt.), tyrinėtojai įžiūri kai

kurių giminiškų kalbų ypatybių pavadinimuose, pvz.: s.vok.aukšt. *iugund*, angl.*youth* „jaunystė" (< **i̯ui̯n̥tis*, plg. s.ind.*yúvan-* „jaunas", galbūt ir *yuvatí-* „jauna moteris" [14]), s.ind. *jyokti-* „ilgas gyvenimas" : *jyók-* „ilgai" (Wackernagel, Debrunner 1954: 640).

-atė

§ **46.** Kai kurie priesagos *-atis* vediniai tarmėse yra gavę *(i̯)ē* kamieno formas, plg. *nuogãtė* Lkm (LKŽ VIII 924) ir *nuogatìs, pìlnatė* Lkm; Klt; Ėr; Krs (IX 998) ir *pìlnatis, sausãtė* Lš; Pbs (XII 211) ir *sausatìs*.

Prie pastarųjų, matyt, priderinti ir NQ *grynãtė* „neturėjimas drabužių, maisto" Dkšt; Kb (LKŽ III 608), *prastãtė* „neturėjimas pakankamai maisto, prasta mityba" Prng; Dglš (X 551), *sunkãtė* „sunkus darbas" Prng (XIV 153).

Konkrečios reikšmės *gyvãtė* istoriniu požiūriu veikiausiai yra galūnės *-ė* vedinys, padarytas iš seno NQ *gyvatà* (apie pastarąjį žr. § 72). Pagal vedinį *gyvãtė* (jį ilgainiui imta sieti su būdvardžiu *gývas*) padarytas ir vedinys *ilgãtė* „gyvatė" Tvr; Šlk; Trgn (LKŽ IV 46).

Vediniai su **-tu-*

-atva

§ **47.** Su priesaga *-atva* padarytas NQ *senatvà* „senatvė" BB 5 Moz 33,25; 1 Kar 14,4; Iz 23,7; Rut 4,15; Dan 1,10; I; Prg; Kv; Šv; Grd; Lkv; Užv; Vkšn (LKŽ XII 377; DūnŽ 319).

Tikslių atitikmenų priesaga *-atva* (< *a* + **-tvā*) turi germanų ir indoiranėnų kalbose, plg. s.ind. *priyatvám* „meilė, buvimas mylimam, draugiškam" : *priyáḥ* „meilus", go.*frijaþwa* „meilė" : *freis* „laisvas" < **frijas* „meilus" [15]. Su priesaga *-tva-* senojoje indų kalboje ypatybių pavadinimai buvo daromi labai plačiai, ši priesaga čia buvo dėliojama ne tik prie *a*, bet ir prie kitokių kamiengalių (Wackernagel, Debrunner 1954: 713–716).

Slavų kalbose (ypač seniausiais laikais) ypatybių pavadinimai su išvestine priesaga *-ьstvo* buvo labai produktyvūs. Ši priesaga, manoma, atsirado susijungus dviem priesagoms *-ьskъ* + *-tvo*, pvz.: *dětьstvo* „vaikystė" < **dětьsktvo* : *dětьskъ* „vaikiškas" [16].

Visos šios priesagos išriedėjo iš priesagos **-tu-*, kuri, kaip ir **-ti-*, kadaise buvo viena iš svarbiausių veiksmų pavadinimų darybos priemonių (plg. DaiktvDrR 41, 49–51).

---

[14] Brugmann 1906: 439; Meid 1967: 456; kitaip Liebert 1949: 189, 209.

[15] Brugmann 1906: 450; Meid 1967: 163; Bammesberger 1970; 1973: 77; 1990: 118–119.

[16] Vondrák 1924: 490, 592–593; Auerbach 1973: 5–35 su lit.

-atvė, -atvia

§ 48. Šiek tiek daugiau lietuvių kalboje padaryta ypatybių pavadinimų su šiuo *(i̯)ē*-kamieniu priesagos *-atva* variantu. Ypač plačiai paplitęs vedinys *senãtvė* randamas ir senuosiuose raštuose.

Tarmėse yra dar: *jaunãtvė* „jaunystė“ Gsč; Klm; Rs (LKŽ IV 305–306), *kvailãtvė* „kvailystė“ Lkš (VI 1025), *labãtvė* „gerovė“ LMD (Grz) (LKŽ VII 5), *nelabãtvė* „negerumas“ Grz; Škn; „netikėlis“ Škn (VIII 641), *mažãtvė* „vaikystė“ Žml (VII 966).

Dėl *(i̯)ē* ir *i̯ā* kamienų mišimo vedinys *senãtvė* nemažame žemaičių tarmės plote ir kai kuriose vakarų aukštaičių šnektose gavo *i̯ā* kamieno formas. Taip atsirado vedinys *senatvià* (LKŽ XII 378).

-atuva, -atuvė

§ 49. Greta priesagos *-atva* lietuvių kalboje yra jos variantas *-atuva* (plg. *senãtuva* „senatvė“ Stl – LKŽ XII 377 ir *senatvà*), o greta priesagos *-atvė* – jos variantas *-atuvė*, plg. *jaunãtuvė* „jaunystė“ Zr; Kp (IV 305) ir *jaunãtvė, senãtuvė* „senatvė“ (plačiai paplitęs rytų aukštaičių tarmėje, žr. LKŽ XII 377) ir *senãtvė*.

Vediniai su *-es-

-esys/-esis

§ 50. Su šia priesaga lietuvių kalboje dažniausiai daromi veiksmų pavadinimai (DaiktvDrR 53). Priesagos *-esys/-esis* ypatybių pavadinimų yra labai nedaug. Antai V. Grinaveckis (1991: 231) iš pietų aukštaičių tarmės pateikė NQ *brangesỹs* „brangumas“, *gardesỹs* „gardumas“, *kartesỹs* „kartumas“, *nuogesỹs* „nuogumas“, *saldesỹs* „saldumas“, *skanesỹs* „skanumas“. Vienas kitas šio tipo vedinys pastebėtas ir vakarinėse tarmėse bei šia tarme pagrįstuose raštuose, pvz.: *baugesỹs* „baimė, baugumas“ J; Ggr (LKŽ I² 691), *bjauresys* (*bjauresis?*) „bjaurus daiktas“ Lex 99; Krz 223, *nuogesỹs* Als, *núogesis* „nuogumas“ J (LKŽ VIII 924).

Ypatybių pavadinimų su *-es-/-os- senumą rodo baltų kalbų vandenvardžiai (plg. lie. *Žalesà* Nmč, *Žãlesas* Mlt, *Žalesỹs* Kdn : *žãlias, Rudesà, Rùdesas* Mlt : *rùdas*, žr. Vanagas 1970: 136–138; Bilkis 1998: 89–90) ir kitų giminiškų kalbų atitikmenys, plg. s.ind. *práthas-*, gr. πλάτος „platumas“, s.ind. *máhas-*, gr. μέγαθος „didumas“ ir kt. (Brugmann 1906: 643; Chantraine 1933: 416; Porzig 1942: 246 tt.; Specht 1944: 346; Schmid 1994: 152–155; Balles 1997).

§ 51. Senuosiuose raštuose (BP II 370_8; C II 190) ir tarmėse randame NQ *gyvastis* „gyvybė, gyvenimas". Vedinys *šventastis* „šventumas, sakramentas", paplitęs senuosiuose raštuose, gali būti pasiskolintas iš le. *swiątość, świętość* (Skardžius 1931: 219; LEW 1042 su lit.). M. Daukšos Postilėje užfiksuotas NQ *tikrastis* „tikrumas" 24_{28} (t. p. Sut) dabar jau išnykęs.

Tarmėse šio tipo vedinių yra gerokai daugiau, pvz.: *ámžinastis* „amžinybė, amžinumas" Kltn; Brs; Vv; Gs; Plv, *bãžmastis* „daugybė, aibė" J, *bjaurastìs* „nešvarumas; bjaurūs pikti žodžiai" Ds (LKŽ I² 124, 700, 795), *drė́gnastis* „drėgmė" (DTŽ 72), *gaĩvastis* „gyvybė, gyvumas" Grž (LKŽ III 43), *jaũkastis* „jaukumas" J (LKŽ IV 300), *kẽblastis* „keblumas" Vkš; Krš; Skr (LKŽ V 474; DūnŽ 127), *kvailastìs* „kvailumas" Vlk (LKŽ VI 1025), *lãbastis* „gerovė, gerumas" Dbk (VII 5), *lýgastis* „lygybė" Prng; Trgn; Vj; Ad; Mlt; Ml; „lygus, toks pat kiekis" Slk; Sdk (VII 462), *liū̃dnastis* „liūdesys" I; Šmn; Ds (VII 602), *méilastis* „meilumas" Srj (VII 1010), *nelãbastis* „negerumas" Dbk (VIII 641), *nuožangastìs* „našumas, spartumas" Brs (VIII 974), *páinastis* „painiava" Pc; Mrj (IX 112), *rãmastis* „ramybė" Lš (XI 118), *stiprastìs* „stiprumas" Šts (XIII 799), *sū́rastis* „sūrumas" Klt (XIV 207), *ū́mastis* „staigumas" Ds (XVII 446).

§ 52. Vienas kitas ypatybės pavadinimas su atitinkama priesaga *-asts* padarytas ir latvių kalboje, pvz.: *kungasts* „viešpatavimas", *mielasts* „kviestiniai pietūs, kviestinė vakarienė" (LVG 375; BKGF 99).

Lietuviška priesaga *-astis* atitinka sl. *-ostь* (plg. lie. *gývastis* ir r. *живость*, lie. *méilastis*, la. *mielasts* ir r. *милость* „gailestingumas"). Pastaroji daugelyje slavų kalbų dabar yra viena iš svarbiausių ypatybių pavadinimų darybos priemonių. Jos vediniai labiau paplito atskirų slavų kalbų savarankiškos raidos laikais ir ne vienu metu. Nustatyta, kad bulgarų ir čekų kalbose tai įvyko seniai [17], lenkų kalboje jie ėmė plisti XVI a. [18], rusų kalboje – XVII a. [19], tik vad. senosios rusų kalbos tekstuose (galbūt dėl bažnytinės slavų kalbos įtakos) tokių vedinių nemaža jau XIV a. (Jelitte 1982: 129 tt.).

Sl. **ǫzostь* lyginamas su lo. *angustiae* „ankštumas; ankštumos, siaurumos; trūkumai, sunki būklė" ir s. vok. aukšt. *angust* „baimė" [20], nors pastarasis gali būti ir skolinys iš lo. *angustiae* [21].

---

[17] Кравчук 1986; Greń 1987: 125–128.
[18] Mróz-Ostrowska 1962: 303 tt.; Rospond 1979: 201–202.
[19] Auerbach 1973: 40–61; Kiparsky 1975: 250–251 su lit.
[20] Porzig 1954: 188 tt.; Meid 1967: 168–169; Mayrhofer 1986a: 107; Euler 1997: 113.
[21] Kluge 1934: 18; Bammesberger 1973: 137–138.

Slavų kalbų ypatybių pavadinimai su priesaga *-ostь* siejami su atitinkamais hetitų kalbos vediniais, turinčiais priesagą *-ašti-*, plg. sl. **dьlgostь* ir het. *dalugašti-* „ilgumas“ : sl. **dьlgъ*, het. *daluk-i* (gal iš **dalugu-*) „ilgas“; gal ir sl. **palostь*, het. *palḫašti-* „platumas“ : sl. **palъ*, het. *palḫ-i* „platus“ (Sturtevant 1933: 155; Bonfante 1937: 133; Arumaa 1985: 46; Иванов 1987).

Dauguma tyrinėtojų mano, kad priesaga *-osti-* atsirado indoeuropiečių prokalbėje priesagai *-ti-* prisijungus prie priesagos *-es-/-os-*, plg. sl. **ǫzostь* ir s.ind. *áṁhas-* „ankštumas“, lo. *angor* „spaudimas gerklėje, gniaužimas, smaugimas; baimė; liūdesys“ [22].

§ 53. Iškelta ir kitokių priesagos *-osti-* kilmės versijų.

Kadangi slavų kalbose priesaga *-osti-* neturi ryšio su priesaga *-es-/-os-*, tai dalis slavistų įsitikinę, kad priesaga *-ostь* atsiradusi slavų kalbų dirvoje susidūrus priesagai *-otā* (apie ją žr. §§ 72–74) su priesaga *-ti-* [23]. Mat vediniai su priesaga *-ostь* turi slavų kalbose senų paralelinių vedinių su priesagomis *-otь* ir *-ota*, plg. sl. **dobrostь, *dobrotь* ir **dobrota* (ЭССЯ V 43–44; SłP III 305–306, 307). Panašių paralelių su atitinkamomis priesagomis *-astis, -atis* ir *-ata* yra ir lietuvių kalboje, plg. *bjaurastìs* ir *bjauratìs, bjauratà*. Tai paskatino P. Skardžių (ŽD 366) irgi teigti, kad priesaga *-astis* esanti priesagos *-atis* variantas. Tačiau su priesaga *-ti-* nei slavų, nei baltų kalbose ypatybių pavadinimai seniai jau nebedaromi, o reti reliktiniai ypatybių pavadinimai su išvestine priesaga *-oti-* vargu ar galėjo taip smarkiai paveikti priesagą *-otā*, kad iš jos atsirastų priesaga *-osti-*.

Dar mažiau įtikima A. Vaillant'o (1974: 376–377) hipotezė (jos kritiką žr. Pohl 1977: 27–28), pagal kurią priesaga *-ostь* atsiradusi prie būdvardiškos priesagos *-ostъ* prisijungus darybos galūnei *-ь* (plg. r. *старость* „senatvė“ ir *старосма* „senis“). Beje, A. Vaillant'as, kaip kadaise A. Leskienas (1891: 580), lietuvių kalbos priesagą *-astis* laiko slavizmu, o tai labai abejotina [24]. Priesagos *-ostь* vedinių produktyvumas slavų kalbose ir gausūs slavizmai su šia priesaga galėjo tik pristabdyti atitinkamos priesagos *-astis* nykimą lietuvių kalboje ir ją suaktyvinti [25].

Antra vertus, hetitų kalbos ypatybių pavadinimų su priesaga *-ašti-* yra labai nedaug ir visi jie priklauso vienai tįsumo matų klasei, o slavų kalbose atitinkami vediniai su *-ostь* yra labai paplitę. Todėl kai kurie tyrinėtojai

[22] Johansson 1893: 502; Brugmann 1906: 439; Meillet 1934: 233; Endzelīns LVG 375; Савченко 1974: 178 ir kiti.

[23] Osten-Sacken 1911; Vondrák 1924: 148–151; Trost 1978: 233 tt.; Rospond 1979: 201 ir kiti.

[24] Osten-Sacken 1911: 416; Skardžius ŽD 366; Otrębski GJL II 248–249.

[25] Eckert 1971: 53; Мартынов 1973: 45–46.

abejoja, ar sl. *-ostь* esanti vienos kilmės su het. *-ašti-*, ir mano, kad tai galėjęs būti paralelios raidos rezultatas [26]. Tačiau reikia turėti omenyje, kad seniausiais slavų kalbų raidos laikais priesagos *-ostь* vediniai taip pat veikiausiai buvo negausūs.

Mažai įtikima ir V. Martynovo hipotezė, pagal kurią baltų ir slavų kalbų priesaga **-osti-* esanti baltų ir slavų kalbų inovacija, atsiradusi iš prūsų kalbos daiktavardžio **astis* „dalykas; atlikimas, būsena“, plg. acc. sing. *astin* (Ding) III 61_{15}, 75_{24}; (Handlung) 125_{5} (Мартынов 1989: 57–58). Mat šis vedinys yra tik prūsų kalboje, o s.ind. *svastí-* „laimė“ < **su̯-esti-* „sveikata“ – tai turbūt tik tipologinė darybos paralelė (Mažiulis PKEŽ I 105–106).

§ **54.** Galimas daiktas, hetitų ir slavų bei baltų kalbos atspindi skirtingus vedinių su indoeuropietiška priesaga **-osti-* raidos etapus. Ši priesaga veikiausiai susidarė vėlyvojoje indoeuropiečių prokalbėje, tuo metu, kai dar buvo neatsiskyrusios ypatybių ir veiksmų pavadinimų (t. y. abstraktų) darybos kategorijos (žr. § 458) ir su priesagomis **-ti-* ir **-es-* buvo daromi tiek veiksmų, tiek ir ypatybių pavadinimai. Kadangi manoma, kad ilgio matai buvę *s*-kamieniai (plg. minėtą s.ind. *áṁhas-*, av. *drājah-* „ilgis, atstumas, nuotolis“, gr. ἐν-δελεχής „ilgas“, žr. Porzig 1954: 188), tad su išvestine priesaga **-osti-* iš pradžių galėjo būti daromi ilgio matų pavadinimai. Šią seniausią priesagos **-osti-* būklę matome hetitų kalboje, kur priesagos *-ašti-* vediniai iš pradžių buvo inaktyviosios giminės (Brossman 1978: 24, plg. dar Nagy 1970: 160). Vėliau formuojantis atskirai ypatybių pavadinimų darybos paradigmai kai kuriuose indoeuropiečių kalbų dialektuose paplito priesaga **-otā/-etā* (žr. §§ 72–74) ir galėjo prasidėti priesagų **-osti-* ir **-otā/ -etā* kontaminacija. Galbūt dėl to slavų ir iš dalies baltų kalbose ypatybių pavadinimai su priesaga **-osti-* labiau paplito.

Ypatybių pavadinimų priesagos *-astis* nereikėtų tiesiogiai sieti su veiksmų pavadinimų priesaga *-estis* (< **-es-* + **-ti-*), kuri veikiausiai susidarė baltų kalbų dirvoje (DaiktvDrR 53–54).

-astė

§ **55.** Vienas kitas priesagos *-astis* vedinys kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse turi *(i̯)ē* kamieno formas. Antai V. Vitkausko žodyne (DūnŽ) randame du vedinius su priesaga *-astė*: *ámžinastė* „amžinybė“ Vds; Pkš (plg. *ámžinastis*), *gývastė* „gyvybė“ Užv; „gyvenimas“ Vds; Užv; Dr; PvnR (plg. *gývastis*, žr. § 51).

Priesagą *-aste* turi ir latvių kalba, pvz.: *līgaste* „panašumas“, *mielaste* „meilė“ (LVG 375; BKGF 99).

---

[26] Benveniste 1962: 89–95; Kronasser 1963: 208; Bammesberger 1973: 136–137.

§ **56.** Dėl priesagų *-astis* ir *-estis* mišimo su priesaga *-estis* padarytas vienas kitas vardažodinis vedinys, pvz.: *bjaũrestis* „bjaurus daiktas" B 528; R; N; K; Vd; Ns 1839,1; Kel 1881,3; „šlapumas, prastumas (apie kelią)" Pln; „bjaurus žmogus" K. Donel; Bb Jd 1,12 (LKŽ I[2] 759, plg. *bjaurastìs*, žr. § 51), *gaĩvestis* „atsigavimas, pastiprinimas" MŽ; K; PG (LKŽ III 46, plg. *gaĩvastis*, žr. § 51), *painiavestìs* „painiava" Kp (IX 113).

Pavienių ypatybių pavadinimų su atitinkama priesaga *-estis* (greta *-asts*) pastebėta ir latvių kalboje (plg. *mielests* ir *mielasts* „meilė"), kiek labiau dabar paplitusi sudėtinė priesaga *-estība* (< *-ests* + *-ība*), pvz.: *pilnestība* „pilnumas", *launestība* „piktumas" (LVG 375).

Antra vertus, dėl to paties mišimo su priesaga *-astis*, būdinga ypatybių pavadinimams, lietuvių kalboje padaryti keli veiksmų pavadinimai (DaiktvDrR 79).

Vediniai su *-men-

-muo, -mena, -menė

§ **57.** Šias priesagas, kilusias iš **-men-*, be veiksmų ir jų rezultatų pavadinimų (DaiktvDrR 55, 88–89), lietuvių kalboje kartais turi ir ypatybių pavadinimai, dažnai gavę konkrečias reikšmes, plg. *ger̃mena* „geriausioji daikto dalis, geresnė vieta, geresnis kąsnis" A 1884,362; Mc (LKŽ III 261); *gilmenà* „giluma" J I 703 ir *gilmenė* „t. p." A 1885,97 (LKŽ III 302); *kotmuõ* „javų pėdo storgalys" Skr (VI 385); *lygmuõ* „panašybė, visai lygus paviršius" BB 2 PvK 4,4; Lex 26; MŽ II 141; K ir *lygmenė* „kopija, atitikmuo" BB 2 Kar 16,10; *malkmenà* „čerpė" MŽ 123, 412; K II 155; *mažmenà* „mažmožis, smulkmena" A 1885,325; Ar (LKŽ VII 974) ir *mažmẽnė* „vaikystė, kūdikystė" Dkšt; Aps; „smulkūs dalykai" BM 433; Trgn (VII 978); *plónmena* „ko nors plonesnė dalis" J I 703; *smùlkmena* „smulkus koks daiktas" I; Pln; „nereikšmingas, menkas dalykas" Krs (XIII 221), *smùlkmenos* „smulkūs daiktai" J; Vb; Sk; „nuobiros, nuotrupos, trupiniai" Mšk; Bsg (XIII 222) ir *smùlkmenė* Kv (Kazlauskas 1968: 277); *stórmena* „ko nors storesnė dalis" J I 703; *sunkmenà* „sunkus daiktas, balastas" Pn (LKŽ XIV 161). Gal ir lie. *raumuõ* yra senas sukonkretėjęs ypatybės pavadinimas (plg. s.vok.aukšt. *rotamo* < **rudhmen*, s.ind. *lohitiman-* „raudonumas", žr. LEW 707; Meid 1967: 129; Wennerberg 1981: 170–171), plg. dar pr. *sealtmeno* „volungė" (Wedewal) E 748 ir la. *zèlts* „auksas" (SV 244; PKEŽ IV 89–90).

§ **58.** Daug ypatybių pavadinimų su priesaga **-men-* (ypač su iš jos išvesta antrine priesaga *-iman*) tyrinėtojai randa senojoje indų kalboje, pvz.: *drāgh(i)mán-* „ilgis, ilgumas", *svā́d(i)man-* „saldumas" (Wackernagel,

Debrunner 1954: 355–356, 754–755; Malamoud 1975; Wennerberg 1981). Vienas kitas šio tipo vedinys užfiksuotas germanų (plg. minėtą s.vok.aukšt. *rotamo*, žr. § 57) ir slavų kalbose, pvz.: s.r. *сухмень* „sausra“, *узмень* „siaura vieta, siaura įlanka“, hidr. *Ильмень* (: *иль* „purvas“)[27].

Kadaise baltų ir germanų kalbose ypatybių pavadinimai buvo daromi ir su išvestine priesaga **-ōmen-* (iš kur lie. *-uomenė*). Jie lietuvių kalboje gavo kuopinę reikšmę (žr. § 127).

-mė

§ **59.** Su šia priesaga, kilusia iš **-men-* (Schmid 1994: 171–173), lietuvių kalboje randame ne tik veiksmų (DaiktvDrR 55–56), bet ir ypatybių pavadinimų, kurių dauguma taip pat turi konkrečias reikšmes, pvz.: *drąsmė̃* „drąsa“ BsP II 233; Užp; On; Ds (LKŽ II² 648), *gelmė̃* (fiksuojamas nuo NT ApD 27, 28; RB Jdt 9,7 – LKŽ III 218), *germė̃* „geresnioji daikto dalis, vieta, geresnis kąsnis“ J; Krt; Vvr; Plt; Užv; Rnv (III 260, plg. *ger̃mena*), *gilmė̃* „giluma“ S. Dauk; Žem; M. Valanč; J; Ggr (III 302, plg. *gilmenà*), *lygmė̃* „lyguma“ M. Valanč; J; Pvn; Gl (VII 477, plg. *lygmuõ*), *plotmė̃* „tuščia, lygi vieta“ I; J; LzP; Gl; Slnt (X 313), *smulkmė̃* „maži vaikai“ J; Žem; Vkš; Užv; „smulkesni gyvuliai, gyvūnai“ S. Dauk; Up; Krkl; Slv; „nereikšmingi, nežymūs žmonės“ Štk, *smul̃kmės* „smulkūs daiktai, smulkmenos“ S. Dauk; Lkv; Trkn; „menkos vertės daiktai“ J; Slnt; Trkn; Klk; Brs; DūnŽ (LKŽ XIII 221, 222, plg. *smùlkmena*), *šlopmė̃* „šlapia vieta“ LC 1886,48; BzF 183 (Prk); J; Dr (LKŽ XV 18), *tankmė̃* S. Dauk; M. Valanč; Žem; J; Vkš; Kltn; Šts; Btg; Žmt; Als; Lkž; Skr; Alk (XV 814).

Vedinys *gelmė̃* turi atitikmenį latvių kalboje *dzel̂me* (LVG 333), bet plg. la. *dzel̂menis*, pr. *Gilmen* (Eckert 1971: 58).

Vediniai su **-ul-*

-ulys

§ **60.** Greta gana gausių veiksmų pavadinimų (DaiktvDrR) su šia priesaga padaryta keletas NQ, pvz.: *baugulỹs* „baugumas, baimė“ I; J; Krš; Užv; Dr; Vds (LKŽ I² 694; DūnŽ 43), *gaižulỹs* „gaižumas, šleikštumas“ J; Ds (LKŽ III 49), *gardulys* „skonis; gardumynas; padažas“ SD¹ 170; SD³ 366, 411, *godulỹs* „godumas“ J; P; Varn (LKŽ III 477), *kartulỹs* „kartumas burnoje“ J; Brs (V 346), *laiškulỹs* „aitrumas“ J I 404, *skanulỹs* „noras valgyti, apetitas“ Kal (LKŽ XII 739), *sunkulỹs* „dusulys“ N; K; Tlž; Rsn (XIV 168), *širdulỹs* „širdies liga“ Krž; Trg (XIV 899), *šleikštulỹs* „šleikštumas“ Krs (XIV 1034).

---

[27] Откупщиков 1967: 263–271; Бернштейн 1974: 181.

Priesaga *-ulys* veikiausiai kilusi iš indoeuropietiškos priesagos **-ul-*, su kuria ir hetitų kalboje, be veiksmų pavadinimų, užfiksuota dar ir ypatybių pavadinimų, plg. *aššul-* „gerumas" : *aššu-* „geras" (Иванов 1963: 187).

Galūnių vediniai

-is

§ **61.** Nuo raštijos pradžios paplitę NQ *daũgis, gẽris, kar̃štis, šal̃tis.* Be jų, senuosiuose raštuose randame dar: *aukštis* AK 159_3, *baltis* DP 276_{43}; SD[3] 15, *grožis* DP̃ 4x, *ilgis* Lex 57, *juodis* SD[3] 40, *kartis* SD[1] 40; SD[3] 145; Lex 73a, *sotis* SD[1] 94; SD[3] 51, 197, *šiltis* DP 26_{18}, kurie vartojami ir dabar.

Ypatybių pavadinimų su darybos galūne *-is* dabartinėje lietuvių kalboje yra palyginti nemažai. Dažniausiai jie daromi iš darybiškai neskaidomų laipsniuojamųjų būdvardžių ir turi panašią reikšmę kaip ir priesagų *-umas, -ybė* vediniai (Urbutis 1961: 44–45; DaiktvDr 315–316).

§ **62.** Beveik visi ypatybių pavadinimai su *-is* dabar yra *i̯o* kamieno, išskyrus *i* kamieno formas išlaikiusius vedinius *rūgštìs(-iẽs), sótis(-ies)*, kai kur tarmėse dar *skonìs(-iẽs)* Dv; Mrj (LKŽ XII 1020), *spar̃tis(-ies)* „spartumas" Lp (LKŽ XIII 335, plg. pr. acc. sing. *spartin* „stiprumą" (Krafft) III 45_{10} – PKEŽ IV 143). Kadaise *i* kamieno formas turėjo ir daugiau šio tipo vedinių, plg. gen. sing. *balties* SD[3] 15, *driūtiẽs* „drūtumo" K, *grožies* DP 596_{36}.

Šie *i*-kamieniai ypatybių pavadinimai turi atitikmenų slavų kalbose, plg. s.b.sl. *lěnь* „tingumas" (: *lěnъ* „tingus"), *sytь* „sotumas, sotis" (: *sytъ* „sotus")[28].

Šio tipo vedinių atitikmenys kitose indoeuropiečių kalbų grupėse nėra labai aiškūs, plg. s.ind. *jīrí-* „tekantis vanduo" (: *jīrá-* „greitas"), av. *tiγri-* „strėlė" (: *tiγra-* „smailas"), lo. *rāvis* „užkimimas" (: *rāvus* „užkimęs"), *imber* „lietus", air. *gair* „trumpumas" (: *gar* „trumpas") (Schindler 1980). Todėl nesutariama, ar lietuvių kalbos *i*-kamieniai ypatybių pavadinimai su darybos galūne *-is* yra seni, paveldėti iš indoeuropiečių prokalbės, o atitinkami *i̯o*-kamieniai vediniai atsiradę vėliau dėl *i* ir *i̯o* kamienų mišimo (Brugmann 1906: 172–173, 197; Skardžius ŽD 53, plg. dar Hausenberga-Šturma 1974 [1975]: 110), ar, priešingai, *i*-kamieniai ypatybių pavadinimai yra naujadarai, o *i̯o*-kamieniai vediniai seni, kilę iš būdvardžių su formantu **-i̯o-*, su kuriuo kai kuriose indoeuropiečių kalbose plačiai daromi ypatybių pavadinimai (Bammesberger 1973: 55 tt.; 1989). Minėtų *i*-kamienių ypatybių pavadinimų retumas baltų kalbose ir produktyvumas slavų kalbo-

[28] Leskien 1891: 301; Vondrák 1924: 642; Vaillant 1974: 23–25.

se galėtų rodyti jų senumą. Taigi, galimas daiktas, kad slavų ir iš dalies baltų kalbos išlaikė labai senovinę būklę, kai su darybos galūne *-*i*- buvo daromi tiek veiksmų[29], tiek ir ypatybių pavadinimai.

-ius

§ 63. Dėl *i̯o* ir *i̯u* kamienų mišimo atsirado darybos galūnė *-ius*, su kuria padaryti keli veiksmų (DaiktvDrR 34–36) ir ypatybių pavadinimai: *gėrius* „džiaugsmas, linksmybė, smagumas" DP 16_8; SD[3] 110, 132, 158, 379, 452; SP I 301_4, 337_1, 380_{23}; II 71_{12}, 90_{11}, 99_2, $100_{18,29}$, 106_{11}, 204_{28}; Gmž (plg. *gẽris*), *ilgius* „ilgis" SD[1] 21 (plg. *il̃gis*), *vẽlius* „vėlus laikas, vėluma" Drsk (DTŽ 449, plg. *vẽlis* „t. p." Grg; KlrŽ – LKŽ XVIII 633).

-a

§ 64. Nuo raštijos pradžios plačiai paplitę vediniai *tiesà, netiesà, puikà* „puikumas, išdidumas". Senuosiuose raštuose randame dar NQ *apsta* „gausumas" BB Job 36,31 (t. p. B; A 1884,304 – LKŽ I[2] 266), *tyka* „tyla" BB Ps 65,2; Job 4,16; C II 560, 561, *vėsa* SD[1] 11, 104; SD[3] 29, 240. Dabar šio tipo vedinių irgi nėra gausu (Urbutis 1961: 39; DaiktvDr 316).

Su atitinkama darybos galūne *-*ā* ypatybių (kaip ir veiksmų) pavadinimai nuo seno buvo daromi tiek latvių (plg. *lĩksma* „linksmybė" : *lĩksms* „linksmas" BKGF 63), tiek ir kitose giminiškose kalbose, pvz.: go. *triggwa* „ištikimybė", s.ind. *vr̥jinā́* „klasta, melagystė", gr. *κάκη* „blogybė"[30].

Su darybos galūne *-*ā* baltų ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose veiksmų pavadinimai buvo daromi labai plačiai (DaiktvDrR 27–28, 39–40).

-as

§ 65. Ypatybių pavadinimai (skirtingai nuo veiksmų pavadinimų) labai retai daromi ir su šia darybos galūne. Tai tiesiog sudaiktavardėję būdvardžiai. Nuo raštijos pradžios plačiai vartojami vediniai *ãpstas* „apstumas, gausumas, perteklius", *gõdas* „godumas", *tvañkas* „tvankumas, karštis", plg. dar retą *slogas* „nepatogumas" Lex 99 ir tarmėse paplitusius NQ *lãbas* „nauda; turtas; lobis", *ū̃mas* „staigumas, greitumas; smarvė".

Vedinys *lãbas* turi tikslių atitikmenų latvių ir prūsų kalbose, plg. la. *labs* „nuosavybė, turtas, gėrybė", pr. gen. sing. *labbas* „turto" (Gut) III 53_{14} (SV 200; ПЯ K–L 396–398; PKEŽ III 8–9).

[29] DaiktvDrR 30 su lit.; Wojtyła-Świerzowska 1992: 46–48.

[30] Schmidt 1889: 33–34; Brugmann 1906: 643–644; Lohmann 1932: 16–17; Wackernagel, Debrunner 1954: 251–252; Gagnepain 1959; Meid 1967: 65; Nagy 1970: 71.

Ypatybių pavadinimų su darybos galūne *-*o*- (daugiausia bevardės giminės) esama ir kitose giminiškose kalbose, plg. s.vok.aukšt. *wār*, lo. *vērum* „teisybė; teisingumas“ : *vērus* „tikras, teisingas; doras, sąžiningas“, s.ind. *yāuvanám* „jaunystė“ : *yúvan-* „jaunas“ (Brugmann 1906: 643–644). Matyt, kitados būta nemaža vedinių (gal ir neišvestinių žodžių), kurie galėjo eiti ir būdvardžiais, ir abstraktais (plg. § 40).

-ė

§ **66.** Ypatybių pavadinimų su šia darybos galūne taip pat tėra keletas, plg. vedinius *dailẽ* „sugebėjimas ką nors dailiai padaryti, amatas“, *draugẽ* (žr. § 132), *kaltẽ, láisvė, malónė, nekaltẽ, neláisvė, téisė* „teisybė, teisingumas“ (plg. pr. *teisi* „garbė“ (Ehre) III 91_{11}, žr. SV 264; PKEŽ IV 189–190), *vertẽ*, paplitusius nuo raštijos pradžios, retus NQ *mažė* „mažumas“ SD[3] 162, *neteisė* „neteisingumas“ SD[1] 30; PK 62; KN 35; MP 254.

Atitinkamų ypatybių pavadinimų su darybos galūne *-*(i̯)ē* randame dar lotynų kalboje, pvz.: *maciēs* „liesumas“ : *macer* „liesas, sulysęs, menkas“ (Brugmann 1906: 221; Hofmann, Leumann 1928: 205).

Daug dažniau baltų kalbose su darybos galūne *-*(i̯)ē* daromi veiksmų pavadinimai, turintys atitikmenų lotynų ir galbūt tocharų kalbose (DaiktvDrR 32–34 su lit.). Darybos galūnė *-*(i̯)ē* gali būti kilusi iš *-*i*-/-*ei*-/-*oi*- (žr. §§ 175–178).

-ia

§ **67.** Šią darybos galūnę turi NQ *kalčià* „kaltė“ SlG I $57_{2,12}$, 94_{10}, 123_{11}, 141_{2}; II 54_{12}, 79_{5}, 103_{18}, 108_{9}; Žem; Sr; Jzm; Slnt; Rs; Skr (LKŽ V 127, plg. *kaltẽ*, žr. § 66), *mažia* „mažumas“ SD[3] 162 (plg. *mažẽ*, žr. § 66), *verčià* „vertė“ K II 394; Kel 1854,20; LC 1883,8; A 1884,222; J; I; S. Stan; Jn; Pgg; Grd; Šv; Ktč; MžkTl; Plšk; Pln; Užv; Rdn; Krš; Jdr; Rs; Pvn; Jrb; Up; Btg; Erž (LKŽ XVIII 740, plg. *vertẽ*, žr. § 66). Galbūt šiam darybos tipui priklausė ir vedinys *erčià*, dabar turintis konkrečią reikšmę „tuščia vieta, aikštė“ J; Kos 210; Erž; Rs; Btg; Skr (LKŽ II[2] 1138), plg. *er̃tas* „erdvus, platus“ WP 79; D. Pošk; S. Dauk; M. Valanč; J; Yl; Vkš; Dr (II[2] 1147).

§ **68.** Kai kurie tyrinėtojai lietuvių kalbos ypatybių pavadinimus su darybos galūne *-ia* bando sieti su atitinkamais vediniais slavų kalbose, plg. s.b.sl. *rъžda*, le. *rdza* „rūdys“, *twierdza* „tvirtovė“ (GJL II 70; Wojtyła-Świerzowska 1992: 45; 1992a: 189). Tačiau veikiausiai ypatybių pavadinimai su *-*i̯ā* baltų ir slavų kalbose atsirado dėl visai skirtingų priežasčių: lietuvių kalboje – dėl *(i̯)ē* ir *i̯ā* kamienų mišimo (plg. DaiktvDrR 32 su lit.), o slavų kalbose – dėl abstraktų su darybos galūnėmis *-*i*- ir *-*ā* mišimo, plg. **dolь* ir **dola* bei **dol'a* „dalis“ (Arumaa 1985: 91; Wojtyła-Świerzowska 1992: 45–46).

Dažniau su darybos galūne *-*ịā* baltų kalbose daromi veiksmų pavadinimai, turintys atitikmenų daugelyje giminiškų kalbų (DaiktvDrR 30–32, 34 su lit.).

Vediniai su būdvardinėmis priesagomis

Vediniai su *-*ịịo-*/-*ịịā*

-*ija*

§ **69.** Tarmėse vartojami vos keli šios priesagos ypatybių pavadinimai, pvz.: *ármenija* „arimo laukas" Kp; Ds; Lel (LKŽ I[2] 309), *nuogalijà* „neturėjimas kuo apsirengti" Ig (VIII 920), *omenijà* „atmintis" Vlkv (VIII 1003), *pìlnija* „mėnulio pilnatis" (paplitęs žemaičių tarmėje), *plýnija* „plyna vieta, plynė" Kos 38; I (X 238), *susiedijà* „kaimynystė" V. Kudir; JR 57; Krš; Pg; Jž; Arm; Dg; Lp (XIV 222), *tárpijos* „tarpas tarp dviejų mėnulio fazių, kai nematyti mėnulio" (užfiksuotas jau MŽ II 345; dabar paplitęs žemaičių tarmėje), *vienatijà* „vienatvė" SD[1] 46; Rod; „vienybė, sutarimas" S. Dauk; Aln; Blnk; Tr (LKŽ XIX 179). Šiam darybos tipui veikiausiai priklauso ir *perkū́nija* : *Perkū́nas* (Greimas 1990: 53).

Daugiau ypatybių pavadinimų su -*ija* randame S. Daukanto raštuose, tarp jų aiškių naujadarų, žyminčių profesiją, verslą (pvz.: *galūnija* „plėšiko amatas", *kapitonija* „kapitono laipsnis") ir atsiradusių dėl lenkų kalbos vedinių su -*stwo* įtakos (Subačius 1993: 169–170).

Su priesaga -*ija* lietuvių kalboje dažniausiai daromi kuopiniai pavadinimai, kurie yra seni (žr. §§ 102–104) ir glaudžiai susiję su ypatybių pavadinimais (žr. §§ 126–133). Todėl neaišku, ar lietuvių kalbos ypatybių pavadinimai su priesaga -*ija* yra seni, ar šią priesagą gavo vėliau iš kuopinių pavadinimų (apie priesagų -*ybė*, -*ystė* ir -*ija* kontaminaciją žr. Būga 1958: 544–545; ŽD 81–82).

§ **70.** Kitose giminiškose kalbose (ypač sen. graikų, lotynų) su *-*ịịā* nuo seniausių laikų buvo daromi tiek kuopiniai, tiek ir ypatybių pavadinimai, pvz.: gr. ξενία „svetingumas" : ξένος „svetimas; svečias", lo. *audācia* „drąsa, narsumas; įžūlumas" : *audāx* „drąsus, narsus; įžūlus"[31].

Slavų ir sen. indų kalbose labai plačiai buvo daromi ypatybių pavadinimai su afikso *-(*i*)*ịā* paradigminiu variantu *-(*i*)*ịo*- (pvz.: sl. **veselьje* „linksmumas" : **veselъ* „linksmas", s.ind. *vīryà*- „vyriškumas, žygdarbis" : *vīrá*- „vyras"), turintys atitikmenų daugelyje kitų giminiškų kalbų. O baltų kalbose šio tipo vedinių beveik nėra. Su juo nebent galima sieti vedinį

---

[31] Hofmann, Leumann 1928: 208; Chantraine 1933:78 tt.; Schwyzer 1939: 468–469.

lie. *sapnỹs/sãpnis*, la. *sapnis* „sapnas“ (Endzelīns 1974: 584), plg. s.ind. *svapn(i)yam*, lo. *somnium*, sl. **sъnьje*, gr. ἐν-ύπνιον „sapnas“, kuris galėtų būti labai senais laikais padarytas iš indoeuropietiško daiktavardžio **su̯opno-* „miegas“[32], ir iš dalies *i̯i̯o*-kamienius ypatybių pavadinimus su darybos galūne *-is*, jeigu pastarieji nėra atsiradę iš senesnių *i*-kamienių (žr. § 62).

§ 71. Ypatybių pavadinimų su **-i̯i̯o-/-i̯i̯ā* retumas baltų kalbose, matyt, aiškintinas tuo, kad pačių būdvardžių su šiuo afiksu baltų kalbose (skirtingai nuo daugelio kitų giminiškų kalbų, pvz.: s.b.sl. *božьjь* „Dievo“, gr. ἵππιος, s.ind. *áśv(i)ya-* „arklio“) turime nedaug, plg. lie. *drapãnis* „drapaninis“, *samãnis* „samaninis“; *trainìjas* „išlaidinis“ (ŽD 62,8), la. *salijs* „sūrus“, *vidijs* „vidurinis“ (LVG 276–277; BKGF 68). P. Skardžius (1963: 2–3; 1973: 58–59) manė, kad baltų kalbose labai paplitę vietovardžiai ir vandenvardžiai su priesaga *-ija* irgi yra būdvardinės kilmės (plg. lie. *Galijà* ir la. *galijs* „galinis“, lie. *Ašvijà* ir *Ašvìnė, Juodijà* ir *Juodìnė* ir kt.). Tačiau veikiausiai jie atsiradę iš kuopinių pavadinimų (žr. § 103).

Būdvardžius su **-(i)i̯o-* baltų kalbose išstūmė atitinkami vediniai su priesaga **-ino-*, taip pat turintys atitikmenų kitose giminiškose kalbose. Galbūt dėl šių dviejų priesagų kontaminacijos labai paplito naujesnė priesaga **-ini̯o-* (< **-ino-* + **-(i)i̯o-*, plg. lie. *áuksinas* ir *auksìnis*, *sidãbrinas* ir *sidabrìnis*), ypač būdinga lietuvių kalbai[33].

Taigi ypatybių pavadinimai su **-i̯i̯o-/-i̯i̯ā* yra inovacija, kuri labai menkai tepalietė baltų kalbas.

Vediniai su *-*to-/-tā*

-ata

§ 72. Be įprasto vedinio *sveikatà*, senuosiuose raštuose vartojami dabar retesni NQ *gyvatà* „gyvenimas“ (plačiai paplitęs XVI–XVII a. raštuose),

[32] Brugmann 1906: 188; Meillet 1934: 262. Tačiau tai gali būti ir antriniu būdu atsiradęs vedinys (plg. Fraenkel 1921: 34; Schindler 1966: 75–76; § 104).

[33] Latvių kalboje būdvardžių su priesaga *-inis*(*-iņš*) tėra tik pėdsakų; dauguma jų virto deminutyvais (žr. § 242). Vienas kitas būdvardis su **-ini̯o-* yra ir slavų kalbose, plg. s.b.sl. *bratьn'ь* „brolio“, *utrьn'ь* „rytinis“ ir *rǫčьnъ* „rankinis“, *zemьnъ* „žemės“ (Vondrák 1924: 531–532, 537–538). Lotynų ir graikų kalbose kai kurie būdvardžiai su senąja priesaga **-ino-* irgi turi naujesnių variantų su **-(i)n-ei̯o-*, plg. gr. κέδρινεος ir κεδρίνος „kedrinis“, lo. *querneus* ir *quernus* „ąžuolinis“ (Brugmann 1906: 273; Hofmann, Leumann 1928: 206; Gagnepain 1959: 34; Butler 1971). Tokie ir panašūs būdvardžių, turinčių *o* ir *(i)i̯o* kamienus, dubletai (o jų yra nemažai indoeuropiečių kalbose) gali turėti gilias šaknis ir sietis su darybos afiksų **-o-* ir **-(i)i̯o-* bendra kilme (Balles 1997: 219, plg. dar § 104).

nuogatà „neturėjimas kuo apsirengti, nuogumas“ VlnE 43_{11}, 172_3; Lex 18a; C I 369; Q 97; LysK 10x; R II 78; MŽ II 103; Sb (LKŽ VIII 924).

Iš tarmių žinomi dar: *bjauratà* „šlapumas, nešvarumas, bjaurumas; bjaurus žmogus, bjaurybė“ Slk (LKŽ I^2 795), *pilnatà* „perteklius“ Sb (IX 998), *prastatà* „neturėjimas pakankamai valgio, prasta mityba“ Sld; Ktk; Trgn (X 551), *senatà* „senatvė“ Vgr; Vn; Pj; „senovė“ Pj (XII 376).

Etimologiniu požiūriu šiam darybos tipui priklauso ir *sarmatà*, plg. s.b.sl. *sramъ*, *sramota* „sarmata“ s.vok.aukšt. *harm* „rauda“ [34].

Latvių kalboje atitinkamų vedinių su priesaga *-ata* tėra tik reliktų, plg. *jaunata* „jaunystė“, antrinius vedinius *pilnat-ne* „pilnumas“ (ir lie. *pilnatà*), *sveikat-ība* „sveikata“ (ir lie. *sveikatà*, žr. LVG 385).

Lietuvių kalbos vedinys *gyvatà* turi atitikmenį prūsų kalboje *giwato* „gyvenimas“ (Lebin) E 152. Remdamiesi būdvardžiu acc. pl. *labbatīngins* „išpuikusius, puikuolius“ (hofertigen) III 97_4, kai kurie tyrinėtojai mano, kad prūsų kalboje egzistavęs NQ **labata* „gerovė; gerumas; išpuikimas“ [35], nors kai kas tuo abejoja (Топоров ПЯ K–L 398–399).

§ **73.** Baltų kalbų ypatybių pavadinimai su *-ata* sietini pirmiausia su atitinkamais slavų kalbų priesagos *-ota* vediniais (plg. lie. *pilnatà* ir s.b.sl. *plъnota*), kurie čia labai produktyvūs (Vaillant 1974: 367–373; Jelitte 1986) ir tuo skiriasi nuo baltiškųjų.

K. Brugmannas (1906: 416–417) toliau minėtus baltų ir slavų kalbų vedinius lygina su panašiais vediniais indoiranėnų, germanų, keltų kalbose, plg. s.ind. *pūrṇatā*, s.vok.aukšt. *fullida* „pilnumas“, kimrų *duhet, duet* „juodumas“. Tačiau A. Bammesbergeris (1970; 1973: 73–74) abejoja, ar germ. **-iþō* tiesiogiai sietina su baltų ir slavų kalbų priesaga **-otā*, nes germaniškoji priesaga galėjo išsirutulioti prie **-tā* priaugus kamiengaliui ne **o* (kaip baltų kalbose), bet **e*, panašiai kaip keltų kalbų priesaga *-et-* (apie pastarąją žr. Pedersen 1913: 37; Bammesberger 1973a: 6). Be to, dauguma būdvardinės priesagos *-atā* ypatybių pavadinimų indoiranėnų kalbose užfiksuoti gana vėlai (Wackernagel, Debrunner 1954: 616–617).

Abejojama ir tuo, ar lie. *gyvatà*, pr. *giwato* tiesiogiai sietini su lo. *vīta*, gr. βιοτή „gyvenimas“; minėti graikų ir lotynų kalbų atitikmenys gali būti senesni už lie. *gyvatà*, padaryti su priesaga **-tā-* (ne **-otā*), o graikų kalbos vedinys – gal ir su šaknies determinatyvu **-t-* (plg. gr. βίοτος, av. *ǰyatu-* „gyvenimas“) [36].

---

[34] Būga 1958: 342–343; 1959: 38–39; ŽD 335–336; LEW 763 su lit.

[35] Trautmann 1910: 366; Endzelīns SV 200; Bammesberger 1973: 67; Mažiulis PKEŽ III 10.

[36] Fraenkel LEW 155; Bammesberger 1973: 68–73 su lit.; Ivanov 1998: 76.

§ 74. F. Spechtas (1944: 346–347) lietuvių kalbos priesagoje *-ata* bei visuose minėtuose galimuose jos giminiškų kalbų atitikmenyse įžvelgė priesagą **-t-* ir siejo ją su priesaga **-es-/-os-*, kuri, kaip matėme, būdinga tiek veiksmažodiniams, tiek vardažodiniams abstraktams (žr. § 50), o toliau lygina su het. *-eššar*, *-ātar*, pvz.: *palḫeššar*, *palḫātar* „platumas“ : *palḫi-* „platus“ (pastarojo tipo ypatybių pavadinimai gali būti ir hetitų kalbos inovacija, žr. Kammenhuber 1955). A. Bammesbergeris (1990: 117–118) irgi neatmetė galimos germ. **-iþō-* kilmės iš ide. priesagos **-et-*, išplėstos kuopinės prigimties kamieno *ā*. Tačiau šią germaniškos priesagos kilmės versiją jis pateikia tik kaip antrąją alternatyvą greta pastarosios kildinimo iš ide. **-tā* (žr. § 73). Baltų kalbų priesagos **-otā* čia jis visai nemini. Ankstesniame darbe A. Bammesbergeris (1973: 68) baltų **-otā* (kaip ir sl. *-ota*, s.ind. *-atā*) kildino iš ide. **-tā*.

Tokią priesagos **-otā* kilmės hipotezę remia ir baltų kalbų duomenys. Mat pačioje lietuvių kalboje šią priesagą turi ne tik ypatybių pavadinimai, bet ir įvairūs, tarp jų ir konkrečius daiktus ar asmenis žymintys, veiksmažodiniai vediniai, kurių ryšys su priesagos **-to-* būdvardžiais didesnių abejonių nekelia (DaiktvDrR 68, 93, 130). Be to, ypatybių pavadinimai su *-ota* daromi iš *o* kamieno būdvardžių.

Tad priesagos **-o-tā* ryšys su **-to-/-tā* yra gana akivaizdus net baltų kalbų požiūriu. Tik lieka neaišku, kada susidarė atskiras ypatybių pavadinimų su **-o-tā* darybos tipas: ar jau vėlyvojoje indoeuropiečių prokalbėje (Bammesberger 1970: 97; 1973: 74), ar po jos suskilimo. V. Mažiulis (PKEŽ I 376; III 10), remdamasis pr. *giwato, labbatingins* (apie juos žr. § 72), baltų kalboms rekonstruoja būdvardžius **gīvata-*, **labata-*. Mat yra duomenų, leidžiančių manyti, kad dar prabaltų laikais kai kurie vardažodžiai galėjo eiti ir būdvardžiais, ir abstraktais (plg. § 40).

Kita vertus, kad ypatybių pavadinimus su priesaga **-tā* imta daryti gana seniai, leidžia manyti sudėtinė priesaga **-tā-t(-i)-*, su kuria sen. graikų, italikų, indoiranėnų kalbose irgi daromi ypatybių pavadinimai, plg. s.ind. *devátāt-* „pamaldos, meldimasis; dievų gausa“ ir *devátā* „dieviškumas; dieviška jėga; dievybė; dieviškas paveikslas“[37].

Būdvardinė priesaga **-to-/-tā* nuo seno vartojama ir veiksmų pavadinimams daryti (DaiktvDrR 67 tt.).

---

[37] Brugmann 1906: 450–453; Chantraine 1933: 293; Meillet, Vendryes 1948: 380; Wackernagel, Debrunner 1954: 620–622; Burrow 1955: 172; Renou 1960; Benveniste 1960; Rix 1979: 737.

-atas

§ 75. Greta NQ *gyvatà* yra ir jo retas variantas *gyvãtas* „gyvenimas“ BB Job 2,6; 10,1; MT 69_{19}; Gmž; „organizmas“ BzF 51(Prk); Mit I 69; Grg (LKŽ III 366–367). Jis tiksliai atitinka sl. **životъ* (SV 178; ПЯ E-H 255–256; PKEŽ I 376). O gal dėl pastarojo įtakos jis ir atsirado?

-asta, -astas, -esta

§ 76. Dėl priesagų *-astis, -estis* ir *-ata, -atas* mišimo atsirado priesagos *-asta, -astas, -esta*, plg. *gývasta* Br; Trgn, *gyvastà* „gyvybė; gyvenimas, gyveni-mo sąlygos“ Ds; Ml, *gývastas* „sveikata“ Gs, *gyvestà* „gyvenimas“ Tvr (LKŽ III 365, 380) ir *gývastis, gyvatà, gyvãtas*.

Vediniai su **-no-/-nā*

-ena, -enė

§ 77. Su priesaga *-ena* (< *o/e* + **-nā*) padarytas vienas kitas NQ, pvz.: *kiẽmena* „vieno kurio kiemo paprotys“ Slnt; Grg; Brs (LKŽ V 750), *maženà* „mažuma“ DP 95_8, 96_{16}; WP 111; JD 1229; (d)Šn; Gs (plg. *mãženas,-a* „mažas, jaunas“ LTR(Vrn); Dv – LKŽ VII 968), *retenà* „retenybė“ Rs (XI 486), *stambenà/stam̃bena* „stambesnis daiktas, gabalas; miltų, pelų atsijos“ J; Brž; Ig; Mrj; Grk (XIII 652), *tolena* „tolybė“ LTR(Dgč) (LKŽ XVI 485).

Priesagos *-ena* paradigminį variantą *-enė* turi NQ *garsẽnė* „garsas, garbė“ Krš (LKŽ III 140), *sunkẽnė* „nėštumas“ PnmA (XIV 154).

Veiksmų pavadinimai su šiomis priesagomis lietuvių kalboje daromi šiek tiek dažniau (DaiktvDrR 60).

-ina, -inė

§ 78. Daiktavardėdami būdvardžiai su priesagomis *-inas(-a)* (< *i* + **-no-*), *-inis(-ė)* (apie pastarąją žr. § 71) kartais tampa ne tik veiksmų, bet ir ypatybių pavadinimais, pvz.: *sẽnina* „senatvė“ Rš; Lkm; Tvr; Prng (LKŽ XII 390); *kar̃štinė* (plačiai paplitęs nuo raštijos pradžios), *nósinės* „sloga“ Šts; „gyvulių snukio liga“ Šlč (VIII 868), *naktìnė* „naktigonė“ Mlt; Švd; Trgn; Lb; Švnč; Vdš; „nakties sargyba“ Žd; Mlt; „naktipiečiai“ J; Vkšn; Šts (VIII 519, plg. *naktìnis,-ė*), *rýtinė* „rytojus“ Vlk; Dsm; Lš; Mrc; „ateitis“ VlnE 112_3; BP II 394_{18}; MP 325 (LKŽ XI 744, plg. *rytìnis,-ė*).

-iena

§ 79. Priesagą *-iena* (apie jos kilmę žr. § 82) turi plačiai paplitę NQ *mėnesíena/mẽnesiena* (užfiksuotas jau Lex 62, plg. dar *mėnesiẽnas,-à* „mėnu-

lio apšviestas" SD[3] 11; J, s.b.sl. *mėsęčina* „mėnesiena"), *naujíena/naujienà* (be jau XVI–XVII a. raštuose užfiksuotų abstrakčių reikšmių „naujumas" DP 12x; Lex 64a; „žinia apie kas nauja" SD[1] 99; SD[3] 226, 227, tarmėse, taip pat P. Ruigio, F. Kuršaičio žodynuose šis vedinys turi ir konkrečią reikšmę „naujai išarta žemė" LKŽ VII 587, plg. s.b.sl. *novina* „naujiena"), *pirmíena/pirmienà* „pirmas kartas, naujiena" (vartojamas daugelyje tarmių LKŽ X 16) ir retas *kartíena* „ķartuma, kartėlis" Jnšk (V 339). Galbūt ir vedinys *sunkíena* „sunkus daiktas, našta" Grž (XIV 157) yra sukonkretėjęs abstraktas. Mat ypatybės turėtojų pavadinimai su *-iena* paprastai žymi mėsas (žr. § 345).

Su šia priesaga lietuvių kalboje retai daromi ir veiksmų pavadinimai (DaiktvDrR 65).

-umeinė, -umeinia

§ **80.** Kai kuriose pietų aukštaičių šnektose vartojami ypatybių pavadinimai su sudėtine priesaga *-umeinė* (resp. *-umeinia*), kuri atsirado prie priesagos *-umas* prilipus būdvardinei priesagai *-einė* (ar jos paradigminiam variantui *-einia*). Šio tipo vedinių reikšmė yra panaši kaip žemaičių ir vakarų aukštaičių ypatybių su priesaga *-enybė* (< *-ena* ar *-enė* + *-ybė*). Priesaga *-einė* (resp. *-einia*) suteikia priesagos *-umas* vediniams didesnį ypatybės intensyvumo laipsnį, pvz.: *gražuméinė* Vlk; Mrc (LKŽ III 545), *raudonuméinė* Vlk (XI 269), *garduméinia* Nč; Lp (III 123), *geruméinia* Rod; Mrk (III 270), *gražuméinia* Nč (III 545), *mėlynuméinia* (VII 1033), *platuméinia* Rod (X 86), *raudonuméinia* Vlk (XI 269), *riebuméinia* (XI 546), *sunkuméinia* Rod (XIV 170), *sūruméinia* Vlk (XIV 219), *tamsuméinia* Rod (XV 798).

-umynas, -umyna

§ **81.** Zíetelos tarmėje ypatybių pavadinimai daromi su sudėtinėmis priesagomis *-umynas* (< *-umas* + *-ynas*, pvz.: *gražumýnas* „gražybė, gražumėlis") ir *-umyna* (< *-umas* + *-yna*, pvz.: *gražumynà* „t. p.", *karštumynà* „karštybė, karštumėlis", *tamsumynà* „tamsybė, tamsumėlis", žr. Vidugiris 1969: 154) ir turi panašias reikšmes kaip ir minėti vediniai su priesagomis *-umeinia, -umeinė*.

Ypatybių pavadinimų su priesaga *-umynas* retkarčiais pasitaiko ir kitose tarmėse. Antai vedinį *gražumýnas* „didelis gražumas" J. Otrębskis (1934: 144) pateikia iš Tverėčiaus tarmės, o J. Senkus (1972: 167) – iš vad. kapsų ir zanavykų šnektų. Pastarasis dar mini ir vedinį *saldumýnas* „didelis saldumas" Gs (greta „saldus daiktas"), plg. dar *tankumýnas* „tankumas" Nč (LKŽ XV 815). Šiaip su priesaga *-umynas* dažniausiai daromi ypatybės

turėtojų pavadinimai (žr. § 355). Priesaga *-umyna* apskritai yra reta (žr. § 356).

§ **82.** Su būdvardine priesaga *-ynas(-a)* kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse daromi deminutyvai (žr. § 237). Matyt, ypatybių pavadinimus su priesagomis *-umynas, -umyna* istoriniu požiūriu irgi reikia laikyti deminutyvais, kaip ir vedinius *gražumẽlis, gražumýtė* ir pan.

V. Urbutis (DaiktvDr 284) prie deminutyvų priskiria ir ypatybių pavadinimus su priesagomis *-umeinė, -umeinia*. Be priesagos *-umas* vedinių, su priesagomis *-einė, -einia* deminutyvai lietuvių kalboje šiaip jau nėra daromi. Priesagos *-einė, -einia*, kurias turi ir vienas kitas veiksmo pavadinimas (DaiktvDrR 65), kaip ir būdvardinė priesaga *-ienis(-ė)* (pvz.: lie. *kvietiẽnis* „kvietinis"), išsirutuliojo iš priesagos **-eino-* (pvz.: lie. *kiaulíenas* „kiaulinis", la. *variens* „galingas"), prie jos prisijungus kitai būdvardinei priesagai **-i̯o-* (aut. 1991: 22–23, plg. priesagą *-inis*, žr. § 71).

-yna

§ **83.** Priesagą *-yna* turi NQ *naujynà/naujýna* „naujiena" (paplitusi žemaičių tarmėje, bet pasitaiko ir kai kuriose aukštaičių tarmėse, užfiksuota jau DP 5x; Lex 10; C I 179), *mėlyna* „mėlynumas" SP I 102_3; II 46_{20} (plg. būdvardį *mė́lynas,-a*).

Vediniai su *-*lo*-

§ **84.** Ypatybių, kaip ir veiksmų, pavadinimai lietuvių kalboje kartais daromi su išvestinėmis priesagomis, kilusiomis iš būdvardinės priesagos **-lo-*:

-alas: *núogalas* „nuogumas" B; MŽ; K, *puĩkalas* „gražumas" Šts; „papuošalas" Dr; Ggr (LKŽ X 849);

-alis: *nuogãlis* „nuogumas" A. Baran; Pc; Trgn; Jz (LKŽ VIII 920);

-alė: *nuogãlė* „t. p." Lš; Vlk; Gs; Brt; Skr; Vlkv; Alvt (LKŽ VIII 920);

-elis: *kartẽlis* Užp *kar̃telis* „kartumas burnoje" Lzd (LKŽ V 333);

-ėlis: *kartė̃lis* „t. p." Ut; Vžns; Ds (LKŽ V 333);

-ėlė: *kartėlė̃* „kartybė" Krš; Pkš; „pelynas" PvnR; Krš; „toks grybas (*Lactarius piperatus*)" Krš (LKŽ V 332; DūnŽ 124), *kareivėlė* „karo tarnyba" Upn (LKŽ V 275).

Vediniai su *-*u̯o*-

-ovė

§ **85.** Ši priesaga yra senos išvestinės priesagos **-ā-u̯o-* (apie ją žr. Schmid 1969) paradigminis variantas. Su ja lietuvių kalboje padaryta keliolika ypatybių pavadinimų (DaiktvDr 312).

Vedinys *senóvė* randamas jau J. Bretkūno Postilėje (I 280_{7-8}), „Lexicon Lithuanicum" (5). Vėlesniuose raštuose užfiksuotas retas vedinys *kalnóvė* „kalnų rūdų kasimas, kalnų pramonė" R II 62; MŽ II 83; N; [K]; „priekalnė" A 1885,313; BŽ 419.

§ **86.** Be plačiai paplitusio minėto vedinio *senóvė*, tarmėse vartojami dar NQ *blogóvė* „blogumas, nelaimė" Ds; Trgn; Vlk (LKŽ I² 942), *geróvė* „geras buvimas" Rmš; „gerumas" Trgn; Brt; Vžns; Šts (III 262), *laidóvė* „laisvė" Vl (ŽD 388), *naujóvė* „naujieji laikai" Pš; „kas nauja, naujybė" Šlč; „naujiena" Krn (LKŽ VIII 591), *prastóvė* „prastas, menkas buvimas" Trgn; „prastas darbas" Rm; „prasta vieta" Vad; Tj (X 560), *tikróvė* „tiesa, tikrumas" Všt; Šln; Al (XVI 273), *vergóvė* „baudžiava" Vlk; Sd (LKŽ XVIII 750).

Bendrinėje kalboje pasidaryta nesenų naujadarų su priesaga *-ovė*, pvz.: *doróvė, įvairóvė, vienóvė.*

-obė

§ **87.** Tarmėse vartojamas vedinys *senóbė* „senovė" yra veikiausiai kilęs iš *senóvė* (žr. § 86).

Priebalsių *b* ir *v* kaita pastebima ir kitose baltų kalbų priesagose. Antai senovinę priesagą *-yvas* (< *ī* + **-u̯o-*) žemaičių tarmėje atliepia priesaga *-ybas* (plg. lie. *ankstývas* ir *ankstýbas* LKA III Žemėl. Nr. 128, p. 142–143, taip pat s.la. *pretīb* ir sl. **protivъ* „prieš" BKGF 101). Seną vedinį lie. *vir̃vė*, la. *vìrve* (apie jo kilmę žr. DaiktvDrR 100–101 su lit.) prūsų kalboje atitinka *wirbe* „virvė" (Seyl) E 314; latvių kalbos tarmėse taip pat yra atitinkamas vedinio variantas su priebalsiu *b* – *virbe*, veikiausiai kuronizmas (SV 274–275), plg. dar lie. *kalavìjas* ir pr. *kalabian* (Swert) E 424[38], lie. *skil̃vis*, la. *šķilvis* ir *šķilbis* (ME IV 267; Specht 1944: 267).

Lietuvių kalbos tarmėse priebalsių *b* : *v* kaita pastebėta ir šakninėse morfemose, plg. *bẽbras* ir *vẽbras, botãgas* ir *votãgas, keberiókšt* ir *keveriókšt, žubérklas* ir *žuvérklas*[39].

-yva, -yvė

§ **88.** Daiktavardėdamas būdvardis *senývas(-a)* ir jo variantas *senývis(-ė)* Drs gavo ypatybės pavadinimo reikšmę. Taip atsirado vediniai *senýva* „senatvė" Šlčn ir *senývė* „senovė" Pls (LKŽ XII 395, 396).

Zietelos tarmėje užrašytas vedinys *gerýva* „turtas" (ZtŽ 201) kilo iš paraleliai vartojamo vedinio *gerýba* dėl priebalsių *b* : *v* kaitos (plg. § 87).

---

[38] Trautman 1910: 164; Kuzavinis 1966: 183–184; Karaliūnas 1969: 112; Ademollo Gagliano 1977; Топоров ПЯ I–K 164–166; Mažiulis PKEŽ II 85–87.

[39] Otrębski GJL I 326; Urbutis 1981: 127.

§ **89.** Daiktavardėjant būdvardžiams su priesaga *-iškas(-a)* (< **-isko-*, apie ją žr. § 227) lietuvių kalboje atsirado keli ypatybių pavadinimai su priesaga *-iškė*. Iš jų senuosiuose raštuose ir tarmėse paplitęs tik vedinys *jauniškė̃* (plg. *jáuniškas,-a* „jaunystės" Rš – LKŽ IV 312), o kiti yra visai reti: *bernìškė* „vaikystė, jaunystė" DP 17x (plg. *bérniškas,-a*), *vieniškė̃* „vienišumas" B 396; R; N; [K]; KŽ (plg. *víeniškas* „bendras" M. Valanč; KŽ; „vienišas" N, *víeniškai* „vienaip" M. Valanč; Pls; „išvien" VlnE 15; MP 35 – LKŽ XIX 204).

§ **90.** Prūsų kalboje atitinkamų ypatybių pavadinimų su priesaga **-iskā* yra labai daug. Šio tipo vediniai čia vyrauja tarp visų ypatybių pavadinimų, pvz.: *deiwūtisku* „išganymas" (Seligkeyt) III 75_{22}, *labbisku* „gerumas" (Gůte) 85_2, acc. sing. *ginniskan* „draugystę" (Freuntschaft) 125_{2-3}, *kailūtiskun* „sveikatą" (Gesuntheit) 53_{16} ir t. t.[40]

Vienas kitas ypatybių pavadinimas su priesaga **-isko-* yra ir germanų (daugiausia skandinavų) kalbose, pvz.: s.skand. *bernska* „vaikystė" (plg. lie. *bernìškė*), *fólska* „kvailumas"[41]. Gal čia minėtini ir go. *barniski* „vaikystė" (Benveniste 1961: 38; Непокупный 1997: 13), s.vok.aukšt. *frōnisci* „puikumas", *heidinisci* „pagonybė" ir kt. (Range 1977: 128). Tačiau pastarieji gali būti ir galūnės *-ja-* ypatybių pavadinimai kaip ir go. *biuhti* „įpratimas" : *biuhts* „įpratęs", *galeiki* „panašumas" : *galeiks* „panašus" ir kt. (Кубрякова 1963: 78; plg. dar Bammesberger 1995a: 96). Mat su būdvardiniu afiksu **-(i)i̯o-*, kaip jau minėta, germanų ir kai kuriose kitose indoeuropiečių kalbose plačiai buvo daromi ypatybių pavadinimai (žr. § 70).

Šie duomenys leidžia manyti, kad iš pradžių su būdvardine priesaga **-isko-* ypatybių pavadinimus imta daryti daugiausia vakarų baltų kalbų dialektuose. Prūsų kalboje vediniai su **-iskā* tapo labai produktyvūs ir palaipsniui išstūmė iš ypatybių pavadinimų kategorijos centro anksčiau baltų kalbose vyravusius vedinius su priesaga **-ībā/-ībē*, kurių tik vienas užfiksuotas prūsų kalbos tekstuose (žr. § 11).

KUOPINIAI PAVADINIMAI

§ **91.** Kuopiniai pavadinimai (*nomina collectiva*, toliau – NC) yra viena iš pačių seniausių darybos kategorijų, paveldėtų iš indoeuropiečių prokalbės. Lietuvių kalboje, kaip ir daugelyje kitų giminiškų kalbų, ji sparčiai nyksta.

---

[40] Trautmann 1910: 223 tt.; Endzelīns SV 50; Saule-Sleine 1972: 236.

[41] Meid 1967: 197; Range 1977: 128.

Mat susiformavus morfologinei skaičiaus kategorijai, kuopiniai pavadinimai tapo savotišku kalbos pertekliumi. Jie lietuvių kalboje daromi su darybos afiksais, kilusiais iš darybos galūnės *-*ā*, būdvardinių afiksų *-*no-*, *-*to-*, *-*i̯o-*. Be to, kuopinę reikšmę kartais gauna ypatybių pavadinimai (*nomina qualitatis*).

Vediniai su *-*ā*

-*a*

§ **92.** Lietuvių kalboje kuopiniai pavadinimai su šia sena darybos galūne yra beveik išnykę. Tėra tik vos atpažįstamų reliktų.

Iš jų visų pirma minėtini vediniai *álksna/alksnà* „alksnynas" Skd; Smln; Als; Vdk; Grg; VšR; „bala, klonis, slėnis" BB 1 Mak 9,45; Mžk (LKŽ I² 104, plg. la. *àlksna* „pelkėta vieta", žr. Būga 1961: 407; ME I 67), *kárkla* „karklynas" Ms; Kv (LKŽ V 291), *kaimýna* „kaimynai" JD 850; JV 413, *sėbrà* „gauja" Ds; Pn; Sl (LKŽ XII 277). Remdamasis vandenvardžiais *Léndra* NmŽ; Šln, *Švéndra* Vdk, A. Vanagas (1970: 44) rekonstravo vedinius **léndra* „lendrynas", **švéndra* „švendrynas".

§ **93.** Galimas daiktas, kuopinės prigimties yra ir daiktavardžiai *daũsos* : **dausas* (plg. s.b.sl. *dъхъ* „dvasia", žr. Būga 1958: 553–554), *dervà* (plg. s.b.sl. nom. pl. *dreva* „medžiai" : nom. sg. *drevo* „medis", taip pat gr. δόρυ „medžio kamienas, malka", go. *triu* „malka, medis" ir t. t., žr. Smoczyński 1997: 64), *nagà* „kanopa" (plg. s.b.sl. *noga* „koja") : *nãgas* (ŽD 46), *jẽknos/jãknos* (plg. la. *aknas/jęknas*, pr. *lagno*, t. y. *jakno* (Leber) E 125 ir s.ind. gen. sing. *yaknáḥ* „jeknõs" PKEŽ III 18–19), *pėdà* (plg. la. *pę̂da* „pėda" : ide. **pē̆d-* „koja"), *rasà* (plg. s.b.sl. *rosa* „rasa", s.ind. *rasā́* „drėgmė" ir lo. *rōs* „rasa", žr. Brugmann 1906: 159–161, 647), *kraujà* (plg. pr. *crauyo* „kraujas" (Blut) E 160 : ide. **krū* „kraujas" PKEŽ II 262–266), *paišà* : ide. **póik'os*, *plaušà* : ide. **pléusom* (Stundžia 1994: 21), *žiemà* (plg. s.b.sl. *zima*, s.ind. *hímā* „žiema" ir lo. *hiems* „žiema, šaltis", s.ind. *himá-* „šaltas; šaltis", žr. Schmidt 1889: 29; Smoczyński 1997: 64), prieveiksmis *namõ* (plg. gr. νομός „ganykla", žr. Schmidt 1889: 39, plg. dar Žulys 1993: 26), tokie skaitvardiniai dariniai kaip *dvejó-pas* (Brugmann 1911: 234), *keturió-lika*.

§ **94.** Kad baltų kalbose kuopiniai pavadinimai su *-*ā* kadaise dar buvo gyvas darybos tipas, leidžia manyti prūsų kalba. Mat Elbingo žodynėlyje užfiksuota nemaža kuopinės prigimties bevardės giminės daiktavardžių su *-*ā*, pvz.: *austo* „burna" (Munt) 89 (plg. s.b.sl. *ousta* „burna" ir s.ind. *óṣṭhaḥ* „lūpa"), *slayo* „rogės, šlajos" (Slete) 307 (plg. lie. *šlãjos*) : *slayan* „pavaža" (Sletekuffe) 309, *warto* „durys" (Thôre) 210 (plg. s.b.sl. *vrata* „vartai") ir kt.[1]

[1] Skardžius 1957: 271; Mažiulis 1981; PKEŽ; Дегтярев 1994.

§ **95.** Pastaruoju metu vėl bandoma atgaivinti G. H. Mahlowo (1879: 49, 81) ir J. Schmidto (1889) hipotezę, pagal kurią tokios formos kaip lie. *vilkaĩ, geraĩ, kaĩ, taĩ* kilusios iš kuopinių pavadinimų su darybos galūne **-ā/-ə-* (plg. pr. *warto* ir lie. *vartai*, lo. *loca* „vietos", gr. κέλευθα „keliai"). Antai V. Ilič-Svityčius (1963: 53–55), kaip ir J. Schmidtas, rašė, jog kai kurių lietuvių kalbos *o* kamieno daiktavardžių nom. pl. formų (ypač *pluralia tantum*) kirčio vieta rodanti senąjį kuopinių pavadinimų su **-ā* kirčiavimą (pvz.: *linaĩ* iš **linā́, plaušaĩ* iš **plouśā́* ir kt.). A. Valeckienė (1978: 69–81; 1984: 208–217, 220–221) pateikė naujų argumentų, remiančių įvardžių bevardės giminės formos *taĩ* kilmę iš **tā + -i*. Kiek kitaip pastarojo įvardžio kilmę aiškina A. Rosinas (1988: 183–188).

§ **96.** B. Stundžia (1981; 1992) nustatė, kad nemaža dalis lietuvių kalbos *(i̯)o* kamieno daugiskaitinių oksitoninio kirčiavimo vietovardžių (ypač vakarų aukštaičių ir žemaičių tarmėse) kilę iš baritoninio kirčiavimo *ā* ir *(i̯)ē* kamieno asmenvardžių (pvz.: *Burbaĩ* : *Bùrba, Lapiaĩ* : *Lãpė*). Jis mano, kad jie galėtų būti kuopinės kilmės, nes kai kur tarmėse oksitoninėmis asmenvardžių *(i̯)o* kamieno nom. pl. formomis su *-(i)ai* pažymimas šeimos, giminės vardas (pvz.: *dveji̇̀, treji̇̀ Dūdaĩ, Gudeliaĩ* „dvi, trys Dūdõs, Gudẽlio šeimos", žr. dar Labutis 1993). Be to, tarmėse kartais kuopinę reikšmę turi bendriniai daiktavardžiai su *-(i)ai* (pvz.: *liepaĩ* „liepynas" Št : *líepa, líepos, siuvėjaĩ* „siuvėjų šeimyna" Ldvn; Jrb : *siuvė́jas, siuvė́jai*). Tuo remiantis daroma išvada, kad lietuvių kalboje, be paprastosios daugiskaitos, kadaise egzistavusi ir kuopinė daugiskaita (apie ją tam tikra prasme galima kalbėti ir sinchroniniame lygmenyje, žr. Stundžia 1995: 91–94), kilusi iš senųjų kuopinių pavadinimų su **-ā/-ə-*. Panašią hipotezę anksčiau kėlė ir J. Otrębskis (1930: 58; GJL III 28).

Galbūt dėl kuopinės daugiskaitos įtakos padaugėjo oksitoniškai kirčiuojamų lietuvių kalbos *o* kamieno daiktavardžių (plg. Stundžia 1994: 20–21; Mikulėnienė 1996: 152–153; Lazauskaitė 1998; iš dalies Kortlandt 1994) ir atsirado morfonologinis kontrastas tarp *ā* ir *o* kamienų (plg. *várna* : *var̃nas, kámpa* : *kam̃pas, svìrna* : *svir̃nas* ir t. t., žr. Mikulėnienė 1994; 1995).

§ **97.** Galimas daiktas, kuopinės daugiskaitos apraiškų buvo ir prūsų kalboje. Antai K. O. Falkas manė, kad čia, kaip ir lietuvių kalboje, egzistavo daugiskaitinių vietovardžių su *-(i)ai* (Stundžia 1996: 98). Pažymėtina, kad tokių vietovardžių (pvz., su priesagomis *-iškiai, -ėnai, -ynai* ir kt.) labai gausu Prūsų Lietuvos teritorijoje (Razmukaitė 1996).

Kuopinę daugiskaitą kai kurie tyrinėtojai bando įžvelgti ir tokiose prūsiškose formose kaip *Stai Gennai* „tos moterys" (die Weiber) III 93_{12} (Palmaitis 1989: 126–128; Дегтярев 1994: 39). Tačiau tai gali būti ir naujadarai, o ne archaizmai (plg. Trautmann 1910: 227–228; Rosinas 1995: 86).

W. R. Schmalstiegas (1980: 84 tt.), K. Shieldsas (1982: 70) mano, kad kuopinę (nevienaskaitinę) reikšmę kadaise turėjo ne tik *-*ā*, *-*ī* (žr. § 169), *-*ū*, bet ir afiksas -*i*, su kuriuo padarytos tiek minėtos *o* ir *ā* kamienų nom. pl. formos, tiek ir tokios dviskaitos formos kaip lie. *rankì*.

§ 98. Taigi vis labiau aiškėja, kad baltų kalbų nom. pl. formos su -*ai* (ar bent jų dalis, ypač daugiskaitiniai, pvz.: lie. *linaĩ*) gali būti kilusios iš kuopinių pavadinimų su *-*ā*/-*ə*- ar kitokių kuopinės prigimties formų. Tai gražiai dera su jau seniai keliama prielaida, kad indoeuropiečių prokalbėje iš pradžių nebuvę morfologinių daugiskaitos formų, jos susiformavusios vėliau, visų pirma iš kuopinių pavadinimų su darybos galūne *-*ā*/-*ə*-[2].

Darybos galūnė *-*ā* padėjo pamatą išvestinėms lietuvių kalbos priesagoms -*(i)ava* (žr. § 99), -*auja* (žr. § 100), -*(i)uva* (žr. § 101), galbūt -*ija* (žr. § 104), o iš dalies -*o-jas* (žr. § 107), -*o-tas* (žr. § 122).

-*(i)ava*

§ 99. Su priesaga -*(i)ava*, kuri būdinga baltų kalbų vandenvardžiams (Vanagas 1970: 101 tt. su lit.), padaryti keli kuopiniai pavadinimai, pvz.: *brolavà* Užp; Str; Ds, *broliavà* „broliai ir seserys" Dglš (LKŽ I[2] 1069), *gõniava* „banda, pulkas, daugybė" J; Upn; Užv (III 482, plg. dar Greimas 1990: 269), *šašavà* „mažų vaikų būrys" Ml (XIV 537), *šišavà* „t. p." OG 166; Ml; Vdš; Prng (XIV 915, dėl kilmės žr. Fraenkel 1952a; LEW 990–991; Karaliūnas 1970: 185–187), *šiũkšlavos* „šiukšlės, sąšlavos" Rmš (XIV 928), *šunavà* Švnč; Ml; Tvr; Lbv; Str; Dv, *šuniavà* „šunų, išdykėlių ar piktų žmonių būrys" Lp; Rtn, Pv; Pj; Krsn; Lzd; Al; Ig (XV 354, 360), *velniavà* (fiksuojamas nuo WP 156); gal kuopinės prigimties yra ir vedinys *vė̃liava*, kurio pirminė reikšmė galėjo būti „vėlių būrys" (Greimas 1990: 420).

Priesaga -*(i)ava* kilo prie kamiengalio *e̯u/o̯u/u* (dėl tokios jo kaitos plg. Antilla 1969: 158 tt.) prisijungus darybos galūnei *-*ā* (ŽD 381; Мажюлис 1967: 39–41; Hamp 1979: 150; Stang 1976: 175–176; Zinkevičius 1987: 14–15), plg. dar sl. **dět(ъ)va* „vaikai" (Otrębski 1935: 115, 117; SłP III 171; ЭССЯ V 16).

-*auja*

§ 100. Priesagos -*ava* naujesnį variantą -*auja* (ŽD 88–89; Otrębski 1964: 126–127) turi NC *indaujà, šunaujà* „šunų, išdykėlių ar piktų žmonių būrys" J; Alk; Plv; Jrb; Vlkv; Skr; Gs; Rod (LKŽ XV 353; plg. *šunavà*, žr. § 99), *vilkaujà* „vieta, kur daug vilkų, šalta vieta" (Senkus 1972: 150).

---

[2] Schmidt 1889; Hirt 1912: 23; Meillet 1931: 6 tt.; 1934: 291–292; Тронский 1946; Lehmann 1958: 189 tt.; Pisani 1961: 120; Савченко 1974: 176; Watkins 1975: 363 tt.; Haudry 1979: 32 tt.; Инд. 281–283 su lit.; Bammesberger 1990: 100; Tichy 1993; Stempel 1994: 207 ir kiti.

§ **101.** Su priesagos *-(i)ava* apofoniniu variantu *-(i)uva* (Мажюлис 1967: 40–41) padarytas NC *velniuvà* „velniai; velnias; velniškas darbas" (plg. *velniavà*, žr. § 99), paplitęs vakarų aukštaičių ir žemaičių tarmėmis pagrįstuose XVI–XVII a. raštuose, ir tarminiai vediniai: *broliuvà* Trg, *bróluva* „broliai ir seserys" Ktk (LKŽ I[2] 1072, plg. *brol(i)avà*, žr. § 99), *sesiuvà* „seserija" Dglš (XII 438).

-ija

§ **102.** Priesaga *-ija* lietuvių kalboje yra svarbiausia kuopinių pavadinimų darybos priemonė (DaiktvDr 219). Šio tipo vediniai dažniausiai žymi asmenų grupę, jos visumą, plg. senųjų raštų NC *raĩtelija* „raiteliai, jų visuma" Lex 71; C I 425; N; [K]; LL 57, iš dalies *studentijà* „aukštoji mokykla, akademija" Lex 4, 21a, 50a; C I 430; Q 15, 112, 275, 581; N; N 119; BsP III 5.

§ **103.** Tačiau gana seniai vediniai su *-ija* ėmė žymėti augalų ar šiaip gamtos daiktų telkinius (kaip ir priesagos *-ynas, -ynė* vediniai, žr. §§ 109–113). Antai jau K. Sirvydo žodyne užfiksuotas vedinys *ąžuolijà* „ąžuolynas" SD[1] 19 (t. p. Ds; Tvr; Grg; Dglš; Dsn; Prng – LKŽ I[2] 535).

Tokių vedinių dabar daugiausia yra žemaičių tarmėje, pvz.: *grybijà* „vieta, kur daug grybų" Šts (t. p. Mrc – LKŽ III 584), *išlynijà* „žemė prie šlyno, šlynynė" Užv (IV 206), *kerpìjos* „vieta, kur auga daug kerpių" Šts (V 619), *lapijà* „vieta, kur daug lapų" Tv (VII 148), *lazdijà* „vieta, kur auga lazdynai" Grg (VII 213), *lenkijà* „vieta, kur daug lenkių, daubų" Varn (VII 614), *liūnijà* „liūnas, liūnynė" Šts; Kal (VII 614), *molijà* „molio žemė, molynas" Trk; Slnt; Užv; Kv; Vvr; Vkš; „molėtas jūros dugnas" Plng (VIII 337), *rūdijà* „rūdynė" Kv; Šts; Brs; „rūdos telkinys" S. Dauk (XII 707), *smiltijà* „smiltynas" Grg (XIII 184), *velėnijà* „velėnuota žemė" Smln; Trk; „durpynas, pelkė" Slnt; Pln; Brs; Šts; „vieta, kur kasamos durpės" Ms; Skd; Štk; Plt; Šts (XVIII 613).

Vietos reikšmę turi plačiai tarmėse paplitęs vedinys *uošvijà*. Kai kur tarmėse vartojamas vedinys *seniūnijà* „seniūno tvarkomas kaimo vienetas" Grz; Grv (LKŽ XII 395). Galbūt iš tarmių į raštus pateko ir vedinys *karalijà*, plg. V. Krėvės „Patarlėse ir priežodžiuose" užrašytą sakinį iš Nedzìngės: *Aklų ir kurčių karalija žaibo ir perkūno nebijo*. F. Spechto išleistuose A. Baranausko tarminiuose tekstuose užfiksuotas vedinys *valstijà* reikšme „apskritis" BM 24. XIX a. ir vėlesniuose raštuose šis vedinys vartojamas „valstybės" reikšme. K. Būga (1958: 113) vediniu *valstijà* siūlė žymėti „valstybių sąjungą". Taip atsirado dabar įprastas terminas *Jungtinės Amerikos Valstijos* (Dambriūnas 1960; 1966).

Kuriantis bendrinei lietuvių kalbai pagal minėtus vedinius su priesaga *-ija* imta daryti ir kitus administracinius terminus.

Jau XVIII a. Mažosios Lietuvos raštuose (pvz., P. Ruigio, Ch. G. Milkaus žodynuose) vartojamas vedinys *vyskupijà*[3].

S. Daukanto plunksnai, matyt, priklauso vediniai *kunigaikštijà, urėdijà, viešpatijà*. S. Daukantas su priesaga *-ija* yra padaręs ir kitokių, vėliau išnykusių, naujadarų, pvz.: *bočija* „senelių paveldėta žemė", *motinija* „motinos tėviškė", *jomylestija* „grafystė" (Subačius 1993: 169).

Jau A. Juškos žodyne randame ir vedinį *vaivadijà*. Dabar bendrinėje kalboje vartojami dar keli tokio tipo vediniai, pvz.: *eigulijà, girininkijà, naujasėdijà, tėvonijà* (DaiktvDr 401; Keinys 1975: 52).

Baltų kalbose labai paplitę vandenvardžiai su priesaga *-ija* veikiausiai irgi yra kuopinės prigimties (Vanagas 1970: 145–148 su lit.).

§ **104.** Kuopiniai pavadinimai su priesaga *-ija* turi atitikmenų giminiškose kalbose[4]. Antai lie. *brolijà* „broliai ir seserys" Všt (LKŽ I[2] 1070) maždaug atitinka sl. **bratrьja* „broliai", gr. φρατρία „giminė, padermė; brolija".

Tačiau afiksas **-(i)i̯ā* turbūt yra antrinis, plg. gr. hom. φρήτρη ir at. φρατρία (Leukart 1980: 240). Jis gali būti atsiradęs arba prie kamiengalio *i* prisijungus darybos galūnei **-ā* (plg. lie. hidr. *Kirmijà* Al : *kirmìs* „kirminas", s.ind. *kulyā́* „upelis, srautas" : **kuli-*[5]) arba dėl darybos galūnių **-ī* (apie ją žr. §§ 166–169) ir **-ā* mišimo (Otrębski GJL II 54; Kuryłowicz 1964: 218–219; Инд. 375), plg. pr. *sari* (žr. § 169) ir lie. *žarìjos*.

Kad vediniai su **-(i)i̯ā* gali būti kilę iš senųjų kuopinių pavadinimų su **-ā*, o ne iš būdvardžių su **-(i)i̯o-* rodo ir ta aplinkybė, jog būdvardžiai su afiksu **-(i)i̯o-* baltų kalbose yra reti (žr. § 71), o kuopiniai pavadinimai su **-ii̯ā* produktyvūs.

Antra vertus, afiksas **-(i)i̯o-* irgi veikiausiai yra antrinės kilmės, atsiradęs išplėtus kamiengalį *i* (ar kitokias formas su *-i*) *o* kamieno formomis[6] arba dėl *i* ir *o* kamienų mišimo (plg. Mažiulis 1970: 152).

---

[3] Būga 1958: 545; Skardžius 1960: 19.

[4] Brugmann 1906: 647; Hirt 1927: 176; Meillet 1934: 285; Lohmann 1932: 12 ir kiti.

[5] W. P. Schmido (1990) rekonstruotas remiantis vandenvardžiu *Kulišī́*, kuris gali būti giminiškas lie. *kū́lis* „akmuo".

[6] Plg. Schulze 1904: 190, 435; Brugmann 1905–1906: 66–67; 1906: 183; Specht 1935: 216 tt., 222, 226; 1944: 342–343; Benveniste 1935; Wackernagel, Debrunner 1954: 816 su lit.; Burrow 1955: 184–185; Gagnepain 1959: 33–35; Bader 1992: 88 tt.; Balles 1997: 219.

Vediniai su *-(i)i̯o-

-ijas

§ 105. Slavų, germanų, indoiranėnų kalbose kuopiniai pavadinimai dažnai daromi su afiksu *-(i)i̯o-. O baltų kalbose šio tipo vedinių yra labai mažai.

Gryną priesagą *-ijas* lietuvių kalboje turi, rodos, tik NC *galvìjai* (jeigu tai nėra daugiskaitinė ypatybės turėtojo pavadinimo *galvìjas* forma, plg. § 208), kuris giminiškas sl. *(po)golvьje „gyvulių skaičius" (Мартынов 1973: 24).

-ojas/-ojis/-ojus, -ynojas, -rojė

§ 106. Tarmėse yra tik keli kuopiniai pavadinimai su priesaga *-ojas* (ir jos paradigminiais variantais *-ojis, -ojus*), pvz.: *apynójas* „apynynas" Vrd; Ms; Slnt; Klk; Pp; Als; Tl (plg. *apynójis* S. Dauk; Akm; Klp, *apynójus* Užv; Pvn; Brs; Žg; Sk; Grz; Mšk – Būga 1980: 66; LKŽ I[2] 218; DūnŽ 29; LKA III 28), *liepójas* „liepynas" V. Krėv (LKŽ VII 426), *riešutójas* „lazdynas" Kč; Vvs (plg. *riešutójis* Lzd; Sn – LKŽ XI 580), *samanójai* „samanų kuokštai, dedami tarp sienojų" B. Sruog; Pn (XII 90), *sarbentójas* „serbentynas" Pln (LKA III 28), *šilójai* „prasta lengva žemė" Vdk (LKŽ XIV 794).

Žemaičių tarmėje dar randame vedinių su dviguba priesaga *-ynojas*: *balynójas* „balynas" Plng (LKŽ I[2] 596), *beržynójas* „beržynas" Užv (I[2] 777), *kelmynójas* „kelmynas" J; Ms; Slnt (V 525), *žuvynójas* „tvenkinys, kur auginamos žuvys" S. Dauk (plg. *žuvýnas* „t. p." J).

§ 107. Latvių kalboje atitinkamų vedinių su *-ājs* yra kur kas daugiau, pvz.: *bȩ̃rzājs* „beržynas", *smìltājs* „smėlynas" (LVG 284).

Galbūt šio tipo vedinių būta ir prūsų kalboje, plg. vietovardžius *Stabayen* : *stabis* „akmuo" (Steyn) E 32, *Wangaien* : *wangus* „lydimai, kirtimas" (Dameraw) E 588 (Gerullis 1922: 247).

Veikiausiai priesagoje *-ā-i̯o- slypi kuopinių pavadinimų darybos galūnė *-ā, išplėsta būdvardiniu afiksu *-i̯o-, plg. lie. *álksna* (žr. § 92) ir la. *àlksnājs* „alksnynas".

§ 108. Priesagos *-ojas* variantą *-rojė* turi NC *ãpušrojė* „epušynas" Prk (LKŽ I[2] 276), plg. *apušótas, apušrótas* (§ 122).

Vediniai su *-no-

-ynas

§ 109. Šios priesagos vediniai dažniausiai žymi augalų ar šiaip gamtos daiktų, rečiau gyvų būtybių telkinius. Tokie vediniai dažni jau senuosiuose raštuose, plg. K. Sirvydo žodynuose užfiksuotus vedinius: *ąžuolynas* SD[1] 19;

SD[3] 45, *avietynas* SD[3] 162, *mirtynas* „mirtų darželis“ SD[3] 175, *pušynas* SD[1] 12; SD[3] 21, 30, 414, *ropynas* SD[3] 395, *rožynas* SD[3] 383, *skrudėlynas* „skruzdėlynas“ SD[1] 83, *žolynas* SD[1] 13, *žolynynas* SD[3] 32.

§ 110. Priesagos *-ynas* vediniai turi ne tik kuopos, bet ir vietos reikšmę. Pastaroji reikšmė ypač ryški vedinių, padarytų:

1) iš kai kurių daiktavardžių su priesagos *-umas* (ar *-uma*), pvz.: *gilumýnas* „gili vieta“, *klampumýnas* „klampi vieta“, *tankumýnas* (žr. § 355);

2) iš būdvardžių, pvz.: *klampýnas* „klampi vieta“ Ns 1851,2; Vkš; Rm (VI 955), *šlapýnas* „šlapia vieta“ Šil (XIV 1019), *tankýnas* „tankumynas“ Rmš; Pn; Ms; Sln (XV 811).

Todėl šio tipo vedinius kai kurie tyrinėtojai sinchroniniu požiūriu visai pagrįstai skiria prie vietų pavadinimų [7]. Tačiau istoriškai jie yra sukonkretėję kuopiniai pavadinimai (ŽD 266–267; GJL II 199). Tai rodo gryną kuopinę reikšmę išlaikęs dažnas vedinys *žvaigždýnas* (fiksuojamas nuo DP 542a_5). Be to, bendrinėje kalboje su priesaga *-ynas* mėgstama daryti naujus kuopinius pavadinimus, pvz: *balsýnas, garsýnas, žarnýnas* ir t. t. (DaiktvDr 419–420; Keinys 1975: 52–53).

§ 111. Šio tipo vediniai turi atitikmenų prūsų kalboje, plg. *seimīns* (žr. § 112), galbūt ir *kupsins* „rūkas“ (Nebel) E 46 < „rūkai“ : **kupsa-* „rūkas“ < „garavimas“ : **kūp-* „garuoti“ (PKEŽ II 305–306).

Kuopinių pavadinimų su **-īno-* dar esama slavų, iš dalies lotynų, o gal ir germanų bei albanų kalbose [8]. Lietuvių kalbos priesagos *-ynas* vediniams ypač artimi slaviški vediniai su *-ina*, kurie irgi neretai žymi miškus, plg. lie. *beržýnas* ir sl. **berzina* (Sławski 1974: 121, 123). Galbūt panašių vedinių būta ir trakų kalboje, plg. lie. *pušýnas* ir trakų vietovardį Πουσινόν (Duridanov 1969: 57).

Kuopiniai pavadinimai su **-īno-* yra arba kilę iš sudaiktavardėjusių būdvardžių (plg. lie. *mélynas*, s.b.sl. *zvěrinъ*, lo. *ferīnus* „žvėries“, *fiberīnus*, s.vok.aukšt. *bibirin* „bebro“, žr. Brugmann 1906: 274 tt.), arba išlaikę senąją vedinių su **-ī-* kuopinę reikšmę (žr. § 169). Antrąją galimybę remtų ta aplinkybė, kad baltų kalbose būdvardžiai su **-īno-* yra reti.

-yna

§ 112. Kuopinių pavadinimų su šia priesaga, tiksliai atitinkančia sl. *-ina*, lietuvių kalboje yra vos keli. Nuo seno plačiai paplitęs vedinys *šeimýna*

---

[7] DaiktvDr 396–397; Vidugiris 1969: 155; Keinys 1975: 50–51; Range 1977: 129.

[8] Brugmann 1906: 278, 649; Lohmann 1932: 15; Jokl 1963: 133–134; Hamp 1966: 109; Huld 1984: 166.

(bet plg. pr. *seimīns* „šeimyna" (Gesinde) III 83_4 ir iš dalies s.b.sl. *sěminъ* „priklausantis šeimai; vergas", plg. dar § 354). Kiti labai reti, pvz.: *molyna* „molynė" N; „molduobė" MŽ; N, *pusnyna* „pusnynas" R; MŽ, *pušýna* „pušynas" MŽ; N; N 336; RD 76, *rūdynà* „durpynas" RB Ez 47,11; MŽ; N; K, *sąšlavýnos* „sąšlavos" JV 40; NdŽ.

Galimas daiktas, šio tipo vedinių būta ir prūsų kalboje, plg. vietovardį *Spandyno* (Gerullis 1922: 253).

-ynė

§ **113.** Su nauju priesagos *-ynas/-yna* paradigminiu variantu *-ynė*, atsiradusiu dėl *(į)ē* kamieno produktyvumo (plg. *-yba* → *-ybė*, *-ysta* → *-ystė*, žr. §§ 9–11, 19), dažniausiai lietuvių kalboje daromi panašios reikšmės vardažodiniai vediniai kaip ir su priesaga *-ynas* (plg. § 109).

XVI–XVII a. raštuose šio tipo vediniai su *-ynė* buvo dar reti, plg. *kelmynė* SD[1] 51. Kad jie nėra seni, rodo ir jų cirkumfleksinis kirčiavimas. Atitinkami priesagos *-ynas* vediniai yra išlaikę senesnį akūtą, plg. *kelmýnas* ir *kelmỹnė*.

§ **114.** Priesagos *-ynė* vediniams vietos reikšmė yra būdingesnė negu vediniams su priesaga *-ynas*. F. Kuršaitis lietuvių–vokiečių kalbų žodyne aiškiai skiria šių darybos tipų reikšmes, plg. *karklýnas* „ein Haufen stehenden Weidegesträuchs" ir *karklỹnė* „ein größer mit Weidegesträuchs bewachsener Platz", *nendrýnas* „ein Haufen stehenden Rohres, ein Rohrteich" ir *nendrỹnė* „ein Rohrbruch, ein Platz, auf welchem sich viel Rohr befindet", *riešutýnas* „ein Haselgesträuch oder ein Haufen von Haselgesträuchen" ir *riešutỹnė* „ein größer mit Haselnussträuch bewachsener Platz", *skroblýnas* „ein Buchenwäldlichen" ir *skroblỹnė* „eine mit Buchen bewachsener Platz". Tik apibūdinant vedinio *pušỹnė* reikšmę, čia pasakyta, kad jis reiškia tą patį, ką ir *pušýnas*.

Be to, su priesaga *-ynė* šiek tiek daugiau negu su *-ynas* aukštaičių tarmėje daroma vietų pavadinimų iš būdvardžių. Be plačiai paplitusių vedinių *klampỹnė* (užfiksuotas jau Lex 85a), *šlapỹnė, tankỹnė*, turinčių atitikmenų su priesaga *-ynas*, tarmėse vartojami dar vediniai *dykỹnė* „prastas laukas" Bsg; Brt (LKŽ II[2] 537), *gilỹnė* „gili vieta" Kt (III 299), *kiáurynė* „kiaurymė" S. Dauk; P; J; BsV 366; Blv; Skd; Vkš; Lkž; Škn; „klampynė" Sml; Jnš (V 707), *sausỹnė* „durpinė pieva" Rk (XII 217). Kapsų ir zanavykų šnektose priesagos *-ynė* vediniai, padaryti iš asmenvardžių, dažnai žymi žmonių gyvenamąsias ar gyventas vietas, pvz.: *Dubickỹnė* „Dubicko gyventa vieta, ūkis", *Glytỹnė* „Glyto gyventa vieta" ir kt. (Senkus 1972: 168); tokių asmenvardinės kilmės vietovardžių yra ir kitose tarmėse (Razmu-

kaitė 1998: 50), plg. dar aiškią vietos reikšmę turinčius vedinius *tėvỹnė* (plačiai paplitęs), *druskỹnė* „druskinė“ Zt (ZtŽ 158).

§ **115.** Žemaičių tarmėje plačiai vartojamas grynąją kuopinę reikšmę išlaikęs vedinys *pãtalynė*. Tuo tarpu vardažodinių vietos pavadinimų su *-ynė* čia yra visai nedaug. Antai V. Vitkausko dūnininkų tarmės žodyne (DūnŽ) randame tik 5 šio tipo vedinius: *maurỹnė, varputỹnė, motinỹnė* „motinos ūkis“, *kęsỹnė* „kemsynė“ (greta 47 atitinkamų priesagos *-ynas* vedinių). B. Vanagienės liudijimu, jų retai pasitaiko ir šiaurinėje žemaičių tarmės dalyje, Mósėdžio apylinkėse.

Kita vertus, žemaičių tarmėje paplitę valgių, daugiausia sriubų, pavadinimai su priesaga *-ynė*, pvz.: *bulbỹnė* „bulvienė“, *burokỹnė, lapỹnė* „burokų sriuba“, *kopūstỹnė* „kopūstų sriuba“, *kiaušỹnė* „kiaušinienė“ ir kt. (LKA I Žemėl. Nr. 29, p. 83–84; III Žemėl. Nr. 125, p. 138–139). Jie irgi gali būti kilę iš kuopinių pavadinimų.

Matyt, kuopiniai pavadinimai su priesaga *-ynė* aukštaičių ir žemaičių tarmėse konkretėjo skirtingu būdu. Aukštaičių (ypač vakarų) tarmėje jie gavo vietos reikšmę. Tam galėjo turėti įtakos veiksmo vietų pavadinimai su homonimine priesaga *-ynė* (kilusia veikiausiai iš *-inė* dėl veiksmažodžių su priesaga *-yti* įtakos, plg. DaiktvDrR 64, 214). O žemaičių tarmėje priesagos *-ynė* vediniais imta reikšti valgių pavadinimus.

-iena

§ **116.** Lietuvių kalboje su šia priesaga randame vos vieną kitą kuopinį pavadinimą, pvz.: *mergíena* Trgn, *mergienà* „merg̃os“ Al, *molienà* „molynė“ Ker (LKŽ VIII 27, 338), *ražíenos* Šl; Plv; Užp (XI 341).

Kuopinės prigimties gali būti ir vietų pavadinimai su *-iena*, žymintys kultūrinių augalų augtąsias vietas. Šie vediniai dabar yra produktyvūs (ŽD 288; DaiktvDr 400). Keli šio tipo vediniai užfiksuoti XVII a. raštuose, pvz.: *avižiena* Lex 45, *javiena* „ražienos“ Lex 84a, *rugienos* SD[1] 161; SD[3] 396.

Tarmėse pasitaiko priesagos *-iena* vedinių, turinčių kitokią vietos reikšmę, pvz.: *kluoníena/kluonienà* „vieta, kur kluonas stovi“ J; Aru 12; Brš; Dkš; Dglš; Trgn; Tvr; Slk; Vdš; Dv; Švnč; Smn; Alv; Pls (LKŽ VI 176), *kriosniena* „vieta tarp krosnies ir sienos“ Bd (ŽD 288), *žárdiena* „aptvaras gyvuliams ir paukščiams laikyti“ (plačiai paplitęs žemaičių tarmėje). Kiek kitoniškos kilmės yra mėsos pavadinimai su priesaga *-iena* (žr. § 342).

Daugiau kuopinių pavadinimų su atitinkamomis priesagomis *-iens, -iena* daroma latvių kalboje, pvz.: *egliens* „eglynas“, *celmiens* „kelmynas“, *skaidiena* „skiedrynas“ (LVG 322–324; BKGF 79; MLLVG I 132, 137). Mat latvių kalboje visai nėra kuopinių pavadinimų su **-īno-*.

-ėna

§ **117.** Vedinys *mergíena* žemaičių tarmėje turi variantą su *-ėna* – *mergėna* „mergos“ Grg (LKŽ VIII 27), plg. aukšt. *avíena* ir žem. *avėna*, aukšt. *jáutiena* ir žem. *jáutėna* ir t. t.

-ainė

§ **118.** Kuopinės prigimties gali būti ir šie tarminiai vediniai su priesaga *-ainė* (priesagos *-iena* apofoniniu variantu iš ide. **-eino-/-oino-*, plg. DaiktvDrR 64): *dirsaĩnė* „duona su dirsėmis“ JR 39 (plg. *dirsaĩnis,-ė* „dirsinis“ S. Dauk; J; Skr – LKŽ II² 584), *molaĩnė* „molio dirva“ Lš (VIII 334), *rataĩnė* „pašiūrė vežimams ir kitiems daiktams laikyti“ Vaižg; Tl (XI 237).

Latvių kalboje gausiai daromi kuopiniai pavadinimai su *-aine*, pvz.: *eglaine* „eglynas“, *alksnaine* „alksnynas“ (LVG 327; MLLVG I 86–87).

Kuopinių pavadinimų su būdvardine priesaga **-eino-/-oino-* būta ir prūsų kalboje. Tai visų pirma rodo vedinys *seweynis* „kiaulidė“ (Sewstal) E 229, t. y. *suveinis* ar *sveinis* (plg. lo. *sūs*, gr. ὗς ir lie. *svýnas* „kiaulių migis“, la. *suvẽns* „paršas“, s.b.sl. *svinъ* „kiaulinis“[9]) ir iš dalies vietovardžiai, plg. pr. *Alkayne*, *Alkeyne* ir lie. *al̃kas*, la. *ę̀lks*, go. *alhs* „šventykla“, pr. *Zanseynen* : *sansy* „žasis“ (Gans) E 719 ir kt. (Gerullis 1922: 252; Blažienė 1998).

-ina, -inė

§ **119.** Būdvardinę priesagą *-ina* turi NC *kaimina* „krūva, būrys“ J.

Vieną kitą vedinį su naujesne priesaga *-inė* iš dalies galima priskirti kuopinių pavadinimų darybos kategorijai: *kãpinės* (fiksuojamas nuo R; MŽ II 76), *kopū̃stinė* „kopūstynė“ Nč (LKŽ VI 357), *krū̃minė* „krūmynė“ Tvr (VI 699), *kupstìnė* „kupstuota vieta“ Rdm (VI 936), *pãtalinė* „patalynė“ Mrj (IX 602), *málkinė* „malkų rietuvė“ S. Dauk; Sk; „krūva sumestų daiktų“ J; Škn; Šd (VII 801), *velėnìnė* „neįdirbta, velėnuota žemė“ Ktk; „durpynas, pelkė“ Plt (XVIII 613).

Tačiau dažniausiai vediniai su *-inė* turi aiškią vietos reikšmę (žr. § 136).

Vediniai su *-to-

-ta

§ **120.** Su šia priesaga, tiesiogiai kilusia iš indoeuropietiškos būdvardinės priesagos **-to-/-tā*, padaryta NC *béržta* „beržynas“ J; Š (variantas *béržtva* I), plg. dar kuopinį skaitvardį *kẽtvertas*.

---

[9] Trautmann 1910: 425–426; Endzelīns SV 46, 246; Frenkelis 1969: 63; Mažiulis 1981: 279; Karaliūnas 1992: 21; 1994: 128–129; žr. dar § 354.

§ **121.** Nuo seno kuopinę reikšmę turi skaitvardžiai *dvējetas, trējetas* ir pan., plg. la. loc. sing. *divatā* „dviese“, *trijatā* „trise“, s.ind. *pañcatā* „penketas“ (BKGF 146; plg. dar Blažek 1998: 216 su lit.). Šių vedinių pavyzdžiu padarytas įvardis *kēletas*, jau XVI–XVII a. raštuose vartotas NC *ābejetas* „abu (apie ne vienos rūšies daiktus)“, *dešimtetas* „dešimtis“ SD[3] 58 bei visai nesenas naujadaras *vìsetas* „visa draugija, visuma“.

Būdvardžių su *-atas*, iš kurių kilo minėti vediniai, baltų kalbose beveik neišliko, plg. lie. *vienatis(-ė)* „vienintelis“ Mž 326_{20}; WP 148; GN 1 JnL 4,9; ŽCh 13, *vienat* „vien tik tai“ DP 141_{37}, 276_{44}; K, *nuōlat*, pr. *ainat* „nuolat, bet kada“ (allezeit) III 121_{7-8}[10].

Toliau jie sietini su ypatybių pavadinimais, turinčiais priesagą *-atas, -ata* (žr. §§ 72–75).

-(r)otas

§ **122.** Šią išvestinę priesagą turi vos keli NC, pvz.: *alksnótas* „alksnynas“ J I 96, *apynótas* Kv; Rt; Sdv, *apvynótas* „apynių daržas“ J; JD 219, *apušótas* J; Kp; Bs; Pg, *apušrótas* „epušynas“ J; Krž; Kv; Ms; Brs; Užv; Gl, *beržótas* „beržynas“ Jd; Srv; Pc (LKŽ I[2] 105, 218, 277, 283, 778).

Pasak K. Būgos (1958: 160 tt.), kuopinės kilmės yra ir kai kurie baltų kalbų vietovardžiai, pvz.: lie. *Apušotas, Liepalotai* : *liepālė, Pušalotas* : *pušālė*, pr. *Rickoyot* : *rikijs* „viešpats“ (Herr) III 37_{12} (plg. § 171). Be to, W. Smoczyńskis (1985: 107) pr. *abskande* „alksnis“ (Erbe) E 602 kildina iš **alksnāt-* ir sieja su lie. *alksnótas* „alksnynas“[11].

Šio tipo vediniai galėjo atsirasti prie kuopinių pavadinimų su senąja darybos galūne **-ā* prisijungus priesagai *-tas*, plg. *alksnótas* ir *álksna/ alksnà* (žr. § 92), taip pat *beržótas* ir *béržta* (žr. § 120), *apynótas* ir *apynójas* (žr. § 106).

-ytė

§ **123.** Kai kuriose rytų ir vakarų aukštaičių šnektose šios priesagos vediniai turi tokias pat reikšmes kaip ir priesagų *-ynas, -ynė* vediniai, pvz.: *alksnýtė* „alksnynas“ J; Šd; Rs; Pg; Klov; Rgv (LKŽ I[2] 105), *ąžuolýtė* „jaunų ąžuolų miškas“ J; Kp; Rm, Grk (I[2] 535–536), *beržýtė* Rm; Rg, *beržỹtė* „jaunų berželių miškas“ Rs; Grk (I[2] 777), *eglýtė* „eglynas“ J I 694, *karklýtė* „karklų prižėlusi vieta“ Rgv; Rm (V 294), *kelmýtė* „kelmynė“ Grk; Kp; Dl (V 526), *kemsýtė* „kemsuota pieva“ Vdšk (V 564), *lazdỹtė* „vieta, kur auga lazdy-

---

[10] Trautmann 1910: 297; ŽD 337–338; ПЯ A–D 59–60 su lit.; PKEŽ I 52–53.

[11] Plg. dar Schmalstieg 1991: 70; kitaip ПЯ A–D 53–54; PKEŽ I 44–46 su lit.

nai“ Ėr (VII 214), *liepýtė* „liepų krūmai“ Rgv (VII 426), *molýtė* „molynė“ Kur; Ėr (VIII 340), *nendrýtė* „nendrynas“ Rm (VIII 655), *samanýtė* „samanomis apaugusi vieta“ Ėr (XII 90). Iš šio tipo vedinių kilo vandenvardžiai *Beržýtė* Bsg, *Javýtė* Btg, *Kelmýtės* Vad, *Žilvýtė* Šlv (Vanagas 1970: 44).

§ **124.** Remiantis vietovardžiais *Apsīte, Kalmīte, Zvirgzdīte* ir pan. manoma, kad kuopinių pavadinimų su atitinkama priesaga *-īte* anksčiau būta ir latvių kalboje (LVG 388; BKGF 97).

Toliau šio tipo vedinius galbūt galima sieti su germanų kalbų kuopiniais pavadinimais, turinčiais priesagą *-īþja-* (pvz.: vid.vok.žem. *pfluogīde* „ariamųjų jaučių pora“, *geveterīde* „tėvai“, žr. Meid 1967: 149), taip pat su germ. *-ithi-* vietovardžiais, kurių daugiausia dabartinės Vokietijos teritorijoje, t. y. netoli baltiškojo arealo (Udolph 1994: 258 tt.).

Šiaip su priesaga **-ītįo-* baltų kalbose dažniausiai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (žr. §§ 301–304) ir iš jų kilę deminutyvai (žr. § 244).

-aitė

§ **125.** A. Juškos žodyne užfiksuoti du kuopiniai pavadinimai su priesagos *-ytė* apofoniniu variantu *-aitė* (plg. § 313): *alksnaitė* „alksnynas“ I 12, *beržynaitė* „beržynas“ I 204.

Latvių kalboje atitinkami priesagos *-aite* vediniai gana paplitę, pvz.: *bęrzaite* „beržynas“, *linaite* „linų laukas“ [12].

Galbūt kuopinės prigimties yra prūsų kalbos vediniai *krischaytos* „kryklės, aitriosios slyvos“ (Krichen) E 621, *sliwaytos* „slyvos“ (Pflume) E 619, *wisnaytos* „vyšnios“ (Kirsen) E 620. Priesagos **-oitįā* kamienas pakeistas į **-oitā* veikiausiai dėl kuopinių pavadinimų su **-ā* (plg. § 94) įtakos. Laikyti šiuos vedinius deminutyvais (kaip buvo daroma ligi šiol) sunku, nes labai gali būti, kad priesagos **-oitįo-* panaudojimas deminutyvams daryti yra lietuvių kalbos inovacija (plg. § 245).

Vediniai su **-men-*

-menė, -mė

§ **126.** Kuopinę reikšmę kartais turi ypatybių pavadinimai su šiomis priesagomis, kilusiomis iš **-men-*, pvz.: *mažmẽnė* „smulkūs daiktai“ BM 433; Trgn (greta „vaikystė, kūdikystė“ Dkšt; Aps – LKŽ VII 978), *smulkmẽ* „maži vaikai“ J; Žem; Užv; Vkš; „smulkesni gyvuliai, gyvūnai“ S. Dauk; Slv; Krkl; Up; „nereikšmingi, nežymūs žmonės“ Štk (XIII 221).

---

[12] BKGF 98; LVG 389; Laumane 1990.

-(*i*)*uomenė*

§ **127.** Aukštaičių tarmėje vartojami kuopiniai pavadinimai su priesaga -(*i*)*uomenė*, pvz.: *kar(i)úomenė, didúomenė, jaunúomenė* ir pan. (LKA III Žemėl. Nr. 126, p. 139–140).

P. Skardžius (ŽD 237) manė, kad ši priesaga atsiradusi iš būdvardinės priesagos -*uom*-, išplėstos priesaga -*enė*. Antai vedinį *didúomenė* jis, kaip ir K. Būga (1959: 338), siejo su S. Daukanto raštuose turimu vediniu *diduomis* „didikas", vedinį *tikrúomenė* „tikrieji žmonės" Grz – su pr. *stūrintickrōms* „rūsčiai teisūs" (eiueriger) III 37_{13}. Tačiau tai gana abejotina, nes priesagą -*uom*- lietuvių kalboje turi, rodos, tik du vediniai: minėtas *diduomis* ir *visuomis* „visuotinis", žinomi tik iš S. Daukanto raštų. Tad jie gali būti naujadarai. Be to, su priesaga -*enė* kuopiniai pavadinimai lietuvių kalboje nėra daromi.

Įtikimesnė atrodo J. Endzelyno (1979: 408–409) hipotezė, pagal kurią lietuvių kalbos priesaga -*uomenė* kildinama iš *-*ōmen*- (*-*men*- varianto) ir siejama su tos priesagos vediniais germanų kalbose, plg. go. dat. sing. *aldōmin* „senatvei" (žr. dar Bammesberger 1998b: 110). Šį požiūrį remia ta aplinkybė, kad kai kurie priesagos -*uomenė* vediniai rytų aukštaičių tarmėje yra išlaikę ypatybės reikšmę, pvz.: *jaunúomenė* „jaunystė" Ds (LKŽ IV 315), *mažúomenė* „vaikystė" Ds; Str; Švnč; Tvr; Brsl (VII 978, plg. *mažmẽnė*). Todėl priesagą *-*ōmen*- galima laikyti *-*men*- variantu, su kuriuo iš pradžių buvo daromi ypatybių pavadinimai ir tik vėliau, jau lietuvių kalbos dirvoje, imta daryti kuopinius pavadinimus.

Priesaga *-*ōmen*-, atrodo, labiausiai paplitusi žemaičių tarmėje (plg. LKA III 139), kurioje yra nemaža vakarų baltams būdingų ypatybių. Tad gal ši priesaga ir susidarė vakarų baltų areale, o vėliau paplito kitur (plg. § 339).

Priesaga -*uomenė* tarmėse turi keletą variantų.

-(*i*)*ūmenė*

§ **128.** Žemaičių tarmėje ir kai kuriose aukštaičių šnektose vietoj priesagos -(*i*)*uomenė* vartojama -(*i*)*ūmenė*, plg. *kar(i)úomenė* ir *kar(i)ū̃menė, didúomenė* ir *didū̃menė, jaunúomenė* ir *jaunū̃menė* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 126, p. 139–140). Ta priesaga išsirutuliojo iš *-*ōmen*- susiaurėjus balsiui *ō (Vitkauskas 1977: 103).

-(*i*)*umenė*

§ **129.** Matyt, dėl priesagos -*umė* (ar -*umas, -uma*) įtakos atsirado priesagos -(*i*)*uomenė*/-(*i*)*ūmenė* variantas -(*i*)*umenė*. Kiek labiau paplitęs šio tipo vedinys *kar(i)ùmenė* (daugiausia Kaišiadorių, Jiẽzno, Stākliškių apy-

linkėse). Kiti visai reti, pvz.: *didumẽnė* (apie Kùpiškį), *didumenẽ* Lkm, *mažumẽnė* Pnd, *mažumenẽ* Mlg (LKA III Žemėl. Nr. 126, p. 141).

-(i)uominė, -(i)ūminė, -(i)uminė

§ 130. Kai kur tarmėse (ypač rytų aukštaičių) greta priesagų *-(i)uomenė, -(i)ūmenė* pasitaiko jų variantų *-(i)uominė, -(i)ūminė*, pvz.: *kar(i)úominė, kar(i)ū́minė; jaunúominė; vargúominė; visúominė, visū́minė* (LKA III Žemėl. Nr. 126, p. 140). Dar retesnis priesagos *-(i)umenė* variantas *-(i)uminė*, pvz.: *karùminė* Drs; Vlkv; Ndz; Žž, *kariùminė* Nmj (LKŽ V 349; LKA III Žemėl. Nr. 126), *diduminẽ* Rmš, *mažuminẽ* Rmš; Lb, *jaunuminẽ* Lb (LKA III 141).

V. Grinaveckis (1991: 18–19) manė, kad *-(i)uominė, -(i)ūminė, -(i)uminė* atsirado nekirčiuotam balsiui *e* virstant balsiu *i* heterosilabinių priebalsių *m, n* aplinkoje[13]. Tos priesagos gali būti ir silpnasis atitinkamų priesagų *-(i)uomenė, -(i)ūmenė, -(i)umenė* balsių kaitos laipsnis, plg. lie. *akmuõ, ãkmenas* ir *ãkminas*, la. *akmens* ir *akmins* „akmuo“, s.b.sl. *kamъnije* greta *kamenije* „akmenys“[14], taip pat. lie. *ėdmẽnė, ė́dmenys* „maistas, valgis“, la. *edmenis, edmanis* ir *edminis* „masalas, jaukas“, lie. *juosmuõ, juosmenỹs*, la. *juosmenis* ir *juosminis* „pusiaujas, juosmuo“, lie. *lekmẽnė*, la. *lekmenis* ir *lekminis* „liūnas, klampynė“, lie. *skiemuõ*, la. *šķiêmenis* ir *šķìeminis* „tarpas šaudyklei išlįsti audžiant; ant riestuvo dedama skala“, lie. *tešmuõ*, la. *tesmens, tesmenis* ir *tesminis* „tešmuo“ ir kt. (Urbutis 1981: 187).

-uomė

§ 131. Veikiausiai dėl priesagų *-uomenė, -umė* bei *-mė* kontaminacijos atsirado priesaga *-uomė*, plg. *diduomẽ* „diduomenė“ Ad (LKA III 140), *jaunúomė* „jaunuomenė“ Grz (LKŽ IV 314), *mažuomẽ* „vaikystė“ Ad; Krč; Jnšk (VII 978) ir *didumẽ, jaunumẽ, mažumẽ.*

Vediniai su kitais ypatybių pavadinimų darybos afiksais

§ 132. Kartais kuopinę reikšmę gauna ir kitų darybos tipų ypatybių pavadinimai:

-umas: *jaunumas* „jaunimas“ BB Ps 48,15 ir kt. (žr. § 28), *tikrumaĩ* „artimiausieji giminės“ Srv (ŽD 213), *žalùmas* „žolynai“ Pžsl; Kp (žr. § 28);

---

[13] Panašų kitimą žodyje *ãkminas* įžiūri jau ir K. Būga (1961: 373, plg. dar Specht 1931: 52; Aleknavičienė 1998: 34–38).

[14] Plg. Brugmann 1906: 233–234; Kazlauskas 1968: 272–273; Schmid 1994: 173–174; Hamp 1970: 175.

-uma: *didumà* „diduomenė“ Pg (LKŽ II^2 485), *jaunumà* „jaunimas“ Grv (IV 313), *senumà* „seni daiktai“ Lz (XII 410);

-umė: *didumẽ* „diduomenė“ Lkm (LKA III 140), *jaunumẽ* „jaunuomenė“ NS 456, 522, 1288; BM 24; On; Al; Rk; Svn; Ldk; Vdn; Nmj (LKŽ IV 313; LKA III 140), *mažumẽ* „mažuomenė“ Bt ApD 26,29; Brs; Ds; Rk; Lkm; Gdr; Lzd (LKŽ VII 978; LKA III 140);

-imas: *jaunìmas* (plačiai paplitęs, užfiksuotas jau SD^1 82; SD^3 176; žr. § 35), *mažìmas* „mažieji vaikai“ Arm (LKŽ VII 969), *senìmas* „senieji žmonės“ Brt; Skp; Srg; Mrs; Dv (XII 390); kuopinę reikšmę yra gavę ir kai kurie veiksmažodiniai vediniai, pvz.: *su(si)rinkìmas* „sambūris; bendruomenė“ (nuo seno plačiai paplitęs), *gimimas* „giminė“ BB Ps 22,28; PK 72_4, 111_4;

-imė: *jaunìmė* „jaunimas“ A. Baran; O; Kp; Pnd (LKŽ IV 310);

-yba: *kunigýba* „kunigija“ J;

-ybė: *draugybė* „bendruomenė“ MT 19_{16}; SE 132_7; „draugė, kompanija“ PK 80; MP 205; LzP; *kunigýbė* „kunigija“ J; LL 55, *ponýbė* „ponija, diduomenė“ J; M. Valanč; Žem; Užv; Slnt; Pln; Brs; Rmč; Lnkv; Lg (LKŽ X 428), *výrybė* „vyrija“ Vb[15];

-ysta: *bendrystà* „draugija“ DP 449_{22}, 513_{43}, 578_{41}, *žydysta* „žydai“ BB PvK 3,1;

-ystė: *bendrystė* „draugija“ DP 234_{20}, 351_{11}, 371_{18}, 403_{21}, *chrikščionystė* „krikščionys“ Vln $19_{17,\,20}$, *kazokystė* „kazokai“ SD^3 126, *žmonystė* „žmonija“ S. Stan; A 1884,51; 1884,220 (LKŽK);

-atis: *šeimatis* „šeimynykščiai“ DP 464_{13} ir kt. (žr. § 44);

-astis: *bãžmastis* „daugybė, aibė“ J, *bjaurastìs* „bjaurūs pikti žodžiai“ Ds (žr. § 51);

-iškė: *jauniškẽ* „jaunimas“ BP I 169_{17}; K; Up; Kv; Pgr; Šll; Trg; Erž (LKŽ IV 312; LKA III 140, plg. dar § 89);

-ovė: *bendróvė* „šeimyna, giminė, draugija“ J; JR 90, 82; plg. dar sovietinių laikų naujadarą *draugóvė*;

-ė: *bìržė* „beržynėlis“ D 4; Lc; Skd; Gl; Žd; Lkm (LKŽ I^2 850), *draugẽ* „bendruomenė; draugija; būrys; šeima; šeimyna“[16], *linẽ* „keli linai, suaugę į vieną plokščią stiebą“ LTR(Dglš); Dkk; Užp (VII 524), *mõlė* Vlk; Lp; Grž; Bd, *molẽ* „molynas“ Mrs (VIII 335), *tūlẽ* „daugybė, būrys, pulkas“ (būdingas žemaičių tarmei);

---

[15] Būga 1958: 544 (dėl kirčiavimo žr. dar Vidžiūnas 1993: 80, 84 su lit.).

[16] Be šių reikšmių, vedinys *draugẽ* senuosiuose raštuose dar turėjo ypatybės reikšmę „draugystė“ (LKŽ II^2 655–656). Tačiau kuopinės reikšmės irgi, matyt, yra senos, plg. la. *dràudze* „bendruomenė; būrys; krūva“ (ME I 491).

-is: *bìržis*/*biržìs* „beržynėlis“ Mžk; Vkš; Lž (LKŽ I[2] 851), kuopinę reikšmę turi ir vedinys *liáudis* (apie jo kilmę žr. Polomé 1972: 54; Karaciejus 1979: 126–127; ПЯ L 376–383; PKEŽ III 86–88 su lit.), plg. s.b.sl. *čědь* „žmonės“, *dětь* „vaikai“ ir kt. (GJL II 54; Arumaa 1985: 52).

§ 133. Ypatybių ir kuopinių pavadinimų artimumas seniai pastebėtas ir daugelyje kitų senųjų indoeuropiečių kalbų (Brugmann 1906: 644 tt.). Šios darybos kategorijos suartėjo, matyt, formuojantis morfologiniam *ā* kamienui, kai su darybos galūne **-ā* (vėliau ir su afiksu **-(i)i̯ā*) imta daryti ne tik kuopinius pavadinimus, bet ir abstraktus (plg. §§ 92–104).

VARDAŽODINIAI VIETŲ PAVADINIMAI

§ 134. Kuopiniai pavadinimai (ypač su priesagomis *-ynas, -ynė, -iena, -ija, -ytė*) labai dažnai gauna vietų reikšmes (žr. §§ 103, 110, 114, 116, 123). Tai sudarė prielaidas atsirasti atskirai vardažodinių vietų pavadinimų darybos kategorijai, kuri yra visai nauja, susiformavusi lietuvių kalbos dirvoje. Svarbų vaidmenį šiame procese turėjo priesagų *-idė*/*-ydė, -udė* vediniai, būdingi tik šiai darybos kategorijai, bei slavų kalbų įtaka. Mat slavų kalbose dar prieš raštijos pradžią vardažodinius vietų pavadinimus imta daryti su priesagomis *-(ь)n'a, -(ь)nica, -išče*, kilusiomis iš būdvardinių priesagų **-ino-*, **-isko-* [1]. Vietų reikšmes lietuvių kalboje gavo ir dalis ypatybių pavadinimų (*nomina qualitatis*).

Vediniai su priesagomis *-idė*/*-ydė, -udė*

§ 135. Vediniai su priesaga *-idė*/*-ydė*, kurių yra apie 20, dažniausiai žymi tvartus, pvz.: *arklìdė*/*arklýdė, kàrvìdė*/*karvýdė, kiaulìdė*/*kiaulýdė* ir kt. (DaiktvDr 400–401; LKA I 50–52).

Su priesaga *-udė* padaryti vos keli vediniai: *alùdė* (reikšme „alaus statinė“ užfiksuotas jau SD[3] 106, 269; R II 74), *pašarùdė* „vieta pašarui dėti klojime“ PnmR (LKŽ IX 559), *pelùdė* (užfiksuotas jau SD[3] 299, plg. la. *pęlude*/*pęlũde*, žr. ME III 198; Specht 1935: 255 tt.; Urbutis 1994: 101–102).

---

[1] Бошкович 1984: 245–266; Range 1977 su lit.

Priesagos *-idė/-ydė* ir *-udė* yra kilusios iš veiksmažodžio *dėti* (< **dhē-*) šaknies[2].

Vediniai su priesagomis *-inė, -inis*

-inė

§ **136.** Su šia būdvardine priesaga daroma gana daug vietų pavadinimų. Jie dažniausiai žymi indą ar patalpą (DaiktvDr 398). Šio tipo vedinių randame jau senuosiuose raštuose, pvz.: *avinė* „avidė" SD[1] 117; SD[3] 278; SP I 216, *daržinė* „kluonas; tvartas" DP 248_{46}; 500_{30}; SD[3] 437; PK 153_{21}; SlG I 168 (dėl šio vedinio reikšmės sen. raštuose plg. Merkienė 1994), *druskinė* SD[3] 106; Lex 144; C II 360,*pastoginė* „prie ūkinių pastatų pristatyta pašiūrė" Lex 74; C II 400, *rūbinė* SD[3] 433, *vyskupinė* „vyskupija" C I 357; Krz; S. Dauk; N.

Indų pavadinimai su *-inė* – tai tam tikra ypatybių turėtojų pavadinimų atmaina (plg. § 327); jie gali būti seni, plg. lie. *drẽvinė* „medinė statinė taukams" ir pr. *drawine* (žr. § 329).

Tuo tarpu atitinkamiems tvartų ir kitų patalpų pavadinimams atsirasti veikiausiai turėjo įtakos vietų pavadinimai su panašia priesaga *-(ь)n'a* gretimose rytų ir vakarų slavų kalbose, plg. le. *owczarnia* „avidė", r. *конюшня* „arklidė"[3].

-inis

§ **137.** Kai kuriose tarmėse vietą žymi ir sudaiktavardėję būdvardžiai su priesaga *-inis*, pvz.: *kiaũlinis* Skdt; Ds; Vdn; Mrc, *kiaulìnis* „kiaulių tvartas" Ktk (LKŽ V 69; LKA I 52), *vìštinis* Mrc; Kb, *vištìnis* „vištidė" Nmn (LKA I 52; LKŽ XIX 796), *bar̃kštinis* Sk; Grz; Gšč, *barkštìnis* „statinė kopūstams raugti" Žg, *girìnis* „statinė girai, alui daryti" On (LKA I 70), *šáukštinis* „šaukštinė" Vlk (LKŽ XIV 566).

Vediniai su priesagomis *-iškė, -ikškė, -ykščia/-ykštė, -ikštė, -iščia*

§ **138.** Vietą žymi jau XVI–XVII a. raštuose plačiai paplitęs vedinys *tėviškė* ir tarminis *mótiniškė* „motinos gimtinė" Vlkv; Alk; Plv (LKŽ VIII 370).

---

[2] Leskien 1891: 233; Prellwitz 1897: 94; Specht 1936: 95; Fraenkel 1952: 144; LEW 92; ŽD 100–101; GJL II 268–269; Bammesberger 1970: 41; 1973: 35; Urbutis 1978: 159 tt.; Kortlandt 1988: 301; Schmalstieg 1996: 65; Bẽrtulis 1996: 49–50.

[3] Бошкович 1984: 250 tt.; Sławski 1974: 138–139.

Kad, be kitų reikšmių, kadaise daiktavardėdami būdvardžiai su priesaga *-iškis(-ė)* buvo linkę gauti ir vietos reikšmę, leidžia manyti labai gausūs asmenvardinės kilmės vietovardžiai su *-išk-* (pvz.: *Bražìškiai, Joniškiai, Kálniškiai* ir kt.), kurie paplitę ne tik visoje dabartinėje Lietuvos teritorijoje (Razmukaitė 1989: 139–141), bet ir apskritai kur tik lietuvių kada nors gyventa (Safarewicz 1956; 1987). Tačiau dabar su priesaga *-iškis(-ė)* lietuvių kalboje dažniausiai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (žr. §§ 416–417).

Veikiausiai dėl priesagų *-iškė* ir *-yčia* (žr. § 142) mišimo atsirado ir priesaga *-ykščia/-ykštė*, su kuria padarytas vedinys *tėvykščia/tėvýkščia* (įrašytas jau 1501 m. mišiole, žr. Narbutas, Zinkevičius 1989: 332) ir *tė́vykštė* „tėviškė; tėvynė; Dievo viešpatija". Šie vediniai, būdingi seniesiems raštams, randami ir kai kuriose tarmėse, plg. dar *tė́vikštė* DrskŽ, *tė́viščia* DP 122_{47}; DrskŽ, *tė́vikškė* „tėviškė" DP 185_{37}, 190_{23} su *-ikštė, -iščia, -ikškė*.

Slavų kalbose daiktavardėdami priesagos **-isko-/-iskįo* būdvardžiai dar dažniau virsta vietų pavadinimais (žr. § 418).

Vediniai su priesagomis *-(i)nykas(-ė)/-(i)ninkas(-ė), -ininkis, -ikė*

-(i)nykas(-ė)/-(i)ninkas(-ė), -(i)ninkis

§ 139. Žemaičių tarmėje ir kai kuriose aukštaičių šnektose vietos pavadinimai kartais daromi su priesaga *-(i)nykas(-ė)/-(i)ninkas(-ė)*, būdinga ypatybės turėtojų pavadinimams (§§ 266–278). Jie dažniausiai žymi tvartus, pvz.: *arklinỹkas/arklinỹkė/arkliniñkas* „arklidė"; *bandininkas, karvinỹkas/karviniñkas* „karvidė"; *kiaulinỹkas/kiauliniñkas/kiauliniñkė* „kiaulidė"; *vištinỹkas/vištinỹkė/vištiniñkas* „vištidė" ir kt. (LKA I 50–52).

Kai kurie šio tipo vediniai turi ir kitokių vietos reikšmių, pvz.: *ansklynỹkas* „alksnynas" Zt (ZtŽ 54), *gardinỹkas* „gardas" LTR(An) (LKŽ III 122), *mėsinykas* „mėsos parduotuvė" SD[3] 86, *ožkiniñkas* „aptvertas plotas ožkoms ganytis" Užv (LKŽ VIII 1036), *pelùdnykas* „peludė" (paplitęs rytų aukštaičių tarmėje, žr. LKŽ IX 777), *prỹšininkė* „namo galas" (paplitęs šiaurės ir vakarų žemaičių tarmėje, žr. LKŽ X 698; Smalinskienė 1991), *salyklinykas* S. Dauk; Mit II 262, *salýklininkas* „patalpa salyklui džiovinti" Lnk (LKŽ XII 79), *stikliniñkas* „stiklinis indas" Dr (XIII 777), *šakaliniñkas* „vieta, kur džiovinami šakaliai" Šv (XIV 400), *šáukštinykas* „lentyna šaukštams dėti" Antz; Ds; Ob (XIV 566), *tárpininkas* „tarpas, kuris skiria daržinę į dvi dalis" Trk; Mžk; Brs; Žg; Vlkj; „tarpas tarp dviejų tvartų" Erž; Trk (XV 896), *vakarinykas* „valgomasis kambarys" SD[3] 477.

Galbūt su priesaga *-inykas/-ininkas* imta daryti vietų pavadinimus dėl slaviškos priesagos *-(ь)nica* (< **-inīkā*), būdingos vietų pavadinimams, vedinių įtakos. Be to, vietos reikšmę turi ir kai kurie vyriškosios giminės vediniai su *-(ь)nik(ъ)*, plg. skolinius, kilusius iš šio tipo slaviškų vedinių: *ariẽšnykas, bereznỹkas, jelnỹkas* (Vidugiris 1969: 155).

Su priesagos *-ininkas* retu variantu *-ininkis* (plg. § 278) padarytas vietos pavadinimas *prýšininkis* „prieangis" Šv; Slnt (LKŽ X 699).

-ikė

§ **140.** Rytų aukštaičių tarmėje padaryti keli tvartų pavadinimai su priesaga *-ikė*, pvz.: *avìkė* „avių tvartas" Antš; Rk; Kp (LKŽ I[2] 525), *žąsìkė* „žąsų tvartas" Kp (ŽD 131). Deminutyvai su *-ikė* šioje tarmėje nedaromi (plg. § 193). Gal ir čia galima įžvelgti slaviškų vedinių su **-kā* įtaką?

Vediniai su slaviškomis priesagomis

-(i)nyčia

§ **141.** Ši priesaga tiesiogiai kilusi iš sl. *-(ь)nica* (ŽD 357–358). Vietos pavadinimai su *-(i)nyčia* buvo daromi jau XVI–XVII a.

Ypač daug šio tipo vedinių užfiksuota K. Sirvydo žodynuose. Dalis jų vartojama ir dabartinėse tarmėse: *karvelinyčia* „karvelidė" SD[3] 72, *kaulinyčia* „vieta kaulams sudėti" SD[1] 61; SD[3] 123, *plytnyčia* „plytinė" SD[1] 10, *varpinyčia* „varpinė" SD[3] 59, *vištinyčia* „vištidė" 110, 143.

Vedinys *druskinyčia* „druskos sandėlis" SD[3] 115 kituose senuosiuose raštuose ir tarmėse turi reikšmę „druskinė" Lex 72a; C II 360; K; Gs; Rg; Lnkv; Vvr (LKŽ II[2] 769), o vedinys *sūrinyčia* „sūrių darykla" SD[3] 400 dabar tarmėse žinomas kaip „patalpa sūriams laikyti" Mrj; „sūrspaudis" Vad; VšR; „pintinė sūriams laikyti" N; [K]; Krok (XIV 214).

Kiti vediniai jau išnykę: *knyginyčia* „biblioteka" SD[3] 137 (t. p. Sut; A 1884,19; „knygynas" Lex 20a; A. Baran; „knygų lentyna" K), *paukštinyčia* „paukštidė" SD[3] 110 (t. p. K; J), *plytinyčia* „plytinė" SD[3] 27 (t. p. K; J), *raštinyčia* „raštinė" SD[3] 94 (t. p. S. Dauk; J; K I 654; V. Kudir; „rašalinė" R II 352; MŽ II 471; N; „rašymo priemonė" K II 169), *stiklinyčia* „stiklinė" SD[3] 83 (t. p. N); „stiklo dirbtuvė" SD[3] 143 (t. p. Q 224; R II 178; MŽ II 236; Sut; N; I; K I 548; „spinta, kur laikomi stiklai" N; K; J).

Antra vertus, XVII a. Mažosios Lietuvos žodyne „Lexicon Lithuanicum" vedinių su priesaga *-inyčia* yra vos keli. Be minėtų *druskinyčia, knyginyčia*, čia randame dar *vilkinyčia* „vilkduobė" 107a (vartojamas ir dabar rytų aukštaičių tarmėje) ir *žiezdrinyčia* „smėlynas" 72a (t. p. C II 364; Krz; K; LC 1883,4).

§ 142. Priesaga *-yčia*, išskiriama viename kitame vietos pavadinime, gali būti trumpinys iš *-inyčia*, plg. *karvelýčia* „karvelidė“ SP I 216_{24}; J ir *karvelinýčia, káulyčia/kaulyčià* „dėžė ar vieta numirėlių kaulams sudėti“ BB Job 30,24; Prng; Vkš; Brs; Slnt; Žd (LKŽ V 432) ir *káulinyčia/kaulinýčia, kiaulyčià* „kiaulidė“ Rod (LKA I 51) ir *kiaulinýčia*.

-inčius

§ 143. Vedinys *kiauliñčius* „kiaulidė“ Ds; Arn; Kls; Knv; Rud; Vrnv; Nč; Pls; Rod (LKŽ V 696; LKA I 51) gali būti padarytas pagal slavizmo *bobiñčius* „priebažnytis“ (le. *babiniec*) pavyzdį (ŽD 334).

Vediniai su ypatybių pavadinimų darybos afiksais

-umas

§ 144. Ypatybių pavadinimai su priesaga *-umas* vietos reikšmę gauna labai retai, pvz.: *aštrumas* „aštri briauna“ BB Job 1,15, *aukštumas* „aukšta vieta“ BB GG 4,8; Ch 2 Moz 17,10, *gilumas* „gelmė, gili vieta“ DP 14_{40} ir kt. (žr. § 28), *cíelumas* „gelmė, sietuva“ Nmn ir kt., *geltonùmas* „geltonymė“ Lz, *lýgumas* Rš, *lygùmai* „lyguma“ Ktk; Dt (žr. § 29).

-uma

§ 145. Vedinių su šia priesaga vietos reikšmė daugelyje lietuvių kalbos tarmių (ypač aukštaičių) dabar yra pagrindinė (DaiktvDr 399–400), išskyrus kai kurias periferines šnektas (žr. § 30). Vietą žyminčių šios priesagos vedinių jau yra senuosiuose raštuose, pvz.: *ankštuma* DP 407_{14}; BB 2 Sam 12,34, *giluma* DP 85_{29}; SD[1] 35; SD[3] 11, 68, 354, *lyguma* (plačiai paplitęs), *negiluma* SD[3] 169, *nelyguma* 214, *stipruma* „tvirtovė“ Ch 4 Moz 13,19, *šlapuma* SD[3] 89, 178.

-umė

§ 146. Vietos reikšmę turi vediniai *gilumė* „gelmė“ RD 48, *lýgumė* „lyguma“ Lkž (žr. § 32).

-imas/-ymas

§ 147. Ypatybių pavadinimai su priesaga *-imas/-ymas* konkretėdami dažniausiai gauna ypatybės turėtojo reikšmę (plg. § 35), o vietą žymi retai, pvz.: *léndrimai* „krūmokšniais apaugusi pieva“ Žeml (LKŽ VII 329), *margimas* „dėmė, strazdana“ SD[1] 121 ir kt. (žr. § 35), *pólymas* „žema, drėgna,

pelkėta vieta“ Krsn; Sug; Lb; Ktk; „didelis miško, lauko plotas“ Lkm (LKŽ X 416, plg. § 36), *rẽtymas* „retinamasis miško kirtimas“ Jsv (XI 489), *tuštìmai*/*tuštimaĩ* „slėpsnos, paslėpsnis“ Q 131; MŽ; K I 313; Bb 2 Mak 14,14; Švnč; Lnk; LTR(Srj); Dglš; Grv; Dbč; Db, *tùštymai*/*tuštymaĩ* „t. p.“ PnmŽ; Nmj; Gl, *tuštìmas* „t. p.“ N; K; Krsn; „vieta, kur nėra kaulo“ Pv, *tùštimas* „slėpsnos, paslėpsnis“ Šts; Dr, *tùštymas* „t. p.“ Vs; Pls; „ertmė, tuštuma“ Bsg (LKŽ XVII 184).

-ima/*-yma*

§ **148.** Vediniai su šia priesaga (apie ją žr. § 38) žemaičių tarmėje vartojami panašiai kaip priesagos *-uma* vediniai aukštaičių tarmėje, pvz.: *ankštimà* „ankštuma, siauruma“ S. Dauk; M. Valanč; J; Krt; Plt; Užv (LKŽ I² 148; DūnŽ 27), *aštrimà* „aštruma“ Lk; Vds (LKŽ I² 342; DūnŽ 33), *druktimà* „drūtuma“ S. Dauk; Slnt; Pvn (LKŽ II² 754; DūnŽ 76), *gilimà* „giluma“ Užv; Pvn (LKŽ III 299; DūnŽ 92), *karštimà* „karštoji vieta“ Užv; Vds (LKŽ V 325; DūnŽ 124), *kiáuryma* „kiaurymė“ Užv; Varn; Vkšn (LKŽ V 707; DūnŽ 134), *minkštimà* „minkštuma“ Pkl; Vkš; Šts; Pvn (LKŽ VIII 228; DūnŽ 201), *raudónyma* „raudona dėmė“ Slnt (LKŽ XI 260), *sausimà* „sausuma“ J; Žem; Užv; Sd; Lkž; Vds (DūnŽ 316; LKŽ XII 216), *siaurimà* „siauruma“ S. Dauk; Pln; Als; Užv; Pvn (LKŽ XII 480), *smailimà* „smailuma“ Trk; Pvn (DūnŽ 337; LKŽ XIII 89), *šlapimà* „šlapia vieta“ Pvn (DūnŽ 374), *tuštimà* „tuščia vieta“ J; Žem; Plt; „pilvo ertmė“ P; LC 1878,20 (LKŽ XVII 184, plg. *tuštìmas*/*tùštimas*).

-imė/*-ymė*

§ **149.** Žemaičių tarmėje ir kai kuriose aukštaičių šnektose vartojami vediniai su šiuo vėlesniu *ē*-kamieniu priesagos *-ima*/*-yma* variantu. Jie taip pat dažnai turi vietos reikšmę, pvz.: *júodymė* „juoda vieta; panagės juoduma“ J ir kt., *kiáurymė* „plyšys, anga“ J ir kt., *kiaurỹmė* „akivaras“ Vlkv ir kt., *kíetymė* „kieta vieta“ S. Dauk ir kt., *laũkymė* „natūrali aikštė miške“ S. Dauk ir kt.; „balta dėmė gyvulio kaktoje“ Mrk ir kt., *márgymė* „marga, ne vienos spalvos dėmė“ D. Pošk ir kt., *mélymė* „mėlyna dėmė“ J ir kt., *raudỹmė* Rs, *raudónymė* „raudona dėmė“ J ir kt.; „raudona pašvaistė“ Žem.; „odos paraudimas“ Šts (plg. *raudónyma*), *rẽtymė* „reta miško vieta“ Šts (plg. *rẽtymas*), *šlãpymė* „šlapia vieta“ Šts, *tùštymė* „vieta be kaulų, pilvas“ Snt (žr. § 41).

-muo, -mena, -menė, -(s)mė

§ **150.** Ypatybių pavadinimai su šiomis priesagomis, kilusiomis iš **-men-*, vietos reikšmę gauna tik retkarčiais, plg. *gilmenà* J I 703, *gilmenė* A 1885,97

ir *gilmẽ* „giluma“ S. Dauk ir kt., *gelmẽ* NT ApD 27,28 ir kt. (žr. §§ 57, 59), *rėtmuõ* „išgedusių javų plotelis“ Svn (Zinkevičius 1966: 267), *retmenà* Žg (LKŽ XI 494) ir *retmẽ* „reta vieta, proretmė“ J; Žeml; Als; Šauk (XI 493–494), *rėsmẽ* „retas miškas, retuma“ J; Vl (XI 475); *plónmena* „ko nors plonesnė dalis“, *stórmena* „ko nors storesnė dalis“ J I 703; *lygmẽ* „lyguma“ J; Pvn; „lyguma“ J; Pvn; Tl (VII 477), *plotmẽ* „tuščia, lygi vieta“ I; J; LzP; Il; Slnt (X 313), *šlopmẽ* BzF 183 (Prk); LC 1886,48; I. Simon; J; Slnt; Dr (XV 18), *tankmẽ* S. Dauk; M. Valanč; Žem; J; Als; Lkž; Vkšn; Kltn; Šts; Alk; Btg; Žmt; Skr (XV 814).

-ovė

§ **151.** Kai kur tarmėse vietos reikšmę yra gavęs šios priesagos vedinys *prastóvė* „prasta vieta“ Vad; Tj (žr. § 86), bendrinėje kalboje – vedinys *tvirtóvė*, tačiau tarmėse pastarasis išlaikęs ir senąją reikšmę „tvirtumas“ Šd; Mrc (LKŽ XVII 323), plg. dar naujadarus *ramóvė, šventóvė* (DaiktvDr 402).

-ysta/-ystė

§ **152.** Vietų pavadinimai su šia priesaga atsirado mūsų raštijos pradžioje dėl slavų kalbų įtakos.

Lietuvių kalboje su priesaga *-ysta/-ystė* nuo seno daromi ypatybių pavadinimai (žr. §§ 15–22), kurie nelinkę konkretėti ir vietų paprastai nežymi. Visai kitaip yra slavų kalbose. Čia kadaise ypatybių pavadinimai buvo plačiai daromi su priesaga *-ьstvo* (žr. § 47). Tačiau rašytinės tradicijos laikotarpiu jų labai sumažėjo, nemaža jų dalis įgijo įvairių konkrečių reikšmių, tarp jų ir vietos reikšmę (Auerbach 1973: 6 tt. su lit.). Antai senas slavų kalbų vedinys **korl'evьstvo*, iš pradžių žymėjęs „karaliaus valdžią“, labai senais laikais gavo ir vietos reikšmę (ЭССЯ XI 8). Pagal jo pavyzdį mūsų raštijos pradininkai pasidarė lietuvišką vedinį *karalystà/karalỹstė*, dažnai vartotą jau XVI–XVII a. raštuose.

§ **153.** Lenkų kalbos terminas *państwo* „valstybė, viešpatija“ senuosiuose raštuose buvo verčiamas vediniais *viešpatystė* DP 374_4, $542a_{44}$, 586_{38}; SP II 204_{19}; SlG II 73_{19} (jis vartojamas ir vėlesniuose raštuose) ir *viešpatysta* DP 22_{23}, 311_{29}; MP 5, 42, 62a bei *ponystė* Mž 571_{11}; BP II 155_1; SE 243_{23}, 252_{16}; MKr 4_{24} (t. p. A 1884,284; LTR(Sb) – LKŽ X 429) ir *ponysta* MKr 40_2.

Panašią reikšmę turėjo ir vedinys *kunigysta* DP $22b_1$, *kunigystė* „viešpatija“ DP 203_{49}, $526a_{15}$; „kunigaikštija“ SD^3 138; KN 1_{11-12} (t. p. PrG 67(1715); VoL 74; V. Piet), plg. le. *księstwo*, r. *княжество*. O tarmėse *kunigystà/kunigỹstė* žymi „baudžiavą“ (LKŽ VI 894).

§ **154.** Dabar įprastas vedinys *kunigaikštỹstė* bene pirmą sykį pavartotas Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vladislovo 1641 m. įsakyme: *dideje Kunigaykſtiſteje Lietuwos* (PrG 58)[4].

Iš kryžiuočių ordino atsiradusiai Prūsijos valstybei nusakyti čia vartojamas vedinys *ercikỹstė: Ercikyſtes Pruſu* (PrG 58). Jis paliudytas 1600 m. išleistoje „Margaritoje Theologicoje" (MT 176a, žr. Michelini 1995: 236) ir vėlesniuose Mažosios Lietuvos raštuose (Lex 21, 38a, 48a; N; K). XVI–XVII a. tekstuose randame senesnių to vedinio variantų: *hercigysta* BB Pat 28,2, *hercikysta* Mž 93_4, *hercigkystė* PrG 57(1639), *hercegystė* BKol 1_{5-6}. Dabartinėje bendrinėje kalboje juos atitinka vėlesnis naujadaras *hercogỹstė*.

Pagal lenkų *wojewodstwo* „vaivadija" mūsų raštijos pradžioje buvo padaryti vediniai *vaivadysta* DP 484_{15}, *vaivadystė* SD[1] 195; PrG 57(1639); C II 202 (turimas ir vėlesniuose raštuose).

§ **155.** „Vyskupijos" reikšme M. Daukšos Postilėje vartojamas vedinys *byskupysta* (7x), o jo variantas *byskupystė* (5x) turi abstrakčią „vyskupo pareigų, luomo" reikšmę (kaip ir Mž 29_9). XVII a. šis vedinys įgijo dabartinį pavidalą *vyskupỹstė* ir žymėjo „vyskupų pareigas, luomą" (SD[3] 17; SlG I $76a_{12}$; Q 93). Vietos reikšmę tuo metu turėjo vedinys *vyskupinė* (žr. § 136), vėliau jį pakeitė *vyskupijà* (žr. § 103). Vedinį *vyskupỹstė* „vyskupijos" reikšme pradėjo vartoti bene tik M. Valančius, parašęs veikalą „Žemaičių vyskupystė". J. A. Pabrėža tam reikalui vartojo vedinį *vyskupysta*. Tai skatino le. *byskupstwo*, žymintis tiek vyskupo pareigas, tiek ir jo valdomą teritoriją.

§ **156.** Taigi minėti vietų pavadinimai su priesaga *-ysta/-ystė* yra pamorfemiui išversti iš slavų kalbų. Tuo jie skiriasi nuo tokios pat reikšmės priesagos *-ija* vedinių *karalijà, kunigaikštijà, vyskupijà* ir pan., padarytų pagal lietuvių kalbos žodžių darybos polinkius (žr. § 104; aut. 1993).

-ė

§ **157.** Iš sukonkretėjusių ypatybių pavadinimų galėjo atsirasti vardažodiniai vietų pavadinimai su šia darybos galūne, pvz.: *bendrẽ* „bendra pieva, bendras laukas" J; Plg (LKŽ I[2] 750), *gylẽ/gỹlė* „gilioji ežero ar upės vieta" (plačiai paplitęs, fiksuojamas jau SE 161_{26}), *gruĩnė* „plika, netikusi pieva" Ilg; Skrs; Plv; Grš (LKŽ III 659), *klebonẽ* „klebonija" Rod (VI 21), *lygẽ*

---

[4] S. Daukanto didžiajame lenkų–lietuvių kalbų žodyne yra užfiksuotas šio vedinio variantas *kunigaikštysta* greta veikiausiai jo paties sukurto termino *kunigaikštija* (žr. § 103): *Arcyksięstwo, Didzioie Kunegajksztysta* DaukŽ I 13; *Księstwo, kunegajksztija* I 581. Vedinį *kunigaikštysta* randame dar J. Basanavičiaus surinktose „Ožkabalių dainose" (345).

„lyguma; girios aikštelė; laukymė“ (plačiai paplitęs; šis vedinys dar turi ypatybės reikšmes: „lygybė“ Msn; „lygumas, kam vienodumas“ Jz – LKŽ VII 463–464), *núošalė* „nuošali vieta“ Grž (VIII 959), *plýnė* „lyguma“ R; K; I; Dv; „pelkė, raistas“ Q 515; V. Kudir; Vl; Vlkv; Jrb; Plv; Sim; Vlk (X 238).

MOTERIŠKOSIOS LYTIES ASMENŲ IR GYVŪNŲ PAVADINIMAI

§ 158. Susiformavus daiktavardžio vyriškosios ir moteriškosios giminės morfologinei priešpriešai (opozicijai), vyriškosios ir moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimus imta labiau skirti ir žodžių darybos priemonėmis.

Pirmiausia iš vyriškosios giminės daiktavardžių imta daryti moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimus (*nomina feminina*). Lietuvių kalboje tam reikalui vartojamos darybos galūnės *-a, -i, -ia, -ė* ir priesagos *-ka, -ni, -nia, -nė, -ūnia, -ienė, -uvienė, -ainė, -ėnė, -uonė, -inė, -aitė*.

Vediniai su *-ā

-a

§ 159. Lietuvių kalboje, kaip ir daugelyje kitų giminiškų kalbų, galūne *-a* reguliariai žymima *o* kamieno būdvardžių moteriškoji giminė, plg. *naujà* : *naũjas* ir s.b.sl. *nova* : *novъ*, gr. νέᾱ : νέος. Tuo tarpu daiktavardinių galūnės *-a* vedinių, tiesiogiai žyminčių moteriškąją lytį, tėra tik likučių.

Pirmiausia minėtini du Mažosios Lietuvos XVIII–XIX a. raštuose paliudyti vediniai, padaryti iš nepriesaginių daiktavardžių: *draugà* „draugė“ MŽ II 229; Bb Teis 11,38; K I 534; Vd : *draũgas, sėbra* „sėbrė“ N : *sẽbras*.

Greta vedinio *gaĩdas* „giedoťojas“ (DaiktvDrR 168) Mažosios Lietuvos raštuose randame ir vedinį *gaidà*, kuris F. Nesselmanno ir F. Kuršaičio žodynuose pateikiamas reikšme „giedotoja“. Tačiau M. Mažvydo ir J. Bretkūno raštuose jis, atrodo, turėjo reikšmę „giedotojas“: *Gaidas alba ʒekelei gieſt Antiphonas* Mž 498_8; *Pirm eit giedotoiei* [pastarasis žodis pabrauktas ir virš jo parašyta *Gaidas*] BB Ps 68,26.

§ 160. XVI–XVII a. ir vėlesniuose raštuose randame kelis atitinkamus galūnės *-a* vedinius, padarytus iš priesaginių daiktavardžių, pvz.: *draugala* „draugė“ JV 156; „žmona“ B; R II 158; MŽ II 209; JV 665; „paleistuvė“ DP 33_{28} : *draũgalas* „draugas; pajaunys; meilužis; svetimoteriautojas, pa-

leistuvis", *gulovà* „žmona" J; JD 150, 1014 : *gulõvas* „vyras" J (apie jo kilmę žr. Fraenkel 1953: 39; Schmeja 1963: 23–24), *kaimyna* „kaimynė" Q 356 : *kaimýnas, patinà* „patelė" N : *pãtinas, tetulėna* „tetos duktė" SD³ 35; N : *tetulėnas* „tetos sūnus" (žr. § 190).

Kad moteriškosios lyties asmenis ir gyvūnus žymintys vediniai su *-a* kadaise buvo produktyvūs, rodo ta aplinkybė, jog dauguma veikėjų pavadinimų su priesagomis *-ėjas, -tojas* turi atitinkamas moteriškosios giminės formas *-ėja, -toja*, plg. *siuvėja* : *siuvėjas, rašýtoja* : *rašýtojas* ir t. t.

§ **161.** J. Bretkūno raštuose randame vedinių su priesaga *-inyka*, pvz.: *daržinyka* „daržininkė" BP I 400_{23-24}, *pagalbinyka* „pagalbininkė" BB Ps 70,6, plg. pr. *schlūsnikai* „tarnaitė" (Dienerin) III 89_{26} : acc. sing. *schlūsnikan* „tarno" (Diener) III 117_{19}.

F. Nesselmanno žodyne greta vedinio *pjovikas* „pjovėjas" užfiksuotas vedinys *pjovika* „pjovėja". Be vyriškosios giminės deminutyvų su priesaga *-ikas*, čia randame ir atitinkamą moteriškosios giminės priesagos *-ika* vedinį *karvika* „karvelė" (žr. § 193).

Tik iš F. Nesselmanno žodyno žinomas ir priesagos *-uka* vedinys *varnuka* „jauna varna", kuris siejasi su tarmėse vartojamu vyriškosios giminės vediniu *varn(i)ùkas* „varnos jauniklis", plg. dar sukonkretėjusį vedinį *antuka* „giesmininkų šeimos paukštis" MŽ; B; N; [K] (sl. **ǫtъka* „antis") ir *antùkas* „ančių jauniklis" K; Gs; „giesmininkų šeimos paukštis" K (LKŽ I² 177). Kai kuriose tarmėse randame mergaičių malonybinių vardų su *-(i)uka*, pvz.: *Marc(i)ukà, Onukà* (Būga 1958: 270; Senkus 1972: 154). Tokių vedinių užfiksuota J. Čiuldos gramatikoje: *Katuka, Katriuka* (ČGr 35). Deminutyvų su *-uka* pastebėta ir latvių kalbos tarmėse, pvz.: *kuļuka* „maišelis", *Annuka, Milduka* (DL 286–287).

Plačiai rytų ir pietų aukštaičių tarmėse paplitęs priesagos *-ynas* (plg. § 237) vedinys *vaikýnas* „mažas vaikas, vaikinas; blogas vaikas" turi labai retą atitikmenį su priesaga *-yna vaikýna* „mergina" Grv (LKA III 134).

Kai kuriose aukštaičių tarmėse deminutyvai daromi dar su priesagomis *-ykas(-a)* (žr. § 196), *-uikas(-a)* (žr. § 200), *-ėkas(-a)* (žr. § 204), *-utas(-a)* (žr. § 230), *-iščias(-ia)* (žr. § 225).

Kadaise greta priesagos *-(i)ūnas* (žr. §§ 357–362) egzistavo ir priesaga *-(i)ūna* (DaiktvDrR 150), su kuria buvo daromi moteriškosios lyties ypatybės turėtojų pavadinimai, plg. miško deivės vardą *Žvėrūna* „žvėrių valdytoja, medžiotoja" (Greimas 1990: 393–395; 1993) bei kai kur žemaičių tarmėje pasitaikančias pavardes su *-(i)ūna*: *Stankūna, Girdžiūna* (Salys 1985: 196), vedinį *zvogūnà* „plepys" (Senkus 1972: 169).

Galimas daiktas, ir priesaga *-yčia* yra senesnė už *-ytė* (žr. § 305).

Moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimus su *-a* vėliau išstūmė atitinkami vediniai su darybos galūne *-ė*, kuri tapo svarbiausiu daiktavardžių moteriškosios giminės rodikliu (žr. § 173), plg. *draugà* → *draũgė, sėbra* → *sẽbrė*; *gulovà* → *gulõvė*; *kaimyna* → *kaimýnė*; *-ika* → *-ikė, -uka* → *-ukė, -inyka* → *-inykė, -(i)ūna* → *-(i)ūnė, -uta* → *-utė* ir t. t.

§ **162.** Šio tipo vediniai su *-a* turi atitikmenų giminiškose kalbose. Ypač senas vedinys *ašvà* SD[1] 54; SD[3] 104, 109; B; R; MŽ; N; [K], *ešva* BB Sir 33,6, plg. s.ind. *áśvā*, av. *aspā-*, lo. *equa*, gr. ἵππη „kumelė"[1]; gal čia priklauso ir s.la. *asa* „kumelė" (LEV I 468–469; II 564; Eckert 1995: 55), plg. dar pr. *aswinan* (žr. § 325). Jis padarytas iš baltų kalbose išnykusio indoeuropietiško arklio pavadinimo, plg. s.ind. *áśvaḥ*, lo. *equus*, gr. ἵππος ir kt. (IEW 301–302; LEW 20; Инд. 544 tt.). Galbūt ir žodis *irštvà* „meškos guolis" kadaise turėjo reikšmę „meška" ir buvo vedinys iš ide. meškino pavadinimo **h̥r̥tk'o-* (Karaliūnas 1995).

Iš pradžių su darybos galūne **-ā* buvo daromi kuopiniai pavadinimai (žr. §§ 92 tt.), vėliau su ja imta daryti abstraktus (žr. § 64) ir tik *ā* kamienui tapus daiktavardžių moteriškosios giminės rodikliu – *nomina feminina*. Antai kai kuriuose sen. graikų kalbos tekstuose moteriškoji lytis dar žymima ne darybinėmis, o sintaksinėmis priemonėmis, pvz.: ἡ Θεός „deivė" (paž. „ta Dievas"), ἡ ἵππος „kumelė" (paž. „ta arklys") ir pan.[2]

§ **163.** Dalyje indoeuropiečių dialektų pastebėtas senas polinkis moteriškąją lytį (kai kur ir giminę) žymėti šaknimi **-sor* „moteris". Manoma, kad taip galėjęs atsirasti indoeuropietiškas sesers pavadinimas **su̯e-sor*, plg. dar het. *ḫaššu-šara* „karalienė" : *ḫaššu-* „karalius", s.ind. *ap-sarā* „nimfa, undinė" : *ap-* „vanduo", lo. *uxor* „žmona" < **uk-sor* ir kt.[3] Baltų kalbose tokio darybos būdo neužfiksuota.

-ka

§ **164.** Priesagoje *-ka*, su kuria padarytas vedinys *ožkà* (: *ožỹs*), slypi singuliatyvinės prigimties determinatyvas **-k-* (apie jį žr. aut. 1991: 27–28 su lit.), prie kurio jungiama darybos galūnė **-ā*, plg. s.ind. *ajā́* „ožka" (: *ajá-* „ožys"), taip pat *ajikā* „ožkelė; ožka", vid. pers. *azak*, gr. αἴξ „ožka" (LEW 519; Инд. 585). Tą patį determinatyvą **-k-*, tik prijungtą prie žodžio

[1] Brugmann 1906: 161; Lommel 1912: 30 tt.; Meillet 1931: 26–27.

[2] Kretschmer 1896: 159; Chantraine 1933: 25; Specht 1944: 356–357; Kuryłowicz 1964: 218 ir kiti.

[3] Plg. Meillet 1931: 8–9; Benveniste 1935a; 1970: 214–215; Trost 1938; Sturtevant 1949; Sihler 1977; Brosman 1982; Moussy 1980; Bader 1988: 28 tt.; 1992: 109; Hamp 1988; Инд. 280–281; Carruba 1991: 156–160.

pradžios, J. Otrębskis (1967: 119–120) įžiūri ir sl. **koza* „ožka“ (plg. dar Макаев 1970: 268 tt. su lit.), kuris dažnai siejamas su s.angl. *hecen*, alb. *keth, kedhi* „ožiukas“ (ЭСРЯ II 277 su lit.; Инд. 585), nors tokia sąsaja kai kas abejoja (ЭССЯ XII 19–20). Pamatinio indoeuropietiško žodžio **ag'-* „ožys“ slavų kalbose neišliko, bet jį buvus rodo vedinys **azьno* „oda“, plg. s.ind. *ajína-* „kailis“, av. *īzaēna-* „odinis“ ir lie. *ožìnis*[4].

Su ta pačia priesaga **-ką*, kaip ir lie. *ožkà*, padarytas slavų kalbų vedinys *suka* „kalė“, plg. lie. *šuõ* (Otrębski 1962: 63–64).

Priesagą **-kā*, tik prijungtą prie kamiengalių *i, ī*, matome ir priesagose **-i-kā, *-ī-kā* (apie pastarąją žr. § 167), su kuriomis slavų, kartais ir indoiranėnų kalbose daromi moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimai, pvz.: sl. **devъka, *devica*, s.ind. *dévikā* „deivė“, sl. **ovьca*, s.ind. *avikā́* „avis“, sl. **myšьka*, s.ind. *mū́ṣikā* „musė“[5].

§ 165. Dėl slavizmų *aptiekorkà, čigonkà, susiedkà* ir pan. įtakos lietuvių kalboje imta daryti moteriškosios lyties asmenų pavadinimus su slaviška priesaga *-ka*, pvz.: *draũgalka* „draugė“ K; Ns 1848,2; KlvD 23; StngŽ 76; „pamergė“ Kin; Klp (ŽD 122; LKŽ II² 652 : *draũgalas*), *giedorkà* Plk; Brt, *giedórka* Slnt, *giẽdorka* „giedotoja“ Als (LKŽ III 287 : *giedõrius*), *kaiminkà* R; J; Dglš; LTR(Šl); BsP IV 54, *kaimynkà* „kaimynė“ Lex 63; N; NdŽ (plg. dar variantus *kaimiñkė* Jrk 66, *kaimỹnkė* N; K; Kdl – LKŽ V 57 : *kaimýnas*), *kiemionka* „kaimietė“ SD³ 109 (: *kiemionìs* „kaimietis“), *karšinčkà* „karšinama moteris“ Šll (LKŽ V 317 : *karšiñčius*), *ligonkà* „ligonė“ J I 147; BsV 56 (ŽD 122 : *ligónis*), *sodžionkà* „sodietė“ J; Vkš; Jrb (LKŽ XIII 287 : *sodžiónis* „sodietis“).

Vediniai su **-ī / -(i)i̯ā*

-i, -ia

§ 166. Su darybos galūne *-i* padaryti vediniai *patì* (la. *pati*) : *pàts* (s.lie. *patìs*), s.lie. *viešpati* „ponia“ : *viẽšpatis/viešpatìs* su variantu *viešpačia* (abu paplitę XVI–XVII a. raštuose), plg. pr. acc. sing. *waispattin* „ponia“ (Frawe) III 69_5[6].

Su šiuo darybos tipu neretai siejamas ir žodis *martì*, pr. acc. sing. *martin* „marčiai“ (Braut) III 107_{19}, kuris dažnai lyginamas su gr. kret. Βριτό-μαρτις

---

[4] Meillet 1905: 171 tt.; Fraenkel 1925: 483; LEW 519; Jakobson 1966: 341; ЭССЯ I 103–104; Smoczyński 1997: 65.

[5] Мейе 1951: 240; Otrębski 1935: 112 tt.; ЭСРЯ III 116; Wackernagel, Debrunner 1954: 313; Mayrhofer 1956: 59; 1963: 668; Sławski 1974: 95; ЭССЯ V 19–20.

[6] Trautmann 1910: 455; Fraenkel 1950; PKEŽ IV 214–215; Bammesberger 1998.

(Artemidės prievardis), lo. *marītus* „vedęs“[7]. O. Trubačiovas (1959: 133) tokia etimologija abejoja. Jis mano, kad žodis *marti* padarytas su priesaga *-*t̯ā* ir seniausią jo formą išlaikęs la. *mārša* (jo lyginamas su baltišku skoliniu Baltijos finų kalbose *mõrsija* bei lie. *mer-gà*, s.ind. *már-yaḥ* „jaunas vyras; mylimasis; jaunikis“), o lie. *marti ī* kamieno formas gavęs dėl analogijos su *pati*. Su būdvardine priesaga *-*t̯o-/-t̯ā* (apie jos kilmę žr. aut. 1991: 18 su lit.) indoeuropiečių kalbose gana dažnai daromi socialiniai terminai (Benveniste 1962: 103–104; Иванов 1965: 207 tt.), plg. dar lie. *svēčias* (apie jį žr. Specht 1944b: 46–48; Karaciejus 1986: 62–67 su lit.). Ar tik nebus giminystės terminas **mor-t̯ā*, kaip ir **mer-gā*, atsiradęs prabaltų laikais iš ide. **mer-/mor-* „jaunas vyras/moteris“ (plg. dar Buivydienė 1997: 133–140)?

§ **167.** Darybos galūne *-*ī* daiktavardžių moteriškoji lytis dažnai žymima indoiranėnų kalbose, pvz.: s.ind. *vr̥kī́ḥ* „vilkė“ : *vŕ̥kaḥ* „vilkas“, *devī́* „deivė“ : *deváḥ* „dievas“ ir t. t.[8]

Neblogai šio tipo vediniai atstovaujami ir germanų kalbose, pvz.: go. *mawi* „mergaitė“ : *magus* „berniukas“, *frijondi* „draugė“ : *frijonds* „draugas“. Be to, germanų (ypač vakarų) kalbose labai paplito afikso *-*ī/-(i)i̯ā* variantai *-*nī-/-ni̯ā* (apie jį žr. § 170), pvz.: s.vok.aukšt. *gutin* „deivė“, *friuntin* „draugė“ ir t. t. (Meid 1967: 72–73, 119–122).

Nemaža *nomina feminina* su *-*ī/-(i)i̯ā*, matyt, būta ir slavų kalbose, tik prie jų prisijungė priesaga *-*kā* (plg. sl. **vьlči-ca* ir s.ind. *vr̥kī́ḥ*, sl. **devi-ca* ir s.ind. *devī́*[9]). Be to, slavų kalbose iš afikso *-*ī/-(i)i̯ā* varianto *-*nī/-ni̯ā* atsirado labai dari priesaga *-*ūnī/-ūni̯ā* (žr. § 172).

Italikų (kaip ir baltų) kalbose *nomina feminina* su *-*ī* nepaplito, plg. lo. *neptīs* „anūkė“, *regī-na* „karalienė“ (Hofmann, Leumann 1928: 204).

§ **168.** Daug dažniau baltų kalbose galūnė *-*ī* eina ne kaip darybos, o kaip morfologijos (kaitybos) afiksas, žymintis kai kurių dalyvių, įvardžių ir būdvardžių moteriškąją giminę. Tokios formos turi atitikmenų ir kitose giminiškose kalbose.

Baltų, slavų, indoiranėnų kalbose su *-*ī* daromi moteriškosios giminės *-nt-* dalyviai, plg.: lie. *vẽžanti* ir s.b.sl. *vezǫšti* „vežanti“; s.lie. *santi* ir s.b.sl. *sǫšti*, s.ind. *satī́*, av. *haⁱtī* „esanti“[10].

---

[7] Brugmann 1906: 218–219; Otrębski 1939: 169; Fraenkel LEW 412 su lit., plg. dar Thieme 1963: 241; Benveniste 1970: 246–247; Bammesberger 1984: 49.

[8] Wackernagel, Debrunner 1954: 368–398; Mayrhofer 1980 su lit.

[9] Meillet 1905: 346; 1931: 22; Мейе 1951: 291; Hirt 1912: 14; Lohmann 1932: 67–68; Otrębski 1935: 110; Бошкович 1984: 143–206; Pohl 1975: 19; Arumaa 1985: 81 tt.; Smoczyński 1993: 73 ir kiti.

[10] Gal šiam darybos tipui priklauso ir gr. ἔασσα „esanti“ (Brugmann 1906: 216; Meillet 1934: 283; Beekes 1969: 155) bei s.air. *birit* „kiaulė (patelė)“ < **bherentī* „nešanti“ (Bonfante 1977: 10; Bernardo Stempel 1995: 433).

Baltų ir dalyje kitų indoeuropiečių kalbų yra moteriškosios giminės įvardžių formų su *-ī, plg. lie. *šì* ir la. *šī*, s.b.sl. *si* (Schmidt 1889: 43–44; Brugmann 1906: 211, 219; Euler 1993 su lit.; Rosinas 1995: 43).

Baltų kalbose galūnė *-ī buvo panaudota su *u* kamienu koreliuojantiems moteriškosios giminės būdvardžiams daryti, pvz.: *gražì* : *gražùs*. Juos maždaug atitinka indoiranėnų kalbų būdvardžiai su *-vī*, plg. lie. *platì* ir s.ind. *pr̥th(i)vī́* „plati; žemė"; av. *pərəϑwī* „paviršius" [11].

Vienoje kitoje indoeuropiečių kalboje esama būdvardžių su *-ī, nežyminčių moteriškosios giminės, plg. lie. *saldì*, s.ind. *svādvī́* „saldi" ir lo. *suāvis* „malonus, patrauklus" (Szemerényi 1970: 177, plg. dar Meillet 1931: 13), het. *parkui* „tyras, švarus" : *parku-* „aukštas" [12]. Be to, ši darybos galūnė padėjo pamatą senoms būdvardžių priesagoms *-*ī-no-*, *-*ī-to-*, *-*ī-u̯o-* atsirasti (Hirt 1912).

§ **169.** Manoma, kad tiek moteriškąją lytį žymintys daiktavardžiai, tiek ir minėtos moteriškosios giminės dalyvių, įvardžių bei būdvardžių formos galėjo atsirasti iš priklausymo reikšmę turinčių vardažodžių su *-ī, plg. s.b.sl. *sǫdi* „teisėjas" (< „priklausantis teismui"), s.ind. *rathī́ḥ* „vežimu važiuojantis; stumiamas vežimėlis", lo. *lupi* „vilko", toch. A *lañci* „karaliaus" [13].

Pastarieji savo ruožtu galėjo išsirutulioti iš kuopinių pavadinimų. Kuopinės reikšmės vedinių su *-ī pastebėta sen. indų kalboje, pvz.: *sarasī́-* „daug košės" : *sáras-* „košė" (Schmidt 1889: 13–14; Wackernagel, Debrunner 1954: 384). H. Hirtas (1912: 19 tt.), J. Kuryłowiczus (1964: 219), J. Haudry (1979: 32) ir kai kurie kiti tyrinėtojai (plg. § 97) iš kuopinių pavadinimų linkę kildinti dviskaitos vardininko formas, plg. lie. *akì*, s.b.sl. *oči*, s.ind. *akṣī́*.

Kuopinės kilmės ieškota lietuviškuose dūriniuose su jungiamuoju balsiu *-y-* (pvz.: *darbý-metis, karštý-metis* ir pan., žr. Hirt 1912: 19–20), skaitvardžių formose *trý-lika* (Schmidt 1889: 42), *ketverì* (Smoczyński 1989: 68–69). Manoma, kad kuopinės prigimties galėję būti ir prūsų kalbos *ī* kamieno

---

[11] Schmidt 1889: 66; Sommer 1915; BKGF 47; Wackernagel, Debrunner 1954: 413–414; Pisani 1961: 132; Stang 1968: 281–282; Schmid 1994: 158–159; Zinkevičius 1981: 23–24; PKEŽ II 11. Tyrinėtojai nurodo paralelių ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose (plg. Meillet 1931: 16–17; Ross 1953: 119 tt.; Fraenkel 1953a: 17–18; Arumaa 1985: 85 tt. su lit.).

[12] Jie galėjo turėti senesnę darybinę reikšmę (Kronasser 1963: 107; Brosman 1976; Инд. 280). Kai kurių tyrinėtojų keliama mintis, kad jau protoanatolų kalboje galūnė *-ī žymėjo bendrąją (aktyviąją) ar moteriškąją giminę (Starke 1990: 56 tt.), kelia abejonių (Oettinger 1987; Lindeman 1994; Lehrman 1996: 83–85).

[13] Hirt 1912: 17–18; Lohmann 1932: 56 tt.; Specht 1944: 339 tt.; Meid 1958: 16; 1991: 88–89; Иванов 1959: 26; Mayrhofer 1980: 132–133; Инд. 284–285, 377; Bader 1992; Stempel 1994.

daiktavardžiai *mary* „marios" (Hab) E 65, *plauty* „plaučiai" (Lunge) E 126, *sari* „žarijos" (Glut) E 43[14].

Kad su darybos galūne **-ī*, kaip ir su **-ā*, indoeuropiečių prokalbėje iš pradžių buvo daromi kuopiniai pavadinimai, teigiama T. Gamkrelidzės ir V. Ivanovo knygoje (Инд. 374–375, plg. dar Szemerényi 1985: 20). Panašiai šio afikso kilmę aiškina V. Mažiulis (PKEŽ II 186) ir kai kurie kiti tyrinėtojai (žr. § 97).

Galbūt ši pirminė galūnės **-ī* darybos funkcija atsispindi kuopiniuose pavadinimuose su **-ī-no-*. Antai V. Mažiulis (PKEŽ II 76, 78–79) mano, kad greta vedinio *kaimýnas* (apie jį žr. § 352) kadaise egzistavęs kuopinės reikšmės vedinys **ko/eimī*, plg. dar go. *fadrein* „tėvai" < **fadrī-n-* (Bammesberger 1995). Tačiau kuopiniai pavadinimai su **-īno-* gali būti ir sudaiktavardėję būdvardžiai (žr. § 111).

Šiaip ar taip, galūnės **-ī* panaudojimas daiktavardžių moteriškajai lyčiai žymėti veikiausiai yra inovacija, kuri menkai tepalietė baltų kalbas. Matyt, pirmiausia moteriškosios giminės žymekliu tapo galūnė **-ā* ir tik vėliau ją kai kur iš šios pozicijos ėmė stumti galūnė **-ī* (Kuryłowicz 1964: 218; 1968; Shields 1982: 80–81).

-ni, -nia, -nė

§ 170. Priesaga *-ni* (ir jos paradigminis variantas *-nia*) atsirado prie priebalsinio linksniavimo formų su *n* prisijungus galūnei **-ī/-(i)i̯ā*[15]. Ypač senas vedinys *viešpatni* „ponia" WP 85 (: s.lie. *viẽšpatis/viešpatìs*), kuris maždaug atitinka s.ind. *pátnī-*, av. *paϑnī*, gr. πότνια ir galbūt sl. **panьje* „ponia"[16].

Baltų kalbų dirvoje atsirado vedinys *viešnì* (B 526; Sch 98; Jn), turintis plačiai paplitusį variantą *viešnià* (fiksuojamą nuo SD³ 73; Q 205, plg. la. *vìešn̦a* ME IV 669–670), kuris daugelyje žemaičių ir Mažosios Lietuvos vakarų aukštaičių šnektų gavo *(i̯)ē* kamieno formas (forma *viẽšnė* užfiksuota jau B 526; R; N). Pamatinio žodžio lietuvių kalboje neišliko. Jį randame latvių kalboje *vìesis* „svečias" (ME IV 661), kuris savo ruožtu padarytas iš indoeuropietiško žodžio **u̯eik'-* „kaimas" (iš čia s.lie. *viešė* „užvažiuojamas kiemas") ir iš pradžių veikiausiai reiškė „to paties kaimo žmogus". Vedinys *viešnì/viešnià* kadaise irgi galėjo turėti reikšmę „to paties kaimo moteris" (Karaciejus 1986: 67–72).

---

[14] Schmidt 1889: 45–46; Mažiulis 1981: 287, 303, 327; Kaukienė 1996: 91. Prūsų kalba galėjo būti išlaikiusi labai senovinę būklę: čia kadaise kuopiniai pavadinimai galėjo būti daromi ne tik su darybos galūne **-ā* (žr. § 94), bet ir su **-ī*.

[15] Brugmann 1906: 214–215; Meillet 1931: 22; 1934: 283; Benveniste 1935: 178; Solta 1959 su lit.

[16] Machek 1948: 98–100; Трубачев 1959: 184–185.

Gerokai produktyvesni atitinkami priesagos *-*nī*/-*nįā* vediniai buvo germanų ir slavų kalbose (žr. § 167).

-ūnia

§ **171.** Šią priesagą turi s.lie. *rykūnia* „vyriausia reikalų tvarkytoja" (apie jį žr. Karaciejus 1983), kuris gali būti siejamas su pr. *rikis* [*rīkīs*] „ponas, viešpats" (Herre) E 404, plg. dar baltų genties vado žmonos vardą *Rekon*/ *Rekoni* (Lizisowa 1984: 231 su lit.). Tačiau vedinio *rykūnia* pamatinį žodį kadaise galėjo turėti ir kai kurios lietuvių kalbos tarmės. Antai S. Daukanto raštuose gana dažnas žodis *rykys* „karalius, valdovas". Tiesa, K. Būga (1959: 85), E. Fraenkelis (LEW 733) manė, kad jį S. Daukantas bus pasiėmęs iš prūsų kalbos. Tačiau tarp Volynės metraštyje pateiktų Mindaugo garbintų dievų pavadinimų randame ir *Диверикъзу, Дивирикса.* Jį W. Manhardtas (1936: 58–59), A. J. Greimas (1990: 390–393) atstato į *Dievų Rykis(-ys),* siejamą su lietuvių dievu Perkūnas, galėjusiu būti savotišku „dievų tvarkytoju" (plg. dar Laurinkienė 1996: 59). Be to, daiktavardžio **rīkīs* buvimą lietuvių kalboje gal galėtų iš dalies rodyti ir išvestinis veiksmažodis *rýkauti*/ *rykáuti* „valdyti, tvarkyti, šeimininkauti, rikiuoti", kuris paplitęs daugiausia vakarų aukštaičių tarme pagrįstuose senuosiuose raštuose (LKŽ XI 600) ir maždaug atitinka pr. *rikawie* „viešpatauja" (regieret) III 43_{25}, plg. dar la. *rìkuot* „valdyti, tvarkyti", taip pat lie. *rykulys* „dvaro pareigūnas" (Kuzavinis 1967: 103; PKEŽ IV 21 tt.).

§ **172.** Prūsų kalboje užfiksuotas priesagos *-ūni* vedinys acc. sing. *maldūnin* „jaunimas" (Jugent) III 17_6 : nom. pl. *maldai* „jauni" (Jugent) III 97_2[17].

Slavų kalbose su atitinkama priesaga *-yn'i* (ir jos variantu *-yn'a*) gana plačiai daromi vediniai, žymintys moteriškąją lytį (pvz.: sl. **bogyn'i* „deivė" : **bogъ* „dievas", **gospodyn'i* „ponia" : **gospodъ* „ponas, viešpats") arba ypatybę (pvz.: sl. **blogyn'i* „gerumas" : **blogъ* „geras", **prostyn'i* „paprastumas" : **prostъ* „paprastas", žr. Sławski 1974: 139–141).

Ši priesaga atsirado slavų kalbų dirvoje prie kamiengalio *ū* prisijungus priesagai *-*nī*/-*nįā* (žr. aut. 1991: 30–31 nurodytą lit.). Vėliau dėl baltų ir slavų kalbų kontaktų priesaga *-*ūnī*/-*ūnįā* pateko ir į baltų (galbūt visų pirma į vakarų baltų) kalbas.

---

[17] Apie jo darybą žr. Brugmann 1906: 215; Specht 1932: 223; Solta 1959: 198; Arumaa 1963: 77. Tiesa, V. Mažiulis (PKEŽ III 104–105) bando laikyti jį galūnės *-*ī* vediniu, padarytu iš rekonstruojamo būdvardžio **maldūna-* „jaunas". Tačiau tai abejotina, nes baltų kalbose su darybos galūne *-*ī* ypatybių pavadinimų nelinkstama daryti (dėl prūsų kalbos *ī* kamieno žr. § 177).

§ **173.** Lietuvių kalboje darybos galūnė -*ė* yra svarbiausia moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimų darybos priemonė. Šio darybos tipo vediniai daromi tiek iš pirminių (pvz.: *draũgė* : *draũgas, deivė̃* : *diẽvas* (s.lie. *deivas*), *briedė* : *briedis, vìlkė* : *vil̃kas*), tiek ir iš įvairių išvestinių daiktavardžių (pvz.: *darbininkė* : *darbininkas, bėgìkė* : *bėgìkas, vókietė* : *vókietis, tinginė̃* : *tinginỹs, niurzglė̃* : *niurzglỹs, sẽnė* : *sẽnis, kùprė* : *kùprius, pra-muštgal̃vė* : *pramuštgal̃vis* ir kt.). Pastarojo tipo vediniai sudaro labai produktyvią *substantiva mobilia* klasę, t. y. klasę tokių daiktavardžių, kurie turi tiek vyriškosios, tiek ir moteriškosios giminės formas, dabartinės kalbos požiūriu priklausančias nebe darybos, o morfologijos (kaitybos) sričiai (DaiktvDr 416–417). Būtent ši *substantiva mobilia* klasė dabar vaidina svarbiausią vaidmenį daiktavardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės priešpriešoje. Šios priešpriešos morfologinis įforminimas – tai polinkis atsirasti ir moteriškajam linksniavimui, kuriame vis labiau įsigali *(į)ē* kamienas (plg. Girdenis, Rosinas 1977).

§ **174.** Atitinkami vediniai su -*e* paplitę ir latvių kalboje (LVG 273–274). Kai kurie iš jų turi tikslių atitikmenų lietuvių kalboje, plg. lie. *draũgė* ir la. *dràudze*, lie. *deivė̃* ir la. *dìeve*, lie. *vókietė* ir la. *vãciete* ir kt. (BKGF 65–66).

Veikiausiai šio tipo vediniai buvo produktyvūs ir prūsų kalboje, plg. pr. *varne* „varna" (Kro) E 722 : *warnis* „varnas" (Rabe) E 721, *wosse* „ožka" (Czege) E 676 ir lie. *ožỹs*, la. *âzis* (SV 43), galbūt ir pr. *alne* „žvėris" (Tyer) E 647 < „elnė" (PKEŽ I 68–70). Iš jų tik pastarasis turi tikslių atitikmenų rytų baltų kalbose, o kiti smarkiai skiriasi.

Kai kurie tyrinėtojai bando ieškoti baltų kalbų *nomina feminina* su *-*(į)ē* giminaičių albanų kalboje, plg. lie. *vìlkė* ir alb. dial. *ulke* (Jokl 1963: 131; Лиукконен 1989: 199–200 su lit.).

Tačiau vargu ar dėl to šio darybos tipo formavimąsi reikėtų nukelti į indoeuropiečių prokalbės laikus, nes aiškių atitikmenų kitose giminiškose kalbose jis neturi. Jis turbūt susidarė baltų kalbų dirvoje, bet kaip vyko šis procesas, ligi šiol neišaiškinta. Iškeltos kelios hipotezės.

§ **175.** Vieni tyrinėtojai, remdamiesi lie. *deivė̃* ir s.ind. *devī́*, lie. *vìlkė* ir s.ind. *vṛkī́ḥ* panašumu, baltų kalbų darybos galūnę *-*(į)ē* bando sieti su ide. *-*ī*/-*(i)įā*[18]. Tačiau, kaip matėme, moteriškosios giminės daiktavardžių su *-*ī*/-*(i)įā* daryba nėra labai sena ir baltų kalboms nebūdinga (žr. §§ 166–170).

---

[18] Schmidt 1889: 69 t.; Hirt 1912: 3; Lommel 1912: 69 tt.; Meillet 1931: 22 tt.; 1934: 235; Kuiper 1942: 13; Stang 1966: 203; Pisani 1961: 15; Bammesberger 1970: 39; Nagy 1974: 56 tt.; Kortlandt 1988: 34; 1997.

J. Kuryłowiczus (1966) *nomina feminina* su *-*(i̯)ē* kildina iš sudaiktavardėjusių būdvardžių su *-*i̯i̯o-/-i̯i̯ā*, plg. lie. *vìlkė* < **u̯ilki̯ā* „priklausanti vilkui“[19]. Tačiau baltų kalbose būdvardžių su *-*(i)i̯o-* išliko labai nedaug, o *(i)i̯o* kamieno daiktavardžiai paplito palyginti neseniai, kai su afiksu *-*(i)i̯o-* imta dažnai daryti ypatybės turėtojų, veikėjų pavadinimus bei abstraktus (aut. 1991: 16 tt.). Be to, bandymas *(i̯)ē* kamieną kildinti iš *i̯ā* kamieno susiduria su dideliais fonetiniais sunkumais (žr. DaiktvDrR 34 nurodytą lit.). Nėra nė vieno neabejotino fakto, rodančio, kad *i̯ā* ir *(i̯)ē* kamienų mišimas būtų labai senas (žr. § 177).

Patys afiksai *-*(i)i̯o-/-(i)i̯ā* (žr. § 104) ir *-*ī*[20] gali būti atsiradę *i* kamieno pagrindu. Tad labai verta dėmesio H. Kronasserio (1942; 1956: 109) ir W. R. Schmalstiego (1980: 61) hipotezė (žr. dar Brosman 1982; 1994), pagal kurią *(i̯)ē* kamienas išsirutuliojęs iš *i/ei/oi* kamieno (plg. lo. *rēs* „daiktas“ < **rĕi-/*roi-*) ir šio kamieno daiktavardžiai susiję su hetitų kalbos daiktavardžiais su *-ais* (pvz.: *h̯urtais* „prakeikimas“, *zah̯h̯ais* „mūšis“). Šią hipotezę remia labai senas *i* ir *(i̯)ē* kamienų mišimas baltų (plg. Nieminen 1957; Eckert 1983) ir lotynų (Kronasser 1942: 91–95) kalbose. Antai greta lo. *volpēs*, kuris atitinka lie. *lāpė*, yra ir lo. *volpis*; *i* kamieno senumą šiame vedinyje galėtų rodyti av. *u̯rupi-* „šuo“, *raopi-* „lapė; šakalas“ (Инд. 513), o galbūt ir lie. *vilpi-šỹs* „laukinė katė“ (Kronasser 1942: 92). Be to, baltų ir slavų kalbose druskos pavadinimas yra *i*-kamienis (plg. la. *sàls*[21], s.b.sl. *solь*), o tocharų kalboje – *(i)i̯ē*-kamienis, plg. toch. A *sāle*, B *salyiyje* (plg. Windekens 1976: 417; Chomičenkienė 1993: 47). Apie *i/ei/oi* ir *(i)i̯ē* kamienų ryšį galbūt byloja ir pačių tocharų kalbų duomenys, plg. A *praski* ir B *proskiye* „baimė, susirūpinimas, pavojus“ (plg. Windekens 1970).

§ **176.** Baltų, lotynų ir, rodos, tocharų kalbose su darybos galūne *-*(i̯)ē* (resp. *-*ii̯ē*) nuo seno buvo daromi abstraktai (žr. § 66). Lotynų ir tocharų kalbose šio tipo vediniai vyrauja tarp visų *(i̯)ē* (resp. *ii̯ē*) kamieno daiktavardžių. Jie galėjo atsirasti *i/ei/oi* kamieno pagrindu (plg. lo. *aciēs* „ašmenys; aštrumas, įžvalgumas“ ir gr. *ἀκίς* „smaigalys“, žr. Brugmann 1906: 99; Kronasser 1942: 99). Mat šis kamienas kadaise buvo vienas iš svarbiausių abstraktų darybos rodiklių, plg. abstraktams labai būdingus afiksus *-*ti-*, *-*ni-*, *-*i-*.

Vėliau baltų kalbose su darybos galūne *-*(i̯)ē* imta daryti ir *nomina feminina*. Čia reikia turėti omenyje, kad ir darybos galūnė *-*ā* į *nomina feminina* darybos kategoriją galėjo ateiti iš abstraktų (plg. Shields 1982: 73 tt. su lit.).

---

[19] Plg. dar iš dalies Lohmann 1932: 20 tt.; Fraenkel 1935: 4 tt.

[20] Plg. Hirt 1912: 20 tt.; Schmalstieg 1980: 62; Инд. 374; PKEŽ II 185; Brosman 1994.

[21] Dabar kai kuriose latvių kalbos tarmėse ir raštuose šis daiktavardis turi *(i)i̯o* bei *(i̯)ē* kamieno formas, tačiau seniausios yra *i*-kamienės (ME III 802–803; LEV II 154).

Nukritus galūnės sonantams *n, r*[22], baltų kalbose sutapo kai kurių priebalsinių ir *(i̯)ē* kamienų vienaskaitos vardininko formos, tarp jų ir tokių svarbių, labai dažnai vartojamų moteriškosios lyties giminystės terminų kaip lie. *mótė*, la. *mãtė*, pr. *mothe* (Muter) E 170 (plg. s.ind. *mātā́*, gr. μήτηρ ir kt.), lie. *duktẽ* (plg. go. *dauhtar*, s.ind. *duhitā́*, gr. θυγάτηρ ir kt.). Galbūt tai ir buvo svarbiausia priežastis, dėl kurios baltų kalbose plačiai paplito moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimai su *-*(i̯)ē*. Čia dar galima priminti kai kurių tyrinėtojų keliamą hipotezę, kad *(i̯)ē* kamieno vienaskaitos vardininko galūnės *-*ē* cirkumfleksas (plg. lie. *katẽ*) galėjęs būti įsivestas dėl *r*-kamienių daiktavardžių (pvz.: *duktẽ*) įtakos (Zinkevičius 1980: 205; Derksen 1996: 64). Be to, J. Hilmarssonas (1987) ir tocharų kalbų *iye* kamieną sieja su ide. *i/n* kamienu. Mat kai kurie senieji *i* kamieno vardažodžiai kadaise buvo heteroklitinio linksniavimo (Benveniste 1935; Bader 1975; 1975a, plg. dar §§ 324, 330).

§ **177.** Kartais nykstančių morfologinių paradigmų formos tampa produktyvios. Šiuo požiūriu ypač pamokanti baltų kalbų *(i̯)u* kamieno istorija. Viena vertus, senųjų *(i̯)u* kamieno formų vis mažėja (Kazlauskas 1968: 218–242). Antra vertus, vardažodžių, turinčių kai kurias *(i̯)u* kamieno formas, daugėja. Ypač produktyvūs rytų baltų kalbose buvo *u* kamieno būdvardžiai (§ 26). Be to, *(i̯)u* kamienas yra paveikęs *o* ir *(i)i̯o* kamienų daiktavardžių paradigmas (DaiktvDrR 35–36 su lit., plg. dar § 292).

Jau seniai žinoma, kad *(i)i̯o* kamienas ardo vyriškosios giminės *i* kamieno paradigmą. Tačiau dabar aiškėja ir grįžtamasis ryšys, t. y. *i* kamieno įtaka *(i)i̯o* kamienui. Tai pirmiausia rodo tokios lietuvių kalbos senųjų raštų formos kaip gen. sing. *brolies*, dat. pl. *brolims* (panašių formų su *-ims* yra ir latvių kalbos sen. raštuose, žr. LVG 402–403; Vanags 1994: 123–124). Čia pravartu atkreipti dėmesį į J. Kazlausko (1968: 182–183) mintį, kad ir trumpoji lietuvių kalbos *i̯o* kamieno vienaskaitos vardininko galūnė *-is* (pvz.: *brólis*) atėjusi iš *i* kamieno (plg. *vagìs*).

A. Rosinas (1994: 41 tt.) mano, kad kai kuriose žemaičių šnektose vartojama moteriškosios giminės *(i̯)ē* kamieno daiktavardžių vienaskaitos kilmininko forma su *-i̯s* (pvz.: *kárvi̯s*) irgi įsivesta iš *i* kamieno (plg. *ánti̯s*), plg. dar aukštaičių tarmėje pasitaikančias formas *kãti* „katei“, *dróbys* „drobės“ (Zinkevičius 1966: 246).

Supanašėjus ar sutapus kai kurioms *i̯ā* ir *(i̯)ē* kamienų formoms, žemaičių ir dalyje vakarų aukštaičių tarmių smarkiai apnyko *i̯ā* kamienas ir įsigalėjo *(i̯)ē* kamienas (DaiktvDrR 32 su lit.). Antra vertus, žemaičių tarmėje

---

[22] Jeigu iš viso jie kada nors buvo vienaskaitos vardininko linksnyje (plg. Stang 1966: 219 t.; Kazlauskas 1968a : 132; Hamp 1992).

pasitaiko ypatybių pavadinimų, kurie vienaskaitos vardininko linksnyje turi aiškiai naujadarines formas su *-yščia* (< *-ystė*, žr. § 18). Dėl to paties *i̯ā* ir *(i̯)ē* kamienų mišimo prūsų kalboje, nykstant seniesiems kuopiniams pavadinimams su darybos galūne **-ī* (plg. § 169), galėjo smarkiai paplisti *ī/(i)i̯ā* kamienas[23], tiksliau tariant, kai kurios jo formos, t. y. vietoj senesnių *i̯ā* ir *i̯ē* kamieno (ar šiam kamienui artimų) formų prūsų kalboje galėjo atsirasti naujų *ī* kamieno vienaskaitos vardininko ir gal vienaskaitos galininko formų. Juk niekas neabejoja, kad tokios formos kaip nom. sing. *mūti* III 67_3, acc. sing. *mūtin* III 101_{22} (plg. *mothe*, žr. § 176), *duckti* III 67_4 (plg. lie. *duktė̃*, žr. § 176) yra naujos. Tad gal naujos yra ir tos prūsų kalbos *ī* kamieno formos (ar bent jų dalis), kurios lietuvių ir latvių kalbose atitinka *i̯ā* ir *(i̯)ē* kamieno formas, plg. pr. *asy* „ežia“ (Reen) E 241 ir lie. *ežià*, la. *eža*, pr. *pelky* „pelkė“ (Bruch) E 287 ir lie. *pélkė*, la. *pel̄ce* ir kt. (plačiau žr. aut. 1995). Be to, *ī* kamieną plisti skatino ir balsio *ē* polinkis virsti balsiu *ī* prūsų kalboje, plg. lie. *ė̃dis* ir pr. *īdis* (DaiktvDrR 29).

Įsidėmėtina ir tai, kad nykdamos atematinio tipo veiksmažodžių es. l. formos kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse ir XVIII a. raštuose irgi suaktyvėjo ir tapo ekspansyvios. Taip vietoj senesnių tematinių atsirado įvairių naujadarinių atematinių formų (Stang 1962; Zinkevičius 1966: 351–352; 1981: 102).

Tad visai gali būti, kad dėl nykstančių priebalsinių kamienų poveikio (sutapus priebalsinio ir *(i̯)ē* kamienų vienaskaitos vardininko formoms) *(i̯)ē* kamienas baltų kalbose tapo toks produktyvus.

§ 178. Dauguma tyrinėtojų, vienaip ar kitaip bandančių baltų kalbų *(i̯)ē* kamieną kildinti iš *(i)i̯ā* kamieno, remiasi tuo, kad nemaža dalis moteriškosios giminės *(i̯)ē* kamieno formų koreliuoja su atitinkamomis vyriškosios giminės *(i)i̯o* kamieno formomis, pvz.: lie. *žynė̃* : *žynỹs, kvailė̃* : *kvailỹs, medìnė* : *medìnis, dìdė* : *dìdis* ir kt. Tačiau prabaltiškųjų priesagų **-tāi̯ā* : **-tāi̯o-*, **-ēi̯ā* : **-ēi̯o-* santykis (žr. § 160; juk visai neturime priesagų **-tāi̯ē*, **-ēi̯ē*) leidžia manyti, kad ši koreliacija nėra labai sena. Beje, jai atsirasti galėjo turėti įtakos ir ta aplinkybė, kad *i* kamienas baltų kalbose sumišęs tiek su *(i)i̯o*, tiek ir su *(i̯)ē* kamienais. Čia reikia turėti omenyje ir tai, jog kadaise *i* kamieną turėjo ne tik daiktavardžiai, bet ir būdvardžiai, plg. s.lie. loc. sing. *didime*, žem. dat. pl. *baltìms* (Zinkevičius 1980: 18–19) bei dar gausesnius atitikmenis prūsų (SV 69–70; Schmalstieg 1974: 99–100) ir kitose giminiškose kalbose (Arumaa 1985: 54–56 su lit.). Be to, naujųjų *(i)i̯o* : *(i̯)ē* kamienų koreliaciją stiprino šių kamienų produktyvumas ir jų skverbi-

[23] Apie jį žr. Schmid 1963: 17–20; Mažiulis PKEŽ II 184–186; Kaukienė 1996; Kortlandt 1997.

masis į *o* ir *ā* kamienų sritis bei vis stiprėjanti morfologinė, iš dalies darybinė, vyriškosios ir moteriškosios giminės priešprieša, ypač vyriškojo ir moteriškojo linksniavimo tipų formavimasis (plg. § 173).

Žinoma, tai tik preliminarinės hipotezės platesniems tyrinėjimams.

Vediniai su priesagomis *-ienė, -uvienė, -ainė, -ėnė, -(i)uonė, -inė*

-ienė, -uvienė, -ainė

§ **179.** Moteriškąją lytį lietuvių kalboje neretai žymi būdvardinė priesaga *-ienė* (DaiktvDr 417), plg. būdvardžius *avižiẽnis(-ė)* „avižinis", *kruopiẽnis(-ė)* „kruopinis" ir pan. (LKA III Žemėl. Nr. 129, p. 143; aut. 1991: 22–23).

Nomina feminina su *-ienė* vartojami ir senuosiuose raštuose, pvz.: *ciesorienė* DP 2x; SD[1] 10; SD[3] 28, *ercikienė* Lex 21a, *karalienė* (plačiai paplitęs), *maistrienė* „meistrienė" SD[3] 175, *melnykienė* SD[3] 177, *prarakienė* „pranašė" BP I 116; Lex 68a; C II 240; Q 397, *žydienės* „žydės" BB Jer 34,9, *asilienė* BB 1 Sam 9,3, *levienė* „liūtė" BB 1 Moz 29,9; 1 Kar 10,9.

Jie turi atitikmenų latvių kalboje, pvz.: *ķeizeriene* „karalienė", *ērgliene* „erelienė" (LVG 325; BKGF 79).

§ **180.** Darant vedinius su priesaga *-ienė* iš *u* kamieno daiktavardžių susidarė priesaga *-uvienė* (ŽD 290), pvz.: *dė̃džiuvienė* „dėdienė" RB 3 Moz 18,4; MŽ; K (: *dė̃džius* „dėdė; senelis"), *ker̃džiuvienė* R; N; K; J (: *ker̃džius*), *kur̃piuvienė* K; A. Baran (: *kur̃pius*), *puõdžiuvienė* R; M; N; K; J; Skr; Sb (ŽD 290; LKŽ X 92 : *puõdžius*), *tùpkuvienė* „kuri tūpčioja" Alk; Vlkv (: *tùpkus* „kuris tūpčioja" Rs; Prnv; Vlkv; Gs – LKŽ XVII 60).

§ **181.** Senuosiuose raštuose užfiksuoti keli *nomina feminina* su priesaga *-ainė* (apie ją žr. § 118), pvz.: *prarakūnainė* BP I 114, *prarakuonainė* „pranašė" VlnE 18, plg. dar *brólainė* „brolienė" Zt (LKŽ I[2] 1068).

-ėnė

§ **182.** Žemaičių tarmėje vietoj priesagos *-ienė* turima priesaga *-ėnė*. Antai V. Vitkausko dūnininkų tarmės žodyne (DūnŽ) užfiksuoti vediniai *brólėnė* „brolienė", *kalvė́nė* „kalvio pati", *malū̃ninkėnė* „malūnininko pati", *mokytojė́nė* „mokytojo pati", *skerdė́nė* „moteris skerdžius; skerdžiaus pati", *úošvėnė* „uošvė, anyta"; *bríedėnė* „briedžio patelė", *šernė́nė* „šernė", *tr(i)ušė́nė* „triušė", *žvirblė́nė* „žvirblio patelė". Šio tipo vedinių randame jau 1759 m. „Zywate", S. Daukanto raštuose (Subačius 1993: 178).

Jeigu priesaga *-ėnė* nėra fonetiškai atsiradusi iš *-ienė*, tai ji galėtų būti istoriškai siejama su priesaga *-ėnas* (apie ją žr. §§ 383–385).

Priesagos *-ienė, -uvienė, -ėnė*, formuojantis lietuviškų pavardžių sistemai, imtos vartoti ištekėjusių moterų pavardėms daryti. Su priesaga *-iene* moterų pavardės daromos ir kai kuriose latvių kalbos tarmėse[24].

-(i)uonė

§ **183.** Pietinėse tarmėse padarytas vienas kitas ištekėjusią moterį žymintis vedinys su šia ypatybės turėtojų pavadinimams būdinga priesaga, pvz.: *máistruonė* „meistro žmona" Ndž; Žln (LKA III 126), *sárguonė* „sargo žmona" Dg; Pv (LKŽ XII 160).

Aukštaičių tarmėje pasitaiko ištekėjusių moterų pavardžių su *-(i)uonė*, padarytų iš *(į)u* kamieno vyrų pavardžių, pvz.: *Bùtkuonė* Jsv : *Bùtkus, Gliẽbuonė* Ndz; Žln : *Gliẽbus, Mìckuonė* Dt : *Mìckus, Seĩliuonė, Šar̃kuonė* Alv; Dg : *Seĩlius, Šar̃kus* (LKA III 125).

-inė

§ **184.** Senuosiuose raštuose randame kelis *nomina feminina* su šia būdvardine priesaga: *deivinė* „deivė" MP 146; N, *pranašinė* SD[1] 140; SP I 163; MP 197; Ch 3 Moz 15,20; Bt Luk 2,36, *prarakinė* „pranašienė" Ch[1] Luk 2,36, *tetervinė* „tetervino patelė" R II 33; MŽ II 44; N; [K].

Tokių vedinių retkarčiais pasitaiko ir dabartinėse tarmėse, plg. *užkurìnė, žéntinė/žentìnė/žentinẽ* „moteris, imanti ar pasiėmusi vyrą užkuriom" (Buivydienė 1997: 54, 151–152).

Šis darybos tipas gali būti gana senas, plg. pr. *ludini* „šeimininkė" (Wirtyne) E 186, *trintaw-inni* „keršytoja" (Råcherin) III 89_{26-27}, gal ir acc. sing. *wįjrinan* „vyrinę, žmoną" (Mennin) III 101_{20} (ŽD 266; ПЯ L 375–376; PKEŽ III 85–86; IV 200, 246).

Su priesaga **-ino-* baltų kalbose nuo seno buvo daromi *nomina masculina* (žr. § 187). Tad nereikėtų stebėtis, kad panašią priesagą kai kuriuose (daugiausia vakariniuose) baltų kalbų dialektuose imta vartoti ir *nomina feminina* daryti. Nagrinėjamam darybos tipui (ypač prūsų kalboje) galėjo turėti įtakos ir panašios formos vediniai vokiečių kalboje (plg. Mažiulis 1981: 197).

Vediniai su priesaga *-aitė*

§ **185.** Dabartinės kalbos požiūriu vedinys *tarnáitė* darybiškai siejasi su žodžiu *tar̃nas* ir žymi moteriškąją lytį. Tačiau istoriškai – tai deminutyvas. Mat greta *tarnáitė* tarmėse (ypač vakarų aukštaičių) nuo seno buvo var-

---

[24] LVG 325; Rūķe-Draviņa 1960; Reķēna 1995: 96.

tojamas dabar jau retas vedinys *tarnáitis*, turėjęs išblukusią deminutyvo reikšmę „tarnas, samdinys" (LKŽ XV 876). Lazūnų tarmėje vedinys *brólaitė* turi reikšmę „brolienė" (žr. § 311).

Bendrinėje kalboje padaryti ir dar du neseni naujadarai *kiškáitė* „kiškio patelė", *patáitė* „patelė" (DaiktvDr 418).

VYRIŠKOSIOS LYTIES ASMENŲ IR GYVŪNŲ PAVADINIMAI

§ **186.** Susidarius daiktavardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės darybos formų priešpriešai, baltų kalbose iš moteriškosios giminės daiktavardžių vėliau imta daryti vyriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimus. Tam reikalui buvo panaudotos priesagos *-inas, -ienis/-ienys, -ėnas*.

Vediniai su priesaga *-inas*

§ **187.** Lietuvių kalboje yra keliolika vedinių su priesaga *-inas*, žyminčių gyvulių bei paukščių patinus (DaiktvDr 418). Iš jų seniausias vedinys *ãvinas*, turintis atitikmenų latvių ir prūsų kalbose, plg. la. *avins, àuns*, pr. *avins* (Ster) E 679. Toliau jis paprastai lyginamas su sl. **ovьnъ*[1]. Tačiau ta aplinkybė, kad slavų kalbose daugiau tokio tipo vedinių nėra, leidžia manyti, kad jis į slavų kalbas galėjo patekti iš baltų kalbų (plg. Откупщиков 1993: 63–64). Lietuvių ir latvių kalbose randame dar kelis bendrus priesagos *-in(a)s* vedinius, plg. lie. *kãtinas* ir la. *katins*, lie. *žą̃sinas* ir la. *zùosins*, lie. dial. *pýlinas* ir la. dial. *peilync* „antinas" (BKGF 77).

§ **188.** Neaišku, ar minėti vediniai yra sudaiktavardėję būdvardžiai (kaip panašūs *nomina feminina* su *-ienė*, vedinys *ašvíenis*, žr. §§ 179, 189), ar sukonkretėję deminutyvai. Mat lietuvių ir latvių kalbų tarmėse su priesaga *-in(a)s* kartais daromi deminutyvai (žr. §§ 239–241). W. Schulze (1966: 76–78) mano, kad patinų pavadinimai su *-inas* yra deminutyvinės kilmės, ir lygina juos su lotynų kalbos deminutyvu *capreolus* „ožiukas" (romanų kalbose, išnykus pamatiniam žodžiui *capreus* „ožys", jis tapo patino pavadinimu) bei sl. **kozьlъ* „ožys" : **koza* „ožka", s.isl. *ekkill* „našlys" : *ekkja*

---

[1] Leskien 1891: 405; Meillet 1905: 260; Trautmann 1910: 309; 1923: 21; ME I 232; SV 149; BKGF 77; IEW 784; LEW 28; ЭСРЯ III 113; ПЯ A–D 178–179; PKEŽ I 127; Hamp 1984; Sabaliauskas 1990: 28 ir kiti.

„našlė“, *gymbill* „avinėlis“ : *gymbr* „avelė“, plg. dar atitinkamus lietuvių kalbos vedinius su priesaga *-ėnas* (žr. § 190), vedinį *stirnikas* „stirninas“ (žr. § 193), o iš dalies gal ir pr. *wosux* „ožys“ (žr. § 199). Antra vertus, baltiškųjų patinų darybą galima sieti su tokiais socialiniais terminais, kaip lo. *dominus* „viešpats“, go. *kindins* „genties valdovas“, taip pat turinčiais priesagą **-no-* (plg. § 362).

Vediniai su priesaga *-ienis*/*-ienys*

§ 189. Priesagą *-ienis/-ienys* turi vedinys *ašvíenis/ašvienỹs* „arklys“ S. Dauk; M. Valanč; PPr 35; Kv; Up; Šlv; Varn; Als; Pln (ŽD 289; LKŽ I[2] 349–350 : *ašvà* „kumelė“). Tai sudaiktavardėjęs būdvardis, kaip ir *nomina feminina* su *-ienė* (žr. § 179).

Vediniai su priesaga *-ėnas*

§ 190. Kai kurie vediniai su priesaga *-ėnas* yra vyrų ir patinų pavadinimai, pvz.: *mošė́nas* „vyro sesers vyras, svainis“ KlvK 22; A 1885,242; DŽ (ŽD 238; LKŽ VIII 360), *seserė́nas* „sesers sūnus“ SD[1] 165; SD[3] 402; MP 183; Bt ApD 23,16; N; M; L; Bru; Vaižg; Rk; Kp; Ds; Kn; Švnč; Pls; „tetos sūnus, pusbrolis“ N; J (LKŽ XII 437, plg. sl. **sestrěnъ* „sesers sūnus“), *tetė́nas* „tetos vyras“ (nuo seno paplitęs vakarinėje Lietuvos dalyje, užfiksuotas jau Lex 63; C II 96; Q 355), *tetulė́nas* „tetos sūnus“ SD[3] 35; N; [K]; KŽ; NdŽ; „tetos vyras“ J I 399,455; Kn; Rd; Sdb; Pn; Ps; Krč; Šd (LKŽ XVI 135), *kiaulė́nas* „paršas“ Dr; Pkš („kiauliūkštis“ Akm; Ds; „išdykėlis, neklaužada“ Trgn – LKŽ V 691; DūnŽ 133), *lapė́nas* „lapinas“ Slv (LKŽ VII 147), plg. iš dalies la. dial. *suvēns* „paršas“ : **sū-* „kiaulė“ (Karaliūnas 1994: 129).

Jie labai susiję su priesagos *-ėnas* ypatybės turėtojų pavadinimais, žyminčiais daugiausia giminystę ir gyvenamąją vietą (žr. §§ 381–383), ir deminutyvais (žr. § 250).

***viešnis* (ar *viešnius*?)**

§ 191. Lietuvių kalba nuo kitų giminiškų kalbų skiriasi tuo, kad čia svečiui ir viešniai pavadinti vartojami skirtingos šaknies žodžiai. Tačiau kai kuriose tarmėse ir raštuose atsirado polinkis šią būklę pakeisti.

J. Bretkūno Biblijos vertime randame vedinį nom. pl. *viešniai* „svečiai“: *ius* [...] *eſte Swetey wieſchnei* 3 Moz 25,23 (plg. Bezzenberger 1877: 339). LKŽK yra du J. Dovydaičio 1955 m. užrašyti lapeliai su atstatyto vedinio *viẽšnius* „svečias“ gen. pl. ir acc. pl. formomis: *i(r) nuẽjo toj žmona žmogėdríenė prikélt tų viešnių̃; Aik, prikélk viešniùs* Mrs.

Vedinio *viešnis* (ar *viešnius*?) daryba nėra visai aiški. Neaišku, ar jis padarytas tiesiog iš daiktavardžio *viešnià*, ar iš veiksmažodžio *viešė́ti*, su kuriuo, išnykus pamatiniam žodžiui **viešis*, imta sieti ir vedinį *viešnià* (apie jį žr. § 170). Mat vyriškosios lyties asmenų pavadinimai su darybos galūnėmis *-is*, *-ius* lietuvių kalboje paprastai nėra daromi. O veiksmažodiniai veikėjų pavadinimai su priesagomis *-nys*, *-nius* gana paplitę (DaiktvDrR 125).

DEMINUTYVAI (MAŽYBINIAI DAIKTAVARDŽIAI)

§ 192. Lietuvių kalba, kaip ir apskritai baltų kalbos, garsėja deminutyvų (mažybinių daiktavardžių) gausumu ir įvairumu. Daugelis šiai kategorijai priklausančių darybos tipų turi atitikmenų kitose giminiškose kalbose. Kita vertus, baltų kalbose ir tarmėse jie paplitę nevienodai. Tie skirtumai dažnai esti seni, paveldėti iš tolimos praeities. Mat deminutyvų daryba indoeuropiečių kalbų dialektuose nuo seno skyrėsi.

Dauguma lietuvių kalbos deminutyvų darybos afiksų yra kilę iš priesagos **-ko-*, determinatyvų **-l-*, **-g-*, **-s-*, **-t-*, kiti atėjo iš būdvardžių, ypatybės turėtojų, veikėjų pavadinimų, vienas kitas jų paskolintas iš slavų kalbų.

Vedinių su **-ko-*

-ikas, -ika, -ikė

§ 193. Lietuvių kalboje deminutyvų su priesaga *-ikas* tėra tik likučių.

J. Gerulis ir Ch. S. Stangas (1933: 25) užrašė du šio tipo vedinius iš Mažosios Lietuvos žvejų tarmės: *puodìkas* „puodukas", *staldìkas* „mažos arklidės". Mažosios Lietuvos žodynuose randame dar vedinius *brolìkas* „brolio sūnus" B 255; N; [K] („pusbrolis" V. Kudir – LKŽ I² 769), *karalìkas* „paukščių karalius, nykštukas" B 944; R; N; K II 367, *stirnikas* „stirninas" N; [K], *žandikas* „žandelis" N, plg. dar *tarnikas* „tarnas" DP 160_{32}.

F. Nesselmanno žodyne užfiksuotas deminutyvas *karvika* „karvelė" su priesaga *-ika* (plg. dar §161).

Dabartinėse tarmėse deminutyvai su *-ikas* taip pat labai reti, pvz.: *bernìkas* „pusbernis" Vlk (LKŽ I² 769), *galìkas* „menkas galelis" Ml (III 66), *šmotìkas* „gabalėlis" Zr; RtŽ (XV 105), *šunìkas* „bjaurus, piktas šuo" Pln; „šunsnukis, niekšas" J; Kl (XV 361).

3 lentelė. **Deminutyvų paplitimas**

Priesagos	Deminutyvų kiekis						
	Mž		Vln		BP		DP
	sk.	%	sk.	%	sk.	%	sk.
-elis(-ė)/-ėlis(-ė)	24	80	12	63,16	38	79,17	66
-alis(-ė)	–	–	–	–	–	–	–
-ulis(-ė)	–	–	–	–	–	–	–
-(i)ukas(-ė)	–	–	–	–	–	–	–
-ikas	–	–	–	–	–	–	1
-ikė	–	–	–	–	–	–	–
-užis(-ė)	–	–	–	–	–	–	–
-utis(-ė)	–	–	–	–	4	8,33	–
-inas	1	3,33	–	–	–	–	–
-ytis(-ė)	1	3,33	1	5,26	2	4,17	1
-a(i)tis(-ė)	3	10	5	26,31	4	8,33	4
-eitė	1	3,33	1	5,26	–	–	–
Iš viso	30	100	19	100	48	100	72

Zíetelos tarmėje užfiksuota vedinių su sudurtine priesaga *-ik-utas*, pvz.: *bernikùtas* „berniukėlis“, *paršikùtas* „paršiukėlis“ (Vidugiris 1969: 151).

Kadaise vakarinėje Lietuvos dalyje deminutyvai su *-ikas* galėjo būti ir labiau paplitę. Tai rodo priesagos *-ikas* paradigminis variantas *-ikė*. Su juo nemažoje žemaičių tarmės dalyje ir kai kuriose vakarų aukštaičių šnektose deminutyvai daromi gana dažnai, pvz.: *katìkė* „katytė“, *mergìkė* „mergytė“, *lazdìkė* „lazdelė“ (LKA III Žemėl. Nr. 116, p. 131). Šio tipo vedinių yra ir J. Rėzos dainyne (žr. 3 lentelę), plg. iš dalies pr. *Panicke* (Būga 1958: 154–159).

§ **194**. Latvių kalboje deminutyvai su **-iko-* reti. Jų pasitaiko tik kai kuriose vakarinėse tarmėse, pvz.: *pusika* „puselė“, *aũniķis* „mažas avinėlis“, *ganiķis* „mažas piemenėlis“ (DL 297–298, 300–305).

Antra vertus, prūsų kalbos tekstuose vediniai su **-iko-* vyrauja tarp visų deminutyvų: acc. sing. *gannikan* „moterėlę“ (Frewlein) III 105_{25}, *madlikan* „maldelę“ (Gebetlein) 79_{10}, nom. sing. *malnijkix* „vaikelis“ (Kindlein) 113_{6}, *stūndix* „valandėlė“ (Stůndlein) 56_{9}, acc. sing. *vijrikan* „vyrelį“ (Menlein) 105_{24}.

Deminutyvinę reikšmę kadaise galėjo turėti ir vediniai: *gunsix* „gumbas (nuo sumušimo)“ (Bule) E 162 (plg. lie. *gũžis* PKEŽ I 422–423 su lit.),

senuosiuose raštuose ir L. Rėzos dainyne

atskiruose tekstuose								
	SlG		Ch[1]		SP		RD	
%	sk.	%	sk.	%	sk.	%	sk.	%
91,67	37	94,87	14	51,85	31	81,58	227	49,56
–	–	–	–	–	–	–	1	0,22
–	–	–	–	–	–	–	1	0,22
–	–	–	–	–	–	–	21	4,58
1,39	–	–	–	–	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	–	3	0,66
–	–	–	–	–	–	–	70	15,28
–	1	2,56	–	–	–	–	4	0,87
–	–	–	–	–	–	–	–	–
1,39	–	–	1	3,70	3	7,89	26	5,68
5,55	1	2,56	12	44,44	4	10,53	105	22,93
–	–	–	–	–	–	–	–	–
100	39	100	37	100	38	100	458	100

geytko (plg. baltizmą *гейтка* ukrainų kalbos tarmėse, žr. Непокупный 1976: 135–137), t. y. *geytiko* „duona“ (Brodt) GrG 16 (plg. *geits* „duona“ (Brodt) III 53_9, žr. PKEŽ I 342–344), *instixs* „nykštys“ (Dume) E 114[1], *kuliks* „kapšiukas, maišelis“ (Bůtel) E 487 (plg. lie. *kulìkas* „t. p.“ PKEŽ II 299–301) ir galbūt *menig* „mėnulis“ (Monde) E 8, V. Mažiulio (1981: 288; PKEŽ III 127–130) atstatomas **meniks* ir laikomas deminutyvu, padarytu iš ide. **mēnes-*, plg. lie. *mėnùkas* „mėnulis“ Prn; Gs; Ktč (LKŽ VII 20) : *mė́nuo*.

Taigi deminutyvai su **-iko-* (< *i* + **-ko-*), matyt, būdingiausi vakarų baltų kalbų dialektams, kurie nuo seno buvo veikiami slavų kalbų.

Šio tipo vediniai labai paplitę slavų (Бошкович 1984: 206–245) ir, atrodo, tocharų (Иванов 1958) kalbose. Jų dar randama sen. graikų, indoiranėnų ir kitose kalbose[2].

[1] Plg. s.lie. *inkštis* BB 2 Moz 29,20; Teis 1,6, la. *îkstis* „nykštys“ (Eckert 1974: 232; 1983: 83; PKEŽ II 29–30); dabartinis lie. *nykštỹs/nýkštis* gali būti atsiradęs dėl veiksmažodžio *nýkti* poveikio (LEW 503; Kabašinskaitė 1998: 29).

[2] Chantraine 1933: 385–386; 1966; Wackernagel, Debrunner 1954: 311–318; Ivanov 1996: 142–143 su lit.

§ **195.** Priesaga **-iko-* turi apofoninį variantą **-eiko-*. Su juo iš pradžių, matyt, irgi buvo daromi deminutyvai, plg. *živeikà* „žuvelė" Zt (Būga 1959: 140). Priesaga **-eiko-* dažniausiai randama įvairiuose baltų kalbų tikriniuose varduose. Su ja padarytas ir vienas kitas ypatybės turėtojo (žr. § 265) bei veikėjo pavadinimas (DaiktvDrR 139).

-ykas(-a)

§ **196.** Zietelos tarmėje paplitę deminutyvai su priesaga *-yka*, pvz.: *sesýka* „sesutė", *ausýka* „ausytė", *kalýka* „kalytė" ir kt. Pasitaiko ir vyriškosios giminės vedinių su *-ykas*, pvz.: *liežuvýkas* „liežuvėlis", *brolýkas* „brolelis" (Vidugiris 1969: 149–150). Šio tipo vedinių yra ir kai kuriose kitose pietinėse tarmėse, pvz.: *sáulyka* „saulė" Arm; Žrm; „saulėkaita" Rod (LKŽ XII 200). Vedinys *brolykas* reikšme „brolio sūnus" užfiksuotas Mažosios Lietuvos žodyne „Lexicon Lithuanicum" (401). Deminutyvinės prigimties gali būti ir vedinys *dalýkas*, kuris senuosiuose raštuose išlaikęs senesnę reikšmę „dalis".

§ **197.** Vediniai *brolýkas* (plg. dar vietovardį *Brotỹkai* „Mósėdžio valsčiaus kaimas" ŽD 131) ir *dalỹkas* turi atitikmenų prūsų kalboje: nom. pl. *bratīkai* „broliai" (Bruder) III 89_5, *dellijks* „dalis" (Artickel) 39_{16}, acc. sing. *dellīkans* (Stůck) 65_8.

Latvių kalboje užfiksuoti šie vediniai su priesaga *-īca/-īce*: *mātīca/mātīce* „uošvė", *māsīca/māsīce* „vyro sesuo; sesers duktė" (DL 298–300).

Slavų (ypač rytų ir vakarų) kalbose deminutyvai su *-ikъ* yra produktyvūs (Бошкович 1984: 229–231). Kai kurie šio tipo vediniai rekonstruojami praslavų kalbai, plg. lie. *brolýkas*, pr. *bratīkai* ir sl. **brat(r)ikъ*[3] .

Gali būti, kad priesaga **-īko-* į baltų kalbas pateko iš slavų kalbų, kur kadaise buvo paplitę *ī* kamieno daiktavardžiai, vėliau išplėsti priesaga **-ko-* (žr. § 167).

-(i)ukas(-ė), -uka

§ **198.** Deminutyvai su priesaga *-(i)ukas(-ė)* dabar paplitę beveik visame lietuvių kalbos plote, išskyrus tik pačią šiaurinę žemaičių tarmės dalį (LKA III Žemėl. Nr. 116, p. 130–131). Tačiau peržiūrėtuose XVI–XVII a. raštuose šio tipo vedinių visai nepavyko rasti, išskyrus ne visai aiškų *eȝerukai* (Kreße) Lex 56. Reti jie ir XIX a. pradžioje L. Rėzos parengtame lietuvių liaudies dainų rinkinyje (žr. 3 lentelę) bei S. Daukanto raštuose (Subačius

[3] Sławski 1974: 91; Мартынов 1973: 27.

1993: 152–153). Matyt, ne visose lietuvių kalbos tarmėse šio tipo vediniai buvo nuo seno paplitę.

Greta priesagos *-ukas* moteriškosios giminės varianto *-ukė* anksčiau egzistavo senesnis variantas *-uka* (žr. § 161).

§ 199. Latvių kalboje vediniai su **-uko-* produktyvūs tik dalyje aukštaičių tarmių, pvz.: *suņuks* „šuniukas", *dęļuks* „sūnelis", *bęrņuks* „vaikelis" (DL 276–286, Žemėl. Nr. 3).

Prūsų kalboje priesagą **-uko-* turi vedinys *wosux* „ožys" (Bok) E 675 (plg. lie. *ož(i)ùkas*), praradęs deminutyvinę reikšmę.

Slavų kalbose deminutyvai su **-uko-* nėra aiškiai atsiskyrę nuo kitų vedinių su **-ko-*, plg. **domъkъ* „namelis", **synъkъ* „sūnelis"[4]. Atitinkami sen. indų kalbos vediniai, padaryti iš *u* kamieno vardažodžių (pvz.: *śiśukáḥ* „vaikelis" : *śíśuṣ* „vaikas"), skiriami prie vedinių su priesaga **-ko-*, su kuria čia dažnai daromi deminutyvai iš įvairių kamienų[5].

Taigi **-uko-* (< *u* + **-ko-*) galėjo tapti atskira priesaga baltų kalbų dirvoje. Deminutyvų su **-uko-* paplitimo židiniu laikytina rytų ir vidurio Lietuva, kur su šia priesaga labai daug vandenvardžių (plg. Vanagas 1970: 193–194, 418).

-uikas(-a)

§ 200. Vilniaus krašto lietuvių tarmėse pastebėta deminutyvų su šia priesaga, pvz.: *akmuikas, vanduikas, akmuika, sesuika, skyluika*. P. Skardžius (1937: 131–132) mano, kad ji atsiradusi dėl priesagų *-ukas* ir *-ykas* mišimo (plg. dar Vidugiris 1969: 149–150; Kabašinskaitė 1998: 89).

-iokas, -iokė

§ 201. Lietuvių kalbos rytų ir pietų aukštaičių tarmėje paplitę deminutyvai su priesaga *-iokas* dažniausiai žymi vidutinio didumo daiktus, asmenis, gyvūnus, pvz.: *berniõkas, ančiõkas, akmeniõkas* (ŽD 133–134; DaiktvDr 279–280). Vienas kitas šio tipo vedinys pasitaiko ir vakarinėje Lietuvos dalyje. Antai iš vad. kapsų ir zanavykų tarmių J. Senkus (1972: 152) užrašė vedinį *paršiõkas* „vidutinis paršas".

Latvių kalbos rytinėse tarmėse taip pat yra atitinkamos priesagos *-āks* vedinių, plg. lie. *berniõkas* ir la. *bęrņāks*, lie. *kumeliõkas* ir la. *kumeļāks*. Tačiau jie retesni negu lietuvių kalbos rytų aukštaičių tarmėje (DL 289–294).

§ 202. Slavų kalbose paliudyti priesagos **-(i̯)āko-* deminutyvai (pvz.: le. *kočiak* „kačiokas", gud. *коняк* „blogas arklys", ček. *synák* „sūnelis"[6]) yra

---

[4] Belić 1901: 137; Sławski 1974: 93–94; Vaillant 1974: 352–355.

[5] Edgerton 1911; Wackernagel, Debrunner 1954: 515–540 su lit.

[6] Brugmann 1906: 501; Gāters 1955: 47.

palyginti nauji. Lenkų kalboje jie atsirado tik XVII a., nykstant seniesiems vediniams su *-ę* (Rospond 1979: 185). Šiaip slavų kalbose su priesaga **-āko-* nuo seno paprastai buvo daromi ypatybės turėtojų ir veikėjų pavadinimai (Vaillant 1974: 326–329).

Kitose indoeuropiečių kalbose senaisiais jų raidos laikotarpiais su priesaga **-āko-* (< *ā* + **-ko-*) buvo daromi būdvardžiai, kai kur – ypatybės turėtojų pavadinimai (Brugmann 1906: 498–500).

§ **203.** Lietuvių kalbos tarmėse pastebėtas vienas kitas deminutyvas su priesagos *-iokas* variantu *-iokė*, pvz.: *mergiõkė* „maža mergaitė" Grv; „paauglė" Šts (LKŽ VIII 29), *mergaičiõkė* „nedidelė mergaitė" Šr (VIII 24), *rupūžiõkė* „nekoks vaikas ar gyvulys" (Senkus 1972: 152).

-ėkas(-a), -ėkė

§ **204.** Lietuvių kalbos deminutyvai su priesaga *-ėkas(-a)* vartojami tik kai kuriose aukštaičių tarmėse (ŽD 126; DaiktvDr 283). Jie turi menkumo, rečiau – mažumo, malonumo reikšmes, pvz.: *arklė̃kas* „menkas arklys" Arm; Dv (LKŽ I² 302), *bernė̃kas* „vaikas, vaikinas, berniukas" Ob; Asv; Bn; Arm; Lz; Dv; „vaikėzas" Rdš; Nmn; Zt (LKŽ I² 768; Mikulėnienė, Morkūnas 1997: 29, 163; ZtŽ 83), *karvė́ka* „karvė (dem. r.)" Zt (ZtŽ 274), *koštuvė̃kas* „prastas nedidelis koštuvas" Arm (LKŽ VI 382), *krūmė̃kai* „prasti krūmai" Ob; Kp (VI 698), *kumelė̃kas* „paaugęs kumelys" Dv; Rdm (VI 867–868), *kumpė̃kas* „kumpis" Zt (ZtŽ 330), *laukė̃kas* „menkas laukas" Dv (LKŽ VII 179), *medė́kas* „miškelis" Dv (VII 984), *meitelė̃kas* „meiteliokas" Krsn (VII 1019), *motinėkà* „motinėlė" Rod (VIII 369), *paršė̃kas* „paršiukas" Rdm; Vs; Drsk; Rod; Lz; Mrj; Švnč; Dv (LKŽ IX 430; LŽ 185), *ponė̃kas* „ponas (menk. r.)" Kp (LKŽ X 427), *sáulėka* „saulelė" Bn; Rod; Pls (XII 196), *šunė̃kas* „šuniukas" Rod; Pls; Dv; „mažas netikęs šuo" Ob (XV 357), *žydelė̃kas* „žydelis (menk. r.)" Ob (LKŽK).

Latvių kalbos tarmėse (ypač Latgaloje) deminutyvai su *-ēks* labiau paplitę negu atitinkami vediniai su *-āks* (DL 295–296). Lietuvių ir latvių kalbos čia ryškiai skiriasi. Tačiau vienas kitas vedinys su **-ēko-* (< *ē* + **-ko-*) yra bendras lietuvių ir latvių kalboms, plg. lie. *bernė̃kas* ir la. *bęŗņēks* „vaikelis", lie. *šunė̃kas* ir la. *suņēks* „prastas šuo". Galbūt panašių vedinių būta ir trakų, dakų kalbose, plg. lie. *medė́kas* ir dakų vietovardį *Μέδεκα* (Duridanov 1969: 98).

Vedinys *karvė̃kė* „prasta karvė" Pls (LKŽ V 355) turi naujesnę priesagą *-ėkė* (plg. *karvė́ka*).

§ **205.** F. Nesselmanno žodyne užfiksuotas vedinys *kalvaka* „kalvelė“ su priesaga *-aka*.

Latvių kalbos tarmėse ir tautosakoje pastebėtas vienas kitas deminutyvas su panašia priesaga *-aks*, pvz.: *sunaks, telaks* „grubus, žiaurus žmogus (priežodžiuose)“ (DL 124).

Lietuvių kalbos pietų aukštaičių tarmėje deminutyvai kartais daromi su išplėsta priesaga *-ek-šis(-ė)* (plg. § 229), pvz.: *bernèkšis* „prastas bernas“, *kirvèkšis* „prastas kirvis“, *žmonèkšė* „nekokia žmona“[7].

Atitinkamą neišplėstą priesagą *-ekas(-a)* turi vedinys *lydẽkas, lydekà* (plg. la. *līdeka, līdaka, līdaks* „lydeka“ ME II 477; PKEŽ III 57–58), plg. dar lie. *melek-ẽlis* „atauga užpakalinėje gomurio dalyje, liežuvėlis“ ir la. *mèle* (ME II 613–614).

Deminutyvų su priesaga **-oko-/-eko-* (< o/e + **-ko-*) randama ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose, pvz.: s.ind. *áśvakaḥ* „arkliukas“, gr. μεῖραξ „mergina“ (Gāters 1955: 48).

Aptartieji duomenys leidžia manyti, kad prabaltų laikais deminutyvai buvo plačiai daromi su priesaga **-ko-*. Prie jos jau seniai ėmė lipti įvairūs kamiengaliai. Dėl to vienuose prabaltų dialektuose labiau paplitę vediniai su **-i-ko-*, kituose – su **-u-ko-*, trečiuose su **-ā-ko-* ir t. t.

Priesagos **-ko-/-k-* deminutyvai yra labai seni, paplitę daugelyje senųjų indoeuropiečių kalbų[8]. Gana seniai su **-ko-/-k-* imta daryti ne tik deminutyvus, bet ir vardažodinius būdvardžius bei ypatybės turėtojų pavadinimus (plg. §§ 260–287).

Vediniai su determinatyvu **-l-*

-elis(-ė), -elys

§ **206.** Priesaga *-elis(-ė)* yra tapusi svarbiausia lietuvių kalbos deminutyvų darybos priemone (Brender 1925; DaiktvDr 254–265). Šio tipo vediniai vyrauja XVI–XVII a. raštuose (žr. 3 lentelę, p. 88–89), juos turi visos dabartinės lietuvių kalbos tarmės. Deminutyvai su priesaga *-elis(-ė)* dažniausiai daromi iš dviskiemenių daiktavardžių, pvz.: *kalnẽlis* : *kálnas, tėvẽlis* : *tė́vas, vištẽlė* : *vištà* ir kt. Tačiau žemaičių ir kai kuriose rytų aukštaičių tarmėse (Ignalìnos, Švenčionių̃, Breslaujõs, Ãpso, Lazū̃nų apylinkėse) vartojami priesagos *-elis(-ė)* vediniai ir iš daugiaskiemenių daiktavardžių,

---

[7] DaiktvDr 285; Grinaveckis 1991: 230.

[8] Ewald 1924; Ernout 1946; Solta 1950–1952; Jurafsky 1996: 565 tt. su lit.

pvz.: *vainikẽlis* „vainikėlis“ : *vainìkas, dobilẽlis* „dobilėlis“ : *dóbilas, siuvėjẽlė* „siuvėjėlė“ : *siuvė́ja* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 117, p. 131–132).

§ **207.** Daugelyje tarmių priesagos *-elis(-ė)* kirčiuotas balsis *e* yra pailgėjęs. Tačiau pietrytinėje žemaičių tarmės dalyje ir kai kur pažemaitės aukštaičių šnektose jis išliko trumpas, pvz.: *b'er'ž'èl'is* „berželis“, *truob'èl'i* „trobelė“ (LKA II Žemėl. Nr. 11, p. 30). Balsis *e* trumpas ir kai kuriose pietų aukštaičių tarmėse. Tačiau čia priesagos *-elis* vediniai turi ne mažybės, bet didumo reikšmę, pvz.: *bernèlis* „stambus bernas“, *kirvèlis* „didelis kirvis“, *svetèlis* „didelis svečias“ (DaiktvDr 284; Grinaveckis 1991: 230). Šiose tarmėse vartojami ir mažybiniai priesagos *-elis* vediniai su ilguoju balsiu *e*, kai kur susiaurėjusiu (žr. § 210).

Galbūt ne visose tarmėse priesagos *-elis(-ė)* vediniai yra nuo seno paplitę. Žemaičių ir dalyje vakarų aukštaičių tarmių vandenvardžiai su *-elis(-ė)* yra labai reti (Vanagas 1978: 113–124, 396).

§ **208.** Latvių kalbos tarmėse deminutyvų su atitinkama priesaga *-elis(-e)* yra daug mažiau. Jie būdingiausi vakarinei bei vidurinei Kuršo ir Žiemgalos daliai. Be to, šio tipo vediniai čia dažnai turi suminkštintą prieš priesagą einantį priebalsį (pvz.: *s* → *š*, *z* → *ž* ir kt.). Tad kai kurie latvių kalbos vediniai beveik visai sutampa su lietuviškaisiais, pvz.: *maišelis* : *maiss* „maišas“ (plg. lie. *maišẽlis*), *vištele* : *vista* „višta“ (plg. lie. *vištẽlė*), *āželis* : *āzis* „ožys“ (plg. lie. *ožẽlis*) ir kt. (DL 246–270). Dėl to A. Bielensteinas (1863: 308–309) ir A. Leskienas (1891: 481) manė, kad latvių kalbos deminutyvai su *-elis(-e)* atsiradę dėl lietuvių kalbos įtakos. Tačiau J. Endzelynas (1909: 376; LVG 343), V. Rūkė-Dravinia (DL 259–262) tuo abejoja, nes šio tipo vediniai vartojami ne tik prie pat Lietuvos pasienio, bet ir gerokai toliau. Be to, ne visur priesagos *-elis(-e)* vediniai turi suminkštintą priebalsį, plg. *sunelis* „šunelis“, *maiselis* „maišelis“. Antra vertus, jokios lietuvių kalbos įtakos negalima įžvelgti tokiuose vediniuose kaip *čaurumelis* „skylutė“, *čučelis* „karvutė“ ir pan.

Prūsų kalboje deminutyvai su **-elio-* irgi, matyt, nebuvo labai paplitę. Šią priesagą turi giminystės terminais virtę vediniai *patowelis* „patėvis“ (Stiffater) E 179, galbūt *wayklis* (< **vaikelis*) „sūnus“ (Son) E 190 (Smoczyński 1989: 40; PKEŽ IV 213), asmenvardžiai *Madelle, Jannell, Katell,* vietovardžiai *Grabelle, Scabelle, Wirbell* (Gerullis 1922: 250; Trautmann 1925: 175–176; SV 48). Grynąją mažybinę reikšmę galima įžvelgti nebent Baselio universiteto bibliotekoje surastoje rankraštinėje prūsiškoje epigramoje pavartotame vedinyje *thewelyse*, kuris, V. Mažiulio (1975; 1981: 62) ir F. Kortlandto (1998; 1998a) nuomone, reiškė „dėdelis“. Tačiau dėl pastarojo reikšmės bei formos dar diskutuojama (plg. McCluskey, Schmalstieg, Zeps 1975; Schmid 1982; Bammesberger 1998a).

Aptartieji duomenys leidžia spėti, kad deminutyvai su *-*el̨o-* įsigalėjo lietuvių kalbos savarankiškos raidos laikais.

§ **209.** Su priesagos *-elis* variantu *-elys* padarytas vedinys *vaikelỹs* „vaikpalaikis, vaikagalys" Graž; Smn; Brt; Jrb; KzR; Grš; Vlkv; Kt; Kbr; Alk; Ldvn; Brb; Auk; Azr (LKŽ XVII 861).

-ėlis(-ė)

§ **210.** Didelėje aukštaičių tarmės dalyje priesaga *-elis(-ė)* turi variantą *-ėlis(-ė)*. Su juo plačiai daromi deminutyvai iš daugiaskiemenių daiktavardžių, pvz.: *vainikė̃lis* : *vainìkas, ą̃žuolė̃lis* : *ą̃žuolas, lelijė̃lė* : *lelijà* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 117).

Kai kuriose pietų aukštaičių tarmėse siaurėjant balsiui *e*, vediniuose, padarytuose iš dviskiemenių daiktavardžių, priesagą *-elis(-ė)* imta tarti labai panašiai kaip priesagą *-ėlis(-ė)*, pvz.: *dun'kt'ẽ·l'is* „dangtelis" (LKA II 30–31).

Latvių kalbos tarmėse deminutyvai su priesaga *-ēlis(-e)* yra labai reti ir dažniausiai daromi iš dviskiemenių daiktavardžių, pvz.: *sunèlis* „šunelis", *vistêle* „vištelė" (DL 270–271).

Taigi priesaga *-*ēl̨o-* gali būti atsiradusi iš *-*el̨o-* ilgėjant ir siaurėjant balsiui *e* kirčiuotoje pozicijoje. Be to, ir sinchroniniu požiūriu bandoma įžiūrėti *-elis* : *-ėlis* morfonologinę kaitą (Akelaitienė 1993: 83–84).

-elius, -ėlius

§ **211.** Kai kuriuose senuosiuose raštuose priesagų *-elis, -ėlis* vediniai turi *i̯u* kamieno formas, pvz.: *karalelus* DP $354_{43\text{–}4}$; Ev $13_{12\text{–}13}$; SE 226_{7}, *litelus* DP 398_{43}, *poterelus* SD[3] 281 (Jonikas 1952: 100; Palionis 1967: 131).

Deminutyvų su *-elius* žemaičių tarmėje pasitaiko ir dabar. Šiaurinėje žemaičių tarmės dalyje plačiai vartojamas vedinys *žmogẽlius* (jis vartotas jau S. Daukanto; be to, užfiksuotas dar iš Gl; Dv – LKŽK, žr. dar Fraenkel 1949: 299), plg. nevedusių vyrų pavardes *Butkẽlius* ‖ *Butkẽlis, Intẽlius* ‖ *Intẽlis, Ružẽlius* ‖ *Ružẽlis* Vkš, *Bružẽlius* ‖ *Bružẽlis* Klk (LKA III 120). Kai kurias *i̯u* kamieno formas turi vienas kitas priesagos *-elis* vedinys ir kitur, plg. voc. sing. *bernẽliau* „berneli" Pmp; Zt (Kazlauskas 1968: 187; ZtŽ 83).

-alis(-ė)

§ **212.** Deminutyvai su šia priesaga daromi vakarinėje žemaičių tarmės dalyje, kur kadaise gyventa kuršių (LKA III Žemėl. Nr. 117, p. 132). Vienose šnektose (pvz., Pãgramančio) šio tipo vediniai turi mažybinę reikšmę (pvz.: *krantãlis* „krantelis", *miestãlis* „miestelis", *pelkãlė* „pelkelė", žr.

Jonikas 1939: 34), o kitose (pvz., Švėkšnos, Salantų) – menkinamąją reikšmę (pvz.: *stalãlis* „prastas stalas", *mergãlė* „netikusi merga")[9].

Menkinamąją reikšmę turi prūsų kalbos vedinys *podalis* „puodpalaikis" (Bosetop) E 351, tiksliai atitinkantis lie. *puodãlis*. Su priesaga **-ol̨o-* padaryti ir prūsų asmenvardžiai *Petralle, Micalle, Waikalle* ir kt.[10]

Toliau šiuos deminutyvus galima sieti su labai retais latvių kalbos vediniais, turinčiais priesagą *-ala/-aļa*, pvz.: *māmaļa* „mamytė", *naktal-iņa* „naktelė", *žùrkal-ęns* „jauna žiurkė" (DL 276).

Vandenvardžių ir vietovardžių su *-ol̨o-* paplitimas leidžia manyti, kad šios priesagos vediniai buvo būdingiausi kuršių kalbai[11].

Deminutyvų su **-olo-/-elo-* randama dar slavų[12], germanų bei italikų[13], galbūt albanų (Jokl 1963: 135–136) ir tocharų (Иванов 1958: 59–60) bei kai kuriose iranėnų (Дадашев 1986) kalbose.

Kad šio tipo vediniai paplito vėliau negu deminutyvai su **-ko-*, rodo italikų kalbų vediniai su priesaga *-culus* (< **-ko-* + **-lo-*), plg. lo. *homullus, homunculus* ir *homuncio* „žmogelis, vargšas žmogus", *oviculus* „avytė" ir s.b.sl. *ovьca*, s.ind. *avikā* „avis"[14].

-(i)ulis(-ė)

§ **213.** Pietų aukštaičių tarmėje deminutyvai su šia priesaga gana dažnai daromi iš įvairių dviskiemenių daiktavardžių, pvz.: *alùlis, arklùlis, dukrùlė, katùlė, saulùlė* (DaiktvDr 274–275; Grinaveckis 1991: 228).

Vienas kitas šio tipo vedinys vartojamas ir kitose tarmėse. J. Otrębskis (1934: 153–154) iš Tverẽčiaus tarmės užrašė vedinius *sesùlė, cetùlė* „tetulė", *Agniùlė, Katriùlė, Krisiùlė, Mariùlė, Rožùlė*, A. Vidugiris (1969: 151) iš Zietelos – *bočiùlis* „tėvelis", *Dievùlis*, E. Grinaveckienė (1961: 240) iš Mituvõs upyno tarmės – *motùlė, sesùlė*, J. Senkus (1972: 159) iš vad. kapsų ir zanavykų tarmės – *dėdùlis, Dievùlis, pačiùlė, svočiùlė, tetùlė*. L. Rėzos dainyne užfiksuotas tik vedinys *Dievulis*.

§ **214.** Latvių kalboje deminutyvai su *-ulis(-e)* yra reti, dažniausiai daromi iš asmenvardžių (pvz.: *Jānulis, Lĩžulis*) ir iš gyvūnų pavadinimų (pvz.: *jȩ̃rulis* „ėriukas", *kazulis* „ožiukas"). Vienas kitas šio tipo vedinys, padary-

---

[9] ŽD 175; Salys 1992: 75, 337.

[10] Trautmann 1925: 176; SV 48.

[11] Plg. Būga 1961: 244; Endzelin 1934: 134; Vanagas 1970: 84–90, 392.

[12] Plg. lie. *brolẽlis, broterẽlis* ir sl. **bratel'ь* „brolelis" (Sławski 1974: 108).

[13] Plg. lie. *paršẽlis* ir s.vok.aukšt. *farheli*, lo. *porculus* (Brugmann 1906: 366; Meid 1967: 87).

[14] Hofmann, Leumann 1928: 216; Hanssen 1951: 233 tt.; Tuttle 1975; Ettinger 1980: 8 tt.; Gaide 1992.

tas iš giminystės terminų, turi atitikmenų lietuvių kalboje, plg. lie. *tėtùlis* ir la. *tẽtulis* „tėvelis“ (DL 271–275).

Tokie asmenvardžiai kaip *Mattulle* (plg. lie. *Matùlis* : *Mãtas*) rodo, kad šio tipo vedinių galėjo būti ir prūsų kalboje[15].

Deminutyvų su **-ulo-* padaryta ir kitose giminiškose kalbose, plg. go. *magula* „mažas berniukas“ (Meid 1967: 87; Seebold 1977: 158–159), gr. ἀρκτύλος „mažas meškiukas“[16].

-uila

§ **215.** Žemaičių tarmėje randame deminutyvus *mergùila* „nedidelė mergaitė, mergiotė“ J; Als; Ms (LKŽ VIII 32), *ragùilos* „rogelės, rogės“ J; Gd (XI 39), *skrabùila* „sudžiūvęs pasenęs žmogus“ Kal (XII 1026).

Šie vediniai susiję tiek su priesagos *-ulis(-ė)* deminutyvais, tiek ir su tokiais veikėjų pavadinimais kaip *kramùila* (DaiktvDrR 123).

§ **216.** Deminutyvai su determinatyvu **-l-* veikiausiai kilo iš tokių augmentinės prigimties vedinių kaip lie. *dìdelis* : *dìdis*, gr. μεγάλο- : μέγα-, go. *mikils*, s.ind. *bahulá-* „didelis“[17]. Pastarieji savo ruožtu gali būti atsiradę iš heteroklitinio linksniavimo liekanų, kurių buvimą liudija gr. μεγάλο- santykis su lo. *magnus*, s.ind. *mahā́nt-* „didelis“, het. *ḫaštai* su *ḫaštal* „kaulas“[18]. Galbūt taip aiškintinas lie. *erẽlis*, la. nom. pl. *ereļi*, pr. *arelie* (*Adler*) E 709, sl. **orьlъ* „erelis“ santykis su het. gen. sing. *ḫaranaš* „erelio“, gr. ὄρνις „paukštis“ (plg. Specht 1944: 47–48; Eckert 1963: 887; Kazlauskas 1968: 261).

Deminutyvams daryti determinatyvas **-l-* indoeuropiečių kalbose buvo panaudotas skirtingu mastu. Netgi baltų kalbose šio tipo vedinių produktyvumas nevienodas. Labiausiai deminutyvų reikšme jie išplito lietuvių kalboje, galimas daiktas, jau jos savarankiškos raidos laikais.

Vediniai su determinatyvu **-g'-*

-užis(-ė)

§ **217.** Lietuvių liaudies dainose deminutyvai su šia priesaga gana paplitę. Antai L. Rėzos dainyne jie sudaro apie 15% visų ten užfiksuotų deminu-

---

[15] Trautmann 1925: 176; SV 48.

[16] Brugmann 1906: 676; 1906a: 216; Leukart 1933: 62 tt.; Chantraine 1933: 250; Schwyzer 1939: 485; Leumann 1953.

[17] Schulze 1966: 75–79; Schwyzer 1939: 484–485; Wackernagel, Debrunner 1954: 862–864; Hanssen 1951: 253 tt.

[18] Benveniste 1935; Otrębski 1939: 102; Specht 1944: 111; Иванов 1965: 49; Hamp 1995.

tyvų, pvz.: *tėvužis, vainikužis, žirgužis, žodužis, mėnužis, anytužė, alyvužė, vargužė, žemužė, lelijužė* ir kt. (žr. 3 lentelę, p. 88–89).

Deminutyvai su priesaga *-užis(-ė)* būdingi ir Klaipėdos krašto žemaičių tarmei (Grinaveckis 1991: 240). Kelis šio tipo vedinius J. Senkus (1972: 184) pateikė iš vad. kapsų ir zanavykų tarmės. E. Grinaveckienė (1961: 240) iš Mituvõs upyno tarmės minėjo vedinį *kunigùžis* „evangelikų pastorius", netekusį mažybinės reikšmės.

Deminutyvą *mergùžė* galima lyginti su pr. *merguß* (Mayth) GrG 88, plg. dar lie. *vargùžis(-ė)* ir pr. *Warghuse* (Trautmann 1925: 180). Su priesaga *-užė* galbūt padarytas ir vedinys *gegužė̃* (Schmid 1975: 326; PKEŽ I 337–338), turintis atitikmenų latvių, prūsų (plg. la. *dzeguze*, pr. *geguse* „gegutė" (Kukug) E 731), o iš dalies ir slavų kalbose (plg. s.rus. *жегзъ-уля* „gegutė"), jei tai nėra į slavų kalbas patekęs baltizmas (plg. Prinz 1966).

-užas

§ 218. F. Nesselmanno žodyne užfiksuotas vedinys *vaikùžas* „vaikagalys" su senesne priesaga *-užas*.

Latvių kalbos tarmėse pasitaiko deminutyvų su priesaga *-uža*. Jie dažniausiai daromi iš asmenvardžių (pvz.: *Annuža, Karluža*) ir tik labai retai – iš bendrinių žodžių, pvz.: *pirtuža* „pirtelė", *mātuža* „megera motina" (DL 313–315). Panašių vedinių su *-už-* (ar *-uz-*) galėjo būti ir trakų, dakų kalbose (Duridanov 1969: 98).

Kitos priesagos su *-*g'*-

§ 219. Lietuvių kalbos tarmėse deminutyvai kartais daromi ir su kitomis išvestinėmis priesagomis, kilusiomis iš determinatyvo *-*g'*-:

-ėža: *varlė́ža* „menkas žmogus" Skd; Kal; Užv; Šv; Krš (LKŽK XVIII 271);

-ėžis: *vaikė̃žis* „paauglys" Krš (LKŽ XVII 863);

-ožis: *varlõžis* „buožgalvis" Tl; Grg; Klp (LKA I 155), *varlõžis* „t.p." I; J; Kv; Pln; Klt; Rt; Vvr; Šv; End; Kl; Prk; „mažas vaikas" DūmŽ; Pvn; Klp; Sg; End; Krš; Rdn; Jdr; Škn (LKŽ XVIII 275–276);

-ožė: varlóžė „buožgalvis" Šv (LKA I 155);

-(i)ūzas: *piemenū̃zas* „piemengalys, pienburnis" Šts; Plt; Mrj (LKŽ IX 911), *vaikū̃zas* „vaikėzas, paauglys" (paplitęs žemaičių tarmėje ir Mažojoje Lietuvoje, užfiksuotas jau R; MŽ), *varliū̃zas* „išdykęs vaikas" Slnč; Pn; Upt; Ut; Srv, *varliū́zas* „buožgalvis" Yl; „mažas vaikas" Ddv, *varlū̃zas* „buožgalvis" Brs; Sd (LKŽ XVIII 273, 277);

-*ūzė*: *kepū̃zė* „gauruota kepurė" N; StngŽ 27; I. Simon; Prk (LKŽ V 596);

-*ezas*: *vaikė̃zas* „paauglys" (paplitęs žemaičių tarmėje ir kai kuriose vakarų aukštaičių šnektose), *varlė̃zas* „mažas vaikas" Alz; Ds (LKŽ XVIII 271);

-*ėzas*: *vaikė̃zas* „paauglys" Plv; Rmš; Graž; Pšl; Jnk; BsMt I 31(Brt) (LKŽ XVII 863);

-*(i)ozas*: *vaikiõzas* „vaikpalaikis" Vlkv; Pg; Gs (LKŽ XVII 867), *varlõzas* „buožgalvis" Skd (LKA I 155);

-*izas*: *varlìzas* „vaikigalis" Sb; Kp (LKŽ XVIII 275);

-*yzas*: *piemenỹzas* „piemengalys, pienburnis" Rd (LKŽ IX 911).

§ 220. Iš determinatyvo *-*g*-/-*g'*- lietuvių kalboje susidarė nemaža išvestinių priesagų (plg. -*ėgas* ir -*ėžas*, -*agis* ir -*ažis* ir pan.), su kuriomis daromi veikėjų pavadinimai, turintys menkinamąją reikšmę (DaiktvDrR 162–164). Panašių veiksmažodinių ir vardažodinių vedinių esama ir slavų kalbose (Sławski 1974: 65–70).

Germanų kalbose seniau gana dažnai buvo daromi deminutyvai su formantu -*k*-, taip pat galėjusiu atsirasti iš determinatyvo *-*g*-, pvz.: vid. angl. *hillock* „kalnelis", vid.vok.žem. *hoveke* „kiemelis", vid. vok. žem. *vogelk-en* „paukštelis" ir kt. (Meid 1967: 214–218).

Vienas kitas deminutyvas su *-*g*- užfiksuotas ir sen. graikų kalboje, pvz.: λαῖγξ „akmenukas", ῥαθάμιγξ „trupinėlis" (Brugmann 1906: 509, 676).

Vediniai su determinatyvu *-*s*-

-*esas*, -*esa*, -*esė*, -*ėsis*, -*osas*, -*os-nas*, -*ės-nas*, -*ės-nis*

§ 221. Su šiomis priesagomis, veikiausiai kilusiomis iš determinatyvo *-*s*- (plg. DaiktvDrR 165), deminutyvai daromi labai retai: *vaikė̃sas* „vaikinas, paauglys; samdinys, pusbernis" Lnkv; Jnšk; Psv; Škn; Šd; Krš; Sml; Sdb; Žml; Šl; Lg; Jnš; Žg; Šd; Trg; Mžk; Šauk; Klk (LKŽK), *mergesà* „paaugusi mergaitė" JR 104, *mergė̃sė* „t. p." J; Vb; Sb; Lg; Jnšk; Lnkv; Šl; Stč; „samdinė" Grž (LKŽ VIII 27), *krūmė̃siai* „prasti krūmai" Rsn (VI 698), *ragõsas* „didelis ragas" Kos 139, 151 (Krž); NdŽ, *kalvõsnas* „kalvelė" Plt; Pln; Ggr (LKŽ V 167), *upė̃snas* J II 169; Vl; Als; Šts; Kv, *upė̃snis* Kos 57; Šmn; Nmn; Al; Rtn (LKŽ XVII 515).

Juos galima iš dalies sieti su la. *sunešs* „šunytis", *kūmdžešs* „pono sūnus", *jaucešs* „šiltas jaunas alus" (LVG 374).

Daug daugiau deminutyvų priesagų atsirado iš determinatyvo -*š*-, veikiausiai kilusio iš *-*s*- (plg. DaiktvDrR 166 su lit.; PKEŽ III 57–58).

§ **222.** Deminutyvai su šia priesaga, dažniausiai turintys menkinamąją reikšmę, vartojami tik kai kuriose lietuvių tarmėse (daugiausia vakarinėse ir pietinėse), pvz.: *bõbšė* Užv; Alk; Jns; Gs, *bòbšė* „prasta boba" Jrb (LKŽ I² 964), *kepuřšė* Mrs, *kepùršė* „prasta kepurė" Lp; Kp (V 596), *kumel̃šė* „prasta, sunykusi kumelė" Vlk; Rdm; Mrk (VI 871), *meřgšė* „prasta mergina" Skr; Gs; Brb; Mrs; Lp; Sn; Slv; Ms; „paauglė mergaitė" Vl; Lzd; Lp; „samdinė" Vl; Raud (VIII 32), *skèpšė* „padėvėta skepeta" Lp (XII 813).

J. Endzelynas (LVG 373–374) šio tipo vedinius sieja su la. *depsis* : *d̕epis* „storas, mažas vaikas", *lapsa* „lapė" (plg. lie. *lãpė*).

-ašas, -išas, -išius, -iušas, -(i)ušis(-ė)

§ **223.** Tarmėse yra keli deminutyvai, padaryti su šiomis išvestinėmis priesagomis, irgi kilusiomis iš determinatyvo *-š-* (< **-s-*):

-ašas: *piemenãšas* „paauglys, vaikėzas, vaikigalis" Ggr; Vgr; Trk (LKŽ IX 909);

-išas: *vagìšas* „smulkus vagis" BM 381(Lž); Užv; Krš; Lkv; Vn; Rdn (LKŽ XVII 823–824);

-išius: *vagìšius* „t. p." K; J; Tl; Vkš; Slv; Skr; Nm; Gs; Stč; Šk; Pnd; Krs; Skp; Lel; Ds (LKŽ XVII 824);

-iušas: *vagiùšas* „t. p." LC 1887,15; Žem; Slnt; Šts; Pln; KlvrŽ; Plt; Upt; End; Vvr (LKŽ XVII 825);

-(i)ušis(-ė): *brotušis* „brolio sūnus" R; MŽ, *brotùšė* „brolio duktė" R; K; NdŽ, *motùšė* „motinėlė, motutė" N; Pš; LTR(Lnkv) (LKŽ VIII 374), *tetùšis* „tėvas, tėvelis" Sut; StnD 16, 30; NS 1171; D 3; LTR(Vrnv); BM 120 (Rz); Klk; Gsč; Šl; Tr; Kp; Krm; Sz; (d)Pn; (d)Ktk; (d)Lbv; (d)Gdl (LKŽ XVI 135, plg. la. *tētusis*, le. *tatuś*), *vagiùšis* „smulkus vagis" Slnt; Žr (LKŽ XVII 825).

§ **224.** Šiek tiek daugiau su panašiomis priesagomis daroma ypatybės turėtojų (žr. §§ 428–437) ir veikėjų pavadinimų, turinčių menkinamąją reikšmę (DaiktvDrR 165–167 su lit.).

W. P. Schmidas (1990: 205–206) *vagìšius* tipo deminutyvus sieja su šiais sen. indų kalbos vediniais: *kr̥ṣṇaśa-* „juodokas" : *kr̥ṣṇá-* „juodas", *hariśa-* „gelsvokas" : *hári-* „geltonas", *babhruśa-* „rusvokas" : *babhrú-* „rudas", plg. dar alb. *vogl'š* „labai mažas" : *vogəl̃ə* „mažas" (Gāters 1955: 50). Juose irgi galima įžvelgti deminutyvinę reikšmę.

-iščias(-ia), -iščė, -yščia, -yščius, -yštis(-ė), -ištis

§ **225.** Buvusiame Sūduvos krašte (Kybártų, Vilkavìškio, Virbãlio apylinkėse) gana paplitę deminutyvai su priesaga *-iščias(-ia)*, pvz.: *ériščias* „ėriu-

kas", *paršiščias* „paršelis", *kélmiščias* „kelmelis", *kárviščia* „karvytė", *mergiščia* „mergaitė"[19]. Jų užfiksuota jau A. Tatarės raštuose (Zinkevičius 1981a:173).

§ **226.** Šio tipo vediniai atitinka pr. *eristian* „ėriukas" (Lam) E 68 (plg. lie. *ėriščias*), *gertistian* „viščiukas" (Kuchel) E 765, *prastian* (t. y. *parsistian*) „paršiukas" (Ferkel) E 686 (plg. lie. *paršiščias*), *wolistian* (t. y. *wosistian*) „ožiukas" (Czickel) E 677, *werstian* (t. y. *wersistian*) „veršiukas" (Kalb) E 674 (plg. lie. *veršiščias*); veikiausiai čia priklauso taip pat *camstian* (t. y. *camistian*) „avis" (Schoff) E 678[20], galbūt ir *swintian* (< **swinistian*) „kiaulė" (Swin) E 682 (Karaliūnas 1992: 19–20; PKEŽ IV 176–177). Kai kurie tyrinėtojai deminutyvą įžiūri ir dūrinyje *caltestis-klokis* „avilinis lokys" (Czidelber) E 656 (SV 188; ПЯ I-K 181–182; Eckert 1993: 225–227, kitaip Mažiulis PKEŽ II 97–99).

Yra pastebėta galimų šio tipo vedinių atitikmenų ir ilyrų kalboje, plg. *Burnista, Deremistae* ir kt.[21] Jie lyginami ir su būdvardžių aukščiausiojo laipsnio formomis, turinčiomis priesagą **-isto-*, plg. s.ind. *máhiṣṭhaḥ*, av. *mazišta-*, gr. μέγιστος „didžiausias" (Gāters 1955: 52).

§ **227.** Priesaga **-istịo-*, galbūt atsiradusi iš determinatyvo **-s-* prisijungus prie jo kitam determinatyvui **-t-* (apie jį žr. §§ 230–236) bei afiksui **-ịo-* (apie jį žr. § 243), veikiausiai yra giminiška senai indoeuropietiškai priesagai **-isko-*, su kuria sen. graikų kalboje buvo plačiai daromi deminutyvai (pvz.: ἀνθρωπίσκος „žmogelis", σαμβαλίσκον „sandaliukas", παιδίσκη „mergaitė", žr. Petersen 1913), o baltų, slavų, germanų ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose – būdvardžiai (pvz.: lie. *tėviškas*, la. *tēvisks*, pr. *tawiskan* „tėviškas" (vatterlicher) III 41_{12}, s.b.sl. *dětьskъ* „vaikiškas", go. *mannisks* „žmogaus"). Tiesa, kai kurie tyrinėtojai abejoja, ar priesaga **-isko-* graikų ir baltų, slavų bei germanų kalbose yra tos pačios kilmės (plg. Bammesberger 1995a).

§ **228.** Kai kuriose rytų ir pietų aukštaičių tarmėse priesaga *-iščias(-ia)* gali būti skolinta iš gudų *-išče*[22].

Priesaga *-iščias(-ia)* turi šiuos variantus:

-iščė: *mergiščė* „maža mergaitė" Dv (LKŽ VIII 30);

-yščia: *mergyščia* „t. p." Grš (LKŽ VIII 30);

-yščius: *bernýščius* „berniokas" Pls; LTR(Mrk) (LKŽ I² 770), *šùnyščius* „didelis šuo" Dbč (XV 363);

---

[19] Būga 1958: 305; 1959: 229; Skardžius ŽD 332, 767.

[20] Mažiulis 1981: 41; PKEŽ II 105–107.

[21] Specht 1938; Fraenkel 1941: 92; Gāters 1955: 52.

[22] Otrębski 1934: 151–152; Skardžius ŽD 332.

-yštis(-ė): *bernyštis* „berniokas“ Kb; Dbč (LKŽ I² 770), *karvýštė* „menka karvė“ Arm (V 358), *meřgyštė*/*mergýštė* „paaugusi mergaitė“ Gl; Vlk; Rod; „maža mergaitė“ Asv; Dv; Bn; Arm (VIII 31), *pirkýštė* „maža sena, apgriuvusi pirkia“ Arm (IX 1095), *ragýštis* „didelis ragas“ Pls (XI 35), *rankýštė* „menka ranka“ Dv; Pls (XI 168);

-ìštis: *arkliìštis* „menkas arklys“ Vlk; Lp; „didelis geras arklys“ Vrnv (I² 307), *berniìštis* Rdm, *beřništis* „berniokas“ Smn (I² 770), *érištis* Rdm; Vlk (II² 1143), *pil̃vištis* „blogas pilvas“, *ragìštis* „didelis ragas“ Arm (IX 1029; XI 35).

Kitos priesagos su *-s-

§ 229. Determinatyvas *-š-* (< *-s-) yra įsiterpęs į kai kurias priesagas:

-ek-šis(-ė) (žr. § 205);

-el-šė: *bobélšė* „bobapalaikė“ Rdm (LKŽ I² 961), *trobélšė* „prasta troba“ Lp (LKŽ XVI 939);

-(i)ok-š-nis(-ė): *balókšnis* „maža bala, slėnelis“ Lp; Skr; „klanas“ J (LKŽ I² 600), *dirvókšnis* Grž; Slm (II² 588), *ežeriókšnis* „akis, akivaras“ Pl (II² 1168), *ežerókšnis* „baigiantis užaugti ežeras“ Sb; Skp, *ežerókšnė* „t. p.“ Sb; Kp (II² 1169), *kelmókšnis* „menkas kelmas“ Lnkv (V 526), *krūmókšnis* „menkas krūmas“ J; Skr; Jnšk; Slm; Ds (VI 701), *pievіókšnis* Ėr, *pievókšnis* „nedidelė pieva tarp dirvų“ J; Slm; Žml; Pš; Kp; „menka, skurdi pieva“ Lnkv (IX 936), *upókšnis* „upelis“ Ds; Kp; Skp; Št; Akm; Akn; Lnkv; Krs (XVII 519);

-(i)ok-š-lis: *berniókšlis* „paaugęs berniukas“ Ds (LKŽ I² 769), *dirvókšlis* „nedidelis dirvos sklypas“ J; Ds; Rk (II² 588), *kerókšlis* „prastas krūmas“ J I 131; Šts; „neaukštas, ištįsęs žmogus“ KlvrŽ (V 616), *krūmókšlis* „mažas, menkas krūmas“ Rk; Ktk; Ds (V 701), *pievókšlis* „nedidelė pieva“ J; Užv; Ml; Sb; Brž; „menka, skurdi pieva“ Dkk; Žg (IX 936), *upókšlis* „upelis“ Ds; Klk (XVII 904);

-(i)ok-š-tis(-ė): *arkliókštis* „prastas arklys“ Dglš (LKŽ I² 306), *berniõkštis* „berniokas“ Dgl (I² 769), *mergiõkštė* „paauglė“ Kč; „pusmergė“ Rdm (VIII 29);

-uk-š-lis: *vaikùkšlis* „vaikutis“ Rod (LKŽK XVII 904);

-ėk-š-lis: *krūmė̃kšlis* „menkas, prastas krūmas“ Pg; Grl; Nč (LKŽ VI 698), *upė̃kšlis* „prastas upeliukas“ DūnŽ; Krš; Lk; Rdn; Trš; Ds; Rk (LKŽ XVII 513);

-ėk-š-nis: *upė̃kšnis* „t. p.“ Kp; Slm (LKŽ XVII 513);

-k-š-lė: *kepuřkšlė* „sena suplyšusi kepurė“ Nč (LKŽ V 594);

-(i)ūkštis(-ė) (iš *-ūtis, -ė*) – šio tipo vediniai vartojami nemažoje dalyje

aukštaičių ir žemaičių tarmių, pvz.: *berniū́kštis, vaik(i)ū́kštis, velniū́kštis* (užfiksuotas jau R), *merg(i)ū́kštė* (LKA III Žemėl. Nr. 119, p. 133–134);

-ykštis(-ė) (iš *-ytis, -ė,* plg. Skardžius 1953): *bulbýkštė* „maža (kiaulinė) bulvė" Pkr (LKŽ I[2] 1149), *kiaulýkštė* „menka kiaulė" Skdv, *kiaulýkštis* „maža kiaulė" Lk; Skr; Jrb (V 696), *kirmykštis* „kirmėlė" BB Joz 41,14; ApD 10,12, *levykštis* „liūtukas" BB Jer 51,38, *šunýkštis* „jaunas šunelis" Sut; GN Mt 15,27; S. Dauk; TP 1881,21; NdŽ (LKŽ XV 361), *varnýkštis* „varniukas" Vln 38; C II 257; LysK 36; R; MŽ; RB Ps 147,9; Ns 1850,1; [K], *velnykštis* „velniukas" BsMt II 59(Srd);

-aikštis (iš *-aitis,* plg. Skardžius 1953)[23] : *botãgaikštis* „prastas botagas" Ds (LKŽ I[2] 976), *pagalaĩkštis* „pagalys" Prng; Dglš (IX 70–71).

Vediniai su determinatyvu *-*t*-*

-utis(-ė), -utas(-a)

§ 230. Deminutyvai su priesaga *-utis(-ė)* daromi daugelyje tarmių, ypač pietvakarinėje ir pietinėje Lietuvos dalyje. Šio tipo vedinių randame ir senuosiuose raštuose, pvz.: *brolutis* BP II 409$_{24}$; KlG 65; SapGr 20, *mamutis, tėvutis* BP II 409$_{24}$, *žmogutis* BP II 105$_{23}$; KlG 65; SapGr 19, *tetutė* SlG II 82$_{12}$, 83$_{2}$, *lytutis* KlG 65; SapGr 19, *sesutė* SapGr 20.

Senesnė tos priesagos forma *-utas(-a)* paliudyta Kaišiadórių, Príenų apylinkėse bei Lazū́nuose ir Zíeteloje, pvz.: *langùtas* „langelis", *vaikùtas* „vaikelis", *mergutà* „mergaitė" (LKA III Žemėl. Nr. 118).

§ 231. Latvių kalboje deminutyvų su priesagomis *-utis, -uta* yra labai mažai, plg. lie. *alùtis* ir la. *alutis*, lie. *ragùtės* ir la. *ragutas* (DL 243–244).

Prūsų kalboje su priesaga *-ut-* padaryti konkrečią nedeminutyvinę reikšmę turintys vediniai *nagutis* „nagas" (Nagel) E 117, *locutis* „karšis" (Bresme) E 562 ir asmenvardžiai *Brangut, Geruthe, Ackuthe, Jagutte* ir kt., vietovardis *Wangut-kaym*[24].

Baltų kalbų deminutyvai su **-utįo-* lyginami su slavų kalbų vediniais su *-ъtь* : **nagъtь* „nagas" (plg. pr. *nagutis*), **lapъtь* „lopas", **palъtь* „dalis skerdenos"[25]. Jie žymi daiktus be aiškios deminutyvinės reikšmės.

§ 232. Lietuvių kalboje irgi randame įvairius daiktus žyminčių vedinių su priesaga *-utas*, pvz.: *ãšutas* „arklio uodegos plaukai" (plg. sl. **osъtь* „dagys"

---

[23] Priesagose *-(i)ūkštis, -ykštis, -aikštis*, be determinatyvo **-s-*, yra ir įterptinis priebalsis *-k-* (apie pastarąjį žr. Endzelīns 1974: 420–431; Otrębski GJL I 383 tt.; Zinkevičius 1966: 194–195; 1980: 155–157; Stang 1966: 108–113; Smoczyński 1989: 39).

[24] Gerullis, 1922: 258; Trautmann 1925: 182–183; SV 52; PKEŽ III 78–79, 168.

[25] Belić 1901: 183; Otrębski 1939: 55, 56; Отрембский 1968: 137; Мартынов 1973: 43–44.

: ide. *os- „aštrus" LEW 19), *degùtas* (plg. la. *deguts*, lie. *dègti, degùs*), *grùmutas* „kekė" J (plg. *grùm-ulas* „gabalas, gniutulas" : *grumùs* „supuolantis, sukrintantis" Ggr; Žeml – LKŽ III 667–668), *kẽkutas* „kekė" Grl; „būrys, pulkas" Ms (LKŽ V 504, plg. žemaičių tarmėje paplitusį vedinį *kẽk-ulas* „gniutulas, gumulas; būrys, pulkas" : *kẽkė*), *kiáukutas* „kevalas, lukštas, kiautas" Kos 45; J; Kp; Vb (plg. *kiáuk-las* „t. p." J; Trgn – LKŽ V 685, 687, lo. *caucum* „taurė" ir kt. LEW 232, plg. dar PKEŽ II 150), *kriaukutaĩ* „varlės kiaušiniai, kurkulai" Kos 46; J; Svn; Ppl (plg. *kriauk-ulaĩ* „t. p." J; Vl : *kriaũkti* „kurkulus leisti" Vlk; „krenkšti" Rmš – LKŽ V 566), *ríešutas* (plg. pr. *bucca-reisis* „buko riešutas" (Buchecker) E 593, sl. *orěchъ „riešutas" LEW 731).

Pažymėtina, kad vedinys *ríešutas* kai kuriose rytų aukštaičių šnektose yra išlaikęs priebalsinio linksniavimo nom. pl. formą *ríešutes*, gen. sing. *riešutès*. Senosios čekų kalbos formos *dehet* „degutas", gen. sing. *dehte* „deguto" leidžia spėti, kad ir vedinys *degùtas* kadaise galėjo būti priebalsinio kamieno[26].

§ 233. Konkrečias nedeminutyvines reikšmes turi ir sen. indų kalbos vediniai su priesaga *-ut-*, taip pat atsiradusia iš determinatyvo *-*t*-: *Marút-* „audros dievas", *garut-* „paukščio sparnas", *garút-mant* „sparnuotas", *kapúc-chale* „plaukai ant pakaušio", pastarasis lyginamas su lo. *caput-*, s.isl. *hǫfuð* „galva"[27].

Taigi pr. *nagutis*, sl. **nogъtь*, lie. *ríešutas* ir pan., matyt, atspindi senąją būklę, kai vediniai su determinatyvu *-*t*- dar neturėjo deminutyvinės reikšmės[28]. Pats determinatyvas *-*t*- galėjo būti kilęs iš heteroklitinio linksniavimo elementų (Иванов 1965: 48), plg. s.b.sl. *lokъtь* ir lie. *úolektis*, pr. *woaltis* „uolektis" (Ele) E 458 (Karaliūnas 1987: 181–182; PKEŽ IV 256–258).

Matyt, teisus buvo Ch. S. Stangas (1966: 4), deminutyvus su priesaga *-ut-* laikęs baltų kalbų inovacija. Jie galėjo atsirasti dėl vedinių su priesaga *-*ītįo*- (apie ją žr. § 244) įtakos. Ši inovacija ypač išplito lietuvių kalboje, o prūsų kalba geriausiai iš baltų kalbų išlaikė senąją būklę.

-učis, -učė, -učia

§ 234. Kai kuriose tarmėse pasitaiko vienas kitas deminutyvas su šiais labai retais priesagos *-utis* paradigminiais variantais: *karvučis* „menka karvė" Vlk (LKŽ V 359), *mergùčė* „mergaitė, paauglė" Žal; Lkč; Jrb; Kdl; Btg;

[26] Trautmann 1923: 49, 241; Fraenkel 1936: 192–193; ŽD 361; Specht 1944: 62; Stang 1966: 223; Zinkevičius 1966: 265; Kazlauskas 1968: 286.

[27] Burrow 1955: 165; Wackernagel, Debrunner 1954: 483–485 su lit.; Mayrhofer 1986: 302; 1996: 322.

[28] Mažiulis PKEŽ I 163–164; Smoczyński 1989: 43–44.

„maža mergaitė“ Skr; Žgn; Trg; Erž, *mergučià* „mergaitė, paauglė“ Vdžg; Zt (VIII 32).

-(i)ūtis(-ė), -iūta, -uitis

§ **235.** Žemaičių tarmėje, kai kuriose rytų ir pietų aukštaičių šnektose (daugiausia palei Gudijos pasienį) priesaga *-(i)utis(-ė)* turi variantą *-(i)ūtis(-ė)*, pvz.: *kišk(i)ū́tis, vaikū́tis, kirmėliū́tė* ir pan. (LKA III Žemėl. Nr. 118, p. 133).

Rytų aukštaičių tarmėje greta vedinio *keliū́tė* išlikęs ir vedinys *keliū́ta* „mažas, retai važiuojamas kelias“ (LKŽ V 522) su senesne priesaga *-iūta*.

Kai kuriose žemaičių ir arčiau jų esančiose aukštaičių šnektose neretai iš gyvų būtybių pavadinimų daromi deminutyvai su priesaga *-uitis*, pvz.: *arklùitis, kiaulùitis, mergùitis, vaikùitis* ir pan. (DaiktvDr 282). K. Būga (1959: 293–294), P. Skardžius (1937: 132) manė, kad ši priesaga galėjusi atsirasti dėl priesagų *-ūtis* ir *-ytis* mišimo (plg. dar Kabašinskaitė 1996: 27; 1998: 89).

-štė, -estis

§ **236.** Determinatyvas **-t-* prilipęs ir prie kai kurių kitų priesagų:

-š-tė: bōbštė „sena moteris, boba“ Alk; Šk; „priėmėja“ J (LKŽ V 964, plg. *bōbšė*, žr. § 222);

-estis: vaikēstis „vaikinas“ MŽ; N; K. Donel; K; Sut; BŽ 114 (plg. *vaikēsas*, žr. § 221).

Determinatyvą **-t-* turi ir jau aptartos priesagos *-(i)ok-š-tis* (žr. § 229), *-iš-čias* (pr. *-is-tian*, žr. §§ 225–227).

Vediniai su būdvardine priesaga **-no-*

-ynas(-a)

§ **237.** Dabar deminutyvai su priesaga *-ynas(-a)* daromi pietų ir kai kuriose rytų aukštaičių tarmėse. Pietų aukštaičiuose jie turi tikrąją mažybinę reikšmę (pvz.: *bernýnas* „bernelis“, *kelmýnas* „kelmelis“, *motýna* „motinėlė“), o rytų aukštaičiuose – menkinamąją reikšmę (pvz.: *arklýnas* „prastas arklys“, *balýna* „didelė prasta bala“, *bernýnas* „ištįsęs niekam tikęs bernas“, žr. LKA III Žemėl. Nr. 119, p. 134–135).

Kadaise deminutyvų su *-ynas(-a)* būta ir vakarinėje Lietuvos dalyje. Tai pirmiausia rodo J. Gerulio ir Ch. S. Stango (1933: 26–27) pateikti šio tipo vediniai iš Mažosios Lietuvos žvejų tarmės, pvz.: *vaikȳnas* „labai mažas vaikas“, *žąsȳnas* „labai maža žąsis“, *langȳnas* „labai mažas langiukas“. Be to, vedinys *vaikýnas* „jaunuolis“ A. Juškos užrašytas iš Skìrsnemunės, plg. dar *miškýnas* „nedidelis miškas“ J; Ggr (LKŽ VIII 289).

Mažosios Lietuvos raštuose randame giminystės terminus *avýnas* „motinos brolis“ MT 223; RB Tob 7,1; B; R; MŽ; K (t. p. Pgg; Vlkš – LKŽ I[2] 527; *avýnas* NmŠ, žr. Janavičienė 1992: 75, plg. pr. *awis* „motinos brolis“ (ome) E 177; dėl darybos žr. Salys 1985: 31; PKEŽ I 128), *brolýnas* „brolio sūnus“ B; A 1885,150, *seserýnas* „sesers sūnus“ Lex 78; C II 527; Q 474; Krz 184; NdŽ; „tetos sūnus“ N, *seserynai* „seserų vaikai“ [K]. Vedinį *mótyna* „motina“ turi tiek rytų, tiek ir vakarų aukštaičių tarmės (Būga 1959: 147).

§ 238. Latvių kalbos tarmėse deminutyvai su priesaga *-īns(-a)* vartojami dviejuose arealuose: pietvakariniame kampe prie Lietuvos sienos ir nemažame šiaurrytiniame plote prie Estijos (DL 198–199, Žemėl. Nr. 1).

Deminutyvų su **-īno-* paliudyta dar slavų, germanų, italikų, keltų, albanų ir graikų kalbose, pvz.: le. *dziecina* „mažas vaikas“, s.vok.aukšt. *geiȥīn* „ožiukas“, kimr. *colwyn* „žvėries jaunniklis“, gr. κορακῖνος „jauna varna“, alb. *shqopî* „šipulys, skala“, it. *anitrino* „ančiukas“ (Brugmann 1906: 275; Jokl 1963: 134). Tačiau jie nėra seni. Antai nustatyta, kad klasikinėje lotynų kalboje jų dar nebuvo, jie pasirodė vėliau, jau vadinamojoje liaudies lotynų kalboje, ir labiau paplito kai kuriose romanų kalbose, ypač italų bei portugalų (Niedermann 1954; Ettinger 1980: 28 tt.; Dressler, Barbaresi 1994: 94 tt. su lit.). Germanų kalbose, daiktavardėjant būdvardžiams su **-īno-*, pirmiausia atsirado gyvūnų jauniklių pavadinimų (plg. germ. **gaitīnaz* „ožiukas“ ir lo. *haedīnus* „ožio“) ir tik vėliau (ypač vokiečių kalboje) – kitokių deminutyvų (Meid 1967: 110–114).

Būdvardžiai su **-īno-* paplitę daugelyje indoeuropiečių kalbų, bet baltų kalbose jie smarkiai apnykę, pvz.: lie. *mėlynas*, la. *tālīns* „tolimas“, pr. *alkīns* „alkanas“ (nůchtern) III 87_2 (SV 45; LVG 319; BKGF 79).

-inas(-a)

§ 239. Baltų kalbų dirvoje greta senųjų vedinių su **-ī-no-* ėmė rastis deminutyvų ir su kita būdvardine priesaga **-i-no-*.

Mažosios Lietuvos žvejų tarmėje deminutyvai buvo daromi su abiem priesagomis: *-ynas* ir *-inas*. Tik priesagos *-inas* vediniai žymėjo šiek tiek didesnius daiktus ar gyvius negu atitinkami vediniai su priesaga *-ynas* (plg. § 237), pvz.: *vištìnas* „pusaugė višta, dar nededanti kiaušinių“, *žąsìnas* „jau apsiplunksnavęs žąsiukas“, *vaikìnas* „paauglys“, *langìnas* „mažokas langelis“ (Gerullis, Stang'as 1933: 26–27).

Tokio tipo vedinių yra ir F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių kalbų žodyne: *añginas* „didelė gyvatė“ (užfiksuotas jau Mž 196_{11}), *arklìnas* „vidutinis arklys“, *jautìnas* „paaugęs jautis“, *kir̃minas* „didelė kirmėlė; gyvatė“, *merginà* „ne-

tekėjusi mergaitė; didelė, stipri mergina“, *mùsinas* „dvėselinė, mėšlinė musė“, *vaikìnas* „jaunuolis, paauglys; didelis negražus jaunuolis“.

§ 240. Dabar deminutyvai su priesaga *-inas* dažniausiai daromi pietvakarinėje žemaičių tarmės dalyje maždaug tarp Klaĩpėdos ir Šilùtės[29]. Retkarčiais jų pasitaiko ir gerokai toliau nuo šio arealo, pvz.: *mùsinas* „didelė musė“ Ds; Sb (LKŽ VIII 438), *paršìnas* „paaugęs paršelis“ ne tik Grš; Plk; Vn, bet ir Akm; Šts; Ldvn; Plv; Pžsl (IX 432).

Vedinys *mótina*, praradęs deminutyvinę reikšmę, plačiai vartojamas jau XVI–XVII a. Daugelyje tarmių yra žinomi ir vediniai *merginà* „netekėjusi moteris“, *vaikìnas* „jaunuolis; paauglys; vaikas; sūnus“. Pastaruosius tris vedinius būtų galima priskirti ir ypatybės turėtojų pavadinimų darybos kategorijai (žr. § 325).

§ 241. Latvių kalbos tarmėse deminutyvai su priesaga *-ins(-a)* vartojami tose pačiose vietose kaip ir atitinkami vediniai su *-īns(-a)*. Tik vediniai su *-ins(-a)* yra retesni, pvz.: *liẽpin* „maža liepelė“, *darzinc* „mažas darželis“ (DL 200–201, Žemėl. Nr. 1).

Galimas daiktas, iš deminutyvų yra kilę patinų pavadinimai su priesaga *-inas*, turintys tikslių atitikmenų lietuvių, latvių ir prūsų kalbose (žr. § 187).

-inis(-ė)

§ 242. Lietuvių kalboje su priesaga *-inis(-ė)* (<**-inįo-*, žr. § 71) plačiai daromi būdvardžiai, o deminutyvų su šia priesaga pasitaiko labai retai, pvz.: *bóbinė* „prasta moteris“ Tvr; Aps (LKŽ I² 962), *karvinė* „karvutė“ (Salys 1992: 338), *lazdìnė* „lazdelė“, *pirštinìnė* „pirštiniukė“ Grdm (LKA III 135), *mergelìnė* „maža mergaitė“ Sv, *mergìnė* „tarnaitė“ Pnd; Kp; Sb; Sl (LKŽ VIII 26, 28), *vaikìnis* „vaikinas“ K. Donel (Kabelka 1964: 249).

Latvių kalboje atitinkama priesaga *-iņš(-iņa)* dabar yra svarbiausia deminutyvų darybos priemonė, pvz.: *dẽliņš* „sūnelis“, *bẽrziņš* „berželis“, *zvaigzniņa* „žvaigždelė“ (DL 168–169). O pačių būdvardžių su **-inįo-* čia jau labai rėta, plg. *geležìnis* ir la. *dzelzinis* „geležinis“, *lapìnis* ir la. *lapiņš* „iš lapų padarytas“ (LVG 312–313; Vulāne 1986; Reķēna 1995: 96). Gal jiems nykti turėjo įtakos Baltijos finų kalbos (Endzelīns 1979: 509, 514; Lepika 1953).

Taigi lietuvių kalbos duomenys rodo pačią deminutyvų su **-inįo-* formavimosi pradžią, o latvių kalboje užfiksuota to proceso pabaiga.

Deminutyvai su **-inįo-* galėjo išriedėti ne tiesiog iš būdvardžių, bet iš daiktavardžių, ypatybės turėtojų pavadinimų (plg. Gāters 1955: 57). Mat lietuvių kalboje vardažodiniai būdvardžiai su *-inis(-ė)* daiktavardėdami

---

[29] Salys 1992: 337; LKA III Žemėl. Nr. 119, p. 135.

dažniausiai gauna ypatybės turėtojo reikšmę. Tokia daiktavardėjimo kryptis yra sena (žr. §§ 327–329).

Iš ypatybės turėtojų pavadinimų kategorijos atėjo ir kai kurie kiti baltų kalbų deminutyvų darybos afiksai.

Vediniai su ypatybės turėtojų pavadinimų darybos afiksais

-is

§ 243. Baltų, slavų ir germanų kalbose su būdvardiniu darybos afiksu **-i̯o-* imta daryti ypatybės turėtojų pavadinimus (žr. §§ 289–290). Tačiau lietuvių kalbos tarmėse vienas kitas galūnės *-is* vedinys yra gavęs ir deminutyvinę reikšmę, pvz.: *beȓnis* „berniukas" Prk (LKŽ I[2] 769), *vaĩkis* „vaikinas, bernas; berniukas; sūnus" (paplitęs žemaičių tarmėje, plg. Мартынов 1977: 112).

Kur kas dažniau baltų kalbų deminutyvai daromi su sudėtinėmis ypatybės turėtojų pavadinimams būdingomis priesagomis, atsiradusiomis afiksui **-i̯o-* prisijungus prie kitų būdvardinių priesagų.

-ytis(-ė)

§ 244. Lietuvių kalboje deminutyvai su priesaga *-ytis(-ė)* yra gana plačiai vartojami (DaiktvDr 272–274). Šio tipo vedinių randame jau senuosiuose raštuose, pvz.: *asilytis* SP I 245_{21}; II 143_{21}, *ėrytis* Lex 57, *ėrytelis* Mž $462_{9,14}$, *karvelytė* SP I 216_{22}, *karvelytis* 369_{28}, *mergytė* DP 254_{24}, *ožkytis* Ch[1] Luk 15,29, *šunytis* VlnE 54_{6}; BP I 278_{14}; SD[1] 122.

Latvių kalboje šio tipo vediniai kartu su *-iņš(-iņa)* vediniais turi svarbiausią vaidmenį deminutyvų darybos kategorijoje, pvz.: *brālītis* „mažas broliukas", *saulīte* „saulytė" (DL 232 tt.).

Sunku pasakyti, kokią reikšmę turėjo **-ītįo-* vediniai prūsų kalboje, nes ši priesaga užfiksuota beveik tik asmenvardžiuose ir vietovardžiuose (žr. § 303). V. Mažiulis (PKEŽ II 105) pr. *kampnit* „žirgas, arklys" (Pferd) GrG 6 taiso į **kamanītis* ir mano, kad jis turėjęs reikšmę „žirgelis, arklelis". Tačiau yra ir kitokių šio žodžio aiškinimų (plg. ПЯ I–K 191–196).

Priesaga **-ītįo-* (< **-īto-* + **-i̯o-*) yra baltų, slavų ir germanų kalbų inovacija. Su ja iš pradžių buvo daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (žr. §§ 301–304). Baltų kalbų dirvoje su **-ītįo-* imta daryti ir deminutyvus, kurie dėl senų baltų ir slavų kalbų kontaktų vėliau pateko į pietų slavų kalbas (plg. lie. *vilkýtis* ir piet.sl. *vl̥čȉtʼь* „mažas vilkiukas", plačiau žr. aut. 1991: 18–20 su lit.), o iš čia gal ir į albanų kalbą (plg. Jokl 1963: 137; Pohl 1977[1978]: 10,

25). Pietų slavų ir albanų kalbas sieja ir daugiau bendrų žodžių darybos izoglosų (plg. Mulaku 1992).

-aitis(-ė), -aičė

§ **245.** Deminutyvai su priesaga *-aitis(-ė)* yra labiau paplitę negu atitinkami vediniai su *-ytis* (DaiktvDr 271–272). Kai kurie iš jų vartojami ir senuosiuose raštuose, ypač S. B. Chylińskio Naujojo Testamento vertime (žr. 3 lentelę, p. 88–89). Be vedinių *asilaitis, jaunikaitis, tarnaitė*, užfiksuotų ir kituose XVI–XVII a. raštuose, čia randame dar šiuos: *deivaitė* ApD 19,27; 19,35; 19,37, *duktaitė* Mr 5,41, *kalnaitis* Luk 3,5, *karvelaitė* 414_{20} (pabaigoje pridėtuose paaiškinimuose), *mokytinaitė* ApD 9,36, *žvirblaitis* Mt 10,29; 10,31. Šio tipo vediniai labai paplitę L. Rėzos dainyne (žr. 3 lentelę, p. 88–89), S. Daukanto raštuose (Subačius 1993: 153).

Tačiau priesagos *-aitis(-ė)* deminutyvinė funkcija nėra pati seniausia (Skardžius 1963a: 316). Su šia priesaga lietuvių kalboje kartais daromi ir ypatybės turėtojų pavadinimai, turintys atitikmenų ir latvių kalboje (žr. §§ 310–313).

Matyt, deminutyvus su priesaga *-aitis(-ė)* imta daryti lietuvių kalbos savarankiškos raidos laikais, bet gerokai prieš pasirodant pirmiesiems raštams.

Priesaga *-aitė* turi labai retą paradigminį variantą *-aičė*: *mergáičė* „mergaitė“ Vdk (LKŽ VIII 23).

-eitė

§ **246.** Prie deminutyvų iš dalies galima priskirti ir XVI–XVII a. gana paplitusį vedinį *tarneitė* „tarnaitė“, padarytą su labai reta priesaga *-eitė*, taip pat kilusia iš minėtos priesagos **-ītįo-/-eitįo-/-oitįo-*, plg. dar ypatybės turėtojų pavadinimus su priesaga *-eitis(-ė)* (žr. § 313).

-iotė, -iočė, -iočius

§ **247.** Rytų aukštaičių tarmėje su priesaga *-iotė* daroma daug deminutyvų, pvz.: *mergiõtė* „paūgėjusi mergaitė, samdinė“, *kumeliõtė* „nebemaža kumelaitė“, *kojõtė* „nemaža koja“ (ŽD 352; DaiktvDr 280–281).

Latvių kalboje su atitinkama priesaga *-āte* užfiksuotas, rodos, tik vienas tarminis vedinys *kučàte : kuce* „kalė“ (DL 244).

Šie deminutyvai sietini su lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimais su priesaga *-(i)otis(-ė)* (žr. § 314).

Priesaga *-iotė* turi labai retus paradigminius variantus *-iočė, -iočius: mergiõčė* „mergaitė“ Vrn; Vlk; „suaugusi netekėjusi mergina“ Vrn; Rdš, *mergiõčius* „mergaitė, suaugusi netekėjusi mergina“ Arm, plg. dar *mergio-*

čiõtė „pusmergė" Trgn, *mergiõčgalė* Ds, *mergiočgalỹs* „maža mergaitė" Dbk (LKŽ VIII 29) ir ypatybės turėtojų pavadinimus su priesaga *-očius(-ė)* (žr. §§ 315–316).

-ėtis

§ 248. Su priesaga *-ėtis* (< **-ēto-* + **-i̯o-*) padaryti deminutyvai *vaikė̃tis* „vaikiščias" Kb (LKŽ XVII 863), *varnėtis* „varniukas" KN 234_5.

Jie irgi siejasi su ypatybės turėtojų pavadinimais (plg. § 321).

-uolis(-ė)

§ 249. Be ypatybės turėtojų pavadinimų (žr. §§ 390–394), su šia priesaga padaryti ir keli deminutyvai, pvz.: *bernuõlis* „paaugęs berniukas" Lš; Nmn; Grv; Rod (LKŽ I² 771), *merguõlė* „suaugusi, bet neištekėjusi mergina" Rdm; Nmn; Rm; Onš; Mrs; Svnč; Trgn; Rod; „pusmergė, paauglė (menk. r.)" Mrs; Žž; Lp; Nč; Grv (VIII 32).

-ėnas

§ 250. Deminutyvai su šia priesaga vartojami tik kai kuriose aukštaičių (daugiausia rytų) tarmėse ir žymi arba gyvūnų jauniklius, arba turi menkinamąją reikšmę, pvz.: *arklénas* „vidutinis arklys", *bernénas* „pusbernis, menkas bernas" Ds (LKŽ I² 303, 768), *botagénas* „menkas botagas" Trgn (I² 977), *gyvaténas* „gyvatės vaikas, gyvačiokas" OG 116, *katénas* „nebemažas kačiokas" Ds (LKŽ V 407), *kiaulénas* „kiauliūkštis" Ds; Akm; „išdykėlis, neklaužada" Trgn (V 691), *šunénas* „netikęs šuo" Ds; „jaunas šuo" K (XV 358), *žydelénas* „žydelis (menk. r.)" Ds; Švnč; Dgl (LKŽK).

Latvių kalboje deminutyvai su *-ęns(-a)* labiau paplitę. Jie vartojami daugelyje tarmių ir dažniausiai žymi jaunus gyvūnus, pvz.: *pīlęns* „jauna antis", *kaķęns* „jauna katė". Tačiau kai kuriose tarmėse (ypač vakarinėje Kuršo dalyje) jie turi ir kitokių reikšmių, pvz.: *puĩkęñs* „mažas berniukas", *uôzalęñs* „mažas ąžuoliukas", *mãtęña* „mamytė" (DL 217–230).

Šie deminutyvai kilę iš senų ypatybės turėtojų pavadinimų (žr. §§ 381–383).

Vediniai su priesagomis *-yklė, -uklis*

§ 251. Su šiomis priesagomis, kilusiomis iš **-tlo-*, padaryti deminutyvai *beržùklis* „menkas beržiokas" Sug, *bobỹklė* „bobšė" Dr (LKŽ I² 778, 962).

Su priesaga **-tlo-* nuo seno baltų kalbose buvo daromi įrankių pavadinimai. Vėliau dėl įrankių ir veikėjų pavadinimų genetinės bei semantinės giminystės imta daryti veikėjų pavadinimus, turinčius menkinamąją reikšmę (pvz.: *baidỹklė, miegùklis* „miegalius", žr. DaiktvDrR 153–156, 171–178). Pastarieji veikiausiai ir paskatino pasidaryti minėtus deminutyvus, taip pat turinčius menkinamąją reikšmę. Be to, su kai kuriomis antrinėmis priesa-

gomis, kilusiomis iš *-*tlo*-, lietuvių kalboje retkarčiais daromi ir ypatybės turėtojų pavadinimai (žr. §§ 419–421). Su jais taip pat glaudžiai siejasi deminutyvai.

Vediniai su slaviškomis priesagomis

-ka, -elka, -ilka, -kė

§ 252. Slavišką priesagą *-ka* turi deminutyvai *kumélka* „prasta kumelė“ K; LC 1883,45; BsP III 126; IV 170; Žem; Pgr ir kt.[30], *pieménka* „piemeniotė, piemengalė“ Skr (LKŽ IX 911), plg. dar seną skolinį *motkà* „motina“ (iš le. *matka*, gud. *мамка*, žr. Skardžius 1931: 135).

Priesagai *-ka* prisijungus prie lietuviškos priesagos *-elis(-ė)*, atsirado hibridinė priesaga *-elka*, su kuria pietų aukštaičių tarmėje neretai daromi menkinamosios reikšmės deminutyvai, pvz.: *avélka* „nekokia, nušiurusi avis“, *bobélka* „prasta moteris“, *karvélka* „prasta karvė“, *mergélka* „menka, prasta mergelė“, *trobélka* „menka, prasta trobelė“, *žmonélka* „prasta žmona“ ir kt. (Grinaveckis 1991: 230–231). Vedinius *bobélka, mergélka* J. Senkus (1972: 150) užrašė iš vad. kapsų ir zanavykų tarmės. Šio tipo vedinių yra ir kai kuriose kitose tarmėse, plg. *bobélka* „bobapalaikė“ Ds (LKŽ I² 961), *mergélka* „paaugusi mergaitė“ Grg; Užv; Krtn (VIII 27), *trobélka* „sandėliukas“ Žg (LKŽ XVI 938).

Kitą hibridinę priesagą *-il-ka* turi deminutyvai *vagìlka* „vagilė“ (plačiai paplitęs), *mergìlka* „nerimta mergina“ Zt (Vidugiris 1969: 152).

Su priesaga *-ka* deminutyvai kartais daromi ir latvių kalboje, pvz.: *Janka* „Joniukas“, *činka* „kupstelis“ (DL 309–311).

Su priesagos *-ka* paradigminiu variantu *-kė* padaryti deminutyvai *bõbškė* „bobšė“ Srv (LKŽ I² 964), *púodkė* „menka galva“ Gs (X 923).

-(i)uška, -uškas, -uškė, -ūška

§ 253. Su priesaga *-(i)uška* padaryti deminutyvai *dainiuškà* „nerimta, prasta daina“ Lž; Jzm; Pkš (LKŽ II² 230; DūnŽ 65), *dainuškà* „t. p.“ LzP; Vlkv; Lnkv; „dainelė“ NS 1313; Gdr; Lz (LKŽ II² 232; LŽ 49) ir labai plačiai paplitę *vakaruškà* „jaunimo vakarėlis, pasilinksminimas“, *voveruškà*, plg. dar pastarojo variantus *voverùškai* MŽ; N; K; KŽ, *voverùškė* Gdl; Krm; Rš; Ūd, *voverūškà* Plv; Zp; Brb, *voverū́ška* Slv; Trak (LKA I Žemėl. Nr. 97, p. 171–172; LKŽ XIX 968–969).

---

[30] ŽD 161; LKŽ VI 870; randamas dar pietų ir kai kuriose vakarų aukštaičių tarmėse (Senkus 1972: 150; Grinaveckis 1991: 230).

Kita vertus, su priesaga *-(i)uškis(-ė)* rytų ir pietų Lietuvoje gana dažnai iš asmenvardžių daromi helonimai, pvz.: *Bar̃kuškė* Šr : *Bar̃kus, Jačiùškis* Ds : *Jačỹs* (Bilkis 1998: 162–164, 208). Čia pasitaiko ir panašios darybos vietovardžių (Vanagas 1993: 37–38; Razmukaitė 1998).

§ **254.** Latvių kalbos tarmėse deminutyvai su priesaga *-uška* daroma daug dažniau, pvz.: *sunuška* „šuniukas", *meituška* „mergaitė" (DL 306–308).

Priesaga *-uška* (< **-uch-ъka*) yra skolinys iš rytų slavų kalbų, plg. r. *старушка, лягушка* ir kt. (Kiparsky 1975: 264–265).

-ica, -ička, -yčka, -ičkė, -aička, -učka, -ečkas

§ **255.** Su slavų kalbose labai paplitusia priesaga *-ica* (apie šios priesagos kilmę žr. § 167) padarytas deminutyvas *mergicà/mer̃gica* „paaugusi mergaitė" J; Rs; Rdd; Zp; Prn; Žgn; Vv; Vrd; „maža mergaitė" Ar; Srd; Vl (LKŽ VIII 27).

Kitą panašios kilmės priesagą *-ička* (< *-ica* + *-ъka*, pvz.: r. *водичка*, č. *vodíčka*, žr. Kiparsky 1975: 224) turi deminutyvas *mergičkà* „paaugusi mergaitė" Rz; Žml; Sb; Ds; Vlkv; „maža mergaitė" BsP II 72, plg. dar jo variantus *mergỹčka* „paaugusi mergaitė" Gs, *mergìčkė* „maža mergaitė" Pš (LKŽ VIII 27; Senkus 1972: 150).

§ **256.** Galbūt dėl slaviškos priesagos *-ička* mišimo su lietuviška priesaga *-aitis(-ė)* atsirado hibridinė priesaga *-aička*, paplitusi kai kuriose rytų aukštaičių šnektose, pvz.: *avaĩčka* „avelė, aviotė", *kalaĩčka* „kalytė", *kiaulaĩčka* „kiaulaitė", *mergaĩčka* „paauglė mergaitė" (DaiktvDr 285).

Priesaga *-učka*, su kuria padarytas vedinys *mergučkà* „mergaitė" Rš (LKŽ VIII 32), galėjo atsirasti priesagai *-ička* sumišus su lietuviška priesaga *-utis(-ė)*.

Zietelos tarmėje užfiksuotas vedinys *ežerèčkas* „menkas ežeriūkštis" padarytas su slaviška priesaga *-ečkas* (Vidugiris 1969: 152).

-izna, -yzna, -inzė; -zna, -žna

§ **257.** Vedinys *bobiznà* Skr su variantais *bobyznà* Rm, *bobznà* „prasta boba" Žln (LKŽ I² 963, 965) – tai skolinys, kilęs iš seno slaviško žodžio *babizna* (apie jo darybą žr. Sławski 1974: 123–124). Pagal skolinio *bobiznà* pavyzdį padarytas vedinys *karviznà* „menka, liesa karvė" Vlk; Vrn; Eiš, kuris turi variantą *karviñzė* „menka karvutė" Vlk; Rdm; Sn (LKŽ V 358), o dėl trumpinio *bobznà* įtakos atsirado vedinys *mergznà* su variantu *mergžnà* „mergšė" Lz (VIII 33). Priebalsis *z* į *ž* čia galėjo pakisti dėl vedinio *mergùžė* (apie jį žr. § 217) įtakos.

§ **258.** Ypatybės turėtojų pavadinimai (*nomina attributiva*; toliau – NAttr) – tai pati didžiausia lietuvių kalbos vardažodinių daiktavardžių darybos kategorija. Nemaža dalis ją sudarančių darybos tipų gavo įvairių specialiųjų reikšmių ir gerokai nutolo nuo kategorinės ypatybės turėtojų darybos reikšmės. Dėl to sinchroniniuose darbuose greta ypatybės turėtojų pavadinimų išskiriamos kelios kitos jiems labai artimos semantinės vedinių grupės: asmenų pavadinimai pagal profesiją, asmenų pavadinimai pagal kilmę ir priklausymą, kurie dar smulkiau skirstomi į asmenų pavadinimus pagal jų kilimo ir gyvenamąją vietą, vaikų pavadinimus pagal jų tėvus, augalų stiebų, mėsos, odų bei kailių pavadinimus (DaiktvDr 340–364, 406–416). Tačiau istoriniu požiūriu paprasčiau juos aptarti kartu, laikyti vienos darybos kategorijos vediniais. Mat dažnai tą pačią priesagą turintys vediniai pakliūva į kelias semantines grupes. Antai vediniai su priesaga *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* lietuvių kalboje žymi ne tik asmenis pagal profesiją, bet neretai yra išlaikę gryną ypatybės turėtojo darybos reikšmę (žr. §§ 266–272), kai kur tarmėse reiškia ir asmenis pagal gyvenamąją vietą (LKA III Žemėl. Nr. 110). Nors vediniai su priesaga *-ietis(-ė)* dažniausiai žymi asmenis pagal gyvenamąją vietą, bet tarmėse bei raštuose pasitaiko ir kitokią reikšmę turinčių šios priesagos vedinių (žr. §§ 307–308).

§ **259.** Ypatybės turėtojų pavadinimų darybos kategorija nėra labai sena. Nors kai kurie darybos tipai ir turi atitikmenų kitose giminiškose kalbose, tačiau galutinai jos darybos paradigma susiformavo baltų kalbų dirvoje. Jos pamatą sudaro vediniai su priesagomis, kilusiomis iš deminutyvams būdingos priesagos **-ko-*. Kita didelė ypatybės turėtojų pavadinimų dalis padaryta su būdvardiniais afiksais, išriedėjusiais iš **-i̯o-*, **-no-*, **-en-/-on-*, **-lo-*, **-to-*, **-u̯o-*, **-ro-*, **-isko-*, **-mo-*. Viena kita priesaga, kilusi iš įrankių ir veikėjų pavadinimams būdingos priesagos **-tlo-*, determinatyvų **-g-/-g'-*, **-s-*, **-d-*, atėjusi iš slavų kalbų. Be to, ypatybės turėtojų reikšmę yra gavę kai kurie ypatybių pavadinimai, ypač su priesagomis *-imas/-ymas* (žr. § 28) ir *-umas* (žr. § 35).

Vediniai su deminutyvų priesaga **-ko-*

-(i)okas(-ė)

§ **260.** Ypatybės turėtojų pavadinimai su šia priesaga daromi rečiau negu deminutyvai (plg. § 201):

1) iš būdvardžių, pvz.: *baltõkas(-ė)* „baltas arklys ar balta kumelė“ Pn, Ėr (LKŽ I² 610), *bėriõkas(-ė)* Ds, *bėrõkas(-ė)* „bėras arklys, bėra kumelė“ R II 83; JD 772; Srv; Pn; Rm (I² 765, 771), *dryžiõkas* Nv, *dryžõkas* „dažytas lininis dryžuotas audeklas“ Št (II² 735, 736), *kurčiõkas(-ė)* „kurčias žmogus“ Lzd; Gž; Rmš; Vlk; Bgt; Brt; Krok (VI 943), *liesõkas* „liesas žmogus ar gyvulys“ Varn; Užv (VII 434), *naujõkas(-ė)* „pradedantis kokį darbą žmogus“ K; Vlkv; Vdk; „jaunuolis, naujai pašauktas į kariuomenę“ R; MŽ; N; K. Donel (VIII 590), *prasčiõkas(-ė)* „paprastas, neapsišvietęs, nekilmingas žmogus“ P; BM 117; J; JD 342; JV 32; V. Krėv; (d)Pb; LTR(Ds); „prastas alus, degtinė“ JD 491; LTR(Plv) (LKŽ X 543–544), *sartõkas* „sartas arklys“ JV 955; Sb; Ėr (XII 168), *slydõkas* „kazlėkas“ J; Skd; Tl; Pln; Eig; Vvr; Šts; Plt; Gd; „lepšė“ Vrd; „kukulis“ Šts; „grybus graužiantis šliužas“ Vrd (XIII 11), *stačiõkas* „kas šiurkštus, storžievis“ BsMt II 208(Prnv); Pč; Ds; Sl; Vlkv; Jrb; Slm; Ig; Svn; Lel; Vdžg; „kas šneka tarmiškai“ Brb; Dg; „kas status, negulsčias“ Nmč, *stačiõkė* „neplakta kiaušinienė“ V. Krėv; Nmn; Btr; Mrs; Dg; Alv; Žln; Švn; Azr; Mrc; Vrn; Kls; „žiogrių tvora“ Trak (XIII 621), *širmõkas* „širmas arklys ar jautis“ JD 772; LTR(Rm); Slm; Ėr; Sl (XIV 903), *šviežõkas* „naujokas“ Trg (XV 567);

2) iš daiktavardžių, pvz.: *bruknienõkas* „bruknienojas“ Tr; Sb (ŽD 132; LKŽ I² 1083), *bulbienõkas* Pnm; Ėr; Svn; Ukm, *bulvienõkas* „bulvienojas“ Jnšk; Ldk (LKŽ I² 1149, 1156), *galvõkas* „nedidelis debesis“ Sb; Kp; Slm; Tr; „tokia kepurė; skrybėlės įdubimas“ Kos 43; TDr VI 167 (ŽD 132; LKŽ III 86), *kaulõkas* „šonkaulis ar nugaros kaulas su mėsa“ Pl; Kp; Pnd (LKŽ V 435), *kišeniõkas* „kišenvagis“ Varn (V 881), *kojõkai* „pagaliai, ant kurių vaikai vaikščioja žaisdami“ J; Klov; Rd; Ar; Ėr; Žvr; Lnkv; Šmk; „prie padų prilipę sniego gumulai“ Gdž (VI 206), *kryžiõkai* „kryžialentės“ J; Alvt; Dglš; Mrj; Kt; Dkš; Ūd; „ožys rąstams pjauti“ Lš; „kryžmai sukalti pagaliai“ Rm; Ssk, *kryžiõkas* „kryžiaus ženklas“ Ggr; „kryžialentės“ J; Ds; Tr; „menturio sukiklis“ Mšg; „prietaisas siūlų sruogoms uždėti“ Vv; „skara su kryžiniais raštais“ Vdk; „toks žaidimas; arklių liga“ J; „kryžiuotis“ JD 846; JV 295; PPr 281 (LKŽ VI 669–670), *kryžõkai* „kryžialentės“ Gdr; Lp; Vdšk; Kb; „ožys rąstams pjauti“ Vdn; „prietaisas sruogai uždėti siūlus vejant“ Užp; „senovinė languota skara“ Plt; Rs, *kryžõkas* „kryžialentė“ Ds; Krkn; „trikojis kam nors pastatyti“ Škn; „muštukis, menturio sukiklis“ Ds; Skdt; Vdr; Sdk; Kri; „prietaisas siūlų sruogoms uždėti siūlus vejant“ Vd; „kastuvo ar šakių rankena“ Rd; „ramentas“ Trgn; „skara kryžminiais raštais“ Up; „kraujažolė; šunobelė“ Trgn; „kryžiuotis“ S. Dauk; N; [K]; J; A 1884,41; Drsk (LKŽ VI 677; DTŽ 677), *kūjõkas* „pagaliai, ant kurių vaikai pasistoję vaikšto žaisdami“ Kos 126; J; Vrb; Nm; Sln; Skr; Kt; Žg; Sv; Erž; Vkš; Šlv; „ramentai“ Šmn; Vv; Vlkv; Gs (VI 790), *medžiõkai* „klumpė mediniu pa-

du, odiniu viršumi“ Mrs; Rd; Vb; Nj; Vs (VII 997), *peliõkas* „kas gerai gaudo peles“ Vrd; Žd; Kltn; Brs; Žr; Všk; Šts; Ms; Trk (IX 768), *piestõkas* „piestos grūdiklis“ MŽ II 346; N; [K]; Ssk (IX 927), *ragučiõkai* „prie rogių prikabintos rogutės rąstams vežioti“ Lkm (XI 39), *samanõkai* „samanų kupstai“ Švnč; Sb (ŽD 133; LKŽ XII 90), *sėmenõkai* „iškultos sėmenų galvelės“ Sml; Paj; Krik; Grž; Adm; Švnč, Pšl; Krč; Šlč; Lel; Skp; „nekultos linų galvelės“ Vžnš; Vad; Km; Šmn; Sv (XII 359), *snapõkas* „kas negudrus, vėpla“ Vb (XIII 237), *žarnõkai* „verdamas supjaustytas kiaulės ar avies skrandis“ BM 174, 443; Kp; Pnd (LKŽK);

3) iš skaitvardžių, pvz.: *antrõkas* „antras sienojas nuo kelmo“ Pg; „antro leidimo alus“ N; J; Mžš; Rm (LKŽ I[2] 174), *dvejõkai* „dveji sunerti į draugę drabužiai“ Vlkv; Brt; Mrj; „du indai, sujungti viena šakute“ R; [K]; Pns; Kč; „dvilypis krepšys abrakui pilti“ Krsn, *dvejõkas* „toks pinigas“ Švnč (II[2] 949), *ketvirtõkas* „ketvirta dalis valako“ Vlk; Pls; „toks biralų saikas“ Trak (V 670), *pirmõkas* „pirmo košimo, gerasis alus“ Rm; Sb; Mžš (X 19), *trečiõkas* „trečio košimo, silpnasis alus“ Ėr; Sb; Mžš; Krs; Slm; Alz; Km; „senovinis pinigas – trijų grašių vertės sidabrinė moneta“ Q 129, 135; B; R; MŽ II 135, 141; N(Rg); K; Ns 1854,2; RD 174; BsO 397; KlvD 295; N 174; JD 57, 589; Žem; LTR(Plv); Lkš; „trečioji valako dalis“ Rtn; Al; Grv; „trečioji derliaus dalis“ Dv; Rod, *trečiõkas(-ė)* „trečiasis sūnus ar duktė“ Rm; „trejų metų gyvulys“ Žž; „valstietis, valdantis trečdalį valako“ Drsk; Žml; „žemės darbininkas, gaunantis trečiąją dalį derliaus“ Ėr; Všn; „trečiasis prikinkytas arklys“ J (LKŽ XVI 731), *trečiõkės* „tokia pasukų rūšis“ Ggr (XVI 732).

§ **261.** Dalyje pietinių tarmių prie Lenkijos pasienio vediniai su priesaga *-(i)okas(-ė)* žymi asmenis pagal jų gyvenamąją ar kilimo vietą, pvz.: *kaišiadoriõkas(-ė), lazdijõkas(-ė), seirijõkas(-ė)* ir kt. (DaiktvDr 413; LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 117). Tokią vartoseną, matyt, skatino lenkų kalba, kur apie XV a. ėmė rastis atitinkamų priklausymo reikšmę turinčių vedinių su *-ak*, pvz.: *polak* „lenkas“ (Rospond 1979: 185). Be to, tokio tipo vedinių esama gudų (plg. slavizmą *dvariõkas* „dvaro darbininkas“ S I 309; Klm; PnmA; „dvaro ponas“ LB 96, 118, *dvarõkas* „dvaro darbininkas“ BsMt II 24; LTR(Brt); Dkš; Rdm; „dvaro ponas“ Kb; Vrnv ir gud. *двopяк*, žr. LKŽ II[2] 939), taip pat čekų kalbose (Armstrong 1978: 51).

§ **262.** Slavų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimai su **-āko-* apskritai yra daug produktyvesni negu baltų kalbose, plg. sl. **novakъ* „naujokas“, **svojakъ* „svainis“, **rybakъ* „žvejas“ ir kt.[1]

---

[1] Sławski 1974: 90–91; Vaillant 1974: 326–328. Tiesa, ne visose dabartinėse slavų kalbose šio tipo vediniai vartojami vienodai plačiai; neretai jie išlaiko ekspresyvią reikšmę ir dėl to labiau būdingi šnekamajai kalbai (Armstrong 1978).

Ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-*āko*- pastebėta ir kitose giminiškose kalbose, plg. lie. *naujōkas* ir sl. **novakъ*, gr. νέᾱξ, νέᾱκος „jaunuolis“[2], taip pat galbūt s.ind. *bhikṣākaḥ* „kas prašo išmaldos“ : *bhikṣā́* „išmalda“ (Wackernagel, Debrunner 1954: 267).

Matyt, polinkis deminutyvų priesagą *-*k(o)*- panaudoti ypatybės turėtojų pavadinimams daryti yra gana senas, galbūt siekiantis vėlyvosios indoeuropiečių prokalbės laikus, plg. dar lo. *senex*, alb. *plak* „senis“ (Solta 1950–1952).

-*ikas*

§ **263.** Lietuvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimų su šia priesaga yra dar mažiau negu su -*okas*. Jie daromi:

1) iš būdvardžių, pvz.: *bálčikas* „baltas meitėlis“ Paį (LKŽ I² 588), *baltìkas* „tokia piengrybių rūšis“ MŽ; N; [K], *didìkas* „aukštos kilmės žmogus“ J; A 1885,82; LzP (LKŽ II² 478), *keršìkas* „keršas meitėlis“ Pg (V 623), *laibìkas* „ilgas siauras laukas“ C II 456; N, *naujìkas* „naujokas“ SD¹ 99; SD³ 226; K; Vaižg; „naujakurys“ J; Klk; Vkš (LKŽ VIII 587), *raudonìkas* „raudonikis“ NS 1354; Kp; RdN; Slč; Žeml; Alz; Skm; Srv; Šš; Krm; Sem; Btrm; Eiš; Lkž; Gržl; Lel; Vžns; Šlčn; „kas raudono, skaistaus veido“ Skdt (XI 260), *šventìkas* „kunigas“ JD 1228; J (žr. dar Skardžius 1953: 216–217);

2) iš daiktavardžių, pvz.: *bėgštìkas* „bėgikas“ J I 200 (: *bėgštà* „bėgimas“ DaiktvDrR 67), *kaukarìkas* „pakaušis“ Sb (: *kaũkaras* „kalva, kauburys; kalno viršūnė; kakta; pakaušis“), *kaukorìkas* „vaikas didele galva“ Šm (: *kaũkoras* Rs, *kaukõris* „kalva, kauburys“ Klvr – LKŽ V 420, 423–424), *pirštìkas* „pirštinės pirštas“ Švnč; Rš; Trgn; Rk (X 32), *tarpìkas* „tarpas tarp dviejų jaujos, daržinės šalinių“ Yl; Trkn; Brs; Slnt; Pln; Sd; Všv; „šalinė“ Lnk; Ms; Brs; „namogalio pastogė ratams, padargams, malkoms laikyti“ Gršl (XV 895), *žirnìkai* „tokia gėlė“ (paplitęs rytų aukštaičių ir žemaičių tarmėse, užfiksuotas jau S. Dauk; P; J – LKŽK);

3) iš skaitvardžių: *šimtìkas* „šimtinė“ Pg (LKŽ XIV 823).

§ **264.** Latvių ir prūsų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimai su *-*iko*- irgi reti, pvz.: la. *melniķis* „juodas (arklys)“, *namiķis* „sodininkas“, pr. *prēisiks* „priešas“ (Feindt) III 79_{20}, acc. pl. *swintickens* „šventaisiais“ (Heiligen) III 133_{8-9} (SV 49; LVG 358; BKGF 89; PKEŽ III 351–352).

O slavų kalbose jie nuo seno buvo produktyvūs, pvz.: sl. **bogatьcь* „turtuolis“, **junьcь* „jaunas bulius; jaunuolis; vaikas“ (plg. lie. *jaunìkis*), **starьcь* „senis“[3].

---

[2] Brugmann 1906: 501; Schwyzer 1939: 543 su lit.; Откупщиков 1988: 101–103.

[3] Meillet 1905: 344 tt.; Sławski 1974: 99–100; Vaillant 1974: 296 tt.

Kitose giminiškose kalbose tokių vedinių, rodos, nėra. Taigi, galimas daiktas, kad iš pradžių su deminutyvų priesaga *-*iko*- ypatybės turėtojų pavadinimus imta daryti slavų kalbose, o vėliau dėl senų baltų ir slavų kalbų kontaktų ši inovacija šiek tiek palietė ir baltų kalbas.

Baltų kalbose deminutyvų priesaga *-*iko*- labai seniai buvo įtraukta į veikėjų pavadinimų darybos paradigmą (DaiktvDrR 135–138).

-ikis, -ikė, -ykas, -eika, -eikis/-eikys, -aikis

§ **265.** Vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas padarytas su šiais priesagos *-ikas* variantais:

-ikis (apie jo kilmę žr. aut. 1991: 22): *baltìkis* „baltasis kiškis" Lkč (LKŽ I² 614), *juodìkis* „valgomasis juoda galva grybas" Dbč, *júodikis* „t. p." Mrc; „kraujinė sriuba" Dglš; „skatikas" (paplitęs senuosiuose raštuose – LKŽ IV 401), *jaunìkis* (paplitęs nuo XVI a.), *laibìkis* R II 312; MŽ; N; K, *laĩbikis* „ilgas siauras lauko rėžis" Nm (VII 14), *raistìkis* „toks raisto grybas" Žln; Vrn (XI 60), *raudonìkis* (plačiai paplitęs);

-ikė (plg. § 193): *baltìkė* „piengrybių rūšies grybas" Stč; Klov (LKA III 131), *guginìkė* „žąsis su guga" Skdv (LKŽ III 702), *joninìkė* „bulvių rūšis" Trš (IV 356), *kanapìkė* „skepetaičių rūšis" Varn (V 197), *kartìkė* „grybas karčiu pienu" Btr (V 339), *lempìkė* „tepalinė" Grg (VII 323), *lutìkė* „višta trumpomis kojomis" Šv; „maža kresna moteris" Lkv; Up (VII 713), *rudìkė* „katė" C I 145; N; [K]; BŽ 559; KŽ; „rudmėsė" K I 389; JD 95, *širdìkė* „girnų verpstė" Šll; Pd; Jd; Tt; „audimo šaudyklės pagaliukas, šeiva" Pj (XIV 848), *širdžìkė* „girnų verpstė" Rs; Nmk; Vdk (LKA I 141), *tabakìkė* „raktažolė" Škt (XV 638), *vištìkė* „toks grybas" Dv (LKA III 131);

-ykas (plg. § 196): *laimykas* „aitvaras" Gdž (LKŽ VII 55, plg. Greimas 1990: 73);

-eika (apie šios priesagos kilmę žr. DaiktvDrR 139): *alséika* „žmogus, kuris turi dusulį" Klm (LKŽ I² 110), *jauneikà* „jauniausias vaikas šeimoje" Lnkv; O (IV 306), *lieseika* „liesas žmogus" J; Slnt; Als (ŽD 159, LKŽ VII 433), *mandréika* „gudruolis" Jnšk (LKŽ VII 823), *mundréika* „kas šaunus, apsukrus, gudrus" LTR(Mlt); Ign (VIII 380), *nevaléika* „nešvarus, apsileidęs, nerangus žmogus" Žem; Šll; Krkl; Klm; Skr; Škn; Prn; Ar; Gs; Lbv; Btg (VIII 750), *rūstéika* „kas nuolat širsta, rūstauja" Krkl (XI 1022), *šuneikà* „pramuštgalvis" Sdb; Pš; Slč (XV 357);

-eikis/-eikys: *atbuleĩkis* „kas atbulas ką daro, eina; kas priešinasi, priešingai daro" J; Kv; Pln; Vvr; Krkl (LKŽ I² 366), *júodeikis* Kltn; Ut, *juodeikỹs* „su rūgštimi virta kraujinė sriuba" Lkm (IV 399), *šūdeĩkis* „kas niekam tikęs" Sg; „niekis" Rs (XV 319), plg. vandenvardžius *Dubeĩkis* Krt, *Saldeĩkis* Vdk, *Šalteĩkis, Šalteĩkė* Šv ir pan. (Vanagas 1970: 107), vietovardį *Ežeĩkiai* Jnš

(Razmukaitė 1998: 14), pr. *sweykis*, t. y. *asweykis* „ariamasis arklys" (Pflugpfert) E 432 (ir lie. *ašvà*), *sweikis* (< **z(u)v-eikis*) „menkė" (Dorsch) E 585 (PKEŽ IV 172–173);

-aikis: *júodaikis* „kraujo sriuba" Dkšt; Lkm (LKŽ IV 391), plg. dar pr. hidr. *Stoboix* : *stabis* „akmuo" (Steyn) E 32 (Gerullis 1922: 248), galbūt ir pr. *arwaikis* „kumelaitis" (Volle) E 434 : **arva-* „greitas" (Karaliūnas 1992: 18).

-inykas(-ė)/-ininkas(-ė), -ininkis, -enykas(-ė)/-eninkas(-ė)

§ **266.** Priesaga *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* – pati dariausia ypatybės turėtojų pavadinimų priesaga. Tiek dabartinėje, tiek ir senojoje lietuvių kalboje su ja dažniausiai daromi vediniai, žymintys profesiją. Senuosiuose raštuose randame nemaža šio tipo vedinių, kurie dabar yra visai išnykę arba vartojami kitomis reikšmėmis.

Daugiausia jų užfiksuota K. Sirvydo žodynuose: *akmeninykas* „akmenkalys" SD[1] 50 (plg. *akmenininkas* „t. p." C II 1154; N; K; „akmenų vežėjas" Grž – LKŽ I[2] 80), *balninykas* „balnius" SD[1] 165; SD[3] 403 (t. p. S. Dauk, plg. *balnininkas* K), *bažnyčinykas* „bažnyčios prižiūrėtojas" SD[3] 122 (plg. *bažnýčininkas* „t. p." R II 389; „kas eina į bažnyčią" Kv; Klp – LKŽ I[2] 700), *čiustinykas* „burtininkas" SD[3] 40 (t. p. Ch 152; Rp, plg. *čiùstininkas* [K]), *draučinykas* „ietininkas" SD[3] 120 (t. p. Bt ApD 23,23, plg. *draũčininkas* [K]), *drobinykas* „drobių pirklys" SD[3] 300 (plg. *dróbininkas* „t. p." K; „drobių audėjas" K; Slnt – LKŽ II[2] 739), *duoninykas* „duonos kepėjas" SD[1] 121, 291 (t. p. BB 1 Moz 40,1; MTP 29, plg. *dúonininkas* „t. p." K; „kas kitų išlaikomas" Sch 124; Jrb; Vlkv; Gs; „išimtininkas" Alk – LKŽ II[2] 872), *gultinykas* „miegamojo kambario tarnas" SD[3] 157 (plg. *gultininkas* N; [K]), *juostinykas* „juostų audėjas" SD[1] 119; SD[3] 286 (plg. *júostininkas* „t. p." N; K; M; BŽ 416; NdŽ), *kruopinykas* „kas daro kruopas ar jomis prekiauja" SD[3] 133 (plg. *kruopininkas* M), *mielinykas* „kalkių, gipso degėjas" SD[1] 189; SD[3] 469 (plg. *mielininkas* N; [K]), *mulinykas* „mulų varovas" SD[3] 182 (plg. *mulininkas* N; [K]), *nuodinykas(-ė)* „burtininkas(-ė)" SD[1] 17, 403 (t. p. DP $526a_{35}$; BK 18_{18}, plg. dar *nuodininkas* N; [K]; A 1884,13), *peilinykas* „peilių dirbėjas" SD[1] 99; SD[3] 227 (plg. *peĩlininkas* „t. p." Lex 61; C II 44; Q 44; R II 255; K II 56; „kas prekiauja peiliais" N; K; „kas pjaustosi peiliais" Ig – LKŽ IX 746), *plėškinykas* „kas gamina plėškes" SD[3] 147, *sapelkinykas* „birbynininkas" SD[3] 297 (t. p. Sut, plg. *sapelkininkas* N; [K]; KŽ), *sarginykas* „sargas" SD[1] 176; SD[3] 424, *sietinykas* „kas daro sietus ar jais prekiauja" SD[3] 403 (plg. *siẽtininkas* N; K; L; Rtr, *síetininkas* BŽ 496; KŽ), *skydinykas* „skydų dirbėjas ar prekiautojas" SD[1] 120; SD[3] 287 (plg. *skýdininkas* N; K; Ser; NdŽ), *stalinykas* „kunigaikščių, didikų pareigūnas" SD[1]

175; SD^{3} 423 („stalius" BB Sir 39,28, plg. *stalininkas* „kunigaikščių, didikų pareigūnas; stalius" N; K ir kituose raštuose), *vainikinykas* „vainikų pynėjas" SD^{1} 194, *vandeninykas* „vandentiekio tiesėjas" SD^{3} 392 (plg. *vandenininkas* N; Š), *vilninykas* „vilnų kedentojas" SD^{3} 473 (t. p. Sut, plg. *vilnininkas/ vilnininkas* N; K; Rtr; NdŽ; KŽ), *žvaizdinykas* „astronomas" SD^{1} 41; SD^{3} 80 (t. p. DP 60_{3}; Sut, plg. *žvaizdininkas* S. Stan; I).

§ **267.** Keli šio tipo vediniai nuo raštijos pradžios būdingi tik Mažosios Lietuvos raštams, pvz.: *čiēpininkas* „sodininkas" KlM 128; Lex 13, 39a; Q 205; R II 158; K, *dėžininkas* „dėžių darytojas ar pardavėjas" Lex 77; C II 491; R II 317; K, *klētkininkas* „kioskininkas" Lex 20a; K I 267; [K], *karinykas* „kareivis" BB 4 Moz 31,48; 2 Kar 24,2; Joz 5,4; Teis 20,44, *kolýtkininkas* „senovinių pinigų dirbėjas" Lex 16a; N; K, *mašnininkas* „mašnų dirbėjas, siuvėjas" Lex 16a; C I 331; Krz 46; B 398; K I 232, *pūčkininkas* „pėstininkas" Lex 63; Q 633; Krz 249; R; „ginkladirbys" K I 267; „šautuvų pirklys" K, *surmininkas* „kas griežia surma" Lex 73a; C II 389; Q 435; Krz 170; N; [K]; KŽ.

Taigi priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vediniai, žymintys profesiją, jau XVI–XVII a. buvo labai produktyvūs. Jų senumą rodo atitikmenys kitose baltų kalbose, plg. lie. *laukinykas* (paplitęs jau XVI a.) ir pr. *laukinikis* (Leman) E 407, la. *laūcinieks* (žr. § 280).

§ **268.** Priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vedinių, padarytų iš daiktavardžių ir turinčių nespecializuotą reikšmę senuosiuose raštuose, yra daug mažiau.

Jau XVI–XVII a. buvo plačiai vartojami vediniai *dalinykas/dalininkas, darbinykas/darbininkas, drauginykas/draugininkas, keksinykas(-ė)/kekšininkas(-ė), lietuvinykas/lietuvininkas, naminykas/namininkas, pagalbinykas/ pagalbininkas, priešinykas/priešininkas, skolinykas/skolininkas, tarpinykas/tarpininkas, vietinykas/vietininkas.*

Dabar tarmėse vartojami ir vediniai *metininkas* „mitulys" Lex 52, *naudinykas* „naudos ieškantis" BP II 61_{12}, 57_{15}; BB Sir 14,9, o raštuose – vedinio *maištinykas* BB Pat 24,21; SD^{1} 96; SD^{3} 25, 82 variantas *maištininkas*.

Keli šio tipo vediniai tarmėse dabar turi kitokią reikšmę, negu ji užfiksuota senuosiuose raštuose, pvz.: *kerštinykas/kerštininkas* „priešas" (vartojamas daugelyje XVI–XVII a. raštų, dabar tarmėse turi reikšmę „kerštingas žmogus"), *kieminykas* „kaimo savininkas" DP 278_{14} (dabar tarmėse „kas mėgsta svečiuotis", dėl darybos plg. Mažiulis 1960: 206–208), *pakampinykas* „kas slapstosi" SD^{3} 318 („kas pakampėmis landžioja" Rod – LKŽ IX 149), *sapninykas* „kas sapnuoja pranašingus sapnus, juos skelbia" BP II 309_{24}, $310_{6,11}$; BB 1 Moz 37,19; Bt Jd 8 (plg. *sapnininkas* „svajotojas" R; K; L; Rs; DūnŽ – LKŽ XII 145), *sekminykas* „niekakalbis" SD^{3} 5, 299; Sut („kas sakmes seka" Rod – LKŽ XIII 336).

§ **269.** Nemaža senuosiuose raštuose randamų daiktavardinių priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vedinių, daugiau ar mažiau išlaikiusių grynąją ypatybės turėtojų reikšmę, dabar visai išnykę, pvz.: *ausinykas* „pataikūnas" SD[1] 212, *ausininkas* „šmeižikas" Lex 66 (t. p. B; N; K), *bendradarbinykas* „bendradarbis" BB 1 PvK 3,4; Ch[1] 13x, *bursinykas/bursininkas* „bendrininkas" (daugelyje XVI–XVII a. raštų), *barninykas* BB Syr 4,7; 1 PvTm 3,3; DP 526a$_{36}$, *barnininkas* „kas barasi" Lex 45, *doklinykas* SD[3] 44, 45, 82, *doninykas* „kas moka duoklę" SD[3] 82; SE 252$_{24}$; Ch 5 Moz 20,11, *drauginykas* „draugas" SP II 15$_{31}$; SE 248$_{4,12}$, *gėdinykas* „paleistuvis" MT 215b, *geležinykas* „šarvuotas raitininkas" SD[3] 103 (plg. *geležiniñkas* „prekiautojas geležimi" Lex 29a; N; K), *gyvatininkas* „gyventojas" C I 548 (t. p. RB 1 Krn 23,18; K; LC 1881,15; „kas turi savo gyvatą, laukininkas" B; K), *griekinykas* BP 9x; BB Pat 12,21, *griekininkas* „nuodėmingas žmogus" KlM 35$_{7}$ (t. p. R; N; K), *gvaltinykas* „greit supykstantis žmogus" SD[1] 41, *juokinykas* „juokdarys" SD[3] 413 (plg. *juokiniñkas* K; Š; BŽ 525), *kalavijinykas* „kas ginkluotas kalaviju" SD[3] 170 (plg. *kalavìjininkas* N; Ser; NdŽ), *kartuvinykas* „pasmerktas pakarti" SD[3] 438 (plg. *kártuvininkas* „t. p." N; [K]; „kas karia" J), *kovinykas* „kas vaidijasi, barnininkas" BB 2 PvTm 2,24 (plg. *kovininkė* Ns 1858,3), *mėnesinykas* „lunatikas" SD[3] 158, *nebarninykas* „kas nesibara" Vln 39$_{5}$, *nevaidinykas* „kas nesivaidija" Vln 39$_{4}$, *pragarinykas* „pragaro gyventojas" SD[3] 298 (plg. *pragariniñkas* „t. p." N; [K]; „kas kelia pragarą, ginčininkas" NdŽ; „ėdrūnas" LzP, *pragarnỹkas*, žr. § 274), *priežastinykas* „kas yra kieno nors priežastis" MP 145 (t. p. Sut), *puotinykas* „puotautojas" SP I 45$_{21}$, *sostinykas* „kas sėdi soste" DP 542a$_{14}$, 595$_{20}$, *šarvinykas* „ginkluotas, šarvuotas karys" (būdingas seniesiems raštams), *šuolininkas* „kas šuoliais bėga" C II 206 (t. p. Krz 152; MŽ; N; K; BŽ 513; NdŽ; KŽ), *tautinykas* „šalies gyventojas" BB Jer 52,24, *vėjinykas* „vėjavaikis" SD[3] 479 (plg. *vė́jininkas* „t. p." NdŽ; KŽ), *viltinykas* „apgavikas" MP 240, 275, 339, 359b; Ch[1] 414$_{25}$ (pabaigoje pridėtuose paaiškinimuose); KN 34 (t. p. Kos 58b; Sut, plg. *viltininkas* „t. p." J; BŽ 184; KŽ; NdŽ – LKŽ XIX 445), *žaislinykas* „žaidėjas" SD[1] 38; SD[3] 437 („grojėjas" Bt Apr 14,2).

Nemaža tokios darybos vedinių yra ir dabartinėje lietuvių kalboje (DaiktvDr 340–342, 360).

§ **270.** Ypatybės turėtojų pavadinimai su priesaga *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* iš būdvardžių daromi labai retai.

Keli tokie vediniai paplitę ir XVI–XVII a. raštuose, ir dabar: *bendrinykas(-ė)/bendrininkas(-ė), kaltinykas(-ė)/kaltininkas(-ė), pėstinykas/pėstininkas.*

Vienas kitas būdvardinis priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vedinys būdingas tik seniesiems raštams, pvz.: *bjaurinykas(-ė)* „bjaurus, nedoras

žmogus" Ch 14x; PrP 39_{11}; KN 6; MT 215b; Bt Mt 21,31, *drąsinykas* „drąsuolis" BB Pat 15,14, *gailinykas* „tironas" SD[3] 263, 451 (plg. *gailininkė* „vienuolė" LC 1884,3), *godinykas* „gobšuolis, plėšikas" BP II 221_{25}, 229_{14}, 356_{7}; BB Job 2,9; 1 PvK 5,10; WP 104, *naujinykas* „naujatikis" BB 1 PvTm 3,6, *naujininkas* „naujakurys" Lex 64a (t. p. Q 364, 366; Krz 145; NT 1 PvTm 3,6; J; V. Kudir), *neteisinykas/neteisininkas* „neteisingas žmogus" (daugelyje senųjų raštų), *nenaujininkas* „nenaujokas" Vln 39_{8}, *smarkinykas* „tironas" (daugelyje senųjų raštų), *šykštinykas* „šykštuolis" BB Sir 32,29, *teisinykas* „teisingas žmogus" (daugelyje senųjų raštų). Vedinys *baisinykas* „baisus, beširdis žmogus" (daugelyje senųjų raštų) tarmėse turi reikšmę „kas yra baisus, milžiniškas; kas bijo, baidosi" (LKŽ I[2] 568).

§ **271.** Dabartinėse tarmėse priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vedinių iš būdvardžių irgi yra palyginti nedaug, pvz.: *branginỹkas(-ė)* Gs; Skp; Srv, *branginiñkas(-ė)* „kas brangiai ima" K; Rs; Skr (LKŽ I[2] 997), *gudriniñkas(-ė)* „gudruolis" Kri; Užp; Grž; Pš (III 698), *kurtinỹkas* „kas kurčias" Švnč; Dglš (VI 980), *liesiniñkas(-ė)* „kas liesas" Varn (VII 434), *mandriniñkas* „gudruolis" Tat; Vkš (VII 823), *mažiniñkas* „mažas vaikas" J, *piginỹkas* „kas pigiai parduoda" Pn; „kas nori pigiai pirkti" Kp, *piginiñkas* „kas pigiai parduoda" Lk; Ėr (LKŽ IX 938), *puikiniñkas* „dabita" Grg (X 852), *sùktinykas* „sukčius" Šn (XIV 126), *širminiñkas* „širmas arklys arba jautis" JD 541; LTR(Ilg); Šmk (XIV 903).

§ **272.** Keli priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* vediniai padaryti iš skaitvardžių, pvz.: *añtrinykas/añtrininkas/antriniñkas* „antros, menkesnės rūšies daiktas; padėjėjas; neištikimas žmogus" (paplitęs tarmėse, daugiausia Žemaičiuose), *dešimtinỹkas* „dešimties kareivių vadas" DP 179_{33}, *dešim̃tininkas* „t. p." K; „kas eina dešimt dienų baudžiavos; policijos tarnautojas" J I 316, *ketvir̃tinykas* Kp, *ketvir̃tininkas* „kas turi ketvirtą dalį valako" J II 94; „maišas, į kurį telpa ketvirtis pūro" C II 352; N; [K] (ŽD 146; LKŽ V 669), *pìrminykas/pìrmininkas/pirminiñkas* „piemuo, einantis bandos priekyje; prievaizdas; pirmūnas; kas geriausias, pirmos rūšies" (paplitęs tarmėse), *šim̃tinykas/šim̃tininkas/šimtiniñkas* „šimto kareivių vadas" (būdingas seniesiems raštams), *trẽtininkai* „trečios, menkesnės rūšies grūdai, miltai" Žd; Užv; Trk, *trẽtininkas/trètininkas* „trečiarūšis, silpnas alus" DūnŽ; Vkš; Žg, *trẽtinykas/trẽtininkas* „Pranciškaus Asyžiečio ordino šakos, kuriai priklauso pasauliečiai, narys" M. Valanč; Vlkv; „trečios klasės mokinys" Rm; „jauniausias samdinys, atliekantis lengvesnius darbus" Vaižg; Jsv; „kas turi trečią valako dalį" Dv (LKŽ XVI 795).

§ **273.** Kartais priesaga *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* trumpinama išmetant pirmąjį balsį *i*, visą skiemenį *in* ar net pamatinio žodžio galą.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su taip aptrumpėjusia priesaga randame jau XVI–XVII a. raštuose, pvz.: *gertuvnykas* „smuklininkas" SD^3 97, *girtuvnykas* „smuklės lankytojas" SD^5 85 (plg. *girtùvninkas* N; [K]), *kepurnykas* SD^1 16; SD^3 39 (t. p. S. Dauk; Šl; Vdšk), *kepurninkas* Lex 51a (t. p. R II 213; K; J; Jrk 41; Lš; Pnd – LKŽ V 595; LKA III 129), *lietuvnykas* BP I 135_{5-6}; II 97_{18}, 379_{2-3}, 399_{12}, 415_{16}; KlG 65; MT XIX; DK^1 30; SD^1 73; SD^3 154; AK 11_{25} (t. p. A. Baran; 'RdN; Lz; Aps; Dv, plg. *lietùvninkas* SapGr 19; K. Donel; R II 288; B; I. Simon; KlvD 361; Užp – LKŽ VII 451; LKA III 129), *liežuvnykas(-ė)* SD^3 89; SP I 82_{12}; II 73_{15} (t. p. Kri; Rs; plg. *liežùvininkas(-ė)* Krž; Užv; Gs – LKŽ VII 458; DūnŽ 176), *malūnykė* BB Pam 12,4 (plg. *malū̃nykas/malū̃ninkas*, paplitusį tarmėse, žr. LKA III 129), *marškinykas* „marškinių siuvėjas" SD^3 125 (plg. *marškininkas* „t. p." N; [K]; „tinklų mezgėjas" [K]), *meškernykas* SD^3 472 (plg. *meškerniñkas* K, *meškérninkas* Plt; Bržr; Als; Grg; Plng; Pln; Sdr; Varn; Pvn – LKŽ VIII 90; DūnŽ 196), *milninkas* „milo audėjas" Lex 89a (t. p. MŽ; N, plg. *mililiniñkas* Krz 202; K), *pagalbnykas* BB 1 Moz 2,18 (plg. *pagalbninkas* Q 164; R II 198), *pakasynykas* „laidotuvių dalyvis" SD^3 76 (plg. *pakasỹninkas* MTt V 162), *pavadnykas* „už pavadžio laikomas arklys" SD^3 116, *pietuvnykas* „pietautojas" SD^3 230, *pyragnykas* „pyragų kepėjas" BB Oz 7,3, *plostaknykas* „skardininkas" SD^3 17, *popiernykas* „popieriaus gamintojas ar pirklys" SD^3 284 (plg. *popierninkas* Q 639; R II 274; MŽ II 367), *priešnykas* BB 2 Moz 15,7; Ps 13,4; 27,2; 31,1; 73,4; 73,23; 78,53; AK 53_3, 106_{27} (plg. *priešninkas* Ns 1858,4), *sąsparnykas* „kertinis statinio akmuo" BB 1 Kar 7,11; Mt 21,42, *tėvikšnykas* „tėvainis" SP I 324_{4-5}; II $59_{4-5,6}$ (t. p. Sut).

§ **274.** Tarmėse tokių vedinių yra daugiau. Dažniausiai jie daromi iš daugiaskiemenių vardažodžių, pvz.: *amatnỹkas* Grž; Ėr, *amãtnykas* Gs, *amatniñkas* S. Dauk; J; Vrd; Lc; Dr; Krš (LKŽ I^2 118; DūnŽ 25; LKA III 129), *apatnỹkas* „vidpadis" Srj; Lp; „apatinis sijonas" Lš, *apatniñkas* „t. p." Skr; Vrp (LKŽ I^2 185; DūnŽ 28), *arìmnykas* „ariamasis botagas" Alk; Kt; „ariamasis gyvulys" Mrj; „ariamasis noragas" Zt (LKŽ I^2 300; ZtŽ 58), *ašmeninkas* „velėnai plėšti žambis" Trk (LKŽ I^2 339), *ašmeniñkė* „adata kailiniams siūti" Brs; Yl (I^2 339), *brigãdnykas* Stč; Ob; Sv; Btg; Klt, *geležkelnykas* Mžš, *kráutuvnykas* Vdšk; Str (LKA III 129), *krautùvninkas(-ė)* Krš; Dr (LKŽ VI 485; DūnŽ 149), *kumelnỹkas* „eržilas" Vlk (VI 871), *liežiùvnykas* Gdl; Ds (VII 451, 452), *ligãšnykas(-ė)* Ps, *ligãšninkas(-ė)* „nuolat sergantis žmogus ar gyvulys" Paj (VII 463), *milìcnykas* Ant; Kn; Vlk (LKA III 129), *minùtnykas* Lz (LŽ 165), *minùtninkas* „laikrodžio rodyklė, rodanti minutes" Krš (DūnŽ 201), *naktìgonykas* Vlk; Lp; Mrc; Nč; JnšM; Lz, *naktìgoninkas* „naktigonis" Alv (LKŽ VIII 517; LŽ 171), *naujỹninkas* „naujienų mėgėjas" Bru; Pgg; Smln; Vn; Dr (LKŽ VIII 588; DūnŽ 211), *núomar-*

nykas „epileptikas" Jnšk (LKŽ VIII 941), *óbuolnykas* „kas prekiauja obuoliais" Grž (VIII 993), *pãsaknykas* „kas moka daug pasakų" Lnkv (IX 446), *pašalnỹkas* „pašalietis" Rgvl (IX 555), *potérnykas(-ė)* „pamaldus žmogus" Slm, *potérninkas* „t. p." Grž; Grz; „maldoms vadovaujantis asmuo, kai poteriai kalbami be kunigo" Dr; Gršl (X 470), *pragarnỹkas* „besotis" Drsk (DTŽ 279), *príekabninkas* Skr, *prỹkabninkas* Gr (LKŽ X 642), *rū̃pesnykas* Rod (XI 986), *sandélninkas* Lnk, *sándėlnykas* Mžš; Ėr; Vlk, *sándėlninkas* Grž; Žg; Sd; Akm; Žr (LKŽ XII 118; LKA III 129), *smagùrnykas* Lš (LKŽ XIII 71–72), *šermukšnỹkas* „šermukšnio vytelė" Ds (XIV 659), *škarmálnykas* Šl, *trãktornykas/trãktorninkas, vargónykas* (paplitę tarmėse, žr. LKA III 129).

Vediniai su aptrumpėjusia priesaga *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* iš dviskiemenių vardažodžių daromi daug rečiau, pvz.: *bìtnykas* (plačiai paplitęs aukštaičių tarmėje), *bìtninkas* Šk (LKA III 129), *bóbnykas* „mergininkas" Vp (LKŽ I[2] 963), *gìrnykas* (plačiai paplitęs aukštaičių tarmėje, žr. LKA III 129), *mė̃snykas* Glv; Ukm; Šmn; Antz; Tj; Vvs; Vrnv (LKŽ VIII 47; LKA III 129), *plỹtninkas* Grd (LKŽ X 253), *prãdžnykas* „kas pradeda" Kp; Pnd (X 496), *pur̃tnykas* „šviežias, purus pyragas" Klt; Užp (X 983), *pùsnykas* Slm; Dbk (X 1053), *sieksnỹkas* „kas sieksnio ilgumo" Slk (XII 508), *síelnykas* Klt (XII 520).

§ 275. Polinkis trumpinti šios priesagos vedinius yra senas. Antai panašiai sutrumpėję ir šie prūsų kalbos vediniai: *crixtnix* (Teuffer) III 111_{5-6}, nom. pl. *sendraugiwēldnikai* „drauge veldėtojai" (Miterben) III 93_8, dat. sing. *waldniku* „valdovui" (dem Kōnige) III 91_{25} (plg. DaiktvDrR 144). Be to, iš aptrumpėjusių priesagų *-inieks, -enieks* atsirado latvių kalbos priesaga *-nieks* (žr. § 280), su kuria, kaip ir su priesaga *-inykas/-ininkas* lietuvių kalboje, plačiai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai.

§ 276. Priesagos *-ininkas* kilmė aiškinama labai nevienodai. Kai kurie tyrinėtojai mano, kad ji labai sena, ir bando ieškoti jos atitikmenų kitose giminiškose kalbose. Antai K. Brugmannas (1906: 484–487) ją siejo su germanų priesaga *-ing-*, kuri, kaip ir lietuvių kalbos priesaga *-ininkas*, labai būdinga ypatybės turėtojų pavadinimams. K. Brugmannu sekė ir nemaža kitų indoeuropeistų ir germanistų[4]. Tačiau jau K. Būga (1961: 789–796) yra įtikinamai įrodęs, kad germanų kalbų priesaga *-ing* sietina ne su *-ininkas*, o su baltų kalbų priesaga *-ingas* (žr. § 337). Antra vertus, priesagos *-ininkas* kilmė ir pačiam K. Būgai nebuvo aiški. Viename laiške

---

[4] Kluge 1926: 16; Pisani 1940–1941; Specht 1944: 176–177; Henzen 1957: 81; Meid 1967: 198–207; Erhart 1982: 122–123; Bammesberger 1998: 109 ir kiti. Vokiški vediniai su *-ing* nebent galėjo skatinti plisti priesagą *-ininkas*, ypač Mažojoje Lietuvoje.

J. Endzelynui jis buvo užsiminęs apie galimą jos kilmę iš *-inykas*. Tačiau netrukus kitame laiške K. Būga (1961: 866) šią prielaidą paneigė. P. Skardžius (ŽD 140–141) irgi manė, kad abi šios priesagos esančios senos.

J. Endzelynas (BKGF 90) iškėlė hipotezę, pagal kurią priesaga *-ininkas* galėjusi atsirasti iš priesagos *-inykas*, įsiterpus priebalsiui *n* (plg. dar Ekblom 1957: 179; Prinz 1964: 253; Derksen 1996: 185–186). Įterptinis priebalsis *n* yra tokiuose žemaitiškuose žodžiuose kaip *kningà* (< *knygà*), *ganinklà* (< *ganyklà*) ir kt. (Zinkevičius 1966: 197–198; Grinaveckis 1973: 332–334). Antra vertus, būta bandymų ir priesagą *-inykas* kildinti iš *-ininkas* (Otrębski 1930: 29 tt. su lit.; Vaillant 1974: 309, plg. dar Откупщиков 1974: 11, 12).

§ 277. Pažiūrėkime, ką apie priesagos *-ininkas* kilmę gali pasakyti lietuvių kalbos tarmių ir senųjų raštų duomenys. Priesaga *-ininkas* dabar vartojama tik žemaičių tarmėje ir kai kuriose gretimose, daugiausia pietinėse, vakarų aukštaičių šnektose. Visur kitur vietoj jos vartojama priesaga *-inykas* (LKA III Žemėl. Nr. 115).

Anksčiau priesagos *-inykas* arealas buvo dar platesnis. M. Mažvydo, S. M. Slavočinskio, S. Vaišnoro raštai rodo, kad XVI–XVII a. priesagą *-inykas* turėjo ir pietų žemaičių tarmė (plg. Zinkevičius 1974: 167–168; 1979: 19), kur dabar yra tik priesaga *-ininkas*. Apie tai byloja ir išnykusio vietovės pavadinimo *Mẽdininkai* (taip buvo vadinama dalis dabartinių Var̃nių) užrašymai istoriniuose šaltiniuose, pvz.: *Medenickam, Medenike, Medeniken* ir kt. (Salys 1930: 55–56). Priesagos *-inykas* vedinius *lietuvinykas, raštinykas* randame ir 1824 m. išleistame dūnininkiškame K. Nezabitauskio elementoriuje (NezEl 8, 24; plačiau apie jo kalbą žr. Subačius 1998: 247–258). K. Būga (1961: 865) 1913 m. laiške J. Endzelynui rašė: „Jauniaus liudijimu, Kvėdarnoje sako *ū̃kinyks*". Matyt, priesaga *-inykas* iš pietų žemaičių tarmės išnyko ne taip jau seniai.

Dabar vis daugėja duomenų, leidžiančių manyti, kad priesaga *-ininkas* gana vėlai paplito ir šiaurės žemaičių tarmėje ar bent jos dalyje. Iš A. Girdenio ir D. Girdenienės sudaryto žodžių indekso matyti, kad 1759 m. „Ziwate" priesagos *-ininkas* vedinių dar neužfiksuota, yra tik atitinkami priesagos *-inykas* vediniai (Girdenis 1996: 111). Seniai jau žinoma, kad S. Daukanto raštuose irgi vyrauja priesaga *-inykas* (plg. Būga 1961: 865), o priesaga *-ininkas* prasikiša tik vienur kitur. Beje, kartais manoma, kad S. Daukantas priesagą *-inykas* vartojęs dėl senųjų raštų įtakos (Subačius 1993: 165–166 su lit.). Tačiau priesaga *-inykas* tuo metu dar galėjo būti išlikusi ir S. Daukanto gimtojoje šiaurės žemaičių tarmėje. A. Kalnius (1937: [19]) yra užsiminęs, jog priesagą *-inykas* vartojo ir kitas šiaurės žemaitis J. A. Pabrėža. Tą mintį patvirtina rankraštinė S. Grosso gramati-

ka (GrK), kuri, kaip įrodė G. Subačius (1993a; 1996: 59–68), turėjo įtvirtinti J. A. Pabrėžos kuriamą žemaičių bendrinę kalbą. S. Grosso gramatikos žodynėlyje randame tik priesagos *-inykas* vedinius: *Burtyniks* 191, *Darzyniks* 171, *Kekszyniks* 188, *Pritiriniks* „burtininkas“ 191, *Rasztyniks* 163, *Skolyniks* 141, *Żòòwyniks* 172.

Jau XIX a. žemaičių tarmėje priesagą *-inykas* ėmė stelbti priesaga *-ininkas*. Tai rodo S. Stanevičiaus, M. Valančiaus raštai, J. Čiuldos gramatika, kur tėra tik priesagos *-ininkas* vediniai.

Veikiausiai priesaga *-ininkas* vėliau paplito ir Mažosios Lietuvos vakarų aukštaičių tarmėje. Antai J. Bretkūno raštuose, D. Kleino gramatikoje priesagos *-ininkas* dar neužfiksuota, yra tik priesaga *-inykas*. P. Skardžius (1931a) yra nurodęs, kad Wolfenbüttelio Postilėje priesagos *-ininkas* vediniai vartojami pramaišiui su priesagos *-inykas* vediniais. Antra vertus, J. Rėzos psalmyne, D. Kleino giesmyne bei maldyne, XVI a. anoniminiame žodyne „Lexicon Lithuanicum“ jau randame tik priesagos *-ininkas* vedinius.

§ 278. Čia pateikti duomenys leidžia tvirčiau teigti, kad priesaga *-ininkas* yra priesagos *-inykas* variantas, atsiradęs veikiausiai kuršių kalboje ar kitame vakariniame baltų arealo dialekte, kuriame tam tikrose pozicijose ilgasis balsis *ī* buvo keičiamas į *in*. Mat balsis *ī* kartais keičiamas į *in* ne tik žemaičių tarmėje, bet ir kai kuriose ant kuršių kalbos substrato atsiradusiose latvių kalbos šnektose (Endzelīns 1974: 449; LVG 171). A. Rosinas (1995: 82 tt.) mano, kad ilgųjų balsių nazalizacija galėjo vykti ir prūsų kalboje. Vėliau priesaga *-ininkas* paplito dalyje savo kilme gana artimų vakarinių lietuvių kalbos tarmių. Šis procesas, prasidėjęs gana seniai, dar prieš lietuvių raštijos pradžią (plg. 1479 m. Vėluvōs apskrityje užrašytą vietovardį *Garbeninken* ir pr. *Garbenyken, Garbiniken*, žr. Būga 1961: 676), vyko ilgą laiką.

Priesaga *-ininkas* turi labai retą paradigminį variantą *-ininkis*, pvz.: *prìešininkis* „kas nepalankiai nusiteikęs“ R II 401; N (plg. *priešininkas*, žr. § 268).

§ 279. Kai kuriuose Mažosios Lietuvos raštuose (daugiausia J. Bretkūno Biblijoje ir Wolfenbüttelio Postilėje), be priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* randame vedinių su kita jai labai artima, bet reta priesaga *-enykas(-ė)/ -eninkas(-ė)*[5]. Antai J. Bretkūnas greta vedinio *godinykas* vartojo ir vedinį *godenykas* BB Pat 15,27, greta *griekinykas* – *griekenykas* 13,2, greta *ūkinykas* – *ūkenykė* 12,4, greta *vaidinykas* – *vaidenykė* 19,13; 21,9; 21,19; 25,24; 27,15 ir kt.

[5] Bezzenberger 1877: 107–108; Skardžius ŽD 141; Palionis 1998: 83.

Prūsų kalboje vediniai su priesaga **-enīko-*, atrodo, buvo labiau paplitę negu su **-inīko-*. Antai greta vedinių *balgninix* (Seteler) E 440 (plg. lie. *balninykas*, žr. § 266), *laukinikis* (žr. § 267) prūsų kalbos tekstuose randame vedinius *grikenix* (Sůnder) III 67_{18} (plg. s.lie. *griekenykas* ir *griekinykas*), *medenixtaurwis*, t. y. *medenix tatarwis* (Beerhun) E 766 (plg. lie. *mēdininkas*), *pogalbenix* (Heiland) III 103_{24} (plg. *pagalbenykas* WP 234 ir *pagálbinykas/pagálbininkas*) ir kt. (SV 49–50).

§ **280.** Latvių kalboje vietoj priesagų **-inīko-*, **-enīko-* randame sutrumpėjusią priesagą *-nieks*, senuosiuose raštuose ir tarmėse išlaikiusią senesnes formas *-inieks, -enieks* (LVG 362–363), plg. lie. *laukinýkas,* pr. *laukinikis* ir la. *laũcinieks* (žr. § 267), s.lie. *laukeninkas* WP 192 ir la. *laũcenieks*, s.lie. *muitenykas* BB Mt 5,46; WP 259b ir s.la. *muitenieks*. M. Baltinia (1984) nustatė, kad XVI–XVII a. latvių kalbos paminkluose labiau paplitę vediniai su *-enieks*, o vėlesniuose raštuose – vediniai su *-inieks*.

Latvių kalbos priesagos *-inieks, -enieks* kilusios iš **-ineiko-/-eneiko-* (aut. 1991: 26). Tai, be kita ko, rodo S. Grunau kronikoje užrašytoje „Tėve mūsų" maldoje užfiksuota forma dat. pl. *prettaunekans* „kaltininkams", taisytina į **pretauneikans* ir sietina su la. *pretinieks*. Mat ši malda, kaip nustatė W. P. Schmidas (1962), yra veikiausiai parašyta kuršių (o gal kuršininkų, žr. Zinkevičius 1996) kalba ar jai labai artima latvių kalbos tarme.

§ **281.** Priesagos **-inīko-/-ineiko-* (< **-ino-* + **-iko-/-eiko-*), **-enīko-/-eneiko-* (< **-eno-* + **-iko-/-eiko-*) yra labai darios ir slavų kalbose. Be to, senuosiuose slavų kalbų raštuose vediniai su **-enīko-/-eneiko-* gali būti siejami su priesagos **-e-no-* dalyviais (plg. s.r. *ученикъ* : *ученъ, удавленикъ* : *удавленъ*), o kai kurie priesagos **-inīko-/-ineiko-* vediniai – su būdvardžiais, turinčiais priesagą **-i-no-* (pvz.: s.r. *блудьникъ* : *блудьный, грешьникъ* : *грешьный*)[6]. Tuo tarpu baltų kalbose priesagos **-e-no-* būdvardžiai yra beveik visai išnykę (DaiktvDrR 127), o priesagos **-inīko-/-ineiko-* vediniai irgi nebesiejami su priesagos **-i-no-* būdvardžiais. Iš kitokių būdvardžių baltų kalbose šio tipo vediniai irgi daromi labai retai (žr. §§ 270–271). Be to, slavų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimai su priesaga **-iko-* daug produktyvesni negu baltų kalbose (žr. §§ 263–264).

Visa tai leidžia manyti, kad priesagos **-inīko-/-ineiko-*, **-enīko-/-eneiko-* į baltų kalbas galėjo ateiti iš slavų kalbų senaisiais baltų ir slavų kalbų kontaktų laikais (aut. 1991: 25–26).

---

[6] Варбот 1969: 96–98; Балалыкина 1980: 41–42; Азарх 1984: 96tt.

-aunykas(-ė)/-auninkas(-ė), -elnykas(-ė)/-elninkas(-ė)

§ **282.** Ypatybės turėtojų pavadinimai kartais daromi su šiais priesagos *-inykas(-ė)/-ininkas(-ė)* variantais (apie jų kilmę žr. DaiktvDrR 145–146).

Priesaga *-aunykas(-ė)/-auninkas(-ė)* būdingesnė veikėjų pavadinimams, o ypatybės turėtojų pavadinimai su ja daromi retai, pvz.: *baudžiáuninkas* Lex 73a; K. Donel; R II 150; K; JV 444; JD 1434; Vl; Krsn; Smn, *baudžiáunykas* Dkš (LKŽ I² 689–690), *bobáuninkas* „toks balos augalas" Ob (I² 960), *mezliauninkas* „duoklės rinkėjas" C II 483; R; MŽ; N; [K], *retaunỹkas(-ė)* „lėtas žmogus" Ds (LKŽ XI 485), *šešaunykė* BP 5x, *šešáuninkė* Lex 78; C I 1059; Q 296, 478; B 647; R II 223, 224, 404; MŽ; N; Sch 198, *šešiáuninkė* „šešias savaites po gimdymo negaluojanti moteris" (nuo seno būdingas Mažosios Lietuvos ir greta jos esančioms vakarų aukštaičių šnektoms, žr. LKŽ XIV 688–689), *úogaunykas* „uogienojas" Zt (ZtŽ 723).

§ **283.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-elnykas(-ė)/-elninkas(-ė)* yra šiek tiek daugiau, pvz.: *butélninkas* „kampininkas" K; BsMt I 143; I. Simon; Trg; Žvr; Skr (LKŽ I² 121), *būdélninkas* „smulkus pirklys, prekiautojas palapinėje" K I 267; Ėr (I² 1121), *dūdélnykas* „kas pučia dūdą" SD³ 67; LTR(Klvr); Gs (II² 79), *kirvelnykas* „karys su karo kirviu ant ilgo koto" SD³ 81, *kirvélninkas* „t. p." K; „kas mėgsta kapoti kirviu" J II 131; „turgus nuo Naujųjų metų iki Užgavėnių" J; Rt (V 875), *mazgelninkas* „piniginių siuvėjas" Lex 16a, *pirtélnykas* „kas turi savo pirtelę" Rdm (ŽD 149), *raštélnykė* „raštuotų audeklų audėja" (ps)Tvr (LKŽ XI 231), *ratélnykas* Ūd, *ratélninkas* „ratelių meistras" J; Grd (XI 241), *ryšélninkas* „skarelė bet kam surišti" Skdv (XI 697), *siekélnykė* „kas rauna linų siekus" Grž (XII 505), *spragelnykas* „spragilo kotas" Šlčn (XIII 475), *šaknélnykas* „žolininkas" Rm; Ėr (XIV 412), *trobélnykas(-ė)* Ldvn, *trobélninkas* „bežemis ar mažažemis valstietis" J; Kv; Pln; Žr; Slnt; End (XVI 938–939), *vištélnykė* „perekšlė višta" Sl; Rtn; Ūd; Dv; Pc; Pkr; Slm; Ps (XIX 793).

-(i)ukas(-ė)

§ **284.** Lietuvių kalboje su šia priesaga dažniausiai daromi deminutyvai (žr. § 198), o ypatybės turėtojų pavadinimai su *-(i)ukas(-ė)* yra daug retesni. Jie daromi:

1) iš būdvardžių: a) turinčių priesagą *-inis(-ė)* (dalis jų yra sudaiktavardėję), pvz.: *apatinùkės* „apatinės kelnės" Gs (LKŽ I² 185), *ausinùkas* „dvirankis puodas" Vv, *ausinùkė* „toks pyragaitis, žagarėlis" Al (I² 501), *bulvinùkas* „kas mėgsta bulves" Vlkv; „apvalus, nedidelis žmogus" Rdm (I² 1157), *kadaginùkas* „visai mažas kiekis" J; Kv (V 39), *kauliniùkas* Trš, *kaulinùkas* „audeklas, kuriame įmesta stipresnių siūlų" Lk; Rdm (V 434),

pagrandinùkas „paskutinis vaikas šeimoje“ Kv; ŠlI (IX 93), *pamestinùkas(-e)* Ig; VšR (IX 294), *rastiniùkas* DūnŽ, *rastinùkas(-ė)* „pamestinukas“ Vyž; Ig (XI 206), *šiaudinùkas* „sausiukas“ Krž; Lkv; NmŠ; „šiaudinis avilys“ Všt; „nesantuokinis vaikas“ Alvt; Plv; Jrb (XIV 719), *varinùkas* „katiliukas“ LC 1889,13; End; Lkv; Vn; Sg (XVIII 201); bendrinėje kalboje daromasi tokio tipo naujadarų, pvz.: *kavinùkas, rankinùkas* (DaiktvDr 398–399);

b) iš kitokių būdvardžių; pvz.: *baltùkas* „baltas gyvulys ar daiktas“ Gs; Skr; Rdm; Kt (LKŽ I^2 621), *dryžùkas* „dryžas audeklas“ Brt; „dryžažolė“ Rdm; „dryžas obuolys“ Kt; „švedinis dobilas“ Al (II^2 737), *greitùkas* „greitasis traukinys“ Mrj; „greitai bręstantis augalas“ Ig, *greitùkė* „rupūžė“ Sdr (III 562), *jaunùkas* „jaunas žmogus“ Gs; „jaunas kunigas“ Rdm; Krok; Alk; Dkš; Brt; Lp; Al; Mrj; „jaunas mėnulis“ Sem (IV 313), *juodùkas* (ps)Slk, *juodžiùkas* „juodragis velnias“ J (LKŽ IV 413), *kietùkas* „kietųjų rūšies obuolys“ Vlkš; Prk (V 765), *latùkas(-ė)* „kas mažas, trumpomis kojomis“ Svn; Lkm; Vad; Švnč; Vb; Sb; Rm; An; Ds; Plš; Ktk (VII 175), *mėlyniùkas(-ė)* Slm; Pn; Ėr, *mėlynùkas(-ė)* „kas mėlynas“ Kt; Mrj, *mėlynùkai* „neužmirštuolė“ Lp (VIII 1032, 1033), *naujùkas* „žmogus, pradedantis naują darbą“ M. Valanč; J; „naujakurys“ S. Dauk; M. Valanč, *nelabùkas* „piktoji dvasia“ BsV 333; Sln; Krž; „nenaudėlis“ Vdk (VIII 642), *piktùkas* „kas pyksta“ Ig, *piktùkė* „gyvatė“ Alv (IX 971, 972), *raudoniùkas* „raudonikis“ Trgn (XI 263), *raudonùkai* „tokia kviečių veislė“ Sn (XI 268), *raudùkas(-ė)* „širmas arklys ar kumelė“ BzF 163; Jn; Žem; Krp; Krkl (XI 277), *rudùkas* „rudasis piengrybis“ Jrb; Erž; Vdžg, *rudùkas(-ė)* „kas rudaplaukis“ Klt; Klvr; Mšg; „kas rudos spalvos“ Vj, *rudùkė* „voveraitė (grybas)“ Ss; Bb; Grš; Prn (XI 878), *rudžiùkas* „kas rudos spalvos“ Pc (XI 882), *sausiùkas* Šn; Kč, *sausiùkė* „be mielių keptas sausas pyragaitis“ Nč (XII 219), *sausùkas* „graižažiedžių šeimos dekoratyvinis darželių augalas“ Mrk; Lp; Kls; Dbč; Drsk; „be mielių keptas sausas pyragaitis“ Krok; Gs; Kpč; „smiltyninis šlamutis“ Pls; „mažo skersmens drenažo vamzdelis“ Snt, *sausùkė* „smiltyninis šlamutis“ Dg (XII 225), *žaliùkas(-ė)* „kas žalias“ N; K; JV 602, 659, 808; LTR(Vlkj); Ds; „sveikuolis“ Varn, *žaliùkas* „pokario rezistencijos kovų dalyvis, partizanas“ Lk; NmŠ; Snt; Bgs; Adm; Pln; Rud; Sug; „žaliasis baravykas“ Šr; Varn (LKŽK);

2) iš daiktavardžių, pvz.: *ančiùkė* „duonos paplotėlis“ Skr (LKŽ I^2 132), *antùkas* „kelnių užsegimas“ Kt; Ap; Akk; „giesmininkų šeimos paukštis“ K (LKŽ I^2 177), *barzdùkas* „žmogus su barzda“ Sk; „kaukas; girinis šuo“ K; „ožkabarzdis“ KzR (I^2 675), *barzdžiùkas* „dirvinis asiūklis“ Mrk; Dglš, *barzdžiùkė* „meškerės kabliuko užkirtimas“ Skr (I^2 676), *bulbùkas* „iš bulvės žiedo išaugusi uoga“ Užv (I^2 1149), *karčiùkai* „sugarbanoti ant kaktos plaukai“ Škn (V 270), *kelmiùkas* „medinė balno dalis“ Kln, *kelmùkai* „sutręšusi

mediena, kuria bitininkas smilko bites“ Vlkv, *kelmùkas* „kelmutis“ Als; „tokia obuolių rūšis“ Dglš; „velniukas“ Skdv (V 526), *kojùkas* „įrankis batams numauti“ Rs; „lazda, ramstis, medinė koja“ Lzd; „prastas bernas“ Jnšk; „trečioji paveiksluota korta“ Jnšk, *kojùkė* „padėklas su kojomis“ KzR (VI 296, 297), *kučiukas* (*kūčiukas*?) „Kūčių valgis, kalėdaitis“ Dgb (VI 758), *lazdùkas* „kvailys“ Rm (VII 214), *mėsùkas* „mėgstantis mėsą“ Nč (ŽD 137), *piestùkas* „grūstuvas“ Kp; Slm; Alz (LKŽ IX 927), *pirščiùkas* „antpirštis, maunamas ant piršto siuvant“ Brž; Šd; Lnkv; „toks lakštabudžių šeimos grybas“ Grv (X 25), *pirštùkas* „siuvimo žiedas“ SD³ 192; C I 659; N; [K], *tėvùkas* „senelis“ DTŽ; Jz; Plv; Grš; Nm; Gg; Tl; Ut; Šk; Lkš; Skr; Vl; NmŽ; Séšl; Pln; Tl; Všv; Snt; „senas vyras“ Jdr (XVI 155–156);

3) iš skaitvardžių, pvz.: *antrùkai* „antrieji dobilai, vikiai“ Brt; Prn (LKŽ I² 174), *antrùkas* „antro liejimo alus“ [K], *dešimtùkas(-ė)* „dešimtos valandos traukinys, autobusas ar mašina“ Kt; Rmš; Gs; „toks pinigas“ Rdm; Vlkv (LKŽ II² 438), *ketvirtùkas* „ketvirtos valandos traukinys“ Plv; Kš (V 670).

§ 285. Ypatybės turėtojų pavadinimai su priesaga *-ukas(-ė)* turi atitikmenų latvių ir prūsų kalbose, plg. la. *bẽruks* „bėris (arklys)“, *tẽvucis* „vyro tėvas“, pr. *gaylux* „šermuonėlis“ (Hermelin) E 661, asmenvardžius *Joducke, Masucke* (SV 49; BKGF 90; LVG 360).

-(i)ūkas(-ė), -uika

§ 286. Vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas tarmėse (daugiausia žemaičių) padarytas su priesagos *-(i)ukas(-ė)* variantu *-(i)ūkas(-ė)* (apie jo kilmę žr. DaiktvDrR 140):

1) iš daiktavardžių, pvz.: *gudžiū̃kas* „aukštaitis“ KlvrŽ (LKŽ III 701), *kojū̃kai* „kojokai“ J; KlvrŽ; NmŠ; Mžk; Brs; „prie padų prilipę sniego gumulai“ Vdk; „lazda, medinė koja“ Prn (VI 296), *kojū̃kas* „t. p.“ K, *namūkas* „namisėda“ SD³ 48 (plg. Būga 1958: 271), *pasalū̃kas* „kas puola iš pasalų“ J; Kv; Rm (LKŽ IX 452), *pečiū̃kas* „petingas, plačiapetis žmogus“ J; Kv; Krž; Als; Slnt; Ms; Up; Klm; Kltn; Lkv; Plt; Trk (IX 732), *valiū̃kas* „kas turi daug valios, laisvės, išdykėlis, tinginys, padauža“ (plačiai paplitęs žemaičių tarmėje, pasitaiko ir kai kuriose vakarų aukštaičių šnektose, pvz.: Vl; Dt – LKŽ XVIII 29);

2) iš būdvardžių, pvz.: *apvaliū̃kas(-ė)* „kas apvalus“ Vrd; Jnšk (LKŽ I² 279), *plačiū̃kas(-ė)* „kas plačių pečių“ Vlk; Stč; Jnšk, *plačiū̃kė* „plati vieta“ Paį (X 50), *stačiū̃kas(-ė)* „kas šiurkštus, storžievis“ Kv; Vrd; Krš; Lkv; Btg; Škn; Rdn; „kas šneka paprasta, neišdailinta kalba“ DūnŽ; Kln; Žlp; Mžk; „kas stačias, atšokęs“ Lnkv; Lg; Rz (XIII 622), *žaliū̃kas(-ė)* „tvirtuolis, sveikuolis“ S. Dauk; M. Valanč; A 1885,25; Žem; Vaižg; DūnŽ; Kv; Vkš;

Sln; Pt; Mžš, *žaliū̃kė* „žalioji varlė“ VP 159; Kal; Yl; Krg; Plt; Sd; Pln; Žr (LKŽK).

Su kitu priesagos *-ukas* variantu *-uika* (apie jo kilmę žr. § 200) padarytas vedinys *baltùika* „balta karvė“ Rdš; Rod (LKŽ I² 621).

-iaukas, -iauka, -iaukė, -(i)uoka, -(i)uokė

§ **287.** *-iaukas*: *žaliaukaĩ* „žaliòs seilės, putos, vėmalai“ Vlkv (LKŽK);

-iauka: *žãliauka* „žalia dėmė“ Gs; „žalumynas (vaisius, daržovė)“ Gž; „žalias skystis“ Dg; „žalios seilės, putos, vėmalai“ Rod; Gž; „žali maurai“ Rmš; VšR (LKŽK);

-iaukė: *žãliaukė* „žalia dėmė“ Švn; Al; Mrk; Drsk; Dg; Kpč; „žalumynas (vaisius, daržovė)“ Vrn; Alv; Pv; Lp; „žalios seilės, putos, vėmalai“ Lp; KzR; Drsk; Al; Klvr; Nm; Dkš (LKŽK);

-(i)uoka: *vel(i)uoka* „velnias“ DP 26X; Bt Mt 14,26; NdŽ; KŽ, plg. vandenvardžius *Vašuokà* Sb, *Vãšuokas* Mlt (Vanagas 1970: 203; 1981: 368), la. *tę̃vuocis* „vyro tėvas“[7];

-(i)uokė: *ruduõkė* „rudmėsė“ SD¹ 154; SD³ 393; A. Baran; Mt; Mšk; Aln; Km; Sln; Ds; Al; Pkp (LKŽ XI 880), *žaliuõkė* „toks grybas“ Kos 135; A. Baran; Kvr; Svn; „žalioji varlė“ Jn(Rt); Plt (LKŽK), plg. vandenvardį *Šermuõkė* NmŽ (Vanagas 1970: 203; 1981: 329), vietovardį *Lyduõkiai* Ukm (Razmukaitė 1998: 25).

Tos priesagos gali būti priesagos *-(i)ukas(-ė)* apofoniniai variantai (ŽD 140).

-ėkas

§ **288.** Priesaga *-ėkas* lietuvių kalboje apskritai yra reta. Kiek dažniau su ja daromi deminutyvai, turintys atitikmenų latvių kalboje (žr. § 204), o ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ėkas* yra vos keli, pvz.: *kaklė̃kas* „saitas arkliams pririšti prie grąžulo“ Bd (LKŽ V 92), *lepė̃kas* „niekam tikęs žmogus“ Lp; Vs (VII 364), *merlė̃kas* „vandenyje įmirkęs pagalys“ Grv (VIII 39), *šlapė̃kas* „šlapias medis malkoms, šlapias pagalys“ Nč (XIV 1015), plg. dar *strapė̃kas* „medžio galas, pagalys, rąstagalys“ Slk; Ds; Sug; „lazda, kuoka“ Lkm (XIII 938) ir s.b.sl. *stropъ* „stogas, lubos“ (Būga 1959: 222).

Šį darybos tipą galėjo paskatinti gausūs slavų kalbos ypatybės turėtojų pavadinimai su *-'akъ*, plg. slavizmą *smalė̃kas* „dervingas pagalys“ iš gud. *смоляк* (ŽD 127).

---

[7] Būga 1958: 516–517; ME IV 178–179; ŽD 140; LVG 360, 361.

Vediniai su būdvardiniais afiksais

Vediniai su *-*i̯o*-

-is/-ys(-ė)

§ **289.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su šia darybos galūne lietuvių kalboje yra nemažai (Urbutis 1961: 45–47; DaiktvDr 364–365).

Šio tipo vedinių randame jau XVI–XVII a. raštuose. Ypač paplitęs NAttr *gyvis*. Kiti užfiksuoti atskiruose tekstuose. Vediniai *galvis* „didžgalvis" SD[1] 35, *juodis* Lex 69a, *klišis* SD[3] 124, 136, *kupris* SD[3] 66, *kuprys* „kas kuprotas" Lex 50a, 69, *nebylys* Ch[1] 8X, *plokštis* „plokštuma" SD[3] 299, *retis* „apleistas laukas" Lex 24a, *rėtis* SD[3] 85, 124, *senis* SD[1] 174, 176; SD[3] 422, *sūris* BB Job 10,10, *žiemys* „šiaurės vėjas" Lex 65, *žilis* „žilas žmogus" BP I 120_3 vartojami ir dabar.

Mažosios Lietuvos raštuose vartojami ir NAttr *kuršỹs* „Kuršių Nerijos ar Mažosios Lietuvos gyventojas" Lex 21a; KB II 66; Sch 192 (plg. *kur̃šis* „latvis" K II 25; J; M. Valanč; PPr 406, *kur̃šė* „kuršiškai užrištas mazgas" Žvr; Vl – LKŽ VI 972–973), *mėlȳniai* „mėlynai raudonos spalvos kopūstai" Lex 18a; C II 232; R II 228; MŽ II 101; K II 135; „mėlynoji ar raudonoji ropė" Lex 71a (plg. *mėlȳnis*/*mė̃lynis* „mėlyna spalva" K II 50, 196; LC 1884,4; Šmk; Skr; Šts; „mėlynos spalvos drabužis" Krsn; Kp; „mėlynos ar raudonos spalvos kopūstas" R; MŽ; [K]; „viržinių šeimos augalas" Q 95 – LKŽ VII 1032).

§ **290.** Ypatybės turėtojų pavadinimai su *-is/-ys(-ė)* turi aiškių atitikmenų latvių, prūsų, slavų ir germanų kalbose, plg. lie. *bė́ris* ir la. *bẽris* „bėras žirgas" (BKGF 66), lie. *sū́ris* ir pr. *suris* (Kese) E 688 (PKEŽ IV 369), pr. *malkis* „stinta" (Stint) E 579 (plg. la. *smal̃ks* „smulkus", žr. PKEŽ III 105), serb.-kroat. *mlâđ* (< **mold'ъ*), le. *nów, nowiu* „jaunas mėnulis" (Мартынов 1973: 22), go. *hairdeis* „piemuo" (plg. lie. *ker̃džius* LEW 242), *asneis* „padienis darbininkas" (Кубрякова 1963: 78; Polomé 1974: 109; Bammesberger 1990: 66–68).

Šio tipo vediniai atsirado daiktavardėjant būdvardžiams su *-*i̯o*- (aut. 1991: 16–17).

-ius(-ė)

§ **291.** Dabartinėje lietuvių kalboje produktyvūs darybos galūnės *-ius(-ė)* vediniai dažniausiai žymi profesiją; kategorinę ypatybės turėtojo reikšmę turinčių šio tipo vedinių yra mažiau (Urbutis 1961: 55–56; DaiktvDr 365–366, 410).

Iš XVII a. Mažosios Lietuvos žodyne „Lexicon Lithuanicum“ užfiksuotų 6 ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ius* 5 irgi žymi profesiją (*balnius* „kas dirba balnus“ 73, *kailius* „kailiadirbys“ 56a, 104a, *katilius* „katilų dirbėjas, taisytojas ar pardavėjas“ 56a, *kubilius* „kubilų meistras ar pardavėjas“ 19, 34, *puodžius* 88) ir tik vedinys *durnius* 64, 87a yra išlaikęs gryną ypatybės turėtojo reikšmę.

§ **292.** K. Sirvydo žodynuose tėra tik 4 galūnės *-ius* vediniai, žymintys profesiją: be minėtų NAttr *puodžius* SD[1] 33, 214; SD[3] 67 (šis vedinys paplitęs daugelyje senųjų raštų), *katilius* SD[1] 125 (dar R; MŽ II 296; K; J; BŽ 213, žr. dar Salys 1985: 274), *kubilius* SD[3] 301 (dar DP 170_2; N; K; J), čia dar randame vedinį *bičius* „bitininkas“ SD[3] 7 (dar R; N; K).

Tuo tarpu šio tipo vedinių, turinčių kategorinę ypatybės turėtojo reikšmę, čia yra kur kas daugiau: *barzdžius* „barzdyla“ SD[3] 22 (dar Alk – LKŽ I[2] 676), *grynius* (*grinius*?) „neturtėlis, nuogius“ SD[3] 91 (plg. *grỹnius* A 1885,274; J; Š, *grìnius* Rod; Lš – LKŽ III 612), *niekius* „niekadarys, įkyrus žmogus“ SD[3] 61, 198, 301 (dar C II 1034; Krz 154; [K]; Tat; Skr – LKŽ VIII 783), *pinigius* „kas turi pinigų“ SD[3] 292 (dar J; VŽ 1905,256; „išlaidus žmogus“ Upt – LKŽ IX 1043), *sekmius* „kas niekus kalba“ SD[3] 5 (dar Sut; N; „kas sakmes seka“ N; [K]), *smalsčius* „smaguris“ SD[3] 148 (dar SP I 212; MP 325; NdŽ), *utėlius* „kas utėlėmis apėjęs“ SD[1] 191; SD[3] 490 (paplitęs tarmėse, daugiausia rytų aukštaičių) ir tik iš K. Sirvydo žodyno žinomi NAttr: *burnius* „turintis didelę burną“ SD[1] 34, *kytrius* „gudruolis“ SD[1] 13; SD[3] 347.

K. Sirvydo žodynuose turbūt užfiksuota senesnė būklė negu „Lexicon Lithuanicum“ bei dabartinėje lietuvių kalboje. Mat darybos galūnė *-ius* veikiausiai atsirado iš *-is*/*-ys* dėl *(į)u* ir *(į)o* kamienų mišimo (plg. Leskien 1891: 171; DaiktvDrR 35–36 su lit.; Derksen 1996: 39–41), o vardažodiniai vediniai su *-is*/*-ys*(*-ė*) dažniausiai turi kategorinę ypatybės turėtojo reikšmę.

-ė

§ **293.** Lietuvių kalboje yra galūnės *-ė* ypatybės turėtojų pavadinimų, žyminčių konkrečius daiktus ir neturinčių atitinkamų vyriškosios giminės formų su *-is*/*-ys* bei *-ius* (Urbutis 1961: 54–55; DaiktvDr 366–367).

Tokių vedinių randame jau XVI–XVII a. raštuose, pvz.: *graižtė* „papuošalas“ BB Pat 11,22 (plg. *graižtis* „t. p.“ Kel 1881,22; G 84 ir *graikštùs, -ì* „gražus, puošnus“ BB 1 Moz 3,6; Vln[1] 144; M. Valanč; Nz; Klp – LKŽ III 502), *klišės* „žirklės“ SD[3] 227 (dar D. Pošk; N; [K], plg. *klìšė* „kreiva, kliša koja“ J), *plikė* DP 171_{29}; SD[1] 73; SD[3] 160, *tiesė* „dešinė ranka“ AK 13, 16; SP II 166; SD[3] 343 (dar Sut; Kos 56; [K]; Drsk; Kt; Ar; Klt; Sdk; Mlk – LKŽ XVI 188).

Šio tipo vediniai atsirado konkretėjant ypatybės turėtojų pavadinimams su *-is/-ys(-ė)*, plg. *klìšė – klìšis(-ė), plìkė – plìkis(-ė)* ir kt.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-(i̯)ē-* pasitaiko ir kitose baltų kalbose, plg. la. *smaile* „smaigalys; viršūnė" (MLLVG I 163); V. Mažiulis (PKEŽ I 420–421) šiam darybos tipui priskiria ir pr. *gudde* (Pusch) E 586 : **guda-* „sulinkęs".

Iš būdvardinio afikso *-i̯o-* atsirado ir kai kurios išvestinės priesagos, su kuriomis daromi ypatybės turėtojų pavadinimai.

-ojas/-ojis/-ojys/-ojus, -ienojas/-ienojis/-ienojys/-ienojus

§ **294.** Labiausiai paplitęs vedinys *vasarójus*, kuris žemaičių ir kai kuriose pietinėse bei rytinėse aukštaičių tarmėse turi senesnę formą *vasarójas* (vietomis pasitaiko ir *i̯o* kamieno variantas *vasarójis*, žr. LKA III Žemėl. Nr. 15), jau pateiktą K. Sirvydo žodynuose (SD[1] 44; SD[3] 85) bei Lex 80a. Ji tiksliai atitinka la. *vasarājs* (ME IV 484–485).

Nemažame aukštaičių tarmės plote vartojamas ir vedinys *sienójas* (su variantais *sienójis, sienójus*, žr. LKA III Žemėl. Nr. 13), užfiksuotas jau K. Sirvydo žodyne (SD[1] 181; SD[3] 6, 445), J. Jaknavičiaus Evangelijose (Ev[1] $88a_{3,6}$), S. B. Chylińskio Naujajame Testamente (Mt 7,3; Luk 6,42), „Sumoje Evangelijų" (174_8).

M. Daukšos Postilėje (9x) ir Zíetelos tarmėje (Vidugiris 1969: 160) randame vedinį *rytójas*. Dabar įprasta *u* kamieno forma *rytójus* čia daug retesnė (DP 318_{46}).

§ **295.** Tarmėse ir kai kuriuose raštuose paliudyti dar panašios reikšmės NAttr: *augójas* „laukinis serbentas" StngŽ 76, *avižojỹs* „avižos šiaudas" Šdš; Mrk; Lš; Kb; Lp (LKŽ I[2] 532), *lapojaĩ* „daržovių lapai" Lšk (ŽD 85), *pulkõjus* „pulkininkas" Lz (LŽ 209), *raitojas* „raitelis" (paplitęs liaudies dainose), *rugojaĩ* „rugių šiaudai" Kč; Nmn (LKŽ XI 893), *sėmenójis* „gegužės mėnuo" B 765; N; [K]; KŽ, *šeimynójas* Žem; Trš, *šeimynójus* „samdinys" DūnŽ (LKŽ XIV 612), *šilójas* K I 602; KzR; Grnk; Rs; Erž, *šilójus* „viržis" Jrb (XIV 794, 795).

Kai kuriose (daugiausia pietinėse) tarmėse su priesaga *-ojas* (su atitinkamais *i̯o* ir *u* kamienų variantais) imta daryti augalų virkščių pavadinimus, plg. *bulbójas* „bulvienojas", *uogójas* „uogienojas" ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 14). Jie turi atitikmenų latvių kalboje, pvz.: *brũklęnāji* „bruknienojai", *uog(ul)āji* „uogienojai" (LVG 285; BKGF 69).

§ **296.** Dėl priesagų *-ienis* (su pastarąja tarmėse irgi retkarčiais daromi virkščių pavadinimai, žr. § 343) ir *-ojas* mišimo atsirado sudurtinė priesaga *-ienojas* (irgi turinti *i̯o* ir *u* kamienų variantus), būdinga daugiausia

rytinėms tarmėms (LKA III Žemėl. Nr. 14, p. 29). Vedinys *pupienojai* (užr. *pupinaiey* SD[3] 19, *pupinoiey* SD[5] 16) užfiksuotas jau K. Sirvydo žodyne.

Mažojoje Lietuvoje ir kai kuriose kitose tarmėse dalis priesagos *-ienojas* vedinių turi visai kitą reikšmę, pvz.: *avižienójai* „avižų šiaudai" Lex 48; B 619; R; K; Lp (LKŽ I[2] 531, plg. *avižojỹs*), *rugienójai* „rugių šiaudai" Lex 71a; Q 305, 418; B 815; R II 294; Krz 124; N; J; „rugienos" K; Glv (XI 987, plg. *rugojaĩ*), bet plg. *pupienójai* „pupų stiebai" B 279; N; K. Mat priesaga *-ienojas* siejasi ir su priesaga *-iena*, su kuria lietuvių kalboje dažnai daromi vediniai, žymintys kultūrinių augalų augtąsias vietas (žr. § 116).

§ **297.** Lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimai su **-āi̯o-*, kaip matėme, turi atitikmenų latvių kalboje (§§ 301, 302). Jų galėjo būti ir prūsų kalboje. V. Mažiulis (PKEŽ II 140–142) vedinį *cassoye* „žalvaris" (Messing) E 526 laiko priesagos **-āi̯o-* vediniu iš balt. **kasā-* „šviesumas" (: ide. **kᵘek'* „šviesti", plg. s.ind. *kā́śate* „pasirodo, šviečia").

Latvių kalbos tarmėse išliko ir būdvardžių su *-ājs*, pvz.: *miglājs rîts* „miglotas rytas", *mālājs kalniņš* „molingas kalnelis" (LVG 284–285; BKGF 69). Lietuvių kalboje jie visi sudaiktavardėjo.

-ijas/-ijis/-ijus, -ija/-ijė

§ **298.** Jau XVI–XVII a. raštuose paplitęs vedinys *galvìjas*. Seniesiems raštams buvo būdingi ir NAttr *prekijas* „pirklys", *žūklijas* (apie pastarąjį žr. DaiktvDrR 153), plg. dar *medijas* BB 1 Moz 10,9; 25,27; Ps 91,3; B, *medijis* C I 998, *medija* „medžiotojas" Lex 51a; Q 622; J, *medijė* „brakonierius" Lex 106; C II 984; „medžių vagis" N; [K] (bei pr. *medies* „medžiotojas" (Jeger) E 696, žr. PKEŽ III 120–121), *beprotijà* „kvailys" J bei tarminius *treinìjas, treinijà* (užfiksuotas jau Lex 57, 69; C I 1151), *treinìjis, trainìjas, trainijà, trainìjus* „vežimo dalis, traininis" (LKA I 191; LKŽ XVI 529, 735–736).

Latvių kalbos tarmėse išliko būdvardžių su *-ijs*, pvz.: *sālijs* „sūrus", *mālijs* „molėtas", *vidijs* „vidurinis" (LVG 276–277; BKGF 68). Lietuvių kalboje jie beveik išnyko, plg. nebent seniesiems raštams būdingą būdvardį *vienatijas/vienatijis* „vienintelis" (LKŽ XIX 179–180) bei *laukijas(-a)* „laukujis" End (LKŽ VII 180).

-ėjas/-ėjis

§ **299.** Iš pradžių su šia priesaga irgi buvo daromi vardažodiniai vediniai. Iš *mẽdė* „miškas, giria" padarytas NAttr *medėjas/medė̃jas* MŽ; [K]; Sch 88; BsMt II 37; A 1884,19; S I 345–346; S. Dauk; V. Kudir; J. Bil; Plv; Snt (ŽD 84; LKŽ VII 983–984), *medė́jis* „medžiotojas" N; Jn, iš *prẽkė* – NAttr *prekėjas/prekė̃jas* BB 3 Moz 25,50; GN Mt 13,45; Apr 18,11; [K]; S. Dauk; M. Valanč; A 1884,409; V. Kudir; J. Bil; End, *prekė́jis* „pirklys" S. Stan (ŽD 83; LKŽ X 598).

Gal čia priskirtini ir vediniai *molėjas* „malėjas“ Ds; Rod (LKŽ VIII 335) : *mōlė* „malimas“, *pjūvėjas* „pjovėjas“ BB Rut 2,3; 2,4; Mt 13,30; Q 459; MKr 74; N; (d)Vs (ŽD 83; LKŽ X 45) : *pjūvė̃* „pjūtis“, *talkėjas* „talkininkas“ S. Dauk; NdŽ : *talkà*.

§ **300.** Latvių kalbos tarmėse pastebėta vardažodinių būdvardžių su *-ējs*, pvz.: *galējs* „galinis“[8]. Vienas kitas jų yra sudaiktavardėjęs, plg. *sarkanējs* „rausvas“ ir *sarkanēji* „rusvi saulėlydžio debesys“ (ME III 720), kuršininkų *rudanēj(a)* „raudė“ (Urbutis 1981: 171).

Vardažodinių vedinių su *-ēįo- būta ir slavų kalbose, pvz.: piet.sl. *bṛzějь* „greita upės tėkmė“ : *bṛzъ* „greitas“ (Sławski 1974: 87). W. P. Schmidas (1960: 24–26) randa atitikmenų ir mesapų kalboje, plg. mesapų *polaidehias* ir lie. *paláidas*, la. *palaidējs*.

Prabaltų laikais priesaga *-ēįo- buvo įtraukta į veikėjų pavadinimų darybos paradigmą. Be to, istoriniu požiūriu vardažodinės ypatybės turėtojų pavadinimai su darybos galūne *-įo- yra ir atitinkami priesagos *-tāįo- (< *-tā + *-įo-) vediniai (DaiktvDrR 112–117).

Keletas ypatybės turėtojų pavadinimų priesagų atsirado afiksui *-įo- prisijungus ir prie kai kurių kitų būdvardinių priesagų, kilusių iš *-to-/-tā.

-ytis/-ytys(-ė)

§ **301.** Pirmiausia minėtini NAttr *ausỹtė* „žieminė kepurė su ausimis“ Vrd; Kal (LKŽ I² 504), *avižỹtis* „toks audeklas, austas per 8 ar 10 nyčių“ Grg (I² 532), *blakỹtis* „audeklas, kurio apmatai dvisiūliai“ Skdv; Grg; Prk; I. Simon (I² 878), *eglỹtis* „eglutėmis austas audinys“ Dr, Lkv; Lnk (II² 1052), *lamstỹtis* „rievelėmis austas audeklas“ Kos 151; J; Klp; KlvrŽ; Kl; Brs; Vvr; Slnt (VII 114), *šlakỹtės* „tokios veislės bulvės“ Rt, *šlakỹtis(-ė)* „šlakuotas galvijas“ Kal; Kl (XIV 1001).

Dauguma šių vedinių gali būti dar darybiškai susiję su priesagos *-ytas(-a)* būdvardžiais (t. y. jie gali būti laikomi galūnės *-is(-ė)* vediniais), plg. *ausýtas(-a)* „su ausimis (apie kepurę)“ J; Kal (I² 503), *blakýtas(-a)* „su peršovomis“ BzF 100; Prk; Rdm (I² 878), *eglýtas(-a)* „su eglutėmis, eglėtas“ I. Simon; Vlkv; Mrj (II² 1052), *lámstytas/lamstýtas(-a)* „lamstuotas“ BzF 33; Ms; Slnt; Tv; Brs (VII 114), *šlakýtas(-a)* „šlakuotas“ Šts; Plt (XIV 1000).

§ **302.** Žemaičių tarmėje vartojami vediniai *vókytis/vokytỹs* „vokietis“, *šiaulýtis* „šiaulietis“ (LKA III Žemėl. Nr. 10, 110, plg. dar ŽD 356; Skardžius 1968: 240). Iš „Lexicon Lithuanicum“ (20) žinomas vedinys *seserýčiai* „brolių vaikai“ (plg. *seseryčia*, žr. § 305).

---

[8] LVG 280; Вулане 1986; Laumane 1989.

Panašią priklausymo reikšmę turi la. *latvītis* „latvis“, *vācītis* „vokietis“, *tautītis* „jaunuolis iš svetur“ (LVG 387; DL 239–240). Galbūt ji slypi ir prūsų kalbos asmenvardžiuose (pvz., *Moldite, Bludit, Waikitte*, žr. Trautmann 1925: 182) bei vietovardžiuose (*Lankiten, Pelitte, Pelkyten*, žr. Gerullis 1922: 257 tt.). Mat prūsų kalbos tekstuose nėra užfiksuota aiškių deminutyvų su **-ītįo-* (plg. § 244).

§ **303.** A. Nepokupnas (1985), remdamasis prūsų kalbos vietovardžiuose randama priesaga *-owiten, -awiten*, iškėlė mintį, kad sudėtinė priesaga *-*oųītįo-* (< **-oųo-* + **-ītįo-*), su kuria slavų kalbose daromi tėvavardžiai, buvusi bendra slavų ir vakarų baltų kalbų inovacija. Tačiau priesagos *-owiten, -awiten* prūsų kalbos vietovardžiuose galėjo atsirasti dėl prūsiškų formų lenkinimo (plg. le. *-owicy*)[9], juo labiau kad baltų kalbose priesagos **-oųo-* būdvardžiai yra labai reti. Lietuvių kalbos būdvardžiai *lapāvas* „lapo spalvos“, *linävas* „lino žiedo spalvos“ veikiausiai padaryti pagal slavizmų *ružävas, vyšniävas* pavyzdį (ŽD 397). Prūsų kalbòje priesaga **-oųo-/-eųo-* dažniausiai įeina į kitų priesagų sudėtį, pvz.: acc. sing. *drūktawingiskan* „griežtą, kietą“ (gestrengen) III 119_{11}, nom. sing. *ginnewings* „draugiškas“ (gewaltige) III 85_{1-2} ir kt. (SV 44). Tie vediniai irgi neturi senosios priklausymo, kilmės reikšmės, kurią išlaikė slavų kalbų būdvardžiai su **-oųo-* (plg. s.b.sl. *Petrovъ* : *Petrъ* ir s.ind. *Vaiṣṇavaḥ* : *Viṣṇuḥ*, žr. Meйе 1951: 275).

Slavų kalbose vediniai su **-ītįo-* irgi dažniausiai turi priklausymo, kilmės reikšmę, pvz.: piet. sl. *božȉtʼь* „Dievo sūnus“, *brȁtitʼь* „brolio sūnus“ ir kt. (Sławski 1976: 55 tt.). Be to, čia su šia priesaga nuo seno dažnai buvo daromi asmenvardžiai, genčių, vietų vardai[10]. Baltų (ypač lietuvių) kalbose tam reikalui buvo dažniau vartojamas kitas priesagos **-ītįo-* variantas **-eitįo-* (plg. §§ 307–308).

§ **304.** Latvių ir slavų (kaip ir lietuvių) kalbose yra keli vediniai su **-ītįo-*, išlaikę gryną ją ypatybės turėtojo reikšmę, pvz.: *lēnītis* „šiltas pietų vėjas“ : *lēns* „šiltas“, *jaunīte* „marti; jaunoji; jaunoji motina; pamotė“ : *jauns* „jaunas“ (DL 240); piet.sl. *golȉtʼь* „nuogas, vargšas žmogus“ : *golъ* „nuogas“ (Sławski 1976: 57–58).

Galimas daiktas, šio tipo vediniai turi atitikmenų ir germanų kalbose, plg. s.vok.aukšt. *jungīdi* „žvėries jauniklis“ (Mezger 1953).

Visa tai leidžia manyti, kad priesagos **-ītįo-* ypatybės turėtojų pavadinimai yra baltų, slavų ir germanų kalbų inovacija.

---

[9] Plg. Gerullis 1922: 212–213; Górnowicz 1974.

[10] Vondrák 1924: 598–599; Rospond 1937; Taszycki 1946: 27 tt.; Cuřin 1964: 9–92; Lindert 1967: 40–45; Vaillant 1974: 333 tt.

Iškeltos kelios priesagos *-*ītįo*- kilmės versijos. F. Spechtas (1944: 341) ją bandė tiesiogiai susieti su *ī* kamienu (apie jį žr. §§ 166–169). F. Mezgeris (1953) ją kildino iš ide. *-*tįo*- (šio požiūrio kritiką žr. Solta 1966: 35). Abi hipotezės stokoja tvirtesnės atramos baltų kalbose. Kaip matėme, kai kurie lietuvių kalbos vediniai su *-*ītįo*- dar yra išlaikę darybos ryšį su priesagos *-*īto*- būdvardžiais (žr. § 301). Tad veikiausiai *-*ītįo*- susidarė priesagai *-*īto*- sulipus su afiksu *-*įo*-. Su juo baltų, slavų ir germanų kalbose irgi imta daryti ypatybės turėtojų pavadinimus (žr. §§ 289–290).

Vėliau baltų kalbose priesaga *-*ītįo*- buvo panaudota deminutyvams (žr. § 244) daryti.

-yčia

§ **305.** Kelis vedinius su šia priesaga randame senuosiuose raštuose, pvz.: *brolýčia* „brolio duktė" Lex 20; C I 402; Q 103 (t. p. B; N; K; „pusseserė" JR 69), *karvelyčia* „karvelio patelė" SD[1] 37; SD[3] 72; SP I 369 (t. p. N; [K]), *meškerýčia/meškeryčià* „meškerykotis" C I 98 (t. p. MŽ 28; [K]; Sl; Ps; Srv; Paj – LKŽ VIII 89), *seseryčia* „sesers duktė" Lex 78; C II 527; Q 474 (t. p. MŽ; K; L; Rtr; „pusseserė" N, plg. serbų *sèstrić*, žr. Mezger 1953: 118).

Šio tipo vedinių yra ir tarmėse, pvz.: *dárklyčia* „keistai apsitaisęs žmogus" J I 296, *káulyčia* „labai liesas žmogus" J; Ms; „arklių kojų liga" Grz; Kp; Lk; Ms (LKŽ V 432), *kempyčià* „sudžiūvęs žmogus" J II 75, *kerýčios* „burtai" R II 370; N; K; J; Žm (LKŽ V 609), *lovyčià* „ėdžios" Lp; Mrk; „girnalovis" Ut; Vdn; Kb (VII 667), *mazgýčia* „tinklą mezgant vartojama lentelė" N; [K]; J, *žalktýčia* „žalčio duktė" G 122; A. Baran; Ds (LKŽK).

Nemažame aukštaičių tarmės plote su priesaga *-yčia* daromos netekėjusių moterų pavardės, pvz.: *Baltrušáityčia, Jankýčia, Pakálkyčia* (LKA III Žemėl. Nr. 112, p. 121–122). Tokių pavardžių užrašyta jau XVII a. šaltiniuose (Maciejauskienė 1991: 263 tt.).

Priesagą *-yčia* turi ir vandenvardžiai dviejuose nesusisiekiančiuose arealuose: pačiame pietiniame Lietuvos plote ir Žemaičiuose, pvz.: *Ylyčià* Smn, *Šarkýčia* Lbv, *Kalnyčià* Krž (Vanagas, 1970: 141–142, 402). Šio tipo helonimų yra ir Rytų Lietuvoje (Bilkis 1998: 92, 200), plg. vietovardį *Karalýčia* Ign (Razmukaitė 1998: 82).

Priesaga *-yčia* maždaug atitinka la. *-īša*. Su ja kai kuriose latvių kalbos tarmėse daromi *nomina feminina* (pvz.: *vẹ̄verīša* „audėja") ir moterų pavardės (pvz.: *Akmenĩša, Grimbeȓģĩšą*, žr. LVG 377; Rūķe-Draviņa 1960).

§ **306.** J. Otrębskis (GJL II 258) kėlė mintį, kad priesaga *-yčia* atsiradusi iš *-ytė* dėl *įā* ir *(į)ē* kamienų mišimo bei dėl. sl. *-ica* įtakos. Tačiau

pateiktieji duomenys leidžia manyti, kad priesaga *-yčia* gali būti sena. Kadangi baltų kalbose kadaise su darybos galūne **-ā* (vėliau ją išstūmė galūnė **-(i̯)ē-*) buvo plačiai daromi *nomina feminina* (žr. §§ 159–162), tai visai gali būti, kad priesaga *-yčia* yra net senesnė už *-ytė* (t. y. **-īti̯ā* : **-īti̯o-* kaip **-tāi̯ā* : **-tāi̯o-*). Tuo atveju *i̯ā* ir *(i̯)ē* kamienų mišimas ir slaviška priesaga *-ica* bei slavizmas *-inyčia* (plg. § 141) galėjo turėti konservuojamą poveikį, padėjusį priesagai *-yčia* išlikti ir labiau paplisti Rytų Lietuvoje.

Pažymėtina, kad ir priesagos *-aitė, -utė, -ūtė* tarmėse turi *i̯ā* kamieno variantus *-aičia, -učia, -ūčia*, su kuriais daromos netekėjusių moterų pavardės, patekusios jau į XVII a. šaltinius (Maciejauskienė 1991: 262 tt.), plg. dar priesagą *-ėčia* (žr. § 322).

-ietis/-ietys(-ė)

§ 307. Vediniai su šia priesaga paprastai turi priklausymo ar kilmės reikšmę. Ypač senas yra vedinys *vókietis/vokietỹs(-ė)*, paplitęs visame aukštaičių tarmės plote (LKA III Žemėl. Nr. 10), užfiksuotas XVI–XVII a. raštuose (DP 457_{42}; SD[1] 94; Lex 23a; C I 460) ir tiksliai atitinkantis la. *vāciētis* (ME IV 492).

Nemažoje aukštaičių tarmės dalyje su priesaga *-ietis(-ė)* dabar plačiai daromi asmenų pavadinimai pagal gyvenamąją arba kilmės vietą, pvz.: *joniškiētis, panevėžiētis, vilniētis* ir kt. (Lenkevičiūtė-Norkaitienė 1983; LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 115). Šio tipo vediniai turi atitikmenų latvių kalboje, plg. *raūnēniētis* „Raunos gyventojas“ (LVG 388; BKGF 98).

§ 308. Jau senuosiuose raštuose paliudyti vediniai *prašaliētis* „nevietinis, kitos šalies žmogus“ DP 8X (t. p. M. Valanč; A 1884,380; „pašalinis žmogus“ Žml; „praeivis“ NdŽ - LKŽ X 561), *prašalniētis* „kitos šalies žmogus“ SE 215_9; KN 117; Ch 2 Moz 12,43; 12,45; Rut 2,10; Bt Luk 17,18, plg. dar *pašaliētis* „svetimas, pašalinis žmogus“ Žem; Jnšk; „iš kitur atvykęs, nevietinis žmogus“ Skr (IX 553).

Tarmėse vartojami dar NAttr *apylinkiētis* Trgn, *aplinkiētis* „apylinkės gyventojas“ Grž; Trgn; Svn (LKŽ I[2] 245), *giminiētis* „giminaitis“ Bt Mr 6,4; Ds (III 310, plg. la. *savietis* „t. p.“ LVG 388), *kaimiētis* J, *laukiētis* Brž, *laukiniētis* „laukininkas, ūkininkas“ Žg; Škn (LKŽ VII 180, 181), *seseriētė* „seserėčia“ Mrk; Prn (ŽD 360), *sodiētis* „kaimietis“ Brž (LKŽ XIII 274), *šeimyniētis* „namiškis“ Str; Lkm; Ad; Tvr; Prng; „samdinys“ A. Baran; Ds; Ml; Krns; Ad (XIV 609).

-eitis(-ė)

§ 309. Jau B. Vilento Evangelijose (109) užfiksuotas NAttr *prašaleitis* „svetimšalis“ (t. p. S. Dauk; reikšme „atėjūnas, nevietinis žmogus“ paplitęs šiaurės žemaičių tarmėje, žr. LKŽ X 561, plg. *prašalietis*, žr. § 308).

Žemaičių tarmėje randame ir daugiau vedinių su šiuo priesagos *-ietis(-ė)* variantu, išlaikiusiu senąjį dvibalsį *ei*, pvz.: *pašaleĩtis* „nekviestas svečias" Sd (LKŽ IX 552, plg. *pašaliẽtis*), *treineĩtis* „trikampis" S. Dauk; Slnt, *treineĩtė* „vežimo dalis, treininis" Gršl (XVI 735), plg. dar *tarneitė* (žr. § 246) bei pavardes *Gineĩtis, Kiauleĩtis*, vietovardį *Vyžeĩčiai* „Rokiškio valsčiaus kaimas" (ŽD 361), pr. *Muntileitis, Swanieyten* (Gerullis 1922: 256; Būga 1958: 427).

-aitis(-ė)

§ **310.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su šia priesaga lietuvių kalboje išliko labai nedaug. Ypač senas vedinys *žemaĩtis/žemaĩčiai* (apie jo istoriją žr. Zinkevičius 1993), randamas jau XIII a. pradžios rusų istoriniuose šaltiniuose (Salys 1930: 6–9), paplitęs XVI–XVII a. lietuviškuose raštuose.

Senuosiuose raštuose pastebėti NAttr *klebonaitis(-ė)* „klebono sūnus ar duktė" C II 204; Q 396; SapGr 19; N, *prašalaĩtis/prašaláitis* „ateivis, svetimšalis" BB 2 Moz 12,19; 12,48; 20,10; Joz 8,23; BP II 383; Lex 37a; C I 98, 996 (turimas ir tarmėse), *tėvykštaitis* „įpėdinis" DP 575_{26}, 611_{17}, 620_{28}; SD[3] 57 (dar Sut; N; Gmž), *velýkaitis/velykáitis* „Velykų margutis" Lex 66a; C II 186 (paplitęs tarmėse) bei prie jų besiglaudžiantis *našláitis/našlaĩtis* DP 307_{35}, 335_{33}, $336_{5,8}$; SD[1] 165; SD[3] 402; Ch[1] Jn 14,18 (plg. Salys 1985: 39).

§ **311.** Tarmėse (daugiausia žemaičių) randame dar vedinius *brólaitis/broláitis* „brolio sūnus" Rs; „pajaunys" Šl; Klk; Sk; Sml; Lnkv, *brólaitė/broláitė* „brolienė" Lz; „brolio duktė" Rs; „pamergė" Grk (LKŽ I[2] 1068), *gimináitis/giminaĩtis(-ė)* S. Stan; J I 432; Kv; Ldvn; Rtn; Ds (ŽD 359; LKŽ III 309), *girináitis/girinaĩtis* „girios gyventojas; neišauklėtas žmogus" J; Kv; Rs; Ll (LKŽ III 341), *kálvaitis(-ė)* „kalvio sūnus ar duktė" Jn(Kv), *kalvaĩtis* „kalvos gyventojas" J, *karaláitis/karalaĩtis(-ė)* „karaliaus sūnus ar duktė" N; J; D 101; Dkš; Smn (LKŽ V 258), *ketvirtokáitis* „kas turi ketvirtą dalį valako" Grv (V 670), *laukináitis/laukinaĩtis* „laukų gyventojas" J; Kv; Vdk; Erž; Krtv; Gr; „žemaitis" Šmk (VII 180–181), *miškinaĩtis* „miško ar pamiškės gyventojas" Škn; Pp; Krtv (VIII 289), *namūnaĩtė* „ūkininko duktė" J; (d)Grk (VIII 537), *pašalaĩtis(-ė)* „pašalinis, svetimas žmogus" Rs; Rdn; Užv; Krš „kitos šalies žmogus" Krz 33; „kas gyvena pakraštyje" J; Lk; Krš (IX 551), *priešalaĩtis* „kaimo pašalyje gyvenantis žmogus, kampininkas" J; Jrb; Vl; „į kitų reikalus besikišantis žmogus" Grš (X 688), *saváitis* „giminaitis" Prng; Dv (XII 233), *seseráitis* „sesers sūnus" Krkl, *seseráitė* „sesers duktė" Krkl; Ms (XII 437), *sliunkáitis* „tinginys, slunkius" Šts (XIII 17), *sūnáitis* „vaikaitis" Ašb; I. Simon; Grv; Lz (XIV 150), *tėvynáitis/tė́vynaitis/tėvynaĩtis* (paplitęs šiaurės žemaičių tarmėje), *tėvūnáitis/tė́vūnaitis/tėvūnaĩtis* „ūkininko sūnus, turto paveldėtojas" (paplitęs pietų žemaičių tarmėje).

§ **312.** Kaip rodo šie pavyzdžiai, dauguma ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-aitis(-ė)* turi priklausymo, kilmės reikšmę. Iš jų veikiausiai kilo tėvavardžiai su *-aitis(-ė)* (plg. Skardžius 1954: 29 tt.), kadaise paplitę dideliame vakarų Lietuvos plote maždaug iki Nevėžio upės (Zinkevičius 1977; Maciejauskienė 1977: 160–161). Vėliau pastarieji virto pavardėmis. Dabar šiaurvakariniame žemaičių ir vakariniame pietų aukštaičių tarmių plote su priesaga *-aitis* dãromos neoficialios nevedusių vyrų pavardės, pvz.: *Galdikáitis, Kerváitis, Šimkáitis* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 111, p. 119). Dar didesniame žemaičių tarmės plote su priesaga *-aitė* daromos netekėjusių moterų pavardės, pvz.: *Liutkáitė, Budráitė, Kẽvišaitė* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 112, p. 120).

Ypatybės turėtojų pavadinimai padėjo pamatą ir lietuvių kalboje dabar labai paplitusiems deminutyvams su *-aitis(-ė)* (žr. § 245).

§ **313.** Vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas su *-aitis* randamas ir latvių kalboje, pvz.: *tautaitis* „tautietis“, *čakāraitis* „kerplėša, kerėža“, *puškaitis* „ožkų varpelis“ (Laumane 1991). Daug dažniau su priesaga *-aite-* latvių kalboje daromi kuopinės prigimties vietų pavadinimai (žr. § 125).

Ypatybės turėtojų su **-oitịo* buvimą prūsų kalboje veikiausiai rodo vietovardžiai *Norrayte, Padrawaiten* (Gerullis 1922: 255), galbūt asmenvardžiai *Wargoyte, Dykoyte, Lycoyte, Staboyte* (Trautmann 1925: 180–181).

Priesagos **-ītịo-, *-eitịo-, *-oitịo-* veikiausiai yra tos pačios priesagos apofoniniai variantai, plg. lie. *vókytis* ir *vókietis*, la. *vācītis* ir *vācietis*, lie. *gimináitis* ir *giminiẽtis*, *pašaláitis* ir *pašaliẽtis*, lie. *saváitis* ir la. *savietis* „giminaitis“ (plg. Skardžius 1963: 316). Tik turbūt nuo seno skyrėsi jų paplitimas: variantai **-ītịo-, *-oitịo-* buvo būdingesni vakariniam, o **-eitịo-* – rytiniam baltų kalbų arealui.

-(i)otis(-ė)

§ **314.** Ši priesaga atsirado prie būdvardinės priesagos **-āto-* prisijungus afiksui **-ịo-*.

Daugumà vedinių su *-(i)otis(-ė)* dar yra išlaikę ryšį su priesagos *-otas(-a)* būdvardžiais, pvz.: *ąsõtis* PPr 250; LTR(ŠIl); Slv (ŽD 351; LKŽ I² 329, plg. *ąsótas,-a*), *barzdõtis* „kas su barzda“ Blv; Ds, *barzdõtė* „bulvė su ilgomis šaknimis“ Rk (LKŽ I² 675, plg. *barzdótas,-a*), *bėr(i)õtė* „bėra kumelaitė“ Trgn (I² 766, 771), *gyslõtis* „trauklapis“ Ob; Mrs; Alk; Grž; Als; Sl; Nm; Alv; Vrb; Sn (III 356, plg. *gyslótas,-a*), *šakõtis* „šakotas medis ar pagalys“ Kp; Vvr; „toks kepinys“ Užp; „tokia milo rūšis“ Ggr (XIV 425, plg. *šakótas,-a*).

Šio tipo ypatybės turėtojų pavadinimai padėjo pamatą kai kuriems vandenvardžiams su *-otis(-ė)*, pvz.: *Ìlgotis* ŠIl, *Margõtė* Srj (Vanagas 1970: 190),

plg. dar pr. *nagotis* „geležinis puodas“ (Erintop) E 349 (PKEŽ III 168), *sarote* „karpis“ (Carpe) E 576 (PKEŽ IV 64–65).

Iš jų kilo ir deminutyvai su *-iotė* (žr. § 247).

-očius(-ė), -očia, -očias

§ 315. XVI–XVII a. raštuose randame NAttr *pilvočius* BB Job 15,12; SD[3] 24,92.

Tarmėse vedinių su *-očius(-ė)* yra gerokai daugiau, pvz.: *apgaudlõčius* „apgavikas“ Grg (LKŽ I[2] 192), *bámbočius* „bambotas arklys“ Ggr (plg. *bámbotas,-a* „su didele bamba“ IM 1856,47; P; Šts – LKŽ I[2] 635), *barzdõčius* „kas su barzda“ BsP III 242; Švnč; Sb; Kp; Tvr; „tokia žolė, ožkabarzdis“ Dkšt; Rš; Vrnv; Rod (ŽD 352; LKŽ I[2] 675, plg. *barzdõtis*), *durnavõčius* „neprotingas, neatsargus žmogus“ Tvr (Otrębski 1934: 124), *galvõčius* „kas geros galvos, išmintingas“ M. Valanč; A. Baran; BM 178; J; JV 576; Sdk; Sb; Tvr (ŽD 352; LKŽ III 859, plg. *galvótas,-a*), *garbanõčius(-ė)* „kas garbanotais plaukais“ S. Dauk; Slnt; Vkš (LKŽ III 113, plg. *garbanótas,-a*), *gyslõčius* „trauklapis“ Tvr; Bd (III 355–356, plg. *gyslõtis*), *gunklõčius* „kas daug gumbų turi“ Tv (III 734, plg. *gùnklotas/gunklótas,-a*), *gudrõčius* „gudruolis“ BM 178; Srv; Vvr; Gž (III 698), *karpõčius* „kas su karpomis“ N; [K]; Bn (V 309; plg. *kárpotas,-a*), *kepenõčius(-ė)* „kas serga kepenų liga“ N; [K]; J, *kuprõčius* „kuprys“ N; K; BsP III 218; Vkš; Rtn; Tvr (ŽD 353; LKŽ III 933, plg. *kuprótas,-a*), *ligõčius(-ė)* „pasiligojęs žmogus“ J; Pvn; Als (ŽD 353; LKŽ VII 478; DūnŽ 176, plg. *ligótas,-a*), *patrankõčius* „triukšmadarys“ Klvr; Mrj; Rdm; Pns (LKŽ IX 628), *putõčius* „kas putoja“ Rod; „kas daug plepa taškydamasis seilėmis“ Bd; Tvr; Rod; Sn; „įniršęs žmogus“ Ad (ŽD 353; LKŽ X 1135, plg. *putótas,-a*), *seilõčius* „seilius“ Tvr; Vrn (ŽD 353; Grinaveckis 1991: 175), *ūsõčius* „kas su ūsais“ N; Dkš; Gs; DrskŽ; „toks vandens gyvis“ Mrs (LKŽ XVII 553).

§ 316. Kadangi lietuvių kalboje yra slavizmų su *-očius* (pvz.: *kapõčius* „mirusiųjų laidotojas“, *kylõčius*' „kas turi kylą“, *sylõčius* „stipruolis“), tai J. Otrębskis (1934: 123) Tverečiaus tarmės apraše iškėlė hipotezę, kad pati priesaga *-očius* yra atsiradusi iš sl. *-ač* (kaip *-orius* – iš sl. *-arь*, žr. DaiktvDrR 16 su lit.). Tačiau turint omeny, kad dauguma priesagos *-očius* vedinių turi atitikmenis su priesagos *-otas(-a)* būdvardžiais, pagrįstesnė atrodo P. Skardžiaus (ŽD 353) ir V. Urbučio (DaiktvDr 355) nuomonė, kad priesaga *-očius* atsirado lietuvių kalbos dirvoje, prie priesagos *-otas* prisijungus galūnei *-ius*, t. y. priesagos *-očius* vediniai istoriniu požiūriu yra galūnės *-ius* vediniai. Be to, ir J. Otrębskis po kurio laiko šiek tiek sušvelnino savo hipotezę ir „Lietuvių kalbos gramatikoje“ (GJL II 255–

256) pažymėjo, kad kai kurie vediniai su *-očius* gali būti traktuojami kaip galūnės *-ius* vediniai iš priesagos *-otas* būdvardžių. Antra vertus, V. Grinaveckis (1991: 175–178) įžiūri netiesioginę minėtų slavizmų įtaką lietuviškiems vediniams su *-očius*, nes žemaičių ir pietų aukštaičių tarmės priesagoje *-očius* turi šioms tarmėms nebūdingą afrikatą *č*. Tačiau tai gali rodyti ir vedinių su *-očius* minėtose tarmėse naujumą.

§ **317.** Greta vedinių *gyslõtis, gyslõčius* yra ir vedinys *gyslõčia* „trauklapis" SD³ 4; R; N; BzF 113; P. Su ta pačia priesaga *-očia* padarytas ir vandenvardis *Ramõčia* Klm (Vanagas 1970: 185).

Greta vedinio *bámbočius* (žr. § 315) turimas ir vedinys *bambõčias* „bambotas vaikas" Užv (LKŽ I² 635), greta *ligõčius* (žr. § 315) – *ligõčias* „ligotas žmogus" Užv (VII 478).

-uotis(-ė)

§ **318.** Senuosiuose raštuose randame NAttr *raupsuotis* MP 76, 310, 320; SE 6_4 „kas serga raupsais", *raupuotis* „kas serga raupais" SE 10x (t. p. A. Baran; „kas raupuotas, sirgęs raupais" Pc – LKŽ XI 313, plg. būdvardžius *raupsúotas,-a, raupúotas,-a*).

Tarmėse šio tipo vedinių yra šiek tiek daugiau, pvz.: *akuõtė* „atakusi aguona" Paj, *akuõtis* Srv; Šol; Jnšk; Ds, *akuotuõtis* „kas su akuotais" Ds (LKŽ I² 89, 90, plg. *akúotas,-a, akuotúotas,-a*), *kęsuõtė* „kemsuota vieta, pieva" S. Dauk; Plt; Brs (V 646, plg. *kęsúotas,-a*), *kailinuõtis* „kas su kailiniais" S. Dauk; Šts (V 53, plg. *kailinúotas,-a*), *kuoduõtė* „kuoduota višta" Brs; Ds (VI 906, *kuodúotas,-a*), *lapuõtė* „lapuota šluota" Grž (VII 158, plg. *lapúotas,-a*), *piniguõtis* „kas turi daug pinigų" S I 191; Pkr; Šlč (IX 1043, plg. *pinigúotas,-a*), *raguõtis(-ė)* „kas su ragais" LTR(Užp); Kv; Btg; Bgs; Ut; Rz, *raguõtis* „velnias" LTR(Sln); Ds; „stulpas su šakomis puodynėms džiauti" Slč; „toks dešimties nyčių audeklas" Kp (XI 42, plg. *ragúotas,-a*), *rainuõtė* „rainas audeklas" J (plg. *rainúotas,-a*), *ruduõtė* „rusva višta" Grž (XI 881), *šlakuõtis(-ė)* „kas šlakuotas" Šts; Varn; Prk, *šlakuõtė* „perlavištė" Jn; Kv (XIV 1003–1004, plg. *šlakúotas,-a*), *ūsuõtis* „kas su ūsais" Ds; „kas su akuotais" Dgl (XVII 553).

Dauguma ypatybės turėtojų pavadinimų su *-uotis(-ė)* dar yra išlaikę ryšį su priesagos *-uotas(-a)* būdvardžiais, t. y. istoriniu požiūriu dar gali būti laikomi galūnės *-is(-ė)* vediniais (plg. ŽD 354; DaiktvDr 351; GJL II 256).

-uočius(-ė), -uočia; -učas, -učia

§ **319.** Minėti vediniai *raupsuotis, raupuotis* (žr. § 318) S. B. Chylińskio Biblijos vertime turi variantą *raupsuočius* Ch¹ 8x; Ch 2 Kar 7 (turinys), *raupsuo-*

čius „kas serga raupais“ Ch 3 Moz 14,2 (t. p. L 391; „kas raupuotu veidu“ Dglš – LKŽ XI 312), plg. dar *garbinuočius* „kas garbanotais plaukais“ Lex 55a (ir *garbinuotas,-a* „su garbiniais“ Lex 55a; [K]; NS 782).

Tarmėse vartojami dar keli šio tipo NAttr, pvz.: *akúočius* „kas su akuotais“ Rdm (LKŽ I² 89, plg. *akuõtis*), *gauruõčius* „kas su gaurais“ Ign (plg. *gaurúotas,-a*, žr. Grinaveckis 1991: 177), *gauruõčė* „gauruotas grybas, paberžis“ Vlkš (LKŽ III 171), *kailinuõčius* „kas su kailiniais“ Prk (V 53, plg. *kailinuõtis*), *kuoduõčius* „kas su kuodu“ Brs (VI 906, plg. *kuoduõtė*), *piniguõčius* „kas turi daug pinigų“ J; Pgg; Klvr; Gs; Lp (IX 1043, plg. *piniguõtis*), *puikuõčius* „puikuolis, išdykėlis“ MŽ; K; Sch 75; KrvP(Pln) (LKŽ X 855), *raguõčius* „gyvulys su ragais“ K I 504; Jnš; „velnias“ LTR (Dkk); Psn; „išpuikęs, išdidus žmogus“ MŽ; KrvP(Krž), *raguõčė* „trispyglė, dyglė“ Srj (XI 40, plg. *raguõtis,-ė*), *turtinguõčius* „kas turtingas“ Dkšt (Grinaveckis 1991: 177), *ūsuõčius* „kas su ūsais“ K; Dg (XVII 554, plg. *ūsuõtis*).

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, dauguma priesagos *-uočius(-ė)* vedinių turi atitikmenų su priesaga *-uotis(-ė)*. Taigi priesaga *-uočius(-ė)* veikiausiai yra *i̯u*-kamienis priesagos *-uotis(-ė)* variantas. Beje, V. Grinaveckis (1991: 177) čia įžiūri ir slaviškos priesagos *-ač* įtaką.

§ **320.** Vediniai *kuoduõtė, kuoduõčius* turi variantą su *-uočia* – *kuoduočia* „kuoduota višta“ KlvD 144.

Gal dėl deminutyvų su *-utis(-ė)* (plg. § 230) įtakos greta vedinių *gauruõčias, gauruõčė* atsirado ir variantų su *-učas, -učia*: *gaurùčas* „jonvabalis“, *gauručia* „gauruotas piengrybis“ J.

-ėtis(-ė), -ėčias, -ėčia

§ **321.** Tarmėse vartojamas vos vienas kitas vedinys su priesaga *-ėtis* (< *-ėtas* + *-is*), pvz.: *eglė̃tis* „naminis eglute austas audeklas“ Trk (LKŽ II² 1051, plg. *eglė́tas,-a*), *lapė̃čiai* „lapės kailis, lapenos“ J (plg. *lapė́tas,-a*), *lašinė̃tis* „pyragaitis su lašiniais“ Žem, *šukė̃tis(-ė)* „kas šukėtas“ J; Gs; Vl; Nmn; Pl; Slnt; Ds; Kp; Trgn; Vrn (LKŽ XV 329, plg. *šukė́tas,-a*), *varškė̃tis* „virtinis ar pyragaitis su varške“ Žem; BsP II 106; Škn; Sln; „varškės paplotėlis“ Vrn; (LKŽ XVIII 313, plg. *varškė́tas,-a*).

Su šiais vediniais, matyt, siejasi ir senųjų raštų NAttr *šešuolėtis* Mž 473₁₄, 543₁₇; VlnE 158₁₀; MTP 22a₂ ir žemaičių tarmėje vartojamas jo variantas *šašúolėtis* „šešėlis“ (užfiksuotas jau ŽCh 304; S. Dauk; M. Valanč; P – LKŽ XIV 540–541), padarytas iš žodžio *šešúolis*, būdingo XVI–XVII a. Mažosios Lietuvos raštams (Fraenkel 1936: 181–182; ŽD 351; Specht 1944: 13; Karaliūnas 1987: 182).

§ **322.** Priesaga *-ėtis* turi šiuos paradigminius variantus:

-ėčias: *drūžėčias* „drūžėtas audeklas“ J I 355 (plg. *drūžė́tas,-a*);

-*ėčia*: *broléčia* „brolio duktė“ SD[1] 177; SD[3] 22, 431; Švnč (LKŽ I[2] 1069), *dukteréčia* Sb; Kp; And (II[2] 812), *lauméčia* „laumės duktė“ Kp (plg. *laumétas,-a* „su laumėmis“ Varn – LKŽ VII 190, 191).

Vediniai su *-*no-*

-*inas*, -*ina*

§ **323.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga -*inas* yra vos keletas. Pinigo vieneto pavadinimas *áuksinas* – tai tiesiog sudaiktavardėjęs būdvardis *áuksinas*(-*a*) „auksinis“, vartotas senuosiuose raštuose, plg. dar *dróbinas* „drobinis audeklas“ A. Baran; J; Sdb; Rm; Pg; Srv; Lnkv; Jnšk (LKŽ II[2] 739) ir *dróbinas*(-*a*) „drobinis“ BB 2 Moz 28,42; 3 Moz 6,10; J; Š.

§ **324.** Kitų atitinkamų vedinių su -*inas* kilmė nėra tokia aiški. Antai S. Karaliūnas (1974: 201–203) vedinyje *ãkstinas* „spygliuotas dyglys; spaiglys, padaigslis; šakalys; lazdelė rambiems gyvuliams varyti“, kuris siejasi su *akstìs* „smailas pagaliukas, kartelė; virtinė, kirbinė“ (LKŽ I[2] 85–87), įžiūri heteroklitinę formą balt. **asti* : **astn̥*, plg. s.ind. *ásthi* : gen. sing. *asthnáḥ*, av. *asti* : *asta(n)* (žr. dar Hamp 1953).

Nežinia, ar mirusiųjų dievo vardas *Vēlinas* > *Vélnias* (plg. la. *velns* ME IV 532–533) yra baltiškas priesagos *-*ino*- vedinys[11], ar gal jis irgi išsirutuliojo iš kokios nors heteroklitinės linksniavimo formos, plg. het. *wellu* „mirusiųjų ganykla, pieva“ (jis gali būti kilęs iš **welnu* ar **welšu*), gr. Ἠλύσιος (<**wl̥nutiyo*) „priklausantis mirusiųjų pievai“, s.r. *Велесъ* „galvijų dievas“ ir kt.[12]

Galima įžvelgti vedinių *kirmìs* : *kirmuõ* : *kir̃minas* (visi jie daugiausia vartojami žemaičių tarmėje, žr. LKA III 135–136) kaitą, plg. la. *cirmis* : *cirmens, cirmenis* : *cirmiņš, cirminis, cirmins* (ME I 386; EH I 273); lo. *vermis* : *vermen (vermina)* „kirminas“ (Specht 1944: 181; Откупщиков 1967: 263; 1967a: 125–126).

Su *i*-kamieniu *pentìs* (apie jį žr. DaiktvDrR 90) siejasi ir vedinys *pentìnas* (plg. s.b.sl. *pętьno*[13]), plg. dar *kul̃kštinas* ir *kulkšnìs*.

§ **325.** Neabejotinai antriniai yra tokie NAttr kaip *kelinai* „kelnės“ C I 977 (plg. *kelinės*, žr. § 327), *pleperìnas* „plepys“ Tv; Šts (LKŽ X 146), *stìpinas* (: *stipẽ* „sagties liežuvėlis“ Kos 54; Ds; Lkm; „lovelis prie girnų lanko, į

---

[11] Plg. A. Juškos žodyne ir jo surinktose dainose užfiksuotą senesnę žodžio *vėlẽ* formą *velẽ* bei *velỹs* „velionis“ VoK 121; TS 1898,5–6 (LKŽ XVIII 606, 633), *vel(i)uoka* „velnias“ (žr. § 297), ypač la. *Vels* „mirusiųjų dievas“, *velis* „vėlė; Vėlinės“ (ME IV 530; Gimbutienė 1970; 1985: 168 tt.; Smoczyński 1989: 39).

[12] Plg. Puhvel 1969; Ivanov, Toporov 1973; Инд. 824.

[13] Trautmann 1923: 214; ŽD 243; GJL II 187–188.

kurį įstumiamas milinys“ Užp – LKŽ XIII 793), *žìrginas* J; Jsv; Krs, *žir̃ginas* Bsg, *žìrginai* Žr, *žirginaĩ* „lapuočių medžių sėklų ankštys“ Ds, *žmõginas* „žmogaus išmatos“ Prk (LKŽK).

Nemažas kiekis vandenvardžių ir helonimų su priesaga *-inas* (pvz.: *Jùdrinas* Tl, *Daũsinas* Krž, *Gar̃dinas* Pn ir kt., žr. Vanagas 1970: 154–156; Bilkis 1998: 105–106) rodo, kad priesagos *-inas(-a)* būdvardžiai kadaise buvo linkę daiktavardėti, plg. dar pr. *asvinan* „kumelės pienas“ (Kolbmilch) E 694 (ПЯ A–D 135–138; PKEŽ I 106 su lit.; Eckert 1995: 54–56) ir lie. *ašvà* „kumelė“. Be to, iš tokių sudaiktavardėjusių būdvardžių baltų kalbose kilo deminutyvai (žr. §§ 239–241) ir *nomina masculina* su **-ino-* (žr. § 187). Vėliau priesagą **-ino-* ėmė stumti naujesnės formos priesaga **-inįo-* (žr. §§ 327–330).

Taigi skiemeniniam indoeuropietiškajam sonantui **n̥* virtus mišriuoju dvigarsiu *in* baltų kalbose neatpažįstamai sumišo senojo heteroklitinio linksniavimo liekanos su naujesniais sudaiktavardėjusiais priesagos **-ino-* būdvardžiais.

§ **326.** Keli ypatybės turėtojų pavadinimai padaryti ir su priesagos *-inas* variantu *-ina*, pvz.: *auksina* „auksinas“ BB Ps 56,1; 57,1; 59,1; 60,1, *smulkinà* „smulkmena“ Šlčn (LKŽ XIII 219).

-inis(-ė)

§ **327.** Lietuvių kalboje daiktavardėdami būdvardžiai su šia naujesnės formos priesaga dažnai gauna ypatybės turėtojų reikšmes, tokiu būdu susidarė labai produktyvus NAttr darybos tipas (ŽD 257–259; DaiktvDr 344–346).

Šio tipo vedinių užfiksuota jau XVI–XVII a. raštuose. Nuo raštijos pradžios paplitęs vedinys *krūtìnė*. Dažnas senuosiuose raštuose dabar išnykęs vedinys *kilpinis* „šaunamasis lankas“. Kiti užfiksuoti atskiruose tekstuose.

Dalis jų vartojama ir dabartinėse tarmėse, pvz.: *bergždinė* „bergždžia karvė“ SD[3] 84, 132, *dešimtinė* SD[3] 38; Ch[1] Mt 23,23, *kailiniai* SD[1] 62; SD[3] 126; Lex 67; SE 224_7, *kaklinė* „paskutinioji“ DP 293_{43}, *kaktinė* „kaktos raištis“ BB Ekli 45,14; SD[1] 85, *kelinės* „kelnės“ SD[1] 32, 133, 184; SD[3] 65, 301, 452; KlG 70 (plg. dar trumpinį *kelnės* Ch[1] Mr 28,42), *kempinė* VlnE 218_{11-12}; SD[3] 67, *krūminis* „krūminis dantis“ Lex 12a, *kruvinis* „raupsuotas žmogus“ BP I 192, *lapinė* „palapinė“ BB 3 Moz 23,42; Ps 81,4; BP I 163_{24}; II 136_{11}; Lex 57a, 80a; „lapės kailio kepùrė“ Lex 38, 63, *marškiniai* SD[1] 17, 62; SD[3] 33, 80, 125; Lex 47, *naginės* Lex 66a, *pirštinės* SD[1] 154; SD[3], 376, *rytinė* „rytojus“ VlnE 120_5; BP II 394; MP 325, *sėklinė* „sėklinis augalas“ C II 351, *šaltinis* BB Ps 74,15; SP 1x, *šoninė* SD[1] 162; SD[3] 398, *vakarinė* „vakarienė“ DP 3x; SD[1] 192; SD[3] 477.

§ **328.** Kiti dabar išnykę ar reti, pvz.: *apskritinė* „bumburas, gumulas" SD^3 66, 69 („valstiečio žemė viename plote" Sut), *apskritinis* „rutulys, kamuolys" Mž 315_2; BB Išm 11,7; Job 12,14; Ps 97,5, 98,10; BP II 32_{23} (t. p. B; [K]; „ratas, lankas" J), *aužuolinė* „ąžuolinė malka" Lex 27, *balsinė* „balsis" Mž 7x (t. p. K II 320), *beržinė* „beržinė malka" Lex 18 (plg. *beržìnė/béržinė* „beržo rykštė" BM 290; Pln; „vaistai iš beržo pumpurų, apipiltų degtine" Skr; Ggr; „devintinės" Kos 236 – LKŽ I^2 727), *drebulinė* „drebulinė malka" Lex 33, *dvibalsinė* „dvibalsis" Mž 13_{12} (t. p. K I 300), *alksninė* „alksninė malka" Lex 30, *ypatinė* „asmuo" Mž $23_{16,17}$, 76_4, 373_8; BP I 65_{18}; DP 143x („atskira vieta; valgymas skyrium nuo visų" J; „gėlių lysvė, lova" BŽ 223), *kadaginė* „kadaginė malka" Lex 102a, *kelinė* „kojinė, blauzdinė" SD^1 98; „kelnių viena pusė" C II 145 (t. p. J), *kruopinė* „kruopų dešra" Lex 44a, *medinis* „tetervinas" Lex 18; C I 336, *pūkinė* „toks pūkuotas kirminas" SD^3 679 („pūkų patalas" Vaižg; GŠ 351; NdŽ), *prėskinės* (žr. § 341), *sanbalsinė* „priebalsis" Mž 7x, *skroblinė* „skroblinė malka" Lex 27, *smegeninė* „dešra iš smegenų" Lex 60a (t. p. NdŽ; „galva" LTR(Gršl); Alv; „išmintis, protas" Vlkv; Mrj – LKŽ XIII 139), *svietinis* „pasaulietis" DP 497_{18}, 499_4 (t. p. Sut), *šiltinės* „karštosios versmės" SD^3 34 (t. p. Sut; N; [K]; NdŽ), *vakarinė* „vakarinis vėjas" KlG 61; Lex 105 (t.p. Q 618; Bb Sir 43,18), *velksninė* „svaidyklė" BB Job 41,20 (plg. *veĩksnė* „velksmas" BsP III 203(Brt); Pb – LKŽ XVIII 640), *viršinė* „viršūnė" SD^1 193; SP I 310_{27} (t. p. KŽ).

Kai kurie iš jų yra aiškūs naujadarai, rodantys, kad šis darybos tipas buvo produktyvus jau raštijos pradžioje.

§ **329.** Latvių kalboje atitinkamų vedinių su *-in(i)s(-iņš), -ine* yra labai nedaug, pvz.: *austriņš* „rytų vėjas"[14], *kaimiņš* „kaimynas" (plg. lie. *káiminis/kaimìnis,-ė* „kaimietis" Alk; Gs; Srv – LKŽ V 56, žr. dar Skardžius 1963: 316), *zleciņi* „zlekų žmonės"[15], *mellines* „mėlynės", *zemines* „žemuogės", *vecine* „senė" (LVG 312–313), *ceĩmine* „paprastasis kelmutis" (plg. lie. *kelmìnė/kélminė* „t. p.", žr. Reķēna 1995: 96). Mat latvių kalboje su šia priesaga imta dažnai daryti deminutyvus, kurie lietuvių kalboje yra labai reti (žr. § 242).

Ypatybės turėtojų pavadinimų su **-inįo-* galėjo būti ir prūsų kalboje, plg. lie. *drēvinė* „statinaitė riebalams laikyti" Pkr (LKŽ II^2 692) ir pr. *drevine*

---

[14] Šis vedinys kai kurių tyrinėtojų (LVG 313; BKGF 78; aut. 1994: 30) buvo lyginamas su lie. *aũštrinis* „žiemryčių vėjas" Klp; Plng; Kim (LKŽ I^2 515). Tačiau A. Girdenis J. Kazlauskui skirtoje konferencijoje (1994 11 04) iškėlė mintį, kad pastarasis galįs būti skolinys iš latvių kalbos.

[15] Kai kuriose pietinės ir rytinės lietuvių kalbos tarmėse su priesaga *-inis(-ė)* irgi daromi asmenų pavadinimai pagal gyvenamąją ar kilmės vietą, pvz.: *adùtiškinis, kaunìnis, dū́kštinis* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 116).

„(drevinis) kubilas“ (Bőte) E 393 (PKEŽ I 223–226)[16], lie. *šóninė* ir pr. *grawyne* „šoninė (vežimo lenta)“ (Tuncbret) E 304 (PKEŽ I 404; Eckert 1995: 54). Nežinia, ar šiam darybos tipui priklauso ir pr. *aulinis* „aulas“ (Schaft) E 503 (taip BKGF 78), nes jis gali būti ir *o* kamieno, t. y. padarytas su **-ino-*, plg. minėtą vedinį *aswinan* (žr. § 325). Prūsų kalbai, atrodo, būdingesnė priesaga **-ino-*, o ne **-inįo-* (Kaukienė 1994a: 16).

§ **330.** Vienas kitas žodis, kuris sinchroniniu požiūriu atrodo esąs priesagos *-inis(-ė)* vedinys, gali būti kilęs iš heteroklitinio linksniavimo liekanų (plg. priesagos *-inas* vedinius, žr. § 324). S. Karaliūnas (1992) mano, kad *ožìnis*/*óžinis* „pietryčių, pietų vėjas“ nėra priesagos *-inis* vedinys iš žodžio *ožỹs* (taip GJL II 192), bet kaip ir la. *āzenis, āzinis, az-aîds* „vidurdienis“ kilęs iš balt. **ā́ź(en/n̥)*, plg. s.ind. *áhar-/áhan-* „diena, dienos šviesa“, taip pat lie. *áudinis* : *áudenis* „šiaurės rytų vėjas“ : *áudra* kaitą (Karaliūnas 1990: 86).

-inys(-ė)

§ **331.** Kai kuriose tarmėse (daugiausia vakarinėse) ir raštuose vartojamas vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas ir su vėlesniu priesagos *-inis(-ė)* variantu *-inys(-ė)*:

1) iš daiktavardžių, pvz.: *drobinỹs* „marškiniai, drabužis“ K; Vd (plg. *drobìniai*/*dróbiniai*/*drobiniaĩ* „drobiniai drabužiai“ Plik; Dov; Klp; Skd, *drobìnis,-ė* „lininis“ LKŽ II² 739), *galvinỹs* „gudragalvis“ Kair; Šauk; „mokytas žmogus“ BsP II 74; „kortų dama“ Kv (plg. *gálvinis* „šiaudų kūlelis stogui; kortų dama“, *galvìnis,-ė* „galvos; galvos formos; svarbus“ LKŽ III 84), *kailinỹs* „kailiniai“ Užv; Alv (V 52, plg. *kailiniaĩ*, žr. § 327), *kūginỹs* „tvartas“ DP 412₇, 534₈; J; G 93; BM 434; Alz; Pnd; Pkp; Sl; Dkk; Kp (plg. *kūgìnis,-ė* „kūgio formos“ Ggr – LKŽ VI 775), *pakulinỹs* „iš pakulų austas, prastas audeklas“ Alk; Raud (plg. *pãkulinis* „t. p.“ Brs; Snt; Lnkv; Stak; Al; Gs; Žgn, *pakulìnis*/*pãkulinis,-ė* „austas iš pakulų“ LKŽ IX 212), *pašukinỹs* „iš pašukų austas audeklas“ Pbs; Srv; Vs; Stak; Al; Srv; Dv; „stori pašukų siūlai“ Mrk (plg. *pãšukinis*/*pašukìnis* „iš pašukų austas audeklas“ Lnkv; Vgr; Brs; Lkm; Akm; Up; Ėr; Jrb; Ssk; Jnš; Lš; Ds, *pašukìnis,-ė* „iš pašukų austas“ LKŽ IX 588), *pieninỹs* „pienpuodis“ Krok; Smn; Vs; Pn (ŽD 262, plg. *píeninis*/*pienìnis,-ė* „duodantis pieno; skirtas pienui laikyti; iš pieno pagamintas; susijęs su pienu; skirtas pienui perdirbti“), *ratinỹs* „verpimo ratelis“ LTR(Žg); Pš; Šl; Škn; Žml; Akm; „kiekis, telpantis į vežimą, skirtą šienui vežti“ Rod (ŽD 262; LKŽ XI 243–244, plg. *ratìnis* „ratelis“, *rãtinis*/*ratìnis,-ė* „rato“), *skalinỹs* „pliauska skaloms skaldyti“ J; Vl

[16] Kitaip žr. Trautmann 1910: 323; SV 162; Eckert 1993: 227–228.

(ŽD 262; LKŽ XII 705, plg. *skalìnis* „t. p." Šl; Als; Vkš; „šokis su skalomis" Ggr, *skalìnis,-ė* „iš skalų nupintas; iš skaloms tinkamo medžio; turintis skalios uolienos" LKŽ XII 705–706), *skarinỹs* „rankšluostis" Prl (plg. *skarìnis* „t. p." Nč; Mlt; Švnč; Kls; Rod; Lz; SkrT; „audeklo gabalas" Grv; Dv; Dbč, *skarìnis,-ė* „skirtas laikyti drabužiams; panašus į skarą" LKŽ XII 757);

2) iš būdvardžių, pvz.: *baltiñỹs* „akies baltymas" Lex 104a; C II 942; K; „kiaušinio baltymas" Lex 33a; K; „baltinamas audeklas" J (plg. *baltìnis,-ė* „baltas"), *bergždinỹs(-ė̃)* „bergždžias, nevaisingas gyvulys" Brs; „kas neturi vaikų" J; Gl; Trk (LKŽ I² 763, plg. *bergždinė*, žr. § 327, *beȓgždinis,-ė* „bergždžias, nevaisingas"), *dryžinỹs* „dryžuotas audinys" M. Valanč; J; Šts; Als; „žmogaus apdaras, išvaizda" Slnt (II² 735, plg. *dryžìnis,-ė* „dryžuotas"), *ilginỹs* „aukšto ūgio žmogus" Vlk (plg. *ilgìnis* „sienojas, ant kurio suneriamos gegnės" Dglš; Grv; Tvr; Dsn; „kartis kam nors kabinti" Lš; „ilgakotis dalgis" Ad, *ilgìnis,-ė* „tiesus, ištisas, nesulamdytas" LKŽ IV 50), *juodinỹs* „toks valgis iš kraujo" J; Skdv; „namų darbo margas audeklas" J; Rdm; Bd (IV 403), *marginỹs* „t. p." J; Skr; Plv; Pn; Al; Up; Ds; Ob; „raštas, ornamentas" Vl; Bgs; „kas sudarytas iš ne vienos spalvos daiktų" Tl (VII 853, plg. *margìnis,-ė* „iš margo audeklo"), *ploninỹs* „plonas audeklas" J; Als (ŽD 262; LKŽ X 305, plg. *plonìnis,-ė* „plonasis, laibasis"), *skaninỹs* „gardumynas" S. Dauk; M. Valanč; J; DūnŽ; Plng; Kal; Pp; Vkš; Vvr; Šts (LKŽ XII 737).

Gerokai dažniau su priesaga *-inys* daromi veiksmažodiniai vediniai, daugiausia veiksmo rezultatų pavadinimai (DaiktvDrR 63–64, 96, 195, 214–215).

-inga, -ingis(-ė); -angas(-a), -engė, -(i)ungis/-ungys(-ė)

§ **332.** Lietuvių kalboje, kaip ir kitose baltų kalbose, su priesaga *-ingas(-a)* plačiai daromi būdvardžiai (ŽD 106–120; BūdvDr 556–558). Tačiau su jais siejasi vos keli ypatybės turėtojų pavadinimai. Priesagą *-inga* turi *kregždingà* „kregždė" (nuo seno vartojamas žemaičių tarmėje, randamas D. Poškos, S. Daukanto raštuose, žr. LKŽ VI 121), gal čia priklauso ir *lakštìnga* „lakštingala" BzF 132; Pgg (VII 96, apie jo darybą žr. LEW 337) bei iš dalies priesaga *-ala* išplėstas vedinys *lakštiñgala,* jei tai nėra perdirbtas skolinys iš vok. *Nachtigall* (taip – Szemerényi 1960: 221 tt.; iš dalies – Endzelīns ME II 416). Visai neaiškios darybos, bet semantiškai artimi yra žodžiai *blẽzdinga* „kregždė" (užfiksuotas jau BB 3 Moz 11,19, dabar paplitęs žemaičių tarmėje, žr. LKŽ I² 907–908), *kúolinga* „čiurlys" Ds; Sb; Pnd (VI 912).

§ **333.** Priesagos *-ingas(-a)* paradigminį variantą *-ingis(-ė)* turi: *burlingis* „kas valgydamas apsilaisto" LMD(Šlv), *burlìngė* „perrūgęs pienas; prasta

sriuba“ Vlk (I² 1192), *klibiñgis* „išklypęs, raišas žmogus ar gyvulys“ J; Erž; VšR (VI 75), *kliviñgis* „kas linguoja į šonus“ N; [K]; J II 168, *krìvingis* „susisukęs daiktas“ Br; Slnt (ŽD 121; LKŽ VI 660), *lakštingė* „lakštingala“ LTR(Pnd); Pšl; Ad (VII 97), *rùsingis* „rusas“ Zt (ZtŽ 567), *šlivingis* „kas kreivomis kojomis“ N(Rg); [K]; BzBk III 70; KŽ.

§ 334. Vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas padarytas ir su šiais priesagos *-ing-* apofoniniais variantais:

-angas(-a): *žabángai* (plačiai paplitęs XVI–XVII a. raštuose, vartojamas ir dabar tarmėse: Pl; Brst; Užp; Ūd; Mšk; Kair; Ds), *žabángos* „spąstai“ VlnE 4; BM 72, 449; Tl; Všn; Pln; Plt; Plv; Tj; Gs; Mrc (LKŽK, plg. pr. *slango* „žąslai, žabokliai“ (Gebys) E 452, žr. PKEŽ IV 128–130, jei tai ne skolinys iš vok. *Stange*, žr. Dini 1991: 78);

-engė: *juodengė* „tokia mėlyna uoga“ Dbč (LKŽ IV 399);

-(i)ungis/-ungys(-ė): *aklungỹs* „aklas žmogus, arklys“ J I 9, *burliuñgė* „skystas purvas“ Lp; „prasta sriuba“ Dglš; Nmn; Kls; Dg, *burliuñgis* „klampynė“ Q 401; Krz 158; [K]; „nutukėlis“ J; Skr; Gs; Vrn (LKŽ I² 1193), *lakštuñgė* „lakštingala“ NS 1331; BM 187; Grž; Pc (VII 98), *muruñgis* „paniuręs žmogus“ Šmk (VIII 433), *pluduñgė/plùdungė* Ms; Als; Slnt; Dr; Plt, *pluduñgis/pludùngis/plùdungis/pludungỹs* „nerimtas žmogus, plevėsa“ J; Krp; Tv; Erž; Šv; Slnt; Pln; Užv; Krš (X 322), *varliùngis* „varlius, mažas vaikas“ Rdm (LKŽ XVIII 275), *žaliuñgis* „žali neprinokę rugiai, vaisiai“ Lkm; Trgn, *žaliuñgė* „žalios uogos, obuoliai“ Klt (LKŽK); čia gal priklauso neaiškios darybos *mėšlùngis/mėšluñgis/mėšlungis* K; J; Žem; Skr; Vlkv; Lk; Šv; „žalčialankis“ J; Lnkv; Rm; Pc; „karpažolė“ R; P; K, *mėšlungė* „mėšlungis“ LC 1878,31; Kv; „žalčialankis“ Kos 238; Pc (LKŽ VIII 97).

§ 335. Labai reti atitinkami vediniai ir latvių kalboje, pvz.: *teterīga* „teterva“, *lakstīga-la* (plg. lie. *lakštiñgala, lakštìnga,* žr. § 332), s.la. *baridſe* „našlaitė“ (LVG 371).

Prūsų kalboje būdvardžiai su priesaga **-ingo-* daug dažniau daiktavardėdavo ir gaudavo ypatybės turėtojo reikšmę, pvz.: *naunīngs* „naujatikis“ (Newling) III 87_8, *ragingis* „elnias“ (Hircz) E 65, acc. pl. *poklusmingins* „pavaldinius“ (Unterthanen) III 91_1 (Kaukienė 1994: 9). Prie šių vedinių šliejasi ir gentivardis *jotvingiai*, kuris veikiausiai iš pradžių reiškė „Jotvos gyventojai“ (Būga 1961: 153–156; Salys 1985: 406–407).

Kad tokia daryba vakarų baltų kalbose yra sena, rodo prūsų, jotvingių ir kuršių vietovardžiai bei asmenvardžiai su *-ing-* ir jos variantas *-ang-*, *-ung-*[17]. Be to, prūsų (plg., pvz.: *Balyngen, Stabingen, Marang, Marunge, Wadangen*,

[17] Būga 1961: 136; Gerullis 1922: 247; Trautmann 1925: 174; Савукинас 1966: 172; Zinkevičius 1987: 20, 42; Vanagas 1994; 1996: 113–120.

žr. Gerullis 1922: 247), kuršių ir jotvingių gyventose vietose užfiksuota vandenvardžių ir helonimų su *-ing-, -ang-, -eng-, -ung-*, pvz.: *Liólinga* Šlv, *Alangà* Trg (plg. la. *aluôgs* „versmė, akivaras"), *Drubéngis* Prn, *Babrùngas/Bābrungas* Plt (Vanagas 1970: 91–92, 134, 168–169, 203, 410; Bilkis 1998: 54, 126–127, 159).

Čia dar reikia turėti omenyje, kad ir minėti lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimai su *-ing-, -ang-, -ung-* irgi vartojami daugiausia vakarinėse ir pietinėse tarmėse (žr. §§ 333–334), kurios labai artimos vakarų baltų kalboms (plg. Mažiulis 1994; Vidugiris 1996; 1998; aut. 1999).

§ **336.** Vakarų baltų areale buvo ir būdvardžių su priesaga **-ingo-* paplitimo centras. Mat prūsų kalboje būdvardžiai su ja buvo daromi ne tik iš vardažodžių (kaip lietuvių ir latvių kalbose), bet labai dažnai ir iš veiksmažodžių, pvz.: *auschaudīwingins* „patikimus" (getrewe) III 53_{14-15} : *auschaudītwei* „pasitikėti" (vertrawen) III 27_{11}, *Druwīngin* „tikintįjį" (gleubigen) III 119_{13} : *druwīt* „tikėti" (gleuben) III 45_{10} ir kt. (Kaukienė 1994: 9).

§ **337.** K. Būga (1961: 789–796) atkreipė dėmesį į ypatingą baltų kalbų būdvardžių su *-ingas* ir germanų kalbų ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-ing-* (ji irgi turi variantus *-ang-, -ung-*) darybos panašumą, plg. lie. *vargìngas*, la. *vārdzîgs* „vargingas" ir s.vok.aukšt. *arming* „vargšas žmogus", lie. *galìngas*, la. *varîgs* „stiprus" ir s.vok.aukšt. *mahting* „stiprus žmogus" ir kt. A. Vaillant'as (1970; 1974: 494) baltų kalbų priesagą *-ingas* buvo linkęs laikyti germanizmu. Tačiau tai visai neįtikima (Skardžius 1972: 96).

§ **338.** Baltų kalbų vediniai su **-ingo-* augte suaugę su visa baltų kalbų darybos sistema.

1. Baltų kalbose greta priesagos **-ingo-* turime ir seną priesagą **-ino-* be determinatyvo **-g-*. Pažymėtina, kad kai kurių būdvardžių su priesaga **-ingo-* ir **-ino-* reikšmė visai sutampa, plg. s.lie. *kruvingas* „kruvinas" ir *krùvinas*, s.b.sl. *krъvьnъ* „kruvinas" (ŽD 120). Be to, baltų kalbose daiktavardėdami priesagos **-ino-* (ypač naujesnės formos priesagos **-iņo-*) būdvardžiai irgi linkę gauti ypatybės turėtojo reikšmę (žr. §§ 325–329).

2. Baltų kalbose prie priesagos **-ino-* prilipo ir determinatyvas **-d-*. Antai su priesaga *-ind-* padarytas gentivardis *galindai*, kurio pirminė reikšmė galėjo būti „gale gyvenantys" (plg. lie. asmenvardžius *Galìnis* ir *Galindžius*) ir kuris savo daryba panašus į anksčiau minėtą gentivardį *jotvingiai* (žr. § 335). Priesagą *-ind-* randame vietovardžiuose: pr. *Karwinden, Stabynden*, lie. *Gelind-ėnai* Pln, *Nerìnd-aičiai* Tl, lietuviškose pavardėse *Dalìnda, Dubrindỹs, Tilindỹs*[18], vandenvardyje *Kelinda* Pln (Vanagas 1970: 167).

[18] Gerullis 1922: 223; Savukynas 1963: 322; Skardžius 1973: 55–56.

Priesaga *-ind-* turi variantą *-and-*, su kuriuo, kaip ir su *-ang-*, padaryta vandenvardžių, pvz.: *Gylánda* Pgg, *Samándis* Smal ir kt. (Vanagas 1970: 91), plg. dar vedinius su *-und-* (pvz.: *klabùndas* „griaumedis", *klabùnda* „kas klupčioja" DaiktvDrR 152) ir minėtus vedinius su *-ung-*.

Kai kurie priesagų *-ing-/-ang-/-ung-* (resp. *-ind-/-and-/-und-*) vediniai (ypač vandenvardžiai) gali būti kilę iš išplėstų heteroklitinio linksniavimo formų liekanų, plg. lie. *Suviñgis*, pr. *Sawange* ir lie. *Savẽlis, Savẽnė*, pr. *suge* „lijimas" (Reynen) E 49; arba lie. *Krūvandà* ir *Krúoja*, la. *kràuja* „status upės krantas, skardis" (Karaliūnas 1987: 190–191, plg. dar Krahe 1959: 242–243).

§ **339.** Tuo tarpu germanų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimai su *-ing-*, atrodo, neturi tokių aiškių istorinių ryšių su kitais giminiškais darybos tipais. Be to, gotų ir kai kuriuose kituose seniausiuose germanų kalbų rašto paminkluose jų labai rēta. Beveik nėra šio tipo vedinių, kurie turėtų atitikmenų visose ar daugelyje germanų kalbų ir galėtų būti laikomi pragermaniškais. W. Meidas (1967: 198 tt.) mano, kad jie paplito gana vėlai, jau atskirose germanų kalbose, be to, ne visose iš karto vienodai plačiai: daugiausia jų randama sen. islandų kalboje (Munske 1964: 8–38; Bennett 1966: 657). Skandinavijoje užfiksuota ir daugiausia vietovardžių su *-ing-* (Udolph 1994: 149–161). Gal ten ir ieškotinas jų paplitimo centras?

Taigi kyla klausimas, ar negalėjo priesaga **-ingo-* patekti į germanų kalbas iš vakarų baltų kalbų (o gal ilga pastarosios grupės kalbų kaimynystė tik suaktyvino priesagą **-ingo-* germanų kalbose ir pakeitė pirmykštę jos formą?). Jeigu priimtume šią baltų įtakos hipotezę, lengviau paaiškintume, kodėl germanų kalbos priesagoje *-ing-* turi priebalsį *g* vietoj laukiamo *k*. Mat senąjį indoeuropietiškąjį determinatyvą **-g-* atitinka germ. *-k-*. Jį dažnai randame deminutyvuose, kuriuos galima lyginti su baltų kalbų priesagos *-už-* deminutyvais (žr. §§ 217–220).

Į germanų kalbas iš vakarų baltų kalbų galėjo ateiti ir priesaga **-ōmen-* (žr. § 127). Gal dėl vakarų baltų ir germanų (dažniausiai skandinavų) kalbų kontaktų abiejose kalbų grupėse imta daryti ypatybių pavadinimus su būdvardiška priesaga **-isko-* (žr. §§ 89–90).

§ **340.** Kad vakarų baltų ir germanų kalbų kontaktai buvo seni ir, matyt, ilgalaikiai, leidžia manyti ir prūsų kalbos germanizmai. Antai iš to paties seno germaniško žodžio **xelmaz* „šalmas; tam tikras galvos apdangalas" atsirado du skirtingo senumo prūsų kalbos germanizmai. Pirmasis *kelmis* „kepurė" (Hût) E 475 pasiskolintas labai seniai, gerokai pr. Kr., o antrasis *ilmis* „stoginė" (Bark) E 234 – veikiausiai pirmaisiais amžiais po Kr.[19]

[19] Būga 1961: 85–87; Salys 1985: 274; ПЯ I–K 42–43, 311–312; PKEŽ II 74, 160–161 su lit.

V. Mažiulis (1981a: 8) teigė, kad vakarų baltai su germanais išbuvo kaimynais apie tūkstantį metų: nuo VIII a. pr. Kr. ligi III a. po Kr.[20] W. P. Schmidas (1986) irgi mano, kad germanų kalbos susiformavo baltų kalbų kaimynystėje. Archeologai pastebi nemaža senų bendrų bruožų tarp vakarų baltų ir gotų kultūrų (Žulkus 1995).

Be to, neatmestina galimybė, jog dalis vakarų baltų genčių kartu su germanais patraukė prieš Romos imperiją, o kai kurios baltų (gal mišrios su germanais) gentys vėliau sugrįžo atgal. Apie tą žygį gali byloti *galindų* vardo pėdsakai Ispanijoje ir kai kuriose kitose Pietų ir Vakarų Europos vietose (ПЯ Е–Н 139–140; I–K 380; Топоров 1980; 1983; 1993 su lit.). Moraviją, Slovakiją bei Čekiją siekia ir arealas, kuriame pastebėta vietovardžių ir asmenvardžių, kilusių iš etnonimo *prūsai* (Непокупный 1976: 92–103). Kita vertus, archeologiniai duomenys rodo, kad V–VI a. Prūsijoje bei Vakarų ir Vidurio Lietuvoje pasirodė naujos polietninės klajoklių gentys, savo materialine kultūra labai artimos gotams bei Romos provincijoms (Šimėnas 1992; 1994). Apie to meto baltų ir gotų santykius rašoma Jordano „Getikoje“, ypač šiuo požiūriu svarbus Teodoriko Didžiojo laiškas aisčiams VI a. (Gudavičius 1981; 1987). Gal kai kurių baltų genčių sugrįžimas iš Romos atsispindi ir legendoje apie lietuvių romėniškąją kilmę bei kunigaikštį Videvutį (plg. Šimėnas 1989; 1994a; Beresnevičius 1995: 77 tt.)?

Čia aptarta tik viena iš galimų germaniškos priesagos *-ing-* kilmės versijų. Ieškoma ir kitų alternatyvų (plg. Bammesberger 1998).

-ienas, -iena

§ **341.** Daiktavardėdami kai kurie būdvardžiai su priesaga *-ienas(-a)* (tai veikiausiai priesagos *-inas(-a)* apofoninis variantas) gavo ypatybės turėtojo reikšmę.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ienas* yra vos keli, pvz.: *beržíenas* „balžienas“ Dglš (LKŽ I² 776), *kiaulíenas* „meitėlis“ Jnš; Žg (plg. *kiaulíenas,-a* „kaip kiaulės“ NS 812; (d.)Rm – LKŽ V 696), *rugienai* „nupjautų rugių ražai“ BB 2 Moz 15,7; Dkš (XI 887). Gal čia priklauso ir *kamíenas* (plg. la. *kams*, sl. **komъ* „grumstas, luitas“, lie. *kãm-anos*, vok. *Ham* „pavalkai“)[21].

---

[20] Beje, dabar V. Mažiulis (1995) iškėlė naują hipotezę, pagal kurią tiek slavų, tiek ir germanų kalbos kilusios iš protobaltų kalbos periferinio dialekto, tik skirtingu metu. Ji primena ir L. Palmaičio (1995) nuomonę, kad prabaltų kalba esanti paskutinė liktinė ide. prokalbės raidos pakopa.

[21] Būga 1959: 35–37, 295–296; ŽD 287–288; LEW 213; ЭСРЯ II 300; ЭССЯ X 179–180.

§ 342. Dažni atitinkami moteriškosios giminės vediniai su *-iena* paprastai eina mėsos pavadinimais (DaiktvDr 414–415).

Tokių vedinių randame jau XVI–XVII a. raštuose, pvz.: *aviniena* DP 294_9, *jautiena* SD[1] 196; SD[3] 484; Lex 71, *kuiniena* SD[3] 436, *ožiena* Lex 19, *paršeliena* SD[1] 140, *vištiena* SD[3] 144, *žąsiena* SD[1] 34, *žvėriena* SD[3] 157; Lex 106.

Kiek kitokios reikšmės yra vedinys *prėskienos* „nerauginta tešla" C II 572; Q 516; N; „žydų Velykos" SD[3] 347 (plg. *prėskinės* „t. p." VlnE 155, *prėskienà* „nerauginta tešla" N; „prėska sriuba" J).

Mėsos pavadinimai su **-eino-* turi atitikmenų dar slavų ir italikų kalbose, plg. lie. *žvėríena* ir sl. **zvěrina*, lo. *ferīna*[22].

-ienis, -ienė, -eina/-einė

§ 343. Ypatybės turėtojo reikšmę gauna daiktavardėdami ir būdvardžiai su naujesnės formos priesaga *-ienis(-ė)*.

Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ienis*, kaip ir su *-ienas* (plg. § 341), yra nedaug. Keli šio tipo vediniai žymi augalų virkščias, pvz.: *bulbiẽnis* „bulvienojas" Gg; Dbg; Plš; Nmč (plg. *bulbiẽnis,-ė* „bulvinis" Sb; Sdk; Bb; Slm; Rk; Nmn; Drsk – ŽD 289; LKŽ I[2] 1149; LKA III 29, 143), *bulviẽnis* „bulvienojas" Kt; Alk; Smk (plg. *bulviẽnis,-ė* „bulvinis" Jnšk; Čk – LKŽ I[2] 1156; LKA III 29, 143), *kamiẽnis* „bulvienojas" Kos 45; J(Ds); Ds; Sdk; Dgl; Zr (LKŽ V 176, plg. *kamíenas*, žr. § 341), *ropiẽnis* „ropės lapas" Dglš; Str; Grv (XI 833).

Kur kas dažniau šios reikšmės vediniai daromi su sudurtine priesaga *-ienojas* (žr. § 296).

§ 344. Tarmėse pasitaiko ir keli kitokios reikšmės NAttr su *-ienis*, pvz.: *beržiẽnis* „beržinė lazda" Rod (LKŽ I[2] 770), *dryžiẽnis* „dryžas pakulinis audeklas" Prng; Vdš (II[2] 734), *karštiẽnis* „blynas" Kb (V 325), *kelniẽnis* „storas pašukinis audinys kelnėms" Ml; Dg; Ad (V 529), *margiẽnis* „prastas naminis spalvotas audeklas" Ad; Klt; Prng (VII 852), *rugiẽniai* „ruginiai šiaudai" JD 227; Dbg; Ds; Kair; Trgn; Pb (plg. *rugiẽnis,-ė* „ruginis" – LKŽ XI 887), *saldiẽnis* „saldė" Arm; Grv; Zt; „saldus patiekalas" Vrn; Žln (plg. *saldienė*, žr. § 343, *saldiẽnis,-ė* „neraugintas, turintis saldumo" Ėr; Nč – LKŽ XII 64).

§ 345. Dideliame aukštaičių tarmės plote su priesaga *-ienė* daromi įvairūs valgių pavadinimai (ŽD 289–290; DaiktvDr 347–348; LKA III Žemėl. Nr. 125, p. 138–139).

---

[22] Leskien 1891: 413; Brugmann 1906: 276 tt.; ŽD 288; BKGF 79; GJL II 212; Butler 1971; Sławski 1974: 123; Vaillant 1974: 363 tt.

Tokių vedinių užfiksuota jau K. Sirvydo žodyne. NAttr *bėralienė* „nevėtytų rugių duona“ SD[3] 21, 29, *miltienė* „miltų tyrė“ SD[3] 99, *pautienė* „kiaušinienė“ SD[1] 45; SD[3] 84 vartojami tarmėse. Vedinys *saldienė* „saldumynas“ SD[3] 164 (t. p. [K]) dabar tarmėse turi reikšmes „saldė“ Vdš; Grv; Lz; „saldi duona“ Knv (LKŽ XII 64), *džiovienė* „džiūvėsis“ SD[3] 78 – „džiova“ Rd (plg. *džiovė̃* „sudžiovinta duona“ Alvt; „džiova“ Q 333; Ds; Prng; Dgl; Ktk – LKŽ II[2] 1022, 1023).

Be to, vediniai su priesaga *-ienė* dažnai žymi žmonas ir pateles.

§ **346.** Su senesnės formos priesaga *-eina* ar *-einė* (apie jos kilmę žr. DaiktvDrR 64–65) padarytas miškų deivės vardas *Medeina* ar *Medeinė*[23], plg. pavardę *Aukšteĩnis*, miesto vardą *Raséiniai* (ŽD 290; Vanagas 1996: 192–195) bei vandenvardžius *Kuléinis* Mrk, *Stareĩnis* Sem, *Kruteinė* Klp (Vanagas 1970: 110).

-ainis/-ainys(-ė), -aina

§ **347.** Priesaga *-ainis/-ainys(-ė)* – tai priesagos *-ienis(-ė)* apofoninis variantas. Su ja lietuvių kalboje irgi daromi ypatybės turėtojų pavadinimai, bet rečiau negu su *-ienė.*

XVI–XVII a. raštuose buvo labai paplitęs dabar išnykęs vedinys *tėvainis* „įpėdinis, turto paveldėtojas“ (plg. la. *tę̃vainis* „senas, gerai pažįstamas vyras“ ME IV 179; LVG 328). J. Bretkūno raštuose dažnas vedinys *gentainis(-ė)* „giminaitis, tos pačios genties žmogus, draugas“ BP 13x; BB GG 1,9; 1,15; Pat 8,4 užfiksuotas ir dabartinėse Klaĩpėdos krašto tarmėse (Klp; Pj – LKŽ III 237). XVII a. Mažosios Lietuvos žodyne „Clavis Germanico-Lithuana“ (II 347) randame vedinį *apvalainis* „apvalus medžio gabalas“ (t.p. R II 296; Kair; „kočėlas“ Klvr, plg. dar *apvalaĩnis,-ė* „apvalus; pailgai apskritas“ LKŽ I[2] 278).

§ **348.** Dabar su priesaga *-ainis/-ainys(-ė),* kaip ir su *-ienė* (plg. § 345), dažniausiai daromi valgių pavadinimai:

1) paprastai iš daiktavardžių, pvz.: *aguonaĩnis* „aguonų pienas“ Šmk; „pyragas su aguonomis“ Rs (LKŽ I[2] 28), *avižaĩnis* „avižinių miltų ragaišis“ Vkš (plg. *avižaĩnis,-ė* „avižinis“ R; K; S. Dauk; J; Skr – LKŽ I[2] 531), *bulvaĩnė* „bulvių sriuba“ Plv (plg. *bulvaĩnis,-ė* „bulvinis“ J – LKŽ I[2] 1154), *cibulaĩnė* „padažas, skystas valgis, kur daug svogūnų“ Grš; Snt (II[2] 19), *duonaĩnė* „sriuba iš duonos maišymo, duonos plutų ar miltų“ J; Skr; Erž (II[2] 870), *kravaĩnis* „duona, kepta su krauju“ Vkš (VI 485), *kukulaĩnė* „kukulių sriuba“ Skr (VI 900), *medaĩnis* „meduolis“ Šl (VII 982), *miežaĩnė*

---

[23] Skardžius 1954a: 221; Gimbutienė 1985: 152; Zinkevičius 1987: 91; Eckert 1992: 3–4; Greimas 1993.

„miežinė duona“ R II 169; „prasta, rupi duona“ Trkn, *miežaĩniai* „miežiniai miltai“ Vl, *miežaĩnis* „miežinis pyragas“ Kos 20; Brs; Skd (plg. *miežaĩnis,-ė* „miežinis“ R II 169; K; J; S. Dauk; Vl; Šts; Vkš – LKŽ VIII 158), *padažaĩnis* „košė, valgoma pasidažant“ Vdk (IX 41), *paplotaĩnis* „plona duonos bandelė“ J; Als; Šlč (plg. *paplótis* LKŽ IX 377), *uogaĩnė* „uogų sriuba“ Žvr (XVII 478), *vyšnaĩnė* „duonos ir vyšnių mutinys“ Nm; Žvr; Snt; Lkš; Šk; Grš; „vyšnių uogienė“ Snt (XIX 777–778);

2) retkarčiais iš būdvardžių, pvz.: *apskritaĩnis* „kukulis“ Up (LKŽ I² 263), *juodaĩnis* „kepinys iš kraujo“ Ll (IV 391), *saldaĩnis/saldáinis/sáldainis* (paplitęs tarmėse, ypač žemaičių), *saldaĩnė/saldáinė* „saldainis“ (paplitęs Aukštaičiuose – LKŽ XII 62), *sausaĩnis/sausáinis* „džiūvėsis“ J; JD 166; (d)Šln; „tešlainis“ Mšk; „kiauru viduriu kukulis“ Štk, *sausáinė* „tešlainis“ Pv (XII 204).

§ **349.** Tarmėse (daugiausia vakarinėse) pasitaiko ir kitokių priesagos *-ainis/-ainys(-ė)* ypatybės turėtojų pavadinimų:

1) iš daiktavardžių, pvz.: *ausaĩnis* „medinis indas su ausimis; išsižiojėlis“ Yl (LKŽ I² 500), *bárzdainis* „barzdočius“ Grg (I² 674), *brólainis* „brolio sūnus“ Skd; „pabrolys“ Jnš (I² 1068), *grióvainis* „žiopla“ Rd (plg. *griovà, grióvas* „kerėpla, nevikrus žmogus ar gyvulys“ LKŽ III 614–615), *keláinis* „pašiūrė“ Pvn; Al; Gd (V 504), *kýlainis* „kas su kyla“ Šts; Ms (V 773), *lepšaĩnis* „ištižėlis“ Vdk (VII 369), *meldaĩnis* „užaugęs ežeras“ Trg (ŽD 286), *molaĩnė* „moliena“ Lš (LKŽ VIII 334), *pakelaĩnis/pakeláinis/pakelainỹs* „pašiūrė“ Smn; Al; Lš; Alv; Mrs; Krok (IX 163), *pleperaĩnė* „kas mėgsta niekus šnekėti“ Rs, *plepetaĩnė* „plepys“ Alk (ŽD 287), *šakaĩnis/šãkainis* „išsišakojęs medis“ Tv; End (plg. *šakaĩnis,-ė/šãkainis,-ė* „šakotas“ Tv; Jdr – LKŽ XIV 400), *šilaĩnė* Prn; Mrj; Lkč; Nm; KrR; Vlkj; Brt; Pkn; Gs, *šilaĩnis* „smiltinga, lengva žemė“ LTR(Dt); Jsv (plg. *šilaĩnis,-ė* „šilinis“ J; Ss; Žvr – LKŽ XIV 778), *žabaraĩnis* „išsikraipęs rąstas“ Tv (LKŽK);

2) iš būdvardžių, pvz.: *apskritaĩnis* „apskritaburnis“ Lkš; Šk (plg. *apskritaĩnis,-ė* „pailgai apskritas“ Slm – LKŽ I² 263), *dryžaĩnis* „dryžas audeklas, drabužis“ Sk; Škn (plg. *dryžaĩnis/drýžainis,-ė* „dryžas“ J; Lnkv – LKŽ II² 733), *gyvaĩnė* „gyvuonis“ Pš, *gývainis* „t. p.“ Prk; Stb; Klov; Brž; Sml; „voties gėluo“ Sdb (III 361);

3) iš skaitvardžių, pvz.: *ašmáinė* „aštuonių gorčių talpumo indas javams seikėti ar sėti“ Grk; Rs; Plt; „toks biralų saikas (aštuoni gorčiai)“ Erž; Skdv; Vdk, *ašmáinis* „aštuonių gorčių indas“ Rp; Vdk; Rs; „toks sviesto matas“ B; [K]; „žemės valako aštuntadalis“ Kos 216; Šd (plg. *ašmáinis,-ė* „aštuonių gorčių didumo“ J – LKŽ I² 338), *ketvirtáinis/ketvirtaĩnis* „ketvirtis“ N; K; J; NT Luk 3,19; A 1884,263; Nm (plg. *ketvirtaĩnis/ketvirtáinis,-ė* „kvadratinis“ LKŽ V 667–668).

§ 350. Senesnės formos priesagą *-aina* turi NAttr *lebedáina* „ištižęs, nerangus, apsileidęs žmogus, lebeda“ Varn (LKŽ VII 218, plg. *plepáina* DaiktvDrR 128).

§ 351. Latvių kalboje užfiksuotas vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas su *-ainis(-e)*, pvz.: *pirkstaini* „pirštinės“, *vilnaine* „didelė vilnonė skara“ (LVG 327–328). Kad būdvardžiai su **-oino-* baltų kalbose ėmė daiktavardėti ir virsti ypatybės turėtojų pavadinimais gana seniai, rodo ir pr. *deynayno* „ryto žvaigždė, aušrinė“ (Morgenstern) E 5 (ПЯ A–D 318; PKEŽ I 188 su lit.).

-ynas(-ė), -yna

§ 352. Su priesaga *-ynas(-ė)* padarytas vos vienas kitas ypatybės turėtojų pavadinimas.

Pirmiausia minėtinas senas baltiškas vedinys *kaimýnas/kaimỹnas(-ė)*[24], plg. pr. acc. sing. *kaimīnan* „kaimyną“ (Nachbar) III 69_{15}, iš dalies la. dial. *ciemīns* (LVG 319; BKGF 79; PKEŽ II 75–76).

Jau K. Sirvydo žodyne (SD³ 152, 170) randame NAttr *lazdýnas*. Mažosios Lietuvos (C II 96; Q 96; N; [K]) ir J. Pabrėžos raštuose užfiksuotas vedinys *moterýnas* „skaistažiedė moteržolė“, A. Juškos žodyne (I 398) – *ežerýnas* „išdžiūvęs ežeras“.

Ypatybės turėtojo reikšmę dar turi keli tarminiai vediniai su *-ynas(-ė)*, pvz.: *kojýnas* „pastovas, pakojė“ Dov (LKŽ VI 295), *kūlýnas* „krūmas, išaugęs iš vieno kelmo“ BM 140; BsMt II 201; LTR(Jnš); Jnšk; Krp (VI 833), *lebedýnas* „ištižėlis“ Trak (VII 218), *motỹnė* „senoji bulvė, iš kurios išauga naujos“ Šts (VIII 369), *senýnas* „labai susenęs žmogus“ LMD(Tvr) (LKŽ XII 390), *sūpuoklýnas* „liūnas“ Lz (XIV 205), *šaltýnas* „šaltinis“ Rm (XIV 268).

§ 353. Labai artimi ypatybės turėtojų pavadinimams yra pietų aukštaičių tarmei būdingi su šia priesaga padaryti deminutyvai, žymintys paukščių vaikus (pvz.: *genýnas* „genio vaikas“, *karvelýnas* „karvelio vaikas“, *kranklýnas* „kranklio vaikas“ ir kt., žr. ŽD 267), patronimines

[24] Šis vedinys XVI–XVII a. raštuose, be dabar įprastinės reikšmės „greta gyvenantis žmogus“ (SD³ 39; Lex 63), turėjo dar reikšmę „pavaldinys, nelaisvas žmogus“ DP 3x; PK 120_{11}. Vedinys *kaimýnas* pateko į Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje (DLK) kanceliarine slavų ir lenkų kalbomis rašytus raštus, kur jis reiškė tam tikrą valstiečių baudžiauninininkų kategoriją (Jablonskis 1930; Jurginis 1962). S. Daukantui irgi buvo dar pažįstama *kaimýno* reikšmė „valstietis, kaimo gyventojas“ (Subačius 1993b: 64; DaukŽ I 511). Taigi vedinys *kaimýnas* veikiausiai yra sudaiktavardėjęs būdvardis, kadaise turėjęs reikšmę „kaime gyvenantis, kaimui priklausantis, iš kaimo kilęs“ (Mezger 1960: 297–298; Lingys 1970: 297–299).

kilmės pavardės (pvz.: *Aleksýnas, Kasiulýnas, Vitukýnas* ir kt.), atrodo, turinčios atitikmenų prūsų kalboje (pvz.: *Antonyn, Dirsenyn, Kickenyn* ir kt., žr. Савукинас 1966: 172–173; Zinkevičius 1987: 42), bei daugiausia Mažosios Lietuvos raštuose užfiksuoti kai kurie giminystės terminai (žr. § 237).

Su priesaga *-yna* padarytas vedinys *kaimyna* „kaimynė" Q 356 (žr. § 185) ir deivės vardas *Žemyna*[25].

§ 354. Ypatybės turėtojų reikšmę būdvardžiai su **-īno-* kartais gauna ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose. Antai lie. *kaimýnas* (žr. § 352) savo daryba ir reikšme labai artimas lo. *vīcīnus* „kaimynystėje esąs" ir „kaimynas", s.b.sl. *sěminъ* „šeimynai priklausąs" ir „vergas" (BKGF 79; ПЯ I–K 149–151). Galbūt lie. *svýnas* „kiaulių migis" Trš; Akm; Trk; Lž; Mžk (LKŽ XIV 363) atitinka germ. **swīnam*, iš dalies sl. **svinьja* „kiaulė", bet plg. la. *svīns* „purvinas, suterštas", s.b.sl. *svinъ*, lo. *svīnus* „kiaulių" (Karaliūnas 1994: 128–129; PKEŽ IV 176–177, žr. dar § 118).

Slavų kalbose gana paplitę singuliatyviniai vediniai su **-īno-*, padaryti iš kuopinių pavadinimų ar genčių vardų, pvz.: sl. **bratinъ* „brolis" : **bratьja* „broliai", **Rusinъ* : **Rusь* (Sławski 1974: 120).

Ypatybės turėtojo reikšmę turi kai kurie vediniai su **-īno-* ir sen. graikų kalboje, pvz.: φοξῖνος „tokia upių žuvis" : φοξός „smailas" (Brugmann 1906: 276; Chantraine 1933: 204).

Taigi būdvardžiai su **-īno-* seniai buvo linkę daiktavardėti ir gauti ypatybės turėtojų reikšmę. Tačiau šio tipo vediniai baltų kalbose nepaplito. Baltų kalbose su priesaga **-īno-* dažniausiai daromi kuopiniai pavadinimai (žr. §§ 109–111) ir deminutyvai (žr. §§ 237–238).

-umynas, -umyna, -umynė

§ 355. Kiek daugiau lietuvių kalboje padaryta ypatybės turėtojų pavadinimų su sudurtine priesaga *-um-ynas*, pvz.: *brangumýnas/brangumỹnas* „brangus daiktas" BsP II 261; Vd; Mrj; Alk (LKŽ I^2 998, plg. *brangùmas*), *gardumýnai/gardumỹnai* „gardūs valgiąi" DP 3x; SE 166$_2$; K; J; Ldvn; Lp (III 123), *gilumýnas* „gili vieta" Nč (III 304, plg. *gilùmas, gilumà*), *juodumỹnai* „nešvarumas, juodas daiktas" K I 266, 309, 698 (plg. *juodùmas*), *kartumýnai/kartumỹnai/kartumynaĩ* „kartūs daiktai" RB Rd 3,15; K; J II 47; Ds (ŽD 268; LKŽ V 346, plg. *kartùmas*), *klampumýnas* „klampynė" Km; Mrs; Rud; Kb (LKŽ V 958, plg. *klampùmas*), *margumỹnai* „įvairūs margi daiktai" K I 269, *margumýnai* „išmarginimas, raštai" Jrb (LKŽ VII 857, plg. *margùmas*),

---

[25] ŽD 269, 270; Skardžius 1954a: 223; Meid 1957: 125; Gimbutienė 1985: 151–152; Zinkevičius 1987: 90; Greimas 1990: 434 tt.; York 1993: 247; Eckert 1997: 44; Топоров 1998.

retumýnai „reti krūmai ar medžiai“ Škn (XI 495, plg. *retùmas, retumà*), *riebumỹnai* „riebūs valgiai“ K. Donel; N; K (plg. *riebùmas*), *saldumýnai/saldumỹnai/saldumynaĩ* K; Mit I 19(Rg); J; J. Bil; V. Krėv; Zp; Jrb; Sdk; Ds (ŽD 268; LKŽ XII 70, plg. *saldùmas*), *skanumýnai/skanumỹnai* „skanėstai“ Sch 178; Mit I 19(Rg); K; Slnt; Lk (LKŽ XII 738, plg. *skanùmas*), *tankumýnas* (paplitęs daugelyje tarmių, žr. LKŽ XV 815, plg. *tankùmas, tankumà*), *žalumýnai* Jdr; PuñŽ; Pgg; Graž; Krs; Ut; Mžš; Kair; Alv; Snt (plg. *žalùmas, žalumà*), *žirgumýnai/žirgumynaĩ* „lapuočių medžių sėklų ankštys“ Lkm; Dkk; Ds; Švnč; Dbč (LKŽK).

§ 356. Priesaga *-umynas* turi šiuos retus paradigminius variantus:

-umyna, pvz.: *lygumyna* „lyguma“ MŽ II 186; N, *tankumynà* „tankumynas“ Rdm; Pls; Rod (LKŽ XV 815);

-umynė, pvz.: *gardumynės* „gardumynai“ R (plg. *gardumýnai*), *juodumỹnė* „juodos rūdys“ Ml (LKŽ IV 411, plg. *juodumỹnai*), *klampumỹnė* „klampumynas“ Sdk; Ut (V 958), *tankumỹnė* „tankumynas“ BsP II 592; LTR(Dkk); DS 66(Rs); Skdt; Ds (XV 815).

Su priesaga *-umynas* ir jos variantu *-umyna* kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse daromi ypatybių pavadinimai (žr. §§ 81–82). Be to, šio tipo vediniai siejasi ir su kuopiniais pavadinimais su priesagomis *-ynas, -yna, -ynė* (žr. §§ 109–115).

-(i)ūnas(-ė)

§ 357. Dabar vartojama daugiau kaip pusantro šimto ypatybės turėtojų pavadinimų su šia priesaga (DaiktvDr 349–350; DaiktvDrR 148–149).

O XVI–XVII a. raštuose jų yra vos keli. Jau tuo metu buvo plačiai paplitęs vedinys *viršū́nė*. Tarmėse vartojamas ir NAttr *dykūnas* C II 89. Vediniai *didžiūnas* „didikas“ SD^{3} 56, 99, 248, 478; SP 9X; SIG 7x; SE 19$_{4}$; Ch^{1} Apr 6,15, *galūnas* „stipruolis“ SD^{3} 177, 181; SP II 94$_{16}$; SE 22$_{26}$, 63$_{13}$; Ch^{1} 6x; Ch 1 Sam 17, 51; „didikas“ MP 44 („galvažudys“ M. Valanč; S. Dauk), *karaliūnas* „karaliaus sūnus“ (plačiai paplitęs XVI–XVII a. raštuose), *žygūnas* „pasiuntinys“ Lex 70a; C II 299 (t.p. Krz 413; R II 81; MŽ II 107; N; [K]; L 523; BŽ 100, 600; M ir kt. raštuose) dabartinei kalbai jau nebūdingi. Vedinys *gerūnas* „smagumams atsidavęs“ apskritai žinomas tik iš SD^{3} 379. Dar keli senųjų raštų vediniai su *-(i)ūnas(-ė)* siejasi tiek su vardažodžiais, tiek su veiksmažodžiais (DaiktvDrR 148).

Senieji dokumentai ir gyvenamųjų vietų vardai rodo, kad XVII a. vidurinėje Lietuvos dalyje su priesaga *-(i)ūnas* plačiai buvo daromi tėvavardžiai, kurie ilgainiui virto pavardėmis, pvz.: *Aleksiejūnas, Balčiūnas, Tamošiūnas* ir kt.[26]

---

[26] Salys 1930: 138–139; Zinkevičius 1977: 153–155; Maciejauskienė 1977: 162–163.

§ 358. Prūsų kalboje irgi būta nemaža asmenvardžių su *-ūn-*. Ypač senas dievo vardas *Perkūnas*, bendras lietuvių, latvių ir prūsų kalboms: iš čia lie. *perkūnas*, la. dial. *pḕrkūns*, pr. *perkunis* (Donner) E 50, plg. dar lie. *Medūnas* ir pr. *Medun*, lie. *Norūnas* ir pr. *Norune* (taip pat latvių kalbos vietovardį *Nārūni*, žr. Arumaa 1963: 78), lie. *Vilūnas* ir pr. *Willune* (Trautmann 1925: 168–169; SV 46).

Bendrinių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ūn-* prūsų kalbos tekstuose, galima sakyti, nėra, išskyrus gal tik *alkunis* (Elboge) E 110 (plg. lie. *alkūnė*, la. dial. *ȩ̀lkûne*), kurį tik etimologiniu požiūriu galima laikyti priesagos *-ūn-* vediniu (PKEŽ I 67–68). Jų buvimą galėtų rodyti du veikėjų pavadinimai su *-ūn-* (DaiktvDrR 149).

Latvių kalboje vediniai su atitinkama priesaga *-ūns(-e)* apskritai labai reti, pasitaiko tik kai kuriose tarmėse, plg. lie. *viršūnė* ir la. *vìrsûne* (LVG 320; Reķēna 1995: 96).

§ 359. Minėti baltų kalbų duomenys leidžia spėti, kad bendriniai daiktavardžiai su *-(i)ūnas* lietuvių kalboje labiau paplito neseniai. Gal apie tai byloja ir jų kirčiavimas. Mat tikriniai daiktavardžiai su *-(i)ūnas* lietuvių kalboje yra išlaikę senesnę tvirtapradę priegaidę, o daugumą šio tipo bendrinių daiktavardžių imta kirčiuoti tvirtagališkai. Išimtį sudaro vos keli vediniai, tarp jų ir senuosiuose raštuose (žr. § 357) paplitę *viršū́nė, karaliū́nas*, kai kur tarmėse ir *didžiū́nas* šalia dažnesnio *didžiū̃nas* (Pakerys 1994: 93–94, 121; Stundžia 1995: 65–66 su lit.). Lietuvių kalbos tarmėse užsilikę keli nesudaiktavardėję tvirtagališkai kirčiuojami būdvardžiai, pvz.: *saldū̃nas* „saldus" (DaiktvDrR 150). Tad dalis lietuvių kalbos bendrinių daiktavardžių, turinčių tvirtagalę priegaidę, gali būti neseniai sudaiktavardėję būdvardžiai, plg. *saldū̃nas* „saldus" ir „saldus vaisius". Be to, matyt, vyko vedinių su priesagomis **-ūno-* ir **-ōn-* kontaminacija. Kitaip tariant, priesagos **-ūno-* vediniai ėmė stumti senesnius vedinius su **-ōn-*, kurių nemažai daliai būdingas oksitoninis kirčiavimas. Galbūt taip ir atsirado K. Būgos (1959: 333 tt., plg. § 382) aptarti dubletai su *-(i)ūnas* ir *-uon-* (plg. *atskalū̃nas* ir *atskaluonìs*, *pasalū̃nas* ir *pasaluonìs* ir kt.), taip pat nauja priesaga *-uonas* (DaiktvDrR 151 su lit.). Be to, tvirtagališkai kirčiuoti imta ir nemažą dalį panašių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-onas* (plg. § 366). Tokį kirčiavimą galėjo nulemti ir bendras polinkis *o* kamieno daiktavardžius kirčiuoti oksitoniškai, susijęs su kadaise egzistavusia kuopine daugiskaita (plg. § 96). Žinoma, negalima visai atmesti ir galimybės, kad priesagos *-(i)ūnas* vediniams plisti galėjo turėti įtakos ir slavų kalbos, kuriose gausu atitinkamų vedinių su panašios kilmės priesaga *-unъ* (žr. § 360). Tačiau tas poveikis negalėjo būti labai didelis, nes lietuvių kalboje turime vos kelis aiškius slavizmus su pabaiga *-ūnas*, pvz.: *apiekūnas* „globėjas".

§ **360.** Priesagos *-ūnas* kilmė nėra aiški, prikurta visokių hipotezių (apie jas žr. aut. 1991: 30–31; DaiktvDrR 149–150).

Formos požiūriu šios priesagos vediniai artimiausi lo. *tribūnus* „apygardos vadas" : *tribus* „apygarda", *Portūnus* „uosto dievas" : *portus* „uostas"[27], s.ind. *dámūnas-* „priklausantis namams; namų saugotojas" (plg. lo. *domus*, s.b.sl. *domъ*, lie. *namūn-aĩtis*)[28].

Antra vertus, pagal savo funkciją priesaga *-ūnas* (< **-ūno-*) labai glaudžiai siejasi su sl. *-unъ* (< **-ouno-*). Su šia priesaga slavų kalbose irgi plačiai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai[29], plg. lie. *saldūnas* ir serb.-kroat. *slàdun* „saldus vaisius" (Мартынов 1973: 39). Tačiau skiriasi balt. **-ūno-* ir sl. **-ouno-* priesagų formos. Beje, slavų kalbose yra keli vediniai su *-ynъ*, tiksliai atitinkantys balt. *-ūnas*, plg. sl. **Perynъ*//**Perunъ* „Perkūnas", **pelynъ*//**pelunъ* „pelynas, metėlė" (Sławski 1974: 134).

§ **361.** Baltų kalbų dievo vardas *Perkū́nas* lyginamas su s.isl. *Fjǫrgyn* „perkūnijos dievo Toro motina", go. *faírguni* „kalnas", keltų *Hercynia silva* bei sl. **Perunъ*, het. *perunaš* „uola" (pastarasis gali būti ir visai skirtingos kilmės, žr. Watkins 1995: 530). Tuo remdamiesi kai kurie tyrinėtojai bando rekonstruoti indoeuropietišką dievo vardą **per(kᵘ)uno/per(kᵘ)ūno-*[30]. Tačiau ir čia iškyla problema, kaip paaiškinti skirtingą šių vedinių formą (plg. dar la. *pḗrkūns, pḗrkauns, pḗrkuons* ME III 208, 209). Veikiausiai minėti vediniai atsirado atskirose indoeuropiečių kalbose, bet dėl panašių semantinių motyvų, galbūt kaip senovinio dangaus dievo priežodžiai (rimažodžiai). Be to, neaišku, ar baltų kalbų vedinys *Perkū́nas* padarytas iš indoeuropietiškojo, baltų kalbose išnykusio ąžuolo pavadinimo **perkᵘu-*[31], ar iš veiksmažodžio **per-* „mušti" (plg. lie. *peȓti*), išplėsto determinatyvu *-k-*[32]. Pir-

---

[27] Kretschmer 1896: 133; Brugmann 1906: 280; Hofmann, Leumann 1928: 223; Schulze 1966: 361; Specht 1932: 215–216 ir kiti.

[28] Specht 1932: 216; Wackernagel, Debrunner 1954: 499; Meid 1957a.

[29] Vondrak 1924: 549 tt.; Sławski 1974: 134; Vaillant 1974: 624–626.

[30] Иванов 1958; Иванов, Топоров 1974; Инд. 615, 792 tt.; Николаев, Страхов 1987; Danka, Witczak 1995: 128, plg. dar Porzig 1954: 120, 196; Nagy 1974.

[31] Hirt 1892: 480–481; Güntert 1914: 203 tt.; Brückner 1922; 1974: 414; Schulze 1966: 361; Specht 1939: 57; ŽD 281; IEW 822; Meid 1957: 125–126; 1993; Szemerényi 1964: 307–308; Friedrich 1970: 21; Maher 1973: 457–459; Markey 1986: 256; Dunkel 1988–1990; Bader 1989: 33 tt.; LEV II 38–39; Hamp 1995a; PKEŽ III 265–266.

[32] Grienberger 1896; Trautmann 1910: 395–396; ME III 209; LEW 575; Skardžius 1963; Gimbutas 1973 su lit.; Jakobson 1966: 19 tt.; Mayrhofer 1996: 969; Laurinkienė 1996: 23–32. W. Krogmannas (1955: 4 tt.) *Perkū́ną* sieja su kitu šaknies **per-* veiksmažodžiu, reiškusiu „purkšti, pasipilti, pažirti, pūsti", plg. lie. *pirkšnìs* „smulkutė žarija karštuose pelenuose", s.air. *riches* „anglių žarijos", gr. πρηστήρ „žaibo blyksnis; smarkus vėjas". Dar mažiau įtikimas J. Otrębskio (1962: 64–65) bandymas vedinyje *Perkū́nas* įžvelgti dvi šaknis **per-* (plg. lie. *peȓti*) ir **ker-* (plg. lie. *kiȓsti*).

mąją prielaidą remtų ta aplinkybė, kad su priesaga *-ūnas* baltų kalbose (kaip ir su jos giminaičiais kitose indoeuropiečių kalbose) dažniausiai daromi vardažodiniai, o ne veiksmažodiniai vediniai (plg. DaiktvDrR 148–150).

§ **362.** Priesagos *-ūnas* ypatybės turėtojų pavadinimams atsirasti veikiausiai padėjo pamatą senas, galbūt vėlyvosios indoeuropiečių prokalbės laikus siekiantis polinkis su būdvardine priesaga **-no-* daryti „šeimininko, vado" reikšmę turinčius socialinius terminus; be minėtų lo. *tribūnus*, s.ind. *dámūnas-* (žr. § 360), plg. dar lo. *dominus* „viešpats", go. *kindins* „genties vadas", s.isl. *dróttinn*, gr. κοίρανος „karių vadas", go. *þiudans* „karalius" ir kt.[33] Su jais ypač glaudžiai siejasi dievo vardas *Perkū́nas* bei iš dalies senajai lietuvių (gal ir prūsų?) kalbai būdingi tėvavardžiai ir kitokie asmenvardžiai su *-(i)ūnas* (jie susiję su socialiniu požiūriu svarbiu paveldėjimo institutu), tvirtapradiškai kirčiuojami vediniai *didžiū́nas, karaliū́nas* (žr. §§ 357, 359). Tačiau vediniai su *-(i)ūnas* kaip atskiras ypatybės turėtojų pavadinimų darybos tipas turbūt susidarė baltų kalbų dirvoje (plg. Arumaa 1963: 77–78).

Baltų kalbose greta priesagos **-ū-no-* yra dar priesagos **-ou-no-*, **-u-no-*, kilusios iš tos pačios senosios priesagos **-no-*, bet jai prisijungus prie skirtingų kamiengalių (žr. §§ 364–365).

-(i)ūna, -ūnis/-ūnys; -aun-, -un-

§ **363.** Greta priesagos *-(i)ūnas* kadaise galėjo egzistuoti jos moteriškoji forma *-(i)ūna*, kuri veikiausiai vėliau pakito į *-ūnė* (žr. § 161).

Keli priesagos *-ūnas(-ė)* vediniai turi *i̯o* kamieno formas, pvz.: *geležū́nys* „tokia arklių liga" Dglš; Ds (plg. *geležū́nės* Dglš – LKŽ III 214, 217), *viršū́nis* „viršūnė" C II 990; N, plg. dar vandenvardį *Sỹkūnė* ir *Sykū́nis* Ašm (Vanagas 1970: 202), taip pat būdvardžius *kartū́nis* „kartus", *saldū́nis* „saldinis", *tankū́nis* „tankiai augantis" (ŽD 281). S. Daukanto raštuose labiau paplitusi *i*-kamienė priesaga *-ūnis* (pvz.: *atskalūnis, marūnis, palikūnis*, žr. Būga 1959: 333) veikiausiai atsirado dėl fonetinių priežasčių iš *-uonis*, plg. *atskaluonìs, maruonìs, palikuonìs*[34].

§ **364.** Su priesaga *-aunė* ir jos variantu *-aunys* padaryti NAtrr *gẽležaunės* Lp, *geležaunỹs* „tokia arklių liga" Kn (LKŽ III 214, plg. *geležū́nės, geležū́nys*, žr. § 363), plg. dar vandenvardžius *Bradaũnis* Akm, *Vardáunis* Vrn (Vanagas 1970: 100), vietovardžius *Ragáunė* Šr, *Šaukaũnė* Ukm (Razmukaitė 1998: 47), galbūt ir helonimą *Vilkaunė* Vid (Bilkis 1998: 58–59).

[33] Plg. Saussure 1963: 309–310; Meid 1957; 1957a; 1966; Watkins 1966: 45 t.; 1990: 296–297; Benveniste 1970: 301 tt.; Dunkel 1988–1990: 3–4.

[34] Specht 1932: 223–224; Skardžius 1937: 129–130; ŽD 281–282.

Atitinkamą priesagą *-auns(-e)*, be minėto *pḕrkauns* (žr. § 361), turi dar šie tarminiai latvių kalbos vediniai: *alkaune* „alkūnė" (plg. *ḕlkûne*, žr. § 359), *kalpaune* „merga" (plg. *kalpūne* ME II 144), *griezaune* „suvedžiotoja; netvarkingas moters kambarys", vietovardžiai *Bigauņi, Bḕrzaune* (LVG 321). Šio tipo vediniai tiksliai atitinka slavų kalbų vedinius su *-unъ*.

§ **365.** Priesagą *-unas* (su variantais *-una, -unis, -unė*) lietuvių kalboje turi vienas kitas vandenvardis: *Nẽmunas* (plg. *nemùnė/nemunẽ* „kelmutis", žr. Būga 1959: 214, 280–284; 1961: 534, 875; Fraenkel 1938: 5–6; PKEŽ III 174–178), *Kãmuna* Pgg, *Eimùnis* Ad, *Ramùnis, Ramùnė* Pn (Vanagas 1970: 202) bei helonimus: *Agùnė* Dbk, *Medùnė* Vrn (Bilkis 1998: 159).

Juos galima lyginti su la. *deguns* „nosis" ir vietovardžiais *Baîduņi, Dàuguņi, Kaîkuņas* (LVG 320).

Yra ir tolimesnių giminaičių, pvz.: sl. **okъno* „langas" : **oko* „akis" (Sławski 1974: 135), s.ind. *árjunaḥ* „šviesus, skaistus, baltas, sidabro spalvos" (plg. gr. ἄργυ-ρος „sidabras", ἀργός „baltas, šviesus; greitas", galbūt lie. *aržùs* „smarkus, karštas", žr. Karaliūnas 1994a su lit.; Hamp 1997), *dāruṇáḥ* „tvirtas" : *dā́ru-* „medis", av. *tauruna-* „jaunas; jaunuolis" (plg. gr. τέρυς „silpnas"), s.ind. *píśunaḥ* „daug plepantis, išdavikiškas; išdavikas" (plg. go. *faih* „apgavystė", pr. *paikemmai* „apgauname" (triegen) III 28_4, lie. *peĩkti*), gr. θάρσυνος „drąsus, kupinas pasitikėjimo, pasitikįs" : θρασύς „ryžtingas, drąsus, nieko nebijantis"[35].

Priesagos **-ū-no-*, **-ou-no-*, **-u-no-* skiriasi prie **-no-* prilipusiais kamiengaliais, plg. *-u-kas, -ū-kas, -iau-kas, -iuo-ka* (žr. § 287).

-(i)onas

§ **366.** Su šia priesaga lietuvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimai daromi retai, daugiausia iš daiktavardžių, pvz.: *barzdõnas* „kas su barzda" Trgn; „didelė barzda" Dkšt (LKŽ I² 675), *dirvónas/dirvõnas* (plačiai paplitęs, užfiksuotas jau SD¹ 106; SD³ 247), *galvõnas* „viršininkas" BB 2 Moz 18,25; TDr VII 118; „nedidelis debesėlis" Kp; Šmn; „toks suolas, ant kurio dirbami ratai" Šmn (LKŽ III 86), *gauronas* „kas su gaurais" LT I 302, *gerklõnas* „kas pratęs smarkiai rėkti, bartis, keiktis" Št (LKŽ III 260), *gyslõnas* „gyslotis" Lkm; Slk; Vj; Dglš; Ssk; Ds; Trgn; Ml; Švnč (III 356), *karaliaučionas* „žmogus iš Karaliaučiaus" N; Ns 1832,9, *kiemionas* Ch Est 9,19; J, *kiemonas* „kaimietis" Lex 13; N; [K], *kuprõnas* „kas kuprotas" B; MŽ; K; J. Jabl; Lkm; Rš (LKŽ VI 934), *ligónas* „ligonis" R II 231; M. Valanč; J; End; Trk; Slnt (VII 478), *márškonas* „lininis, drobinis audeklas" Lex 58a;

---

[35] Brugmann 1906: 279; Schulze 1966: 124; Schwyzer 1939: 491; Wackernagel, Debrunner 1954: 484–486; Герценберг 1972: 255.

B; MŽ II 323; Vv; Krok; Skr; Dkšt; Vlkv (plg. *márškonas,-a* „lininis, drobinis" BB 3 Moz 16,4; B; MŽ II 323; K; S. Dauk; J; Lž; Vkš; Ms – LKŽ VII 881), *salakõnas* „Salako gyventojas" Slk; Ant; Alv; Ds (XII 60), *seilõnas* „seilius" Grš (XII 311), *tėvõnas* „senelis" Sn (ŽD 273).

§ **367.** Šio tipo vediniai turi atitikmenų latvių (pvz.: *neškistãns* „pabaisa, išgama", *druvãns* „dirvonas" LVG 305), slavų (pvz.: s.b.sl. *brotanъ* „brolio sūnus", *županъ* „srities valdytojas", r. *великан* „milžinas"[36]), italikų kalbose (pvz.: lo. *Silvānus* „miško dievaitis", *Rōmānus* „romėnas", *īnsulānus* „salos gyventojas"[37]). Jie atsirado daiktavardėjant būdvardžiams (DaiktvDrR 147).

-(i)onis/-onys(-ė)

§ **368.** XVI–XVII a. didelėje aukštaičių tarmės dalyje su šia priesaga buvo plačiai daromi tėvavardžiai, pvz.: *Janonis, Jurgionis, Petronis* ir kt.[38]

Priklausymo reikšmę turi ir tokie senųjų raštų vediniai kaip *dievonis* „Dievo sūnus" MT XXXV, *kiemionis(-ė)* „kaimietis" (būdingas daugeliui raštų, plg. *kiemionas*, žr. § 366), *pilionis* „pilies viršininkas" Lex 46; C II 734 (t. p. Q 246; R; MŽ; N 402); „pilietis" BP II 480 (t. p. LC 1883,7; „pilies gyventojas" S. Dauk; „miesto ar dvaro gyventojas" K. Donel; Gmž; K – LKŽ IX 985), *tėvykščionis* „vietinis gyventojas" SD[1] 104, *tėvonis* „paveldėtojas" (būdingas daugeliui raštų, plg. *tėvõnas*, žr. § 366), plg. dar *užgirionis* „užgirietis" MŽ; N; KŽ; NdŽ, terminį *sodžiónis/sodžionìs* „sodžiaus gyventojas" S. Dauk; P; J; Vkš; Žd; Pkl (LKŽ XIII 287).

Mažojoje Lietuvoje ir kai kuriose rytų aukštaičių šnektose vartojami keli panašūs asmenų pavadinimai, padaryti iš miestų vardų, pvz.: *danckionis* „Gdansko gyventojas" SapGr 19, *karaliaučionìs* „žmogus iš Karaliaučiaus" KlG 47; KlC 25; R; MŽ II 305; K; LC 1878,31; Kel 1862,38; StngŽ 27; Rsn (LKŽ V 258; LKA III 116)[39], *rygiónis* „rygietis" Ps; Grž; Lnkv; RdN; Brž (LKŽ XI 594; LKA III 116), *tilžionìs* „tilžiškis" BzBk XVIII 243; StngŽ 27; Rsn (LKŽ XVI 354; LKA III 117), *vilniónis* „vilnietis" Arn (LKA III 116).

S. Daukantas buvo pasidaręs ir tautų pavadinimų su *-onis*, pvz.: *norvegijonis* „norvegas", *kitajonis* „kinas" ir pan. (Subačius 1993: 172).

§ **369.** Vienas kitas vedinys su *-(i)onis/-onys(-ė)* turi kitokią reikšmę, pvz.: *gyslõnis* „gyslotis" Ds (LKŽ III 356, plg. *gyslõnas*, žr. § 366), *gyvonė*

---

[36] Vondrák 1924: 546; Vaillant 1974: 616–618.

[37] Brugmann 1906: 280; Hofmann, Leumann 1928: 223–224.

[38] Maciejauskienė 1977: 161–162; Zinkevičius 1977

[39] Plg. *karaliaučionas* (žr. § 366). Jis gali būti padarytas pagal le. *królewczianin* (Leskien 1891: 395; Skardžius 1931: 96)..

Pmp, *gyvonìs/gývonis/gyvonỹs* „gyvuonis" R; K; J; Kč; Lš; Pns; Krok; Vs; Mrk (III 384), *gražiõnis(-ė)* „gražuolis" Vlkv; Gs (III 542), *kójonis* „suolelis duonkubiliui padėti" Prk (VI 206), *ligónis(-ė)* (plačiai paplitęs jau XVI a., plg. *ligónas*, žr. § 366), *marškõnis* „lininis, drobinis audeklas" R; K. Donel; Grš; Plv; „čerkasas" Srv (plg. *marškõnis/márškonis, -ė* „drobinis, lininis" B; K; Rp; J; LTR(Grk); Jnš; Vkš; Rs; Krš; Grš; Srv – LKŽ VII 882, *márškonas*, žr. § 366), *pir̃monės* „pirmieji geřieji vaisiai" RB 2 Moz 22,29; K. Donel; KGr 190; K I 131, *pirmonìs* „pirmagimis" C I 612; B; H; R; K; „pirmasis tarp kitų" Bb PvR 16,5; LC 1884,39; Ns 1832,3, *šakõnė* „tarpušakis" Grž (LKŽ XIV 442), *velionìs/veliónis* Kos 265(An); J I 326; Ds; Sv; Rk; Jž; Užp; Brž (LKŽ XVIII 633).

§ **370.** Šio tipo vedinių atitikmenys kitose baltų kalbose nėra labai aiškūs, plg. nebent lie. *Bajonìs* ir pr. *Bayone* (Trautmann 1925: 169) arba la. dial. *baznīcāņi* „žmonės, gyvenantys prie bažnyčios", *tirdzāņi* „žmonės, gyvenantys prie turgaus" (jeigu tik jie yra *i* ar *i̯o* kamieno, žr. LVG 305; BKGF 76; Frenkelis 1969: 62).

Ne visai aiški yra ir priesagos *-(i)onis* kilmė. Lietuvių kalboje pastebėta slavizmų su šia priesaga, pvz.: *dvarionìs, krikščionìs, miesčionìs* ir kt. (Eckert 1971: 38–40), o slavų kalbose vediniai su *-(j)an-* turėję priebalsinio linksniavimo formų (plg. s.b.sl. *graždane* „miestiečiai", žr. Vondrák 1924: 542–543). Todėl A. Leskienas (1891: 394–395) kėlė mintį, kad ir pati priesaga *-(i)onis*, vartojama asmenų pavadinimams pagal gyvenamąją vietą daryti, gali būti pasiskolinta iš slavų kalbų. Tačiau P. Skardžius (ŽD 275), J. Prinzas (1968: 110), R. Eckertas (1971: 40–42), neneigdami tam tikros slavų kalbų įtakos, mano, kad priesaga *-(i)onis* yra baltiškos prigimties. Priesagą *-(i)onas* pakeisti į *-(i)onis* galėjo paskatinti panaši priesaga *-uonis*, plg. *gyvonìs* ir *gyvuonìs*, *pirmonìs* ir *pirmuonis*, *tėvonis* ir *tėvuonis* (plg. § 379).

-enas, -ena

§ **371.** Priesagą *-enas* turi vedinys *gluõdenas* „varinė gyvatė, žibulys" S. Dauk; Vp 48; Kv; Ms; Vvr; Slnt; Trk; Šts (LKŽ III 440), atitinkantis la. *gluõdens, gluõdena, gluõdene* (ME I 631; LEW 158). Panašios darybos yra ir pr. *glosano* „varinė gyvatė, gluodenas" (Blintsleche) E 778 (ПЯ E–I 266; PKEŽ I 383–384 su lit.), plg. dar vandenvardžius *Duobenas* Vg, *Lañkenas* Lp, *Laũmenas* Dbg (Vanagas 1970: 132).

§ **372.** Vardažodiniai priesagos *-ena* vediniai dažniausiai žymi kailius bei odas (kartais iš jų pasiūtus daiktus) ir daromi iš gyvūnų pavadinimų.

Du tokie vediniai užfiksuoti jau XVII a. raštuose: *meškenà* „meškos kailis" Lex 12a (t. p. Q 66; B; S. Dauk; Jn), *oženà* „ožio kailis" SD[3] 126, 143; Lex 19 (t. p. Q 98; N; J; JV 210, 1061; Vvr – LKŽ VIII 1025).

Kiti daugiausia vartojami žemaičių tarmėje, iš kur jie atėjo ir į bendrinę kalbą, pvz.: *arklenà* „arklio oda“ S. Dauk; Grg; Vvr (LKŽ I² 303), *ėrenà* „ėriuko kailis“ Kltn (II² 1141), *eženà* „ežio oda“ S. Dauk; Šts; Grg (II² 1168), *jautenà* „jaučio oda“ S. Dauk; M. Valanč; J; Vvr (IV 322), *katenà* „katės kailis“ J; Šts; Vvr; Lš; „piniginė prie juostos“ Kv (V 407), *kiškenà* „kiškio kailis“ J; „kiškio kailio lapinė kepurė“ Grz (V 884), *lapenà* „lapės kailis“ Vvr; Plng (VII 147), *ožkenà* „ožkos kailis“ J; JD 1345; Žem; LMD(Užv); Sk; Brs; Vvr; Vrd (VIII 1035), *šeškenà* „šeško kailiukas“ PP 75; LTR(Šv); Lpl; Vvr (XIV 693), *šunenà* „šuns kailis“ JV 310; Vvr; „apdangalas, apklotas iš šuns kailių“ Kl; Pln; Rt (XV 358), *veršenà* „veršio kailis“ S. Dauk; I; M. Valanč; BsP II 177; JD 1002; BM 308(Šll); Krž; Ggr; Užv; Šll; Trg (XVIII 867), *vilkenà* „vilko kailis“ I; M. Valanč; Žem; K; (d)Vlkš; Vvr Tl (XIX 390), *zuikenà* „zuikio kailis“ Slnt; Ms; Vvr; End; Als; Skd; Škn (XIX 1078).

§ **373.** Odą žymi ir vienas kitas vedinys, padarytas iš kitokių daiktavardžių, pvz.: *galvenà/gálvena* „oda, nulupta nuo gyvulio galvos“ S. Dauk; Žml (turi dar reikšmes „lino galvelė su sėklomis“ J; Trgn; Rs; Km; Pš; Vdk; Jnš; Sml; „linų šakutės, ant kurių auga galvelės“ Mrj; Alk – LKŽ III 83), *kojenà* „gyvulio kojų oda“ J; Škn; Dr (turi dar reikšmes „iš gyvulio odos parauktos naginės“ J; Sd; Žr; Brs; Užv; Vkš; KlvrŽ; „smulkios vilnos nuo kojų ar galvos“ Šd – LKŽ VI 295), *žándenos* „žandų oda“ Als; Trš (turi dar reikšmę „žandų plaukai“ I; Štk; Šv; Jdr; Pln; Kltn; Mrj – LKŽK), plg. dar pr. *nognan (< *nōgenan)* „oda (išdirbtas kailis)“ (Leder) E 498 (PKEŽ III 194–195).

§ **374.** Kitokią reikšmę turinčių ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ena* yra visai nedaug. Plačiai paplitęs vedinys *sniẽgena* „kikilių šeimos paukštis“ užfiksuotas jau Lex 76a.

Kiti randami tarmėse (daugiausia aukštaičių), pvz.: *aũsenos* „grūdagaliai, išlėkę su varpomis pro arpo ausį“ Sut; Žvr; Stk; Al; Ūd (LKŽ I² 500), *blakenà* „blakių subjaurota drobulė“ J I 214, *dalgenà* „didžioji gaidžio ar kito paukščio uodegos plunksna“ Ln (LKŽ II² 239), *kotenà* „augalo stiebo dalis palei šaknį“ J(Ilg; Vl), *mẽsena* „mėsa“ Šts (LKŽ VIII 49), *muĩlenos* „muiluotas vanduo, pamuilės“ Alk (LKŽ VIII 387), *rañkena/rankenà* (plačiai paplitęs, žr. LKŽ XI 164; LKA I Žemėl. Nr. 51, 70, p. 112, 117, 129, 137), *skanenà* „skanėstas“ GŠ 105; Rt (LKŽ XII 735), *skùjenos* „nubyrėję spygliai“ Grž; „žuvies žvynai“ Sml (XII 1126), *šãknenos* „linų stiebelių šaknys“ J. Jabl(Mrj); Vlkv; Gs; Lp (XIV 412).

Kur kas daugiau lietuvių kalboje yra veiksmažodinių priesagos *-ena* vedinių, ypač žyminčių veiksmo rezultatą (DaiktvDrR 60, 95, 126, 194, 213).

§ **375.** Su naujesne priesaga *-enis(-ė)* ypatybės turėtojų pavadinimų yra dar mažiau negu su *-ena*. Vedinys *kaĩmenė* paplitęs jau senuosiuose raštuose.

Išskyrus vedinį *šaltẽnis* „šaltinis“, vartojamą didelėje žemaičių tarmės dalyje ir kai kuriose gretimose aukštaičių šnektose, užfiksuotą jau D. Poškos, S. Daukanto, M. Valančiaus raštuose (LKA I Žemėl. Nr. 104, p. 181; LKŽ XIV 474–475), kiti gana reti, pvz.: *bergždẽnis(-ė)* „bergždžias, nevaisingas gyvulys“ Ds; Sml; Rod; „kas neturi vaikų“ Ds (LKŽ I[2] 763), *gargždẽnis* „ankštinių šeimos pašarinė žolė“ Dglš (III 133), *kartẽnė* „kryžmažiedžių šeimos žolė“ Ps (V 333), *margẽnis* „raštuotas, languotas audeklas“ Ds; Rk; Sdk (plg. *margẽnis,-ė* „languotas, margas“ Ds – LKŽ VII 852), *mėlẽnė* „mėlynė (uoga)“ Žem; Vkš; Als; Pj; Ms; Up; Rs; Vž; Krš; Trk; KlvrŽ (plg. *mélenas,-a/mélenas,-à* „mėlynas“ Štk; Prk; Krš; Užv; Rdn; Pp; Pvn – LKŽ VII 1029), *raudẽnė* „vyburūnė“ Trgn (XI 249), *sūrẽnis(-ė)* „kas mėgsta sūriai valgyti“ Sml (XIV 211), *šaltẽnė* „vandeninė mėta“ Trgn; „šaltinis“ Grž (XIV 474), *šykštẽnis* „šykštuolis“ SkrT; Šl (XIV 768), plg. dar pavardes *Barzdẽnis, Kalvẽnis, Šakẽnis*, vandenvardžius *Bliūdẽnis* Dglš, *Juodẽnis* Lkm, *Raudẽnis* Klvr, *Skardẽnis* Šd, *Lygenẽ* Jšn (ŽD 235; Vanagas 1970: 132–133), helonimus *Juodẽnis* Sdbr, *Saldẽnis* Št, *Palẽnis* Gdr; *Čiubẽnė* Švnč, *Pelkẽnė* Všt, *Pievẽnė* Glv, *Pūkẽnė* Antz; Km; Krns, *Rudẽnė* Kp, *Šlapẽnė* Rd, *Žilẽnė* Dl (Bilkis 1998: 88).

§ **376.** Latvių kalboje šio tipo vedinių yra gerokai daugiau, pvz.: *vecenis* „senis“, *rîtenis* „rytų vėjas“, *gaîlenes* „voveraitės (grybai)“, *mẽllenes* „mėlynės“, *jẽrene* „avies kailio kepurė“ ir kt. (LVG 298–302; BKGF 74–75).

Galimas daiktas, kad ypatybės turėtojų pavadinimų su **-eni̯o-* būta ir prūsų kalboje, plg. *warene* „varinis katilas“ (Messingkessel) E 356, *wissene* „gailis“ (Pors) E 622[40], asmenvardžius *Drutene, Jodenne* (SV 44–45).

§ **377.** Su priesaga *-enius* padarytas K. Sirvydo naujadaras *šakenius* „vergas, kuriam prieš plakimą uždėdavo ant nugaros dvišakį pagalį ir prie jo pririšdavo rankas“ SD[1] 33; „kas vertas pakarti“ SD[1] 101, plg. dar vandenvardį *Kibẽnius* Trgn (Vanagas 1970: 133)[41], helonimą *Čiuotẽnius* Kpč ir *Čiuotẽnis* Ab (Bilkis 1998: 88).

-anas, -ana

§ **378.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su šiomis priesagomis yra vos keletas, pvz.: *dýkana* „dykinėtojas“ Tvr (LKŽ II[2] 534), *ratãnas* „ratilas, ap-

---

[40] Apie jo kilmę žr. Būga 1959: 326–327; LEW 1249–1250; PKEŽ IV 255 su lit.

[41] Tik jis veikiausiai padarytas iš veiksmažodžio *kìbti* (Vanagas 1981: 156).

skritimas“ J; Krš; Užv; Lk; Rdn; „tam tikras uždaras judėjimo kelias“ Žem; Ub; Als; Trk; Rs; „būrys“ Trk; Žr; Lk (XI 237), *sniẽgana/snieganà* „kikilių šeimos paukštis“ SD³ 146; D. Pošk; Sut; N; J; JD 219; Lkm; Ktk; Trgn; Krt; Ign; Lb; „snaigė“ Ds; „gilus sniegas“ J (LKA I Žemėl. Nr. 76, p. 150; LKŽ XIII 249, plg. *sniẽgena*, žr. § 374), plg. dar *kamanas* „pavadis“ C II 1069, *kãmanos*, la. *kamans* „rąsto drūtgalys“ (ME II 148; ŽD 226; PKEŽ II 102–103, žr. § 341), helonimus *Kamãnos, Kamãnai* Vkš, *Mólana* Rm, *Stãganos* Pg, *Ilgãnis* Al (Bilkis 1998: 54).

Su *-anas, -ana* padarytas ir vienas kitas veikėjo pavadinimas (DaiktvDrR 126).

Vediniai su **-en-/-on-*

-uon-

§ 379. Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-uon-* lietuvių kalboje yra nedaug, pvz.: *baltuõnė* „balta duona“ Ms (LKŽ I² 622), *gẽležuonės* „geležies pjuvenos“ Lex 35, 45a; C I 644; „arklių liga“ Nmn, *gẽležuonys* „t. p.“ Mrk; Ds; Slk, *gélžuonė* „gelžgalys, geležies skeveldra, atraiža“ Užv; Rt; „smulkios geležies nuotrupos“ IM 1859,53; LzP; Užv; „gargažė“ Krkl; Škn; „arklių liga“ Škn, *gelžuonìs* „gargažė“ J; „geležies rūda“ Lnk; „siauralapis gyslotis“ Grg (LKŽ III 217, 231; Kazlauskas 1968: 275; plg. la. *dzèlzuons* „geležinis įnagis“, žr. Būga 1959: 334); *gyvuõ* „vieta po nagu“ Slm (LKŽ III 386), *gyvuonìs/gývuonis* (plačiai paplitęs aukštaičių tarmėje), *gývuonė* „vieta po nagu“ Ps; Pšl (LKŽ III 38); *kytruonìs(-ė)* „gudruolis“ J; *pasaluonìs* „kas iš pasalų puola“ Slnt; Kal; Vvr; „kas slaptai veikia“ Vvr (LKŽ IX 452); *pirmuonės* „pirmieji, gerieji vaisiai“ VlnE 68; SD³ 293; Bb² 2 Moz 23,19; „pradmenys“ VlnE 89; „mėnulio pilnatis“ C I 611, *pirmuonis* „pirmagimis, pirmtakas, žymūnas“ DP 4x; BB Iz 14,30; Pat 3,9; H 173; NdŽ, *pirmuonys* „pirmieji, gerieji vaisiai“ VlnE 140; *šaltuõnis/šaltuonìs* „šaltinis“ Pn; Mžš; Krs, *šaltuõnė/šaltuonẽ* „t. p.“ Mžš; Krs, *šaltuonià* „t. p.“ Sb; „šaltažemis“ Kp (LKŽ XIV 493); *tėvuonis* „įpėdinis, turto paveldėtojas“ DP 5x; Sut; NdŽ; *žãliuonys* „žali daiktai“ Kp; Skp; Ds; Pnd; Mžš; Krs; Klt; PnmR; Brž; Sdk; Dgl; Str; Plvn; Slm; Ck (LKŽK).

Dar keli vediniai su *-uon-* siejasi tiek su vardažodžiais, tiek su veiksmažodžiais (DaiktvDrR 150–151).

§ 380. Visai panašios darybos yra gana gausūs ir bemaž po visą Lietuvą išsibarstę vandenvardžiai su *-uon-*, pvz.: *Agluonà* Akm; Brž; Gr; Prk; Skdv; Vb : *ãglė, Beržuonà* An, *Beržuonis* PnmR : *béržas, Šaltuonà* Šmk : *šáltas* ir kt. (Vanagas 1970: 204–206). Su šia priesaga padarytas ir vienas kitas helonimas (Bilkis 1998: 160–161) bei vietovardis (Razmukaitė 1998: 25). Priesaga

-uon- užfiksuota ir latvių (Endzelin 1934: 132), o galbūt ir prūsų vardyne (Gerullis 1922: 254).

Kad būdvardžiai su **-en-/-on-* (resp. **-ēn-/-ōn-*) jau labai seniai ėmė daiktavardėti ir virsti ypatybės turėtojų (vėliau ir veikėjų) pavadinimais, rodo ir tolimesnių giminiškų kalbų duomenys. Antai s.lie. *žmuō* „žmogus“ turi tikslių atitikmenų germanų ir italikų kalbose (DaiktvDrR 152 su lit.; Smoczyński 1997: 69–71; 1998; Bammesberger 1999). Šio tipo ypatybės turėtojų pavadinimai sen. germanų, italikų ir graikų kalbose buvo produktyvūs, pvz.: go. *liuta* „veidmainiautojas“ : *liuts* „veidmainiškas“, *waurstwa* „darbininkas“ : *waurstw* „darbas“; lo. *sīlo* „kas su plokščia nosimi“ : *sīlus* „plokščia nosis“, *gānea* „smuklė“ : *gāneo* „lėbautojas“; gr. γνάθων „plačiažandis“ : γνάθος „žandas“, κίβδων „kas šlaką nuo metalo valo“ : κίβδη „šlakas“[42]. Panašių vedinių kai kurie tyrinėtojai nurodo ir iš kitų giminiškų kalbų, plg. av. *mąθrā* „kas žino posakių“ : *mąθra-* „posakis“ (Hoffmann 1955).

-ėnas(-ė)

§ **381.** Vediniai su šia priesaga lietuvių kalbos tarmėse (ypač rytų aukštaičių) dažniausiai žymi asmenis pagal gyvenamąją ar kilimo vietą, pvz.: *anykštė́nas(-ė), kupiškė́nas(-ė)* ir kt. (LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 116). Tokių vedinių randame jau XVI–XVII a. raštuose, pvz.: *įsrutėnas* C II 36; SapGr 19, *nazarėnas* DP 7x; SP II 152, *tilžėnas* KlG 65; SapGr 19.

Su jais glaudžiai siejasi giminystės terminai, taip pat turintys priklausymo reikšmę: *brólėnas/brolė́nas* „brolio sūnus; pusbrolis“ SD[1] 176, 177; SD[3] 22, 431; J; Pn; PnmR; Smn; Brž; Zr; Antš; Vlk (LKŽ I[2] 1069), *sūnė́nas* „brolio ar sesers sūnus“ Ėr; Kp; Brž; PnmR; Slm; Krs (XIV 151), plg. dar *nomina masculina* su *-ėnas* (žr. § 190) ir *nomina feminina* su *-ėnė* (žr. § 182).

XVII a. Rytų Lietuvoje su priesaga *-ėnas* buvo kartais daromi tėvavardžiai, vėliau virtę pavardėmis, pvz.: *Kazėnas, Mikėnas, Butėnas* ir kt. (Maciejauskienė 1977: 164–165; Zinkevičius 1977: 153 tt.). Be to, vakarinėje Lietuvos dalyje ir Mažojoje Lietuvoje yra nemaža vietovardžių su *-ėnai*, pvz.: *Babrungė́nai, Béržėnai, Medingė́nai* ir kt. (ŽD 238; Razmukaitė 1989; 1996).

§ **382.** Vienas kitas ypatybės turėtojų pavadinimas su *-ėnas* turi ir kitokią reikšmę, pvz.: *balė́nas* „medžio brazdas“ J I 187, *kelė́nas* „kelio kaulas“ J; Erž; Rs; Varn; Rd; Ar (LKŽ V 507), *kū̃lėnas/kūlė́nas* „rogių skersinis, jungiantis abi pavažas“ J; Brs; Slnt; Krtn; „kertuotas rąstas, uždėtas skersai rogių rąstams vežti“ J; Skd (VI 827), *pelė́nas* „kas gaudo peles“ Plv (IX 760),

---

[42] Osthoff 1876; Brugmann 1906: 299 tt.; Hofmann, Leumann 1928: 239; Chantraine 1933: 160 tt.; Schwyzer 1939: 485–488; Schmeja 1963; Meid 1967: 91 tt.; Bammesberger 1990: 171–179.

rýkštėnas „bučius“ D. Pošk; Grg; Pln; Žv; Mžk; Pgr; Vkš; Brs; Plng; Dr (XI 611), *trakėnai* „iškirsta ar išdegusi vieta miške, skynimas“ R; MŽ; N, *varnėnas* „juodasis strazdas“ SD[3] 347; Sut; R; MŽ; Kos 58; N; J; „varnėnų šeimos paukštis“ R; MŽ; N; K (dabar yra bendrinės kalbos žodis).

§ **383.** Latvių kalboje yra labai nedaug ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ēns*, pvz.: s.la. *brãlę̄ns* „brolio sūnus“, dial. *pìebaldzę̄ni* „Piebalgos gyventojai“, *raibę̄ns* „margas jaunas veršiukas“ (LVG 303–304; DL 226–229). Mat latvių kalboje su **-ēno-* imta plačiai daryti deminutyvus, kurie lietuvių kalboje yra daug retesni (žr. § 260). Galbūt NAttr su **-ēn-* būta ir prūsų kalboje, plg. lie. *Lazdénai* ir pr. *Laxdenen* (Gerullis 1922: 253; PKEŽ III 54).

Ypatybės turėtojų pavadinimai su *-ėnas* turi giminaičių slavų kalbose, pvz.: sl. **bratrěnъ* „brolio sūnus“, **molděnъ* „jaunuolis“ ir kt. (Sławski 1974: 128–129). Asmenvardžių su **-ēn-* yra ir trakų, dakų kalbose (Duridanov 1969: 98).

Priesaga *-ėn-*, kaip ir *-uon-* (žr. §§ 379–380), kilusi iš senosios ide. priesagos **-en-/-on-*, tik iš skirtingų jos formų (Skardžius 1951; 1955: 173–174 su lit.; Kazlauskas 1968: 273–278), plg. lie. *kelénas*, sl. **kolěno* (< **kolę*) „kelis“ ir gr. κωλήν „peties kaulas“ (Трубачев 1959: 161), s.b.sl. *slověne* „slavai“ (Vondrák 1924: 660).

Vediniai su **-lo-*

-lys(-ė), -lius

§ **384.** Su būdvardine priesaga **-lo-* baltų kalbose daug dažniau daromi veiksmažodiniai veikėjų pavadinimai. Veikėjų pavadinimams labai būdingą priesagą *-lys(-ė)* (plg. DaiktvDrR 118–119) lietuvių kalboje turi bene tik vienas ypatybės turėtojo pavadinimas *juodlỹs(-ė̃)* „kas tamsaus veido, juodbruvys“ Užv; Vkšn; „kas juodais drabužiais apsivilkęs; toks vandeninis vabalas“ J (LKŽ IV 405; DūnŽ 115).

Su priesagos *-lys* paradigminiu variantu *-lius* padarytas NAttr *kìtlius* „kas daro kaip kiti, mėgdžiotojas“ Mrk (LKŽ V 905). Šią priesagą irgi turi keli veikėjų pavadinimai (DaiktvDrR 119).

Ypatybės turėtojų pavadinimams kiek būdingesnės iš **-lo-* kilusios išvestinės priesagos.

-(i)ulis/-ulys(-ė), -ulas

§ **385.** Daugelyje XVI–XVII a. raštų buvo vartojamas ir dabar tarmėse žinomas vedinys *miel(i)ùlis* „mielasis, mylimasis“ bei išnykęs *rudùlis* „vargšas, skurdžius“.

Senas yra ir socialinis terminas *bičiùlis*, pirmine reikšme „kas bendrai turi bites" užrašytas jau XVII a. F. Pretorijui priskiriamame žodyne (C I 351, plg. dar tą pačią reikšmę turintį DLK kanceliarinės slavų kalbos lituanizmą *бицюль*, žr. Zinkevičius 1987: 125), ligi šiol vartojamas vidurinėje Lietuvos dalyje (LKA I Žemėl. Nr. 120, p. 200–201). Dabar įprasta reikšme „geras draugas" (apie šios reikšmės atsiradimą žr. LEW 43; Greimas 1991: 264–266) jis bene pirmą kartą užfiksuotas XVIII a. P. Ruigio žodyne.

XVI–XVII a. raštuose randame ir NAttr *bėdùlis* „vargšas, bėdžius" DP 3x; MP III 32, *keršùlis* „laukinis karvelis" SD[1] 40; SD[3] 79; C II 316 (plg. *keršùlis,-ė* „keršas, margas" Sut; Vkš; Šts – LKŽ V 628), vartojamus ir dabar tarmėse, bei retus *gardulis* (*gardulys*?) „gardus padažas" SD[3] 366, *gražulis* „kas puošnus" SD[1] 35; SD[3] 292 (pasitaikantį ir kai kuriuose vėlesniuose raštuose), *piktulis* „piktadarys" Lex 19 (plg. *piktùlė* „gyvatė" Rdš ir *piktùlis,-ė* „piktasis" LTR(Lzd) – LKŽ IX 972), *senulė* „pribuvėja, priėmėja" BB 2 Moz 1,15; 1,17 (plg. *senulis* „senas žmogus" R II 184).

§ **386.** Dabartinėse tarmėse šio tipo vedinių yra daugiau. Dažniausiai jie daromi iš būdvardžių. Ypač paplitęs vedinys *gyvulỹs* (LKA III Žemėl. Nr. 122, p. 136). Kiti yra retesni, pvz.: *apskritùlis(-ė)* „apskritaveidis" Mžš; Šd; Pkr; Rdm, *apskritulỹs* „apskritas plotas" Btg (plg. *apskritulė̃lis,-ė* „labai apskritas" Pn; Rdm – LKŽ I[2] 264–265), *aukštùlis* „Aukščiausiasis, Dievas" Ad; Str; Tvr; Rod (I[2] 495), *baltulỹs* „balta dėmelė, baltas taškas" Švnč; Gs (I[2] 621), *didžiùlis(-ė)* „kas žymus, didelis visuomenėje" K; M. Valanč; Šlčn; „didžiuoklis" Prk, *didžiùlė* „didžioji skara" Lš; „kontrabosas" Rdm (plg. *didžiùlis,-ė* „didysis, labai didelis; labai stiprus, smarkus, svarbus, reikšmingas" LKŽ II[2] 493), *dryžùliai*/*dryžuliaĩ* „dryžuotas audinys" Mrs; Smn; Gdl, *dryžulỹs* „margumynas" Plš (plg. *dryžùlis,-ė* „labai dryžas" Rdm – LKŽ II[2] 737), *gerùlis* „geras žmogus" J; JD 1364; Vlk (plg. *gerùlis,-ė* „gerasis" Lzd; Lp – LKŽ III 269), *godulỹs(-ė̃)* „kas godus" I; BsP V 17; Lkv; Šll; Brt; Šts (III 476), *gražiùlė* „graži karvė" Kv (III 543), *greitùlis(-ė)* „kas greitas" Kn (III 563), *juodulỹs* „juodas daiktas; juoda dėmė" J; Žem; Dkš; Sdk; Užv; KlvrŽ; Alk; Skdt; Kt; Slk; Tryn; Ds; Rš; Gs; Pc; „kūlė, degulys (kviečių liga)" Dr, *júodulis*/*juõdulis*/*juodulỹs* „tetervinas" N; BzF 118; Kv (LKŽ IV 410; DūnŽ 115, plg. *juodùlis,-ė* „juodasis" MTt V 203; J; Šts; Rtn; Nmn – LKŽ IV 410), *keršùlės* „bulvių rūšis" Šts (LKŽ V 626), *kiaurulỹs* „kiaurymė" Sb (V 709), *kietulỹs*/*kietùlis* „kietas daiktas, kieta vieta" Sb; Ml; Užv (V 765), *kytrùlis* „kas gudrus" R; N; J, *kreivùlis*/*kreivulỹs* „kreivas medis" J, Ak; „nepilnas mėnulis" Sch 68; N; [K]; „ant dviračių sukryžiuoti medžiai rąstams, kartims vežti" Ob; „zigzagu sunertų karolių eilė; iš šiaudų nupinta pynė" Rtn (VI 513), *margùlis* „margas raštuotas audeklas" Auk; Btr; Prag; Dsm, *margulỹs* „kitos spalvos dėmė" Ggr; Ds; „išmarginimas, raštas"

LT II 415; Lp; Brš (plg. *margùlis,-ė* „margas“ Lk; Arm – LKŽ VII 856), *mažiùlis* „mažasis pirštas“ Alv (plg. *mažiùlis,-ė* „mažas, mažytis“ Ašb; LTR(Rm); Brsl; „turintis mažų vaikų“ FM 90; Dkšt; Vvs – LKŽ VII 973), *mažùlis* „mažas vaikas“ Grdž; „mažasis pirštas“ Krn (plg. *mažùlis,-ė* „mažas, mažytis“ Pt; Ldk; Dl; „turintis mažai vaikų“ V. Kudir; Lp; Nmč – LKŽ VII 977), *raibulỹs* „marguliai, žilpuliai“ Kv; „marga dėmė“ Prk (plg. *raibùlis,-ė* „kas raibas“ LTR(Alv); Trš – LKŽ XI 46), *riebulỹs* (*riebuliaĩ*) „riebalai“ Vaižg; Sdk; Pst; Sem; Pb; Šš, Mšg; Vdš; Mlt; Ut; Ktk; Ds; Arm; Rod; Užg; Dglš; Rš; Smal; Ign; Pb; Švnč; Klt, *riebùlis(-ė)* „kas riebus, nutukęs“ Vaižg; Mrj; Dkšt; Lp (XI 545), *sausùlis* „kas sausas“ Pls (XII 225), *storùlis(-ė)* „storas žmogus“ Krtn; Mžš (plg. *storùlis,-ė* „storas“ Rod; Kl; Žrm; Dkš; Vrn; GrvT 79; ČrP – LKŽ XIII 860), *šventùlis* „angeliukas“ KlvrŽ; „medinė šventojo statulėlė“ J; Sd; Pln (XV 512).

§ 387. Iš daiktavardžių padaryti vos keli šio tipo vediniai. Be minėtų *bičiùlis, bėdùlis* (žr. § 385), plg. dar *bandžiùlis* „draugas, bičiulis“ Mšk; Šl; „bendradarbis“ Sl; „sukčius“ Pkr; „drąsuolis“ M. Valanč (LKŽ I[2] 644, dėl jo kilmės plg. Greimas 1991: 266–269), *snaĩgulė/snaigulė̃/snaigùlė* S. Dauk; J; Plt; Kv; Rs; Šlv; Kin; Brt; Vkš, *snaigulỹs* „snaigė“ Kdn; Vgž (XIII 235), *snieguliẽ/sniẽgulė/sniegùlė* „snaigė“ Žem; Užv; „sniegena“ LTR(Antz); Dgč; Mrc; Žgč; Trak; Vrn, *sniegùlis* „darželiuose auginama pirmoji pavasario gėlė“ Mit II 139(Prk), *sniegulỹs* „snaigė“ LzP; Grš (LKA I 150; LKŽ XIII 254), *šienuliaĩ* „šieno pakritos“ Rs, *šienulỹs* „šieno šapelis; šiaudelis“ Žem (LKŽ XIV 750).

§ 388. Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ulis* yra ir latvių kalboje, plg. lie. *bėdùlis* ir la. *bę̀dulis*, lie. *mielùlis* ir la. *mĩlulis* (ME I 289; II 645; LVG 346–347; BKGF 85). Galėjo jų būti prūsų (plg. lie. *bandžiùlis* ir pr. antrop. *Bandule*, žr. Trautmann 1925: 176–177), o galbūt ir trakų, dakų kalbose (plg. lie. *Gerùlis* ir dakų *Gerulo*, žr. Duridanov 1969: 76).

Antra vertus, kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių (žr. § 386), greta kai kurių priesagos *-(i)ulis/-ulys(-ė)* ypatybės turėtojų lietuvių kalbos tarmėse dar vartojami ir atitinkami vardažodiniai būdvardžiai su *-ulis(-ė)*. Tad pastarųjų daiktavardėjimo ir virtimo ypatybės turėtojų pavadinimais procesas dar nėra galutinai pasibaigęs.

§ 389. Keli vediniai su *-ulis/-ulys* turi senesnes *o* kamieno formas su *-ulas*, plg. *juodulỹs* (žr. § 386) ir *juõdulas* „juodas daiktas, juoda dėmė“ Vkš (LKŽ IV 410), *riebulỹs/riebuliaĩ* (žr. § 386) ir *riebulas/riebulaĩ* „riebalai“ Švnč; Aps; Ad; Btrm; Tvr; Dg; Ob; Rud (XI 544). Gal šiam darybos tipui priklausė ir *bùžulas* „didelis mazgas“ J; Kv; „gumulas, ryšulys“ Kv; „barškalo, kleketo buoželė“ Škn; „tokia kieta smiltynų žolė“ Trš (LKŽ I[2] 1230), plg. *baũžas* „beragis“, *búožė* (ŽD 184; LEW 37).

Lietuvių kalboje yra ir būdvardžių su *-ulas(-a)* (pvz.: *gãmulas,-a* „baužas", *gẽdulas,-a* „gedulingas", *pédulas,-a* „baltomis kojomis", *stẽbulas,-a* „ypatingas" ŽD 186), turinčių atitikmenų kitose giminiškose kalbose, pvz.: gr. παχυλός „apystoris" : gr. παχύς „storas, tankus, riebus", s.ind. *bahuláḥ* „tankus, kietas, storas, drūtas, stiprus" : *bahú-* „gausus", gr. ἡδύλος „apysaldis" : ἡδύς „saldus" (Brugmann 1906: 368; Chantraine 1933: 249–250; Schwyzer 1939: 485).

-(i)uolis/-uolys(-ė)

§ **390.** Dalis ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-(i)uolis/-uolys(-ė)* turi atitikmenų su *-(i)ulis/-ulys(-ė)*. Jau M. Daukšos Postilėje (520_{44}) užfiksuotas vedinys *gyvuolis/gyvuolys*, vartojamas ir dabar kai kuriose vakarinėse ir rytinėse tarmėse (LKA III Žemėl. Nr. 122, p. 136), atitinka vedinį *gyvulỹs* (žr. § 386).

Dabartinėse tarmėse tokių dubletų, padarytų iš būdvardžių, yra daugiau, plg. *apskritùlis(-ė)* (žr. § 386) ir *apskrituõlis(-ė)* „apskritaveidis" Rd; „kas kresno, apvalaus kūno sudėjimo" Všk (LKŽ I² 265), *aukštùlis* (žr. § 386) ir *aukštuõlis(-ė)* „kas aukštas" Dglš; Kp; Lkm (I² 496), *baltulỹs* (žr. § 386) ir *baltuõlis* „kas baltas" Žl; Ps; Gs (I² 622), *dryžùliai/dryžuliaĩ* (žr. § 386) ir *dryžuõliai* „dryžuotas audinys" Mrs (II 737), *gardulys* (*gardulis*?) (žr. § 386) ir *garduõlis(-ė)* „kas gardus" Gs; Ėr (III 124), *gražulis* (žr. § 385), *gražiùlė* (žr. § 386) ir *gražuõlis(-ė)* „kas gražus" Vaižg; Ukm (III 545–546), *greitùlis* (žr. § 386) ir *greituõlis* „kas greitas" Vaižg; Blv; Mlt (III 562), *kytrùlis* (žr. § 386) ir *kytruõlis* „kas gudrus" J; Vaižg; Vb; Kp; Sb; Gl; Snt; Jrb; Klm; Skr; Mrj (V 908), *kreivùlis/kreivulỹs* (žr. § 386) ir *kreivuõlis(-ė)* „kas kreivas" Rš (VI 514), *piktulis* (žr. § 385) ir *piktuõlis* „kas piktas" Lp (IX 973), *rudùlis* (žr. § 386) ir *ruduõlis* „rudgurklė" LTR(And); BsP II 228; Km (XI 880), *sausùlis* (žr. § 388) ir *sausuõlė* „nudžiūvusi eglė, pušis" Slk; Mžš; Alv; Jrb; Skdt; „geltonai žydinti gėlė sausais vainiklapiais" Skrd (LKŽ XII 226), *sausuõlis* „nudžiūvęs medis" (plačiai paplitęs aukštaičių tarmėje, žr. LKA III Žemėl. Nr. 122, plg. *sausuõlis,-ė* „kas nudžiūvęs" Ppn; Lnkv; „kas sudžiūvęs, liesas" Šd – LKŽ XII 227), *senulė, senulis* (žr. § 385) ir *senuõlis* „senelis" (gana paplitęs aukštaičių tarmėje, žr. LKA III 136–137), *šventùlis* (žr. § 386) ir *šventuõlis* „kas pamaldus" Srv (XV 513).

§ **391.** Iš daiktavardžių padaryti NAttr *bičiuõlis* „kas su kitais turi bites; artimas draugas" (vartojamas nemažame rytų aukštaičių tarmės plote, žr. LKA I Žemėl. Nr. 120, p. 200–201, plg. *bičiùlis*, žr. § 385), *snaĩguolė* „snaigė" LC 1884,43; I. Simon; Vdžg (LKŽ XIII 235; plg. *snaĩgulė*, žr. § 387), *snieguõlė* „snaigė" Erž; „darželiuose auginama pavasarinė gėlė" Grnk; „paprastasis putinas" Sk; „sniegena" Nmn (LKŽ XIII 254, plg. dar LKA I

Žemėl. Nr. 76), *sieguõlis* „darželiuose auginama pavasarinė gėlė“ Rsn (LKŽ XIII 254, plg. *sniegulẽ, sniegùlis*, žr. § 387), *šiẽnuolis* „šieno pakritos“ J; Trg; Vdk; NmŠ; Bt; Žgč; Vdžg; Erž; Gr; Rand, *šienuoliaĩ* „t. p.“ Krž; Jrb; Jsv; Krk, *šienuolỹs* „šieno šapelis“ BM 229 (Ar) (LKŽ XIV 750–751, plg. *šienuliaĩ, šienulỹs*, žr. § 387).

§ **392.** Kita dalis šio tipo vedinių neturi atitikmenų su *-(i)ulis/-ulys(-ė)*. Jau S. B. Chylińskio Naujojo Testamento vertime (3X) randame vedinį *šykštuõlis*.

Dabartinėse tarmėse (daugiausia aukštaičių) tokių vedinių yra visas būrys. Jie dažniausiai (kaip ir priesagos *-(i)ulis/-ulys(-ė)* vediniai) daromi iš būdvardžių, pvz.: *baikštuõlis(-ė)* „kas baikštus“ Rod (LKŽ I² 564), *darbštuõlis* „kas darbštus“ Gs (II² 278), *drąsuõlis(-ė)* „kas drąsus“ V. Kudir; Ašb; Rm; Kt (II² 649), *garduõlis(-ė)* „kas gardus“ Gs; Ėr (III 124), *jaunuõlis(-ė)* „jaunas žmogus“ M. Valanč; NS 964; Jnšk; Pnd; Slm; Lkm; Ds; Plš; Krns; Kp; Skp; Ut; Vb (IV 315), *piktuõlis* „kas labai piktas“ Lp (IX 973), *raituõlis* „raitelis“ V. Krėv; Švnč (XI 85), *rūgštuõlis* „rūgštus obuolys“ Vad; Glv; Ldk (plg. *rūgštuõlis,-ė* „rūgštus“ Vlk; Vad; Krs; Dbg; Ėr – LKŽ XI 903), *stipruõlis(-ė)* „kas stiprus“ LTR(Ds, Šmk); KrvP(Al); Ml (LKŽ XIII 806), *tamsuõlis(-ė)* „kas tamsaus gymio“ LTR(Lš, Vb) (LKŽ XV 799).

Bendrinėje kalboje pasidaryta ir šio tipo naujadarų, pvz.: *skaistuõlis(-ė), smalsuõlis(-ė), spartuõlis(-ė), žiauruõlis(-ė)* (DaiktvDr 346).

Naujadaras gali būti ir vienintelis priesagos *-uolis(-ė)* vedinys iš skaitvardžio *vienuõlis(-ė)*. Tiesa, didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ kartotekoje yra keli pokario metais užrašyti lapeliai iš tarmių (Lš; Trk; Akm; Vkš; Stlmž).

§ **393.** Iš daiktavardžių vediniai su *-uolis(-ė)* daromi gana retai, bet šiek tiek dažniau negu atitinkamos priesagos *-(i)ulis(-ė)* vediniai (plg. § 387), pvz.: *drauguõlis(-ė)* „draugas“ JD 934; JV 133, 298; „vyras, žmona“ J; JV 168, 218; Zp (LKŽ II² 660), *grūduolė* „grūdinė kanapė“ Ndz (III 658), *krikštuõlė* „krikšto duktė“ J; Rm; Trs, *krikštuõlis* „krikšto sūnus“ Trs; Rm (VI 592), ***meduõlis*** „toks pyragas“ M. Valanč; Sk; And (VII 992), ***raguõlis*** „toks pyragas, ragaišis“ (paplitęs aukštaičių tarmėje, žr. LKA III 136), ***raguõlė*** „karvė“ LTR (Ds); Šlčn; „baslys puodams džiauti“ Šll; „rugiagėlė“ Dkš; Krn; Alk; „trispyglė dyglė“ Drsk; Grv (LKŽ XI 40; LKA III 136), ***snaĩguolė*** „snaigė“ K II 165; LC 1884,43; I. Simon; Vdžg (LKŽ XIII 235).

§ **394.** Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, priesagos *-uolis(-ė)* ypatybės turėtojų pavadinimai yra produktyvesni už atitinkamus priesagos *-ulis(-ė)* vedinius (plg. §§ 385–387). Tačiau jie daugiausia vartojami vakarų aukštaičių tarmėje, o rytinėse ir pietinėse lietuvių kalbos tarmėse yra retesni (LKA III 136). Žemaičių tarmėje priesaga *-uolis(-ė)* turi variantus *-ūlis(-ė)* ir *-olis(-ė)* (žr. §§ 398–400).

Vietovardis *Auctoliten* (plg. lie. *Aukštuõliai*) gali liudyti vedinių su **-ōl̯io-* buvimą ir prūsų kalboje (Trautmann 1925: 177; SV 48). Latvių kalbai šis darybos tipas nėra būdingas.

Taigi, galimas daiktas, kad ypatybės pavadinimai su **-ōl̯io-* susidarė vakarų baltų areale ir vėliau jie plito į kai kuriuos rytų baltų kalbų dialektus, o ten jau seniai buvo vartojami vediniai **-ul̯io-*. Dėl to galėjo atsirasti ir minėti dubletai su *-uolis(-ė)* ir *-ulis(-ė)* (žr. §§ 390–391).

Beje, veiksmažodiniai veikėjų pavadinimai su *-uolis(-ė)* turi šiek tiek giminaičių slavų kalbose (DaiktvDrR 122). Tačiau tai gali būti baltų ir slavų kalbų senų kontaktų padarinys (plg. aut. 1991). Lietuvių kalbos tarmėse yra išlikę keli nesudaiktavardėję būdvardžiai su *-uolis(-ė)* (BūdvDr 557).

-uolius(-ė); -olis/-olys(-ė), -olius(-ė), -olas; -ūlis(-ė)

§ 395. Dėl *i̯u*, *i̯i̯o* kamienų mišimo kai kurie priesagos *-uolis(-ė)* vediniai turi variantų su *-uolius(-ė)*, plg. *kytruõlius(-ė)* J; Mlt; Plk; Žm (LKŽ V 908) ir *kytruõlis(-ė)* (žr. § 390).

§ 396. Žemaičiuose ir Mažojoje Lietuvoje kai kurie priesagos *-uolis(-ė)*, kartais ir *-ulis/-ulys(-ė)* vediniai turi atitikmenų su *-olis(-ė)*. Vedinys *senõlis(-ė)* „senelis(-ė)“ užfiksuotas jau J. Bretkūno Biblijos vertime (BB Ps 12,12; 2 PvTm 1,5), Postilėje (I 42_4) ir XVII a. F. Pretorijui priskiriamame žodyne (C I 813). Jis vartotas ir vėlesniuose Mažosios Lietuvos raštuose (N; [K]; LC 1883,20; RD 172, 187), dabar paplitęs Žemaitijoje (LKŽ XII 400; LKA III 137, plg. *senuõlis*, žr. § 390). Vietoj *keršùlis* „laukinis karvelis“ (žr. § 385) kai kuriuose Mažosios Lietuvos žodynuose užrašytas *keršolis* (*keršolys*?) Lex 511; N.

Žemaičiams būdingas vedinys *gývolis/gyvolỹs* „gyvulys“ (LKŽ III 384; LKA III Žemėl. Nr. 122, p. 136) irgi buvo žinomas Mažojoje Lietuvoje (K. Donel; LB 228; K II 227; StngŽ 25, plg. *gyvulỹs, gyvuolỹs*, žr. §§ 386, 390), F. Kuršaičio žodyne užfiksuotas dar NAttr *snaĩgolė* „snaigė“ (plg. *snaĩguolė*, žr. § 391). Vietoj aukštaičių tarmėje turimo vedinio *sausuõlis* (žr. § 390) Žemaičiuose gana plačiai vartojamas *sausólis* (LKA III Žemėl. Nr. 122, p. 136). Kiek retesnis yra NAttr *kytrõlis(-ė)* „gudruolis“ J; Ms; Slnt (LKŽ V 908, plg. *kytruõlis,-ė*, žr. § 390).

Žemaičiams būdingas ir vedinys *dugnõlis* „storoji, akloji žarna“ Kos 212; Vvr; Kal; Krš; Užv; Mžk; Vrd; Šts; Up; Grš (LKŽ II² 797; DūnŽ 77, dėl darybos plg. Būga 1958: 123, 438; ŽD 104). Atitikmenų su *-uolis(-ė)* ar *-ulis(-ė)* neturi ir rytinėje bei pietinėje Lietuvos dalyje užrašyti vediniai: *auksnõlis* „prie caro 15 kapeikų vertės matas“ Ds (LKŽ I² 483), *sienólis/sienõlis* „sienojas“ Tvr; Dsn; Lz (LKŽ XII 528; LŽ 233).

§ **397.** Priesaga *-olis(-ė)* turi šiuos paradigminius variantus:

-olius: *kytrõlius* „gudruolis" K; Sch 112; Snt (LKŽ V 908, plg. *kytrõlis*, žr. § 396).

-olas: *bužólas* „didelis margas bumbulas" Užv (LKŽ I² 1230, plg. *bùžulas*, žr. § 389), *gyvolas* KlM¹ 119; C II 580; R; MŽ (plg. *gývolis*, žr. § 396).

§ **398.** Dar retesnis yra priesagos *-uolis(-ė)* variantas *-ūlis(-ė)*, pvz.: *juodūlė* „juoda dėmė" Dr (LKŽ IV 410, plg. *juodulỹs*, žr. § 386), *snaĩgūlė/snaigūlė̃* „snaigė" Slnt; Pkl; Skd; Brs; Lk; Škn (XIII 234, plg. *snaĩguolė*, žr. § 391, *šienūlė* „šieno šapelis, šiaudelis" Plt *šiẽnūlės* „šieno pakritos" Slnt (XIV 750, plg. *šiẽnuolės, šienuolỹs*, žr. § 391).

§ **399.** Žemaitiška priesaga *-ūlis* kildinama iš priesagos **-ōlįo-* (DaiktvDrR 122 su lit.). Galimas daiktas, kad iš tos pačios priesagos **-ōlįo-* kilo ir daugelyje ypatybės turėtojų pavadinimų išskiriama priesaga *-olis* (ypač tuose, kurie turi atitikmenų su *-uolis*). Mat jie daugiausia vartojami žemaičių ir Mažosios Lietuvos tarmėse, kurios galbūt atsirado ant vakarų baltų kalbų substrato (plg. § 335), o vakarų baltų kalbos buvo išlaikiusios senąjį balsį *ō*, nepavertę jo *uo*.

Antra vertus, kai kuriuose ypatybės turėtojų pavadinimuose (kaip ir veiksmažodiniuose vediniuose, žr. DaiktvDrR 122, 194) priesaga *-olis* gali būti atsiradusi prie kamiengalio *o* (< **ā*) prilipus priesagai *-lis*, plg. *sienólis* : *síena* ir *sienójas* (žr. § 294).

-ėlis(-ė), -ėlius(-ė)

§ **400.** Ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ėlis(-ė)* lietuvių kalboje yra daug mažiau negu atitinkamų veikėjų pavadinimų (plg. DaiktvDrR 121).

Jie dažniausiai daromi iš būdvardžių, pvz.: *atžū́lėlis* „didelis priešgina" Užv (LKŽ I² 455), *baisėlė̃* „baisus žmogus, neklaužada" Krš; Šts; „pabaisa" S. Dauk (LKŽ I² 567), *gaurúotėlis* „kas apaugęs gaurais, gyvaplaukiais" Šv (III 171), *gelžinė̃lis* „toks puodelis" Šts (III 229), *guminė̃lis* „čiulptukas" Jnšk (III 727), *jaunė̃lis* „nesubrendęs žmogus" Rm; Vnž; Ml; Rš; Kp (IV 306), *kartėlė̃* „metėlė, pelynas" Užv; Skd; „piengrybis, grūzdas" J; Lkv; Vdk; Vkš; Brs; Krkl; Vvz (V 332), *mažė̃lis* „mažas vaikas" Tj (plg. *mažė̃lis,-ė* „mažasis" J; Pn; Pc; Rm; Ėr – LKŽ VII 986), *nedórėlis* „kas nedoras" Brt (VIII 612), *negývėlis* „numirėlis" BsP IV 33; BsMt II 223; Antz; Ktv; Kpč; Šv; Smn; Gs; Vrn (VIII 620), *piktėlė̃* „pikčiurna" Šts; „bjaurybė, nelabasis" (ps)Bdr; Grg (IX 963), *raudónėlė* „daržinė raudė" J; Jms (XI 258), *raudonė̃lis* „auksinas" Zt (ZtŽ 536), *rūgštėlė̃* „rūgštynė" LTR(Vdk); Gd; Užv; DūnŽ; Tl; Varn; Gd; Vdžg; Lb; Ad (LKŽ XI 896), *tankė̃lis* „tankusis sietas" Gmž; Trgn; Lkm; Dgč (plg. *tankė̃lis,-ė* „tankusis" Mlt; Ktk; Trgn – LKŽ XV 809).

Iš daiktavardžių (paprastai turinčių priešdėlį *ne-*) šio tipo vediniai daromi daug rečiau, pvz.: *neláimėlis* „nelaimingas žmogus“ Blv; V. Krėv; Alv (LKŽ VIII 644), *nenáudėlis* „kas nelemtas, niekam tikęs, blogas, piktas“ K. Donel; R II 81; K; J; S. Dauk; KrvD 182; Smn (VIII 654), *netur̃tėlis* „neturtingas, vargšas žmogus“ GN PvŽ 11, 37; KrvP(Trg); J; Bil; Vv (VIII 746).

§ **401.** Atskirai minėtini vediniai *dilgėlē, kirmėlē, skruzdėlē/skrudėlē, utėlē* ir tarminis *musėlē* „musė“, paliudyti jau XVI–XVII a. raštuose (apie jų paplitimą tarmėse žr. LKA I Žemėl. Nr. 94, p. 167–168; III Žemėl. Nr. 24, 120, 121, p. 33, 135–136). Jų reikšmės visai sutampa su *ē* kamieno pamatinių daiktavardžių *dìlgė, kirmē, mùsė, skruzdē/skrudē, ùtė* reikšmėmis. Tai leidžia manyti, kad ir pati ypatybės turėtojų (kaip ir veikėjų) pavadinimų priesaga *-ėlis(-ė)* atsirado būdvardinei priesagai **-lo-* prisijungus prie kamiengalio *ē*[43].

Latvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimų su *-ēlis* beveik nėra, plg. nebent *ziemēlis* greta *ziemelis* „šiaurė; šiaurės vėjas“ (LVG 342).

§ **402.** Lietuvių kalbos tarmėse priesaga *-ėlis(-ė)* turi *ju* kamieno variantą *-ėlius(-ė)*, pvz.: *blusẽlius* „kas turi daug blusų“ Bsg (LKŽ I² 953), *gudrẽlius* „gudruolis“ Žem (LKŽ III 697).

-elis(-ė)

§ **403.** Su šia priesaga padaryti vos keli ypatybės turėtojų pavadinimai iš būdvardžių, pvz.: *baikštelė* „baikšti mergaitė“ I. Simon (LKŽ I² 563), *blaivẽlė* „srovinė aukšlė“ Šts; Skd (I² 873), *bukẽlė* „bukas peilis“ Sb (ŽD 176), *júodelis* „tetervinas“ Kv (LKŽ IV 399), *piktẽlė* „lauko gyvatė“ C I 657; N; [K], *senẽlis(-ė)* (užfiksuotas jau BB 2 PvTm 1,5; C I 913, žr. Range 1992: 250–251). Veikiausiai šiam darybos tipui priklausė ir vedinys *karvẽlis*, plg. *karvus* „pilkas“ (Karaliūnas 1993).

Latvių kalboje atitinkami ypatybės turėtojų pavadinimai, atrodo, paplitę labiau, pvz.: *senelė* „senmergė“, *ziemelis* „šiaurė; šiaurės vėjas“ (BKGF 84; LVG 342–343).

Su priesaga *-elis(-ė)* lietuvių kalboje dažniausiai daromi deminutyvai (§ 206), kurie yra skirtingos kilmės.

-alas(-a), -alis/-alys(-ė), -alius(-ė)

§ **404.** Ypatybės turėtojų pavadinimai su *-alas(-a)* irgi nėra gausūs. Seniesiems raštams buvo būdingas vedinys *draũgalas(-a)* „draugas(-ė), svetimoteriautojas(-a); mylimasis, meilužis“, plg. dar retus *sniẽgalas* „sniegena“ C I 451; B 341; NdŽ (taip pat *sniẽgala* „t. p.“ B; R; MŽ; N; [K]; KŽ; Švnč;

---

[43] Deminutyvų priesaga *-ėlis(-ė)* yra veikiausiai skirtingos kilmės (žr. § 210).

Klvr; Ldvn; Lš; Sn; Kzt – LKA I 150; LKŽ XIII 249), *sunkalas* „našta“ SP II 182; Sut; NdŽ.

Iš tarmių dar žinomi *bal̃talas* „prametalas, uždaras“ J; Užv; Knr (LKŽ I² 608), *gaĩvalas* „gyvis“ Grž; „silpna būtybė“ Km (III 44), *gaĩžalas* „rūgštus, neskanus valgis ar gėrimas“ Šl (III 48), *juodalai* „nešvarumai“ Pl (IV 392), *niẽkalas* „brokas“ Lnkv (ŽD 173), *riebalaĩ* (plačiai paplitęs), *skystalaĩ* „skystoji viralo dalis“ Plt; Šts; Vrd, *skỹstalas* „skystimas“ Ms; Trk; „skystas valgis“ Grž; „nerimtas žmogus“ KzR; Šts; Ms; Dr (LKŽ XII 947–948).

Gerokai dažniau su priesaga *-alas* daromi veiksmažodiniai vediniai, ypač veiksmo rezultatų pavadinimai (DaiktvDrR 70, 94, 119, 192).

§ **405.** Priesaga *-alas* turi šiuos paradigminius variantus:

-alis/-alys(-ė): *júodalis* „geras tamsios spalvos alus“ Užv; Trš (LKŽ IV 392), *kreivãlis* „kreivas žmogus“ Arm (VI 506), *kurpãlis/kur̀palis* „forma, ant kurios siuvami batai“ SD¹ 60; SD³ 120; Lex 77; JD 356; Kv; Pgr; Vdk; Dkš; Ds; Trgn; Žž (VI 965), *nuogãlis(-ė)* „kas nuogas“ N; A. Baran; Trgn; Jz; „baidyklė, baubas“ Al (VIII 920), *šakalỹs* (dabar plačiai paplitęs, užfiksuotas jau DP 8; SD¹ 74; SD³ 158, *vargãlis* „varguolis“ S. Dauk; NdŽ; Ž; *vargalỹs(-ẽ)* „t. p.“ Auk (LKŽ XVIII 144);

-alius(-ė): *kurpãlius* B; R; K; K. Donel; Srd (LKŽ VI 965, plg. *kurpãlis*), *nuogãlius(-ė)* „kas nuogas“ V. Kudir; LB 172; Ig; Gs; „skarmalius“ N; [K] (LKŽ VIII 921, plg. *nuogãlis*).

-ilas(-a), -ilis(-ė); -ylas(-a), -ylis, -ylius;
-aila, -ailis(-ė); -eila

§ **406.** Su priesaga *-ilas(-a)* padaryti vediniai *barzdilà* „žmogus su barzda“ Prn; Gs; Nm; Užv (LKŽ I² 674), *júodilas* „juodas daiktas“ Šts (IV 401), *kir̃milas* „kirminas“ J; Pkl; Gmž (V 844), *rãtilas* „apskritimas, ratas“ Ėr; Kp; Šd; Rm; Krš; „apsisukimas ratu“ Pc; „toks šokis, ratelis“ J (LKŽ XI 242), *rẽtilas* „retas sietas, kretilas“ Rd; Pš; Grz; Mšk; Sk; Škn; Sml; Stč; Jnš; „rėtis sūriams džiovinti“ Škn (XI 489), *šir̃šilas* „širšė“ (plg. pr. *sirsilis*, žr. DaiktvDrR 123).

Tokių vedinių senumą rodo vedinys *er̃žilas* ir pasitaikančios paralelės kitose giminiškose kalbose (ŽD 181; DaiktvDrR 123 su lit.). Tačiau kai kurie iš jų (plg. *kirmìs* ir *kir̃milas; kir̃minas, kirmuõ*, žr. dar § 324) gali būti kilę ne iš sudaiktavardėjusių būdvardžių su **-lo-*, bet iš heteroklitinio linksniavimo formų su determinatyvu **-l-* kaip panašūs deminutyvai (plg. § 216).

§ **407.** Rėta ypatybės turėtojų pavadinimų ir su naujesnės formos priesaga *-ilis(-ė)*, pvz.: *dagìlis* „piktžolė aštriais dygliais, dagys“ J; NS 773; Škn; Jnš; Švnč; Pn; „varnalėša“ SD¹ 16; SD³ 44, 112; Kos 42; „usnis“ Švnč; Nj; „kikilių šeimos paukštis“ SD¹ 178; SD³ 434; R; K; Sn; Kp (LKŽ II² 209), *júodilė*

„juoda karvė“ Skd (IV 401, plg. *júodilas*, žr. § 406), *ratìlis* „apsisukimas ratu“ NS 60; Lkm; „skritulys“ Blnk; „graižažiedžių šeimos gėlė“ LTR(Brž); Kp; „piliarožė“ Gmž; Dgč (LKŽ XI 242–243, plg. *rãtilas*, žr. § 406).

§ 408. Priesaga *-ilas(-a)* (resp. *-ilis,-ė*) turi ir apofoninių variantų:

-ylas(-a), -ylis, -ylius: *barzdylà* J; NmŠ, *barzdỹlis* Pgg, *barzdỹlius* „žmogus su barzda“ [K]; Pgg (LKŽ I² 674, plg. *barzdilà*, žr. § 406), *juodỹlas* „rašalas“ SD³ 41, 90; GN JnL 12; Šlč; Krgk; „juodi dažai“ R; BsP II 148, *juodylà* „rašalas“ I; A 1884,215; Pč; Up; Kt; Rs; Klvr; „juodi dažai“ Up (LKŽ IV 401, plg. *júodilas*, žr. § 406);

-aila: *grynáila* „pieva, kurioje neauga žolė“ Trgn (LKŽ III 606), *kriváila/krivailà* „kreivas žmogus, medis ar šiaip koks daiktas“ J; Brž; Škn; Trgn (VI 657);

-ailis(-ė): *apskritaĩlis(-ė)* „kas apskritas, apskrito veido“ Ds (LKŽ I² 263);

-eila: *gryneilà* „apledėjęs kelias“ Trgn (LKŽ III 610, plg. *grynáila*), *gudréila* „gudruolis“ NS 136 (LKŽ III 697), *kytréila* „šykštuolis“ Dr; Dbk (V 908), *mandréila* „kas mėgsta puoštis“ Ds (VII 823), plg. latvišką vietovardį *Lipielas* (LVG 349).

Vediniai su *-ro-*

§ 409. Lietuvių kalboje yra vienas kitas ypatybės turėtojų pavadinimas su priesaga, kilusia iš būdvardinės priesagos *-ro-*. Nemažos jų dalies darybos ryšys su pamatiniais žodžiais dabar yra sunkiai jaučiamas ar visai nutrūkęs.

-ras: *žãbras* „žabas, rykštė“ Jd; Grk; Onš; Šln (LKŽK) : *žãbas, žãgras* „žagrė“ Dbg (plg. *žãgas* „šieno ar javų kūgis, krūva; daugybė“ DūnŽ; „žaiginys“ Nč – LKŽK, s.b.sl. *žьzlъ* „lazda“, s.vok.aukšt. *kegil* „kuolas“, norv. *kage* „žemas krūmas“)[44], galbūt *gaĩsras* : *gaĩsas* (Smoczyński 1994: 70 tt.);

-ris/-rys(-ė): *koprė̃* „kalva“ Grv (LKŽ VI 350) : *kopà, žabrỹs/žãbris* „arklas, medinė žagrė“ Š; Rs; Rp; Bd (LKŽK, plg. *žãbras*), *žãgrė* (plačiai paplitęs, užfiksuotas jau XVI–XVII a. raštuose, plg. *žãgras*), *žam̃bris* „arklas; arklo išara“ (būdingas žemaičių tarmei) : *žam̃bis* „arklas“;

---

[44] Plg. Būga 1958: 133; 1959: 327; LEW 1284; Stang 1972: 64–65.

Panašios reikšmės vediniai *stùbras* „stiebas“ LTR(Aln); „krosnies viršus“ BM 21(Skp) (LKŽ XIII 1006, taip pat *stùburas*, plg. la. *stuburs* „kelmas, stulpas“, s.šved. *stuver* „kamienas“, žr. Stang 1972: 88–89) ir *stuõbras* „be viršūnės arba išdžiūvęs medis“ BB 1 Moz 19,26; LTR(Ant) (LKŽ XIII 1053, taip pat *stuobrỹs/stúobris, stúoburas* „medžio kamienas“ Krkš – LKŽ XIII 1055) gali būti padaryti tiek iš vardažodžių (plg. la. *stubs*, s.vok.žem. *stubbe* „kelmas“ LEW 928; lie. *stúobas* „žmogaus liemuo“ Pnm; „medžio kamienas“ Mžš; Ad – LKŽ XIII 1053), tiek tiesiogiai iš išplėstinės **steu-/stu-* šaknies veiksmažodžio, plg. gr. στυφελίζω „(at)mušu, smogiu; nustumiu, nuverčiu“, taip pat lie. *stùguras* „stuburas; stulpas“ ir *stùgti* „darytis stangriam, standžiam“ (Urbutis 1981: 87–88).

-rus: *baĩtrus* „baltas arklys“ Ds, *baltrùs* „sausa, balta, sukritusi žolė“ Škn (LKŽ I² 620) : *báltas*;

-aras(-a): *kiaũšara* „neišmanėlis“ Alk (LKŽ V 710) : *kiáušas*/*kiaũšas* „kiaušinis“, *žãbaras* „žabas; stiebas; krūmas; žvirgždas, skalda“ (paplitęs tarmėse, daugiausia žemaičių, plg. *žãbras*), *žãgaras* (paplitęs tarmėse, užfiksuotas jau Ch¹ ApD 28,3, plg. *žãgras*)[45]; gal čia priklauso ir *keĩmaras* „suaugę į krūvą du vaisiai“ Jnš; Bsg (su plačiau žinomais variantais *keĩmaris*/*keimarỹs, keĩmeris*/*keimerỹs* LKŽ V 489–490) : balt. **keima-* (PKEŽ II 77);

-ar-na, -ar-nis: *šakárna* „smarki moteris“ Brs; Šts (plg. *šakar̃nas,-à* „kaulingas“ Ll), *šakar̃nis* „šakotas medis“ J; LTR(Vdk); DūnŽ; Trk; Krkl; Pkl (plg. *šakar̃nis,-ė* „šakotas“ DūnŽ; Vkš; Trk; Rdn; Užv; Pvn – LKŽ XIV 405) : *šakà*;

-(i)ur-na: *pikčiùrna* (paplitęs tarmėse, užfiksuotas jau R II 31, 81; K. Donel), *piktùrna* „kas piktas“ Kos 49; Kv (LKŽ IX 943, 973) : *pìktas(-à)*.

Vediniai su **-to-*

§ 410. Ypatybės turėtojų pavadinimų, tiesiogiai atsiradusių daiktavardėjant būdvardžiams su **-to-*, yra labai nedaug.

Su būdvardine priesaga *-(i)otas* padarytas NAttr *galvõtas* „siauras galvomatis“ J (plg. *galvótas,-a* „protingas, išmintingas; turintis daug galvų; su didele galva; apvalus, galvos formos“), *skur̃liotas*/*skurliótas* „skuduras“ M. Valanč; „prastas, nudėvėtas drabužis“ C II 27; NdŽ; (d)Rm, *skur̃lotas*/*skurlõtas* „prastas nudėvėtas drabužis“ Kp; Rdš; „skuduras“ NdŽ (LKŽ XII 1144, 1145, plg. *skur̃lis*). Pastarasis turi apofoninį variantą *skarlõtas* „sudribęs drabužis“ Kp bei kitą variantą su priesaga *-iūtas*: *skarliū̃tas* „t. p.“

---

[45] Sunku pasakyti, ar panašios reikšmės vedinys *stãbaras* (plg. s.b.sl. *stoborъ* „kolona“, norv. *stavar* „kelmas“, žr. ЭСРЯ III 762–763; LEW 890–891; Stang 1972: 54) padarytas iš daiktavardžio *stãbas* (plg. la. *stabs* „stulpas“, pr. *stabis* „akmuo“ (Steyn) E 33 ir kt.), ar tiesiogiai – iš **steb(h)-*/*stob(h)-* šaknies veiksmažodžio, plg. lie. *stabýti* „stabdyti, tramdyti“, *stebéti(s)* (Būga 1958: 485; PKEŽ IV 146–147) bei būdvardį *stabrùs(-ì)* „aukštas, tvirto sudėjimo“ A. Baran; Grg; „ilgas“ Dr (LKŽ XIII 612), kaip *šìparas* „žagaras, žabas“ : *šìpti* (Urbutis 1995: 73). Vedinys *stãgaras* (plg. la. *stagars* „stagaras“, s.r. *стожаръ* „kartis šieno kūgiui sutvirtinti“, žr. ЭСРЯ III 764), nors ir giminiškas s.b.sl. *stogъ* „šieno kūgis“, s.fryg. *stuca* „kartis, polis“, bet gali būti padarytas iš baltų kalbose išnykusio veiksmažodžio **(s)teg-* „dengti“, kaip ir lie. *stógas* (turintis daugybę atitikmenų kitose giminiškose kalbose) bei pr. *steege* „daržinė“ (Schewer) E 235 (LEW 891–911), plg. dar lie. *stegerỹs* „stagaras“, la. *stēga, stēgs* „ilga kartis, lazda, rykštė“, s.b.sl. *stežerъ* „stulpas, prie kurio rišami arkliai; kartis šieno kupetoje“ (ЭСРЯ III 752). Dar kitaip žodžio *stãgaras* etimologiją aiškina V. Mažiulis (PKEŽ III 228).

Krk; Šmn; Kp; Krs (LKŽ XII 758), plg. pr. *ragusto* „ragas kraujui traukti“ (Loskop) E 552 (PKEŽ IV 8).

Būdvardinę priesagą *-yta* turi vedinys *anýta* (apie jo paplitimą ir kilmę žr. Buivydienė 1997: 96–99 su lit.), plg. dar vandenvardį *Apytà* Dv (Vanagas 1970: 179), gal ir pavardę *Balytà* (ŽD 355, kitaip LPŽ I 172). Iš Medeĩkių užrašytas ir atitinkamas vyriškosios giminės vedinys *anýtas* „vyro tėvas“ (LKA I 195) galbūt ãtsiradęs dėl analogijos su *anýta* (Buivydienė 1997: 96). Panašiai sudaiktavardėjusių būdvardžių su **-īto-* esama ir sen. graikų kalboje (DaiktvDrR 131). Tačiau tai veikiausiai yra paralelinės raĩdos rezultatas.

Kur kas daugiau baltų kalbose padaryta ypatybės turėtojų pavadinimų su sudėtinėmis priesagomis **-āt-i̯o-*, **-īt-i̯o-* (žr. §§ 301–304, 314).

Būdvardinę priesagą **-to-* galima įžvelgti ir sudėtinėje priesagoje *-ėstas* (< *-ėsis* + *-tas*), su kuria padarytas vedinys *skanẽstas* „skanus valgis“ SE 140_{15}, 165_{25}, 166_{18}; KN 233_{19}; Ch 1 Moz 49,20; J; I; Žem; Jms; J. Jabl; V. Myk-Put; Gs; „prieskoniai, pagardai“ Kos 52; Šauk (LKŽ XII 735), plg. *skanẽsis* (žr. § 428).

Vediniai su **-u̯o-*

-ovas(-ė)

§ 411. Tiesiogiai vardažodžiais besiremiančių vedinių su šia priesaga yra vos keli, pvz.: *daržóvė/dar̃žovė* R; K; K. Donel; Sch 242; Ns 1839,2; J; Ilg; Dkš; Vv; Varn; Rdm (LKŽ II^2 308), *rankóvė* (plačiai paplitęs, užfiksuotas jau SD^1 153; SD^3 109, 372; Lex 32)[46], *sargõvas* „sargas“ J; JD 798; BŽ 545; Rtr; KŽ; Vl (LKŽ XII 160), *šilóvė* „viržis, šilojas“ J; Jrb; Skr (XIV 795), *žygõvas* „kas pasiruošęs žygiui, keliautojas, pasiuntinys“ C II 299; Q 412; I; N; S. Dauk; Kos 36; Vd; A 1884,81; Ns 1897, 3; G 122; TŽ I 351; J; BŽ 407, 477; „laikrodžio švytuoklė“ Plt (LKŽK). Kiek daugiau šio tipo vedinių dabar daroma iš veiksmažodžių ir eina veikėjų pavadinimais (DaiktvDrR 152–153).

Panašių ypatybės turėtojų pavadinimų su **-ou̯o-* būta ir prūsų kalboje, plg. *mynsowe* „dubuo“ (Schussel) E 364 (PKEŽ III 142–143), *smonenawins* „žmogus“ (Mensch) E 67 (SV 44; PKEŽ IV 134).

Jie kilę iš sudaiktavardėjusių būdvardžių, plg. gausius slavų kalbų būdvardžius su *-avъ*, pvz.: s.b.sl. *lǫkavъ* „klastingas“[47].

---

[46] Plg. retą la. *ruokāvs* „rankovė“ ir sl. **rǫkavъ* „rankovė“ (LEW 698).

[47] Leskien 1891: 352; Vondrák 1924: 519 t.; Vaillant 1974: 471–474.

§ **412.** Lietuvių kalbos tarmėse (daugiausia rytų aukštaičių) su priesaga *-eiva* (dėl jos kilmės žr. DaiktvDrR 153) padaryta ypatybės turėtojų pavadinimų, turinčių menkinamosios reikšmės atspalvį, pvz.: *drūtéiva* „storulis" Sl; „stipruolis" Kv (LKŽ II² 773), *gražéiva* „gražuolis, dabita" Sl (III 537), *greitéiva* „greituolis" Ds (III 560), *gudréiva* „gudruolis" NS 156; K. Būg (LKŽ III 697), *karštéiva* „karštuolis" Grž (V 321), *kytréiva* „gudruolis" J; Vaižg; Jž; Dbk; Sv; Kp (V 908), *narséiva* „narsuolis" Kp (VIII 555), *skurdéiva* „skurdžius" Dg; Lp (ŽD 389), *stipréiva* „stipruolis" Ds (LKŽ XIII 800).

Šių vedinių pavyzdžiu bendrinėje kalboje padarytas ir vienas kitas naujadaras, pvz.: *piktéiva* „pikčiurna", *rimtéiva* „kas dedasi rimtas", *šventéiva* „šventuolis, veidmainys" (DaiktvDr 353).

Priesaga *-eiva* turi labai retą apofoninį variantą *-aiva*, pvz.: *lepáiva* „išlepęs žmogus" Ds (LKŽ VII 362).

-uva, -uvė

§ **413.** Priesagą *-uva* turi NAttr *kartuvà* „kartus valgis" Eiš (LKŽ V 348), o jos naujesnį variantą *-uvė* – *daržùvė* „daržovė" S. Dauk; Slnt (II² 308, plg. *daržóvė*, žr. § 411), *rauduvẽ* „mekšras" Slč (XI 278).

Su priesaga *-(i)uva* lietuvių kalboje kiek dažniau daromi kuopiniai pavadinimai (§ 101).

Vediniai su *-mo-*

§ **414.** Su priesaga *-amas* (kilusia iš būdvardinės priesagos **-mo-*, plg. § 39) padarytas vedinys *ar̃damas* „laivo stiebo skersinis, prie kurio riša bures" N; Ns 1832,2; KlvD 32; StngŽ 81 (LKŽ I² 292)[48], plg. dar vietovardžius *Dotamaĩ, Gar̃damas* (ŽD 207), vandenvardžius *Aũlamas, Gãstamas, Tãramas* (Vanagas 1970: 90). Juos galima sieti su prūsų kalbos asmenvardžiais su *-am-*, pvz.: *Algam, Geddam, Sandam* (Trautmann 1925: 165; SV 48).

Vediniai su *-isko-*

§ **415.** Daiktavardėdami būdvardžiai su priesaga *-iškas(-a)* (apie jos kilmę žr. § 227) retkarčiais gauna ypatybės turėtojo reikšmę. Jau XVI–XVII a.

---

[48] P. Skardžius (ŽD 207) priesagą *-amas* išskyrė ir žodyje *rýkamas* „į retą skietą panašus prietaisas, pro kurį suriečiami metmenys ant veleno" J; Br; Vrb; Alvt; Šil; Alk; Žgč : *rýkas*. Tačiau tai veikiausiai germanizmas, plg. vok. *Rietkamm* (LKŽ XI 598), Rytų Prūsijos vok. *Retkamm/Ritkamm* (Frischbier 1882: 225); dėl priebalsio *t* praleidimo žr. Čepienė 1995: 119.

raštuose tokią reikšmę neretai turi vediniai *mót(e)riškas/mót(e)riška* „moteris“, *výriškas/výriška* „vyras“ (Specht 1944a: 37 tt.), vartojami ir dabar tarmėse, plg. dar *kùnigiškas* „kunigas“ Slv (LKŽ VI 895), *meĩgiškas* „mergina“ MŽ; N; J; Gs; Ėr; Vrn; Vrnv; Ds (VIII 31)[49], *miẽstiškas* „miesto moteris“ Šmn (VIII 155), *põniškas* „ponas“ Jrk 24; BsP I 59; II 111; Jrš (X 430).

§ **416.** Daug daugiau ypatybės turėtojų pavadinimų padaryta su naujesniu priesagos *-iškas(-a)* paradigminiu variantu *-iškis(-ė)*. Nuo seno vartojami vediniai *jūsìškis(-ė), kálniškis/kalnìškis(-ė)* „kalne gyvenantis žmogus“, *moterìškė, mūsìškis(-ė), namìškis(-ė)* „gyvenantis šeimoje; su namais susijęs; vietinis“, *savìškis(-ė)* „savas, artimas“ eina ir būdvardžiais.

Seniesiems raštams buvo būdingi ir dabar išnykę vediniai *karalìškis* „karaliaus tarnas, dvariškis“ (vartotas ir būdvardiškai, reikšme „karaliaus“), *popiežìškis* „popiežiaus šalininkas“. Morkūno Postilėje pasitaiko ir vedinys *moterìškis* „moteris“ (Specht 1944a: 38), užfiksuotas dar F. Nesselmanno žodyne ir Zíetelos tarmėje (LKŽ VIII 364). M. Daukšos Postilėje (164_{24}) randame retą vedinį *galilėjiškis* „Galilėjos gyventojas“, K. Sapūno, T. Šulco gramatikoje – *katenavìškis* „Katenavos gyventojas“ SapGr 19.

XVIII–XIX a. Mažosios Lietuvos žodynuose pastebėti dar NAttr *baudžiavìškis* „baudžiauninkas“ K, *daubìškis* „daubos gyventojas“ MŽ; N; K, *kunigìškis* „kunigo darbininkas“ K („kunigo mokinys“ Šln; Prk, plg. *kunigìškis,-ė* „kunigo“ Ch 2 Moz 30,30; Grv – LKŽ VI 895), *pakalnìškis* „pakalnės gyventojas“ R; K, *tavìškis(-ė)* „tavo žmogus“ N; K (vartojamas ir dabar, plg. *tavìškis(-ė)* „tau priklausantis“ Lkm; Lp; „tavo vartojamas“ Aps – LKŽ XV 1042).

§ **417.** Dabartinėse tarmėse vediniai su *-iškis(-ė)* dažniausiai daromi iš vietos tikrinių vardų ir žymi asmenis pagal jų gyvenimo ar kilmės vietą, pvz.: *alytìškis, prienìškis, vilnìškis, kelmìškis, kabelìškis* (LKA III Žemėl. Nr. 110, p. 115–116).

Iš bendrinių daiktavardžių padarytų šio tipo vedinių visai nedaug, be anksčiau minėtų, plg. dar *dvarìškis/dvãriškis* „dvaro darbininkas“ JD 461; NS 1126; Žem; PP 14; Š; Pvn; Klm; Pj; Vdk (LKŽ II^2 939), *káimiškis/kaimìškis(-ė)* „kaimietis“ Srv; Skr; Vl; „to paties kaimo gyventojas“ BM 233; JD 778; Grk; Kltn (V 57), *miẽstiškis/miestìškis* „miestietis“ Trg; Skr; Šll; Grg; Alk (VIII 155), *sodìškis/sõdiškis(-ė)* „sodžiaus gyventojas“ M. Valanč; Žem; V. Krėv; DūnŽ; LTR(Kp); Tt; Rs; Pj; Šll; Jdr; Šv; Šauk; Jnš (XIII 283), *šeimynìškis/šeimýniškis* „šeimos narys; samdinys“ M. Valanč;

---

[49] Tokią šio vedinio reikšmę F. Spechtas (1944a: 38) įžvelgė ir vienoje kitoje senųjų raštų vietoje.

BM 355(Ll); BM 103(Krč); Tat; LTR(Rš); DūnŽ; Pš; Brs; Slnt; Sr; Srv; Jnš; Šd; Rdn; Jnšk (XIV 612).

§ 418. Latvių kalboje sudaiktavardėjusių būdvardžių su **-isko-/-iskįo-* yra mažiau. Kai kurie iš jų turi tikslių atitikmenų lietuvių kalboje, plg. lie. *výriškas* „vyras" ir s.la. acc. sing. *vīrisku* „vyrą", lie. *vyrìškis* ir la. *vīrišķis* (BKGF 91; LVG 366).

Tokio tipo vedinių retkarčiais pasitaiko dar slavų (plg. lie. *móteriškas/ móteriška* ir serbų *žȅnskā, žȅnsko*, sorbų *žónska* „moteris", lie. *moterìškė* ir sorbų *žonišćo* „moteris", žr. Потебня 1899: 33; Range 1977: 128–129) ir germanų kalbose (plg. lie. *výriška(s)* ir s.vok.aukšt. *mennisco* „vyras", žr. Meid 1967: 197). Tačiau sudaiktavardėję būdvardžiai su **-isko-/-iskįo-* slavų kalbose dažniausiai virsta vietų pavadinimais ir deminutyvais (Sławski 1974: 95–97; Range 1977 su lit.).

Ypatybės turėtojų pavadinimai su veikėjų pavadinimams būdingomis priesagomis

Vediniai su **-tlo-*

§ 419. Dėl veikėjų ir įrankių pavadinimų darybos kategorijų giminystės veikėjų pavadinimams daryti baltų kalbose buvo panaudotos kai kurios išvestinės priesagos, kilusios iš priesagos **-tlo-*, būdingos įrankių pavadinimams (DaiktvDrR 153–157). Veikiausiai daugeliu atvejų iš veikėjų pavadinimų kategorijos jos atkeliavo ir į ypatybės turėtojų pavadinimų kategoriją. Tačiau čia šio tipo vediniai yra gerokai retesni negu atitinkami veikėjų pavadinimai.

Tiesiogiai iš priesagos **-tlo-* (tiksliau tariant, iš jos *ā, iįo, (į)ē* kamienų variantų ir prie jos prilipusių kamiengalių) kilo šios priesagos:

-e-klis(-ė): *ausẽklis* „pagaliukas, ant kurio pinamos ausys apyvarams nerti" Dbč (LKŽ I[2] 500), *greitẽklis(-ė)* „kas greitas" Žd (III 560), *tarpẽklis* „tarpas" Pbr; „įsiterpęs kur plotas" Jdr; „praraja" Bt Luk 16,26; „kelias, kuriuo išgenami gyvuliai" Kv (XV 894), plg. la. *burveklis* „burtininkas", *jauneklis* „jaunikis" (LVG 352–353);

-i-klis(-ė): *akìklis* „bitininko ant veido užsidedamas tinklelis" Grž (LKŽ I[2] 57), *jaunìklis(-ė)* „jaunas, nesubrendęs gyvulys" J; MPs; Mrj; Vl; Sv; Als; Slm; Dkš; Ssk; Grv; „jaunas, nesubrendęs žmogus" OG 127; Srj; Švnč; Dglš; Dv; Rš (IV 309), *kartìklė* „toks kartus grybas" Škn, *kartìklis* „t. p." LTR(Sln); Kair; „šiaip kas kartus" Kair (V 339), *kiaurìklis* „ilgas storas kaltas didelėms skylėms kalti" Plš; Dglš (V 707);

-(i)o-klis(-ė): *karčiõklė* „lakštabudžių šeimos kartus grybas" Pn (LKŽ V 270), *karklõklis* „toks grybas" Krk (V 294), *kipšóklis* „kipšas" Šts (V 828);

-uo-klis(-ė): *gaižuõklis(-ė)* „gaižus, aikštingas žmogus“ Ėr; Pn (LKŽ III 49), *kartuoklė* „kartus daiktas“ C II 308, *retuõklis/rėtuõklis* „retakalbis“ Ob; Slk; Dglš; Ut (XI 496), *šykštuõklis* „šykštus žmogus“ (nuo seno būdingas Mažosios Lietuvos raštams), plg. la. *birzuoklis* „sausoje žemėje išaugęs medis“ (LVG 353);

-u-klis: *barzdùklis* „toks augalas, dirvinis asiūklis“ Kb (LKŽ I[2] 675), plg. la. *viduklis* „juosmuo“ (BKGḞ 87; LVG 353);

-(i)ū-klis: *barzdžiū́klis* „dirvinis asiūklis“ Dbč; Rtn (LKŽ I[2] 676), *kartū́klis* „metėlė, kartėlė“ J, *šykštū́klis* „šykštus žmogus“ S. Dauk; LTR(Trg); Prk; Klp; Kin; Rs; Dov (LKŽ XIV 768, plg. *šykštuõklis*), plg. la. *virsūklis* „kas yra viršuje“ (BKGF 87; LVG 353).

§ **420.** Tarp priebalsių *k* ir *l* įsiterpus priebalsiui s (> š), atsirado šios priesagos (plg. DaiktvDrR 156–157):

-ekšla: *bėrekšlà* „bėras, rudas žmogus“ Užv (LKŽ I[2] 762), *juodekšla* „juočkis“ Ggr (IV 399);

-ekšlis(-ė): *juodė̃kšlis(-ė)* „juočkis“ J; Užv; Šll; Tv (LKŽ IV 399);

-ikšlis/-ykšlis: *manìkšlis* „maniškis“ Rod (LKŽ VII 829), *vartìkšlė* „skersinė vartų, gardo lenta“ Klt (XVIII 323), *vartìkšliai* „skėčių išilginiai ar skersiniai balžienai“ Užp; Ssk; Km; Jž (LKA I 110), *vartìkšlis/vartýkšlis* „stulpelis vartams pritaisyti“ Lkš; Švnč; Trgn; Lp; Jašk; Ps; Msk; „statmenas vartų užgalis lentoms kalti“ Rk; Tr; Šš; Kp; Brž; „skersinė vartų, gardo lenta“ Pg; Dl; Srv; Šd; Pkr; Rm; Lnkv; Jnš; „tarpas tarp vartų lentų“ LTR(Grz); LMD(Sln); Nj; Lnkv; „medinis durų, vartų įtvaras, bėgūnas“ Upn; Ker; Sb; Jnšk; Ps; Slm (LKŽ XVIII 323);

-okšlis: *dervókšlis* „dervinga pliauska šakaliams skelti“ Brž; Klov; Paį; Vb (LKŽ II[2] 427–428), *kreivókšlis* „kreivas medis“ J; Kos 46, *krivókšlis* „sukrypėlis, paliegėlis“ Krok (LKŽ VI 660);

-uokšlis(-ė): *kartuõkšlė* „kartus grybas“ Sb (plg. *kartuoklė*, žr. § 419), *kartuõkšlis* „kartus vaisius, gėrimas, valgis“ Vb (LKŽ V 347), *retuõkšlis* „retakalbis“ Jž; Msa; Zr; Sv (XI 496, plg. *retuõklis*, žr. § 419);

-ukšlis: *jaunùkšlis* „auglys, laibas stiebas“ Grv (LKŽ IV 313);

-ūkšlė: *kartū́kšlė* „toks augalas, paprastoji akišveitė“ Pn (LKŽ V 346, plg. *kartūklis*, žr. § 419).

§ **421.** Kai kuriose iš anksčiau minėtų priesagų *l* pakito į *n*:

-ekšnis(-ė): *juodė̃kšnė* „juodoji varna“ Nj, *juodė̃kšnis* „juodbruvys“ Up; Ėr (LKŽ IV 399, plg. *juodė̃kšlis*, žr. § 420), *ožė̃kšnė* Skdv, *ožė̃kšnis* „toks augalas“ Lex 113; Q 664; R; MŽ 573; P; J I 486; Jž; Jnš; Alk; Gs; Ds; Lnkv; Lkš (VIII 1025), *šaltė̃kšnis* J I 486; Kos 135(An); G 114; Všk; Šd; Km; Ds; Ob; Ėr; Pv; Brž; Slč; Pin (XIV 474);

-ėkšnis(-ė) (priesagos *-ekšnis(-ė)* variantas): *juodė̃kšnis(-ė)* „juočkis" Pc (LKŽ IV 399, plg. *juodė̃kšnis*);

-akšnis(-ė) (priesagos *-ekšnis(-ė)* variantas): *juodãkšnis(-ė)* „juodbruvys" Ėr (LKŽ IV 392, plg. *juodė̃kšnis*);

-okšnis: *dervókšnis* „dervinga pliauska šakaliams skelti" J; Š; BŽ 397 (plg. *dervókšlis*, žr. § 420), *kartókšniai* „žolės, savo lapais panašios į krienus" Pkr (LKŽ V 343), *kreivókšnis* „kreivas medis" J; Kos 46; Sdk (VI 512, plg. *kreivókšlis*, žr. § 420);

-(i)uokšnis/-(i)uokšnys: *žaliuõkšniai* Užp, *žaliúokšnys* „žali vaisiai, daržovės, žalesos" Ds (LKŽK).

Panašių vedinių esama ir latvių kalboje (LVG 354–355). Be to, priesagos *l/n* tipo kaita indoeuropiečių kalboms yra būdingas reiškinys, veikiausiai siekiantis heteroklitinio linksniavimo laikus (plg. Benveniste 1935; Specht 1944 ir kt.).

Vediniai su priesagomis *-inčius, -ončius(-ė)*

§ **422.** Kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse ir raštuose pastebėta ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga *-inčius* (< *-in(ti)* + *-čius*), kuri irgi veikiausiai atėjo iš veikėjų pavadinimų kategorijos (plg. DaiktvDrR 132), pvz.: *ankstiñčius* „kas anksti keliasi" Lzd (LKŽ I² 144), *arkliñčius* „piemuo nenaudėlis" Vlk (I² 305), *atbuliñčius* „priešgina" Skd (I² 367), *drūtiñčius* „stipruolis" Šk (II² 773), *gudriñčius* „gudruolis" K; J; S. Dauk; LC 1884,313; I. Simon (III 698), *kanapiñčius* „kanapių aliejus" Kč (V 196), *karviñčius* „karvės mėšlas, sumaišytas su moliu, sužalotam medžiui užtepti" Dglš (V 357).

Greta vedinio *gudriñčius* tarmėse pasitaiko jo variantas *gudrõnčius(-ė)* „gudruolis" Slm (LKŽ III 698) su priesaga *-ončius(-ė)*. Jis atsirado dėl priesagos *-očius* vedinio *gudrõčius* (plg. § 315) įtakos.

Vediniai su determinatyvu **-d-*

§ **423.** Determinatyvų **-d-* galima įžvelgti sudurtinėje priesagoje *-alda* (< *-al-* + *-da*), su kuria padarytas vedinys *kreiválda* „kreivas medis" J (plg. *kreivãlis*, žr. § 405).

Su priesagomis, kilusiomis iš determinatyvo **-d-*, retai daromi ir veikėjų pavadinimai (DaiktvDrR 161).

Vediniai su determinatyvu **-g-/-g'-*

§ **424.** Su priesaga *-gis/-gys(-ė)*, tiesiogiai kilusia iš determinatyvo **-g-*, daromi vediniai iš skaitvardžių, pvz.: *dešimtérgė* „dešimties vienetų pinigas"

Blv; Ign (plg. būdvardį *dešimtérgis,-ė* „dešimties metų“ LKŽ II[2] 435), *dveigỹs(-ė)* „kas dvejų metų (paprastai apie arklį)“ SD[1] 28; R II 423; K; J; S. Dauk; LzP; LTR(Alvt); Prk; Šlv; Pgg; Lnkv; Sdk; Št; Slč; NžR; Tj; Ds (LKŽ II[2] 945), Blv, *ketvérgė* „smulki carinė moneta“ J; Ds; Vj; An; „40 kapeikų moneta“ Slk; Šd, *ketvérgis* „t. p.“ Pn; „keturių akių korta“ Ds (plg. būdvardį *ketvérgis,-ė* „keturių metų“ – LKŽ V 665), *penkérgė* „carinė 25 kapeikų moneta“ Rgv (plg. būdvardį *penkérgis,-ė* „penkerių metų“ – LKŽ IX 788).

Daug dažniau šio tipo vediniai vartojami kaip būdvardžiai, kai kurie iš jų turi tikslių atitikmenų slavų kalbose (ŽD 103).

Iš minėtų vedinių išsiskiria *ežgẽ* „pūgžlys“ Lp; Klvr; Nmn; Pns; Mrs; Dkš; „išsiskėtusi medžio šaka“ Lš, *ežgỹs* „pūgžlys“ C I 1046; MŽ; K; Rš; Prgn; „pasipūtėlis“ Krsn (LKŽ II[2] 1169), plg. *ežegỹs* (žr. § 425).

§ 425. Dalis išvestinių priesagų atsirado prie determinatyvo **-g-* prisijungus kamiengaliams:

-(i)a-ga: *mẽdžiaga/medžiagà* „medis, medžiai“ Ch 2 Moz 9,25; 2 Kar 6,4; [K] 3; Lz; Dv; Rud; Pls; Arm; „medžio žaliava“ DP 577_{35}; SD[3] 106; Eiš; Pls; Asv; Azr; Prn; „audeklas“ Kls; Kt; „įrankis medžiui skelti“ Dsn; Tvr; Dv; Pst; Grv (LKŽ VII 994–995), plg. la. *dardadze* „vaivorykštė“ : *dards* „raibas“ (LVG 368), galbūt ir pr. *karyago* (žr. 50 išn.), *witwago* „nendrinė vištelė“ (Wasserhůn) E 756 (PKEŽ IV 256), sl. **ostroga* „kas yra aštrus, pentinas“ : **ostrъ* „aštrus“ (Sławski 1975: 67), r. *пирог* „pyragas“ : *пир* „puota“ (Kiparsky 1974: 248–249);

-e-gas(-a): *mẽdega/medegà* „medis, medžiai“ Pls; Lz; „medžio žaliava“ Krkl; Lz, *mẽdegas* „medžio žaliava“ B; N; [K] (LKŽ VII 983);

-e-gys: *ežegỹs* „pūgžlys“ MŽ; [K]; Šn; „užsispyrėlis, stačiokas“ PnS (LKŽ II[2] 1167–1168), plg. pr. *assegis* „ešerys“ (Persk) E 572 ir lie. *ežỹs* < ide. **egh'-* (PKEŽ I 104–105);

-ė-ga: *kaklėgà* „didelis girtuoklis“ R; MŽ; N; [K]; J; PnmŽ; Skr; Snt (LKŽ V 92);

-ei-ga: *kakleigà* „didelis girtuoklis“ Lp (LKŽ V 93);

-ie-gas(-a): *namíega* Skp; Kp, *namíegas* „namų, šeimos narys“ Vaižg; Sv; Km (LKŽ VIII 531)[50];

-y-ga: *kairyga* „kairys“ J, plg. sl. **ovьsiga* „kurčia avis“ : **ovьsъ* „avis“ (Sławski 1974: 66);

---

[50] Kai kurie tyrinėtojai šį žodį linkę laikyti dūriniu ir priesagą *-gas* sieti su veiksmažodžiu *góti* (Būga 1959: 198; LEW 482). Tačiau tai nėra aišku, nes ir lie. *eigà, žmogùs* bei pr. *karyago*, kuriuose irgi bandoma įžvelgti šaknį **g^u̯o-* (žr. DaiktvDrR 85 nurodytą lit.; Smoczyński 1998a: 255 tt.; Bammesberger 1999), gali turėti determinatyvą *-g-* (plg. Skardžius 1951: 185–186; 1979: 313; Hamp 1989; PKEŽ II 121–122).

-(i)ū-gas(-ė): *balčiū̃gė* „baltžemis, balta žemė“ Jz; Rmš; Pan (LKŽ I² 588), *derkliū̃gas* „paleistuvis“ J, *galiū̃gas* „galiūnas“ BM 113; Kp (LKŽ III 70), *gerkliū̃gas(-ė)* „rėksnys“ Vb; Slm (III 260), *moliū̃gas* „agurkinių šeimos augalas ar jo vaisius“ R; K; Žem; Klp; Tlž; „nutukęs, nerangus, tingus žmogus“ Jnš; Grž; Lnk; Dgl; „nešvarus, apskretęs žmogus“ An; Šmn; Pn; Alz; Vb; „pavalkų sumuštas guzas ar žaizda ant arklio sprando“ J; Pšl; Kp; „tokia arklio karčių liga“ C II 1021; Q 334, 632; [K] (LKŽ VIII 340–341), *seniū̃gas* „senis“ J; Pšl (XII 394), *žaliū̃gės* „nenunokę javai“ Btr (ŽD 105);

-(i)ū-ga: *arkliūga* „verstuvė“ Rdn (ŽD 104), *bailiūgà* „bailys“ Žl (LKŽ I² 565), *moliūgà* „pavalkų sumuštas guzas ar žaizda ant arklio sprando“ Db; „suzmekusi duona“ Trgn; „nutukęs, nerangus, tingus žmogus“ Dgl; Ktk (LKŽ VIII 340), *žaliūgà* „nenunokęs vaisius“ Vdš (LKŽK), plg. r. *косыга* „žvairys“ (Kiparsky 1975: 274).

§ **426.** Greta kietojo determinatyvo **-g-* baltų kalbose egzistavo ir jo minkštasis variantas **-g'-*, kuris lietuvių kalboje virto į *-ž-* ir *-z-*. Juos turi šios retos priesagos:

-a-žas, -a-ža, -a-žis(-ė): *nãgaža* Lk, *nãgažas* Grz; Krš; Jnš, *nãgažis(-ė)* „kas menkas, mažas, nevykęs“ J; Mžk; Brs; Lkž; Slnt; Kal; Vkš (LKŽ VIII 500–501), plg. la. *nagaža* „kas su nagais; kas lėtai dirba, valgo, juokus krečia“ (ME II 687; LVG 372; BKGF 93);

-ė-ža: *krivė́ža* „kas kreivas“ J; Pkl; Žd (LKŽ VI 659);

-ė-žis(-ė): *juodė̃žis(-ė)* „kas negražiai juodas“ Pl; Ds; Pnd; Slm; Žmt; Sdk; Trgn; Sv; Švnč; Vj; Jž (LKŽ IV 399), *kreivė́žis* „kreivas medis“ Žl; Ktk; „netaiklus žmogus, kreivarankis“ Žl (VI 511);

-ė-žius(-ė): *juodė̃žius(-ė)* „kas negražiai juodas“ Sb; Ktk; Trgn; Ds; „kas juodas“ Ktk (LKŽ IV 439–440);

-i-žis: *geltonìžis* „tokia karklų rūšis“ J; „tokia žolė, jedrūnėlis“ Dj (LKŽ III 225);

-o-žas: *gaurožas* „linienojas“ Šts (LKŽ III 171) : *gaũris* „t. p.“;

-o-žis/-ožys: *galvóžis* „buožgalvis“ J; „nedidelis debesėlis“ Grz, *galvožỹs* „neūžauga“ [K]; Š (LKŽ III 89);

-u-žis/-užys: *brolùžis* „pusbrolis“ [K], *juodužỹs* „juodulys“ Rš (LKŽ IV 412), plg. la. *pirmuža* „ką tik atvesta telyčaitė“ (LVG 372);

-ū-žis: *kiaulū̃žis* „nemandagus žmogus“ J; Vb (LKŽ V 701), plg. la. *utūzis* „utėlius“ : *uts* „utėlė“ (LVG 373; BKGF 93);

-a-zas: *karvãzas* „kas su dideliu pilvu, karvapilvis“ Tl (LKŽ V 354), *kreivãzas* „kas nepataiko mesti akmenį“ Vdk (ŽD 390), *pilvãzas* „pilvūzas“ J; Žem; Kp; Skp; Pls; Kair; Pgr; Kv; Krš; Vkš; Šl; Rdn; „veltėdis“ Krš; Pj (LKŽ IX 1027);

-e-zas, -ė-zas: *kreivẽzas* „kas kreivas, susisukęs“ Pč; LTR(Šll); „kas kreivai rašo“ Vžns, *kreivė̃zas* „kreivas medis, pagalys ar šiaip koks kreivas daiktas“ J; Kp; Skp; Slm (LKŽ VI 510);

-o-zas: *pilvõzas* „pilvūzas“ Lp (LKŽ IX 1030), plg. sl. **kŗčagъ* „siaurėjantis indo kaklelis“ : **kŗkъ* „kaklas“, r. dial. *сосняг* „pušynas“ : *сосна* „pušis“ (Sławski 1974: 65; Kiparsky 1975: 183 su lit.);

-ū-zas: *kiaulū̃zas* „nemandágus žmogus“ Brs (LKŽ V 701), *kreivū̃zas* „kreivas medis ar šiaip koks kreivas daiktas“ Jnšk; Lnkv (VI 514), *pilvū̃zas* „kas dideliu pilvu“ Brs; Slav; Grš; Grž; Vb; Jnšk; Jrb; Švn; Dglš; Dsn; Ds; Al (IX 1030–1031).

§ **427.** Su panašiomis priesagomis baltų ir slavų kalbose kartais daromi veikėjų pavadinimai (DaiktvDrR 162–164). Galbūt dar seniau imta daryti deminutyvus su **-g-/-g'-* (plg. §§ 217–220).

Vediniai su determinatyvu **-s-*

§ **428.** Iš determinatyvo **-s-* tiesiogiai kilo priesaga *-sis/-sys*, su kuria padaryti vediniai *bal̃sis* „baltas gyvulys“ B; N; [K]; Sch 58; Prng, *balsỹs* „baltas šuo, kiškis“ Prn; Kp (LKŽ I² 603).

Determinatyvų **-s-* turi ir šios retos išvestinės priesagos:

-e-sas: *šerdẽsas* „tokia vežimo dalis“ S. Dauk; S. Stan; Lkv; Tv; Vvr; Jdr; Pln; Všv; Als; Gl; Rt; Krtn; Ms, *širdẽsas* „t. p.“ Kos 154; Sd; Žd; Šts; Vrd; Trg; Brs; „šerdis“ Prk (LKŽ XIV 645, 847), *žalẽsas* „žalumynas, žalias, nevirtas valgis, daržovė“ N; Vdk; Vkš; Krš; Vrn; Rs; Nmk; „žalia puta“ Žr (LKŽK).

-e-sa: *žalesà* „žalias daiktas“ (užfiksuotas jau S. Daukanto, A. Kašarausko raštuose, F. Kuršaičio žodynuose, dabar plačiai paplitęs Žemaičiuose, pasitaiko ir kai kuriose vakarų aukštaičių tarmėse: Jrb; Skr; Snt bei bendrinėje kalboje – LKŽK);

-e-sis/-e-sys: *gyvesỹs* „liguistas žmogus“ Mrj (LKŽ III 380), *žalẽsis/žalesỹs* „žalias daiktas“ I; Lkž; Krš (LKŽK);

-ė-sas: *gardė̃sas* „gardus valgis“ Stč; Kp; Sb (LKŽ III 121), *ledė̃sas* „ledgalys“ Kv (VII 223), *skanė̃sas* „skanus valgis“ D. Pošk; DūnŽ; Kv; Vkš; Jdr (XII 735), *širdėsas* „tokia vežimo dalis, širdesas“ BzF 183; LsB 595; KŽ, *žalė̃sas* „žalias daiktas“ J; Vaižg; DūnŽ; Kv; Pp; Kair (LKŽK);

-ė-sa: *žalėsà* „žalias daiktas, žalumynas“ Užv; Skr (LKŽK);

-ė-sis(-ė): *gardė̃sis* „gardus valgis“ Vaižg; Ds; An; Pkr; Pš; Krš (LKŽ III 121), *gyvė̃sis(-ė)* „liguistas žmogus“ Mrj; Vlkv (III 380), *skanė̃sis* „skanus valgis“ Ob; Vžns; Mšk (XII 735);

-o-sas: *galvõsas* „nedidelis debesėlis“ Sdb (LKŽ III 86), plg. le. *bielach* „baltasis kiškis“ (Sławski 1974: 71–72);

-ai-s-nis (plg. *-ai-šis*, žr. § 429): *apvalaĩsnis* „apvalus, nestoras pagalys kūrenti" Kos 41; Antš (LKŽ I² 278).

§ **429.** Iš to paties determinatyvo **-s-* (> *-š-*, plg. § 229) veikiausiai kilo ir šios priesagos:

-šas: *gli̇̀čas* (< **glitšas* : *gli̇̀tė, gliti̇̀s* „snarglys") „snarglius" J; Pmp; Lnkv; Sml (LKŽ III 421), *il̃gšas* „didelis, aukšto ūgio žmogus" J; Slnt; Kv; Kal; Lkv (IV 53), *nelaĩkšas* „kas nelaiku atsiranda, grįžta" Kv (VIII 642), *niẽkšas* KrvP(Al); Vlkv (VIII 786);

-šis(-ė): *blõgšis(-ė)* „blogas, liesas žmogus ar gyvulys" Kair (LKŽ I² 942), *laũkšis(-ė)* „kas su lauka kakta, laukis" MTt IV 20; Kair; Pc; „kas su pliku pakaušiu" Šd (III 185), *nelaĩkšis* „kas nelaiku atsiranda, grįžta" S. Dauk; End (ŽD 316), *niẽkšis* „kas niekus dirba ar plepa" J, *smul̃kšė* „kas smulkaus veido" J;

-a-šius: *ligãšius* „nuolat sergantis, ligotas žmogus" Kair; Šl (LKŽ VII 463), plg. sl. **junochъ* „jaunuolis" (Sławski 1974: 73);

-i-ša: *mer̃giša* „mergininkas" Bt (LKŽ VIII 30);

-i-šius(-ė): *bandi̇̀šius* „piemuo" R II 206; MŽ; K; Lkš; Skr; Srv (LKŽ I² 641), *bobi̇̀šius* „mergininkas" Gs; Rdm (I² 962), *godi̇̀šius(-ė)* „gobšuolis" K II 43; BsMt II 92; I. Simon; Gs (III 475), *karvi̇̀šius* „karvių piemuo" C I 1126; B; R II 206; MŽ; N; K, *kiauli̇̀šius* „kiauliaganys, kiaulių piemuo" R II 206; MŽ; N; K; J; „nemandagus žmogus" Viln (LKŽ V 699), *lapi̇̀šius* „kas lapes gaudo" J, *mergi̇̀šius* „mergininkas" K; Km; Skr; Jnšk; Gs; Smn; Ds (LKŽ VIII 31), *nuogi̇̀šius* „nuogalius" Gl (VIII 926), *saldi̇̀šius* „smaližius" Šl; Gl (XII 67), *vieni̇̀šius(-ė)* „viengungis" Gdr; Škt (LKŽ XIX 204, pastarasis gali būti ir galūnės *-ius* vedinys iš būdvardžio *víenišas,-à*);

-ai-šis: *ragaĩšis* „rupių kvietinių ar miežinių miltų duona" (plačiai paplitęs tarmėse ir dabartiniuose raštuose, užfiksuotas jau Lex 36a); „neraugintos tešlos paplotėlis" SD³ 298; Ch 2 Moz 12,39; 29,23; 3 Moz 7,12; Bb¹ 3 Moz 2,4; Q 186; B; R; K; „ant krosnies pado kepamas rūgščios miežinės tešlos pyragas, įdarytas lašiniais ar spirgais" Trgn (LKŽ XI 15–16, plg. asmenvardį *Ragaĩšis* ir pr. vietovardį *Ragoysen*, žr. Trautmann 1925: 180);

-ei-šis: *atbuleĩšis* „priešgina" Gs (LKŽ I² 366), *nameĩšis* „kas visados esti namie; vienuose namuose gyvenančios šeimos narys" Pl (VIII 530);

-ie-šius: *atbuliẽšius* „priešgina" Mrj; Dkš (LKŽ I² 367);

-(i)u-šis(-ė): *anùšė* „anyta" Sdb (LKA I 195; dėl darybos plg. Buivydienė 1997: 99), *anušẽlė* „anytėlė" Pn (LKŽ I² 182), *brotùšis* „brolio sūnus" R; MŽ, *brotùšė* „brolio duktė" R; [K], *kiauliušis* „kiaulių piemuo" Q 472, *rudušis* „kuoja" N; K, *vorùšis* „vos einantis, silpnas po ligos žmogus" Lkm

(LKŽ XIX 955 : *vōras* „senas“), plg. asmenvardį *Toliùšis* ir pr. antrop. *Tolusch* (Trautmann 1925: 180);

-ū-šas: *kelmũšas* „toks grybas“ Krt (LKŽ V 527);

-ui-šis(-ė): *kūduĩšis(-ė)* „liesas, menkas padaras“ J, *lėtuĩšis* „paprastas, prastas žmogus, prasčiokas“ DP 377_{18}.

Su panašiomis priesagomis, kilusiomis iš determinatyvo **-s-*, lietuvių kalboje daromi veikėjų pavadinimai, irgi turintys atitikmenų slavų kalbose (DaiktvDrR 165–167), ir kiek rečiau deminutyvai (žr. §§ 221–229).

§ **430.** Determinatyvą **-s-* būtų galima įžvelgti ir šiose priesagose:

-ykštis(-ė) (iš *-ytis*, plg. § 229): *bandýkštis* „naminis gyvulys“ Mž 439_{19}; BB 2 Moz 22,19; DP 16x; S. Dauk; IM 1862,47; Grdm; Akm; „kas nemoka elgtis“ Brs; Btg (LKŽ I[2] 640), *meškerýkštė* S I 347; Jz, *meškerýkštis* „meškerykotis“ Dkš; Nmn; Nč (VIII 89), *šeimynykštis* „šeimos narys“ C II 48; KlM[1] 76; Mit I 384; N; Škn; Nmk; „samdinys“ R; MŽ; N; K; Sut; Ak; J; D. Pošk; TDr VII 146 (Dov); BM 202 (Yrnk); LMD(Žg); LTR(Krp, Erž); DūnŽ; Grd (XIV 608), *žemykštis* „žemės gyventojas“ (įrašyta 1501 m. mišiole, žr. Zinkevičius 1998: 146);

-ystis (iš *-ytis*): *šeimýnystis* „samdinys“ M. Valanč; P; Slnt (LKŽ XIV 612);

-ai(k)štis (iš *-aitis*, plg. § 229): *kunigáikštis* (paliudytas sen. raštuose), *kunigaištis* „kunigaikštis“ Mž 32_1, 56_{20}.

Determinatyvas **-s-* yra įsiterpęs ir į kai kurias iš **-tlo-* kilusias priesagas (žr. § 420).

Vediniai su slaviškomis priesagomis

-(i)orius(-ė)

§ **431.** Su šia slaviška priesaga lietuvių kalboje retkarčiais daromi tiek veikėjų (DaiktvDrR 167), tiek ir ypatybės turėtojų pavadinimai, pvz.: *auksõrius(-ė)* „auksuotojas“ JD 666; JV 283; LT II 523; Skr (LKŽ I[2] 483), *avinõrius* „avinvedis“ J I 180, *dainõrius* „daininininkas“ JD 528; Klvr; Pgg; Gs (LKŽ II[2] 230), *jaunõrius* „jaunas mėnulis“ Rod (IV 313), *kankliõrius* „kanklininkas“ JD 941; JV 187, *trimitõrius* „trimitininkas“ JD 941; NdŽ, *ūsõrius* „karpinių šeimos žuvis su ūsais“ DrskŽ; Skr; PnmŽ; Zp (LKŽ XVII 553–554).

-(i)nyčia, -aunyčia, -enyčia

§ **432.** Su priesaga *-(i)nyčia* dažniausiai lietuvių kalboje daromi vardažodiniai vietų pavadinimai (žr. § 141), o su ja padarytų ypatybės turėtojų pavadinimų – tik keli, pvz.: *akstinyčià* „arklo dalis“ SD[1] 62; SD[3] 126; [K]; „smaili lazdelė rambiems gyvuliams varyti“ C II 562; R II 271; „spaiglys“ [K],

blusinýčia „blusius“ J I 224 (greta „blusynė“ Vvr – LKŽ II² 954), *kampinyčia* „kampinė, maža lentynėlė kambario kampe“ Švn (LKŽ V 182), *šiltinyčios* „šiltinė“ SD¹ 14.

§ 433. Priesaga *-(i)nyčia* turi dar šiuos variantus:

-aunyčia: *juodaunýčia* „juodas aksominis kaspinas“ J; JV 718;

-enyčia: *juodenyčià* „nešvari moteris“ Arm (LKŽ IV 399).

-uška, -enka

§ 434. Slaviškos kilmės yra ir šios priesagos:

-uš-ka: *baltuškà* „baltarankis“ Grž (LKŽ I² 622), *greituškà* „greituolis, karštuolis“ JD 1268; Alv; „tokia žuvelė“ Kp; „toks grybas“ Sl; „viduriavimas“ Slm (III 562);

-en-ka: *júodenka* „juodasis serbentas“ Rtn; Lpl; Lp; „juoda karvė, višta ar pan.“ Rtn (LKŽ IV 399).

Su panašiomis priesagomis, kilusiomis iš slaviškos priesagos *-ka*, lietuvių kalboje kartais daromi *nomina feminina* (§ 165) ir deminutyvai (žr. §§ 252–253).

-inskis

§ 435. Su šia slaviškos prigimties priesaga padarytas vedinys *kiaulìnskis* „begėdis, neišauklėtas, nemandagus žmogus“ Up; Brs (LKŽ V 697); dėl jos kilmės plg. produktyvius rusų kalbos būdvardžius su *-ин(ь)ский*, pvz.: rus. *воин(ь)ский* „karinis“ (Kiparsky 1975: 218).

VARDAŽODINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ DARYBOS RAIDOS BENDRIEJI BRUOŽAI

§ 436. Skiriamos 7 lietuvių kalbos vardažodinių daiktavardžių darybos kategorijos: ypatybių pavadinimai, kuopiniai, vardažodinių vietų, moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų, vyriškosios lyties asmenų ir gyvūnų, ypatybės turėtojų pavadinimai bei deminutyvai. Apibendrinus tų kategorijų istorinės raidos tyrimo rezultatus matyti, kad jos atsiradusios skirtingais laikais, taip pat galima įžvelgti ir šitas kategorijas sudarančių darybos tipų skirtingo senumo sluoksnius.

§ 437. Patys seniausi yra kuopiniai pavadinimai (*nomina collectiva*). Tai labai sunykusi darybos kategorija (nemaža dalis ją sudarančių ve-

dinių yra gavę vietos reikšmę). Mat susiformavus morfologinei skaičiaus kategorijai, kuopiniai pavadinimai tapo kalbos pertekliumi.

Vediniai su darybos galūne *-*ā*, kurie indoeuropiečių prokalbėje sudarė kuopinių pavadinimų darybos kategorijos pagrindą, matyt, dar buvo produktyvūs ir prabaltų laikais (plg. gana gausius prūsų kalbos kuopinės prigimties bevardės giminės daiktavardžius su *-*ā*, pvz.: *slayo* „rogės, šlajos" (Slete) E 307 : *slayan* „pavaža" (Sletekuffe) E 309). Tačiau lietuvių (kaip ir latvių) kalboje jų tėra vos atpažįstamų reliktų (pvz.: lie. *álksna*/*alksnà* „alksnynas").

Iš darybos galūnės *-*ā* kilo:

1) priesaga *-*i̯i̯-ā* – pagrindinė lietuvių kalbos kuopinių pavadinimų darybos priemonė, turinti atitikmenų kitose giminiškose kalbose (plg. lie. *brolijà* „broliai ir seserys" ir sl. *brat(r)ьja* „broliai", gr. φρατρία bei φρήτρη „giminė, padermė");

2) retesnė priesaga *-*ou̯-ā* (plg. lie. *broliavà* „broliai ir seserys", gal ir sl. *dět(ъ)va* „vaikai");

3) tikrai baltų kalbų dirvoje atsiradusios kuopinių pavadinimų priesagos *-*ā-i̯o-* (reta lietuvių kalboje, bet plačiau paplitusi latvių kalboje, plg. lie. *apynójas* „apynynas", la. *alksnājs* ir lie. *álksna* „alksnynas", taip pat gal ir pr. *Stabayen*), *-*ā-to-* (plg. lie. *alksnótas* ir *álksna* „alksnynas", gal ir pr. *Ryckoyot*).

Iš kuopinių pavadinimų su *-*ā* galėjo atsirasti ir kuopinė daugiskaita su *-ai* (plg. lie. *liepaĩ* „liepos").

§ **438.** Baltų kalbose (skirtingai negu slavų, germanų, indoiranėnų kalbose) kuopiniai pavadinimai su būdvardiniu afiksu *-*(i)i̯o-* daromi retai (plg. sudurtinę priesagą *-*ā-i̯o-*, žr. § 437, gal ir vedinį *galvìjai* bei iš dalies priesagą *-*īt-ē-*, žr. § 439).

Kur kas didesnį vaidmenį čia turėjo kita būdvardinė priesaga *-*no-*. Iš jos kilo priesaga *-*ī-no-*, su kuria lietuvių kalboje plačiai daromi vediniai, žymintys augalų ar šiaip gamtos daiktų, rečiau gyvų būtybių telkinius vienoje vietoje (pvz.: *eglýnas*). Jie turi atitikmenų prūsų, slavų, iš dalies lotynų, galbūt germanų ir albanų kalbose, bet visai nežinomi latvių kalboje. Čia daromi atitinkami vediniai su priesagos *-*ī-no-* apofoniniu variantu *-*ei-no-*/*-oi-no-* (plg. lie. *eglýnas* ir la. *egliens, eglaine*), kurie lietuvių kalboje yra labai reti (plg. *mergíena* „mergos", *ražíenos, dirsaĩnė* „duona su dirsėmis"), bet, matyt, paliudyti prūsų kalboje (plg. pr. *seweynis* „kiaulidė" (Sewstal) E 229, *Alkayne, Alkeyne*).

Keli lietuvių kalbos kuopiniai pavadinimai turi būdvardines priesagas *-*i-no-*, *-*i-ni̯o-* (plg. *kaimìna* „krūva, būrys", *kãpinės*).

§ **439.** Su grynąja būdvardine priesaga *-*to-*/*-tā* lietuvių kalboje padarytas, rodos, tik vienas retas kuopinis pavadinimas *béržta* „beržynas".

Kuopinių pavadinimų su išvestinėmis priesagomis *-*ā-to-* (žr. § 437), *-*īt-ē* (plg. lie. *kelmýtė* „kelmynas" ir la. vietovardį *Kalmīte*, vid.vok.žem. *pfluogīde* „ariamųjų jaučių pora") irgi nedaug. Latvių kalbai būdingų atitinkamų vedinių su *-*oit-ē* (plg. lie. *beržýtė* ir la. *bẽrzaite* „beržynas") lietuvių kalboje beveik nėra (plg. nebent *alksnaitė* „alksnynas", *beržynaitė* „beržynas" J). Lietuvių kalboje su *-*ītįo-/-eitįo-/-oitįo-* paprastai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (*nomina attributiva*, žr. § 469) ir deminutyvai (žr. § 448).

Pagal kuopinių skaitvardžių (plg. lie. *dvējetas*) pavyzdį padarytas *ābejetas* „abu (apie ne vienos rūšies daiktus)" ir naujadarai *dešimtetas* „dešimtis" SD[3] 58, *vìsetas* „visa draugija, visuma".

§ **440.** Lietuvių kalboje (kaip ir daugelyje kitų senųjų indoeuropiečių kalbų) kuopinę reikšmę linkę gauti ypatybių pavadinimai (*nomina qualitatis*). Iš ypatybių (ir veiksmų) pavadinimams būdingos priesagos *-*men-* (žr. § 457) atsirado išvestinė priesaga *-*ō-men-* (plg. lie. *mažúomenė* „vaikystė; maži vaikai" ir *mažmēnė* „vaikystė, kūdikystė; smulkūs daiktai", go. dat. sing. *aldōmin* „senatvei"), su kuria lietuvių kalboje plačiai imta daryti kuopinius pavadinimus. Kuopinę reikšmę čia turi ir ypatybių pavadinimai su įvairiais kitais darybos afiksais, ypač kilusiais iš priesagos *-*mo-* (plg. *jaunìmas, jaunùmas, jaunumà, jaunumẽ, jaunìmė* „jaunimas").

§ **441.** Deminutyvai (mažybiniai daiktavardžiai) – tai antroji neabejotinai iš indoeuropiečių prokalbės paveldėta vardažodinių daiktavardžių darybos kategorija.

Patys seniausi yra vediniai su priesaga *-*ko-*, turintys atitikmenų daugelyje indoeuropiečių kalbų. Vėliau prie šios priesagos prilipo įvairūs kamiengaliai ir tokiu būdu atsirado išvestinės priesagos *-*i-ko-*, *-*u-ko-*, *-*ā-ko-*, *-ē-ko-*, *-*o-ko-/-e-ko-*.

Tačiau šios naujos priesagos formavosi, matyt, jau atskiruose baltų kalbų dialektuose, nes jos nevienodai paplitusios lietuvių, latvių ir prūsų kalbose. Antai deminutyvų su priesaga *-*iko-*, kurie prūsų kalboje buvo itin produktyvūs (plg. *malnijkix* „vaikelis" (Kindlein) III 113_6, *stūndix* „valandėlė" (Stūndlein) III 56_9 ir kt.), lietuvių ir latvių kalbose tėra tik likučių (plg. lie. *puodìkas* „puodukas", la. *pusika* „puselė"). Priesagos *-*uko-* deminutyvai dabar paplitę beveik visame lietuvių kalbos tarmių plote, bet latvių kalboje jų pasitaiko tik dalyje tarmių (plg. lie. *šuniùkas* ir la. *suņuks*), o pr. *wosux* „ožys" (Bok) E 675 nebeturi deminutyvinės reikšmės. Lietuvių kalbos rytų ir pietų aukštaičių tarmėse dažni deminutyvai su *-*āko-* latvių kalboje yra gerokai retesni (plg. lie. *berniõkas* ir la. *bẽrņāks*). Priesaga *-*ēko-*, priešingai, gerokai būdingesnė latvių kalbai, o lietuvių kalboje su ja deminutyvai daromi tik kai kuriose rytų ir pietų aukštaičių šnektose (plg. lie. *šunẽkas* ir

la. *suņ̧ks* „prastas šuo"). Deminutyvai su **-oko-/-eko-* baltų kalbose apskritai labai reti (plg. lie. *kalvaka* „kalvelė" N ir la. *telaks* „šiurkštus, žiaurus žmogus", lie. *lydekà* ir la. *līdeka*; lie. *bernèk-šis* „prastas bernas").

§ 442. Visi kiti deminutyvų kategorijai priklausantys darybos tipai paplito vėliau.

Lietuvių kalba iš kitų baltų kalbų išsiskiria deminutyvų su priesagomis, kilusiomis iš šaknies determinàtyvų **-l-*, **-g-/-g'-*, **-s-*, **-t-*, gausumu. Čia darant deminutyvus pirmauja priesaga *-elis(-ė)*. Ji turi aiškių giminaičių slavų (plg. lie. *brolẽlis* ir sl. **bratel'ь*), germanų, italikų (plg. lie. *paršẽlis* ir s.vok.aukšt. *farheli*, lo. *porculus*), galbūt tocharų bei albanų kalbose. Tačiau latvių ir prūsų kalbose šio tipo vediniai nėra tokie produktyvūs, iš deminutyvų su *-elis* kilę vandenvardžiai žemaičių ir dalyje vakarų aukštaičių tarmių irgi gana reti.

Tai leidžia manyti, kad deminutyvai su *-elis* labiau paplito lietuvių kalbos savarankiškos raidos laikais. Deminutyvai su *-elis*, kaip ir su *-ėlis(-ė)* (plg. lie. *vainikẽlis*, la. *sunèlis* „šunelis"), *-alis(-ė)* (plg. lie. *puodãlis* „puodelis" ir pr. *podalis* „puodpalaikis" (Bosetop) E 351, la. *māmaļa* „mamytė"), *-(i)ulis(-ė)* (plg. lie. *tėtùlis*, la. *tę̄tulis*, pr. antrop. *Mattule*), gali būti kilę iš heteroklitinio linksniavimo formų liekanų (plg. lie. *erẽlis*, la. nom. pl. *ereli*, pr. *arelie* (Are) E 709, sl. **orьlъ* „erelis" ir het. gen. sing. *ḫaranaš* „erelio", gr. ὄρνις „paukštis").

§ 443. Lietuvių kalboje (ypač liaudies dainose) deminutyvų su priesaga *-užis(-ė)* (plg. lie. *mergùžė* ir pr. *merguß* (Mayth) GrG 88) irgi gerokai daugiau negu atitinkamų vedinių su *-uža* latvių kalboje (plg. la. *pirtuža* „pirtelė"). Priesaga *-užis(-ė)*, kaip ir retos priesagos *-ėža, -ėžas, -ožis, -ožė, -(i)užas; -ezas, -ėzas, -izas, -yzas, -(i)ozas* (plg. *varlė́ža, varlóžis, varliū̃zas, varlẽzas, varlìzas*), išriedėjo iš determinatyvo **-g-/-g'-*, su kuriuo deminutyvų padaryta germanų ir sen. graikų kalbose. Be to, baltų ir slavų kalbose daroma veikėjų ir ypatybės turėtojų pavadinimų su **-g-/-g'-*, dažnai turinčių deminutyvams būdingą menkinamąją reikšmę (plg. § 479).

§ 444. Sūduvių ir prūsų kalbų priesaga **-is-t-i̯o-* (su determinatyvais **-s-*, **-t-* ir afiksu **-i̯o-*), būdinga deminutyvams (plg. lie. *ẽriščias* ir pr. *eristian* „ėriukas" (Lamb) E 68), gali būti giminiška indoeuropietiškai priesagai **-is-ko-*, su kuria sen. graikų kalboje buvo daromi deminutyvai, o baltų, slavų, germanų ir kai kuriose kitose giminiškose kalbose – būdvardžiai.

Reti deminutyvai su *-šė* (pvz.: *bõbšė*), *-a-šas* (*piemenãšas* „paauglys, vaikėzas"), *-i-šas, -i-šius* (pvz.: *vagìšas, vagìšius*), *-ušis(-ė)* (plg.: lie. *tetùšis*, la. *tę̄tušis*, le. *tatuś*) gali būti siejami su kai kuriais sen. indų būdvardžiais su *-śa* (pvz.: *kṛṣṇaśa* „juodokas", plg. dar alb. *vogl'š* „labai mažas").

Vediniai *vaik-ēsas* „vaikinas, paauglys“, *merg-esà, merg-ēsė* „paaugusi mergaitė“, *krūm-ẽsiai* „prasti krūmai“, *kalv-ōs-nas* „kalvelė“ siejasi su la. *sun-ešs* „šunytis“, *jauc-ēšs* „šiltas, jaunas alus“.

§ 445. Determinatyvas **-s-* (> *-š-*) įsiterpęs ir į priesagas *-ek-šis* (pvz.: *bernèkšis*, plg. § 441), *-el-šė* (pvz.: *bobélšė* „bobapalaikė“), *-(i)ok-š-nis(-ė), -(i)ok-š-lis* (pvz.: *krūmókšnis, krūmókšlis* „mažas menkas krūmas“), *-(i)ok-š-tis(-ė)* (pvz.: *arklіókštis* „prastas arklys“), *-uk-š-lis* (pvz.: *vaikùkšlis* „vaikutis“), *-ėk-š-lis, -ėk-š-nis* (pvz.: *upė́kšlis, upė́kšnis* „prastas upeliukas“), *-k-š-lė* (pvz.: *kepuřkšlė* „sena, suplyšusi kepurė“), *-(i)ūkštis(-ė)* (iš *-(i)ūtis,-ė*, pvz.: *berniū́kštis*), *-ykštis(-ė)* (iš *-ytis,-ė*, pvz.: *šunýkštis* „jaunas šunelis“), *-aikštis* (iš *-aitis*, pvz.: *botãgaikštis* „prastas botagas“). Jos neturi atitikmenų kitose giminiškose kalbose.

§ 446. Jau baltų kalbų dirvoje deminutyvus imta daryti su determinatyvu **-t-*. Lietuvių kalboje plačiai paplitę deminutyvai su priesaga *-utis(-ė)*, kuri Zíeteloje, Lazū́nuose bei Kaišiadorių̃, Príenų apylinkėse turi senesnį variantą *-utas(-a)* (plg. *langùtis* ir *langùtas*), o žemaičių ir kai kuriose aukštaičių tarmėse – *-(i)ūtis(-ė)* bei *-uitis(-ė)* (plg. *vaikùtis* ir *vaikū́tis, vaikùitis*). Bet latvių kalboje atitinkami vediniai su *-utis, -uta* daug retesni (plg. lie. *alùtis* ir la. *alutis*, lie. *rogùtės* ir la. *ragutas*), o prūsų, kaip ir slavų, kalboje vediniai su *-ut-* dar neturi deminutyvinės reikšmės (plg. pr. *nagutis* (Nagel) E 117 ir sl. **nogъtь* „nagas“).

Determinatyvą **-t-* (gal tai heteroklitinio linksniavimo liekana, kaip ir **-l-*, plg. § 442) randame prilipusį dar ir šiose priesagose: baltų **-is-t-i̯o* (žr. § 444), lie. *-ok-š-tis* (žr. § 445), *-š-tė, -es-tis* (plg. *bōbštė* ir *bōbšė* „boba“, *vaikẽstis* ir *vaikẽsas* „vaikinas“).

§ 447. Daiktavardėjantys būdvardžiai su **-no-* nepadarė didesnės įtakos lietuvių kalbos deminutyvų darybai. Tuo lietuvių kalba ryškiai skiriasi nuo latvių kalbos, kur labai produktyvūs deminutyvai su *-iņš(-iņa)* (pvz.: *dēliņš* „sūnelis“). Lietuvių kalboje priesagos *-inis(-ė)* būdvardžiai daiktavardėdami deminutyvinę reikšmę gauna labai retai (plg. *lazdìnė* „lazdelė“ Grdm, *vaikìnis* „vaikinas“ K. Donel).

Deminutyvai su senesnės formos priesagomis *-inas(-a)* ir *-ynas(-a)* irgi daromi tik kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse, esančiose netoli Latvijos pasienio: 1) išskyrus plačiai žinomus vedinius *merginà, mótina*, deminutyvai su *-inas(-a)* dabar žinomi tik nedidelėje pietvakarinėje žemaičių tarmės dalyje, maždaug tarp Klaĩpėdos ir Šilùtės; 2) deminutyvai su *-ynas(-a)* daromi pietų aukštaičių (čia jie išlaikę mažybinę reikšmę, pvz.: *bernýnas* „bernelis“) ir rytų aukštaičių (čia jie turi niekinamąją reikšmę, pvz.: *bernýnas* „ištįsęs, niekam tikęs bernas“). Latvių kalboje deminutyvai su *-īns(-a)* ir *-ins(-a)* vartojami paraleliai (tik priesagos *-ins(-a)* vediniai retesni) dvie-

juose nesusisiekiančiuose arealuose: pietvakariniame kampe prie Lietuvos sienos ir nemažame šiaurrytiniame plote prie Estijos. Deminutyvai su *-*īno-* slavų, germanų, italikų, keltų, graikų kalbose nėra seni, dažniausiai vartojami greta būdvardžių su *-*īno-* ir tik rodo seną bendrą polinkį šią būdvardinę priesagą įtraukti į deminutyvų darybos paradigmą. Daug dažniau lietuvių kalboje sudaiktavardėję būdvardžiai su *-*no-* virsta ypatybės turėtojų pavadinimais (*nòmina attributiva*, žr. §§ 467, 472–475).

§ **448.** Lietuvių kalbos deminutyvų darybai buvo panaudoti kai kurie darybos afiksai, būdingi ypatybės turėtojų pavadinimams.

Vienas kitas deminutyvas tarmėse padarytas su darybos galūne *-is* (iš ide. *-*i̯o-*), pvz.: *vaĩkis* „vaikinas, bernas; berniukas; sūnus". Kur kas dažniau baltų kalbose deminutyvai daromi su sudėtinėmis ypatybės turėtojų pavadinimams būdingomis priesagomis, atsiradusiomis afiksui *-*i̯o-* prisijungus prie kitų būdvardinių priesagų.

Latvių kalboje priesaga *-*īt-i̯o-* (apie ją žr. § 469) kartu su *-*ini̯o-* itin dažnai vartojama deminutyvams daryti. Lietuvių kalboje atitinkamų vedinių su *-*īti̯o-* yra daug mažiau (plg. lie. *brolýtis* ir la. *brālītis*), o prūsų kalboje iš viso nėra aiškių duomenų apie tokių vedinių egzistavimą. Tačiau deminutyvų su *-*īti̯o-* buvimas pietų slavų kalbose, į kur jie dėl senų baltų ir slavų kalbų kontaktų veikiausiai pateko iš baltų kalbų (plg. lie. *vilkýtis* ir piet.sl. *vl̥čit'ь* „vilkiukas"), rodo, kad jų būta jau prabaltų laikais.

Lietuvių kalboje deminutyvai dažniau daromi su priesagos *-*īt-i̯o-* apofoniniu variantu *-*oit-i̯o-* (pvz.: *jaunikáitis*). Jie neturi aiškių atitikmenų kitose giminiškose kalbose.

Lietuvių kalbos rytų aukštaičių tarmėje daug deminutyvų daroma su priesaga *-iotė* (pvz.: *mergiõtė* „paūgėjusi mergaitė, samdinė"). Latvių kalboje atitinkamą priesagą *-āte* turi, rodos, tik vienas tarminis vedinys *kačàte* : *kuce* „kalė". Šio tipo vediniai kilo iš ypatybės turėtojų pavadinimų su *-*āt-i̯o-* (žr. § 476).

Pačioje lietuvių kalboje padarytas vienas kitas deminutyvas (pvz.: *varnėtis* „varniukas" KN 234_5) su kita panašios kilmės ypatybės turėtojų pavadinimų priesaga *-ėtis* < *-*ēt-i̯o-* (plg. § 476).

§ **449.** Deminutyvai su priesaga *-*ēno-* labiausiai paplitę latvių kalboje, o lietuvių kalboje jų yra daug mažiau ir vartojami tik kai kuriose aukštaičių (daugiausia rytų) šnektose (plg. lie. *arklénas* „vidutinis arklys" Ds, la. *pīlęns* „jauna antis"). Lietuvių kalboje dauguma vedinių su *-*ēno-* yra išlaikę ypatybės turėtojo reikšmę (žr. § 468).

Lietuvių kalbos deminutyvai *bernuõlis* „paaugęs berniukas", *merguõlė* „suaugusi, bet dar neištekėjusi mergina" turi priesagą *-uolis(-ė)*, su kuria paprastai čia daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (žr. § 477).

Reti deminutyvai *berž-ùklis* „menkas beržiokas“ Sug, *bob-ỹklė* „bobšė“ Dr padaryti su priesagomis, kilusiomis iš ide. priesagos **-tlo-*, su kuria paprastai daromi įrankių pavadinimai (*nomina instrumenti*); kartais ji vartojama veikėjų ir ypatybės turėtojų pavadinimams daryti (žr. § 480).

§ **450.** Deminutyvų su slaviškomis priesagomis lietuvių kalboje nelinkstama daryti. Pietų aukštaičių tarmėje užfiksuota deminutyvų su hibridine priesaga *-elka* (< *-elis(-ė)* + *-ka*, pvz.: *mergélka* „menka, prasta mergelė“), o rytų aukštaičių tarmėje – su priesaga *-aička*, atsiradusia iš *-aitis(-ė)* dėl slaviškos priesagos *-ička* įtakos (plg. *mergičkà* „paaugusi ar maža mergaitė“ ir *mergaĩčka* „paauglė mergaitė“). Su slaviška priesaga *-ka* kartais daromi deminutyvai ir latvių kalbos tarmėse (plg. *činka* „kupstelis“). Pažymėtina, kad deminutyvų su sudurtine priesaga *-uška* (< **-uch-ъka*) yra gerokai daugiau latvių negu lietuvių kalbos tarmėse (plg. lie. *vakaruškà* „jaunimo vakarėlis, pasilinksminimas“ ir la. *meituška* „mergaitė“). Lietuvių kalboje su *-ka* dažniau daromi *nomina feminina* (žr. § 455).

§ **451.** Indoeuropiečių kalbose, susidarius morfologinei moteriškosios giminės kategorijai, ėmė formuotis ir atskira moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimų (*nomina feminina*) darybos paradigma.

Patys seniausi yra *nomina feminina* su darybos galūne **-ā*, kurių lietuvių kalboje tėra tik likučių (plg. lie. *ašvà* ir s.ind. *áśvā*, av. *aspā-*, gr. ἵππη „kumelė“). Baltų kalbose su **-ā* dažniausiai daromi abstraktai (plg. § 457) ir moteriškosios giminės būdvardžiai (plg. lie. *naujà*).

§ **452.** Kiek vėliau kai kuriose indoeuropiečių kalbose *nomina feminina* daryti panaudotas ir afiksas **-ī/-(i)i̯ā* (resp. **-nī/-n(i)i̯ā*), su kuriuo (kaip ir su **-ā*, plg. § 437) iš pradžių veikiausiai buvo daromi kuopiniai pavadinimai (plg. lie. *ketverì*, pr. *mary* „marios“ (Hab) E 65, s.ind. *sarasī́-* „daug košės“). Baltų kalbose (skirtingai nuo indoiranėnų, germanų, slavų kalbų) šio tipo vediniai netapo produktyvūs: čia, be senojo vedinio *viešpati, viešpatni* „ponia“ (plg. pr. acc. sing. *waispattin* „ponią“ (Frawe) III 69_5, s.ind. *pátnī-*, av. *paϑnī*, galbūt gr. πότνια bei sl. **panъje*), baltų kalbų dirvoje padarytas dar *viešnì/viešnià* (plg. la. *vìešņa* „viešnia“ ir *vìesis* „svečias“). Baltų kalbose su **-ī-* daromi moteriškosios giminės *-nt-* dalyviai (pvz.: lie. *ēsanti*), *u* kamieno būdvardžiai (pvz.: lie. *platì*) bei kai kurie įvardžiai (pvz.: lie. *šì*).

§ **453.** Baltų kalbose *nomina feminina* daryboje svarbiausias vaidmuo tenka darybos galūnei **-(i̯)ē* (plg. lie. *deivė̃*, la. *dìeve* „deivė“, pr. *wosee* „ožka“ (Czege) E 676), kuri gali būti kilusi iš **-i-/-ei-/-oi-*, būdingos abstraktams (plg. § 457). Be to, nukritus galūnės sonantams *n, r* (jei jie nom.

sing. formose kada nors yra buvę), baltų kalbose sutapo kai kurių priebalsinių ir *(i̯)ē* kamienų nom. sing. formos, tarp jų tokių svarbių ir plačiai vartojamų giminystės terminų kaip lie. *mótė*, la. *māte*, pr. *mothe* (Muter) E 170, lie. *duktė̃*, pr. *duckti* (Tochter) III 67_4. Tikriausiai tai ir buvo svarbiausia priežastis, dėl kurios baltų kalbose plačiai paplito *nomina feminina* su **-(i̯)ē*.

§ **454.** Lietuvių kalboje ir kai kuriose latvių kalbos tarmėse *nomina feminina* daromi su būdvardine priesaga **-einē* (plg. lie. *karalíenė*, la. *ķeizeriene*).

Senuosiuose lietuvių kalbos raštuose (pvz.: *deivinė* „deivė“ MP 146; N) ir kai kur tarmėse užfiksuoti *nomina feminina* su kita būdvardine priesaga *-inė* maždaug atitinka pr. *trintaw-inni* „keršytoja“ (Racherin) III 89_{26-27}.

Žemaičių tarmėje gana paplitę *nomina feminina* su *-ėnė* (pvz.: *brólėnė* „brolienė“), o pietinėse tarmėse pasitaiko atitinkamų vedinių su ypatybės turėtojų pavadinimų priesaga *-uonė* (pvz.: *sárguonė* „sargo žmona“ Dg; Pv).

Dabartinės lietuvių kalbos požiūriu vedinys *tarnáitė* darybiškai siejasi su žodžiu *tar̃nas*. Tačiau istoriškai *tarnáitė* padarytas iš *tarnáitis* „tarnas, samdinys“ su darybos galūne *-ė*, o ne *-aitė*. Pagal *tarnáitė* : *tar̃nas* pavyzdį su *-aitė* padaryti naujadarai *kiškáitė* „kiškio patelė“, *patáitė* „patelė“.

Visos šios priesagos irgi yra *(i̯)ē*-kamienės kaip ir darybos galūnė **-(i̯)ē* (plg. § 453).

§ **455.** Lietuvių kalbos tarmėse ir senuosiuose raštuose yra *nomina feminina*, padarytų su slaviška priesaga *-ka* (pvz.: *kaimynkà* „kaimynė“ : *kaimýnas*). Tačiau vedinys *ožkà* yra senas. Čia priesagoje *-ka* veikiausiai slypi determinatyvas **-k-*, prijungtas prie darybos galūnės **-ā* (plg. s.ind. *ajā́* „ožka“ ir *ajikā* „ožkelė“).

Galbūt slaviškos prigimties yra ir priesaga *-ūnia*, su kuria padarytas s.lie. *rykūnia* „vyriausia reikalų tvarkytoja“ (plg. pr. *rikis* „ponas, viešpats“ (Herre) E 404, lie. *rykáuti* „valdyti, tvarkyti“). Mat slavų kalbose su priesaga *-yn'i* (resp. *yn'a*) plačiai daromi *nomina feminina* (pvz.: sl. **bogyn'i* „deivė“), o baltų kalbose daugiau šio tipo vedinių nėra.

§ **456.** Baltų kalbų dirvoje kaip opozicija *nomina feminina* atsirado v y r i š k o s i o s l y t i e s a s m e n ų i r g y v ū n ų p a v a d i n i m a i (*nomina masculina*). Tai pati mažiausia vardažodinių daiktavardžių darybos kategorija.

Prabaltų kalbų laikus siekia priesagos **-ino-* vediniai, žymintys gyvulių ir paukščių patinus, plg. lie. *ãvinas*, la. *avins, àuns*, pr. *avins* (Ster) E 679 (iš baltų kalbų šis vedinys pateko ir į slavų kalbas, plg. sl. **ovьnъ*).

Su kita būdvardine priesaga *-ienis/-ienys* iš *ašvà* „kumelė“ padarytas vedinys *ašvíenis/ašvienỹs* „arklys“.

Kai kurie lietuvių kalbos vediniai su priesaga *-ėnas*, būdinga ypatybės turėtojų pavadinimams (plg. § 468), žymi vyrų ir patinų pavadinimus (pvz.: *teténas* „tetos vyras").

Retas vedinys *viešnis* (*viešnius*?) „svečias" (BB 2 Moz 25,23; Mrs) gali būti padarytas ir iš daiktavardžio *viešnià*, ir iš veiksmažodžio *viešéti*.

Prabaltų laikais susiformavo ypatybių ir ypatybės turėtojų pavadinimų darybos paradigmos.

§ **457.** Kadaise ypatybių pavadinimai (*nomina qualitatis*) ir veiksmų pavadinimai (*nomina actionis*), matyt, sudarė bendrą abstraktų darybos kategoriją. Mat didžioji dalis senųjų darybos afiksų yra bendri ir veiksmų, ir ypatybių pavadinimams:

1) priesagos: *-*ti*- (plg. lie. *pìlnatis*, la. *pilnats*, s.ind. *jyokti*- „ilgas gyvenimas"), *-*tu*- (plg. lie. *senatvà*, go. *frijaþwa* „meilė", s.ind. *priyatvám* „meilė", sl. *dětьstvo* „vaikystė"), *-*es*-/-*os*- (plg. lie. *nuogesỹs* „nuogumas", s.ind. *práthas*-, gr. *πλάτος* „platumas"), *-*men*- (plg. lie. *gilmenà, gelmė̃*, la. *dzel̂menis, dzel̂me* „giluma", pr. *Gilmen*, lie. *raumuõ* ir s.vok.aukšt. *rotamo*, s.ind. *lohitiman* „raudonumas"), *-*ul*- (plg. lie. *baugulỹs* „baugumas, baimė", het. *aššul*- „gerumas");

2) darybos galūnės: *-*i*- (plg. lie. *sótis*, s.b.sl. *sytь* „sotumas", lo. *rāvis* „užkimimas"), *-*ā* (plg. lie. *tiesà*, la. *lìksma* „linksmybė", go. *triggwa* „ištikimybė", s.ind. *vr̥jinā́* „klasta, melagystė", gr. *κάκη* „blogybė"), *-(*i̯*)*ē* (plg. lie. *téisė*, pr. *teisi* „garbė" (Ehre) III 91_{11}, lo. *maciēs* „liesumas"; apie pastarosios darybos galūnės kilmę žr. § 454).

Seniai ypatybių, kaip ir veiksmų, pavadinimams daryti imta vartoti būdvardines priesagas *-*mo*- (plg. lie. *plõtmas* „tuščia, lygi vieta; plotas"; *bjaurùmas, bjaurimas* „bjaurumas" Mž 53_4; sl. **belьmo* „baltumas", het. *ekunima*- „šaltis") ir *-*to*- (plg. lie. *pilnatà* „perteklius" ir s.b.sl. *plъnota* „pilnumas", s.ind. *devátā* „dieviškumas; dievybė"). Kadaise tiek būdvardžiais, tiek ypatybių pavadinimais galėjo eiti ir vediniai su darybos galūne *-*o*- (plg. lie. *lãbas* „geras" ir „turtas", la. *labs* „geras" ir „turtas", lo. *verus* „tikras, teisingas" ir *verum* „teisybė; teisingumas"). Beje, su šia darybos galūne nuo seno daromi ir veiksmų pavadinimai.

§ **458.** Galbūt jau indoeuropiečių prokalbės skilimo laikotarpiu pradėjo rastis atskirõs ypatybių pavadinimų darybos paradigmos užuomazgos. Tuo metu dvi vardažodžių ir veiksmažodžių abstraktams būdingos priesagos *-*es*-/-*os*- ir *-*ti*- galėjo sulipti į vieną, tik ypatybių pavadinimams būdingą priesagą *-*osti*- (plg. lie. *méilastis* „meilumas", la. *mielasts* „kviestiniai pietūs, kviestinė vakarienė", sl. **dьlgostь*, het. *dalugašti*- „ilgumas"). Taip pat daugelyje indoeuropiečių kalbų ypatybių pavadinimai daromi su afik-

su *-*(i)i̯o-*/*-(i)i̯ā* (plg. lie.*pìlnija* „mėnulio pilnatis", lo.*audācia* „drąsa, įžūlumas", gr. ξενία „svetingumas", sl. **veselьje* „linksmumas", s.ind. *vīryà* „vyriškumas"), nebūdingu veiksmų pavadinimams. Tačiau baltų kalbose šie darybos tipai nėra produktyvūs. Tuo baltų kalbos ryškiai skiriasi nuo slavų kalbų, kuriose priesagos *-ostь*, *-ьje* greta *-ota* (iš *-*to*), *-ьstvo* (< *-ьskъ* + *-tvo* < *-*tu-*) yra svarbiausios ypatybių pavadinimų darybos priemonės. Baltų kalbos, matyt, buvo atokiau nuo šių inovacijų.

Be to, baltų kalbose ypatybių ir veiksmų pavadinimų ryšys dar nėra visai nutrūkęs. Ypač akivaizdžiai tai rodo priesagų *-*i-mo-* ir *-*u-mo-*, kilusių iš būdvardinės priesagos *-*mo-*, kontaminacija: ir dabar kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse (ypač senuosiuose raštuose) su jomis daromi tiek veiksmų, tiek ir ypatybių pavadinimai. Be to, dėl priesagų *-ast(i)s* (būdingos ypatybių pavadinimams) sumišimo su *-est(i)s* (būdingos veiksmų pavadinimams) lietuvių ir latvių kalbose padarytas vienas kitas ypatybės pavadinimas su *-estis* (plg. lie. *gaĩvestis* „atsigavimas, pastiprinimas" ir *gaĩvastis* „gyvybė, gyvenimas", la. *mielests* ir *mielasts* „meilė").

§ **459.** Ypatybių pavadinimai iš bendros abstraktų darybos kategorijos galutinai atsiskyrė tikriausiai prabaltų laikais, kai ypatybių pavadinimus imta plačiai daryti su priesaga *-*ībā* (< *ī* + *-*bhā*, plg. lie. dial. *lýgyba*, la. *līdzība* „lygumas" : lie. *lýgi/lygì*), būdinga tik baltų kalboms; atitinkama slavų kalbų priesaga *-ьba* (< *i* + *-*bhā*, plg. s.b.sl. *tatьba* „vagystė" : *tatь* „vagis") skiriasi kamiengaliu.

Senoji priesagos *-*ībā* forma geriausiai išliko latvių kalboje. Lietuvių kalboje įsigalėjo naujesnė *(i̯)ē*-kamienė jos forma *-ybė*, užfiksuota ir prūsų kalboje (plg. lie. *pagonýbė* ir pr. *pagonbe* (Heidenschaft) E 795). Ypatybių pavadinimų su *-yba* dabar aptinkama tik kai kuriose periferinėse lietuvių kalbos šnektose, daugiausia palei Gudijos pasienį ir lietuviškose salose pačioje Gudijoje.

§ **460.** Baltų kalbose ypatybių pavadinimus imta daryti su būdvardine priesaga *-*īsto-*/*-īstā*, kilusia iš *-*to-* (plg. lie. *kiaulýstas* „nemandagus", le. *barwisty* „spalvingas"). Lietuvių kalboje vediniai su priesaga *-ysta* ir ypač su jos naujesne forma *-ystė* (plg. *draugystà* ir *draugýstė*) yra produktyvūs. Šio tipo vedinių XVI–XVII a. ypač buvo gausu vakarų aukštaičių tarmėje (vėliau jų produktyvumas šiek tiek sumažėjo). Be to, lietuvių kalbos vedinys *krikščionystà* tiksliai atitinka pr. *cristionisto* „krikščionystė" (Christenheit) E 794, o atitinkamų vedinių su *-īstā-*/*-īstē* latvių kalboje beveik nėra (išskyrus gal tik tarminį *ķenīste* „karalystė"). Visa tai leidžia šios inovacijos centro ieškoti vakariniuose baltų kalbų dialektuose.

§ **461.** Lietuvių ir latvių kalbose labai paplito ypatybių pavadinimai su priesaga *-*umo-*, kurie ėmė stumti iš ypatybių kategorijos centro senuo-

sius vedinius su *-*ībā*/-*ībē*. Dabar lietuvių kalboje ypatybių pavadinimai dažniausiai daromi su priesaga -*umas*, o priesagos -*ybė* vediniai linksta įgyti emfatinę reikšmę, panašią kaip ir atitinkami vediniai su sudėtinėmis priesagomis -*enybė* (< -*ena* ar -*enė* + -*ybė*), -*inybė* (< -*inis* + -*ybė*), plg. *piktýbė* ir *piktenýbė, piktinýbė*. XVI–XVII a. lietuviškuose raštuose užfiksuota šio proceso pati pradžia: žemaičių ir rytų aukštaičių tarmėse tarp ypatybių pavadinimų tuomet dar vyravo priesagos -*ybė* vediniai, ir tik vakarų aukštaičių tarmėje jau gausesni buvo priesagos -*umas* vediniai.

§ 462. Vakarinėse baltų kalbose ypatybių pavadinimus imta daryti su kita būdvardine priesaga *-*isko*-. Prūsų kalboje šio tipo vediniai vyrauja tarp visų ypatybių pavadinimų (pvz.: *labbisku* „gerumas" (Gůte) III 85_2). Ši inovacija pasiekė kai kurias (daugiausia vakarines) lietuvių kalbos tarmes ir kai kurias germanų kalbas (plg. lie. *bernìškė* „vaikystė, jaunystė" DP 17x ir s.skand. *bernska* „vaikystė").

§ 463. Lietuvių kalboje ypatybių (kaip ir veiksmų) pavadinimai kartais daromi ir su priesagomis, kilusiomis iš kitų būdvardinių priesagų: *-*no*- (plg. *maž-enà* „mažuma", *sẽn-ina* „senatvė", *nakt-ìnė* „naktigonė", *mėnes-íena, graž-um-éinė, graž-um-ýnas* „didelis gražumas"), *-*lo*- (plg. *núog-alas, nuog-ãlis, nuog-ãlė* „nuogumas", *kart-ẽlis, kart-ẽlis, kart-ėlẽ* „kartumas"), *-*u̯o*- (plg. *sen-óvė, sen-ýva* „senatvė", *sen-ývė* „senovė").

§ 464. Kai kurie senieji darybos afiksai pakito dėl kamienų mišimo.

Lietuvių ir latvių kalbose greta priesagos -*ast(i)s* atsirado -*astė* (plg. lie. *gývastė* ir *gývastis*, la. *mielaste* „meilė"), o lietuvių kalbos tarmėse greta -*atis* – -*atė* (plg. *pìlnatė* ir *pìlnatis*).

Ypatybių pavadinimai su darybos galūne -*is* iš pradžių, matyt, buvo *i* kamieno, vėliau dauguma jų lietuvių kalboje gavo *i̯o* kamieno formas, o kai kurie iš jų perėjo į *i̯u* kamieną; taip atsirado vediniai su -*ius* (plg. *gẽris* ir *gėrius*). Panašus -*ė* → -*ia* pakitimas (plg. *kaltẽ* ir *kalčià*).

Be minėtų -*yba* → -*ybė* (žr. § 459), -*ysta* → -*ystė* (žr. § 460), dėl (*i̯*)*ē* kamieno produktyvumo lietuvių kalboje pakito šios priesagos: -*ima*/-*yma* (-*imas*/-*ymas* variantas) → -*imė*/-*ymė* (plg. *kiáurymė* ir *kiáuryma* „plyšys, anga"), -*atva* → -*atvė* (plg. *senãtvė* ir *senatvà*).

§ 465. Dėl priebalsių *b* : *v* kaitos, pastebimos kai kuriose priesagose ir šakninėse morfemose, greta vedinio *senóvė* lietuvių kalbos tarmėse atsirado ir *senóbė* (plg. lie. *ankstýbas* : *ankstývas*, pr. *wirbe* (Seyl) E 314 ir lie. *vir̃vė*, la. *vìrve* ir kt.). Gal dėl priebalsių kaitos kilo ir reti vediniai *senómė* „senovė" (plg. *senóvė, senúomenė*, taip pat lie. *stomuõ* : la. *stāvs*, lie. *armuõ* : lo. *arvum* „dirva, dirbama žemė" ir kt.), *sunkẽmė* „nėštumas" (plg. *sunkẽnė* „t. p.", dar *ráinas* : *ráimas*), jeigu priesagos -*omė, -emė* nėra kilusios iš senosios priesagos *-*mo*-.

§ **466.** Ilgą raidos kelią nuėjo ir ypatybės turėtojų pavadinimai (*nomina attributiva*), pati didžiausia ir įvairiausia lietuvių kalbos vardažodinių daiktavardžių darybos kategorija. Indoeuropiečių prokalbei nėra rekonstruota nė vieno afikso, būdingo tik ypatybės turėtojų pavadinimams. Tuo metu gal pradėjo formuotis tik sąlygos tokiai darybos kategorijai susidaryti.

Gana seniai ėmė rastis vedinių, turinčių deminutyvams būdingą priesagą *-*k(o)*-, bet žyminčių ypatybės turėtoją (plg. lie. *naujõkas*, s.b.sl. *novakъ*, gr. νέαξ). Šią reikšmę įgijo ir kai kurie sudaiktavardėję būdvardžiai.

§ **467.** Manoma, kad jau vėlyvojoje indoeuropiečių prokalbėje atsirado polinkis su būdvardine priesaga *-*no*- daryti „šeimininko, vado" reikšmę turinčius socialinius terminus. Iš jų jau veikiausiai baltų kalbų dirvoje išsirutuliojo ypatybės turėtojų pavadinimai su priesaga *-*ū-no*-, plg. lie. *Perkū́nas, karaliū́nas* „karaliaus sūnus", *didžiū́nas* „didikas" ir lo. *tribūnus* „apygardos vadas", s.ind. *dámūnas-* „priklausantis namams; namų saugotojas", taip pat lo. *dominus* „viešpats", go. *kindins* „genties vadas" ir kt. Vediniai su *-*ūno*- veikiausiai ypač paplito lietuvių kalboje jos savarankiškos raidos laikais. Mat šio tipo bendrinių vedinių yra nedaug ne tik latvių bei prūsų kalbose, bet ir lietuviškuose XVI–XVII a. raštuose. Be to, baltų kalbose esama ir panašių vedinių su *-*ou-no* (tiksliai atitinkančia sl. -*unъ*, plg. lie. *gēležaunės* ir *gēležūnės* „tokia arklių liga", la. *pẽrkūns* ir *pẽrkauns*) ir *-*u-no*- (plg. lie. *Nẽmunas*, la. *deguns* „nosis").

Baltų, slavų ir italikų kalbose daromi ypatybės turėtojų pavadinimai su *-*ei-no*- (plg. lie. *žvėríena*, sl. **zvěrina*, lo. *ferīna*), *-*ā-no*- (plg. *salakõnas* „Salako gyventojas", *dirvónas*, la. *druvāns* „dirvonas", s.b.sl. *županъ* „srities valdytojas", lo. *īnsulānus* „salos gyventojas"). Kai kurių paralelių kitose giminiškose kalbose turi ir baltų kalbų vediniai su priesaga *-*ī-no*- (plg. lie. *kaimýnas*, pr. acc. sing. *kaimīnan* „kaimyno" (Nachbar) III 65_{15} ir s.b.sl. *sěminъ* „šeimynai priklausantis; vergas", lo. *vīcīnus* „kaimynystėje esąs; kaimynas").

§ **468.** Gana seniai ypatybės turėtojų pavadinimams imta vartoti ir kitą būdvardišką priesagą *-*en-/-on*- (resp. *-*ēn-/-ōn*-), iš kurios išriedėjo ne tik baltų kalbose reta priesaga -*uon*- (plg. lie. *žmuõ*, go. *guma*, lo. *homo* „žmogus"), bet veikiausiai ir -*ėn*-, su kuria lietuvių kalboje dažnai daromi ypatybės turėtojų pavadinimai, turintys atitikmenų latvių ir slavų kalbose (plg. lie. *brolė́nas*, la. *brāl̃ęns*, sl. **brat(r)ěnъ* „brolio sūnus"). Vėliau pastaroji priesaga buvo įtraukta ir į deminutyvų darybos paradigmą (žr. § 449).

§ **469.** Baltų, slavų, germanų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimams daryti panaudotas būdvardžiams būdingas afiksas *-*i̯o*- (plg. lie. *bė́ris* ir la. *bẽris*, lie. *sū́ris* ir pr. *suris* (Kese) E 688, serb.-kroat. *mlȁđ* < **mold'ь* „jaunas

mėnulis", go. *hairdeis* „piemuo") bei iš jo kilusi sudurtinė priesaga **-īt-i̯o-* (plg. lie. *vókytis*, la. *vācītis* „vokietis", piet.sl. *golìt'ь* „nuogas, vargšas žmogus", s.vok.aukšt. *jungīdi* „žvėries jauniklis"). Pastaroji priesaga baltų kalbose turi apofoninius variantus **-eiti̯o-*, **-oiti̯o-*, su kuriais irgi daromi ypatybės turėtojų pavadinimai (plg. lie. *vókytis* ir *vókietis*, la. *vācītis* ir *vācietis*, lie. *giminiẽtis* ir *gimináitis*, lie. *saváitis* ir la. *savietis* „giminaitis"). Vėliau **-īti̯o-* ir **-oiti̯o-* pateko ir į deminutyvų darybos paradigmą (žr. § 448).

§ **470.** Ypatybės turėtojų pavadinimai kaip atskira darybos kategorija veikiausiai susiformavo prabaltų laikais, kai atsirado pagrindinė jų darybos priemonė – sudėtinė priesaga **-inīko-/-ineiko-* (< **-ino-* + **-iko-/-eiko-*) su variantu **-enīko-/-eneiko-* (< **-eno-* + **-iko-/-eiko-*). Ta priesaga gali būti labai seniai pasiskolinta iš praslavų kalbos. Mat senosiose slavų kalbose vediniai su **-enīko-/-eneiko-* buvo siejami su neveikiamaisiais **-eno-* dalyviais (plg. s.r. *učenikъ* „mokinys" : *učenъ* „mokytas"), o kai kurie priesagos **-iniko-/-ineiko-* vediniai – su būdvardžiais, turinčiais priesagą **-ino-* (plg. s.r. *grešьnikъ* „nuodėmingas žmogus" : *grešьnъ* „nuodėmingas"). Baltų kalbose vediniai su **-inīko-/-ineiko-* (resp. **-enīko-/-eneiko-*) neturi aiškių darybos ryšių su tokiais būdvardžiais; jie paprastai daromi iš daiktavardžių, plg. lie. *laukinỹkas*, s.lie. *laukeninkas* WP 192, pr. *laukinikis* (Leman) E 407, la. *laũcinieks, laũcenieks* : lie. *laũkas*, la. *laũks*, pr. *laucks* (Acker) III 150_{10}.

§ **471.** Baltų kalbos skiriasi nuo slavų kalbų ir tuo, kad jose labai nedaug ypatybės turėtojų pavadinimų su priesaga **-iko-* (plg. lie. *šventìkas*, pr. acc. pl. *swintickens* „šventuosius" (Heiligen) III 133_{8-9}, la. *melniķis* „juodas arklys") ir jos variantais **-eiko-* (plg. lie. *jauneikà* „jauniausias vaikas šeimoje", *júodeikis* „su rūgštimi virta kraujinė sriuba", pr. *sweykis* „ariamasis arklys" (Pflugpfert) E 432), **-oiko-* (plg. lie. *júodaikis* „kraujinė sriuba", pr. hidr. *Stoboix*), **-īko-* (plg. lie. *laimykas* „aitvaras").

Mažai baltų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimų padaryta ir su kitomis iš **-ko-* išriedėjusiomis priesagomis: **-ā-ko-* (plg. § 466), **-u-ko-* (plg. lie. *baltùkas* „baltas gyvulys ar daiktas", la. *bę̄ruks* „bėris", pr. *gailux* „šermuonėlis" (Hermel) E 661), **-ū-ko-* (plg. lie. *apvaliũkas* „kas apvalus"), **-ou-ko-/-ō-ko-* (plg. lie. *žaliaukaĩ, žaliuõkė* „toks grybas; žalioji varlė", la. *tę̄vuocis* „vyro tėvas"). Baltų kalbose geriau negu slavų išliko senoji deminutyvinė vedinių su **-ko-* reikšmė (plg. § 441).

§ **472.** Baltų kalbų dirvoje ir toliau vyko būdvardžių (ypač su **-no-*) daiktavardėjimo ir jų virtimo ypatybės turėtojų pavadinimais procesas. Labai dažnai lietuvių kalboje ypatybės turėtojų reikšmę daiktavardėdami gavo ir gauna priesagos **-i-ni̯o-* būdvardžiai. Toks reiškinys pastebėtas ir latvių bei prūsų kalbose (plg. lie. *kelmìnė/kélminė* ir la. *cel̂mine* „paprastasis kelmu-

tis", lie. *šóninė* ir pr. *grawyne* „šoninė (vežimo lenta)" (Tranckbret) E 304). Tačiau ten jis neįgijo tokio masto kaip lietuvių kalboje, kur priesaga **-inio-* tapo antrąja (po **-inīko-*) pagal svarbą ypatybės turėtojų pavadinimų darybos priemone.

Lietuvių kalboje yra šiek tiek ypatybės turėtojų pavadinimų su nauju priesagos *-inis(-ė)* variantu *-inys(-ė)* (plg. *pãkulinis* ir *pakulinỹs* „iš pakulų austas, prastas audeklas"). Daũg dažniau jį turi veiksmažodiniai daiktavardžiai, ypač veiksmo rezultatų pavadinimai.

Ypatybės turėtojų pavadinimai su senesnės formos priesaga **-i-no-* baltų kalbose daromi retai (plg. lie. *stìpinas*, pr. *asvinan* „kumelės pienas" (Kolbmilch) E 694).

Vienas kitas vedinys su **-ino-, -inio-* gali būti heteroklitinio linksniavimo liekana (plg. lie. *kirmìs* : *kirmuõ* : *kir̃minas*; lie. *ožìnis/óžinis* „pietryčių, pietų vėjas", la. *āzenis, āzinis, az-aîds* „vidurdienis" ir s.ind. *áhar-/áhan-* „diena, dienos šviesa").

§ 473. Vakarų baltų kalbose (joms labai artimos ir nemaža dalis vakarinių bei pietinių lietuvių kalbos tarmių) ypatybės turėtojų pavadinimus imta plačiai daryti su kita iš **-ino-* kilusia priesaga *-in-g-* (ir jos variantais *-an-g-, -un-g-*), plg. pr. *naunīngs* „naujatikis" (Newling) III 87_8, lie. *krìvingis* „susisukęs daiktas", *žabángai*. Tokių vedinių senumą rodo asmenvardžiai, vietovardžiai ir vandenvardžiai, paplitę prūsų, kuršių ir jotvingių gyventose vietose. Gal dėl vakarų baltų kalbų įtakos ir germanų kalbose paplito vediniai su *-ing-* (plg. s.vok.aukšt. *arming* „vargšas žmogus").

§ 474. Lietuvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimai dažnai daromi ne tik su **-ei-no-* (žr. § 467), bet ir su naujausiu šios priesagos variantu **-ei-nio-* (plg. *bulviẽnis* „bulvienojas", *bulviẽnė* bei *bulviẽnis,-ė* „bulvinis").

Baltų kalbose ypatybės turėtojams daryti buvo panaudotas priesagos **-ei-no-, *-ei-nio-* apofoninis variantas **-oi-no-, *-oi-nio-* (plg. lie. *saldaĩnis*, la. *pirkstaini* „pirštinės", pr. *deynayno* „ryto žvaigždė, aušrinė" (Morgenstern) E 5).

§ 475. Lietuvių (daugiausia Žemaičiuose) ir galbūt prūsų kalboje su priesaga **-e-no-* (irgi kilusia iš **-no-*) daromi kailių ir odų pavadinimai (plg. lie. *arklenà* „arklio oda", *žándenos*, pr. *nognan* < **nōgenan* „oda (išdirbtas kailis)" (Leder) E 498).

Naujesnis jos variantas **-e-nio-* būdingesnis latvių kalbai, bet ją turi keli ypatybės turėtojų pavadinimai lietuvių ir, atrodo, prūsų kalbose (plg. lie. *mėlẽnės* ir la. *mẽllenes* „mėlynės", pr. *warene* „varinis katilas" (Messingkessel) E 356).

Atitinkamų vedinių su **-o-no-* (apofoniniu **-e-no-* variantu) baltų kalbose yra labai nedaug (plg. lie. *kãmanos*, la. *kamans* „rąsto drūtgalys").

§ 476. Baltų kalbose ypatybės turėtojų pavadinimai daromi ne tik su *-*i̯o*- (žr. § 469), bet ir iš šio afikso išriedėjusiomis naujesnėmis priesagomis *-*ā-i̯o*- (plg. lie. *vasarójas* ir la. *vasarājs* „vasarojus", galbūt ir pr. *cassoye* „žalvaris" (Messing) E 526), *-*ē-i̯o*- (plg. lie. *prekė́jas* „pirklys"; ši priesaga labai senais laikais įtraukta į veikėjų pavadinimų darybos paradigmą), *-*i-i̯o*- (plg. lie. *medìjas* ir pr. *medies* „medžiotojas" (Jeger) E 696). Latvių kalbos tarmėse yra išlikusių būdvardžių su šiomis priesagomis (plg. *miglājs* „miglotas", *galējs* „galinis", *mālijs* „molėtas").

Kelios ypatybės turėtojų priesagos atsirado afiksui *-*i̯o*- prisijungus prie kitų iš *-*to*- kilusių būdvardinių priesagų. Be minėtos priesagos *-*īt-i̯o*- (žr. § 469), prabaltų kalbos laikus galbūt siekia ir priesaga *-*āt-i̯o*- (plg. lie. *ąsõtis* greta *ąsótas,-a*, pr. *nagotis* „geležinis puodas" (Erintop) E 349; taip pat deminutyvus su *-*ātē*, žr. § 448).

Lietuvių kalboje yra ypatybės turėtojų pavadinimų ir su *-*ōt-i̯o*- greta *-*ēt-i̯o*- (plg. *kailinuõtis* „kas su kailiniais" greta *kailinúotas,-a*, *varškė̃tis* greta *varškė́tas,-a*).

§ 477. Baltų kalbų ypatybės turėtojų (kaip ir veikėjų) pavadinimų darybai nemažą poveikį padarė ir būdvardžių su *-*lo*- daiktavardėjimas.

Veikiausiai jau prabaltų kalbos laikus siekia ypatybės turėtojų pavadinimai su *-*u-lo-*, *-*u-li̯o*- (plg. lie. *juõdulas* ir *juodulỹs* „juodas daiktas, juoda dėmė", lie. *bėdùlis* ir la. *bȩ̄dulis*, lie. *bandžiùlis* „draugas, bičiulis" ir pr. antrop. *Bandule*).

Lietuvių kalboje (ypač jos vakarinėse tarmėse) greta vedinių su *-*u-li̯o*- paplito ir atitinkami vediniai su *-*ō-li̯o*- (plg. lie. *aukštùlis* „Dievas" ir *aukštuõlis(-ė)* „kas aukštas", *gyvulỹs* ir *gyvuolỹs, gývolis/gyvolỹs*), turintys atitikmenų ir prūsų kalboje (plg. lie. *Aukštuõliai* ir pr. *Auctoliten*). Latvių kalbai jie nėra būdingi.

Lietuvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimai (tik kiek rečiau negu veikėjų pavadinimai) daromi ir su priesaga *-*ē-li̯o*- (plg. *nenáudėlis*). Latvių kalboje jie yra labai reti (plg. *ziemēlis* greta *ziemelis* „šiaurė; šiaurės vėjas"). Antra vertus, čia daug būdingesni atitinkami vediniai su *-*e-li̯o*-, kurių lietuvių kalboje yra daug mažiau (plg. lie. *senẽlis,-ė* ir la. *senele* „senmergė").

Lietuvių kalboje vartojamas tik vienas kitas ypatybės turėtojo pavadinimas su *-*o-lo*-, *-*o-li̯o*- (plg. *juodalaĩ* „nešvarumai", *júodalis* „geras tamsios spalvos alus"); *-*i-lo-*, *-i-li̯o-* bei *-ī-lo-*, *-*ī-li̯o;* *-*oi-lo-*, *-*oi-li̯o-;* *-*ei-lo*- (plg. *barzdilà* ir *barzdylà, barzdỹlis* „žmogus su barzda", *júodilas* „juodas daiktas" ir *júodilė* „juoda karvė"; *grynáila* „pieva, kurioje neauga žolė" ir *gryneilà* „apledėjęs kelias", *apskritaĩlis(-ė)* „kas apskritas, apskrito veido").

§ **478.** Nedaug baltų kalbose yra ypatybės turėtojų pavadinimų su priesagomis, kilusiomis iš **-ro-* (plg. lie. *žãbras* „žagrė", *žãbaras*), **-to-* (plg. lie. *galvõtas* „siauras galvomatis" greta *galvótas,-a; anýta*; apie sudėtines priesagas **-īt-i̯o-, *-āt-i̯o-, *-ōt-i̯o-, *-ēt-i̯o-* žr. § 476), **-u̯o-* (plg. lie. *daržóvė*, pr. *mynsowe* „dubuo" (Schussel) E 364; lie. *gražéiva* „gražuolis", *lepáiva* „išlepęs žmogus"; *daržùvė* „daržovė"), **-mo-* (plg. lie. *ar̃damas* „laivo stiebo skersinis, prie kurio bures riša" ir pr. antrop. *Algam*).

Ypatybės turėtojo reikšmę yra gavę ir kai kurie būdvardžiai su **-isko-* (apie šios priesagos kilmę žr. § 446). Lietuvių kalboje kiek dažniau taip vartojami atitinkami vediniai su naujesniu šios priesagos variantu **-iski̯o-*. O latvių kalboje ypatybės turėtojų pavadinimai ir su **-isko-*, ir su *-iski̯o-* yra reti (plg. lie. *výriškas* ir s.la. acc. sing. *virisku* „vyrą", lie. *vyrìškis* ir la. *vīrišķis*). Tokio būdvardžių su **-isko-* daiktavardėjimo apraiškų pastebėta ir kai kuriose slavų (plg. lie. *móteriška* ir serbų *žènskā* „moteris") ir germanų kalbose (plg. lie. *výriškas* ir s.vok.aukšt. *mennisco* „vyras"). Vakarų baltų kalbose su **-isko-* imta plačiai daryti ypatybių pavadinimus (žr. § 462).

§ **479.** Baltų ir slavų kalbose ypatybės turėtojų (kaip ir veikėjų) pavadinimai kartais daromi su priesagomis, išriedėjusiomis iš determinatyvų:

1) **-g-/-g'-* (plg. lie. *mẽdž-iaga* ir la. *dard-adze* „vaivorykštė", pr. *witw--ago* „nendrinė vištelė" (Wasserhûn) E 756, sl. **ostr-oga* „kas aštrus, pentinas"; lie. *nãg-aža* „kas menkas, mažas, nevykęs" ir la. *nag-aža* „kas su nagais; kas lėtai dirba, valgo, juokus krečia"; lie. *pilv-ōzas* „pilvūzas" ir r. dial. *sosn-jag* „pušynas");

2) **-s-* (plg. lie. *galv-ōsas* „nedidelis debesėlis" ir le. *biel-ach* „baltasis kiškis"; lie. *lig-ãšius* „nuolat sergantis, ligotas žmogus" ir sl. **jun-ochъ* „jaunuolis"; lie. *rag-aĩšis* ir pr. vietov. *Rag-oysen*).

Dar senesnius laikus veikiausiai siekia deminutyvų su šiais determinatyvais daryba (žr.§§ 445–447).

Determinatyvą **-d-* galima įžvelgti lie. *kreiv-ál-da* „kreivas medis" (plg. *kreiv-ãlis* „kreivas žmogus").

§ **480.** Lietuvių ir latvių kalbose ypatybės turėtojų pavadinimų darybai buvo panaudota įrankių pavadinimų priesaga **-tlo-*. Ji galėjo būti perkelta į ypatybės turėtojų pavadinimų kategoriją iš veikėjų pavadinimų, kurie su priesagomis, kilusiomis iš **-tlo-*, baltų kalbose daromi daug dažniau negu ypatybės turėtojų pavadinimai.

Šios priesagos yra trejopos kilmės:

1) tiesiogiai išriedėjusios iš priesagos **-tlo-* > **-klo-* (tiksliau tariant, iš jos *o, i̯o, (i̯)ē* kamienų variantų ir prie jų prilipusių kamiengalių), plg. lie. *tarp-ẽklis*, la. *jaun-eklis* „jauniklis"; lie. *jaun-ìklis(-ė); kipš-óklis* „kipšas" ir kt.;

2) turinčios tarp priebalsių *k* ir *l* įsiterpusį determinatyvą **-s-* > *-š-*, plg. lie. *juod-ēk-š-lis(-ė)* „juočkis“, *man-ìk-š-lis* „maniškis“, *derv-ók-š-lis* „dervinga pliauska šakaliams skelti“ ir kt.;

3) turinčius (*l* → *n*) pakitusį priebalsį, plg. lie. *juod-ēk-š-nis* „juodbruvỹs“ ir *juod-ēk-š-lis, derv-ók-š-nis* „dervinga pliauska šakaliams skelti“ ir *derv-ók-š-lis*.

Lietuvių kalboje padaryti keli ypatybės turėtojų pavadinimai (plg. *gudriñčius* „gudruolis“) su veikėjų pavadinimų priesaga *-inčius* (< *-in(ti)* + *-čius*).

§ **481.** Lietuvių kalbos dirvoje kai kurie nauji ypatybės turėtojų pavadinimų darybos afiksai atsirado dėl *(i)i̯o* ir *i̯u* kamienų mišimo. Tokiu būdu iš darybos galūnės *-is/-ys(-ė)* (< **-i̯o-*, plg. § 469) išriedėjo nauja darybos galūnė *-ius(-ė)*, su kuria dabar plačiai daromi vediniai, žymintys profesiją (pvz.: *puõdžius, katìlius* ir kt.).

Atitinkamai pakito ir kai kurių priesagų forma: *-ojas* → *-ojus* (plg. *vasarójas* ir *vasarójus*), *-ijas* → *-ijus* (plg. *trainìjas* ir *trainìjus* „vežimo dalis, pertraukas“), *-otis* → *-očius* (plg. *barzdõtis* ir *barzdõčius*), *-uotis* → *-uočius* (plg. *piniguõtis* ir *piniguõčius* „kas turi daug pinigų“), *-lys* → *-lius* (plg. *kìtlius* „kas daro kaip kiti“), *-uolis(-ė)* → *-uolius(-ė)* (plg. *kytruõlis* ir *kytruõlius*), *-olis(-ė)* → *-olius(-ė)* (plg. *kytrõlis* ir *kytrõlius* „gudruolis“), *-ėlis(-ė)* → *-ėlius(-ė)* (plg. *gudrė̃lius* „gudruolis“), *-alis(-ė)* → *-alius(-ė)* (plg. *nuogãlis* ir *nuogãlius* „kas nuogas“), *-ylis* → *-ylius* (plg. *barzdỹlis* ir *barzdỹlius* „barzdočius“).

Žemaičių ir kai kuriose vakarų aukštaičių tarmėse, įsiterpus priebalsiui *n*, iš senos baltiškos priesagos *-inykas(-ė)* (plg. § 470) atsirado *-ininkas(-ė)* (plg. *darbinỹkas* ir *darbiniñkas*).

§ **482.** Vienas kitas lietuvių kalbos ypatybės turėtojų pavadinimas turi slaviškas priesagas *-orius(-ė)* (pvz.: *dainõrius* „dainininkas“), *-(i)nyčia* (pvz.: *blusinýčia* „blusius“) su variantais *-aunyčia, -enyčia* (pvz.: *juodaunýčia* „juodas aksominis kaspinas“, *juodenyčià* „nešvari moteriškė“), *-uška* (pvz.: *baltuškà* „baltarankis“), *-enka* (pvz.: *júo̧denka* „juodasis serbentas; juoda karvė, višta ar pan.“), *-inskis* (pvz.: *kiaulìnskis* „begėdis, neišauklėtas, nemandagus žmogus“).

§ **483.** V a r d a ž o d i n i a i   v i e t ų   p a v a d i n i m a i (*nomina loci*) – tai naujausia vardažodinių daiktavardžių darybos kategorija, susiformavusi pačioje lietuvių kalboje konkretėjant kuopiniams pavadinimams, ypač su priesagomis *-ynas, -ynė, -iena, -ija, -ytė*, ir iš šaknies **dhē-* „dėti“ atsiradus specialioms priesagoms *-idė/-ydė* (pvz.: *arklìdė/arklỹdė*), *-udė* (pvz.: *alùdė*).

Tą procesą skatino slavų kalbos, kuriose priesagos *-ьn'a, -ьnica, -išče* dar prieš raštijos pradžią buvo panaudotos vietų pavadinimams daryti.

Tiesiogiai iš slaviškos priesagos *-ьnica* atsirado lie. *-inyčia*, su kuria lietuviškuose senuosiuose raštuose ir tarmėse neretai daromi vardažodiniai vietų pavadinimai (pvz.: *karvelinýčia* „karvelidė“), su jos variantu *-yčia* (plg. *karvelýčia* „karvelidė“).

Dėl slavų kalbų įtakos vietų (ypač tvartų) pavadinimus kai kuriose lietuvių kalbos tarmėse imta daryti su priesaga *-inykas/-ininkas* (plg. *arklinỹkas/arklininkas* „arklidė“). Slavų kalbų vediniai su *-ьn'a* galėjo skatinti lietuvių kalboje patalpų pavadinimus daryti su priesaga *-inė* (plg. lie. *avìnė* ir le. *owczarnia* „avidė“). Antra vertus, vediniai su *-inė*, žymintys indus, veikiausiai yra tam tikra ypatybės turėtojų pavadinimų atmaina ir gali būti gana seni (plg. lie. *drẽvinė* „medinė statinė taukams“ ir pr. *drawine* „(drevinis) kubilas“ (Bőte) E 393). Administraciniai terminai su priesaga *-ysta/-ystė* yra vertiniai iš slaviškų vedinių su *-(ь)stvo* (plg. lie. *karalystà/karalỹstė* ir sl. **korl'evьstvo*). Jie skiriasi nuo tokios pat reikšmės vietų pavadinimų su priesaga *-ija*, padarytų pagal lietuvių kalbos polinkius (plg. *karalijà*).

Vietos reikšmę kartais gauna ypatybių pavadinimai, ypač su priesagomis *-uma* (plg. *lygumà*), *-ima/-yma, -imė/-ymė* (plg. *kiáuryma* „kiaurymė“ ir *kiáurymė* „plyšys, anga“), ir būdvardinės priesagos *-iškė* vediniai (pvz.: *tėviškė*).

§ **484.** Iš aptartųjų duomenų galime daryti išvadą, kad dvi baltų kalbų vardažodinių daiktavardžių darybos kategorijos – kuopiniai pavadinimai (*nomina collectiva*) ir deminutyvai – yra paveldėtos iš indoeuropiečių prokalbės. O ypatybių ir veiksmų pavadinimai kitados sudarė bendrą abstraktų darybos kategoriją.

Indoeuropiečių kalbose atsiradus morfologinei moteriškosios giminės kategorijai, pradėjo formuotis moteriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimų (*nomina feminina*) darybos kategorija.

Prabaltų laikotarpiu susidarė ypatybių pavadinimų (*nomina qualitatis*) ir ypatybės turėtojų pavadinimų (*nomina attributiva*) darybos paradigmos; greta *nomina feminina* ėmė rastis ir vyriškosios lyties asmenų ir gyvūnų pavadinimų (*nomina masculina*).

Vardažodinių vietų pavadinimų (*nomina loci*) darybos kategorija susiformavo jau pačioje lietuvių kalboje.

Sutrumpinimai

ABSl – *Acta Baltico-Slavica*, Białystok.
APh – *Archivum Philologicum*, Kaunas, 1930–1939.
Arn – Arniónys (Molėtų raj.).
BAM – B a m m e s b e r g e r A. (Hrsg.) *Baltistik: Aufgaben und Methoden*, Heidelberg: Universitätsverlag C. Winter, 1998.
BK – TRUMPAS MOKSŁO KRIKSCIONISZKO SURINKIMAS / Nuog Roberto Bellármino Kardynoło páráśitas. VILNAE [...] 1677.
BKGF – E n d z e l y n a s J. *Baltų kalbų garsai ir formos*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1957.
BKol – KOLLECTAS Alba Paſpalitas Maldas [...] iſch Wokiſchko ließuwio / ing Lietuwiſchka pergulditas per Jana Bretkuna. M. D. LXXXIX.
BN – *Beiträge zur Namenforschung*, Heidelberg.
BSL – *Bulletin de la société de linguistique de Paris*, Paris.
BūdvDr – V a l e c k i e n ė A. *Būdvardžių daryba*. – *LKG* I 550–603.
ČGr – Č i u l d a J. *Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles* (*Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 6) / Parengė G. Subačius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
DaiktvDr – U r b u t i s V. *Daiktavardžių daryba*. – *LKG* I 261–473.
DaiktvDrR – A m b r a z a s S. *Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
DaukŽ – *Simono Daukanto raštai. Didysis lenkų-lietuvių kalbų žodynas* 1–3 / Parengė G. Subačius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993–1996.
DL – R ū ķ e-D r a v i ņ a V. *Diminutive im Lettischen*, Lund: Håkan Ohlsson, 1959.
DTŽ(DrskŽ) – N a k t i n i e n ė G., P a u l a u s k i e n ė A., V i t k a u s k a s V. *Druskininkų tarmės žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1988.
DūnŽ – V i t k a u s k a s V. *Šiaurės rytų dūnininkų šnektų žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1976.
E – Elbingo žodynėlis, XIV a. prūsų kalbos paminklas (cit. pagal Mažiulis 1981).
EH – E n d z e l ī n s J., H a u s e n b e r g a E. *Papildinājumi un labojumi K. Mūlenbacha Latviešu valodas vārdnīcai* 1–2, Rīgā, 1934–1946.
Ev[1] – EWANGELIE POLSKIE Y LITEWSKIE [...] WILNIE [...] 1647.
GJL – O t r ę b s k i J. *Gramatyka języka litewskiego* 1–3, Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1956–1965.
GK – *Gimtoji kalba*, Kaunas etc.
GrG – S. Grunau prūsų kalbos žodynėlio (apie 1517–1526 m.) egzempliorius, esantis Göttingeno universiteto bibliotekoje (cit. pagal Mažiulis 1981).
IEW – P o k o r n y J. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern–München: Francke Verlag, 1959.
IF – *Indogermanische Forschungen*, Straßburg etc.
JIS – *The Journal of Indo-European Studies*, Hattiesburg, Washington.

KZ – *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen* (nuo 101 tomo eina pakeistu pavadinimu *Historische Sprachforschung*), Berlin etc.

LEV – K a r u l i s K. *Latviešu valodas etimoloģijas vārdnīca* 1–2, Rīgā: Avots, 1992.

LEW – F r a e n k e l E. *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht, 1962.

LgB – *Linguistica Baltica*, Warszawa, Kraków.

LysK – L y s i u s H. J. *Mažasis Katekizmas* / Parengė P. U. Dini, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.

LKA – *Lietuvių kalbos atlasas* 1–3 / Ats. red. K. Morkūnas, Vilnius: Mokslas, 1977–1991.

LKG I – *Lietuvių kalbos gramatika* 1 / Vyr. red. K. Ulvydas, Vilnius: Mintis, 1965.

LKK – *Lietuvių kalbotyros klausimai*, Vilnius.

LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius, 1941–.

LKŽK – „Lietuvių kalbos žodyno" kartoteka.

LPŽ – *Lietuvių pavardžių žodynas* 1–2 / Ats. red. A. Vanagas, Vilnius: Mokslas, 1985–1989.

LVG – E n d z e l ī n s J. *Latviešu valodas gramatika*, Rīgā: Latvijas valsts izdevniecība, 1951.

LŽ – P e t r a u s k a s J., V i d u g i r i s A. *Lazūnų tarmės žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1985.

MAD – *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*, Vilnius, 1955–1989.

ME – M ü l e n b a c h s K., E n d z e l ī n s J. *Latviešu valodas vārd-nīca* 1–4, Rīgā: Kultūras fonda izdevums, 1923–1932.

MLLVG I – *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika* 1 / Atbild. red. E. Sokolz, Rīgā: Latvijas PSR Zinātņu Akademijas izdevniecība, 1959.

NezEl – N e z a b i t a u s k i s K. *Naujas mokslas dėl mažų vaikų Žemaičių ir Lietuvos.* Fotografuotinis leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1996.

PKEŽ – M a ž i u l i s V. *Prūsų kalbos etimologijos žodynas* 1–4, Vilnius: Mokslas; Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1988–1997.

Pkšt – Pakšteliaĩ (Šiaulių raj.).

PrG – *Prūsijos valdžios gromatos, pagraudenimai ir apsakymai lietuviams valstiečiams*, Vilnius: Mintis, 1960.

PrP – Pradzia pamoksla Del Maʒu Weikialu [...] Karalauciuy [...] Meatu M. DC.LXXX.

PsD – Pſalteras Dowido Ing Lietuwiſchkus Sʒodßius pirmiauſei iſchgulditas / per K. Jona Bretkuna [...] bet nu dabar [...] Per K. JONA REHSA ſu pilnaſte atnaugintas [...] Karalauczoie, 1625.

RBl – *Res Balticae*, Pisa.

RPhL – *Revue de philologie de littérature et d'histoire anciennes*, Paris.

SapGr – *Sapūno ir Šulco gramatika* / Parengė K. Eigminas, B. Stundžia, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1997.

ScSl – *Scando-Slavica*, Kopenhagen.

SE – SUMMA Abá TRUMPAS iſguldimas EVANGIELIU SZWENTU [...]KIEDAYNJSE [...] 1653 (cit. pagal Jakulis A. *„Knygos Nobažnystės“ leksika* 1 / Parengė D. Jakulytė, Klaipėda: Sauliaus Jokužio leidykla-spaustuvė, 1995).

SlG – Slavočinskis S. M. *Giesmės tikėjimui katalickam prideran-čios 1646* / Parengė J. Lebedys, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1958.

SłP – *Słownik prasłowiański* / Red. F. Sławski, Wrocław etc.: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1974–.

Starpt. – *VII Starptautiskais baltistu kongress 1995. g. 13–15 junijā. Referātu tēzes,* Rīga: Latviešu valodas institūts, 1995.

SV – Endzelīns J. *Senprūšu valoda*, Rīgā: Universitātes apgāds.

TŽ – *Tauta ir žodis*, Kaunas, 1923–1931.

Vln – Vilento raštai (be puslapio nuorodos); ENCHIRIDION Catechiſmas maßas [...] iſch Wokiſchka ließuwia ant Lietuwiſchka pilnai ir wiernai pergulditas per Baltramieju Willenta [...] Iſchſpauſtas Karalauczui [...] M.D. LXXIX (su puslapio nuoroda).

ZfSl – *Zeitschrift für Slawistik*, Berlin.

ZfSlPh – *Zeitschrift für slavische Philologie,* Leipzig etc.

ZtŽ – Vidugiris A. *Zietelos šnektos žodynas,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998.

ŽD – Skardžius P. *Lietuvių kalbos žodžių daryba*, Vilnius, 1943.

Инд. – Гамкрелидзе Т. В., Иванов Вяч. Вс. *Индоевропейский язык и индоевропейцы* 1–2, Тбилиси: Издательство Тбилисского университета, 1984.

ПЯ – Топоров В. Н. *Прусский язык. Словарь,* Москва: Наука, 1975–.

ЭСРЯ – Фасмер М. *Этимологический словарь русского языка* 1–4, Москва: Наука, 1986–1987.

ЭССЯ – *Этимологический словарь славянских языков. Праславянский фонд* / Ред. О.Н.Трубачев, Москва: Наука, 1974–.

Kiti šaltinių sutrumpinimai tokie pat kaip didžiajame „Lietuvių kalbos žodyne“.

Literatūra

Ademollo Gagliano M. T. 1977: Lituano *kalavìjas*, antico prussiano *kalabian*. – *Archivio Glottologico Italiano* 62(1–2), 40–53.

Akelaitienė G. 1993: *Morfonologinės balsių kaitos dabartinėje lietuvių kalboje*. hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.

Aleknavičienė O. 1998: Jono Bretkūno Postilės perikopių autorystė: Mt 3,13–17 šaltiniai. – *Baltistica* 5 priedas, 5–45.

Ambrazas S. 1991: Baltų ir slavų kalbų vardažodžių daryba (senosios bendrybės ir skirtybės). – *Baltistica* 27(1), 15–34.

Ambrazas S. 1993: Vietų pavadinimai su priesagomis *-ystė, -ija*. – *Kalbos kultūra* 64, 80–83.

Ambrazas S. 1994: Baltų kalbų priesaga *-ingas* ir germanų *-ing*. – *Baltistica* 29(1), 29–32.

Ambrazas S. 1995: Kelios pastabos apie prūsų kalbos daiktavardžių *ī* kamieno raidą. – *Baltistica* 30(1), 61–66.

Ambrazas S. 1996: Kelios pastabos apie baltų kalbų vedinių su priesaga **-mo-* darybos raidą. – *Baltistica* 31(1), 45–47.

Ambrazas S. 1999: Lietuvių ir prūsų kalbų santykiai žodžių darybos požiūriu. – *RBl* 5, 27–40.

Antilla R. 1969: *Proto-Indo-European Schwehablaut*, Barkeley–Los Angeles: University of California Press.

Armstrong D. 1978: Towards a comparative semantic analysis of suffixal word formation in Slavic. – H. Birnbaum (ed.) *American contributions to Eighth International Congress of Slavists* 1, Columbus–Ohio: Slavica Publishers, 45–81.

Arumaa P. 1955: Die Verwandschaftsverhältnisse zwischen Baltisch und Slavisch. – *ZfSlPh* 24.

Arumaa P. 1963: De l'unité balto-slave. – *ScSl* 9, 70–86.

Arumaa P. 1985: *Urslavische Grammatik* 3, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag

Auerbach I. 1973: *Nomina abstracta im Russischen des 16. Jahrhunderts*, München: Verlag Otto Sagner.

Bader F. 1975: Adjectifs verbaux hétéroclitiques (**-i-/*-nt-*, **-u-*) en composition nominale. – *RPhL* 49, 19–48.

Bader F. 1975a: La loi de Caland et Wackernagel en grec. – *Mélanges linguistiques offerts à Émile Benveniste*, Paris: Société de linguistique de Paris, 19–32.

Bader F. 1988: Noms de parenté anatoliens et formations à laryngale. – A. Bammesberger (Hrsg.) 1988, 17–48.

Bader F. 1989: Pan. – *RPhL* 63, 7–46.

Bader F. 1992: Problématique du génitif thématique. II Substituts non sigmatiques (type lat. *-ī*). – *BSL* 87, 71–119.

Balles I. 1997: Griechisch ἄφ(ε)νος „Reichtum". – *KZ* 110, 215–232.

Baltiņa M. 1984: Par *-enieks, -inieks* un *-nieks*. – *Latviešu valodas kultūras jautājumi* 20, 134–139.

Bammesberger A. 1970: Gibt es ein Abstraktsuffix urgermanischen **-idō*? – *KZ* 84(1), 94–97.

Bammesberger A. 1970a: Litauisch *lãpė* und lateinisch *volpēs*. – Rūķe-Draviņa (ed.) 1970, 38–43.
Bammesberger A. 1973: *Abstraktbildungen in den baltischen Sprachen*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Bammesberger A. 1973a: Altenglisch GETHYNGU. – *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 31, 5–9.
Bammesberger A. 1984: *Studien zur Laryngaltheorie*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Bammesberger A. 1989: Das Aufkommen *ī*-stämmiger Abstraktbildungen im Slavischen. – *KZ* 102(1), 107–113.
Bammesberger A. 1990: *Morphologie des urgermanischen Nomens*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.
Bammesberger A. 1994: Litauisch *džiaũgsmas*. – *Baltistica* 4 priedas, 13–15.
Bammesberger A. 1995: Zur Vorgeschichte von gotisch *berusjos* und *fadrein*. – *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur* 117(1), 3–8.
Bammesberger A. 1995a: Die gotischen Adjektiva auf *-(w)-isk-*. – *KZ* 108, 93–101.
Bammesberger A. 1997: Das toponymische Element *Chiem-*. – *BN* 32, 303–308.
Bammesberger A. 1998: Baltisch **waiš-~weiš-* als Element von Komposita. – *BAM*, 35–38.
Bammesberger A. 1998a: Anmerkungen zum Baseler Epigramm. – *BAM*, 121–126.
Bammesberger A. 1998b: Zur Herkunft des baltischen Suffix *-ingas*. – *RBl* 4, 109–111.
Bammesberger A. 1999: Dėl lietuvių daiktavardžio *žmogùs* : *žmónės* kilmės. – *Baltistica* 34(1), 89–92.
Bammesberger A. (Hrsg.) 1988: *Die Laryngaltheorie und die Rekonstruktion des indogermanischen Laut- und Formensystems*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.
Beck H. (Hrsg.) 1986: *Germanen Probleme in heutiger Sicht*, Berlin–New York: Winter de Gruyter.
Beekes R. S. P. 1969: *The development of the Proto-Indo-European laryngeals in Greek*, The Hague–Paris: Mouton.
Belić A. 1901: Zur Entwicklungsgeschichte des slavischen Deminutiv- und Amplificativsuffixe. – *Archiv für slavische Philologie* 23, 134–206.
Bennett W. H. 1966: [Rec.:] Munske 1964. – *Language* 42, 654–657.
Benveniste É. 1935: *Origines de la formation des noms en indo-européen*, Paris: Adrien Maisonneuve.
Benveniste É. 1935a: Un nom indo-européen de la „femme“. – *BSL* 35, 104–106.
Benveniste É. 1949: Noms d’animaux en indo-européen. – *BSL* 45, 102.
Benveniste É. 1960: Note additionnelle. – *BSL* 55, 18–19.
Benveniste É. 1961: Fonctions suffixales en gotique. – *BSL* 56, 21–45.
Benveniste É. 1962: *Hittite et indo-européen. Études comparatives*, Paris: Adrien Maisonneuve.
Benveniste É. 1970: *Le vocabulaire des institutions indo-européennes* 1, Paris: Le Éditions de Minuit.

Beresnevičius G. 1995: *Baltų religinės reformos*, Vilnius: Taura.
Bernardo Stempel P. de 1995: Zum Genus Femininum als ableitbarer Kategorie im Keltischen. – Smoczyński W. (ed.) *Kuryłowicz memorial volume* 1, Cracow: Universitas, 427–446.
Bērtulis R. 1996: Par radniecīgu lietvārdu mūsdienu nozīmju veidošanos (latv. *daile* : liet. *dailė*). – *Baltu filoloģija VI*, Rīga: Latvijas Universitāte, 43–51.
Bezzenberger A. 1877: *Beiträge zur Geschichte der litauischen Sprache auf Grund litauischer Texte des XVI. und des XVII. Jahrhunderts,* Göttingen: Verlag von Robert Peppmüller.
Bielenstein A. 1863: *Die lettische Sprache nach ihren Lauten und Formen erklärend und vergleichend dargestellt* 1, Berlin: Ferdinand Dümler.
Bilkis L. 1998: *Lietuvių priesaginės darybos helonimai.* Hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.
Biržiška V. 1960: *Aleksandrynas* 1, Čikaga: JAV LB kultūros fondas.
Blažek V. 1998: Indo-European „eight". – *KZ* 111, 209–224.
Blažienė G. 1998: Dėl XVI–XVII amžiaus Sembos vietovardžių. – *Baltistica* 5 priedas, 59–78.
Bonfante G. 1937: Encore de la place du hittite parmi les langues indo-européennes. – *IF* 55, 131–134.
Bonfante G. 1977: Keltic and Indo-European. – *Word* 28, 1–11.
Brender F. 1925: Die Verwendung der sog. Diminutiva im Litauischen. – *TŽ* 3, 76–111.
Brosman P. W. J. 1976: The Hittite gender of cognates of PIE feminines. – *JIS* 4, 141–159.
Brosman P. W. J. 1978: The gender of Hittite *i*-stems. – *Linguistique and literary studies in honor of Archibald A. Hill,* The Hague etc.: Mouton, 19–27.
Brosman P. W. J. 1982: The development of the PIE feminines. – *JIS* 10(3–4), 253–272.
Brosman P. W. J. 1994: The PIE *ī/i̯*-, *ū/uu̯*- and *ī/yā*-stems. – *Folia Linguistica Historica* 15(1–2), 3–19.
Brückner A. 1922: Osteuropäische Götternamen. – *KZ* 50, 161–197.
Brückner A. 1974: *Słownik etymologiczny języka polskiego,* Warszawa: Wiedza powszechna.
Brugmann K. 1905–1906: Zur Wortzusammensetzung in den idg. Sprachen. – *IF* 18, 59–76.
Brugmann K. 1906–1914: *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen* Bd. 2, T. 1–2, Straßburg: Karl J. Trübner.
Brugmann K. 1906a: Der Genus der Deminutivbildungen. – *IF* 19, 215–216.
Būga K. 1958–1961: *Rinktiniai raštai* / Parengė Z. Zinkevičius, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
Būga K. 1980: K. Būgos laiškai J. Endzelynui. – *LKK* 20, 54–85.
Buivydienė R. 1997: *Lietuvių kalbos vedybų giminystės pavadinimai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
Burrow T. 1955: *The Sanskrit language,* London: Faber a. Faber.
Butler J. L. 1971: *Latin* -inus, -ina, -inus *and* -ineus, Los Angeles: University of California Press.

Carruba O. 1991: Searching for woman in Anatolian and Indo-European. – *Perspectives on Indo-European language, culture and religion. Studies in honor of Edgar C. Polomé* 1, Washington: Institute for the Study of Man, 155–181.
Chantraine P. 1933: *La formation des noms en grec ancien*, Paris: Éduard Champion.
Chantraine P. 1956: *Études sur le vocabulaire grec*, Paris: Librairie C. Klincksieck.
Chantraine P. 1966: Finales myceniennes en *-ik-*. – L. R. Palmer, J. Chadwick (eds) *Proceedings of the Cambridge colloquiums of Mycenien studies*, Cambridge, 161–179.
Chomičenkienė A. 1993: *Baltų ir tocharų kalbų santykiai (leksikos lyginimas)*. Hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.
Cuřin R. 1964: *Historický vývoj rodiny a rodinné příslušnosti v českých nářečích*, Praha: Academia.
Čepienė N. 1995: *Lietuvių germanizmai ir jų fonetinė adaptacija*. Hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.
Dambriūnas L. 1960: Žodžių vartosenos tikslinimas. – *GK* 1(7), 19–20.
Dambriūnas L. 1966: Jungtinės Amerikos Valstybės ar Jungtinės Amerikos Valstijos. – *GK* 3–4(33–34), 35–39.
Danka J. R., Witczak K.T. 1995: Some remarks on the Albanian vocabulary in the Paleo-Balkanic and Indo-European view. – W. Smoczyński (ed.) *Analecta Indoeuropaea Cracoviensią I. Safarewicz memoriae dicata*, Cracoviae: Vniversitas, 123–135.
Derksen R. 1996: *Metatony in Baltic*, Amsterdam–Atlanta: Rodopi.
Desnitzkaja A. 1991: Noch einmal die Frage der nördlichen Herkunft des Albanischen. Die alten albanisch-baltischen und albanisch-germanischen Sprachbeziehungen. – *Neue Fragen der Linguistik* 1, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 429–434.
Dini P. U. 1991: La linguistique et la philologie baltique: des *Hapax Prussiens* VE 452, 539 et 175. – *Lingua Posnaniensis* 32–33, 77–82.
Dressler W. U., Barbaresi L. M. 1994: *Morphopragmatics. Diminutives and intensifiers in Italian, German, and other languages*, Berlin–New York: Mouton de Gruyter.
Dunkel G. E. 1988–1990: Vater Himmels Gattin. – *Die Sprache* 34, 1–26.
Duridanov I. 1969: *Thrakisch-Dakische Studien* 1, Sofia: Verlag der bulgarischen Akademie der Wissenschaften.
Eckert R. 1963: Reste indoeuropäischer heteroklitischer Nominalstämme im Slawischen und Baltischen. – *ZfSl* 8(6), 878–892.
Eckert R. 1971: *Baltistische Studien*, Berlin: Akademie Verlag.
Eckert R. 1974: Die Nominalstämme auf *-i* im Altpreußischen. – *ZfSl* 19, 221–233.
Eckert R. 1983: *Die Nominalstämme auf -i im Baltischen unter besonderer Berücksichtigung des Slawischen*, Berlin: Akademie der DDR, Zentralinstitut für Sprachwissenschaft.
Eckert R. 1992: Zu den baltischen und slawischen Bezeichnungen des Waldgeistes. – *Journal of Baltic Studies* 23(1), 3–13.
Eckert R. 1993: Sprachliche Zeugnisse für die Waldimkerei bei den Preussen. – *LgB* 2, 221–229.

E c k e r t R. 1995: Wagen und Pferd in Sprache und Kultur der alten Preussen. – *Baltistica* 30(1), 49–59.
E c k e r t R. 1997: Litauisch *Gìltinė* „Tod; Todesgöttin" und seine Herkunft. – *Ponto-Baltica* 7, 41–52.
E d g e r t o n F. 1911: The *k* Suffix of Indo-Iranian. Part I: the *k* suffixes in the Veda and Avesta. – *Journal of the American Oriental Society* 31, 93–150.
E k b l o m R. 1957: Deutsch *kunig* und litauisch *kùni(n)gas*. – *ScSl* 3, 176–180.
E n d z e l i n J. 1909: Lettische Miscellen. – *KZ* 42, 375–379.
E n d z e l i n J. 1934: Die lettländischen Gewässernamen. – *ZfSlPh* 11, 112–150.
E n d z e l ī n s J. 1971–1980: *Darbu izlase* 1–3(1–2), Rīga: Zinātne.
E r h a r t A. 1982: *Indoevropské jazyky*, Praha: Academia.
E r n o u t A. 1946: *Philologica*, Paris: Librairie C. Klincksieck.
E t t i n g e r S. 1980: *Form und Funktion in der Wortbildung: Die Diminutiv- und Augmentativmodifikation im Lateinischen, Deutschen und Romanischen (Portugiesisch, Spanisch, Italienisch und Rumänisch). Ein kritischer Forschungsbericht 1900–1975*, Tübingen: Gunter Narr Verlag.
E u l e r W. 1993: Ein nachdeiktisches Demonstrativum in den nördlischen indogermanischen Sprachen – seine voreinzelsprachlichen Grundlagen. – *LgB* 2, 15–29.
E u l e r W. 1997: Die Beziehungen zwischen den italischen, germanischen und baltischen Sprachgruppen. – *RBl* 3, 103–118.
E w a l d F. 1924: *Die Entwicklung des* k-*Suffixes in den indogermanischen Sprachen*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.
F a l k K.-O. 1963: Ze studiów nad slawizacją litewskich nazw miejscowych i osobowych. – *ScSl* 9, 87–103.
F r a e n k e l E. 1912: *Geschichte der griechischen Nomina agentis auf -τηρ, -τωρ, -της (-τ-)* 2, Straßburg: Karl J. Trübner.
F r a e n k e l E. 1921: *Baltoslavica. Beiträge zur balto-slavischen Grammatik und Syntax*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
F r a e n k e l E. 1925: Zur baltoslavischen Etymologie und Wortforschung. – *TŽ* 3, 481–484.
F r a e n k e l E. 1935: [Rec.:] L o h m a n n 1932. – *IF* 53, 49–54.
F r a e n k e l E. 1936: Die indogermanischen *-l-* Stämme. – *KZ* 63, 168–201.
F r a e n k e l E. 1938: Beiträge zur indogermanischen Semasiologie (Sonderdruck der *Revue des études indo-européennes* 1(2–4), 405–439).
F r a e n k e l E. 1941: *Die baltische Sprachwissenschaft in den Jahren 1938–1940*, Helsinki: Druckerei- A.G. der finnischen Literaturgesellschaft.
F r a e n k e l E. 1949: Lit. *(j)ė́ras* „Lamm", lett. *jȩ̄rs*, preuß. *eristian*. – *IF* 59, 306–309.
F r a e n k e l E. 1950: Slavisch *gospodь*, lit. *viẽšpats*, preuß. *waispattin* und Zubehör. – *ZfSlPh* 20, 51–69.
F r a e n k e l E. 1952: Baltisches und Slavisches. – *KZ* 70, 129–152.
F r a e n k e l E. 1952a: Zwei Nachträge. – *KZ* 70, 240.
F r a e n k e l E. 1953: Etymologische Miscellen. Beeinflussung der litauischen Schriftsprache durch žemaitischen Autoren des 19. Jahrh. – *KZ* 71, 33–44.
F r a e n k e l E. 1953a: Zur griechischen Wortbildung. – *Glotta* 32, 16–33.
F r e n k e l i s E. 1969: *Baltų kalbos*, Vilnius: Mintis.
F r i e d r i c h P. 1970: Proto-Indo-European trees. – G. Cardona etc. (eds) *Indo-European and Indo-Europeans*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 11–34.

Frischbier H. R. 1882: *Preussisches Wörterbuch*, Berlin: Verlag von Th.Chr. Fr. Enslin.
Gagnepain J. 1959: *Les noms en -ος et -ᾱ. Contribution à l'étude du genre en indo-européen,* Paris: Klincksieck.
Gaide F. 1992: Les substantifs „diminutifs" latins en ... *lvs,* ... la ou ... *lvm.* – *RPhL* 66(1), 15–27.
Gāters A. 1955: Indogermanische Suffixe der Komparation- und Deminutivbildung. – *KZ* 72, 47–63.
Gerullis G. 1922: *Die altpreußischen Ortsnamen*, Berlin–Leipzig: Vereinigung wissenschaftliche Verlager, Walter de Gruyter u. Co.
Gerullis J., Stang'as Ch. 1933: *Lietuvių žvejų tarmė Prūsuose,* Kaunas: Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija.
Gimbutas M. 1973: *Perkūnas/Perun* the thunders god of the Balts and Slavs. – *JIS* 1, 466–478.
Gimbutienė M. 1970: Velnio istorija. – *Metmenys* 20, 137–147.
Gimbutienė M. 1985: *Baltai priešistoriniais laikais*, Vilnius: Mokslas.
Girdenis A. 1996: [Rec.:] Salys 1992. – *Baltistica* 31(1), 101–114.
Girdenis A., Rosinas A. 1977: Lietuvių kalbos daiktavardžių linksniavimo tipų hierarchija ir pagrindinės jos kitimo tendencijos. – *Baltistica* 13(2), 338–348.
Górnowicz H. 1974: Das altpreußische Suffix *-it-* und das polnische Suffix *-ic-* in Ortsnamen des preußischen Pomesaniens. – *ZfSl* 19, 234–240.
Greimas A. J. 1991: *Tautos atminties beieškant*, Vilnius–Chicago.
Greimas A. J. 1993: Žvėrūna Medeina. – *Baltos lankos* 3, 77–111.
Greń Z. 1987: *Nowy Testament cieszyński i prorocy cieszyńscy. Analiza językowa staroczeskiego przekładu,* Wrocław etc.: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
Grienberger Th. von 1900: *Untersuchungen zur gotischen Wortkunde,* Wien.
Grienberger T. R. 1896: Die Baltica des Libellus Łasicki: Untersuchung zur litauischen Mythologie. – *Archiv für slavische Philologie* 18, 11–19 (= *Lietuvių mitologija* 1 / Parengė N. Vėlius, Vilnius: Mintis, 1995, 434–452).
Grinaveckienė E. 1961: Mažybinės-maloninės priesagos Mituvos upyno tarmėje. – *MAD* 2(11), 133–242.
Grinaveckis V. 1973: *Žemaičių tarmių istorija (fonetika),* Vilnius: Mintis.
Grinaveckis V. 1991: *Lietuvių tarmės. Fonetika. Morfologija,* Vilnius: Vilniaus pedagoginis institutas.
Gudavičius E. 1981: Naujausi duomenys apie gotų santykius su baltais ir slavais. – *MAD* 3(76), 103–112.
Gudavičius E. 1987: 1. Rašytiniai šaltiniai apie to meto baltus. – *Lietuvių etnogenezė*, Vilnius: Mokslas, 124–127.
Güntert H. 1914: *Über Reimwortbildungen im Arischen und Griechischen,* Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.
Hamp E. P. 1953: Indo-European nouns with laryngeal suffix. – *Word* 9, 135–141.
Hamp E. P. 1966: The position of Albanian. – H. Birnbaum, J. Puhvel (eds) *Ancient Indo-European dialects,* Barkeley–Los Angeles: University of California Press, 97–121.
Hamp E. P. 1970: Productive suffix ablaut in Baltic. – *Baltistica* 6(1), 27–43.
Hamp E. P. 1973: On Baltic, Luwian and Albanian participles in **-m-*. – *Baltistica* 9(1), 45–50.

Hamp E. P. 1979: On pseudo-suffixes in East Baltic. – *Journal of Baltic Studies* 10, 148–151.
Hamp E. P. 1982: On some colour terms in Baltic and Slavic. – K.R. Nailor etc. (eds) *Slavic linguistics and poetics. Studies for Edward Stankiewicz on his 60th birthday 17 November 1980*, Los Angeles: Slavica Publishers, Inc.
Hamp E. P. 1983: Indo-European substantives in **-mó-* and **-mā́-*. – *KZ* 96, 171–177.
Hamp E. P. 1984: Indo-European and Balto-Slavic „sheep". – *JIS* 12, 192.
Hamp E. P. 1988: *sor* 'woman' and „Indo-Hittite". – *JIS* 16, 121–122.
Hamp E. P. 1989: Balto-Slavic nouns in *-g-*. – *Rocznik slawistyczny* 46(1), 3–5.
Hamp E. P. 1992: Old Prussian *brati, brote; duckti.* – Smoczyński, Holvoet (eds) 1992, 13–14.
Hamp E. P. 1995: κερδῶ : κέρδος. – *Glotta* 72, 18–19.
Hamp E. P. 1995a: *perëndí* and *perëndón*. – *LgB* 4, 277–278.
Hamp E. P. 1997: Lithuanian *árškus*. – *Baltistica* 32(1), 24.
Hanssen J. S. Th. 1951: *Latin diminutives. A semantic study,* Bergen: A. S. John Griegs Boktrykkeri.
Haudry J. 1979: *L'indo-européen*. Paris: Presses universitaires de France.
Hausenberga-Šturma E. 1974 [1975]: [Rec.:] Bammesberger 1973. – *Kratylos* 19, 108–112.
Heidermanns F. 1996: Der Ursprung der gotischen Adverbien auf *-ba*. – *KZ* 109, 257–275.
Henzen W. 1957: *Deutsche Wortbildung,* Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
Hilmarsson J. 1987: The element *-ai(-)* in the Tocharian nominal flexion. – *Die Sprache* 33, 34–55.
Hirt H. 1892: Die Urheimat der Indogermanen. – *IF* 1, 464–485.
Hirt H. 1912: Zur Bildung auf *-ī* im Indogermanischen. – *IF* 31, 1–23.
Hirt H. 1927: *Indogermanische Grammatik* 3, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.
Hofmann J. B., Leumann M. 1928: *Lateinische Grammatik*, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
Hoffmann K. 1955: Ein Grundsprachliches Possessivsuffix. – *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 6, 35–40.
Huld M. B. 1984: *Basic Albanian etymologies*, Los Angeles: Slavica Publishers.
Iljinskij G. 1902: Zur slavischen Wortbildung. – *Archiv für slavische Philologie* 24, 224–228.
Ivanov V. V. 1996: The Baltic god of light and the Balto-Slavic word for star. – *RBl* 2, 135–149.
Ivanov V. V. 1998: Baltico-Anatolica I. – *RBl* 4, 67–85.
Ivanov V. V., Toporov V. N. 1973: A comparative study of the group of Baltic mithology terms from the root **vel*. – *Baltistica* 9(1), 15–27.
York M. 1993: Toward a Proto-Indo-European vocabulary of the sacred. – *Word* 44(2), 235–253.
Jablonskis K. 1930: XVI amžiaus kaimynai Lietuvoje. – *Praeitis* 1, 166–213.
Jablonskis K. 1939: Žinios apie Merkelį Petkevičių. – *1598 metų Merkelio Petkevičiaus Katekizmas*, Kaunas: Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija, VII–XIII.
Jakobson R. 1985: *Selected writings* 7, The Hague–Paris: Mouton.

Janavičienė J. 1992: *Žemaičių Naumiesčio lietuvininkai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Jelitte H. 1982: *Die abstrakten Nominalbildungen im Russischen. Ein Beitrag zur altrussischen Wortbildung und Wortforschung* 1, Frankfurt am Main: Verlag Peter Lang.

Jelitte H. 1984: Sprachökonomischė Prinzipien in der Entwicklung der russischen Wortbildung. – W. Girke, H. Jachnow (Hrsg.) *Aspekte der Slavistik. Festschrift für Josef Schrenk,* München: Verlag Otto Sagner, 132–151.

Jelitte H. 1986: Areallinguistische Aspekte der Substantivbildungen auf *-ota* und *-eta* im Slavischen. – R. Olesch, H. Rothe (Hrsg.) *Festschrift für Herbert Bräuer zum 65. Geburtstag am 14. April 1986,* Köln–Wien: Böhlau Verlag, 145–173.

Johansson K. F. 1893: Eine analoge Neubildungen der Verbalflexion im Aind. und Balt.-Slavischen. – *KZ* 32, 434–513.

Jokl N. 1963: Die Verwandschaftsverhältnisse des Albanischen zu den übrigen indogermanischen Sprachen. – *Die Sprache* 9, 113–155.

Jonikas P. 1939: *Pagramančio tarmė*, Kaunas: Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija.

Jonikas P. 1951: *Gimtojo žodžio baruose*, Čikaga.

Jonikas P. 1952: *Lietuvių kalbos istorija*, Chicago: Terra.

Jurafsky D. 1996: Universal tendencies in the semantics of the diminutive. – *Language* 72(3), 533–578.

Jurginis J. 1962: *Baudžiavos įsigalėjimas Lietuvoje*, Vilnius: Mintis.

Kabašinskaitė B. 1996: Lietuvių kalbos liaudies etimologija ir kontaminacija. – *Kalbotyra* 45(1), 20–29.

Kabašinskaitė B. 1998: *Lietuvių kalbos liaudies etimologija ir artimi reiškiniai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Kabelka J. 1964: *Kristijono Donelaičio raštų leksika,* Vilnius: Mintis.

Kalnius A. 1937: *Simono Daukanto žodynas,* Kaunas (mašinraštis, saugomas Lietuvių kalbos institute).

Kammenhuber A. 1955: Zur Genese der hethitischen *-r/-n* Heteroclitica. – H. Krahe (Hrsg.) *Corolla Linguistica. Festschrift Ferdinand Sommer zum 80. Geburtstag am 4. Mai 1955,* Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 97–106.

Karaciejus J. 1979: Iš senųjų lietuvių kalbos socialinių terminų istorijos. – *LKK* 19, 125–130.

Karaciejus J. 1983: Dėl socialinio termino *rykūnia* formos. – *LKK* 22, 124–127.

Karaciejus J. 1986: Iš lietuvių kalbos žodžių istorijos. – *Ženklas ir prasmė,* Vilnius: Mokslas, 62–75.

Karaliūnas S. 1969: Pastabos. – Frenkelis 1969, 111–126.

Karaliūnas S. 1970: Dėl keleto lietuvių kalbos skolinių. – *LKK* 12, 179–188.

Karaliūnas S. 1974: Aus der baltischen Etymologie. – *ZfSl* 19(2), 201–206.

Karaliūnas S. 1987: *Baltų kalbų struktūrų bendrybės ir jų kilmė*, Vilnius: Mokslas.

Karaliūnas S. 1990: Etymological notes on Lithuanian hydronyms. – *BN* 25, 85–88.

Karaliūnas S. 1992: New findings in Prussian etymology (names for foal and swine). – Smoczyński, Holvoet (eds) 1992, 15–21.

Karaliūnas S. 1992a: Lit. *ožinis* „Südostwind" und lett. *azaîds* „Mahlzeit". – *IF* 97, 182–196.

Karaliūnas S. 1993: Some remarks on the names for „pigeon“ in Lithuanian. – *LgB* 2, 109–113.

Karaliūnas S. 1994: Kalbotyros pastabos. – *LKK* 31, 125–130.

Karaliūnas S. 1994a: Liet. *árškus* ir jo giminaičiai. – *Baltistica* 29(2), 125–130.

Karaliūnas S. 1995: PIE *h_2r̥tk'o* 'bear' in Baltic. – W. Smoczyński (ed.) *Analecta Indoevropaea Cracoviensia J. Safarewicz memorial dicata*, Cracoviae: Vniversitas, 189–196.

Kaukienė A. 1994: Prūsų kalbos būdvardžiai su priesaga *-ing-*. – *Vakarų baltų kalbų ir kultūrų reliktai. Mokslinės konferencijos medžiaga: pranešimai ir tezės. Skiriama Antanui Jakuliui (1939–1984) paminėti*, Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 9–10.

Kaukienė A. 1994a: Priesaginės būdvardžių darybos skirtumai baltų kalbose. – *Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai Pranui Skardžiui (1899 03 26 – 1975 12 18) paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1994 m. spalio 27–28 d.*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 15–16.

Kaukienė A. 1996: Prūsų kalbos *ī* (*įā*) kamieno sąsajos su kitais kamienais. – *LKK* 36, 87–100.

Kazlauskas J. 1968: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius: Mintis.

Kazlauskas J. 1968a: [Rec.:] Stang 1966. – *Baltistica* 4(1), 125–135.

Keinys S. 1975: Priesaginė terminų daryba. – *LKK* 16, 7–56.

Kiparsky V. 1975: *Russische Grammatik* 3, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Kiseliūnaitė D. 1995: Mažosios Lietuvos tarmių bruožai lietuvininkų giesmynuose. – *Lietuvininkų žodis*, Vilnius: Litterae Universitatis, 520–528.

Kluge F. 1926: *Nominale Stammbildungslehre der altgermanischen Dialekte*, Halle(Saale): Max Niemeyer.

Kluge F. 1934: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, Berlin–Leipzig: Walter de Gruyter u. Co.

Krahe H. 1959: Beiträge zur illyrischen Wort- und Namenforschung. – *IF* 64, 241–255.

Kortlandt F. 1988: The laryngeal theory and Slavic accentuation. – Bammesberger (Hrsg.) 1988, 299–311.

Kortlandt F. 1994: Tokie šalti rytai. – *Baltistica* 28(1), 45–48.

Kortlandt F. 1997: Baltic *ē*- and *ī/jā*-stems. – *Baltistica* 32(2), 157–166.

Kortlandt F. 1998: Two Old Prussian fragments. – *BAM*, 115–120.

Kortlandt F. 1998a: Who is who in the Old Prussian Epigramm? – *BAM*, 127–128.

Kretschmer P. 1896: *Einleitung in die Geschichte der griechischen Sprache*, Göttingen.

Krogmann W. 1955: Das Buchenargument. – *KZ* 73, 1–25.

Kronasser H. 1942: Die lateinischen Nominative auf *-ēs*. – *IF* 67, 85–99.

Kronasser H. 1956: *Vergleichende Laut- und Formenlehre des Hethitischen*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Kronasser H. 1963: *Etymologie der hethitischen Sprache.* Lfg. 2: Wortbildung des Hethitischen, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Kuiper F. B. J. 1942: *Notes on Vedic noun-inflexion*, Amsterdam: Medeelingen der Nederlandsche Akademie van wetenschappen.

Kuryłowicz J. 1964: *The inflectional categories in Indo-European*, Heidelberg: Carl Winter. Universtätsverlag.

Kuryłowicz J. 1966: Baltycka deklinacja na *-ė-*. – *ABSl* 3, 237–243.

Kuryłowicz J. 1968: Les adjectifs thématiques à féminin en -ī-. – J. C. Heesterman, G. H. Schokker, V. I. Subramoniam (eds) *Pratidānam. Indian, Iranian and Indo-European studies presented to Franciscus Bernardus Jacobus Kuiper on his sixtieth birthday,* The Hague–Paris: Mouton, 46–51.
Kuzavinis K. 1966: Etymologica. – *Baltistica* 1(2), 180–184.
Kuzavinis K. 1967: Dėl kai kurių žodžių kilmės. – *Baltistica* 3(1), 97–104.
Labutis V. 1993: Šeimos pavardžių daugiskaita. – *Kalbotyra* 42(1), 39–41.
Laroche E. 1956: Hittite *-ima*: indo-européen **-mo-*. – *BSL* 52, 75–82.
Laumane B. 1989: Apelatīvi un toponīmi ar *-ēj-, -ij-* un *-ien-* Kurzemē. – *Baltistica* 3(1) priedas, 147–160.
Laumane B. 1990: Derivāti ar priedēkli *-ait-* augšzemnieku izloksnēs. – *Onomastica Lettica,* Rīga: Zinātne, 92–101.
Laumane B. 1991: Derivāti ar priedēkli *-ait-* latviešu valodā. – *VI tarptautinis baltistų kongresas 1991 m. spalio 2–4 d. Pranešimų tezės,* Vilnius: Vilniaus universitetas, 55.
Laumane B. 1996: *Zeme, jūra, zvejvietas. Zvejniecības leksika Latvijas priekrastē,* Rīga: Zinātne.
Laurinkienė N. 1996: *Senovės lietuvių dievas Perkūnas,* Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.
Lazauskaitė V. 1998: Dėl dviskiemenių *o*-kamienių daiktavardžių kirčiavimo variantų pietinėse aukštaičių tarmėse. – *Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai Kazimiero Jauniaus 150-osioms gimimo ir 90-osioms mirties metinėms paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1998 m. spalio 22–23 d.,* Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 27–28.
Lebedys J. 1963: *Mikalojus Daukša,* Vilnius: Mintis.
Lehmann W. P. 1958: On earlier stages of the Indo-European. – *Language* 34(2), 179–202.
Lehrman A. 1996: Indo-Hittite revisited. – *IF* 101, 47–88.
Lenkevičiūtė-Norkaitienė M. 1983: Nomina regionalia lietuvių kalbos tarmėse. – *LKK* 22, 137–146.
Lepika H. 1954: Par atributīvo genitīvu mūsdienu latviešu valodā. – *LPSR ZA Valodas un literatūras institūta raksti* 3, 47–76.
Leskien A. 1891: *Bildung der Nomina im Litauischen,* Leipzig: Hirzel.
Leukart A. 1980: νεᾱνίᾱς und das urgriechische Suffix -ᾱν-. – M. Mayrhofer, M. Peters, O. Pfeiffer (Hrsg.) *Lautgeschichte und Etymologie,* Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 238–247.
Leumann M. 1953: Deminutiva auf -ύλλιον und Personennamen mit Kennvokal ύ im Griechischen. – *Glotta* 32, 214–225.
Liebert G. 1949: *Das Nominalsuffix* -ti- *im Altindischen,* Lund.
Lindeman F. O. 1994: [Rec.:] Starke 1990. – *IF* 99, 353–357.
Lindert B. 1967: *Formanty służące do tworzenia nazw mieszkańców językach słowiańskich,* Lublin.
Lingys J. 1970: Išnykę ir pasikeitę socialinės reikšmės žodžiai lietuvių kalboje. – Rūķe-Draviņa (ed.) 1970, 291–302.
Lizisowa M. T. 1984: Dwa terminy prawnie pochodzenia germańskiego w statucie Wielkiego Księstwa Litewskiego: *ciwun* i *rykunia*. – *Polszczyzna regionalna,* Wrocław etc.: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 223–234.
Locker E. 1932–1933: Die Bildung der griechischen Kurz- und Kosenamen. – *Glotta* 21(1–2), 136–152; 22(1–2), 46–100.

Lohmann J. 1932: *Genus und Sexus. Eine morfologische Studie zum Ursprung der indogermanischen Genusunterscheidung,* Göttingen: Wandenhoeck u. Ruprecht.

Lommel H. 1912: *Studien über indogermanische Femininbildung,* Göttingen: Wandenhoeck u. Ruprecht.

Machek V. 1948: Etymologies slaves. – *Récueil linguistique Bratislava* 1.

Maciejauskienė V. 1977: Lietuvių asmenvardžių priesagų paplitimas XVII a. – *LKK* 17, 159–168.

Maciejauskienė V. 1991: *Lietuvių pavardžių susidarymas,* Vilnius: Mokslas.

Maher J. P. 1973: *$*H_aEk'mon$*: '(stone) axe' and 'sky' / Battleaxen culture. – *JIS* 1, 440–462.

Mahlow G. H. 1879: *Die langen Vocale AEO in den europaeischen Sprachen*, Berlin.

Mayrhofer M. 1956–1976: *Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Mayrhofer M. 1980: Zu iranischen Reflexen des *vr̥kī-* Typus. – J. Bingen, A. Couper, F. Mawet (eds) *Recerches de linguistique. Hommages à Maurice Leroy,* Bruxelles, 130–152.

Mayrhofer M. 1986–1996: *Etymologisches Wörterbuch des Altindischen* 1–2, Heidelberg: Carl Winter.Universitätsverlag.

Mayrhofer M. 1986a: *Indogermanische Grammatik.* Bd. 1: 2 Halbband: Lautlehre, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Malamoud Ch. 1975: Remarques sur les dérivés indo-iraniens en *-man.* – *Mélanges linguistiques offerts à Émile Benveniste,* Paris: Société de linguistique de Paris, 397–406.

Mannhardt W. 1936: Letto-Preussische Götterlehre. – *Magazin der Lettischen literarischen Gesellschaft* 21.

Markey T. L. 1986: Social spheres of national groups in Germania. – Beck (Hrsg.) 1986, 248–266.

Mažiulis V. 1960: Dėl žodžių *dvãras, kiẽmas.* – *Kalbotyra* 2, 205–209.

Mažiulis V. 1970: *Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų santykiai,* Vilnius: Mintis.

Mažiulis V. 1975: Seniausias baltų rašto paminklas. – *Baltistica* 11(2), 125–131.

Mažiulis V. 1981: *Prūsų kalbos paminklai* 2, Vilnius: Mokslas.

Mažiulis V. 1981a: Apie vakarų baltus bei jų santykius su slavais, ilyrais ir germanais. – *Iš lietuvių etnogenezės*, Vilnius: Mokslas, 5–11.

Mažiulis V. 1994: Prūsai ir kiti vakarų baltai. –*Prūsijos kultūra*, Vilnius: Academia, 4–9.

Mažiulis V. 1995: Pastabos dėl baltų, slavų ir germanų etnogenezės. – *Starpt.,* 75–76.

McCluskey S. C., Schmalstieg W. R., Zeps V. 1975: The Basel Epigram, a new minor text in Old Prussian. – *General Linguistics* 15, 159–165.

Meid W. 1957: Das Suffix *-no-* in Götternamen. – *BN* 8, 72–108, 113–126.

Meid W. 1957a: Zur Bedeutung von altindisch *dámūnas-.* – *IF* 63, 150–164.

Meid W. 1958: Zur Dehnung praesuffixale Vokale in sekundären Nominalableitungen. – *IF* 63, 1–28.

Meid W. 1966: Die Königsbezeichnung in den germanischen Sprachen. – *Die Sprache* 12, 182–189.

Meid W. 1967: *Germanische Sprachwissenschaft.* Bd. 3: Wortbildung, Berlin: Walter de Gruyter u. Co.

Meid W. 1991: [Rec.:] Szemerényi O. *Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft*. 3. vollständig neu bearbeitete Auflage, Darmstadt, 1989. – *Kratylos* 36, 87–91.

Meid W. 1993: „Berg“ im Gotischen. – G. Meiser (Hrsg.) *Indogermanica et Italica. Festschrift für Helmut Rix zum 65. Geburtstag*, Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 273–279.

Meillet A. 1905: *Études sur l'étymologie et le vocabulaire du vieux slave* 2, Paris.

Meillet A. 1931: Essai de chronologie des langues indo-européennes. La théorie du féminin. – *BSL* 32, 1–28.

Meillet A. 1934: *Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes*, Paris: Librairie Hachette.

Meillet A., Vendryes J. 1948: *Traité de grammaire comparée des langues classiques*, Paris: Librairie Ancienne Honoré Champion.

Merkienė R. 1994: Stainės Lietuvoje: realijos ir leksemos sąsaja (XVI–XIX a.). – *Lituanistica* 1(17), 68–83.

Mezger F. 1953: Ahd. *jungīdi*, lit. *vilkýtis*, got. *nipjis*. – *KZ* 71, 117–119.

Mezger F. 1960: Oheim und Neffe. – *KZ* 76, 296–304.

Michelini G. 1995: „Lietuvių kalbos žodyno“ duomenų papildymas iš 1600 m. „Margarita Theologica“. – *LKK* 23, 235–237.

Mikulėnienė D. 1994: Dėl *o*-kamienių daiktavardžių raidos. – *Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai Pranui Skardžiui (1899 03 26–1975 12 18) paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1994 m. spalio 27–28 d.*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 17–18.

Mikulėnienė D. 1995: Dėl metatonijos *várna* : *var̃nas* tipo daiktavardžiuose. – *Starpt.*, 76–77.

Mikulėnienė D. 1996: Dėl linksniuojamųjų žodžių kirčiavimo variantų pietinėse aukštaičių tarmėse. – *LKK* 36, 148–155.

Mikulėnienė D., Morkūnas K. 1997: *Dieveniškių šnektos tekstai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Moussy C. 1980: Une étymologie de lat. *uxor*. – *BSL* 75, 325–346.

Mróz-Ostrowska E. 1962: Rzeczowniki z przyrostkiem *-ość* w języku XVI w. – *Odrodzenie w Polsce*, t. 3, cz. 2, Warszawa.

Mühlenbach K. 1905: Das Suffix *-uma-* im Lettischen. – *IF* 17, 403–436.

Mulaku L. 1992: Die südslawischen Suffixe *-ica*, *-ina* und *-ište* in den albanischen Sprachen. – B. Barschel, M. Kozianka (Hrsg.) *Indogermanisch, Slawisch und Baltisch*, München: Otto Sagner, 109–115.

Munske H. H. 1964: *Das Suffix* *-inga/-unga *in den germanischen Sprachen*, Marburg: N. G. Elwert Verlag.

Nagy G. 1970: *Greek dialects and the transformation of an Indo-European process*, Cambridge–Massachusetts: Harward University Press.

Nagy G. 1974: *Perkūnas* and *Perunъ*. – M. Mayrhofer etc. (Hrsg.) *Antiquitates Indogermanicae*, Innsbruck, 113–131.

Narbutas S., Zinkevičius Z. 1989: Lietuviškos glosos 1501 m. mišiole. – *Baltistica* 3(2) priedas, 325–341.

Niedermann M. 1954: *-īnus* als Diminutivsuffix im späteren Volkslatein. – *Sprachgeschichte und Wortbedeutung. Festschrift Albert Debrunner*, Bern: Francke Verlag, 329–342.

Nieminen E. 1957: Über einige Eigenschaften der baltischen Sprachen, die sich in den ältesten Lehnwörtern der ostseefinnischen Sprachen abspiegelt (Sonderdruck aus den *Sitzungsberichten der Finnischen Akademie der Wissenschaften* 1956).

Oettinger N. 1987: Bemerkungen zur anatolischen *i*-Motion und Genusfrage. – *KZ* 100, 35–43.

Osten-Sacken W. F. 1909: Zur Entwicklungsgeschichte der Nomina auf slavisch *-ьba*, litauisch *-ýbas, -ýba, -ýbė*, lettisch *-ība*. – *IF* 26, 307–324.

Osten-Sacken W. F. 1911: Ausbreitungstendenzen der Abstrakta auf lit. *-estis, -astis*, lett. *-ests, -asts, -estība, -astība*. – *IF* 28, 407–416.

Osthoff H. 1875–1876: *Forschungen im Gebiete der indogermanischen nominalen Stammbildung* 1–2, Jena.

Otrębski J. 1930: *Przyczynki słowiańsko-litewskie*, Wilno: Nakładem Institutu naukowo-badawczego Europy Wschodnej.

Otrębski J. 1934: *Wschodniolitewskie narzecze twereckie* 1, Kraków: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności.

Otrębski J. 1935: *Przyczynki słowiańsko-litewskie* 2, Wilno: Nakładem Institutu naukowo-badawczego Europy Wschodnej.

Otrębski J. 1939: *Indogermanische Forschungen*, Wilno: Nakładem Towarzystwa przyjaciól nauk w Wilnie.

Otrębski J. 1962: Zwei Etymologien. – *Die Sprache* 8, 63–65.

Otrębski J. 1964: Drei slavische Etymologien. – *Die Sprache* 10, 125–133.

Otrębski J. 1967: Beiträge zur indogermanischen Wortbildungslehre. – *KZ* 81, 217–224.

Pakerys A. 1994: *Akcentologija* 1, Kaunas: Šviesa.

Palionis J. 1967: *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a.*, Vilnius: Mintis.

Palionis J. 1979: *Lietuvių literatūrinės kalbos istorija*, Vilnius: Mokslas.

Palionis J. 1980: Die Neubildungen in Daukšas Wortschatz. – *Lingua Posnaniensis* 23, 151–157.

Palionis J. 1995: *Lietuvių rašomosios kalbos istorija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Palionis J. 1998: Dėl Wolfenbüttelio Postilės sąsajos su J. Bretkūnu. – *Baltistica* 23(1), 81–84.

Palmaitis L. 1989: Borussica. – *Baltistica* 25(2), 126–133.

Palmaitis L. 1995: Kas yra prokalbė? (baltogermaniškoji problema). – *Baltistica* 30(2), 9–16.

Parenti A. 1996: Suffixnahme-like phenomena in Lithuanian. – *RBl* 2, 65–76.

Pedersen H. 1913: *Vergleichende Grammatik der keltischen Sprachen* 2, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Petersen W. 1913: *The Greek diminutive suffix* -ισκο-, -ισκη, New Haven–Connecticutt: Yale University Press.

Pisani V. 1940–1941: *Latino Prōvincia*, il suffiso indoeuropeo **-enq* e le formazioni germaniche in -INGA-, -UNGA-, -INGO-, -UNGO- (Estratto dei *Rendiconti dell'Instituto Lombardo Scienze e Lettere* 74).

Pisani V. 1961: *Glottologia indoeuropea*, Torino: Rosenberg a. Sellier.

Pohl H.-D. 1975: Probleme der altslavischen Wortbildung. – O. Panagl (Hrsg.) *Wortbildung diachron-synchron*, Innsbruck, 15–21.

Pohl H.-D. 1977: Slavisch und Lateinisch. – *Klagenfurter Beiträge zur Sprachwissenschaft* 3, 1–60.

Pohl H.-D. 1977[1978]: Historische slavische Sprachwissenschaft seit 1945. –*Kratylos* 22, 1–39.

Polomé E. C. 1972: Germanic and other Indo-European languages. – F. van Coetsem, H. L. Kufner (eds) *Toward a grammar of Proto-Germanic*, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 43–69.

Polomé E. C. 1974: Notes on the Germano-Baltic lexical correspondences: a critique Čemodanovs isoglosses. – *JIS* 2, 101–116.

Porzig W. 1942: *Die Namen für Satzinhalte im Griechischen und im Indogermanischen*, Berlin.

Porzig W. 1954: *Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebiets*, Heidelberg: Carl Winter. Universitätsverlag.

Prellwitz W. 1897: Studien zur indogermanischen Etymologie und Wortbildung. – *Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen* 22, 76–114.

Prinz J. 1964: Slavisch-baltische Entsprechungen bei den von **berž-* „Birke“ abgeleiteten slavischen und baltischen Orts- und Gewässernamen. – *BN* 16, 247–281.

Prinz J. 1966: Betrachtungen zu Fragen der baltischen Substratforschung. – *BN* 1, 153–174.

Prinz J. 1968: *Die Slavisierung baltischer und die Baltisierung slavischer Ortsnamen im Gebiet des ehemaligen Gouvernements Suwałki*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Puhvel J. 1969: Meadow of the Otherworld in the Indo-European tradition. – *KZ* 80, 64–69.

Puhvel J. 1984: *Hittite etymological dictionary* 1—2, Berlin—New Yourk—Amsterdam: Mouton.

Range J. D. 1977: Zur Entwicklung der Wortbildungskategorie „Nomen loci“ im Baltischen und Slawischen. – *Baltistica* 2 priedas, 124–130.

Range J. D. 1992: *Bausteine zur Bretke-Forschung. Kommentarband zur Bretke-Edition*, Paderborn–München–Wien–Zürich: Ferdinand Schöningh.

Rasmussen J. E. 1989: *Studien zur Morphophonemik der indogermanischen Grundsprache*, Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.

Razmukaitė M. 1989: Būdingesnės Lietuvos TSR oikonimų darybos priesagos. – *MAD* 3(108), 137–147.

Razmukaitė M. 1996: Kelios pastabos apie Prūsų Lietuvos priesaginės darybos (ir priesaginę) oikonimiją. – *LKK* 36, 74–86.

Razmukaitė M. 1998: *Lietuvos priesaginiai oikonimai.* Hum. m. daktaro disertacija, Vilnius.

Reķēna A. 1995: Dienvidlatgales izlokšņu un lietuviešu valodas paralēles vārdarināšanā. – *Starpt.*, 96–97.

Renou L. 1960: Les dérivés abstraits en *-tāt-* et *-tāti-* du Rgveda. – *BSL* 55, 10–17.

Rix H. 1979: Abstrakte Komplemente im Urindogermanischen. – B. Brogyanyi (ed.) *Studies in diachronic, synchronic, and typological linguistics. Festschrift for Oswald Szemerényi on the occasion of his 65th birthday* 2, Amsterdam: John Benjamins B. V., 725–747.

Rosinas A. 1988: *Baltų kalbų įvardžiai*, Vilnius: Mokslas.

Rosinas A. 1994: Kelios pastabos Viduklės šnektos daiktavardžių linksniavimo raidos klausimu. – *Baltistica* 29(1), 41–48.

Rosinas A. 1995: *Baltų kalbų įvardžiai. Morfologijos raida*, Vilnius: Vilniaus universitetas.
Rospond S. 1937: *Poludniowosłowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem* *-itj-, Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności.
Rospond S. 1979: *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe.
Ross A. S. C. 1953: Contribution to the study of *ŭ*-flexion. – *Transactions of the Philological Society 1952*, Oxford: Basil Blackwel, 114–142.
Rūķe-Draviņa V. 1960: Wortbildung und Dialektgeographie am Beispiel lettischer Frauennamen. – *ScSl* 6, 204–216.
Rūķe-Draviņa V. (ed.) 1970: *Donum Balticum to Professor Christian S. Stang on the occasion of his seventieth birthday 15. March 1970*, Stockholm: Almqvist a. Wiksell.
Sabaliauskas A. 1990: *Lietuvių kalbos leksika*, Vilnius: Mokslas.
Safarewicz J. 1956: Litewskie nazwy miejscowe na *-iszki-*. – *Onomastica* 2(2), 15–63.
Safarewicz J. 1987: Litewskie nazwy miejscowe na *-iszki* na terenie państwa polskiego. – *ABSl* 18, 359–365.
Salys A. 1930: *Die žemaitischen Mundarten* 1, Kaunas: Akc. „Spindulio" b-vės spaustuvė.
Salys A. 1979–1992: *Raštai* 1–4, Roma: Lietuvių katalikų mokslų akademija.
Saule-Sleine M. 1972: Par sufiksa *-isk-* formu un tā leksiski gramatiskām funkcijām (it sevišķi baltu un slāvu valodās). – *Veltījums Akadēmiķim Jānim Endzelīnam 1873–1973*, Rīgā: Zinātne, 225–252.
Saussure F. de 1963: *Cours de linguistique générale*, Paris: Pagot.
Savukynas B. 1963: Dėl Rudnickio Galindos, Priegliaus ir Sūduvos etimologinių aiškinimų. – *LKK* 6, 320–325.
Schindler J. 1966: Bemerkungen zum idg. Wort für „Schlaf". – *Die Sprache* 12, 67–76.
Schindler J. 1980: Zur Herkunft der altindischen *cvi*-Bildungen. – M. Mayrhofer, M. Peters, O. E. Pfeiffer (Hrsg.) *Lautgeschichte und Etymologie*, Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 225–250.
Schmalstieg W. R. 1974: *An Old Prussian grammar*, University Park–London: Pennsylvania State University Press.
Schmalstieg W. R. 1980: *Indo-European linguistics: A new synthesis*, University Park–London: Pennsylvania State University Press.
Schmalstieg W. R. 1991: [Rec.:] PKEŽ I. – *Baltistica* 27(1), 70–72.
Schmalstieg W. R. 1996: [Rec.:] DaiktvDrR. – *Lituanus* 42(1), 62–70.
Schmeja H. 1963: Die Verwandschaftsnamen auf ως und die Nomina auf ωνός, ώνη im Griechischen. – *IF* 68, 22–41.
Schmid W. P. 1960: Messapisch-Baltische Kleinigkeiten. – *IF* 65, 24–30.
Schmid W. P. 1962: Zu Simon Grunaus Vaterunser. – *IF* 67, 261–273.
Schmid W. P. 1963: *Studien zum baltischen und indogermanischen Verbum*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
Schmid W. P. 1969: Zur Geschichte der Formans *-āu̯on-/-āu̯o-/-ā*. – *IF* 74, 126–137.
Schmid W. P. 1975: [Rec.:] Stang 1972. – *IF* 80, 325–327.
Schmid W. P. 1982: „Jesus, ich leid". – W. Meid, H. Ölberg, H. Schmeja (Hrsg.) *Sprachwissenschaft in Innsbruck*, Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, 205–208.

Schmid W. P. 1986: Alteuropa und das Germanische. – Beck (Hrsg.) 1986, 155–167.
Schmid W. P. 1990: Zum vedischen Flußnamen *Kuliśī.* – G. Holzer (Hrsg.) *Croatica-Slavica-Indoeuropaea. Wiener slavistisches Jahrbuch. Ergänzungsband VIII,* Wien: Institut für Slavistik der Universität Wien, 205–207.
Schmid W. P. 1994: *Linguisticae Scientiae Collectanea,* Berlin–New York: Walter de Gruyter.
Schmidt J. 1889: *Pluralbildungen der indogermanischen Neutra,* Weimar: Hermann Böhlau.
Schulze W. 1904: *Zur Geschichte lateinischer Eigennamen,* Berlin.
Schulze W. 1966: *Kleine Schriften,* Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Schwyzer E. 1939: *Griechische Grammatik* 1, München: C. H. Beck.
Seebold E. 1977: Archaic patterns in the word formation of early Germanic languages. – *Transactions of the Philological Society 1975,* Oxford: Basil Blackwell, 157–172.
Senkus J. 1957: Pirmosios lietuviškos knygos tarmė. – *LKK* 1, 67–83.
Senkus J. 1972: Kapsų-zanavykų tarmių priesaginės darybos vardažodžių darybos bruožai. – *LKK* 13, 143–187.
Shields K. 1982: *Indo-European noun inflection: A developmental history,* University Park–London: The Pennsylvania State University Press.
Shields K. 1994: The origine of the *r/n* stems: an alternative proposal. – *Folia Linguistica Historica* 15(1–2), 21–28.
Sihler A. L. 1977: The PIE origins of the Germanic feminine nomina agentis in **-stri(ō)n.* – *Die Sprache* 23, 42–47.
Skardžius P. 1931: *Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen,* Kaunas: Akc. „Spindulio" b-vės spaustuvė.
Skardžius P. 1931a: Smulkmenos VI. – *APh* 2, 197.
Skardžius P. 1937: Šis tas iš žodžių darybos. – *APh* 6, 129–132.
Skardžius P. 1951: Naujas prof. E. Fraenkelio veikalas. – *Aidai* 4, 184–186.
Skardžius P. 1953: Kunigas ir dvasininkas (dvasiškis). – *Aidai* 5, 215–223.
Skardžius P. 1954: XVI amžiaus lietuvių asmenvardžiai. – *Aidai* 1, 27–33.
Skardžius P. 1954a: Lietuvių mitologiniai vardai. – *Aidai* 5, 218–226.
Skardžius P. 1955: Zur Entstehung des *ē*-Ausganges im Litauischen. – *ZfSlPh* 23, 171–176.
Skardžius P. 1957: Nauja lietuvių kalbos gramatika. – *Aidai* 6, 270–274.
Skardžius P. 1959: Daiktavardžiai su *-umas.* – *GK* 1(3), 15.
Skardžius P. 1960: Klausimų kraitelė. – *GK* 1(7), 19–20.
Skardžius P. 1963: Dievas ir Perkūnas. – *Aidai* 7, 311–318.
Skardžius P. 1963a: Upių ir ežerų vardai. – *GK* 3–4(21–22), 1–5.
Skardžius P. 1968: Lietuvių kalbos dialektologija. – *Aidai* 5, 215–218.
Skardžius P. 1972: Donum Balticum. – *Aidai* 3, 92–97.
Skardžius P. 1973: Lietuvių vandenvardžiai su *-nt-*: jų daryba, kilmė, reikšmė. – *Lituanistikos darbai* 3, 9–70.
Skardžius P. 1979: [Rec.:] GJL II. – *Lituanistikos darbai* 4, 309–314.
Sławski F. 1974–1979: Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego. – *SłP* I 44–141; II 14–60; III 309–314.
Smalinskienė G. 1991: Žemaičių žodžiai *prýšininkė, prýšinė.* – *LKK* 29, 225–226.

Smoczyński W. 1985: Altpreussisch: neue Lesungen und Etymologien. – *Tarptautinė baltistų konferencija. Pranešimų tezės, 1985 m. spalio 9–12 d.* Vilnius: Vilniaus universitetas, 107–108.
Smoczyński W. 1989: *Studia balto-słowiańskie* 1, Wrocław etc.: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
Smoczyński W. 1993: Das Litauische im Kontext der indogermanischen Vergleichung. – *LgB* 2, 69–81.
Smoczyński W. 1994: Etimologijos pastabos II. – *Baltistica* 28(1), 69–79.
Smoczyński W. 1997: Il ruolo della lingua lituana per la linguistica indoeuropea. – *Ponto-Baltica* 7, 53–82.
Smoczyński W. 1998: Jak powstał paradygmat stlit. *żmũ*, acc. *żmunį*, nom. du. *żmune?* – *Lietuvių kalba: tyrėjai ir tyrimai Kazimiero Jauniaus 150-osioms gimimo ir 90-osioms mirties metinėms paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1998 m. spalio 22–23 d.*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 33–35.
Smoczyński W. 1998a: Etimologijos pastabos V. – *Baltistica* 33(2), 251–260.
Smoczyński W., Holvoet A. (eds) 1992: *Coloquium Pruthenicum Primum*, Warszawa: Wydawnictwo Universytetu Warszawskiego.
Solta G. R. 1950–1952: Alb. *plak* „Greis" und das idg. *k*-Suffix. – *Die Sprache* 2, 122–128.
Solta G. R. 1959: Venetische Personennamen und indogermanische Femininbildung. – *Die Sprache* 5, 187–207.
Solta G. R. 1966: Lat. *viridis* und deutsch *grün*. – *Die Sprache* 12, 26–47.
Sommer F. 1915: Das Femininum der *u*- und *i*-Adjektiva im Ṛgveda und im Altiranischen. – *IF* 36.
Specht F. 1931: Zur Endung 2. Pluralis im Litauischen. – *APh* 2, 47–57.
Specht F. 1932: Die Flexion der *n*-Stämme im Baltisch-Slavischen und Verwandtes. – *KZ* 59, 213–298.
Specht F. 1935: Eine Eigentümlichkeit indogermanischer Stammbildung. – *KZ* 62, 216–235.
Specht F. 1936: Lituanica. – *KZ* 63, 68–98.
Specht F. 1938: Zum illyrischen Suffix *-ist-*. – *KZ* 65, 176.
Specht F. 1939: Sprachliches zur Urheimat der Indogermanen. – *KZ* 66, 1–74.
Specht F. 1944: *Der Ursprung der indogermanischen Deklination*, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Specht F. 1944a: Lituanica. – *KZ* 68, 36–42.
Specht F. 1944b: Zur Bedeutung des Ariernamen. – *KZ* 68, 42–52.
Stang Ch. S. 1962: Die athematischen Verba im Baltischen. – *ScSl* 8, 161–170.
Stang Ch. S. 1966: *Vergleichende Grammatik der baltischen Sprachen*, Oslo etc.: Universitetsforlaget.
Stang Ch. S. 1972: *Lexikalische Sonderübereinstimmungen zwischen dem Slavischen, Baltischen und Germanischen*, Oslo etc.: Universitetsforlaget.
Stang Ch. S. 1976: Zur Flexion der *u*-Stämme im Baltischen. – *ScSl* 22, 175–177.
Starke F. 1990: *Untersuchung zur Stammbildung des keilschrift-luwischen Nomens*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
Stempel R. 1994: *ī*-Genitiv, *ī*-Motion und Femininum. – R. Bielmeier etc. (Hrsg.) *Indogermanica et Caucasica. Festschrift für Karl Horst Schmidt zum 65. Geburtstag*, Berlin–New York: Walter de Gruyter, 197–210.

Stundžia B. 1981: Daugiskaitiniai asmenvardiniai oikonimai ir jų reikšmė linksniavimo bei kirčiavimo sistemų rekonstrukcijai. – *LKK* 21, 185–198.

Stundžia B. 1992: The category of collective and the development of nominal accentuation in East Baltic languages. – Smoczyński, Holvoet (eds) 1992, 151–156.

Stundžia B. 1994: Daiktavardžių kamienų bei giminių variantai baltų kalbose (ide. ir bendroji baltų bei slavų leksika). – *Baltistica* 27(2), 13–30.

Stundžia B. 1995: *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema*, Vilnius: Vilniaus universitetas.

Stundžia B. 1996: Prūsistika K.O. Falko rankraštiniame palikime. – *Baltistica* 31(1), 93–99.

Sturtevant E. H. 1933: *A comparative grammar of the Hittite language*, Philadelphia: Linguistic Society of America.

Sturtevant E. H. 1949: An Indo-European word for 'woman'. – *Language* 25, 343–345.

Subačius G. 1993: Simono Daukanto didžiojo lenkų–lietuvių kalbų žodyno naujadarai. – *Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 4, Vilnius: Baltoji varnelė, 135–216.

Subačius G. 1993a: Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos bendrinės rašomosios žemaičių kalbos projektas. – *Lietuvių kalbos tyrėjai ir tyrimai Jurgiui Gerului (1888 08 13–apie 1945) paminėti. Konferencijos pranešimų tezės 1993 m. spalio 20–22 d.*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 29.

Subačius G. 1993b: Simono Daukanto požiūris į bendrinę kalbą. – *Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 5, Vilnius: Viltis, 63–68.

Subačius G. 1996: Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos žemaičių kalba. – *Lietuvių atgimimo istorijos studijos* 8, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 10–113.

Subačius G. 1998: *Žemaičių bendrinės kalbos idėjos. XIX amžiaus pradžia*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Szemerényi O. 1960: Etyma Latina I. (1–6). – *Glotta* 28, 216–251.

Szemerényi O. 1964: *Syncope in Greek and Indo-European and the nature of Indo-European accent*, Naples: Instituto Universitario Orientale.

Szemerényi O. 1970: *Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.

Szemerényi O. 1985: Recent developments in Indo-European linguistics. – *Transactions of the Philological Society 1985*, Oxford: Basil Blackwell, 1–71.

Šimėnas V. 1989: Videvutis – legenda ar tikrovė? – *Vakarų baltų archeologija ir istorija. Tarprespublikinės mokslinės konferencijos medžiaga*, Klaipėda: Klaipėdos kraštotyros muziejus, 41–49.

Šimėnas V. 1992: Nauji V a. pab.–VI a. pr. laidojimo papročiai Nemuno žemupyje. – *Ikikrikščioniškosios Lietuvos kultūra. Istoriniai ir teoriniai aspektai*, Vilnius: Academia, 23–35.

Šimėnas V. 1994: Pajūrio, Nemuno žemupio ir Vidurio Lietuvos kapinynai I m. e. tūkstantmečio pirmojoje pusėje. – *Vidurio Lietuvos archeologija. Konferencijos medžiaga*, Vilnius: Žalioji Lietuva, 10–20.

Šimėnas V. 1994a: Legenda apie Videvutį ir Brutenį (legendos šaltinių klausimu). – *Prūsijos kultūra*, Vilnius: Academia, 18–63.

Taszycki W. 1946: *Słowiańskie nazwy miejscowe*, Kraków.

Thieme P. 1963: „Jungfrauengatte“. – *KZ* 78, 160–248.

Tichy E. 1993: Kollektiva, Genus femininum und relative Chronologie im Indogermanischen. - *KZ* 106, 1–19.

Trautmann R. 1910: *Die altpreussischen Sprachdenkmäler,* Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Trautmann R. 1923: *Baltisch-Slavisches Wörterbuch,* Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Trautmann R. 1925: *Die altpreussischen Personennamen,* Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.

Trost K. 1978: *Untersuchung zur Übersetzungstheorie und -praxis des späteren Kirchenslavischen. Die Abstrakta in des Zagrebes Zbornik von 1469,* München.

Trost P. 1938: Ai., aw. *strī* „Weib". - *IF* 56, 197–198.

Tuttle E. P. 1975: *Studies in the derivational suffix* -aculum. *Its Latin origin and its Romance development,* Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Udolph J. 1994: *Namenkundliche Studien zum Germanenproblem,* Berlin–New York: Walter de Gruyter.

Urbutis V. 1961: Dabartinės lietuvių kalbos galūnių darybos daiktavardžiai. - *Kalbotyra* 3, 27–60.

Urbutis V. 1978: *Žodžių darybos teorija,* Vilnius: Mokslas.

Urbutis V. 1978a: [Rec.:] Kudzinowski Cz. *Indeks-słownik do „Daukšos Postilė"* 1–2, Poznań, 1977. - *Baltistica* 14(1), 81–85.

Urbutis V. 1981: *Baltų etimologijos etiudai,* Vilnius: Mokslas.

Urbutis V. 1994: Darybos tipo radimasis: latvių kalbos *nomina* loci su priesaga *-ūzis.* - *Baltistica* 28(2), 82–105.

Urbutis V. 1995: Lie. *šipulỹs,* la. *sipsna* - aiškūs žodžiai etimologijos miglose. - *Baltistica* 30(2), 65–75.

Urbutis V. 1997: Lie.(ž.) *rubuĩlis, gùirė,* (ryt.) *kriaunỹs,* la. (latg.) *kùrmelis*[2] ir kiti ne(iš)aiškinti Gobio gobio (L.) pavadinimai. - *Baltistica* 32(1), 5–23.

Urbutis V. 1999: [Rec.:] *Senasis Konstantino Sirvydo žodynas,* Vilnius, 1997. - *Archivum Lithuanicum* 1, 143–151.

Vaba L. 1995: Baltische *m*-Deverbale in den ostseefinnischen Sprachen. - *Starpt.,* 117–119.

Vaillant A. 1970: Le suffixe baltique *-ingas.* - Rūķe-Draviņa (ed.) 1970, 553.

Vaillant A. 1974: *Grammaire comparée des langues slaves* 4, Paris: Éditions Klincksieck.

Valeckienė A. 1978: Lietuvių kalbos bevardės giminės įvardžių kilmė. - *LKK* 18, 69–98.

Valeckienė A. 1984: *Lietuvių kalbos gramatinė sistema. Giminės kategorija,* Vilnius: Mokslas.

Vanagas A. 1970: *Lietuvos TSR hidronimų daryba,* Vilnius: Mintis.

Vanagas A. 1981: *Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas,* Vilnius: Mokslas.

Vanagas A. 1993: Pietryčių Lietuvos vietovardžiai. - *Lietuvos rytai,* Vilnius: Valstybinis leidybos centras.

Vanagas A. 1994: Miesto vardas *Kretingà.* - *LKK* 34, 162–165.

Vanagas A. 1996: *Lietuvos miestų vardai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Vanags P. 1989: On history of Baltic *u*-stem adjectives. - *Baltistica* 25(2), 113–122.

Vanags P. 1990: *u* kamieno būdvardžių likimas lietuvių kalboje. – *Lituanistica* 3, 75–83.
Vanags P. 1994: Die Entwicklungstendenzen der Kasusendungen in den ältesten lettischen Sprachdenkmälern. – *LgB* 3, 121–130.
Vidugiris A. 1969: Zietelos tarmės daiktavardis. – *LKK* 11, 147–182.
Vidugiris A. 1996: Kai kurie vakarų baltų kalbos reiškiniai pietinėse lietuvių tarmėse. – *Baltistica* 31(1), 31–38.
Vidugiris A. 1998: Zanavykai – sūduvių ir žemaičių palikuonys. – *LKK* 40, 22–31.
Vidžiūnas A. 1993: Priesagos *-(en)ybė* vedinių kirčiavimo ir akcentinės kodifikacijos istorija. – *Kalbotyra* 42(1), 76–88.
Vitkauskas V. 1977: Šiaurės rytų žemaičių dūnininkų kai kurie morfofoneminiai dialektizmai. – *LKK* 17, 97–108.
Vondrák W. 1924: *Vergleichende slavische Grammatik* 1, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Vulāne A. 1986: Adjektīvu ar *-inis, -ine* derivacija un atributīvā funkcija augšzemnieku dialektā. – *Latvijas PSR zinātņu akadēmijas vēstis* 1(462), 73–84.
Wackernagel J., Debrunner A. 1954: *Altindische Grammatik,* Bd. 2, T. 1, Göttingen: Vandenhoeck u. Ruprecht.
Watkins C. 1966: Italo-Celtic revisited. – H. Birnbaum, J. Puhvel (eds)*Ancient Indo-European dialects,* Berkeley–Los Angeles: University of California Press, 29–50.
Watkins C. 1975: Die Vertretung der Laryngale in gewissen morphologischen Kategorien in den indogermanischen Sprachen Anatoliens. – H. Rix (Hrsg.)*Flexion und Wortbildung,* Wiesbaden: Ludwig Reichert, 358–378.
Watkins C. 1990: Etymologies, equations, and comparanda: types and values, and criteria for judgment. – Ph. Baldi (ed.) *Linguistic change and reconstruction methodology,* Berlin–New York: Mouton de Gruyter, 290–303.
Watkins C. 1995: *How to kill a dragon?,* New York–Oxford: Oxford University Press.
Wennerberg C. 1981: *Die altindischen Nominalsuffixe* -man- *und* -iman- *in historisch-komparativer Beleuchtung* 1, Göteborg.
Windekens A. J. van 1970: Domaine tokharien. – *Orbis* 19, 430–454.
Windekens A. J. van 1976: *Le tokharien confronté avec les autres languages indo-européennes* 1, Louvain: Centre international de Dialectologie Général.
Winkler-Leszyńska I. 1963: Przyrostki przymiotnikowe *-ity//-isty, -aty//-asty* w języku polskim na tle ogólnosłowiańskim. – *Język Polski* 63, 65–73.
Wojtyła-Świerzowska M. 1992: *Prasłowiańskie abstractum. Słowotwórstwo. Semantyka* 1, Warszawa: Sławistyczny ośrodek wydawniczy.
Wojtyła-Świerzowska M. 1992a: On certain Slavic and Baltic word formation parallels. – *LgB* 1, 183–192.
Zinkevičius Z. 1966: *Lietuvių dialektologija,* Vilnius: Mintis.
Zinkevičius Z. 1971: M. Petkevičiaus Katekizmo (1598 m.) tarmė. –*Baltistica* 7(1), 67–86.
Zinkevičius Z. 1974: Slavočinskio giesmyno (1646 m.) kalba. – *LKK* 15, 135–170.
Zinkevičius Z. 1977: Tėvavardinė asmenvardžių sistema Lietuvoje. – *Baltistica* 2 priedas, 151–156.
Zinkevičius Z. 1977a: *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje,* Vilnius: Mokslas.

Zinkevičius Z. 1979: M. Mažvydo kalba. – *Baltistica* 15(1), 16–21.
Zinkevičius Z. 1980–1981: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika* 1–2, Vilnius: Mokslas.
Zinkevičius Z. 1981a: Apie A. Tatarės „Pamokslų išminties ir teisybės“ (1851 m.) kalbą. – *Baltistica* 17(2), 170–176.
Zinkevičius Z. 1987: *Lietuvių kalbos istorija* 2, Vilnius: Mokslas.
Zinkevičius Z. 1993: Žemaičiai (termino istorija). –*Kazimiero Būgos konferencija: Etimologija ir onomastika. Konferencijos programa ir tezės, Vilnius, 1993 m. lapkričio 5 d.*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 24–25.
Zinkevičius Z. 1996: Kuršių, kuršininkų, naujoji kuršių ar Nerijos kuršių kalba. – *Kazimiero Būgos konferencija: Etimologija ir onomastika. Konferencijos programa ir tezės, Vilnius. 1996 m. lapkričio 6 d.*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 16–17.
Zinkevičius Z. 1998: Das Problem der litauischen handschriftlichen Texte bis Mažvydas. – *BAM*, 145–150.
Žulys V. 1993: Dėl žodžių *kaimas* ir *namas* kilmės. – *Kazimiero Būgos konferencija: Etimologija ir onomastika. Konferencijos programa ir tezės, Vilnius, 1993 m. lapkričio 5 d.*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 25–26.
Žulkus V. 1995: Vakarų baltai gotų-gepidų migracijoje (I–IV a.). –*Lietuvininkų kraštas*, Vilnius: Litterae Universitatis, 74–107.

Азарх Ю. 1984: *Словообразование и формообразование существительных в истории русского языка*, Москва: Наука.
Балалыкина Е.А. 1980: *Словообразовательная структура прилагательных в славянских и балтийских языках: именные образования с и.-е. формантами *-no-, *-to-, *-lo-*, Казань: Издательство Казанского университета.
Бернштейн С. Б. 1974: *Очерк сравнительной грамматики славянских языков: Чередования. Именные основы*, Москва: Наука.
Бошкович Р. 1984: *Основы сравнительной грамматики славянских языков: Фонетика и словообразование*, Москва: Наука.
Варбот Ж. Ж. 1969: *Древнерусское именное словообразование*, Москва: Наука.
Вулане Л. 1986: *Имя прилагательное и его синтаксические функции в верхнелатышском языке*. Автореф. дис. ... канд. филол. наук, Рига.
Герценберг Л. Г. 1972: *Морфологическая структура слова в древних индоиранских языках*, Ленинград: Издательство Ленинградского университета.
Дадащев М. П. 1986: О некоторых словообразовательных этимологических изоглоссах западноиранских и европейских языков. – *Этимология 1984*, Москва: Наука, 49–54.
Дегтярев В. И. 1994: Рефлексы индоевропейской формы собирательности на *-ā в балтийских и славянских языках. – *Baltistica* 4 priedas, 29–41.
Десницкая А. В. 1983: Древние балкано-балтийские соотношения и албанский язык. – *Baltistica* 19(1), 15–22.
Иванов Вяч. Вс. 1958: Тохарская паралель к славянским уменьшительным формам. – *IV Международный съезд славистов. Славянская филология 2*, Москва, 58–63.
Иванов Вяч. Вс. 1958a: К этимологии балтийского и славянского названий бога Грома. – *Вопросы славянского языкознания* 3, 101–111.
Иванов Вяч. Вс. 1959: Тохарские языки и их значение для сравнительно-исторического исследования индоевропейских языков. – *Тохарские языки*, Москва: Издательство иностранной литературы.

Иванов Вяч. Вс. 1963: *Хеттский язык*, Москва: Издательство восточной литературы.
Иванов Вяч. Вс. 1965: *Общеиндоевропейская, праславянская и анатолийская языковые системы*, Москва: Наука.
Иванов Вяч. Вс. 1987: О возможностях этимологического отождествления слов, относящихся к одинаковым словообразовательным типам, в родственных языках (праслав. *dъlgostь* = хет. *dalugašti*). – *Сопоставительное словообразование славянских языков*, Москва: Наука, 150–156.
Иванов Вяч. Вс. 1988: Балто-славяно-тохарские изоглосы. – *Балто-славянские исследования 1986*, Москва: Наука, 45–60.
Иванов Вяч. Вс., Топоров В. Н. *Исследования в области славянских древностей*, Москва: Наука.
Иллич-Свитыч В. М. 1963: *Именная акцентуация в балтийском и славянском*, Москва: Наука.
Иллич-Свитыч В. М. 1971: *Опыт сравнения ностратических языков* I, Москва: Наука.
Каралюнас С. 1981: Лит. *pólymas* „болотистое место". – *Этимология 1979*, Москва: Наука, 110–111.
Кубрякова Е. С. 1963: Именное словообразование германских языков. – *Сравнительная грамматика германских языков* 3, Москва: Издательство Академии Наук СССР.
Кравчук Р. В. 1986: К праславянским nomina qualitatis. – *Этимология 1984*, Москва: Наука, 102–107.
Лиукконен К. 1988: Славянские отглагольные существительные на *-m-*. – *Доклады финской делегации на X съезде славистов*, Helsinki, 87–98.
Лиукконен К. 1989: Албано-балто-славянские этимологии. – *ScSl* 35, 197–202.
Макаев Э. А. 1970: *Структура слова в индоевропейских и германских языках*, Москва: Наука.
Мажюлис В. 1967: К балтийскому и индоевропейскому дативу ед. ч. – *Baltistica* 3(1), 29–45.
Мартынов В. В. 1973: *Праславянская и балто-славянская деривация имен*, Минск: Наука и техника.
Мартынов В. В. 1977: Балто-славянский инновационный процесс в области именного словообразования. – *Baltistica* 2 priedas, 107–113.
Мартынов В. В. 1989: Реконструкция двухуровневой системы языков (на материале славянских и балтийских языков). — *Сравнительно-историческое изучение языков разных семей. Реконструкция на отдельных уровнях языковой структуры*, Москва: Наука, 48—59.
Мейе А. 1951: *Общеславянский язык*. Москва: Издательство иностранной литературы.
Непокупный А. Н. 1976: *Балто-севернославянские языковые связи*, Киев: Наукова Думка.
Непокупный А. Н. 1985: Сложный суффикс славянских патронимов (*-ovitje*) общее праславянско-западнобалтийское образование? — *Tarptautinė baltistų konferencija 1985 m. spalio 9–12 d.*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 189.

Непокупный А. 1997: К проблеме дериватов в исторических и этимологических словарях балтийских и славянских языков. — *LKK* 37, 11—19.

Николаев Г. А. 1987: *Русское историческое словообразование*, Казань: Издательство Казанского университета.

Николаев С. Л., Страхов А. Б. 1987: К названию бога-громовержца в индоевропейских языках. – *Балто-славянские исследования 1985*, Москва: Наука, 149–163.

Откупщиков Ю. В. 1967: *Из истории индоевропейского словообразования*, Ленинград: Издательство Ленинградского университета.

Откупщиков Ю. В. 1967а: [Рец.:] Perrot J. *Les dérivés latins en* -men *et* -mentum, Paris, 1961. – *Baltistica* 3(1), 123–128.

Откупщиков Ю. В. 1974: Литовский язык и праславянские реконструкции. — *Baltistica* 10(1), 7—20.

Откупщиков Ю. В. 1988: *Догреческий субстрат*, Ленинград: Издательство Ленинградского университета.

Откупщиков Ю. В. 1993: Балтийские и славянские названия овцы и барана. — *LKK* 30, 63—69.

Отрембский Я. С. 1968: [Рец.:] Stang 1966. — *Вопросы языкознания* 1, 135—140.

Потебня А. А. 1899: *Изъ записокъ по русской грамматике* 3, Харьковъ.

Савукинас Б. 1966: К проблеме западнобалтийского субстрата в югозападной Литве. — *Baltistica* 1(2), 165—176.

Савченко А. Н. 1974: *Сравнительная грамматика индоевропейских языков*, Москва: Высшая школа.

Топоров В. Н. 1980: Γαλίνδαι—Galindite–голядь (Балт. **Galind-* в этнологической и ареальной перспективе). — *Этнографические и лингвистические аспекты этнической истории балтийских народов*, Рига: Зинатне, 124—136.

Топоров В. Н. 1983: Галинды в западной Европе. — *Балто-славянские исследования 1982*, Москва: Наука, 129–140.

Топоров В. Н. 1993: Еще раз о балтизмах в чешских землях. — *Slavia* 62, 51—63.

Топоров В. Н. 1998: Балтийские данные к реконструкции балто-славянского мифологического образа Земли–Матери–**Zemḯā Mātē*. – *RBl* 4, 159–193.

Трубачев О. Н. 1959: *История славянских терминов родства и некоторых древнейших терминов общественного строя*, Москва: Издательство АН СССР.

Тронский И. М. 1946: К семантике множественного числа в греческом и латинском языках. — *Ученые записки ЛГУ. Серия филологических наук* №69, вып. 10, 54—72.

LIETUVIŠKŲ DARYBOS AFIKSŲ RODYKLĖ

-a 10, 12, 37, 48, 71–73
-agis 99
-ai 49–50, 192
-(i)ai 49
-(i)aga 186
-aičė 109
-aičia 138
-aička 112, 197
-aikis 117, 118
-aikštis 103, 195
-ai(k)štis 190
-aila 177, 178
-ailis(-ė) 177, 178
-aina 154, 156
-ainė 57, 71, 83
-ainis/-ainys(-ė) 154–155
-aisnis 189
-aišis 189
-aitė 59, 71, 84–85, 109, 138, 140, 198
-aitis 103, 140, 190, 195
-aitis(-ė) 88, 109, 112, 139–140, 197
-aiva 181
-aka 93
-akšnis(-ė) 185
-al- 185
-ala 148
-alas 12, 45, 177
-alas(-a) 176–177
-alda 185
-alė 45
-alis 45, 88
-alis(-ė) 95–96, 194, 207
-alis/-alys(-ė) 176, 177
-alius(-ė) 176, 177, 207
-amas 26, 181
-ana 166–167
-anas 166–167
-and- 151
-ang- 149, 150, 151, 204
-angas(-a) 148, 149
-aras(-a) 179
-arna 179
-arnis 179
-as 10, 12, 37
-asta 43
-astas 43
-astė 33, 201
-astis 10, 12, 31–33, 34, 43, 62
-ašas 100, 194
-ašius 189
-ata 10, 12, 32, 40–42, 43, 58
-atas 12, 42, 43, 58
-atė 29, 201
-atis 10, 12, 28–29, 32, 62, 201
-atuva 30
-atuvė 30
-atva 29, 30, 201
-atvė 10, 12, 30, 201
-atvia 30
-auja 50
-aun- 161
-aunė 161
-aunyčia 190, 191, 207
-aunykas(-ė)/-auninkas(-ė) 127
-aunys 161
-ava 50
-(i)ava 50, 51
-azas 187
-aža 187
-ažas 187
-ažis 99
-ažis(-ė) 187
-čius 185, 207, 254
-da 185
-ė 10, 12, 38, 62, 70–71, 73, 79–83, 132–133, 198, 201
-ėčia 138, 143, 144
-ėčias 143
-ečkas 112
-ėga 186
-egas(-a) 186
-ėgas 99
-egys 186
-eiga 186
-eika 90, 117
-eikis/-eikys 117–118

-eila 177, 178
-eina 154
-einė 44, 45, 154
-einia 44, 45
-eišis 189
-eitė 88, 109
-eitis(-ė) 109, 138–139
-eiva 181
-ėja 72
-ėjas 72
-ėjas/-ėjis 134–135
-ekas(-a) 93
-ėkas 130
-ėkas(-a) 72, 92
-ėkė 92
-eklis(-ė) 183
-ekšis 195
-ekšis(-ė) 93, 102
-ekšla 184
-ekšlis(-ė) 184
-ėkšlis 102, 195
-ekšnis(-ė) 184, 185
-ėkšnis(-ė) 185
-ėkšnis 102, 195
-ėlė 45
-elis 45
-ėlis 45
-elis(-ė) 88, 93–95, 111, 176, 194, 197
-ėlis(-ė) 88, 95, 175–176, 194, 207
-elius 95
-ėlius 95
-ėlius(-ė) 175, 176, 207
-elys 93, 95
-elka 111, 197
-elnykas(-ė)/-elninkas(-ė) 127
-elšė 102, 195
-ema 27, 28
-emė 27, 28, 201
-ėn- 169, 202
-ena 10, 14, 43, 44, 164–165, 166, 201
-ėna 57
-ena/-enė 28
-ėnai 49, 168
-enas 164
-ėnas 83, 85, 86, 110, 168, 169, 199
-ėnas(-ė) 168–169
-enė 14, 43, 44, 60, 201
-ėnė 71, 83–84, 168, 198
-eng- 150
-engė 148, 149
-enybė 10, 12, 14, 15, 44, 201
-enyčia 190, 191, 207, 255
-enykas(-ė)/-eninkas(-ė) 118, 125–126
-enis(-ė) 166
-enius 166
-enka 191, 207
-esa 99, 188
-ėsa 188
-esas 99, 188
-ėsas 188
-esė 99
-esis/-esys 188
-esys/-esis 12, 30
-ėsis(-ė) 188
-ėsis 99, 180
-ėsnas 99
-ėsnis 99
-esta 43
-ėstas 180
-estis 12, 33, 34, 43, 105, 195, 200
-etas 58
-ėtas 143
-ėtis 110, 143, 196
-ėtis(-ė) 143
-ezas 99, 188, 194
-ėzas 99, 188, 194
-ėža 98, 187, 194
-ėžas 98, 99, 194
-ėžis 98
-ėžis(-ė) 187
-ėžius(-ė) 187
-gas 186
-gis/-gys(-ė) 185–186
-i 49, 50, 52, 71, 74–77
-ia 10, 38, 71, 74, 201
-iauka 130
-iaukas 130, 162
-iaukė 130
-yba 10, 12, 15–17, 19, 23, 46, 55, 62, 200, 201
-ybas(-a) 16, 46
-ybė 8–14, 15, 18, 19, 27, 36, 39, 44, 55, 62, 200, 201
-ica 112

-yčia 65, 67, 72, 137–138, 208
-ička 112, 197
-yčka 112
-ičkė 112
-idė/-ydė 63–64, 207
-iegas(-a) 186
-iena 12, 43–44, 56–57, 63, 134, 152, 153, 207
-ienas 152, 153
-ienas(-a) 152
-ienė 71, 83, 84, 85, 86, 153, 154
-ienis 133, 153
-ienis(-ė) 45, 153, 154
-ienis/-ienys 85, 86, 198
-ienojas 133, 134, 153
-ienojas/-ienojis/-ienojys/-ienojus 133
-iešius 189
-ietis(-ė) 113, 138, 139
-ietis/-ietys(-ė) 138
-yga 186
-ija 10, 39, 40, 50, 51–52, 63, 70, 134, 207, 208
-ija/-ijė 134
-ijas 53, 207
-ijas/-ijis/-ijus 134
-ijus 207
-ika 72, 73, 87
-yka 90
-ikas 72, 87–89, 116–117
-ykas 90, 91, 117
-ykas(-a) 72, 90
-ikė 65, 66, 73, 87, 88, 117
-ikis 117
-yklė 110
-iklis(-ė) 183
-ykščia/-ykštė 64, 65
-ikškė 64, 65
-ikšlis/-ykšlis 184
-ikštė 64, 65
-ykštis 103
-ykštis(-ė) 103, 190, 195
-ikutas 88
-ilas(-a) 177–178
-ylas(-a) 177, 178
-ilis(-ė) 177–178
-ylis 177, 178, 207
-ylius 177, 178, 207
-ilka 111
-ima/-yma 10, 12, 23, 25, 26, 27, 68, 201, 208
-imas/-ymas 10, 12, 23, 24–25, 26, 62, 67, 113, 201
-imė/-ymė 10, 23, 27, 62, 68, 201, 208
-ymė 12
-ina 43, 54, 57, 144, 145
-yna 10, 12, 44, 45, 54–55, 72, 156, 157, 158
-ynai 49
-inas 85–86, 88, 106–107, 144, 145, 147
-inas(-a) 43, 106, 145, 152, 195
-ynas 44, 51, 53–54, 55, 56, 58, 63, 72, 106, 158, 207
-ynas(-a) 45, 105–106, 195
-ynas(-ė) 156
-ynas/-yna 55
-inčius 67, 185, 207
-ind- 150, 151
-ind-/-and-/-und- 151
-inė 12, 43, 56, 57, 64, 71, 83, 84, 198, 208
-ynė 51, 55–56, 58, 63, 158, 207
-ing- 123, 149, 150, 151, 152, 204
-ing-/-ang-/-ung- 151
-inga 148
-ingas 17, 123, 150
-ingas(-a) 148
-ingis(-ė) 148
-inybė 10, 12, 14–15, 201
-inyčia 66, 67, 138, 208
-(i)nyčia 66, 190–191
-inyka 72, 73
-inykas(-ė)/-ininkas(-ė) 65–66, 113, 118–126, 127, 207
-inykė 73
-ininkas(-ė) 66, 123–125, 207
-ininkis 65, 66, 118, 125
-inis 14, 45, 64, 147, 201
-inis(-ė) 43, 107–108, 127, 145–147, 195, 204, 241, 251
-inys 148
-inys(-ė) 147, 204
-ynojas 53
-inskis 191, 207
-in(ti) 185, 207

-inzė 112
-iočė 109
-iočius 109
-iokas 91–92
-(i)okas(-ė) 113–116
-iokė 91, 92
-iotė 109, 141, 196
-is 10, 12, 36, 40, 63, 81, 87, 105, 108, 131, 143, 196, 201
-is/-ys(-ė) 131, 132, 133, 135, 142, 207
-ysčia 19, 82
-ysta 10, 12, 19–20, 23, 55, 62, 69–70, 200, 201, 208
-ystė 9, 10, 12, 17–20, 27, 39, 55, 62, 69–70, 82, 200, 201, 208
-ystis 190
-ystva 19, 20
-iša 189
-išas 100, 194
-iščė 100, 101
-iščia 64, 65
-yščia 100, 101
-iščias(-ia) 72, 100–101, 105
-yščius 100, 101
-išius 100, 194
-išius(-ė) 189
-išk- 65
-iškas 18
-iškas(-a) 47, 181–183
-iškė 10, 12, 47, 62, 64, 65, 208
-iškiai 49
-iškis(-ė) 65, 182–183
-ištis 102
-yštis(-ė) 100, 102
-yta 180
-ytas(-a) 135
-ytė 58–59, 63, 72, 137, 138, 207
-yti 56
-ytis 105, 109, 190
-ytis(-ė) 88, 103, 108–109, 195
-ytis/-ytys(-ė) 135–137
-iumas 21, 22
-iuoka 162
-ius 10, 37, 87, 132, 141, 142, 189, 201
-ius(-ė) 131, 207
-iušas 100
-iūta 105
-iūtas 179–180
-(i)uva 50
-yva 46
-yvas(-a) 16, 46
-yvė 46
-izas 99, 194
-yzas 99, 194
-izna 112
-yzna 112
-ižis 187
-ka 71, 73–74, 111, 191, 197, 198
-kė 111
-kšlė 102, 195
-lis 175
-lys(-ė) 169, 207
-lius 169, 207
-ma 20
-mas 20, 25
-mė 35, 59, 61
-(s)mė 68
-mena 34, 68
-menė 34, 59, 68
-muo 12, 34, 68
ne- 176
-nė 71, 77
-ni 71, 77, 80
-nia 71, 77
-nys 87
-nius 87
-obė 46
-očia 141, 142
-očias 141
-očius(-ė) 110, 141–142, 185, 207
-ojas 50, 53, 133, 207
-ojas/-ojis/-ojys/-ojus 133, 207
-ojas/-ojis/-ojus 53
-okas 116
-(i)oklis(-ė) 183–184
-okšlis 184
-(i)okšlis 102, 195
-okšnis 185
-(i)okšnis(-ė) 102, 195
-okštis 195
-(i)okštis(-ė) 102, 105, 195
-olas 175

-olis/-olys(-ė) 174–175, 207
-olius(-ė) 174, 175, 207
-omė 27, 28, 201, 249
-onas 159
-(i)onas 162–163, 164
-ončius(-ė) 185
-(i)onis/-onys(-ė) 163–164
-(i)orius(-ė) 141, 190, 207
-osas 99, 188
-osnas 99
-otas 50
-otas(-a) 140, 141, 142
-(i)otas 179
-(r)otas 58
-(i)otis(-ė) 109, 140–141, 207
-ovas(-ė) 180
-ovė 12, 28, 45–46, 62, 69
-ozas 188
-(i)ozas 99, 194
-ožas 187
-ožė 98, 194
-ožis 98, 194
-ožis/-ožys 187
-ras 178
-ris/-rys(-ė) 178
-rojė 53
-rus 179
-sis/-sys 188
-smas 26
-šas 189
-šė 100, 194
-šis(-ė) 189
-štė 105, 195
-ta 57
-tas 58, 180
-toja 72
-tojas 72
-učas 142, 143
-učė 104
-učia 104, 138, 142, 143
-ūčia 138
-učis 104
-učka 112
-udė 63–64, 207
-(i)ūga 187
-(i)ūgas(-ė) 187
-uika 129, 130
-uikas(-a) 72, 91
-uila 97
-uišis(-ė) 190
-uitis 105
-uitis(-ė) 195
-uka 72, 73, 90, 91
-(i)uka 72
-(i)ukas(-ė) 88, 90–91, 127–129, 130, 162
-(i)ūkas(-ė) 129–130, 162
-ukė 73, 91
-uklis 110, 184
-(i)ūklis 184
-ūkšlė 184
-ukšlis 102, 184, 195
-(i)ūkštis(-ė) 102–103, 195
-ulas 169, 171
-ulas(-a) 172
-ulys 10, 35, 36
-ūlis(-ė) 173, 174, 175
-(i)ulis(-ė) 88, 96–97, 194
-(i)ulis/-ulys(-ė) 169–171, 173, 174
-uma 10, 12, 23, 25, 26, 54, 60, 62, 67, 68, 208
-uma/-iuma 23
-umas 8, 9, 10, 12, 18, 21–23, 24, 25, 26, 36, 44, 45, 54, 60, 61, 67, 113, 201
-umė 23, 60, 61, 62, 67
-umeinė 44, 45
-umeinia 44, 45
-(i)umenė 60–61
-(i)ūmenė 60, 61
-umyna 44–45, 157, 158
-umynas 44–45, 157–158
-umynė 157, 158
-(i)uminė 61
-(i)ūminė 61
-un- 161
-una 162
-(i)ūna 72, 73, 161
-unas 162
-(i)ūnas(-ė) 72, 158–161
-und- 151
-unė 162
-ūnė 161
-(i)ūnė 73

-ung- 149, 150, 151, 204
-(i)ungis/-ungys(-ė) 148, 149
-ūnia 71, 78, 198
-unis 162
-ūnis/-ūnys 161
-uočia 142, 143
-uočius(-ė) 142, 143, 207
-(i)uoka 130, 162
-(i)uokė 130
-uoklis(-ė) 184
-uokšlis(-ė) 184
-(i)uokšnis/-(i)uokšnys 185
-(i)uolis/-uolys(-ė) 110, 172–174, 175, 196, 207
-uolius(-ė) 174, 207
-uom- 60
-uomė 28, 61
-(i)uomenė 28, 35, 60, 61
-(i)uominė 61
-uon- 159, 167–168, 169, 202
-uonas 159
-uonė 71, 198
-(i)uonė 83, 84
-uonis 161, 164
-uotas(-a) 142
-uotis(-ė) 142, 143, 207
-(i)urna 179
-ūšas 190
-(i)ušis(-ė) 100, 189–190, 194
-(i)uška 111–112
-ūška 111
-uška 112, 191, 197, 207
-uškas 111
-uškė 111
-(i)uškis(-ė) 112
-uta 73, 103, 195
-utas(-a) 72, 103–104, 195
-ūtė 138
-ūtis 105
-(i)utis(-ė) 73, 88, 103, 104, 112, 138, 143, 195
-(i)ūtis(-ė) 105, 138, 195
-uva 181
-(i)uva 51, 181
-uvė 181
-uvienė 71, 83, 84
-ūzas 188
-(i)ūzas 98
-ūzė 99
-už- 151
-užas 98
-(i)užas 194
-užė 98
-užis/-užys 187
-užis(-ė) 88, 97–98, 194
-ūžis 187
-zna 112
-žna 112

LIETUVIŠKŲ ŽODŽIŲ RODYKLĖ*

ābejetas II 58, 193
abejūtas I 142–143, 228
abejūtis I 142, 143
ačiuōtė I 48
ādata I 188, 229
adỹklis I 176, 229
ādymas I 109
ādita I 189, 230
adỹvė I 135
adnystė II 18
adūtiškinis II 146
adverniškystė II 18
āglė II 167
Agluonà II 167
Agniùlė II 96
Agùnė II 162
aguonaĩnis II 154
Aĩsė I 83
Aisetà I 83
áižena I 95
akė́čios I 184
akì II 76
akìklis II 183
akýlas I 124
akìs I 124, 131
akýtas I 131
aklatis II 28
aklungỹs II 149
ākmenas II 61
akmeninykas II 118
akmeniniñkas II 118
akmeniõkas II 91
ākminas II 61
akmuika II 91
akmuikas II 91
akmuõ II 61
ākstinas II 144
akstinyčià II 190–191
akstìs II 144
akúočius II 143
akúotas(-a) II 142
akuõtė II 142
akuõtis II 142, 143
akuotúotas(-a) II 142
akuotuõtis II 142
Alangà II 150
Aleksiejū́nas II 158
Aleksýnas II 157
alė́ti I 35
alytìškis II 182
alyvužė II 98
alkas II 57
alkatė I 47
alkatis I 47
alkenybė II 14
álksna/alksnà II 48, 53, 58, 192
alksnaitė II 59, 193
alksninė II 146
alksnýtė II 58
alksnótas II 58, 192
alkū́nė II 159
alkùtis I 82
alséika II 117
alùdė I 16; II 63, 207
alùlis II 96
alùs I 35
alùtis II 103, 195
amatnỹkas/amãtnykas II 122
amatniñkas II 122
amžybė II 14
ámžinastė II 33
ámžinastis II 31, 33
ančiõkas II 91
ančiùkė II 128
añginas II 106
anykštė́nas(-ė) II 168
anýta I 131; II 180, 206
anýtas II 180
anytužė II 98
ankstýbas II 46, 201

---

* Į šią rodyklę įtraukti tiek šioje (trumpinama II), tiek 1993 m. išėjusioje monografijoje „Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai" (trumpinama I) aptartieji lietuviški žodžiai.

ankstiñčius II 185
ankstývas I 134; II 46, 201
ankstùs I 134
ankštimà II 68
ankštuma II 31, 67
an(k)štumà II 23
an(k)štùmas II 23
ansklynŷkas II 65
ántis II 81
antkala I 204
ántklotis I 182
añtrinykas/añtrininkas/antriniñkas II 121
antrõkas II 115
antrùkai II 129
antrùkas II 129
antuka II 72
antùkas II 72, 128
antvožas I 203
anùšė II 189
anušė̃lė II 189
apačià I 49
apãdymas I 109
apalpumas I 74
apatinùkės II 127
apatniñkas II 122
ãpavenė I 194, 231
ãpavynė I 196
apavis I 205
apdanga I 204
apdangalas I 192
apdangas I 204
apdarymas I 80
apdengìmas I 108
apdengtė I 183
apdūkumas I 74
apeiga I 84
apėmimas I 21
apgalùmas I 74
apgaũčius I 132
apgaudinė I 63
apgaudiniñkas I 144
apgáudlė I 69
apgaudlõčius II 141
apgáulė I 69
apgáulius I 70
apgáutas I 132
apgautùkas I 157
apgėdinė I 63
apgiminė̃ I 96
apgynėjas I 114
apginimas I 22
apginklas I 80
apginklė I 208, 231
apgintojas I 114
apgintuvė I 210
apydara I 27
apiekū̃nas II 159
apiginklas I 80
apykalos I 105
apylaida I 27
apylinkiẽtis II 138
apimimas I 21
apynójas II 53, 58, 192
apynójis II 53
apynójus II 53
apynótas II 58
apypenas I 105
apipjauklas I 101
apysiuva I 105
apišaukimas I 51
apišauksmas I 51
Apytà II 180
apyvaizda I 27
apivaras I 203
apývartė I 183
apývartis I 183
apyvora I 105
apyžvalga I 27
ap(i)žvel̃gti I 27
apjuostuvė I 180
apkabà I 204
apkaklẽ I 33
apkalbėjas I 115
apkalbesys (*apkalbesis*?) I 53
apkalimas I 214
apkalinė I 214
apklotinė I 196
apkroja I 105
ãpkulinis(-ė) I 127, 228
apkuopa I 27
aplaiduo I 150
aplaidùs I 151

aplaidžia I 30
aplaikas I 105
aplankýtuvas I 159
āplanktė I 183
āplanktis I 182, 183
apleistinė I 66
aplinkiẽtis II 138
aplinkumas II 21
apmaũtė I 183
apmazgýtinis I 197
apmiegystė I 79
apmuštìnis I 96
apmuštìnis(-ė) I 96
aprašybė I 78
apréikštojis I 113
apreiškumas I 74
aprėžtuvas I 179
aprijėlis I 121
aprinkėjas I 114
aprinktojas I 114
apsėdinỹs I 63
apsega I 204
apsergėjas I 115
apsiaujimas I 23
apsiavimas I 23
apsijuosimas I 80
apsiklojẽlė I 193, 229
apsižadas I 28
apsižadėjimas I 28
apskrendùklis I 156
apskritailis II 205
apskritailis(-ė) II 178
apskritaĩnis II 155
apskritaĩnis(-ė) II 155
apskritìmas II 24
apskritinė II 146
apskritinis II 146
apskritulẽlis(-ė) II 170
apskritulỹs II 170
apskritùlis(-ė) II 170, 172
apskritùmas II 22, 24
apskrituõlis(-ė) II 172
apslėptinė I 66
apsta II 37
apstas II 37
apstingystė II 17
apsukalas I 192
apsukìnė I 96
apsukìnis I 95, 96
apsukìnis(-ė) I 95
apsuktìnis I 96
apsuktìnis(-ė) I 96
apšaukumas I 74
aptaisalas I 192
aptęstuvė I 180
aptiekorka II 74
āptiesalas I 192
aptiestuvė I 180
aptvora I 106
apušótas II 53, 58
Apušótas II 58
āpušrojė II 53
apušrótas II 53, 58
apvalainis II 154
apvalaĩnis(-ė) II 154
apvalaĩsnis II 189
apvaliũkas II 129, 203
apvalkalas I 192
apvarẽ I 205
apvarslaĩ I 190
apvárstė I 183
apvárstis I 182, 183
apvártė I 183
apvártis I 182, 183
apvejótinė I 196–197
apvylius I 34
apvilkis I 205
apvynótas II 58
āpžadas I 219
apžadėtinis I 129
apželvỹs I 134
apžieduotinis(-ė) I 129
āpžirginis I 195
apžvelgti I 29
apžvilgis I 29
āratė I 47
āratis I 47
ar̃damas II 26, 181, 206
ardýtinės I 66, 222
ardõnė I 214
ariẽšnykas II 66
arìmnykas II 122

arỹnė I 96
árklas I 153, 171–172, 173, 229
arklēkas II 92
arklenà II 165, 204
arklénas II 110, 196
arklìdė/arklýdė II 63
arklìnas II 106
arklýnas II 105
arkliñčius II 185
arklinỹkas/arklinỹkė/arkliniñkas II 65
arklinỹkas/arkliniñkas II 208
arklіókštis II 102, 195
arklỹs I 153
arklìštis II 102
arkliūga II 187
arkliùkas I 10
arklùitis II 105
arklùlis II 96
ármenija II 39
armuõ I 88; II 28, 201
árti I 8, 153
artójas I 8, 115, 116, 117, 224
artùvas I 159
artùvės I 180
aržùs II 162
asilaitis II 109
asilienė II 83
asilytis II 108
ąsótas(-a) II 140, 205
ąsõtis II 140, 205
ašmáinė II 155
ašmáinis II 155
ašmáinis(-ė) II 155
ašmeninkas II 122
ašmeniñkė II 122
aštrimà II 68
ãštrimas/aštrìmas II 24
aštrumas II 22, 67
ãšutas II 103
ašvà II 73, 86, 118, 145, 197, 198
ašvíenis/ašvienỹs II 85, 86, 198
Ašvijà II 40
Ašvìnė II 40
atãbradas I 217, 231
atãdosis I 44
atadovanis I 29
ataduosas I 44, 82
ataiga I 84
atajuo I 150
atajuõnis I 151
ãtakė I 30
ãtakia I 30
ãtakis I 30
ataraitė I 90
atãsagtė I 183
atãsagtis I 182, 183
atãsprąstė I 183
atãsprąstis I 182
atateisa I 27
atãtikės I 30
atatìkti I 30
atavyzdžius I 34
ãtbėginis I 195
atbuleĩkis II 117
atbuleĩšis II 189
atbuliēšius II 189
atbuliñčius II 185
ãtdarynė I 96, 224
atduodimas I 22
ateiga I 84
atéiva I 134
ateĩvis I 134
atėjūnas I 148
atėjuonìs I 151
ãtganė I 218
atgrą̃žčios I 48
atgrįžtaĩ I 67
atilsana I 59
atilsė I 33
atilsinỹs I 63
ãtilsis I 30, 33, 219
atimdinėjas I 115
atimimas I 21
ãtkaištas I 67
ãtkaitalas I 70
atkalbis I 28
atkarpai I 105
atkeršejas I 116
ãtkerštas I 67
atkirtinỹs I 63
atkirtos I 105
atkištìnė I 97

atkračià I 48
atlaidinỹs I 63
ãtlaikas I 104
atmana I 105
atmenimas I 22
atmestojas I 114, 224
atmetalas I 99
atminia I 30
atminimas I 22
atmintìnė I 66
atmintojas I 114
atólaidinis I 63
atóstoga I 84, 221
atpirkumas I 74
atpuolė̃nis I 126
atpuolinỹs I 128
atrakinalas I 192
atsagtė̃ I 183
ãtsagtis I 182, 183
ãtsaitė I 183
ãtsaitis I 181, 183
atsakuojimas I 24
atsálti I 129
ãtsegtė I 183
ãtsėlė I 98
ãtsėlis I 99
atsidė́ti I 31
atsiẽtė I 90–91
atsìlkas I 83
atsilsinỹs I 63
atskalū̃nas II 159
atskalū̃nis II 161
atskaluonìs I 151; II 159, 161
atskalùs I 151
atspė́jis I 28
atspė̃tas I 67
ãtstogis I 84
ãtstogos I 84
atšertìnis I 65
ãtšviesulis I 57
atvar̃slė I 191
atvar̃stė I 183
atvaržýtinės I 197
atvar̃žtė I 183
ãtvaslai I 190
atveizdė́ti I 29
atverstuvė I 180
ãtveržtė I 183
atvilgis I 28
atvyzdis I 29
ãtvožtė I 183
ãtžindoklis I 155
atžindùkas I 139
ãtžindūlis/atžindū̃lis I 122
ãtžinduolis I 122
atžū̃lėlis II 175
audaklas I 102, 223
audeika I 139
áudeklas I 102, 223
áudenė I 60
áudenis II 147
audỹklė I 82, 221
audìmas I 108
áudinis II 147
áudmenys I 88
áudra II 147
aũgatis I 47
augybė I 77
augilà I 123, 225
augìmas I 25
áugymė II 27
augìntinis I 128–129, 228
augyvė I 135
augmuõ I 88, 222
augójas II 133
augtinà I 65
augtìnė I 215
augtùvė I 211
auguonas I 151
auguonìs I 151
aũklas I 172
áuklė I 153, 227
auklė́jas I 115, 225
áuklėti I 225
auklėtinis I 129
auksina II 145
áuksinas II 40, 144
áuksinas(-a) II 144
auksìnis II 40
auksnõlis II 174
auksõrius(-ė) II 190
Aukšteĩnis II 154

aukštenýbė/aũkštenybė II 14
aukštis II 36
aukštùlis II 170, 172, 205
aukštumas II 22, 67
Aukštuõliai II 174, 205
aukštuõlis(-ė) II 172, 205
Aũlamas II 181
aũlas I 190
ausaĩnis II 155
ausẽklis II 183
aũsenos II 165
ausýka II 90
ausýlas I 124
ausinykas II 120
ausininkas II 120
ausinùkas II 127
ausinùkė II 127
ausìs I 124
ausýtas(-a) II 135
ausýtė II 135
austuvas I 103, 224
austuvė I 210, 211
Aũšiūra I 198
aušrà I 68
aũštrinis II 146
aũtas I 187
autavas I 181
autójis I 113
aužuolinė II 146
avaĩčka II 112
ãvalas I 192
avélka II 111
avéna II 57
avìdė I 16
avíena II 57
avietynas II 54
avýka I 137
avìkė I 137; II 66
ãvinas I 10; II 85, 198
avýnas/avỹnas II 106
avinė II 64, 208
aviniena II 153
avinõrius II 190
avižaĩnis II 154
avižaĩnis(-ė) II 154
avižiena II 56
avižiẽnis(-ė) II 83
avižienójai II 134
avižỹtis II 135
avižojỹs II 133, 134
ažmigìmas I 80
ažudagas I 28
ažudangtė I 183
ažudangtis I 182, 183
ažudaris I 28
ažudėgti I 28
ažudengalas I 192
ažudengimas I 108
ažudengtė I 183
ažueiga I 84
ažuguldytinis I 129
ažukaištis I 182
ažukeiktojas I 114
ą́žuolas II 95
ąžuolẽlis II 95
ąžuolijà II 51
ąžuolynas II 53
ąžuolýtė II 58
ažuramtis I 182
ažusakuojimas I 24
ažustata I 204
ažustoklė I 102
ažustūmìmas I 80
ažuteptė I 90
ažutiestuvė I 180
ažuturėklės I 175
ažuveizda I 27

Babrùngas/Bãbrungas II 150
Babrungénai II 168
badẽklis I 175
badìkas I 136
badyklė I 176
badìklis I 154, 156, 178, 228
badìkšlė I 178, 230
badìkšlis I 156, 178, 228, 230
badýti I 29
badžiùkas I 139
badžiùkšlis I 157
bagotysta II 19
bagotystė II 18, 19
baidyklà I 154, 227

baidyklas I 154, 227
baidỹklė I 154, 227; II 110
baidytuvė I 210
baidõkas I 200
baiduõklis I 155
baigenà/baĩgena I 127
baĩgšena I 126
baĩgšenas I 126
baigtùvės I 50
baikštelė II 176
baikštuõlis(-ė) I 10; II 173
báilė I 69, 221
bailỹs I 119
bailiūgà II 187
bailùmas I 73
bailùs I 73, 119
báimė I 55
baisà I 83, 221
baisėlě II 175
baisinykas II 121
Bajonìs II 164
baladõšius I 167, 228
baladùkė I 200
balamūtysta II 19
balañdis I 152
balbatà I 130
balbãtas I 130
bálčikas II 116
balčiũgė II 187
Balčiū̃nas II 158
balénas II 168
balýna II 105
balynójas II 53
balỹstas II 20
Balytà II 180
balninykas II 118, 126
balniniñkas II 118
balnius II 132
balókšnis II 102
bal̃sas I 82, 221
balsýnas II 54
balsinė II 146
bal̃sis II 188
balsỹs II 188
bal̃talas II 177
báltas II 179
baltìkas II 116
baltìkė II 117
baltìkis II 117
báltymas I 75; II 24, 25
báltymė II 27
baltinỹs II 148
baltìnis(-ė) II 148
baltis II 36
baltõkas(-ė) II 114
bal̃trus/baltrùs II 179
Baltrušáityčia II 137
baltùika II 130
baltùkas II 128, 203
baltulỹs II 170, 172
baltùmas I 10; II 22, 24
baltuõlis II 172
baltuõnė II 167
baltúoti I 73
baltuškà II 191, 207
balùmas I 74
balzgãtas I 130
balzgatýnė I 128
bambẽklis(-ė) I 154
bambẽzas I 163, 227
bambéža I 163, 227
bambỹnė I 128
bambõčias II 142
bámbočius II 141, 142
bámbotas(-a) II 141
Bambulis I 159
bandýkštis II 190
bandiniñkas II 65
bandìšius II 189
bandùkas I 200
bandžiùlis II 171, 205
bangtas I 67
bar̃balas I 119
barbõžius I 163
bãrena I 60
barinỹs I 63
barkštìnis/bar̃kštinis II 64
Bar̃kus II 112
Bar̃kuškė II 112
barnė I 57
barnià I 57
barnimas II 24

barninykas II 120
barnininkas II 120
barnìs/bar̃nis I 36, 56, 220
bar̃nius/barniùs I 36, 57, 221
bar̃škalas I 70
barškatà I 130
barškýnė I 128, 228
barškùlis I 159
barškùtis I 142, 228
bárti I 172
Barulis I 159
barùtė I 82, 222
barùtis I 82, 222
bárzdainis II 155
Barzdė̃nis II 166
barzdilà II 177, 178, 205
barzdylà II 178, 205
barzdýlis II 178, 205, 207
barzdýlius II 178, 207
barzdõčius II 141, 207
barzdõnas II 162
barzdótas(-a) II 140
barzdõtė II 140
barzdõtis II 140, 141, 207
barzdùkas II 128
barzdùklis II 184
barzdžiùkas II 128
barzdžiùkė II 128
barzdžiū́klis II 184
barzdžius II 132
baslýs I 191
bastuõklis I 155
Batūrà I 198
baublýs I 118, 119
baubõnas I 147
baudžiáunykas II 127
baudžiáuninkas II 127
baũdžiava I 72, 221
baudžiavìškis II 182
baugesýs II 30
baugulýs II 35, 199
bausmė̃ I 56
baustuvė I 210
baũžas II 171
bãžmastis II 31, 62
bažnyčinykas II 118
bažnýčininkas II 118
bė̃bras II 46
bedarbùmas II 21
bedievumas II 21
bėdùlis II 170, 171, 205
bedugnybė II 14
bėgenà I 194, 231
bėgìkas II 79
bėgìkė II 79
bėgýnė I 196
bė́gla I 118
bėglýs I 119, 225
bėglùs I 119
bėgšlýs I 119
bėgštà I 67; II 116
bė̃gštas I 67
bėgštìkas II 116
bė́gte I 46
bėgumas I 74
bėgū̃nas I 148, 201
bėgùs I 148
bendradarbinykas II 120
beñdras I 133
bendrė̃ II 70
bendrinykas(-ė)/bendrininkas(-ė) II 120
bendrystà II 62
bendrystė II 17, 62
bendróvė II 62
beprotijà II 134
bėrãlė I 99
bėralienė II 154
bėrãlis I 99, 223
bėrekšlà II 184
bereznýkas II 66
bergždė̃nis(-ė) II 166
bergždinė II 145, 148
ber̃gždinis(-ė) II 148
bergždinýs(-ė̃) II 148
bėriõkas(-ė) II 114
bėr(i)õtė II 140
bė́ris I 170; II 131, 202
berklaĩ I 172
bė́rnas I 124, 224
bernė̃kas II 92
bernèkšis II 93, 194, 195
bernė̃liau II 95

bernẽlis I 10
bernèlis II 94
bernénas II 110
bernìkas II 87
bernikùtas II 88
bernýnas II 105, 195
berniõkas II 91, 193
bernióklis II 102
berniõkštis II 102
ber̃nis II 108
bernýščius II 101
bérniškas(-a) II 47
bernìškė II 47, 201
bernìštis II 102
bernyštis II 102
berniũkštis II 103, 195
bernuõlis II 110, 196
bėrõkas(-ė) II 114
béržas II 167
b'er'ž'èl'is II 94
Béržėnai II 168
beržíenas II 152
beržiẽnis II 153
beržynaitė II 59, 193
beržýnas II 54
beržinė II 146
beržìnė/béržinė II 146
beržynójas II 53
beržýtė/beržỹtė II 58, 193
Beržýtė II 59
beržótas II 58
béržta II 57, 58, 192
béržtva II 57
beržùklis II 110, 197
Beržūnà I 150
Beržuonà II 167
Beržuonis II 167
bezdãlius I 120
bičiùlis II 170, 171, 172
bičiuõlis II 172
bičius II 132
bijõklis(-ė) I 155
bildesys I 53
bildinỹs I 63
bildūnas I 148
bim̃balas I 119, 225
bim̃bilas I 123
bìmbolas I 122, 225
bindzylà I 124
biñdzinas I 127
bir̃balas I 70
birbylà I 124
bir̃bilas I 123
bir̃binas I 127
birbùtė I 82
bìrenos I 95
bir̃gelas I 120, 225
birzdùklis I 178
birzdū̃nas I 148
birzgýnė I 128
bìržė II 62
bìržis/biržìs II 63
byskupysta II 70
byskupystė II 70
bìtnykas II 123
bìtninkas II 123
bìzdinas I 127
bizdūnas I 148
bjaurastìs I 54; II 31, 32, 34, 62
bjauratà II 32, 41
bjauratìs II 32
bjaurenybė II 14
bjauresys (*bjauresis*?) II 30
bjaũrestis II 34
bjaurėtuvas I 159
bjaurimas I 75, 219; II 24, 199
bjaurinykas(-ė) II 120–121
bjaurotùvas I 159–160
bjaurùmas II 199
bjaurùs I 54, 219
bjùrastis I 79
blãbinas I 127
blabynė I 128
blaivẽlė II 176
blakenà II 165
blakýtas(-a) II 135
blakỹtis II 135
blaškùtis I 142
blãzgatas I 68
blazgė̃jas I 115
bler̃balas I 70
bler̃belis I 120

blerbėtuvas I 159
blẽzdinga II 148
bliaujimas I 23
bliáuketos I 68, 221
bliáusena I 60
Bliū̃dēnis II 166
bliurbýnė I 128
bliurklà I 118
bliū̃vōkas I 141
bliū̃vōnas I 147
blìzgata I 130
blizgãtė I 130, 228
blìzgė I 170
blìzgena I 126
blìzgina I 127
blizgulis I 159
blodélnykas I 146
blogóvė II 46
blõgšis(-ė) II 189
bloznysta II 19
blùktena I 95
blusẽlius II 176
blusinýčia II 191, 207
bobáuninkas II 127
bobélka II 111
bobélšė II 102, 195
bobýklė II 110, 197
bobiñčius II 67
bóbinė II 107
bobìšius II 189
bobiznà II 112
bobyznà II 112
bóbnykas II 123
bõbšė/bòbšė II 100, 105, 194, 195
bõbškė II 111
bõbštė II 105, 195
bobznà II 112
bočija II 52
bočiùlis II 96
bogū̃nas I 148
botãgaikštis II 103, 195
botãgas II 46
botagénas II 110
brada I 217
Bradaũnis II 161
bradinà I 63, 222
bradinė I 195
bradýnė I 214
brãdinykas I 200
bradinỹs I 195, 231
bradmà I 52, 220
bradõnė I 214
Bradumas II 22
brandùs(-ì) I 72
brangenýbė II 14
brangesỹs II 30
branginýbė II 15
branginỹkas(-ė) II 121
brangininkas(-ė) II 121
brangumà II 23
brangùmas II 157
brangumýnas/brangumỹnas I 10; II 157
brąsà I 83
brastas I 216
brąstvà I 50
brąsvà I 72, 221
braũkčiai I 182
braukýtinės I 66
brauklỹs I 191
braukšmas I 51
braukštuvis I 181
braũktas I 187, 189
brauktùkas I 189
brauktuvỹs I 181
brazdẽjas I 115
brazdū̃nas I 148
brazgū̃nas I 148
Bražìškiai II 65
breizū̃nas I 148
bréndulas I 92
brenduolỹs I 92
brę́slė I 119
brę́sti I 119
brėžiùkas I 200
brėžùkas I 200
brydẽ/brỹdė I 218, 231
bridẽnė I 60
bridìnė I 63
brỹdis I 218
bríedė II 79
bríedėnė II 83
bríedis II 79

brigãdnykas II 122
brìgzti I 100
brìstinė I 197
bristìnis(-ė) I 197
brìzgenos I 95
brìzgilas I 100, 223
brókštas I 187
brokštójis I 113
brokštuvis I 180
brólainė II 83
brólainis II 155
brólaitė/broláitė II 85, 139
brólaitis/broláitis I 10; II 139
brolavà II 50
brol(i)avà II 51
broléčia II 144
brolẽlis II 96, 194
brólėnas/brolénas II 168, 202
brólėnė II 83, 198
broliavà II 50, 192
brolýčia II 137
brolijà II 52, 192
brolìkas II 87
brolýkas II 90
brolynas II 106
brólis II 81
brolýtis II 196
broliuvà II 51
brolutis II 103
bróluva II 51
brolùžis II 187
broterẽlis II 96
Brotýkai II 90
brotùšė II 100, 189
brotušis II 100
brotùšis II 189
brukẽtas I 189, 229
brukýnė I 196
bruklýs I 191
bruknienõkas II 114
brukšlýs I 191
brūkšmà I 91
brū̃kšmas I 51, 91
brukštễ I 183
brukštìs I 182
bruktìs I 182
brukuojimas I 24
bruzdaklis I 178
bruzga I 27
bruzgulė I 185
bruzgulis I 185
brūzgùlis I 185
brūžėjas I 115
Bružẽlis II 95
Bružẽlius II 95
bružikas I 135
brūžuõklis I 177, 229
būblýs I 119
budaunykas I 145
būdélninkas II 127
bū̃dinė I 63
bùdnykas I 200
Budráitė II 140
buišà I 83, 221
buĩšas I 83, 221
buità I 67
buĩtis I 45
bukẽlė II 176
būkla I 80
bū́klas I 80, 220
bū́klė I 81, 221
buklystė II 17
bulbiẽnis II 153
bulbiẽnis(-ė) II 153
bulbienõkas II 114
bulbýkštė II 103
bulbýnė II 56
bulbójas II 133
bulbùkas II 128
bulvaĩnė II 154
bulvaĩnis(-ė) II 154
bulviẽnė II 204
bulviẽnis II 153, 204
bulviẽnis(-ė) II 153, 204
bulvienõkas II 114
bulvinùkas II 127
**būmė* I 56
būmėja I 55
būmenė I 55, 56
būmenia I 55, 56
būmenis (*būmuo*?) I 55, 56
búožė II 171

Bùrba II 49
Burbaĩ II 49
burblys I 118, 119
buŕblius I 119
burbõklis I 155
burbólas I 92
burbõlius I 122
burbùklas I 156, 228
buŕbulas I 92
burbùlis I 159, 227
burbuõlas I 92
buŕgelis I 120
burgẽsas I 165
buŕgilas I 123
būrìklė I 154
buŕkti I 24
burkùtis I 142
burlìngė II 148–149
burlingis II 148
burliuñgė II 149
burliuñgis II 149
burnius II 132
burokýnė II 56
bursaujimas I 23
bursimas II 24
bursinykas/bursininkas II 120
burta I 67, 109–110
burtáunykas I 145
Burtyniks II 125
burtójis I 113
burzdana I 126
burzdìklas I 102, 224
burzdóklis I 102, 224
burzdùkas I 139
burzdùlis I 159
burzgùlis I 159
bū́stymas I 21, 22
būstymas I 22
būstymė I 22
bū́stvė I 50, 221
būšà I 83
butà I 216, 231
bùtas I 80, 215, 231–232
butélninkas II 127
Butėnas II 168
bū́ti I 21, 55
būtýbė I 77
bū́tinė I 215
būtìs I 42
Butkẽlis I 36; II 95
Butkẽlius I 36; II 95
Bùtkuonė II 84
Bùtkus II 84
būtuvẽ I 50
buvaĩnė I 64, 65, 215, 222
buveĩnė I 65, 222, 231
buvéinia I 65
buvýbė I 78
bužólas II 175
bùžulas II 171, 175

cetùlė II 96
chrikščionystė II 62
cibulaĩnė II 154
cielybė II 9
cielystė II 18
cíelumas II 22, 67
ciesorienė II 83
ciktū́nas I 148
cypìkas I 135

čekočia I 184, 185
čekõčius I 185
čestingystė II 17
čiaudėjas I 115
čiauškýnė I 128
čielybė II 9
čiẽpininkas II 119
čigonkà II 74
čirpýnė I 128
čiŕškalas I 70
čìrškė I 170
čiŕškinas I 127
čystybė II 9
Čiubẽnė II 166
čiulbinýs I 63
čiulbùtis I 142
čiùlpė I 205
čiulpùkas I 200
Čiuotẽnis II 166
Čiuotẽnius II 166
čiuožyklė I 209

čiuožynė I 214
čiupáila I 123
čiùpčius I 132
čiupéika I 139
čiupéiza I 163, 227
čiùpelis I 120
čiupylà I 124
čiùpinė I 127
čiupnà I 124
čiustinykas II 118
čiùstininkas II 118
čiužynė I 214

dabiñčius I 132
dabìšius I 167, 228
dabità I 130, 228
dabõklė I 208–209
dagìlis II 177
daginỹs I 195
daĩglius I 70, 221
daĩgslis I 70
daĩgslius I 70
dailẽ II 38
dailenýbė II 14
dailýba I 76
dainẽ/dáinė I 33
dainiúoti I 33
dainiuškà II 111
dainõrius II 190, 207
dainuškà II 111
dairytuvė I 210
dalgenà II 165
dalĩgis I 205
dalià I 107, 223
dalýba I 12
dalýbos I 76, 221
dalỹkas II 90
Dalìnda II 150
dalinykas/dalininkas II 119
dalìs I 12, 76, 106, 107, 134, 135
dalystà I 78
dalỹstės I 79, 222
dalýti I 12, 72, 76, 135
dalyvà I 72, 135, 228
dalỹvas I 135, 228
dalývas(-a) I 72, 134, 135
dalmuõ I 89
dalùs I 135
danckionis II 163
dangà I 105
dangalas I 192
dañgčius I 185
dangelas I 192
dañgsčius I 185, 230
dañgstis I 181
dañgtis I 181, 185
dangùs I 35
darbýmetis II 76
darbinỹkas II 119, 207
darbiniñkas II 79, 119, 207
darbiniñkė II 79
darbininkùmas II 21
darbštuõlis II 173
dárgana/darganà I 59, 220
dárganas(-a) I 59
dárgna I 59
dárgnas(-a) I 59
darýba I 76
darybė I 77
darylà I 194
darỹlai I 193
dãrymas I 25
dariñčius I 132
darynė I 196
darýti I 25, 85
dárklyčia II 137
dárkna I 124
daržinė II 64
daržinyka II 72
Darzyniks II 125
daržóvė/dar̃žovė II 180, 181, 206
daržùvė II 181, 206
dastainystė II 18
daubìškis II 182
daugýba I 76
daugimas II 24
daũgis II 36
daugumà II 23
daugùmas II 23
daugumẽ II 23
Daũsinas II 145
daũsos II 48

daužỹstė I 79
daũžtinės I 66
davėjas I 115
davimas I 108
dažė̃jas I 115
dažynė (*dažinė*?) I 64
dažytuvė I 210
dažỹvė I 198, 230
dėčià I 48
dėdùlis II 96
Dedūrà I 198
dė̃džius II 83
dė̃džiuvienė II 83
degãlė I 99
degẽsis I 87, 223
degẽsis/degėsỹs I 86, 87, 223
degẽsius I 165
degetė̃/degẽtė I 184
deginė̃ I 96
dẽglas I 98, 190
degmė̃ I 89, 223
degsmė̃ I 89, 223
degsnė̃ I 92, 223
degsnìs I 91, 92
dègti II 104
degùklas I 177
Degulis I 159
degùs II 104
degùtas II 104
deivaitė II 109
deivas II 79
deivė̃ II 79, 197
deivinė II 84, 198
dėkingystė II 17
dėklė I 209
déla I 98
delčia I 48
delčius I 49
dėmuõ I 89
dengà I 204
dengalas I 192
dengėjà I 202, 230
dengìmas I 25
dengtė I 183
deñgti I 35, 105
dengtuvė I 180
derė̃nė I 60
derė́ti I 85
derė́tinė I 66, 222
dergãtė I 130
dergėtuvas I 159
derglà I 118
dérgna I 59
derýbos I 76
deriū̃gà I 162
deriū̃gas I 162
deřkčius I 132
derklà I 69
derkliū̃gas I 162; II 187
derklonas I 146
deřlius I 99, 224
dervà I 71; II 48
dervókšlis II 184, 185, 207
dervókšnis II 185, 207
dẽslės I 191
dẽslis I 70
dẽslos I 190
déstenas I 126, 225
dešimtérgė II 185
dešimtérgis(-ė) II 186
dešimtetas II 58, 193
dešimtinė II 145
dešimtinỹkas II 121
dešim̃tininkas II 121
dešimtùkas(-ė) II 129
dėti II 64
dėtuvai I 179
dėtuvė I 180
dėžininkas II 119
dìdė II 82
dìdelis II 97
didenýbė/didenỹbė II 14
didìkas I 138; II 116
didimas II 24
dìdis I 138; II 22, 82, 97
didumà II 62
didumė̃ II 61, 62
didū́menė II 60
didumenė̃/didumẽnė II 61
diduminė̃ II 61
diduomė̃ II 61
didúomenė II 60

diduomis II 60
didžiùlė II 170
didžiùlis(-ė) II 170
didžiumà II 23
didžiumas II 22
didžiū̃nas/didžiū́nas II 158, 159, 161, 202
dieglỹs I 70, 221
diegliùs I 70
díegti I 92
diẽvas I 134, 224; II 79
dievonis II 163
Dievùlis II 96
dýgsnis I 92
dỹkana II 166
dykỹnė II 55
Dykumaĩ II 22
dykūnas II 158
dil̃binas I 127
dilbinėtojas I 132
dilbonas I 146
dilbsčius I 132
dìldžia I 30
dìlgė II 176
dilgėlẽ II 176
dilgỹnė I 128
dìlius I 107, 171
dilsbius I 132
dìlsčius I 132
dìlti I 106
dim̃gsnis I 56
dìrbsena I 60
dìrbte I 46
dìrbti I 85
dirbtìnė I 97
dirsal̃nė II 57, 192
dirsal̃nis(-ė) II 57
dìrti I 85
dirvà I 147
dirvókšlis II 102
dirvókšnis II 102
dirvónas/dirvõnas I 147; II 162, 202
Dirvõnas I 147
dóbilas II 94
dobilẽlis II 94
dodõnė I 147
dõklas I 172
doklinykas II 120
doninykas II 120
dõras I 79
dorýbė I 10
doróvė II 46
doslùs I 44
dosnùs I 44
dõtalas I 44
Dotamaĩ II 181
dõtas I 44
dotilas I 44
dovanà I 95, 223
drabnà I 59
drãbnas(-à) I 59
drabnùs(-ì) I 59
drabsumas I 74
draibstū̃nas I 148
draiglà I 118
draikčius I 132
dráiskana/draĩskana I 126, 225
dráiskata I 130
drakū̃nas I 148
drambãžius I 163, 228
dramběža I 163
drapãnis II 40
drąsaunykė I 145
drąsinykas II 121
draskìnis I 127
draskùtis I 142
drąsmẽ II 35
drąsuõlis(-ė) II 173
draučinykas II 118
draũčininkas II 118
draugà II 71, 73
draugala II 71
draũgalas II 71–72, 74, 176
draũgalka II 74
draũgas II 71, 79
draũgė II 73, 79
draugẽ II 38, 62
draugyba II 15
draugybė II 14, 62
drauginykas II 119, 120
draugininkas II 119
draugysčià II 19
draugystà II 19, 200

draugýstė I 10; II 19, 200
draugóvė II 62
drauguõlis(-ė) II 173
drausmė I 56
draũstinė/draustìnė I 215, 231
drebatìs I 47
drėbena I 60
drebìklis I 154
dreblýs I 70
drebliùs I 70
drėbtùvas I 160
drebùkas I 139
drebulinė II 146
drėgmatìs II 28
drėgna I 59
drégnas(-à) I 59
drẽgnastis II 31
drėgnatìs II 28
drėgnumas II 22
drėskýs I 205
drẽvinė II 64, 146, 208
dribáila I 123
drìbčius I 132
drìbkis I 164, 227
drìbkus I 164, 227
dribsà I 83
drìbšas(-ė) I 165, 227
dribtìnė I 97
dríekla I 118
driektojis I 113
drimbáila I 123, 225
drimbáilas I 123, 225
drim̃bšas(-ė) I 165
drim̃šas(-ė) I 165
drìskanos I 95
drìskata I 130
drìskena I 95
drìskis I 171
drìskius I 171
drìslis I 119
drìslius I 119, 228
driūtiẽs II 36
dryžaĩnis II 155
dryžaĩnis/drýžainis(-ė) II 155
dryžiẽnis II 153
dryžinýs II 148
dryžìnis(-ė) II 148
dryžiõkas II 114
dryžõkas II 114
dryžùkas II 128
dryžùliai/dryžuliaĩ II 170, 172
dryžulýs II 170
dryžùlis(-ė) II 170
dryžuõliai II 172
dróbinas II 144
dróbinas(-a) II 144
drobìniai/dróbiniai/drobiniaĩ II 147
drobinykas II 118
dróbininkas II 118
drobinýs II 147
drobìnis(-ė) II 147
drõblis I 70
drõblius I 70
drõžlas I 98
drožlẽ I 98, 223
drožlys I 190
drožtuvė I 180
Drubéngis II 150
druktimà II 68
druskýnė II 56
druskinė II 64
druskinyčia II 66
drūtéiva II 181
drūtiñčius II 185
drūžėčias II 143
drūžétas(-a) II 143
Dubeĩkis II 117
Dubickýnė II 55
Dubrindýs II 150
Dūdaĩ II 49
dūdélnykas II 127
dugnõlis II 174
dūkinýs I 63
dukrùlė II 96
dùksas I 33
duksė I 33
duksis I 33
dū̃kštinis II 146
duktaitė II 109
duktẽ II 81, 82, 198
dukteréčia II 144
dulẽsiai I 87

dulesỹs I 87
dùlkė I 107, 223
dulksnà I 59
dul̃ksnas I 58, 59
dul̃ksnas(-à) I 58
dū́mas I 51
dundimas I 22
dun'kt'ẽ·l'is II 95
duobẽ I 107
Duobenas II 164
duodimas I 22
dúoklė I 102, 223
duonaĩnė II 154
duoninykas II 118
dúonininkas II 118
duosna I 94
duosnas I 94
duosnis I 91
duostė I 44
duotojas I 114
durdyklė I 176
durẽklis I 174
dùrklas I 172
dur̃klė I 153
durklis I 173
durklỹs I 173
durnavõčius II 141
durnybė II 9
durnysčià II 19
durnỹstė II 18
durnius II 132
durtinẽ I 66
durzgẽlis I 120
dūsaujimas I 23
dūsauninkas I 145
dùsenos I 194
dusnà I 124
dūsnià I 57
dùsnis I 56
dusulỹs I 57
dvariõkas II 115
dvarionìs II 164
dvarìškis/dvāriškis II 182
dvarõkas II 115
dvasė I 32
dvasià I 32
dvasnà I 59
dvãsnas(-à) I 59
dveigỹs(-ė̃) II 186
dvẽjetas II 58, 193
dvejõkai II 115
dvejõkas II 115
dvejópas II 48
dvẽsena I 95
dvėsẽnis I 126
dvėstìnė I 66
dvibalsinė II 146
dvókla I 118
džiaugỹstė I 79
džiaũgsmas I 51
džiáuta I 188, 216
džiáutas I 188, 216
džiáutė I 183
džiovaĩnė I 215, 231
džiovaĩnis(-ė) I 215
džiovẽ II 154
džiovienė II 154
džiovỹklė I 209
džiovinė I 195
džiugalis I 159
džiūslà I 118
džiūsnà I 125
džiūsrà I 133
džiùsris(-ė) I 133, 228
džiūvãtė I 47
džiuvelỹs I 71, 221
džiūvẽsis I 86

ėdesỹs/ẽdesis I 89, 222
ėdìmas I 25
ẽdis I 29, 169; II 82
ėdìšas I 167
ėdmẽnė I 89; II 61
ẽdmenys I 88; II 61
ėdrà I 98, 223
ėdùkės I 200, 230
ẽduonia I 151
ẽdžia I 169
ẽdžios I 218, 231
eglétas(-a) II 143
eglẽtis II 143
eglýnas II 192

eglýtas(-a) II 135
eglýtė II 58
eglýtis II 135
eĩdena I 60
eidenė I 60
eĩdina I 63
eĩdinė/eidinẽ I 63
eidinykas I 143
eidininkas I 143
eigà II 186
eigulijà II 52
eimena I 55
eimenas I 55
Eimùnis II 162
eisà I 83
eĩsena I 61, 221
eĩsetis I 83
eĩsinė I 83
eislas I 83
eisma I 52, 56, 83
eismė I 56
eisnìs I 56, 83
eĩti I 88, 219
ėja I 27
ėjiẽnė I 65, 222
ėjinỹs I 63
ėjōkas I 141
ėjōtė I 47
ėjū̃kė I 140
ėjū̃nas I 148
ėjùtė I 82
ėjū̃tė I 82
elĩgeta I 130, 131
elgumas I 74
ėmybė I 78
engtùvas I 160
ercikienė II 83
ercikỹstė II 70
erčià II 38
erēlis II 97, 194
ėrenà II 165
ériščias II 100, 101, 194
érištis II 102
ėrytelis II 108
ėrytis II 108
erĩtas II 38
erĩžilas I 123; II 177
ẽsanti II 197
esýbė I 77
esimas I 22
ésti I 29
ešva II 73
ežegỹs II 186
Ežeĩkiai II 117
eženà II 165
ežerèčkas II 112
ežerýnas II 156
ežeriókšnis II 102
ežerókšnė II 102
ežerókšnis II 102
ezerukai II 90
ežgẽ II 186
ežgỹs II 186
ežià II 82
ežỹs II 186

gābana I 95
gābanas I 94, 95, 223
gadnystė II 18
gãganas I 126
gaidà II 71
gaĩdas I 168; II 71
gailesys I 53
gaĩlesnis/gáilesnis I 55, 221
gaĩlestis/gáilestis/gailestỹs I 53, 54, 221
gailinykas II 121
gailininkė II 121
gailysta I 78
gailystė I 79
gailius I 34
gailiùšis I 167, 227
gailumà II 23
gaĩsas II 178
gaĩsras II 178
gaišatìs I 47
gaiščius I 49
gaĩšela I 120, 225
gaĩšena I 60, 127
gaĩšiena I 65, 222
gaišininkė I 144
gaĩšlė I 69
gaĩšlis I 70

gaĩšlius I 70
gaišmà I 52
gaišmenìs I 55
gaišnỹs(-ẽ) I 125
gaištà I 67
gaĩštara I 133, 226
gaĩštaras I 133, 226
gaĩštas I 67
gaĩštis I 49
gaištùvas I 160
gaištùvė I 160
gaištùvis I 160
gaišùtis I 142
gaĩvalas II 177
gaĩvastis II 31, 34, 200
gaĩvestis II 34, 200
gaĩžalas II 177
gaižulỹs II 35
gaižuõklis(-ė) II 184
gãlas I 9, 13
galą́sti I 10
galą́stininkas I 146
galą́stuvas I 9
Galdikáitis II 140
galė́ti I 85
galià I 30, 31, 148
Galijà II 40
galìkas II 87
galilė́jiškis II 182
galiñčius I 132
galindai II 150, 152
Galindžius II 150
galìngas II 150
Galìnis II 150
galiū̃gas II 187
galiū̃nas I 148
galùlaukė I 9
galū̃nas II 158
galū̃nija II 39
galúonininkas I 144
galvà I 147
galvenà/gálvena II 165
galvìjai II 53, 192
galvìjas II 53, 134
gálvinis II 147
galvinỹs II 147
galvìnis(-ė) II 147
galvis II 131
galvõčius II 141
galvõkas II 114
galvõnas I 147; II 162
galvõsas II 188, 206
galvõtas II 179, 206
galvótas(-a) II 141, 179, 206
galvóžis II 187
galvožỹs II 187
gãmulas(-a) II 172
gãniava I 72
ganyklà I 209, 231; II 124
ganyklė I 209
ganinklà II 124
garbà I 33
garbanõčius(-ė) II 141
garbanótas(-a) II 141
garbė̃ I 33
Garbeninken II 125
garbinuočius II 143
garbinuotas(-a) II 143
garbstininkas(-ė) I 144
Gar̃damas II 181
gardė̃sas II 188
gardė̃sis II 188
gardesỹs II 30
Gar̃dinas II 145
gardinỹkas II 65
gardulis II 170, 172
gardulys II 35, 170, 172
garduméinia II 44
gardumýnai/gardumỹnai II 157, 158
gardumynės II 158
garduõlis(-ė) II 172, 173
gargãlis I 120
gargãlius I 120
garganà I 126
gargãžė I 163, 227
gargãžis I 163, 227
garglà I 69, 221
garglõnas I 147
gargõžė I 163, 227
gargõžis I 163, 227
gargždė̃nis II 166
gar̃malas I 24

garmaliuojimas I 24
garnỹs I 125, 224
gar̃sas I 82
garsẽnė II 43
garsýnas II 54
Gãstamas II 181
gatavystė II 18
gaũbtė I 183
gaũdė I 170
gaudesis I 165
gaudẽšis I 167, 227
gaudyklė I 176
gaudìklis(-ė) I 154
gaudìšas I 167
gauduonià I 151
gaudùtis I 142
gauklas I 80
gaũris II 187
gauronas II 162
gaurožas II 187
gaurùčas II 143
gauručia II 143
gauruõčė II 143
gauruõčias II 143
gauruõčius II 143
gaurúotas(-a) II 143
gaurúotėlis II 175
gausma I 52
gebéti I 183
Gedeĩkis(-à) I 139
gėdinykas II 120
gẽdulas I 57
gẽdulas(-a) II 172
gegužẽ II 98
geĩdalas I 70
geidulas I 57, 220
geidulauti I 57
geidulỹs I 220
geĩslas I 69
gelbėjas I 116
gélbėti I 85, 112, 224
gélbėtojas I 112, 225
gẽležaunės II 161, 202
geležaunỹs II 161
geležinykas II 120
geležiniñkas II 120
geležìnis II 107
geležũnės II 161
geležũnys II 161
gẽležuonės II 167
gẽležuonys II 167
Gelindénai II 150
gelmẽ II 35, 69, 199
gelmuõ I 55
geltà I 147
gélti I 13, 85
geltónas I 147
geltonìžis II 187
geltonùmas II 22, 67
geluo I 150
geluõnis I 151, 226
gelžinẽlis II 175
gel̃žkelnykas II 122
gélžuonė II 167
gelžuonìs II 167
genatìs I 212, 231
genatỹs I 212, 231
genãtvė I 211, 212, 231
genesỹs I 213, 231
genestỹs I 213
genẽtė I 212, 231
genéti I 137
genetỹs I 212, 213, 231
genẽtvė I 211, 231
genýnas II 156
genitys (*genitis*?) I 212, 231
gentainis(-ė) II 154
gėrãtė I 91, 223
gėrẽlė I 100
gėrýba I 76
gerýba II 46
gérimas I 26
gẽris II 36, 37, 201
gẽrius II 37, 201
gerýva II 46
gerklẽ I 172, 173
gerkliũgas(-ė) II 187
gerklõnas II 162
germẽ II 35
ger̃mena II 34, 35
gėrõkas I 141
gėrõnas I 147

geróvė II 46
gérti I 125
gertuvė I 210
gertuvnykas II 122
gẽrukšlas I 88
gerùlis II 170
Gerùlis II 171
gerùlis(-ė) II 170
gerumas II 22
geruméinia II 44
gerūnas II 158
gėrūnas I 148
gérvė I 134, 226
gestuvė I 179
gydytuvė I 210
giẽdalas I 70
giedõrius/giẽdorius I 167; II 74
giedorkà/giẽdorka II 74
giesnà I 59
Gylánda II 151
gylẽ/gỹlė II 70
gỹliava I 72
gilimà II 68
gilỹnė II 55
gilmẽ II 35, 69
gilmenà II 34, 35, 68, 199
gilmenė II 34, 68
gìltė I 183
giltinẽ/gìltinė I 128
gilumà II 23, 67, 157
gilùmas II 22, 23, 67, 157
gilumẽ II 23, 67
gilumýnas II 54, 157
gimdỹvė I 135, 228
gimimas II 62
gimináitis/giminaĩtis(-ė) II 139, 140, 203
giminẽ I 127
giminiẽtis II 138, 140, 203
gindyvė I 135
Gineĩtis II 139
gynėjas I 114
giñklas I 172, 173
gintulỹs I 159
gintuvė I 210
gỹrastis I 79
girdẽnis I 126
girdykla I 102
girdyklas I 102
girdyklẽ I 209
girdùklis I 156, 157
girdùkšlis I 157, 228
Girdžiū̃na II 72
gìrgždininkas I 144
girgždùlis I 159
girináitis/girinaĩtis II 139
girininkijà II 52
girìnis II 64
gỹris I 219
gỹrius I 34, 35, 36, 219
girklas I 101, 223
gìrnykas II 123
gir̃nkelis I 80
gir̃slas I 69
girtė I 42–43
girtū̃klis I 155
girtùklis I 156
girtuõklis I 155
girtuvė I 210
girtuvnykas II 122
girtùvninkas II 122
gýsla I 147
gyslõčia II 142
gyslõčius II 141, 142
gyslõnas I 147; II 162, 163
gyslõnis II 163
gyslótas(-a) II 140
gyslõtis II 140, 141, 142
gyvaĩnė II 155
gỹvainis II 155
gývas I 54; II 29
gyvastà/gývasta II 43
gývastas II 43
gývastė II 33, 201
gývastis I 54; II 31, 33, 43, 201
gyvatà II 29, 40, 41, 42, 43
gyvãtas II 43
gyvãtė II 29
gyvaténas II 110
gyvatininkas II 120
gyvénti I 112
gyvéntojas I 112
gyvesỹs II 188

gyvẽsis(-ė) II 188
gyvestà II 43
gývyba II 15
gyvis II 131
gyvolas II 175
gývolis/gyvolỹs II 174, 175, 205
gyvonė II 163–164
gyvonìs/gývonis/gyvonỹs II 164
gyvulỹs II 170, 172, 174, 205
gyvuõ II 167
gyvuolỹs II 174, 205
gyvuolis/gyvuolys II 172
gývuonė II 167
gyvuonìs/gývuonis II 164, 167
glẽbė I 170
gléima I 91
gleĩvės I 101, 223
glìčas II 189
Gliẽbuonė II 84
Gliẽbus II 84
gliẽti I 101
glìtė II 189
Glytỹnė II 55
glitìs II 189
gluõdenas II 164
glúostas I 67
gniáužta I 93
gniáužtas I 93
gniáužtė I 91
gnyblė I 191
gniũžtas I 93
gniũžtė I 90
gõdas II 37
godenykas II 125
godinykas II 121, 125
godìšius(-ė) II 189
godulỹs II 35
godulỹs(-ẽ) II 170
gõniava II 50
góti I 85; II 186
govaras I 133
grabõšius I 167
grabštùkas I 139
grabùkas I 200
graĩbštas I 67
graikštùs(-ì) II 132
graistýti I 85
graižtė II 132
graižtis II 132
grajõkas I 141
gramdyklė I 176
granda I 105
grandìs I 106
grasmė I 55
graudingystė II 17
grausmẽ I 56
graužatìs I 47
graužẽklis I 81, 221
graužmuõ I 55
graũžtas I 93
gražéiva I 153; II 181, 206
gražì II 76
gražylas I 193
gražiõnis(-ė) II 164
gražiùlė II 170, 172
grą̃žtas I 187, 189
grąžtùkas I 189
grą̃žulas I 185, 229
gražulis II 170, 172
gražùmas I 8, 73
gražuméinė II 44, 201
gražuméinia II 44
gražumẽlis II 45
gražumynà II 44
gražumýnas II 44, 201
gražumýtė II 45
gražuõlis(-ė) II 172
gražùs I 8, 73, 153; II 76
grebìšas I 167
grėblỹs I 190, 191, 229
grẽbsčios I 107
grėbstùmas I 74
greĩbtinis I 196
greikštumas II 22
greitéiva II 181
greitẽklis(-ė) II 183
greitùkas II 128
greitùkė II 128
greitùlis(-ė) II 170, 172
greituõlis II 172
greituškà II 191
grę̃žti I 18, 46

grę̃žulė̃ I 185
griáumenys I 88
griáustojis I 113
griaužinỹs I 63
griaužtìnis I 96
grybaũtė I 47
grybijà II 51
gribl̃šas I 167, 227
gribštùkas I 157
griebštùkas I 157
griẽbti I 85
griebtùkas I 189
griekenykas II 125, 126
griekinykas II 120, 125, 126
griekininkas II 120
griẽti I 85
griẽtinis I 196
grietìnis(-ė) I 196
grieženà I 95
griežinys I 96
griežlà I 118
griežumas I 74
grimstùvis I 181
grynáila II 178, 205
grýnas I 85
grynãtė II 29
gryneilà II 178, 205
grynius (*grinius*?) II 132
grìnius II 132
grỹnius II 132
griovà II 155
grióvainis II 155
grióvas II 155
grįslaĩ I 98
grį̃sti I 106
griūsnà I 125
griūstójis I 113
griuvė̃siai I 86, 87
griū̃žena I 95
grį̃žtė I 44, 46, 90, 223
grį̃žtis I 46
gróti I 125
grožis II 36
grū́das I 104
grūdė̃klis I 174
grūdė̃lė I 193, 229
grūdìkas I 199
grūduolė II 173
gruĩnė II 70
grùmdė I 205–206
grumdỹnė I 196
grum̃stas I 93
grùmulas II 104
grumùs II 104
grùmutas II 104
grumzda I 27
grúodas I 104
grūslỹs I 191
grū̃stas I 189
grū́sti I 104
grūstõkas I 190, 230
grūstõkė I 190, 230
grūstùkas I 189
grūstùkė I 189
grūstùmas II 22
grūstuva I 179
grūstuvė̃ I 50
grū́stuvis I 181
gùčas(-ė) I 165
Gudeliaĩ II 49
gūdymė II 27
gudréila II 178
gudréiva II 181
gudrė̃lius II 176, 207
gudrì II 17
gudrýba II 15, 17
gudriñčius II 185, 207
gudrininkas(-ė) II 121
gudrõčius II 141, 185
gudrõnčius(-ė) II 185
gudžiū̃kas II 129
guginìkė II 117
gulė̃nė I 213
gulyklà I 209
gulỹnė I 214
gulinỹs I 215, 231
gulovà II 72, 73
gulõvas II 72
gulõvė II 73
gulta I 216
gùltas I 215–216, 232
gultė I 212, 231

gultinykas II 118
gultininkas II 118
gumbrŷs I 98
gum̃bti I 98
guminė̃lis II 175
gùnklas I 101
gunklõčius II 141
gùnklotas/gunklótas(-a) II 141
guõlis I 218, 231
gur̃golas I 92
gur̃gulas I 92
gurguõlas I 92
gurklė I 172
gurklŷs I 173, 229
gū̃žis II 88
gvaltinykas II 120
gvildùkai I 200

hercegystė II 70
hercigysta II 70
hercigkystė II 70
hercikysta II 70
hercogŷstė II 70
herčikysta II 19

įdėtuvė I 180, 210
įeiga I 84
ieškùtis I 142
įgeidulys I 57
įjunkinŷs I 63
į́kaboklis I 177
įklõdas I 87
įklõdė/į́klodė I 87
įkurtuvės I 49
įkvėpis I 28
įlanda I 217, 218
į́landis I 218
Ilgãnis II 167
ilgãtė II 29
ilgatìs II 28
il̃gesa I 53, 220
ilgesŷs I 220
ilgìnis II 148
ilginŷs II 148
ilgìnis(-ė) II 148
il̃gis II 36, 37
ilgius II 37
Ìlgotis II 140
il̃gšas II 189
ilgumà II 23
ilgumas I 74
ilgūnė̃lis I 150
Ylyčià II 137
ilsė I 218
įmal̃šymas I 108, 109
įmaũtė I 183
imbingynės I 64
im̃čios I 48
imimas I 21, 219
imtinė I 215
imtynės I 66
inbraukas I 105
indaujà II 50
iñdėlis I 99
indėtuvė I 210
iñgrąžtė I 183
iñgrąžtis I 182, 183
iñgrįžtė I 183
įnirtùmas I 74, 75
iñklodė I 87
inkrova I 105
inkštis II 89
inradumas/įradumas I 74, 75, 219
iñsegtė I 183
inteiklė I 81
inteiktė I 43
Intė̃lis I 36; II 95
Intė̃lius I 36; II 95
ypatimas II 24
ypatinė II 146
ìrklas I 172
ìrmėdis I 30
irstinykas I 143
irštvà II 73
yrùmas I 74
irùtė I 82
įsirandimas I 23
įsistovėjas I 115
į́skaptė I 183
įsrutėnas II 168
įstata I 105–106
išbėginiñkas I 144

išdagas I 217
išdarginỹs I 63
išdarguonià I 151
ìšdėlis I 99
išderkuõnės I 151
išdėtuvė I 210
išdykumas I 74, 75
išdūkíenia I 65, 222
išdūktinà I 65, 222
išduodimas I 22
išeiga I 84
išėja I 27
ìšgaišena I 126
išgaištis I 42
ìšgama I 151
ìšgamas I 168
išgamuo I 150–151
ìšgana I 217, 218
išganià I 218
išgelbėjas I 115
išgydymas I 80
išgrąžos I 106
išimimas I 21
iširéiva I 153
išjungéjas I 202
iškalba I 33
iškalbė I 33
iškalbestis I 53
iškalbis I 33
ìšlauža I 217
išlaužai I 217
ìšlaužas I 217
išleistuvės I 108
išlėkūnas I 148–149
išlenkìmas I 109
ìšlenktė I 183
išlynijà II 51
išméižena I 126
išmiginiaĩ I 62
ìšmonė I 12
ìšmonia I 12, 31
ìšnarsla I 118
išnyktùvė I 50, 221
išpažinėjas I 115
išpažintojas I 115
išpjautinis I 129
išplėšia I 107
išplėšìmas I 108, 109
išrenkumas I 74
išrinktinis I 129
išrinktìnis(-ė) I 129
išsiilgumas I 74
išsiūtojas I 114
ištakas I 168
ištarma I 51
ìštekčius I 49, 221
ištekėjimas I 23
ištekimas I 23
ìšteklius I 70
ištektìs I 49
ištekūnė I 149
ištekuõnė I 151
išteptė I 43
ištikystė I 79
ištiktojas I 114
ìštraukinis I 95
išvadžiojimas I 24
išvadžiuojimas I 24
išvairéti I 197
ìšvalka I 217
ìšvara I 217
ìšvaža I 217
išverža I 106
išveržia I 107
išvirėla I 121
išvora I 106
išžadas I 28
įtakas I 168
įtvìrtinimas I 80
įvadýbos I 76
įvairóvė II 46
įvairùs I 197
įvedẽnė I 60
įvèsti I 76
ỹžius I 107

Jačỹs II 112
Jačiùškis II 112
Jankýčia II 137
Janonis II 163
jáučius I 36
jaũkastis II 31

jaukyklė I 176
jaukinklė I 172
jaunatìs/jáunatis II 28
jaunātuvė II 30
jaunātvė II 30
jauneikà I 139; II 117, 203
jaunẽlis II 175
jaunýba I 76
jaunikáitis II 109, 196
jaunìkis I 138, 139; II 116, 117
jaunìklis(-ė) II 183, 206
jaunìmas II 24, 62, 193
jaunìmė II 27, 62, 193
jaunysčià II 19
jaunystà II 20
jaunỹstė II 18
jaunystvà II 20
jáuniškas(-a) II 46
jauniškẽ II 46, 62
jaunōrius II 190
jaunùkas II 128
jaunùkšlis II 184
jaunumà II 62, 193
jaunùmas II 22, 23, 24, 61, 193
jaunumẽ II 23, 61, 62, 193
jaunumẽlis II 22
jaunũmenė II 60
jaunuminẽ II 61
jaunuõlis(-ė) II 173
jaunúomė II 61
jaunúomenė II 60
jaunúominė II 61
jautenà II 165
jáutėna II 57
jáutiena II 57, 153
jautìnas II 106
javiena II 56
Javỹtė II 59
jẽknos/jãknos II 48
jelnỹkas II 66
jomylestija II 52
joninìkė II 117
Jonìškiai II 65
joniškiẽtis II 138
jósena I 61
jotvingiai II 149, 150
jovinỹs I 63
judimas I 22
Jùdrinas II 145
jùkšas(-ė) I 165
jùngas I 203
Jungtinės Amerikos Valstijos II 51
junklė I 102
júodaikis II 118, 203
juodaĩnis II 155
juodãkšnis(-ė) II 185
juodalaĩ II 177, 205
júodalis II 177, 205
juodaunýčia II 191, 207
júodeikis I 139; II 117, 203
juodeikỹs II 117
juodekšla II 184
juodẽkšlis II 184, 207
juodẽkšlis(-ė) II 184, 207
juodẽkšnė II 184
juodẽkšnis II 184, 185, 207
juodẽkšnis(-ė) II 185
júodelis II 176
juodengė II 149
juodenyčià II 191, 207
Juodẽnis II 166
júodenka II 191, 207
juodẽžis(-ė) II 187
juodẽžius(-ė) II 187
Juodijà II 40
júodikis I 139; II 117
juodìkis II 117
juodylà II 178
júodilas II 177, 178, 205
juodỹlas II 178
júodilė II 177–178, 205
júodymė II 27, 68
Juodìnė II 40
juodinỹs II 148
juodis II 36, 131
juodlỹs(-ẽ) II 169
juodùkas II 128
juõdulas II 171, 205
juodũlė II 175
juodulỹs II 170, 171, 175, 205
juodùlis(-ė) II 170
júodulis/juõdulis/juodulỹs II 170

juodùmas II 157
juodumýnai II 157, 158
juodumýnė II 158
juodúoti I 73
juodužỹs II 187
juodžiùkas II 128
juokinykas II 120
juokininkas II 120
juokumẽlis I 74
juosmẽnė I 186
juosmenỹs II 61
juosmuõ I 186, 229; II 61
júosta I 188, 229
júostas I 188
juostinykas II 118
júostininkas II 118
juozmẽnė I 186
juozmuõ I 186
Jurgionis II 163
jūsìškis(-ė) II 182

kabãklis I 174
kabalas I 192
kabė I 205
kabeikà I 139
kabẽklis I 174
kabelìškis II 182
kabenẽkas I 203, 230
kabỹklas I 175
kabỹklis I 176
kãbinas I 195, 231
kabinẽkas I 203
kabinẽklis I 178
kabinẽkšlis I 178, 230
kabinỹs I 195
kabinõkas I 200
kabinõklis I 177, 178
kabinõkšlis I 178, 230
kabinõtas I 189, 230
kabinùkas I 200
kabìšius I 167
kablỹs I 190
kabùkas I 200
kadaginė II 146
kadaginùkas II 127
kailiniaĩ II 145, 147
kailinỹs II 147
kailinuõčius II 143
kailinúotas(-a) II 142, 205
kailinuõtis II 142, 143, 205
kailius II 132
káimas II 26
kaĩmenė II 166
kaimiẽtis II 138
kaimina II 57, 192
kaimýna II 48
kaimyna II 72, 73, 157
kaimýnas/kaimỹnas(-ė) II 72, 74, 77, 156, 157, 198, 202
kaimýnė II 73
káiminis/kaimìnis(-ė) II 146
kaiminkà II 74
kaimynkà II 74, 198
kaimiñkė II 74
kaimỹnkė II 74
káimiškis/kaimìškis(-ė) II 182
káina I 58
kainė I 33
kairyga II 186
kaišẽklis/kaišèklis I 174
káišena I 199
kaišiadoriõkas(-ė) II 115
kaišỹnė I 214
kaišiótinė I 97
kaišýtinė I 97
kaišýtinis I 96–97
káištuvė I 180
kaitinỹs I 63
kaitrà I 68, 220
kaitrùs(-ì) I 68
kãklas I 33
kaklėgà II 186
kakleigà II 186
kaklẽkas II 130
kaklinė II 145
kaktinė II 145
kalaĩčka II 112
kalavìjas II 46
kalavijinykas II 120
kalavìjininkas II 120
kalbà I 9
kalbėjas I 115

kalbėjimas I 21, 220
kalbesys (*kalbesis*?) I 53
kalbesỹs I 53
kalbestis I 53
kalbė́ti I 9
kalčià II 38, 201
kalėjimas I 215
kalė̃jus I 218
kalýka II 90
kalinė I 214, 215
kalinỹs I 127, 214–215, 227
kalnaitis II 109
kálnas I 94, 134, 222
kálnas II 93
kalnẽlis II 93
Kalnyčià II 137
Kálniškiai II 65
kálniškis/*kalnìškis(-ė)* II 182
kalnóvė II 45
káltas I 187–188, 189
kaltė̃ II 38, 201
kaltenýbė II 14
kálti I 104
kaltinykas(-ė)/*kaltininkas(-ė)* II 120
kaltùkas I 157, 189
káltuva I 211, 231
káltuvė I 211
kalùkai I 200
kalùkės I 200
kalvà I 134
kalvaĩtis II 139
kálvaitis(-ė) II 139
kalvaka II 93, 194
kálvė I 216, 231
kalvénė II 83
Kalvẽnis II 166
kálvis I 134, 216, 226
kalvõsnas II 99, 195
Kamãnai II 167
kamanas II 167
kãmanos II 152, 167, 204
Kamãnos II 167
kamíenas II 152, 153
kamiẽnis II 153
kámpa II 49
kam̃pas II 49
kampinyčia II 191
kamšãtė I 47
kamšatìs I 47
kamšìklis(-ė) I 154
kamšinỹs I 63
kamšlỹs I 118
kam̃štumas II 22
kamštùvas I 160
Kãmuna II 162
kanabẽkas I 203
kanapìkė II 117
kanapiñčius II 185
kančià I 30, 31
kandìklis I 156
kandìkšlis I 156
kandìs/*kándis* I 169, 227
kandžià/*kándžia* I 31, 169
kankýnė I 64, 222
kankinỹs I 63
kankliõrius II 190
kantrà I 68
kantrùs(-ì) I 68
kãpinės II 57, 192
kapitonija II 39
kapõčius II 141
kapõkas I 200
kapõklė I 177
kapoklis I 177
kapõnas I 200, 230
kapõnė I 201, 230
kapotė I 183
kapóti I 177
kapotinė I 97
kapótininkas I 146
kapótinis I 97
kapótinis(-ė) I 97
kapstùkas I 200
karaláitis/*karalaĩtis(-ė)* II 139
karalelus I 36; II 95
karaliaučionas II 162, 163
karaliaučionìs II 163
karaliaujimas I 23
Karalýčia II 137
karalíenė I 10; II 83, 198
karalijà II 51, 70, 208
karalikas II 87

karalystà II 19, 69, 208
karalỹstė II 19, 69, 208
karalìškis II 182
karaliū̃nas I 149; II 158, 159, 161, 202
karčiõklė II 183
karčiùkai II 128
kareivėlė II 45
karẽklis I 174
kãrias I 62
kariaujimas I 23
kariaunykas I 145
kariauniñkas I 145
kariavà I 72
karìlas I 193
karinykas II 119
kariõnė I 62
kar(i)ùmenė II 60
kar(i)ū̃minė II 61
kariùminė II 61
kariúomenė I 10
kar(i)úomenė II 60
kar(i)úominė II 61
kárkla II 48
kar̃klas I 101, 102
kárklės I 102
karklýnas II 55
karklỹnė II 55
karklýtė II 58
karklõklis II 183
kárklos I 102
karnà I 94, 223
kar̃nas I 94
karpõčius II 141
kárpotas(-a) II 141
kar̃stas I 129
káršastis I 79
káršatė I 47, 221
káršatis I 47, 221
kar̃šena I 213, 231
karšẽnė I 60
karšenia I 60
karšiavà I 72
karšỹklė I 209
karšiñčius I 132, 228; II 74
karšinčkà II 74
karštéiva II 181
karštiẽnis II 153
karštimà II 68
karštimas II 24
karštýmetis II 76
kar̃štinė II 43
kar̃štis II 36
karštójis I 113
karštumynà II 44
karštùvai I 181
karštùvis I 181
káršutė I 82
kartė I 44, 45, 90
kartėlẽ II 45, 175, 201
kartẽlis II 45, 201
kar̃telis/kartẽlis II 45, 201
kartẽnė II 166
kartesỹs II 30
kárti I 93
kartíena II 44
kartìkė II 117
kartìklė II 183
kartìklis II 183
kartis I 44, 45, 90
kartis II 36
kartókšniai II 185
kartū̃klis II 184
kartū̃kšlė II 184
kartulỹs II 35
kartùmas II 157
kartumýnai/kartumỹnai/kartumynaĩ II 157
kartū̃nis II 161
kartuoklė II 184
kartuõkšlė II 184
kartuõkšlis II 184
kartuvà II 181
kartuvinykas II 120
kártuvininkas II 120
karuliai I 159
karulỹs I 159
karùminė II 61
karuõklis(-ė) I 155
karvãzas II 187
karvéka II 92
karvẽkė II 92
karvelaitė II 109
karvelyčia II 137

karvelýčia II 67, 208
karvelýnas II 156
karvelinýčia II 66, 67, 208
karvẽlis II 176
karvelytė II 108
karvelytis II 108
karvélka II 111
karvìdė/karvýdė II 63
karvika II 72, 87
karviñčius II 185
karvinė II 107
karvinỹkas/karviniñkas II 65
karviñzė II 112
kárviščia II 101
karvìšius II 189
karvýštė II 102
karviznà II 112
karvučis II 104–105
karvus II 176
kàsena I 194
kasìkė I 199, 230
kasiklis I 176
kasilà I 100
kasìlius I 100, 224
kasinẽ I 96
Kasiulýnas II 157
ką́snis I 223
ką́sti I 31
kastìnė I 97
kastiniai I 96
ką́stojis I 113
kastùklis I 178
katẽ II 81
katenà II 165
katénas II 110
katenaviškis II 182
katìkė II 88
katìlius II 132, 207
kãtinas II 85
Katriuka II 72
Katriùlė II 96
Katuka II 72
katùlė II 96
kaučia I 48
kaũkaras I 133, 138; II 116
kaukarìkas I 138; II 116
kaukìkas I 135
kaũkoras II 116
kaukorìkas I 138; II 116
kaukõris I 138; II 116
kauktójis I 113
káulyčia II 137
káulyčia/kaulyčià II 67
káulinyčia/kaulinýčia II 66, 67
kauliniùkas II 127
kaulinùkas II 127
kaulõkas II 114
kaũnė I 57, 221
kaunià I 57, 221
kaunìnis II 146
kaũnis I 56, 57
kaũnius I 125
kaũpas I 104, 222
kaũpti I 104
kauptùkas I 189
kaupuõčas I 185, 230
kaustìnė I 195
káušas I 104
kaũšti I 104
kautójis I 113
kavinùkas II 128
Kazėnas II 168
kazokystė II 62
kebeklis I 174
keberiókšt II 46
kebė́žas I 163
kẽblastis II 31
kedaĩniai I 196, 231
keikastis I 79
keikãzas I 163
keikenà I 60
keikesys (*keikesis*?) I 53
keĩkestis I 53
keikininkas I 143
keikūnas I 148
keikùtis I 142
keĩmaras II 179
keĩmaris/keimarỹs II 179
keĩmeris/keimerỹs II 179
kéipena/keĩpena I 126
kė́kaukos I 203, 230
kẽkė II 104

kekšaujimas I 23
kekšaunykas I 145
kekšauninkas I 145
kekšybė II 14
kekšinykas(-ė)/kekšininkas(-ė) II 119
Kekszyniks II 125
kekšysta II 19
kēkulas II 104
kēkutas II 104
keláinis II 155
kelénas II 168, 169
kēletas II 58
kēlias I 62
keliaunỹkas I 145, 228
keliavystà I 78
kėlìkas I 199
kélimas I 25
kelinai II 144
Kelinda II 150
kelinė II 146
kelinės II 144, 145
keliõnė I 62, 221
keliū̃ta II 105
keliū̃tė II 105
kélmas I 91, 222
kelmýnas II 55, 105
kelmỹnė II 55
kelmìnė/kélminė II 146, 203
kelmynójas II 53
kélmiščias II 101
kelmìškis II 182
kelmýtė II 58, 193
Kelmỹtės II 59
kelmiùkas II 128
kelmókšnis II 102
kelmùkai II 128–129
kelmùkas II 129
kelmū̃šas II 190
kelnės II 145
kelniẽnis II 153
kélta I 188
kéltas I 188
kéltava I 160, 227
keltìnės I 66
kéltuva I 160
keñbras(-à) I 133
keñbrė I 133
kembrỹs(-ė̃) I 133, 228
kemẽklis I 156
keméкšla I 156
kemẽkšlis I 156
keméša I 167, 227
kempyčià II 137
kempinė II 145
kemsýtė II 58
kenkalis I 70, 221
kenkatis I 47
kentéti I 31
kentybė I 77
kentystė I 79
kepaĩšis I 103, 167, 224, 227
kẽpanas I 94
kepatìs I 47
kepenià I 60, 221
kepenõčius(-ė) II 141
kepẽsis I 87
kepė̃sis I 87
keponė I 201
kepsnìs I 91
kẽpšas I 103, 223
kepùklas I 103
kepuřkšlė II 102, 195
kepurnykas II 122
kepurninkas II 122
kepuřšė/kepùršė II 100
kepū̃žė II 99
keřdžius I 170; II 83, 131
keřdžiuvienė II 83
kerékšla I 156
kerékšlis I 156
keréža I 163
keréžas I 163
kẽrežis I 163, 227
keřgti I 101
kerýčios II 137
kermẽzas I 163
kernãzas I 163
kernẽzas I 163
kerókšlis I 156, 227; II 102
kerpìjos II 51
kerplė̃ I 99
keřslas I 190, 191

kerstẽklis I 174
keřščius I 132
keršìkas II 116
keršinykas I 143
keršininkas I 143
keršolis (*keršolys*?) II 174
keřštas I 67, 132, 220
keřštaujimas I 23
keřštaunýkas I 145
keřštinykas/keřštininkas II 119
keřštis I 42
keřštvà I 50, 221
keřštvos I 50, 221
keršùlės II 170
keršùlis II 170, 174
keršùlis(-ė) II 170
kertẽklė I 174
kerteklis I 174
kérti I 94
kertùklis I 156
Kerváitis II 140
kęsýnė II 56
késlas I 69, 221
kęsúotas(-a) II 142
kęsuõtė II 142
kėtõtė I 47
keturiólika II 48
ketvérgė II 186
ketvérgis II 186
ketvérgis(-ė) II 186
ketverì II 76, 197
kẽtvertas II 57
ketvirtáinis/ketvirtaĩnis II 155
ketvirtaĩnis/ketvirtáinis(-ė) II 155
ketviřtinykas II 121
ketviřtininkas II 121
ketvirtokáitis II 139
ketvirtõkas II 115
ketvirtùkas II 129
keveriókšt II 46
kevéža I 163
Kẽvišaitė II 140
kėzlõnas I 147
kėzlū̃nas I 149
keženà I 126
kiáuklas II 104
kiáukutas II 104
kiaulaĩčka II 112
Kiauleĩtis II 139
kiaulénas II 86, 110
kiaulyčià II 67
kiaulìdė/kiaulýdė II 63
kiauliẽnas II 45, 152
kiauliẽnas(-a) II 152
kiaulýkštė II 103
kiaulýkštis II 103
kiauliñčius II 67
kiaulinýčia II 67
kiaulinýkas/kiauliniñkas/kiauliniñkė II 65
kiaũlinis/kiaulìnis II 64
kiaulìnskis II 191, 207
kiaulýstas I 78; II 20, 200
kiaulìšius II 189
kiauliušis II 189
kiaulùitis II 105
kiaulū̃zas II 188
kiaulū̃žis II 187
kiaurìklis II 183
kiáuryma II 27, 68, 201, 208
kiaurýmė II 27, 68
kiáurymė II 27, 68, 201, 208
kiáurynė II 55
kiaurulýs II 170
kiaũšara II 179
kiáušas/kiaũšas II 179
kiaušýnė II 56
kìbaras I 133
kibẽklas I 174, 229
kybeklė I 174
Kibẽnius II 166
kibýklas I 175
kibìšas I 167
kibyzà I 163, 227
kìblas I 190
kýbra I 133
kìbti II 166
kiekùmas II 21
kiẽmas II 26
kiẽmena II 43
kieminykas II 119
kiemionas II 162, 163
kiemionìs II 74

kiemionis(-ė) II 163
kiemionka II 74
kiemonas II 162
kíetymė II 27, 68
kietùkas II 128
kietulỹs/kietùlis II 170
kýlainis II 155
kylõčius II 141
kilpinis II 145
kimštójis I 113
kipšóklis II 183, 206
kir̃kilas I 123, 225
kirmẽ II 176
kirmėlẽ II 176
kirmėliū́tė II 105
Kirmijà II 52
kirmykštis II 103
kir̃milas II 177
kir̃minas II 106, 144, 177, 204
kirmìs II 52, 144, 177, 204
kirmuõ II 144, 177, 204
kìrna I 94
kir̃pelas I 71, 221
kirpėlė I 193
kir̃pinės I 195
kirptùkė I 157
kirptuvė I 210
kir̃slas I 190
kir̃stas I 129
kir̃sti I 29, 94; II 160
kirstìnis I 97
kirstójas I 115
kirstùkas I 157, 228
kirtìkas I 199
kirvèkšis II 93
kirvẽlis I 146
kirvèlis II 94
kirvelnykas I 146; II 127
kirvélninkas II 127
kir̃vis I 198, 230
kìšana I 95
kiščiùkas I 139
kýšelis I 193, 229
kišeniõkas II 114
kýšis/kyšỹs I 205
kiškáitė II 85, 198
kiškenà II 165
kišk(i)ū́tis II 105
kiškùtas I 142
kỹštis I 182
kyšuõklė I 155
kišūrà I 198, 230
kitajonis II 163
kìtlius II 169; 207
kytréila II 178
kytréiva II 181
kytrybė II 9
kytrysta II 19
kytrystė II 18, 19
kytrius II 132
kytrõlis(-ė) II 174, 175, 207
kytrõlius II 175, 207
kytrùlis II 170, 172
kytruõlis(-ė) II 172, 174, 207
kytruõlius(-ė) II 174, 207
kytruonìs(-ẽ) II 167
klabādė I 161, 227
klabándė I 152, 226
klabātas I 130, 225–226
klabū̃kai I 140
klabū̃kas I 140
klabū̃nas I 149
klabùnda I 152, 226; II 151
klabùndas I 152, 226; II 151
klaidà I 12
klaidõkas I 141
klaidūnas I 148
klaidùs I 148
klaigonas I 146
klaĩkšas(-ė) I 165
klaĩkšis(-ė) I 166, 227
klajõklis(-ė) I 155, 227
klam̃penybė II 14
klampýnas II 54
klampỹnė II 55
klam̃pinybė II 15
klampnà I 213, 231
klampùmas II 157
klampumýnas II 54, 157
klampumỹnė II 158
klasčius I 49
klãstas I 93

klastõrius I 167
kláupka I 203
klausiùkas I 139
klẽberis I 133
klebẽšas I 167, 227
klebetà I 130
klebẽtis(-ė) I 130
klebonaitis(-ė) II 139
klebonė̃ II 70
klẽdaras I 133
klèdera I 133
klẽderas/klèderas I 133, 226
klèderis I 133, 226
klegãtė I 130
klegetà I 130
klegẽtas I 130
klegùtis I 142
klẽgždaras I 133
klẽgždaris I 133
kléidėti I 12
kleidū̃nas I 148
kleiduonas I 151
klèkeris I 133
klekẽtas I 130
klẽtkininkas II 119
kliáudėti I 31
kliaudingystė II 17
kliáudžia I 30
kliautė I 43
klìbaras I 133
klibindà I 152
klibiñgis II 149
klibytà I 131
klydžia I 169
klíedalas I 70
klỹkalas I 119
klykẽlė I 120
klykìkas I 135
klyksnys(-ė) I 125
klimpỹnė I 214
klipytà I 131
klipỹtai I 131, 228
klypnà I 124
klýsti I 12
klìšė II 132, 133
klišės II 132
klišis II 131
klìšis(-ė) II 133
kliùnkonas I 147
kliū́tis I 44
kliūtis I 90
kliviñdas I 152, 226
kliviñgis II 149
klodà I 87, 223
klõdas I 87, 223
klõdė I 87
klójatė I 47
klojatìs I 47
klonis I 91
klõtas I 87
klotė̃ I 183
klóti I 88, 91, 94
klotìs I 182, 183
klum̃piniai I 195
klúonas I 94, 223
kluoníena/kluonienà II 56
klùpkis I 164
knabõklis I 177
knaisìkas I 135
knãkė I 170
knãkis I 170
knebinỹs I 109
knebùtis I 142
kneĩbikis I 199, 230
knìbčius I 132
knỹburis I 68
knygà II 124
knyginyčia II 66
kningà II 124
knipytà I 131
knisẽklis(-ė) I 154
knìselis I 120
knisyklà I 209
knisỹklė I 209
knýsla I 118
knisùkas I 200
kniùselis I 120
kojenà II 165
kojýnas II 156
kojõkai II 114
kójonis II 164
kojõtė II 109

kojū̃kai II 129
kojùkas II 129
kojū̃kas II 129
kojùkė II 129
kolýtkininkas II 119
komandiruõtė I 48
kopà II 178
kópėčios I 184
kopėtys I 184
kopýnė I 196
koprē̃ II 178
kopū̃stinė II 57
kopūstýnė II 56
koriĩis I 123
koštuvė̃kas II 92
koštùvės I 49
koštuvis I 180–181
kotenà II 165
kotmuõ II 34
kovinykas II 120
kovininkė II 120
kraipýtinės I 197
kramaũlė I 124
kramaũlis I 124
kraméila I 123
krameĩlis I 123, 225
kramékšla I 156, 227
kramėzà I 163
kramùila I 123, 227; II 97
krañkalas I 119
krañkanas I 126, 225
kránkelis I 120
kranklýnas II 156
kranksočius I 132, 228
krantā̃lis II 95
krapáila I 123
krapyklė I 176
krapštē̃klis I 174–175
krapštùkas I 157, 200
krapštùtis I 142
krapulýs I 159
kratýklas I 175–176
krātilas I 193
kratinys I 96
kratýti I 175
kratùkas I 200
krātulas I 185
kraujà II 48
kraulaĩ I 98, 223
kraustõkas I 141
kráuti I 30, 91
kráutuvnykas II 122
krautùvninkas(-ė) II 122
kravaĩnis II 154
kregždingà II 148
kréiglės I 99
kreiválda II 185, 206
kreivā̃lis II 177, 185, 206
kreivā̃zas II 187
kreivē̃zas II 188
kreivė̃zas II 188
kreivė́žis II 187
kreivókšlis II 184, 185
kreivókšnis II 185
kreivùlis/kreivulýs II 170, 172
kreivuõlis(-ė) II 172
kreivū̃zas II 188
krekenà I 95
krē̃kenas I 95, 223
krekesaĩ I 103
krèkti I 95, 103
krē̃telas I 192, 229
krē̃tilas I 193
kretùkas I 157
krē̃tulas I 185
kriaũkti II 104
kriaukulaĩ II 104
kriaukutaĩ II 104
kryklės I 118
kriksū̃nas I 149
krikščionìs II 164
krikščionystà II 20, 200
krikštýnos I 64
krikštuõlė II 173
krikštuõlis II 173
kriókla I 118
krioklē̃ I 69
kriosniena II 56
krýpla I 118
Krisiùlė II 96
krìslas I 98
krìsliai I 99

kritėsiai I 86
krìtilas I 193
kritýnė I 96
kritintìnė I 97
kriūkulýs I 158
kriùnius I 170
kriváila/krivailà II 178
krivė̃ža II 187
krìvingis II 149, 204
krivókšlis II 184
kryžiõkai II 114
kryžiõkas II 114
kryžõkai II 114
kryžõkas II 114
krokščiumas I 74
krokštumas I 74
krósnis I 91
krùčas I 165
krūmė̃kai II 92
krūmė̃kšlis II 102
krūmė̃siai II 99, 195
krū́minė II 57
krūminis II 145
krūmókšlis II 102, 195
krūmókšnis II 102, 195
Krúoja II 151
kruoplė̃nis(-ė) II 83
kruopinė II 146
kruopinykas II 118
kruopininkas II 118
krū́penė I 60
krūpenýs I 60, 221
krùsčius I 132
krušė̃klis I 175
krušė̃nė I 60
kruštìnė I 97
Kruteinė II 154
krutėjas I 116
krutė̃klis I 154
krūtìnė II 145
krutinýs I 63
krutnià I 57
krutulys I 158
Krūvandà II 151
krùvinas II 150
kruvingas II 150
kruvinis II 145
krū́vis I 30
kubilius II 132
kučiukas (*kūčiukas*?) II 129
kūduĩšis(-ė) II 190
kūginýs II 147
kūgìnis(-ė) II 147
kuiniena II 153
kùisla I 118
kùitena/kuĩtena I 126
kuitinýs I 63
kū́jis I 205
kūjõkas II 114
kukyklà I 81, 221
kukulaĩnė II 154
kū́latė I 47
kū́latis I 47
kūlė I 80
Kuléinis II 154
kūlėkas I 203
kùlena I 126
kū́lėnas/kūlénas II 168
kūlė̃nė I 60
kūlenis I 60
kùleta I 130
kulìkas II 89
kūlìkis I 135
kūlýnas II 156
kū́lis II 52
kulkšnìs II 144
kul̃kštinas II 144
kùltena I 126
kumelė̃kas II 92
kumeliõkas II 91
kumeliõtė II 109
kumélka II 111
kumelnýkas II 122
kumel̃šė II 100
kumpė̃kas II 92
kumpimė̃ II 27
kunigaikštijà II 52, 70
kunigáikštis II 190
kunigaikštysta II 70
kunigaikštýstė II 70
kunigaištis II 190
kunigýba II 62

kunigýbė II 62
kunigystà II 69
kunigýstė II 69
kùnigiškas II 182
kunigìškis II 182
kunigìškis(-ė) II 182
kunigùžis II 98
kuodẽlis I 146
kuodélnykė I 146
kuoduočia II 143
kuoduõčius II 143
kuodúotas(-a) II 142
kuoduõtė II 142, 143
kuõlas I 104
kúolinga II 148
kuoptojas I 114
kùpeta I 94, 223
kupiškė́nas(-ė) I 10; II 168
kùpita I 94, 223
kuponė I 201
kuprà I 98
kùprė II 79
kupris II 131
kuprys II 131
kùprius II 79
kuprõčius II 141
kuprõnas II 162
kuprótas(-a) II 141
kupstìnė II 57
kùpti I 98
kurčiõkas(-ė) II 114
kùriava I 101
kur̃kinas I 127, 228
kurkinỹs I 63
kurklys I 118–119
kùrmis/kurmỹs II 28
kurnỹs II 28
kurpãlis/kùrpalis II 177
kurpãlius II 177
kur̃pius II 83
kur̃piuvienė II 83
kur̃šė II 131
kur̃šis II 131
kuršỹs II 131
kurtinỹkas II 121
kurtinỹs I 127
kuštùkas I 157
kùtelnykas(-ė) I 146
kuvėksimas I 22
kvailastìs II 31
kvailãtvė II 30
kvailẽ II 82
kvailỹs II 82
kvailýstė II 18
kvái̇šena I 126
kvaĩtena I 126
kvaknà I 124–125
kvaksnẽ I 125
kvãkšė I 170
kvarkšlẽ I 119
kvarkùtė I 142
kvẽkštynė I 128
kvẽpelė I 71, 221–222
kvėpìkas I 135
kvepìmas I 21
kveptójis I 113
kvieslỹs I 118
kviestìnis I 65–66, 222
kvietiẽnis II 45
kvõšena I 126

lãbas II 37, 38, 199
lãbastis II 31
labãtvė II 30
labyba II 15
laibìkas II 116
laibìkis/laĩbikis II 117
laidas I 158
laidyba I 76
láidynė I 196
laidóvė II 46
laidùkas I 200
laigū̃nas I 149
láima II 26
laimykas II 117, 203
laimimas II 24
laimingystė II 17
láiptai I 188
láiptos I 188
laistuvas I 179
láisva I 72
laĩsvas(-à) I 72

láisvė II 38
laiškulỹs II 36
laižýbos I 76
laižùkas I 139
laklìšius I 167
lãkius I 34
laknà I 125
lakštìnga II 148, 149
lakštiñgala II 148, 149
lakštingė II 149
lakštuñgė II 149
lalaunỹkas I 145
lamatà I 69
lámstytas/lamstýtas(-a) II 135
lamstỹtis II 135
landyklà I 209
landyklė I 209
landỹnė/lándynė/lañdynė I 214, 231
landỹtinės I 66
lándžia I 218
lañdžius I 170
langìnas II 106
langỹnas II 105
langùtas I 142; II 103, 195
langùtis II 195
lankà I 105
Lañkenas II 164
lankẽtas I 189
lañksmas I 91
lankstas I 93
lankstìs I 182
lañktis/lánktis I 182
lapãvas II 136
lãpė II 80, 100
Lãpė II 49
lapẽčiai II 143
lapenà II 165
lapénas II 86
lapétas(-a) II 143
Lapiaĩ II 49
lapijà II 51
lapinė II 145
lapỹnė II 56
lapìnis II 107
laplìšius II 189
lapojaĩ II 133
lapúotas(-a) II 142
lapuõtė II 142
lasa I 106
lasỹlas I 100
ląstà I 216
ląstas I 216
lašéti I 129
lašinẽtis II 143
lašiniaĩ I 129
latrauniñkas I 145
latrybė II 14
latrysta II 19
latùkas(-ė) II 128
laũkas I 9; II 203
laukẽkas II 92
laukeninkas II 126, 203
laukiẽtis II 138
laukijas(-a) II 134
laũkymė II 27, 68
laukináitis/laukinaĩtis II 139
laukiniẽtis II 138
laukinỹkas II 119, 126, 203
laũkšis(-ė) II 189
lauktójis I 113
lauméčia II 144
Laũmenas II 164
laumétas(-a) II 144
laužiẽnė I 65
láužte I 46
Lazdénai II 169
lazdijà II 51
lazdijõkas(-ė) II 115
lazdìkė II 88
lazdýnas II 156
lazdìnė II 107, 195
lazdỹtė II 58–59
lazdùkas II 129
lažyba I 76
lažybos I 76
lėbáuninkas I 145
lẽbeda I 161, 227
lebedáina II 156
lebedýnas II 156
lebéida I 161, 227
lebeĩdė I 161, 227
lẽberis I 133

ledėsas II 188
Lekėmė II 27
lėkena I 95
lėkìkas I 199
lekmėnė II 61
lėkuõniai I 151
lelijà II 95
lelijėlė II 95
lelijužė II 98
lempìkė II 117
lemžūnas I 149
léndymas II 24
Léndymas II 24
Léndra II 48
léndrimai II 24, 67
Léndrimai II 24
Lendrumas II 22
leñgvas I 71
leñgvenybė/lengvenýbė/lengvenybė II 14
lenkėtas I 189
lenkijà II 51
lenkìmas I 109
lenkmuo I 88
lénksmė I 213
lenktė I 43
leñkti I 105
lenktynės I 66, 222
lenktìnis I 196
lenktìnis(-ė) I 196
lepaĩšis I 167
lepáiva II 181, 206
lepėda I 161, 227
lepeĩšis I 167, 227
lepėkas II 130
lepérza I 164
lepetà I 130
lepėža I 163
lepysta II 19
lepsõnas I 147
lepšaĩnis II 155
lėpšis(-ė) I 166
lėptójis I 113
lepūnas I 148
lepùs I 148
lesãtė I 91
lesenà I 109
lesìmas I 109
lesýlas I 100, 224
letėkšlis I 156
lėtuĩšis II 190
levienė II 83
levykštis II 103
liáudis II 63
lydėjas I 116
lydekà II 93, 194
lydėkas II 93
lýdimas I 110
Lyduõkiai II 130
líegena I 126
liẽkana I 95
liẽkanas(-a) I 95
liekmena I 89
líekna I 94
líeknas I 94
líepa II 49
liepaĩ II 49, 192
liepãlė II 58
Liepalotai II 58
líepė/liepė̃ I 33–34
liepýtė II 59
liepójas II 53
líepos II 49
lieseika II 117
liesiniñkas(-ė) II 121
liesõkas II 114
liesùmai II 22
líeti I 90
lietùmas II 21
lietùs I 49, 219
lietuvė I 180
lietùvinykas II 119, 124
lietuvininkas II 119
lietuvnykas II 122
lietùvninkas II 122
liežiùvnykas II 122
liežuvýkas II 90
liežùvininkas(-ė) II 122
liežuvnykas(-ė) II 122
lýgastis II 31
ligãšius II 189, 206
ligãšnykas(-ė) II 122
ligãšninkas(-ė) II 122

lygẽ II 70–71
Lygenẽ II 166
lygenýbė II 14
lýgi/lygì II 17, 200
lýgyba II 17, 200
lygintuvė I 180
lygmẽ II 35, 69
lygmenė II 34
lygmuõ II 34, 35
ligõčias II 142
ligõčius(-ė) II 141, 142
ligónas II 162, 164
ligónis II 74
ligónis(-ė) II 164
ligonkà II 74
ligótas(-a) II 141
lygumà II 23, 67, 208
lygùmai II 22, 67
lygùmas II 23
lýgumas II 22, 67
lýgumė II 23, 67
lygumyna II 158
lykava I 72
likìkas I 135
lykius I 107
liktójis I 113
lykuva I 72
linaĩ II 49, 50
linãvas II 136
lindeikà I 139
lindynė I 214
lindìšius I 167
lindõnas I 147
linẽ II 62
lingana I 126
liñgynė I 196
linguõklis I 155
liñksmas II 26
linksnẽ I 92
linksniuõtė I 48
linkstìs I 182
Liólinga II 150
lióvimas I 25
lìpdžius I 206, 231
lipikai I 199
lipikas I 199
lipìnė I 195, 231
lipýnės I 195, 231
lipinýs I 195
lipýnos I 195, 231
lipùkas I 200
lytė I 90
litelus I 36; II 95
lytis I 90
lituõklis I 177
lytùs I 49
lytutis II 103
lytvà I 50
liùdinykas I 143
liùdininkas I 143
liū̃dnastis II 31
liumpýnė I 214
liūnijà II 51
liuosybė II 9
Liutkáitė II 140
lìžė I 205, 230
lojikas I 135
lojinykas I 143
lojū̃gas I 162
lopìkas I 136
lopikis I 135, 136
lopinýs I 96, 224
lovyčià II 137
lū̃kesa I 53
lū̃kesnis I 55
lū̃kestis/lūkestýs I 53, 55
lū̃kiava I 72
lukùtis I 82
lùpata I 93
lùpena I 95, 224
lupikis I 135
lupinykas I 143
lupinis I 63
lupnià I 57
lupnìs I 56, 57
lùpsnė I 92
lupsnìs I 92
luptà I 67
lùptas I 67
lutìkė II 117

lùzgana I 95
lùzgti I 95
lū̃žena I 60
lū̃žtė I 91

maigū̃nas I 201
mainéila I 123
mainéiva I 153, 228
mainẽlė I 120
mainélga I 162, 228
mainẽlis I 120, 146, 162
mainélnykas I 146
máistrienė II 83
máistruonė II 84
maišastìs I 79
maišatis I 47
maišẽlis II 94
maĩšymas I 108–109, 222
maišõnas I 147
maišta I 67
maĩštas I 67
maištinykas II 119
maĩštininkas II 119
maĩštvas I 50
maizgykla I 176
makalỹnė I 214
makasỹnė I 214
makỹnė I 214
maknõnė I 214
makõnė I 214
malatà I 130
maldà I 37
maldauniñkas I 145
maldybė II 14
mãliava I 101, 222
málkinė II 57
malkmenà II 34
malónė II 38
maltuvà I 178, 229
maltuvė I 180, 211
malū̃nas I 201–202, 230
Malū̃ndaubė I 202
Malūnẽlis I 202
Malū̃nežeris I 202
Malū̃ngrabė I 202
Malū̃ngrabis I 202
malū̃nykas/malū̃ninkas I 202; II 122
malū̃nykė I 202; II 122
malū̃ninkėnė II 83
Malū̃no upẽlis I 202
mamẽkšlis I 156
mamutis II 103
mandréika II 117
mandréila II 178
mandriniñkas II 121
manìkšlis II 184, 207
Marc(i)ukà II 72
mardùkas I 200
margẽnis II 166
margẽnis(-ė) II 166
margiẽnis II 153
margimas II 24, 67
márgymė II 27, 68
marginỹs II 148
margìnis(-ė) II 148
Margõtė II 140
margùlis II 170
margulỹs II 170–171
margùlis(-ė) II 171
margùmas II 157
margumýnai/margumỹnai II 157
Mariùlė II 96
marškiniai II 145
marškinykas II 122
marškininkas II 122
márškonas II 162–163, 164
márškonas(-a) II 163
marškõnis II 164
marškõnis/márškonis(-ė) II 164
martì II 74–75
martuvė I 50
martvė I 50
marū̃nis II 161
maruonìs II 161
mąstas I 28
mąstinykas I 143
mąstininkas I 143
mašniniñkas II 119
Mãtas II 97
mãtymas I 25
matýti I 25
Matrūnà I 150

matulis I 159
Matùlis II 97
matuõklis I 177
maudiẽnė I 65
maudyklà I 209
máudininkas I 144
máukna I 94
maũkti I 94
maurỹnė II 56
mazgelninkas II 127
mazgýčia II 137
mazginys I 96
mazgóčius I 185
mazgõlis I 194, 230
mazgótė I 44, 183, 185
mazgotuvė I 210
mazgótuvis I 181
mažãtvė II 30
mažė̃ II 38
mažė̃lis II 175
mažė̃lis(-ė) II 175
maženà II 43, 201
mãženas(-a) II 43
mažia II 38
mažimas II 24
mažìmas II 62
mažimė II 27
mažiniñkas II 121
mažiùlis II 171
mažiùlis(-ė) II 171
mažiū̃nikas I 150
mažmenà II 34
mažmẽnė II 34, 59, 60, 193
mažùlis II 171
mažùlis(-ė) II 171
mažumà II 23
mažùmas II 23
mažumė̃ II 23, 61, 62
mažumenė̃/mažumẽnė II 61
mažuminė̃ II 61
mažuomė̃ II 61
mažúomenė II 60, 193
medaĩnis II 154
mẽdė II 134
mẽdega/medegà II 186
mẽdegas II 186
Medeina II 154
Medeinė II 154
medė́jas/medė̃jas II 134
medė́jis II 134
medė́kas II 92
Medenickam II 124
Medenike II 124
Medeniken II 124
medija II 134
medijas II 134
medìjas II 205
medijė II 134
medijis II 134
medìnė II 82
Medingénai II 168
Mẽdininkai II 124
mẽdininkas II 126
medinis II 146
medìnis II 82
Medū̃nas II 159
Medùnė II 162
meduõlis II 173
mẽdžiaga/medžiagà II 186, 206
mẽdžias I 62
medžiavė I 33
medžiõkai II 114–115
medžiõklė I 82, 221
medžiõklis I 155
medžionė I 62
medžióti I 62
mėgintuvė I 50
mėgius I 171
megztė̃ I 91
méilastis II 31, 199
meilesys (*meilesis*?) I 53
meilingystė II 18
meistrùmas II 21
meitelė̃kas II 92
mekẽklis I 154
mekẽšius I 167
meketà I 130
meketỹs I 130–131
mekslė I 102
melãgis I 162, 227
mẽlas I 162
meldaĩnis II 155

melekẽlis II 93
mélenas(-a)/mélenas(-à) I 127; II 166
mėlẽnė II 166
mėlẽnės II 204
mélymė II 27, 68
mėlyna II 45
mélynas II 54, 106
mélynas(-a) II 45
mėlỹniai II 131
mėlỹnis/mẽlynis II 131
mėlyniùkas(-ė) II 128
mėlynùkai II 128
mėlynùkas(-ė) II 128
mėlynuméinia II 44
mélnyčia I 200
melnykienė II 83
melstuvė I 210
melū̃dà I 161, 227
melúoti I 162
memẽklis(-ė) I 154
mėnesíena/mẽnesiena II 43, 201
mėnesiẽnas(-à) II 43–44
mėnesinykas II 120
mentùris/menturỹs I 197, 230
mėnùkas II 89
ménuo II 89
mėnužis II 98
mergà II 75
mergáičė II 109
mergaičiõkė II 92
mergaĩčka II 112, 197
mergãlė II 96
mergelìnė II 107
mergélka II 111, 197
mergéna II 57
mergesà II 99, 195
mergẽsė II 99, 195
mergicà/mer̃gica II 112
mergičkà II 112, 197
mergýčka II 112
mergìčkė II 112
mergíena/mergienà II 56, 57, 192
mergìkė II 88
mergìlka II 111
merginà II 106–107, 195
mergìnė II 107
mergiõčė II 109
mergiõčgalė II 110
mergiočgalỹs II 110
mergiočiõtė II 109
mergiõčius II 109
mergiõkė II 92
mergiõkštė II 102
mergiõtė II 109, 196
mer̃giša II 189
mer̃giščė II 101
mer̃giščia II 101
mer̃gyščia II 101
mergìšius II 189
mer̃giškas II 182
mer̃gyštė/mergýštė II 102
mergytė II 108
merg(i)ū́kštė II 103
mer̃gšė II 100
mergùčė II 104
mergučià II 105
mergučkà II 112
mergùila II 97
mergùitis II 105
merguõlė II 110, 196
mergutà I 142; II 103
mergùžė II 98, 112, 194
mergznà II 112
mergžnà II 112
mérlė I 99
merlẽkas II 130
mermẽklis I 154
mẽsena II 165
mėsinykas II 65
mẽsnykas II 123
mẽstas I 24
mestybė II 14
mestìniai I 97
mestinỹs I 196, 231
mėsùkas II 129
meškenà II 164
meškerýčia/meškeryčià II 137
meškerýkštė II 190
meškerýkštis II 190
meškernykas II 122
meškerniñkas/meškérninkas II 122
mẽšlas I 98

mė́šlungė II 149
mėšlùngis/mėšluñgis/mė́šlungis II 149
mētena I 194
metininkas II 119
mezga I 168
mezgìmas I 109
mezginiai I 96
mezliauninkas II 127
mežalas I 99
mėžātė I 47
mėžātvė I 51
mėžià I 30
mėžinys I 96
Mìckuonė II 84
Mìckus II 84
miegālius I 120
miegùklis I 156; II 110
miegulỹs I 158, 212
mielaširdìngas II 17
mielaširdingystė II 17
mielinykas II 118
mielininkas II 118
miel(i)ùlis II 169
mielùlis II 171
miernystė II 18
miesčionìs II 164
miestālis II 95
miestiētis I 10
miēstiškas II 182
miēstiškis/miestìškis II 182
miežaĩnė II 154–155
miežaĩniai II 155
miežaĩnis II 155
miežaĩnis(-ė) II 155
migis I 218
mìgius I 218, 231
miglà I 33
mìglė/miglė̃ I 33
mỹglė/myglė̃ I 33
mìgnius I 125, 228
migulỹs I 212, 231
Mikėnas II 168
mikinà I 127, 225
mikità I 131, 228
mikitỹs I 131, 228
miknà I 125
mylė́sena I 60–61
milìcnykas II 122
mili̇niñkas II 122
milninkas II 122
miltienė II 154
mýnatė I 47
myniavà I 101
mynìkas I 136, 226
minkytùvis I 181, 229
minklė̃ I 99
minkštimà II 68
minkštimas II 24
minkštumas II 22
mintìnė I 66
mintinė̃ I 97
mintynės I 66
mintìs I 42
mintùvės I 50
minùtnykas II 122
minùtninkas II 122
mìrgla I 118
mìrkčius I 132
mirkėlė̃ I 100, 224
mìrkilis I 123, 225
mìrkla I 118
mirksnis I 56
mirksnỹs I 125
miȓti I 219
mirtynas II 54
mirtìs I 42
miȓtis I 45
mišiñčius I 132
mišinis I 127
miškinaĩtis II 139
miškýnas II 105
mitelis (*mitėlis*?) I 120
mitùkas I 139
mitulys (*mitulis*?) I 158–159
myžalaĩ I 99
myžālis I 120
myžālius I 120
myžeklė I 174
myžeklis I 174
mìžnius I 125

mókesnis/mõkesnis/mokẽsnis I 89, 223
mókestis/mõkestis/mokestìs/mokẽstis I 89, 223
mokinỹs I 127
mokintuvė I 210
mokystà I 78
mókyti I 112
mokytinaitė II 109
mokýtinis I 128
mókytojas I 112
mokytojénė II 83
mókytojus I 36
moksla I 69
mókslas I 8–9, 69
moksleĩvis I 8
molaĩnė II 57, 155
Mólana II 167
mõlė/molė̃ II 62, 135
molė́jas II 135
molienà II 56
molijà II 51
molyna II 55
molýtė II 59
moliūgà II 187
moliū̃gas II 187
mošénas II 86
mót(e)riškas/mót(e)riška II 182
mótė II 81, 198
moterýnas II 156
móteriška II 206
móteriškas/móteriška II 183
moterìškė II 182, 183
moteriškis II 182
mótina II 107, 195
motýna II 105
motỹnė II 156
motinėkà II 92
motinija II 52
motinỹnė II 56
mótiniškė II 64
motiniškystė II 18
motkà II 111
motùlė II 96
motùšė II 100
mova I 204
mučelnykas I 146
mučelninkas I 146
mūčytuvė I 210
mūdrysta II 19
mū̃gšis I 166
muĩlenos II 165
muitenykas II 126
mùkenos I 95
mùkulis(-ė) I 159
mulinykas II 118
mulininkas II 118
mundréika II 117
murknà I 59
mur̃knas(-à) I 59
murknùs(-ì) I 59
murmẽklis(-ė) I 154
murmùkas I 139
murmùlis I 158
Murmulis I 159
muruñgis II 149
mùsė II 176
musėlė̃ II 176
mùsinas II 107
mūsìškis(-ė) II 182
mušéika/mušeikà I 139, 226
mušéiva I 153
mušẽklis I 175
mùšena/mušenà I 60
mušẽnė I 60
mùšenos I 60
mušinỹkas I 200, 230
mušinỹkas(-ė) I 144
mūšis I 36–37, 108, 220
mušõkas I 141
muštìnė I 197
muštõkė I 190
muštùkas I 157
muštùkė I 189, 230
muštùvas I 160
muštuvė I 210
muštùvis I 181

nagà II 48
nãgas II 48
nãgaža II 187, 206

nāgažas II 187
nāgažis(-ė) II 187
naginės II 145
naikõtė I 183
naktìgonykas II 122
naktìgoninkas II 122
naktìnė II 43, 201
naktìnis(-ė) II 43
nakvynė I 64
nakvišà I 167, 227
nameĩšis II 189
namíega II 186
namíegas II 186
naminykas/namininkas II 119
namìškis(-ė) II 182
namõ II 48
namūkas II 129
namūnaĩtė II 139
namūnaĩtis I 149; II 160
nãras I 104
narnãsas I 165, 227
narnãzas I 163
narnẽklis(-ė) I 154
narnẽzas I 163
narsa I 83
nar̃sas I 82, 83
narséiva I 153; II 181
narstas I 67
narsùs I 153
narštva I 50
nárta I 188
naščiai I 181
našyklė I 176
našylà I 194
našỹlai I 193, 230
našystà I 78, 222
našláitis/našlaĩtis II 139
naštà I 93, 223
naštinė I 196
naštis I 182
našulys I 92
naudinykas II 119
naujà II 71, 197
naũjas I 138; II 71
naujasėdijà II 52
naujíena/naujienà II 44
naujìkas I 138; II 116
naujynà/naujýna II 45
naujinykas II 121
naujininkas II 121
naujỹninkas II 122
naujõkas(-ė) I 142; II 114, 116, 202
naujóvė II 46
naujùkas II 128
nausvà I 72
nazarėnas II 168
neapiėmybė I 77
neapykanta I 158
neap(i)veizdėti I 27
neaplankstas I 67
neapvaizda I 27
neatatiktė I 43
neatmaina I 27
nebarninykas II 120
nebespečnystė II 18
nebespiečnybė II 14
nebylỹs I 169; II 131
nebrendilà I 123
nedėkingystė II 17
nederéiva I 153
nederystė I 79
nederlà I 118
nedórėlis II 175
neesumas I 74
negalãtė I 47
negalià I 30
negalystė I 79
negalùmas I 74
negandumas II 21
negiluma II 67
negývėlis II 175
negrė́bša I 166
neįpratis I 28
neišklausumas I 74
neišmestavimas I 24
neišmestybė I 77
neišmestuojamas I 24
neišmestuojimas I 24
neįžagas I 28
neįžeizda I 27
nekalbilis I 123

nekalbuolis I 122, 123
nekaltē̃ II 38
nekentystė I 79
neklausumas I 74
nelābastis II 31
nelabātvė II 30
nelabùkas II 128
nelaĩkšas II 189
nelaĩkšis II 189
neláimėlis II 176
neláisvė II 38
nelyguma II 67
neméigša I 166
nemestybė II 14
nemylastyvystė II 18
nemirybė I 77–78
nemókėla I 121, 225
nemókša I 166, 227
Nēmunas II 162, 202
nemùnė/nemunē̃ II 162
nenáudėlis II 176, 205
nenaujininkas II 121
nendrýnas II 55
nendrỹnė II 55
nendrýtė II 59
nenuomonia I 31
nenuorama I 168
nenurimastis I 79
nenurimuōklis I 155
nepabažnystė II 18
nepagedas I 28
nepaituvas I 160
nepajauta I 28
nepakantà I 158
nepaklausūnas I 148
nepaliaubymas I 85
nepaliaubýti I 85
nepaslìnkšis(-ė) I 166
nepateptė I 90
nepriderybė I 78
neprieteksnis I 56
neprietelysta II 19
neprievaizda I 28
neprìteklius I 70
neprivaizda I 27, 28
nepriveizdėti I 27
neregē̃ I 170
neregỹs I 170
Neremà II 27
nerimáila I 123
nėrìmas I 109
nerimastis I 79
Nerìndaičiai II 150
ner̃štas I 67
nerštvà I 50
nérti I 104
nértuvas I 180
nesargyba II 15
nesmertelnystė II 18
nespėgà I 84
nesùdera I 158
nesudermė I 55
nesueitinà I 65
nesutektė I 43
nesutektis I 42
nesutiktinà I 65
nešalaĩ I 192
nešė́jas I 116
nēšena I 60, 109, 220
nēšiai I 205
nešyklė I 176
nešỹlai I 193
nēšliava I 87, 223
nešmēnė I 89
neštìnė I 66
neštìnės I 66
neštìnis I 97
neštùkas I 157
nēšulas I 92, 223
nešulỹs I 92, 223
neteisė II 38
neteisinykas/neteisininkas II 121
netektė I 43
netekumas I 74
netiesà II 37
netikinykė I 143–144
netikystė I 79
nētikšis I 166
netikumas I 73, 74
neturtė I 90
netur̃tėlis II 176
neùžauga I 151, 168

neužauguo I 151
neužauguonė I 151
nevaidinykas II 120
nevaléika II 117
nevalnystė II 18
nevdečnystė II 18
nevdiečnystė II 18
nevedeklis I 154
nevedystė I 79
nevedžia I 169
nevedžiulis I 159
neviernystė II 18
neviežlyvystė II 18
nevyriškystė II 18
nezbažnystė II 18
nežadžia I 169
nežinià I 31, 37
niẽkalas II 177
niekius II 132
niekočià I 184, 229
niekõtė I 183, 184
niẽkšas II 189
niẽkšis II 189
niežimas I 22
nỹkena I 126
nykštỹs/nỹkštis II 89
nýkti II 89
nykulỹs I 158
nir̃štas I 67
niū̃kana I 59
niurzglẽ II 79
niurzglỹs II 79
nobažnysta II 19
nobažnystė II 18, 19
Noreĩkas(-à) I 139
Norū̃nas II 159
norvegijonis II 163
nósinės II 43
nubostis I 42
nūdėtà I 67
nudirtinẽ I 66
nuduotinės I 66
nuduotuvės I 50, 66
nueiga I 84
nuėja I 27
nuimimas I 21
nulašimas I 23
nuleistuvė I 180
numanuo I 151
numanùs I 151
nuobylis I 29
nuobostis I 42
nuodeglis I 99
nuodėgulis I 92
nuodėmẽ I 55
nuodėmumas II 21
nuodinykas(-ė) II 118
nuodininkas II 118
nuodrėskis I 29
nuodžià I 31
núogalas II 45, 201
nuogãlė II 45, 201
nuogalijà II 39
nuogãlis II 45, 201
nuogãlis(-ė) II 177, 207
nuogãlius(-ė) II 177, 207
nuogatà II 41
nuogãtė II 29
nuogatìs II 28, 29
nuogesỹs/núogesis II 30, 199
nuogìšius II 189
nuokalba I 27
nuokalbesis I 53
nuokalbis I 29
nuokirpa I 106
núolaida I 38
nuolaima I 106
nuõlat II 58
nuoliejos I 106
núolinka I 158
núomarnykas II 122–123
núomirlis I 70
núomirnis/nuomirnỹs I 56
nuomirtis I 42
nuomirulis I 57
núomonė I 12, 31, 219
núomonia I 12, 31
nuoplėšia I 107
núosklanda I 217
núostoga I 84
núošalė II 71
núotarlė I 69

nuotrauktis I 42
nuovilkis I 107
nuožangastìs II 31
nupertinė I 215
nupertynė I 215
nupertuvė I 210–211
nuplėšia I 107
nupultis I 42
nusidėjėjas I 115
nusidėti I 31
nusidėtojas I 115
nusiuntinis(-ė) I 127
nusodìntojas I 202
nustokumas I 74
nustuõgti I 84
nuvargumas I 74

óbuolnykas II 123
omenijà II 39
Onukà II 72
ošenà I 126
ožẽkšnė II 184
ožẽkšnis II 184
ožẽlis II 94
oženà II 164
ožiena II 153
ožìnis II 74
ožìnis/óžinis II 147, 204
ožỹs I 165; II 73, 79, 147
ož(i)ùkas II 91
ožkà I 165; II 73, 74, 198
ožkenà II 165
ožkiniñkas II 65
ožkytis II 108

paauglỹs I 119
paaũglius I 119
paauksynė I 96
pabaigas I 28
pabaigẽnė I 60
pabaigiẽnė I 65
pabaigìnė I 63, 222
pabaigìnis(-ė) I 63
pabastà I 148
pabastū́nas I 148
pabažnybė II 14
pabažnystė II 18
pabėgìnė I 127
pabėgū́nas I 148
pabiriẽnė I 65
pabū̃klas I 80, 172
pačiùlė II 96
pačiuožtìnis I 66
padaigsla I 98
padáigslas I 98
padaĩgslis I 99
padangtė I 90
pãdaras I 168
padargas I 203
padarynė I 195–196
padarìnis I 127
padáuža I 151, 168, 227
padaužuo I 151
padažaĩnis II 155
padedimas I 22
padėjìmas I 21
padė̃klas I 172
padėlỹs/padė̃lis/pãdėlis I 99, 216
padengybė I 78
padermumas II 21
pãdėtalas I 119
padėtùvė I 211
padykū́nas I 148
padraubėlis I 121
padriaubėlis I 121
padū́kienia I 65
padū́kinỹs I 63, 222
pãduksas I 33
paduksė I 33
paduksis I 33
padū́ktìnė I 66
paduodimas I 22
paelgystė I 78
pagalaĩkštis II 103
pagalba I 33
pagalbė I 33
pagalbenykas II 126
pagalbinyka II 72
pagálbinykas/pagálbininkas II 119, 122, 126
pagalbnykas II 122
pagalbninkas II 122
paganìkas I 136

paganìkis(-ė) I 135, 136, 226
pãgarsas I 82
pagautìnė I 66
pagautinis I 129
pagautìnis(-ė) I 129
pagautojas I 114
pagautùkas I 157
pagedùmas I 74
pagelatìs I 47
pagelnà I 59
pagel̃nas(-à) I 59
pagelnatìs II 28
pagendimas I 22
pagynatìs I 47
paginė́tuvės I 50
pagiréika I 139
pagyrius I 34
pagyvenininkas I 144
pagonýbė II 15, 200
pagranda I 106
pagrandinùkas II 128
pagražẽnė I 60
pagrẽbstai I 93
pagreĩtintojas I 202
pagriaujimas I 23
pagriovimas I 23
pagriū́tė I 91
pagulda I 106
paguldytuvė I 210
pagulnà I 59
pagulnos I 59
pagul̃tinis I 65
pagunìkis I 135–136
paikenà I 194
pail̃kšas(-ė) I 165
pailsumas I 74
páinastis II 31
páinelė I 100, 223
páinelis I 100, 223
páiniava I 72, 101, 223
painiavestìs II 34
paìralas I 119
pairtùvės I 50
pairùtė I 82
páistalas I 70
páistas I 158
páistena I 126, 225
paistuõklis I 155
paišà II 48
paišaĩ I 203
pajuda I 27
pajunkinỹs I 63
pãjunkslas I 69
pajuntumas I 74
pakabinõklis I 177
pakabinõtas I 189
pakabniñkas I 200
pakabõkas I 200, 230
Pakálkyčia II 137
pakalnìškis II 182
pakaltinė I 97
pakampinykas II 119
pakankimas I 22
pakantrà I 68
pakantrùs(-ì) I 68
pakaráila I 123
pakaraĩlis I 123, 225
pakarnystė II 18
pãkaroklis(-ė) I 155
pakártuvė I 160
pakartùvis I 160
pakarū̃kas I 140
pakaruklà I 156, 228
pakarū̃klas I 156, 227
pakarū̃klis I 155–156
pakaruõklis I 155
pakaruõkšlis I 157, 227
pakasynykas II 122
pakasỹninkas II 122
pakasỹnos I 64
pakaustinė I 97
pakelaĩnis/pakeláinis/pakelainỹs II 155
pakel̃čius I 185
pakėlimas I 80
pakel̃tis I 182, 185
pakilailė I 194, 229
pakilaĩnė I 296, 231
pakilaĩvė I 198, 230
pakiñklai I 190
pakirpinės I 96
pakirpos I 106
pakištẽ I 91

paklaidà I 148
paklaidūnas I 148
paklaiduo I 151
paklaiduonis(-ė) I 151
paklaidùs I 148, 151
paklýdėlis I 225
paklýdnykas I 144
paklydūnas I 148
pakliedėlis I 121
pakloda I 87
paklodas I 87
paklõdė I 87, 223
paklotė I 43, 90
paklotis I 181
pakravà I 217
pakriktùvės I 50
pãkulinis II 147, 204
pakulinỹs II 147, 204
pakulìnis/pãkulinis(-ė) II 147
pakuoptuvė I 210
paláidas I 148, 151; II 135
paláidynė/palaidỹnė I 196
palaidonas I 146–147
palaidoniškai I 147
palaidūnė I 148
palaiduonas I 152
palaiduonis I 151
palaĩkis II 21
palaikùmas II 21
palaimas I 28
palakstuõnė I 151
palankỹnos I 64
paleida I 168
paleidìmas I 80
paleiduo I 151
paleistuvas(-ė) I 159, 227
paleistuvė I 180
paleistuvis(-ė) I 160, 227
paleistvà I 50
Palēnis II 166
paliáuba I 85, 86, 222
paliaubymas I 85
paliaubýti I 85, 86, 222
paliaubytojas I 85
paliauga I 84
paliaujimas I 23
paliauniñkas I 145–146
paliáuti I 85, 86, 222
palydà I 153
palydėjas I 116
palydõvas I 153
palìkis I 169
paliktinis I 129
paliktìnis(-ė) I 129
palikūnis II 161
palikuonìs I 151; II 161
paliova I 85
paliovimas I 23
paloda I 27
palošėlis I 121
palšas I 166
palūkanos I 95
pamalúosena I 61
pamaũtės I 91
pamestinùkas(-ė) II 128
pamėtinykas I 144
paminià I 218
paminklas I 80, 110
pamokėjimai I 108
pamoklas I 69
pamoksla I 69
pamókslas I 69
pamušatìs I 47
pamuštinė I 97
panar̃klas I 172
panársla I 98
pančiai I 90
paner̃klas I 172
panevėžiētis II 138
paniekinykas I 144
paniūruo I 151
paniūrùs I 151
pánta I 93
pántas I 93, 222
pantis I 90
papjū́tina I 65
papjū́tinė I 66, 222
paplavūnas I 148
paplazdūnas I 149
paplikumas I 74
paplotaĩnis II 155
paplõtė I 183

paplótis II 155
paprastùmas II 23
paprastumė̃ II 23
paprotinȳs I 63
pãpuošalas/papuõšalas I 192
pãraišalas I 192
paramstis I 181
paramtis I 181–182
parašymas I 108
pardavė́jas I 112
pardõlis I 70
pardõsas I 44, 82
pardostė I 44
parduõlė I 69
parduostė I 44
pardúoti I 112
pareiga I 84
parinkos I 106
pãrislas I 190
paristìnis I 65
pãrišalas I 192
parodymas I 51–52
parodsmas I 51
parplas I 117, 225
parplys I 119
par̃šas I 166
paršė̃kas II 92
paršeliena II 153
paršė̃lis II 96, 194
paršikùtas II 88
paršìnas II 107
paršiõkas II 91
par̃šiščias II 101
partė̃klis I 70
párteklius/par̃teklius I 70
partukybė I 78
parvedniñkas I 144
parvestuvės I 50
pasaga I 204
pãsagalas I 192
pasaitas I 187
pãsaka I 38
pasakinȳs I 63
pasakytojis I 202, 230
pãsaknykas II 123
pasalū̃kas II 129
pasalū̃nas II 159
pasaluonìs II 159, 167
pasektójas I 115
pasė́lis I 99, 223
pasididžiavimas I 24
pasidžiuojimas I 24
pasileidýbė I 78
pasiléidininkas I 144
pasileidžià I 30
pasilinksmumas I 74
pasiuntinas I 127
pasiuntinȳs I 127
pasiuntinis(-ė) I 129
pasiutýbė I 78, 222
pasiutinȳs I 63
pasiutystà I 78
pasiutumas I 74
pasiuvinȳs I 63
pãskyrius I 34
paskraidū̃nas I 149
paslapta I 67
paslaptė̃ I 43, 44, 221
paslaptinė I 66
paslaptinis I 65
paslaptinis(-ė) I 65
paslaptis I 43
paslaugà I 169
paslėptė I 43
paslėptinė I 66
paslėptinis I 65
paslėptinis(-ė) I 65
paslėptis I 42, 43
paslū̃šnystė II 18
pasnykaujimas I 23
pasóstė I 212
paspárkas I 202
paspyris I 205
pãspyrius I 34–35, 36
paspìrkas I 202, 230
pastatuvė I 210
pastoginė II 64
pastojìkė I 199
pastõklė I 172
pastumduõklis I 155
pastuõgti I 84
pasuktìnės I 66

pašaláitis II 140
pašalaĩtis(-ė) II 139
pašaleĩtis II 139
pašaliētis II 138, 139, 140
pašalnȳkas II 123
pašarùdė II 63
pašėla I 158
pašėlumas I 74
pašlapùmas I 74
pašluõstė I 206
pašnektà I 67
pāšukinis/pašukìnis II 147
pašukinȳs II 147
pašukìnis(-ė) II 147
pašvaisà I 68, 83
pašvaisrė I 68
pašváista I 67
pašváistra I 133
pataikū̃nas I 148, 226
pataikùs I 148
patáitė II 85, 198
pātalynė II 56
pātalinė II 57
patámsuma II 23
patámsumė II 23
patarnykas I 144
pāteika/pateikà I 148
pateikūnas I 148
patekẽlai I 71, 221
patekȳlai I 71, 221
patektė I 43
patektis I 42, 43
patekūnas I 148
pātepalas I 192
patepimas I 80, 108
pateptė I 90
pateptìnis I 128
patì II 74, 75
patiekmēnė I 89
patikis I 107
patinà II 72
pātinas II 72
patìs II 74
patį̇suõnis I 151
patogimas II 24
patrankõčius II 141
patraukas I 203, 204
patremtojas I 115
patrintẽ I 183
patrūkėlis I 121
patrukis I 29
pàts II 74
patvarslai I 190
patvar̃slės I 191
paukštinyčia II 66
pautienė II 154
pavādė I 205
pāvadis I 205
pavadnykas II 122
pavadžià I 205
pavaislas I 69
pavaišēnė I 60
pavaizda I 106
pavalkai I 203
pavara I 204
pavargulis I 159
pavarinȳkas I 144
pavarinȳs I 195
pavartẽ I 33
pavaža I 204
pavažētė I 184, 230
paveikslas I 101
paveislas I 98
paveizda I 106
paveizdéti I 101
paveldùmas I 74
paversmė I 56
pavežnykas I 144
pavydas I 158
pavydēklis I 154
pavydélnykas(-ė) I 146
pavydélninkas/pavydeĩninkas I 146, 228
pavydū̃klis I 156, 227
pavidulys I 58
pavyduõklis(-ė) I 155, 227
pavyduõlis I 122, 225
pavyduonas I 152
pavyduonìs I 151
pavydùs I 151
pavijõklis I 177
pavȳklas I 172
pavyzdė I 107

pažaizda I 87
pažeizda I 87
pažinià I 37
pažintìs I 37
pečiū̃kas II 129
pėdà II 48
pėdulas(-a) II 172
peikenà I 194
peĩkti II 162
peilinykas II 118
peĩlininkas II 118
pė̃kus I 35
pelėjai I 115
pelė́kas I 166
pelė́nas II 168
pelė̃siai I 103
peliõkas II 115
pelkãlė II 95
pélkė II 82
Pelkė̃nė II 166
pelùdė II 63
pelùdnykas II 65
pė̃nas I 76, 104
penė́ti I 76
penėtinis I 129
penėtinis(-ė) I 129
penėtuvė I 210
penýba I 76
penìmas I 21, 25, 219
peniuklas I 88
peniukšlas I 88, 157, 223
peniùkšlis(-ė) I 157
penkérgė II 186
penkérgis(-ė) II 186
penokas I 141
pentìnas II 144
pentìs I 90; II 144
penukšla I 88, 223
penukšlas I 88, 223
pė̃ras I 104
perdìšius I 167
perėdū̃nas I 149
péreiva I 134
pereĩvis/péreivis/pereivỹs I 134
pérėja I 217
pérėjūnas/perėjū̃nas I 148
perė̃kšlė I 156, 227
perė̃nė I 213
pergėrėlis I 121
perìklė I 154
periùkšlė I 157
perjuostuvė I 180
perkalas I 217
perkalbesis I 53
perkaltinė I 97
perkaltinėlė I 97
perkū̃nas II 159
Perkū̃nas II 39, 159–160, 161, 202
perkū̃nija II 39
perlaidumas I 74
pérleisti I 29
perlydis I 29
permalda I 28
pérmelsti I 28
pérnėrimai I 80
peršėlis I 99
perskyrimas I 22
perskirklė I 172
pérspėtojas I 115
pérstogė I 84
pérstolis I 70
peršatìs I 47
peršulas I 57
pértarvė I 72
pérteklius I 70
peȓti II 160
pertuvė̃ I 211
perùklas I 103
pérvara/párvara I 204
pérvė I 134
pėstinykas/pėstininkas II 120
pešė̃klis I 154, 174
pė̃šena/pešenà I 60, 127
pešiõklis(-ė) I 155
pèšti I 35
peštùkas I 157, 189
Petronis II 163
piemenãšas II 100, 194
piemenỹzas II 99
pieménka II 111
piemenū̃zas II 98
píenas I 94, 134

pieninỹs II 147
píeninis/pienìnis(-ė) II 147
piestà I 188
piẽstas I 187, 188
piestõkas II 115
piestùkas II 129
piešìmas I 24
piẽtūs I 49, 219
pietuvnykas II 122
píeva I 134
pieveliáunykas(-ė) I 146
Pievẽnė II 166
pievióknis II 102
pievókšlis II 102
pievókšnis II 102
piginỹkas II 121
piginiñkas II 121
pỹkastis I 79
pikčiùrna II 179
pỹkčius I 49
pỹkestis I 53
pykinỹs I 63
pìktas(-à) II 179
piktéiva II 181
piktẽlė II 176
piktėlẽ II 175
piktenýbė II 14, 201
piktýba I 76; II 15
piktýbė II 201
piktinýbė II 14, 201
piktùkas II 128
piktùkė II 128
piktùlė II 170
piktulis II 170, 172
piktùlis(-ė) II 170
piktuõlis II 172, 173
piktùrna II 179
pykùmas I 74
pilagà I 84
pỹliava I 101
pýlimas I 108, 110
pýlinas II 85
pilionis II 163
pilìs I 106
pỹlius I 107
pìlnas I 134
pilnatà II 41, 199
pìlnatė II 29, 201, 248
pìlnatis II 28, 29, 199, 201
pìlnija II 39, 200
pìltas I 93
pìlti I 106
pil̃vas I 134
pilvãzas II 187
pil̃vištis II 102
pilvočius II 141
pilvõzas II 188, 206
pilvū̃zas II 188
pinãklis I 174, 178, 229
pinãkšlis I 178, 230
pýnė I 107
pinigius II 132
piniguõčius II 143, 207
pinigúotas(-a) II 142
piniguõtis II 142, 143, 207
pynimas I 108
pinklas I 101, 102
pìnklės I 102
pìnklos I 102
pinõklis I 177
pinótuvis I 181
pìnti I 90, 93
pintìnė I 97, 224
pintìnis I 96, 224
pintis I 90
pipynė I 196
pyragnykas II 122
pir̃dis I 171
pirdžius I 171
pirkė́jas I 112, 224
pirkỹlas I 100
pirkingystė II 17
pirkiniñkas I 144
pirkỹštė II 102
pirklas I 98
pirkšnìs II 160
pir̃kti I 112, 224
pirktinė I 97
pirktìnykas I 146
pirmatis II 28
pirmaunykas I 145
pirmíena/pirmienà II 44

pirminykas/pirmininkas/pirmininkas II 121
pirmõkas II 115
pirmonės II 164
pirmuonės II 167
pirmuonis II 164, 167
pirmuonys II 167
pirskus I 164
pirščiùkas II 129
piršlės I 69
piršlýbos I 12; II 15
piršlỹs I 12, 119
pirštìkas II 116
pirštinės II 145
pirštinìnė II 107
pirštùkas II 129
pirtélnykas II 127
pirtìs I 212, 231, 232
pirznius I 125
Piškulis I 159
pýti I 49, 94
pjaulaĩ I 98
pjáuti I 9, 55
pjovãtė I 47
pjovėjus I 36
pjóvelas I 71
pjovika II 72
pjovikas II 72
pjovikis I 136
pjovimas I 108
pjõvis I 218
pjū́klas I 172
pjū́klė I 81
pjūklỹs I 173
pjūmė I 55
pjūmenė I 55
pjumenis I 55
(*mėnuo*) *pjūmenies* I 55
pjūmuo I 55, 220
pjū́tis I 45
pjūvãtė I 47
pjūvis I 110
pjūvėjas II 135
pjūvė̃ II 135
plačiū́kas(-ė) II 129
plačiū́kė II 129
plaiskýti I 95
plakãtė I 91
plaktà I 67
plãktas I 189
plaktavas I 181, 229
plaktė I 43
plaktinà I 65
plaktùkas I 189, 230
plaktuvė I 210, 211
plakùtė I 82
plampininkas I 144
platì II 76, 197
Platùmai II 22
Plãtumai II 22
platuméinia II 44
plaukė̃nė I 213
plauktė̃ I 183–184
plaukulỹs I 159
plaušà II 48
plaušaĩ II 49
pléikata I 93, 223
pléiskanos I 95
pléiskata I 93
pleĩškas I 202
pleišõnas I 147
plėkesaĩ I 103
plėkìkas I 135
plė́kti I 103
plėktójis I 113
plepáina I 128; II 156
plẽpalas I 70
plẽparas I 133
plẽpasas I 83, 222
plẽpatas I 68, 221
plẽpė I 170, 228
plẽpelas I 71
pleperaĩnė II 155
pleperìnas II 144
plèperis I 133, 164
plepérza I 164
plẽpeta/plèpeta I 130
plepetaĩnė II 155
plẽpetas I 130, 226
plepẽtis(-ė) I 131, 226
plepinỹs I 63
plẽpis/plepỹs I 170
plèpkus I 164

plèpsis I 165, 227
plepūzà I 164
plef̃palas I 70
plef̃pynė/*plerpỹnė* I 128
plerplà I 118
plerškỹnė I 128
plė̃sti I 93
plėšýbė/*plėšỹbė* I 78
plėšimas I 108
plėšinykas I 144
plėšiniñkas I 144
plė̃škata I 130
pleškỹnė I 128
plėškinykas II 118
plėšmas I 91
plėštinė I 97
plėštinės I 97
plėštójis I 113
plevėzà I 163, 227
pliaūnius I 170
pliaūškalas I 70
pliauškylà I 124
pliauzylà I 124
pliektis I 182
plìkė II 132, 133
plìkis(-ė) II 133
plìkšas(-ė) I 165
plýnė II 71
plýnija II 39
plìšnius I 125
plyšõkas I 141
plyšõnas I 147
plyšū̃nas I 149
plytinyčia II 66
plytnyčia II 66
plỹtninkas II 123
pliuf̃palas I 70
pliùškata I 130
pliùškis I 170–171
pliùškius I 170
plokštis II 131
plónas I 94
plonimà II 25
ploninỹs II 148
plonìnis(-ė) II 148
plónmena II 34, 69
plostaknykas II 122
plóti I 94
plotmà/*plótma* II 20
plõtmas II 20, 199
plotmė̃ II 35, 69
plótojis I 113
pluduñgė/*plùdungė* II 149
pluduñgis/*pludùngis*/*plùdungis*/*pludungỹs* II 149
plùkata I 130
plukdyklė I 209
plukė̃nė I 213
pluknà I 213
plūkša I 83
plū̃ktas I 93
plūktìnis I 97
plúoštas I 93
pluveikà I 139
põ I 49
pobažnystė II 18
pólaidžia I 30
pólymas I 75; II 24, 67–68
Pólymas II 24
ponė̃kas II 92
ponýbė II 62
ponysta II 69
ponystė II 69
põniškas II 182
ponùmas II 21
popiernykas II 122
popierninkas II 122
popiežìškis II 182
pósakaunykė I 146
poterelus I 36; II 95
potérnykas(-ė) II 123
potérninkas II 123
póverkšlė I 119
prabėgtojas I 114
prabingtė I 43
pradegtinė I 97
pradė́ti I 31
pradinỹs I 63
pradžià I 31
prãdžnykas II 123
praeiga I 84
pragaišiė̃nė I 65

pragaištùvė I 50
pragarinykas II 120
pragarininñkas II 120
pragarmė̃ I 213, 231
pragarnỹkas II 120, 123
prakalbis I 29
prãkartas I 44, 93
prakartė I 44, 90
prakartis I 44, 90
prakeliūnas I 148
prakepēsas I 103, 223
pramaniū̃gas(-ė) I 162
prãmonė I 31
pramonia I 31
pramuštgal̃vė II 79
pramuštgal̃vis II 79
prãnašas I 168, 170
prãnašė I 170
pranašinė II 84
praplėšimas I 108
prapultė I 44
prapultinà I 65
prapultìs I 44, 212
prapultùvė I 50
prapuoléinia I 65, 222
prapuolē̃nė I 60, 221
prapuolē̃nis I 126, 225
prapuolis I 29
prarakienė II 83
prarakinė II 84
prarakysta II 19
prarakystė II 19
prarakūnainė II 83
prarakuonainė II 83
prarytìs I 212
prasčiõkas(-ė) II 114
prasidė́ti I 31
prasirastis I 42
prastatà II 41
prastãtė II 29
prastybė II 9
prastojėjas I 115
prastotojas I 115
prastóvė II 46, 69
prašalaĩtis/prašaláitis II 139
prašaleitis II 138
prašaliẽtis II 138
prašalniẽtis II 138
prašymas I 37–38
prašỹtinės I 66
prašùtė I 142
pratęsa I 27
pratiesinė I 96
pratinỹs I 63
prausylas I 193
praū́sti I 94
praustuvė I 210
prausulas I 185
pražodis I 29
pražū̃tùvės I 50
pražuva I 33, 158
prãžuvas I 33, 158
pražuvė I 33
pražuvis I 33
pražvalgos I 168
preikãlas I 203
prẽkė I 62; II 134
prekė́jas/prekė̃jas II 134, 205
prekė́jis II 134
prekijas II 134
prekionė I 62
prėskienà II 153
prėskienos II 153
prėskinės II 146, 153
prybėga I 217
pribūtojas I 114
pridangalas I 192
prýdangtis I 182
prideryste I 79
príebraukas I 204
priebrauktuvė I 180
príedėlis I 99
priegalba I 28
priegelbėti I 28
príeglauda I 217, 218, 231
príeglaudis I 218
príeglobstis I 212
priegulda I 217
prieiga I 84
príekabninkas II 123
priekalas I 204
priekalbesis I 53

priekuopa I 27
priemonia I 31
príenešinis I 95
príenešinis(-ė) I 95
prieniškis II 182
prieplauka I 217
priepultė I 43
priepuolybė II 14
príepuolis I 38
priesvilis I 107
priešalaitis II 139
príešas I 138
priešingystė II 17
príešinykas I 138; II 119
priešininkas II 119, 125
príešininkis II 125
priešnykas II 122
priešninkas II 122
prieštaraujimas I 23
prieštarma I 52
prieštarmė I 55
prieštarnykas I 143
prieštarninkas I 143
prieštartė I 43
prieštartis I 43
priešumas II 21
prietarma I 52
prietelnysta II 19
prievaisumas I 74
príevylius I 35, 36
priežastinykas II 120
priglaustojas I 115
prýglobstis I 212
priimimas I 21
prijunkinỹs I 63
prijuostis I 182
prijuostuvė (*pryjuostuvė*?) I 180
prýkabninkas II 123
prikaistùvis I 181
prikasas I 105
prikyštìnis I 196
primestinė I 97
primintojas I 114
primišis I 107
prýmišis I 107
prinerklas I 172
prýpuolis I 38
priseka I 27
prisieti I 90
prisietis I 90
priskyrumas I 74
pristatytinis I 129
prýšininkė II 65
prýšininkis II 66
prytarlẽ I 69
pritarma I 52
Pritiriniks II 125
prývaizdas I 168
priveizdis I 169
priveizdžia I 169
privylius I 35
próretmė I 89
prunkšna I 125
prūsai II 152
prusnà I 94
pū̃čkininkas II 119
pū́dymas I 110
puikà II 37
puĩkalas II 45
puikenýbė II 14
puikininkas II 121
puikõrius I 167
puikuõčius II 143
pùiris I 98
Pūkẽnė II 166
pūkinė II 146
pū́liai I 24, 99
pū́lis I 99
pūliuojimas I 24
pulkõjus II 133
pultis I 212
puodãlis II 96, 194
puodìkas I 137, 226; II 87, 193
púodkė II 111
puõdžius II 83, 132, 207
puõdžiuvienė II 83
puošmenà I 89
puotà I 30
puotinykas II 120
pupienójai II 134
purkšlỹs I 191
purkšnà I 59

purkštùkas I 139
purkštùklis I 156
purlẽgas I 162, 227
purškùtis I 142
puřtnykas II 123
purtókšlis I 156
pùsnykas II 123
pusnyna II 55
pusnis I 91
pustelnykas I 146
pustelninkas I 146
pùsti I 98
pustýnė I 196
pušãlė II 58
Pušalotas II 58
pušýna II 55
pušýnas II 54, 55
pušýnė II 55
putẽkšlis I 156
pū́ti I 98
putimas I 22
pùtmenas I 89
pùtmenys I 88
putõčius II 141
putõklis(-ė) I 155
putótas(-a) II 141
putrà I 98
pùvenos I 95
puvẽsas I 103
puvẽsis I 86

radyba I 76
radybos I 76
radìmas I 21, 220
radùtė I 82
ragaĩšis II 189, 206
Ragaĩšis II 189
raganùmas II 21
Ragáunė II 161
ragìštis II 102
ragýštis II 102
ragõsas II 99
ragučiõkai II 115
ragùilos II 97
raguõčė II 143
raguõčius II 143
raguõlė II 173
raguõlis II 173
ragúotas(-a) II 142
raguõtis II 142
raguõtis(-ė) II 142, 143
ragùtės II 103
raibulỹs II 171
raibùlis(-ė) II 171
raidýnas I 10
ráimas II 28, 201
ráinas II 28, 201
rainúotas(-a) II 142
rainuõtė II 142
rairū̃nas I 149
raistìkis II 117
raĩtelija II 51
raitojas II 133
raituõlis II 173
raitū̃zas I 163–164
raivẽ I 101
raizgẽjas I 115
raktas I 187
raliúotinė I 66, 222
rãmastis II 31
ramymas (*ramimas*?) I 75; II 24
ramóvė II 69
ramtis I 182
Ramùnė II 162
Ramùnis II 162
rángčia I 48
rangčiõm I 48
rangčiomìs I 48
rangtis I 48
rankà I 153, 204, 230
rañkena/rankenà II 165
rankinùkas II 128
rankýštė II 102
rankóvė I 153; II 180
rasà II 48
Raséiniai II 154
rąstas I 93
rastiniùkas II 128
rastinùkas(-ė) II 128
rašẽjas I 115–116
rašýbos I 76
rãšymas I 25, 108, 109

rašýti I 9, 25
rašýtoja II 72
rašýtojas II 72
rãšliava I 87
rãštas I 9, 93, 223
raštélnykė II 127
raštinyčia II 66
raštinykas II 124
Rasztyniks II 125
rãštininkas I 9
rataĩnė II 57
ratãnas II 166–167
rãtas I 203, 228
ratélnykas II 127
ratélninkas II 127
rãtilas II 177, 178
ratìlis II 178
ratìnis II 147
ratinỹs II 147
rãtinis/ratìnis(-ė) II 147
raudẽnė II 166
Raudẽnis II 166
raudỹmė II 27, 68
raudónas I 62, 138
raudónėlė II 175
raudonẽlis II 175
raudonìkas I 138; II 116
raudonìkis II 117
raudónyma II 27, 68
raudónymė II 27, 68
raudoniùkas II 128
raudonùkai II 128
raudonuméinė II 44
raudonuméinia II 44
raudótinė I 66, 222
raudùkas(-ė) II 128
rauduvẽ II 181
raugãlė I 99, 223
raugtinẽ I 215
raukẽčius I 131
raũkena I 126
rauketà I 130
raukẽtis(-ė) I 131
raukylà I 124
raukỹlas I 100
raukìmas I 108
rauklẽ I 191
raukšlas I 98
raukšlė I 98, 119
raukšlỹs I 119
raũkštė I 91
rauktìnė I 97
raumuõ II 34, 199
raupsuočius II 142–143
raupsúotas(-a) II 142
raupsuotis II 142
raupuočius II 142–143
raupúotas(-a) II 142
raupuotis II 142
rausyklà I 209
rausỹklė I 209, 231
raustuvė I 179
raũsvas(-à) I 72
ráutinė I 97
ravãtė I 47
ravėjas I 115
ravė́jimai I 109
razbajysta II 19
ražíenos II 56, 192
regė́tinė I 97
regė́tuvas I 160
reikà I 78
reĩkalas I 70, 221
reikė́ti I 55, 78
reikybė I 78
reikmenė I 55, 109
reikštininkas I 146
reivẽ I 101
rẽjestis I 53
rėkaujimas I 23
rė́kla I 118
rẽksimas I 51
rėksmas I 51
rėksnà I 59
rėksnỹs(-ẽ) I 125, 225
reméga I 162, 227
rengmenė I 55
repė́ža I 163
rẽplės I 191, 229
rėsmẽ II 69
retaunỹkas(-ė) II 127
retenà II 14, 43

retenýbė II 14
rẽtilas II 177
rẽtymas II 27, 68
rẽtymė II 27, 68
retis II 131
rėtis II 131
retmà II 20
rėtmà II 20
retmẽ II 69
retmenà II 69
rėtmuõ II 69
retumà II 158
retùmas II 158
retumýnai II 158
retuõklis/rėtuõklis II 184
retuõkšlis II 184
ricerysta II 19
ridulỹs I 159
riebalaĩ II 177
ríebulas/riebulaĩ II 171
riebùlis(-ė) II 171
riebulỹs/riebuliaĩ II 171
riebumaĩ II 22
riebùmas II 158
riebuméinia II 44
riebumỹnai II 158
ríejesčiai I 53
riejesỹs I 53
riekẽ I 107
ríeklas I 172
ríeklės I 173
riestuvà I 179
ríešutas II 104
riešutýnas II 55
riešutỹnė II 55
riešutójas II 53
riešutójis II 53
ríetena I 60
ríetenos I 60
rietkà I 203
riẽtkas I 202, 203
rievà I 101
rievẽ I 101
rygiónis II 163
rijokas I 141
rijũklis(-ė) I 155
rijuoklis(-ė) I 155
rýkamas II 181
rỹkas II 181
rýkauti/rykáuti II 78, 198
rykys II 78
Rykis(-ys) II 78
ryklẽ I 153
ryklỹs I 153
rýkštė I 47
rýkštėnas II 169
rýkštis I 47
rykulys II 78
rykũnė I 150
rykũnia I 150; II 78, 198
rimastis I 79
rimtéiva II 181
rinkiùkas I 139
riñkliava I 87
riñkti I 204
rinktinỹs I 97, 129, 224, 227
risčià I 48
rìšalas I 192
rìščius I 185
ryšélninkas II 127
ryšiai I 205
ryšis I 205
rýštė I 46
rìšti I 47
rỹštis I 182, 185
ryšulỹs I 92
rýti I 153
rytinė II 145
rýtinė II 43
rytìnis(-ė) II 43
rytójas II 133
rytójus II 133
rituliai I 159
rìzata I 130
rìzis I 171
rìzius I 171
rodyba I 171
rodyklė I 176
rogùtės II 195
ropiẽnis II 153
ropynas II 54
rožynas II 54

Rožùlė II 96
rūbinė II 64
rùdas II 30
Rudẽnė II 166
Rudesà II 30
Rùdesas II 30
rūdijà II 51
rudìkė II 117
rūdynà II 55
rudùkas II 128
rudùkas(-ė) II 128
rudùkė II 128
rudùlis II 169, 172
ruduõkė II 130
ruduõlis II 172
ruduõtė II 142
rudušis II 189
rudžiùkas II 128
rugiaĩ I 9
rugiapjū́tė I 9
rugienai II 152
rugiẽniai II 153
rugiẽnis(-ė) II 153
rugienójai II 134
rugienos II 56
rū́gla I 118
rugojaĩ II 133, 134
rūgštėlė̃ II 175
rūgštìs(-iẽs) II 36
rūgštuõlis II 173
rūgštuõlis(-ė) II 173
rū́kas I 168
rūkylà I 194
rūkylas I 193, 194
rū́kinė I 214, 231
rūklỹs I 191
rūkšlė̃ I 98
ruokas I 33
ruokė I 33
ruõštas I 67
rū́pesnykas II 123
rū́pesnis/rūpẽsnis/rūpesnỹs I 55
rūpestė I 45
rūpestingystė II 18
rū́pestis/rūpẽstis/rūpestìs/rūpestỹs I 45, 53, 54, 55
rupūžiõkė II 92
rùsingis II 149
rūstéika II 117
rūstenybė II 14
rùsvas(-à) I 72
ružãvas II 136
Ružẽlis II 95
Ružẽlius II 95

sąeiga I 84
sagà I 204
sãgtė I 184
sagtìs I 182, 184
saitai I 187
sakaĩ I 24
sakintoja I 202, 230
salakõnas II 163, 202
saldaĩnė/saldáinė II 155
saldaĩnis/saldáinis/sáldainis II 155, 204
Saldeĩkis II 117
saldenýbė II 14
Saldẽnis II 166
saldesỹs II 30
saldì II 76
saldienė II 153, 154
saldiẽnis II 153
saldiẽnis(-ė) II 153
saldìšius II 189
saldùmas II 158
saldumýnai/saldumỹnai/saldumynaĩ II 158
saldumýnas II 44
saldū́nas I 150; II 159, 160
saldū́nis II 161
saldùs I 139
sąleida I 27
salià I 30
salýkla I 176
salýklas I 176
salyklinykas II 65
salýklininkas II 65
Samándis II 151
samãnis II 40
samanýtė II 59
samanójai II 53
samanõkai II 115
sambarios I 107

samdinỹs I 128
samdytinis I 129
sąmokslas I 69
sámplėšinis I 95
sámstis I 182
sámtis I 182
sąnaras I 105
sąnarius I 107
sanbalsinė II 146
sándara I 27
sándėlis I 216, 231
sándėlnykas II 123
sándėlninkas/sandėlninkas II 123
sandėrius I 34
sąnešinỹs I 63–64
sángriuvinis I 127
sánkirtinė I 96, 224
sánkirtinis I 95, 224
sánkirtinis(-ė) I 96
sánkloda I 87
sánklodas I 87
sántarvė I 72
santi II 75
sanvedýbos I 76
sánžinia I 30
sapáila I 123
sapaliõkas I 141, 228
sapelkinykas II 118
sapelkininkas II 118
sãpnas I 58, 220
sapninykas II 119
sapniniñkas II 119
sapnỹs/sãpnis II 39
sapnõklis I 155
sapnõrius I 167
sapnuõklis(-ė) I 155
sąranga I 106
sarbentójas II 53
sargyba II 15
sargybė II 14
sargyklà I 209
sargyklė I 209
sarginykas II 118
sargõvas II 180
sárgta I 67
sárguonė II 84, 198
sarmatà II 41
sartõkas II 114
sąskutos I 106
sąspara I 204
sąsparas I 203
sąsparnykas II 122
sąšlavýnos II 55
saugulỹs I 158
saugùs I 85
sáulėka II 92
sáulyka II 90
saulùlė II 96
sausáinė II 155
sausaĩnis/sausáinis II 155
sausãtė II 29
sausatìs II 28, 29
sausenỹbė/saũsenybė II 14
sausimà II 68
sausimas II 24
sausỹnė II 55
sausiùkas II 128
sausiùkė II 128
sausólis II 174
sausùkas II 128
sausùkė II 128
sausùlis II 171, 172
sausumà II 23
sausuõlė II 172
sausuõlis II 172, 174
sausuõlis(-ė) II 172
saváitis II 139, 140, 203
sąvar̃stė I 184
sąvar̃stis I 182
Savẽlis II 151
Savẽnė II 151
saviškis(-ė) II 182
sėbrà II 48
sėbra II 71, 73
sẽbras II 71
sẽbrė II 73
sėdẽklė I 209, 231
sėdelės I 216, 231
sėdelis I 216, 231
sėdẽnė I 213
sédenos I 213
sédžia I 205

segātė I 184, 230
sēgė I 206
sēgėlas I 100, 224
segētė I 184
segỹlas I 193–194
sēgtė I 184
seĩlas I 190
seiliū̃gas I 162
Seĩliuonė II 84
Seĩlius II 84
seilõčius II 141
seilõnas II 163
seirijõkas(-ė) II 115
sė́jena I 95
sėjokė̃lis I 141
sekionė I 62
sė́kla I 102, 223
sėklinė II 145
seklumà II 23
sekminykas II 119
sekmius II 132
sėmenis I 111
sėmenójis II 133
sėmenõkai II 115
sėmỹklė I 209
sėmuõ I 88, 111–112
senatà II 41
senãtuva II 30
senãtuvė II 30
senatvà II 29, 30, 199, 201
senãtvė II 30, 201
senatvià II 30
sēnė II 79
senẽlis(-ė) II 176, 205
senýba I 76
senìmas II 62
sēnina II 43, 201
senýnas II 156
sēnis II 79, 131
senystė II 17
senystvà II 20
seniū̃gas II 187
seniūnijà II 51
senýva II 46, 201
senývas(-a) II 46
senývė II 46, 201
senývis(-ė) II 46
senóbė II 46, 201
senõlis(-ė) II 174
senómė II 28, 201
senóvė II 28, 46, 201
senulė II 170, 172
senulis II 170, 172
senumà II 62
senuõlis II 172, 174
senúomenė II 28, 201
sergėjas I 116
sérgėti I 46
sergimas I 23, 25
seseráitė II 139
seseráitis II 139
seserénas I 10; II 86
seserýčia II 135, 137
seserýčiai II 135
seseriẽtė II 138
seserynai II 106
seserýnas II 106
sesýka II 90
sesiuvà II 51
sesuika II 91
sesùlė II 96
sesutė II 103
sėtùvas I 179, 181, 229
sėtuvẽ I 180, 181, 229
siaubykla I 154
siaurimà II 68
siaũstas I 129, 225
siaũtalas I 70
siautéila I 123
sidãbrinas II 40
sidabrìnis II 40
siekélnykė II 127
sieksnỹkas II 123
síeksnis I 92
síekti I 92
síelis I 190
síelnykas II 123
síena I 94; II 175
sienójas II 133, 175
sienójis II 133
sienójus I 36; II 133
sienólis/sienõlis II 174, 175

siẽtas I 187
sieti I 94
sietinykas II 118
sietininkas/siẽtininkas II 118
sija I 204
sijos I 204
Sỹkūnė II 161
Sykū́nis II 161
sylõčius II 141
silpnimas I 75; II 24
sytas I 187
siūbuoklė I 177
siū́las I 190, 229
siūlė̃ I 98
siuntinỹs I 128
siūruojimas I 24
siūruoklė I 177
siūruõklis(-ė) I 155
siūrúoti I 177
siųsdinti I 88
siusmas I 31
siusta I 66
siùstas I 67
siųsti I 88
siustumas II 21
siutilmė̃ I 71, 222
siutinykas I 144
siutiniñkas I 144
siùtinis I 63, 222
siutinỹs I 64
siuvėčius I 132, 228
siuvė́ja II 72, 94
siuvėjaĩ II 49
siuvė́jai II 49
siuvė́jas I 116, 224; II 49, 72
siuvėjėlė II 94
siuvìkas I 136
siuvikis I 136
siuvinys I 96
skabinė I 195
skabùklas I 103
skaĩčius I 107, 224
skáidyti I 98
skáidula I 92, 224
skaistuõlis(-ė) II 173
skaitydinė I 97
skaityklas I 175
skaitikliai I 176–177
skaitinė I 96, 195
skaitýti I 175
skaitytinė I 97
skaĩtlius I 99
skalà I 105, 222
skalánda I 152
skalandė I 152
skalbėnė I 60
skalìkas I 144
skalinỹs II 147–148
skalìnis II 148
skalìnis(-ė) II 148
skãlyti I 144
skambutis I 142
skanduõnis I 151
skanenà II 165
skanė̃sas II 188
skanė̃sis II 180, 188
skanesỹs II 30
skanė̃stas II 180
skaninỹs II 148
skanulỹs II 36
skanùmas II 158
skanumýnai/skanumỹnai II 158
skaptas I 187
skarà I 105
Skardė̃nis II 166
Skarinis II 148
skarinỹs II 148
skarìnis(-ė) II 148
skarliū́tas II 179–180
skarlõtas II 179
skaudilis I 71, 221
skaudulys I 71, 108
skéldėti I 88
skelénda I 152, 226
skélti I 88, 90, 105
skendalis I 159
skendė̃nis/skendenỹs I 126
skendylà I 124
skendinỹs I 128
skenduonìs/skenduõnis I 151
skė̃peta I 94
skèpšė II 100

skeřdelas I 71
skerdėnė II 83
skerdìnė I 195
skerdū́nas I 149
sketė̃ I 170
skė́tra I 133, 226
skė̃tras(-à) I 133
skėtrõkas I 141
skydinykas II 118
skỹdininkas II 118
skidùklis I 178, 230
skiedas I 105
skiedė́jas I 202
skiedrà I 98, 223
skíemenys I 88–89
skiemuõ II 61
skiẽtas I 187
skylė̃ I 107
skìlta I 93
skìltas I 93
skiltìs I 90
skyluika II 91
skil̃vis II 46
skỹpata I 93
skỹris I 219
skỹrius I 34, 36, 110, 219
skiřlius I 70
skiřstė I 184
skìrti I 105
skirtìnės I 97
skystalaĩ II 177
skỹstalas II 177
sklendė̃ I 206
sklindas I 203, 204
skõbti I 97
skolinė́jas I 115, 225
skolinykas/*skolininkas* II 119
Skolyniks II 125
skõlinti I 225
skonìs(-iẽs) II 36
skoptìnė I 97
skrabùila II 97
skraidýba I 76
skrajõklis(-ė) I 155
skreičiõnas I 147
skreñdelis I 120
skréndena I 126
skrendimas I 22
skrepnà I 125
skretė̃nis I 126
skretnà I 125
skrètnius I 125
skretū́nas I 149
skriblà I 118
skrìdynė I 196
skrìdulas I 185, 186
skridulė̃ I 185
skrýdulė I 186, 229
skridùlis/*skrìdulis* I 185, 186
skrielas I 191
skrieliai I 190
skroblýnas II 55
skroblìnė II 146
skroblỹnė II 55
skrodumas I 74
skrudė̃lynas II 54
skruzdė̃/*skrudė̃* II 176
skruzdėlė̃/*skrudėlė̃* II 176
skubė́ti I 136
skubikis I 136
skubinỹs I 64
skubùs I 136
skùjenos II 165
skundùkas I 139–140, 226
skunduonià I 151
skundžia I 158, 169, 227
skurdė̃iva II 181
skuřdena I 60
skurdžiola I 122
skuřliotas/*skurliótas* II 179
skuřlis II 179
skuřlotas/*skurlõtas* II 179
skursnà I 59
skuřsnas(-à) I 59
skutìkas I 199
skutìklis I 176, 230
skutùkas I 200
slanstai I 187
slapčià I 48, 221
slapta I 43, 67
slaptė I 43, 44
slaptỹklė I 209

slaptis I 43
slapūkas I 140, 226
slaugà I 169
slaũgė I 170
slėgimas I 25
slėgti I 92
slė̃gtos I 188
sleiktuvė I 180
slėptà I 67
slėptìnė I 66
slėptinỹs I 66, 222
slydõkas II 114
slìnkainis I 128
sliunkáitis II 139
slogas II 37
slogatìs I 47
slógtis I 182
slúoksnis I 92
smagùrnykas II 123
smaigas I 204
smaigstė I 183
smaigstis I 182
smaĩgtis I 182, 183
smailimà II 25, 68
smalė̃kas II 130
smaliaunykas I 146
smaliūgà I 162
smaliū̃gas(-ė) I 162
smalkà I 217
smalsčius II 132
smalstumai II 22
smalstumas II 22
smalsuõlis(-ė) II 173
smardõlis I 122, 225
smarkauniñkas I 145
smarkinykas II 121
smársas I 82
smárvė I 72, 221
smaugỹklė I 209
smegeninė II 146
smeigenà I 194
smeĩgtas I 189
smeĩgtis I 182
smeigtùkas I 189
smerdulaĩ I 57
smertelnystė II 18
smìlis I 171
smìlius I 171
smiltijà II 51
smirdilà I 123
smirdilas I 123
smirdininkas I 144
smirdinỹs I 64
smir̃dis I 171
smirdysta I 78
smirduõklė I 155
smir̃džius I 171
smuknà I 125
smuknià I 92, 223
smulkinà II 145
smulkmė̃ II 35, 59
smùlkmena II 34, 35
smùlkmenė II 34
smùlkmenos II 34
smul̃kmės II 35
smul̃kšė II 189
smùrtininkas I 10
snaĩgolė II 174
snaĩgūlė/snaigūlė̃ II 175
snaĩgulė/snaigulė̃/snaigùlė II 171, 172
snaĩguolė II 172, 173, 174, 175
snapõkas II 115
snaudālis I 120, 225
snaudālius I 120
snaudylà I 124
snaũdis I 171
snaudulys I 158
snaũdžius I 171
sniẽgala II 176–177
sniẽgalas II 176
sniẽgana/snieganà II 167
sniẽgena II 165, 167
sniegulė̃/sniẽgulė/sniegùlė II 171, 173
sniegùlis II 171, 173
snieguĩys II 171
sniegúõlė II 172–173
snieguõlis II 173
snipsėjimas I 22
snipsėti I 22
sniūbauti I 22
sniūbavimas I 22
sniūbuoti I 22

sniupsimas I 22
snõpšas I 165
snópšis I 166
snopulỹs(-ẽ) I 159
snùčas I 165
snùdis I 171
snũduris I 68
snùdžius I 171
sodýba II 15
sodiẽtis II 138
sodìnimai I 109
sodìškis/sõdiškis(-ė) II 182
sodžiónis/sodžionìs II 74, 163
sodžionkà II 74
sopčià I 48, 49
sõpčius/sopčiùs I 49
sopsčius I 49
sõpstas I 67
sópulas I 57
sopulingystė II 17
sósta I 216, 232
sóstas I 212, 216, 232
sóstė I 212
sostinykas II 120
sostùvė I 211
sótis(-ies) II 36, 199
spardalà I 120, 225
spardylà I 124
spar̃tis(-ies) II 36
spartuõlis(-ė) II 173
sparvà I 134, 226
spar̃vas I 134, 226
spą́slai I 190
spąsta I 188
spąstai I 187
spąstas I 187
spáudenos I 194
spaudyklė I 176
spaudystė I 79
spaudùkas I 200
spaustuvà I 179
spáustuvė I 210
spėkà I 84, 221
spė̃kas I 83–84, 221
spéta I 67
spéti I 83–84
spėtumas I 74
spieglẽ I 191
spỹgsė I 170
spindùtė I 142
spiñgsė I 170
spìralas I 192
spirginys I 96
spyris I 205
spir̃klas I 172
spjaũdalas I 99, 223
spjaudalis I 120
spjaudėlis I 121
spjaudõnas I 147
spjáudulas I 92
spjaudulys I 92
spjáutuvas I 103
spjùklis I 156
spragatìs I 47
sprãgelas I 192
spragelnykas II 127
spragilà I 193, 229
sprãgilas I 193, 229
sprãgilis I 193
sprą́slas I 190
sprąslis I 191
sprą́stė I 184
sprą́stis I 182, 184
spréndalas I 192
spriaustójis I 113
sprìgliai I 191
sprìgtas I 67
spriũstojis I 113
spróg̃elis I 193, 229
sprogilà I 100, 223
sprógti I 102
sprogtinà I 65
sprogtùvės I 50
sprogulẽ I 92, 224
sproguonìs I 151
sproklẽ I 102
sprudùklis I 178
sraumẽ I 56
sraũtas I 67
srėbỹlas I 100
srovẽ I 72
srùtos I 67

stābaras II 179
stābas II 179
stabýti II 179
stabrùs(-ì) II 179
stačiõkas II 114
stačiõkė II 114
stačiū̃kas(-ė) II 129
Stãganos II 167
stãgaras II 179
stãklės I 173, 229
stalãlis II 96
staldìkas I 137; II 87
stal̃gena I 126
stalinykas II 118–119
stalininkas II 119
stambenà/stam̃bena II 43
stambrai I 97, 223
Stankū́na II 72
Stareĩnis II 154
statýti I 173
statulà I 92
staugylà I 124
stebė́ti(s) II 179
stebùklas I 103, 224
stē̃bulas(-a) II 172
stegerỹs II 179
stémbti I 97
stembumas I 74
stenė̃klis I 154, 227
stỹbena I 126
stiegius I 171
stỹgius I 35
styglẽ I 69
stìglius I 70
stiklinyčia II 66
stiklininkas II 65
stipẽ II 144–145
stìpinas II 144, 204
stipinỹs I 64
stìpinos II 144
stýpla I 118
stiprastìs II 31
stipréiva II 181
stipruma II 67
stipruõlis(-ė) II 173
stìrna I 141
stirnika II 86
stirnikas II 86, 87
stirniõkas I 141
stõdai I 87
stógas I 84; II 179
stokuojimas I 24
stomuõ II 28, 201
stórmena II 34, 69
storùlis(-ė) II 171
stovỹnė I 196
stovinỹs I 195
stovỹnos I 195
stràkala I 120
stràkalas I 119–120
strapáila I 123
strapaliõkas I 141
strapė̃kas II 130
stráumė I 56
strìgtas I 93
strigtìnis I 196
stùbras II 178
stùburas II 178
studentijà II 51
stùgti II 178
stùguras II 178
stūmė̃klis I 175
stūmìkas I 199, 230
stūmõkas I 141
stūmõklis I 177, 229
stumplys I 190
stúobas II 178
stuõbras II 178
stuobrỹs/stúobris II 178
stúoburas II 178
stuogas I 84
sùdaras I 27
sùdaros I 27
sudėjas I 115
sudera I 27
sudžiuvùtis I 142
sueiga I 84
suėjū̃nas I 149
sugaĩšalas I 70
sugaiščiùs I 49

sùgaišlis I 70
sùgaišlius I 70
sugaištìs I 49
sugeidulys I 57
sugentystė I 78
sugėrėjas I 202
sugertìnės I 66
sugrąža I 27
sugriaujimas I 23
sugriebas I 28
sugriūvėla I 121
sùgulenos I 95
suȧrėlė I 71
suirinỹs I 64
suirùtė I 82
sukakis I 28
sukaktūnė(s) I 66
sukaktùvės I 49–50
sùkalas I 192
sukarnis I 56
sùkata I 68, 188–189
sukčia I 132
sukčias I 132
sùkčius I 49, 131–132, 228
sùkčiuvienė I 10
sukẽklis I 175
sùkena I 95
sukẽnė I 194
sukinà I 127, 228
sukinis I 195
sukintuvė I 180
sukiūkas I 200
sukmà I 161, 227
sukmaĩ I 161
sukščias I 132
sukščius I 132
sùktas I 132
sùktinykas II 121
suktuvis I 181
sukulỹs I 185
sùkuras I 68, 221
sūkurỹs I 68, 221
sukùtis I 80, 142
suleidìmas I 80
sulygumas I 74
sumaišmu I 51
sùmania I 31
sumestìnė I 97
sumestìnės I 66
sumestìnis I 97
sumiginỹs I 64
sumišinỹs I 64
sū́mušinė I 96
sūnáitis II 139
sūnė́nas II 168
sunėrìmas I 80
sunkalas II 177
sunkātė II 29
sunkẽmė II 27, 28, 201
sunkẽnė II 28, 43, 201
sunkenýbė II 14
sunkíena II 44
sunkimas I 75; II 24
sunkinýbė/sunkinỹbė/suñkinybė II 15
sunkmenà II 34
sunkulỹs II 36
sunkuméinia II 44
supylimas I 108
suplėšymas I 108
supnià I 57
sūpõklė I 177, 229
sūpuoklė I 177
sūpuõklės I 177, 229
sūpuoklýnas II 156
sū́puonis I 151
sūpúoti I 177
sū́rastis II 31
suraukìmas I 109
sūrẽnis(-ė) II 166
sùrgata I 130
sūrinyčia II 66
su(si)rinkìmas II 62
sū́ris II 131, 202
suřmininkas II 119
sūruméinia II 44
sùsena I 126
susiedijà II 39
susiedkà II 74
susiimimas I 21
sùskis I 164

sustirùmas I 74, 75
susuktùvis I 160
sùsupalas I 192
sutarýbė I 78
sutarýnos I 64
sutektė I 43
suteminė̃ I 63
suteminýs I 64
sūteminýs I 64
sutemstos I 67
sutepimas I 108
sutiktė I 43
suturinýs I 64
sutvėrėjas I 115
sutvertojas I 115
sutvìrtinimas I 80
suveizdimas I 22, 25
Suvìngis II 151
sužiedúotinis(-ė) I 128
svaidýkštė I 184, 230
svaĩgenos I 60
svaĩginė I 63
svajõkas I 141
svajõklis(-ė) I 155
svar̃las I 190
svarlýs I 191
svarma I 52
svar̃slas I 190
svẽčias II 75
sveikatà II 40, 41
sveikimà II 25
sveikimas II 24, 25
svetèlis II 94
svetyba II 15
sviestinė I 197
svietinis II 146
svìlena I 95
svilė̃sas I 103, 223
svilė̃siai I 86
svìltos I 93
svýnas II 57, 157
svìrna II 49
svir̃nas I 94; II 49
svir̃snis/svirsnìs/svirsnýs I 186, 229
svir̃stė I 184
svir̃stis I 182, 184
svìrtė I 183
svirtės I 183
svìrtis I 182, 183, 229
svyrū̃klis I 155
svyruõklis I 155
svočiùlė II 96

šaipõkas I 141
šakà II 179
šakaĩnis/šãkainis II 155
šakaĩnis(-ė)/šãkainis(-ė) II 155
šakaliniñkas II 65
šakalýs II 177
šakárna II 179
šakar̃nas(-à) II 179
šakar̃nis II 179
šakar̃nis(-ė) II 179
Šakẽnis II 166
šakenius II 166
šãkymas I 75
šaknélnykas II 127
šãknenos II 165
šakõnė II 164
šakótas(-a) II 140
šakõtis II 140
šãkumas I 75; II 21
šáldnykas I 200
šalienà I 65
šalnà I 59, 220
šáltas II 167
Šalteĩkė II 117
Šalteĩkis II 117
šaltẽkšnis II 184
šaltę̃nė II 166
šaltẽnis II 166
šaltýnas II 156
šaltinis II 145, 156
šal̃tis II 36
Šaltuonà II 167
šaltuõnė/šaltuonė̃ II 167
šaltuonià II 167
šaltuõnis/šaltuonìs II 167
Šarkýčia II 137
Šar̃kuonė II 84

Šar̃kus II 84
šarvinykas II 120
šašavà II 50
šãškus(-ė) I 164
šašnà I 125
šašúolėtis II 143
šaudỹklas I 176
šaudỹklė I 176, 229
šáudyti I 175
šaukalas I 119
Šaukaũnė II 161
šaukėlà I 121
šaukóla I 122, 225
šaukõlas I 122
šaukõlius I 122
šaukõnas I 147, 226
šaũksmas I 51, 52
šauksnỹs(-ė̃) I 125
šáukštinykas II 65
šáukštinis II 64
šaukūnas I 148
šaukuolas I 122, 225
šaukus I 148
šáunykas I 200
šáuti I 92, 100
šautìnė I 197, 231
šautìnis I 196
šautinỹs I 196
šáutuvis I 181
šeimatis II 28, 62
šeimýna II 54
šeimyniẽtis II 138
šeimynykštis II 190
šeimýnystis II 190
šeimynìškis/šeimýniškis II 182–183
šeimynójas II 133
šeimynójus II 133
šėliniñkas I 144
šėlstà I 67
šerdẽsas II 188
šėrybė I 78
šerìklis I 154
šėrỹnė I 214
šermukšnỹkas II 123
Šermuõkė II 130
šernẽnė II 83
šérpeta I 94
šerplà I 98
Šerū̃na I 150
šėrū̃nas I 149
šešaunykė II 127
šešáuninkė II 127
šešiáuninkė II 127
šeškenà II 165
šešuolėtis II 143
šešúolis II 143
šẽvelis I 100
šì II 76, 197
šiaudinùkas II 128
šiaulýtis II 135
šiaušiõnas I 147
Šíekštumas II 22
šienãtvė I 51, 221
šienãtvės I 51
šienatvià I 51
šienaũtė I 47, 221
šienū̃lė II 175
šienū̃lės II 175
šienuliaĩ II 171, 173
šienulỹs II 171, 173
šiẽnuolės II 175
šienuoliaĩ II 173
šiẽnuolis II 173
šienuolỹs II 173, 175
šikalius I 120
šikininkas I 144
šykštẽnis II 166
šykštinykas II 121
šykštū̃klis II 184
šykštuõklis II 184
šykštuõlis II 173
šiktùvas I 160
šikū̃tas I 143, 228
šikùtė I 143
šikùtis I 143
šilaĩnė II 155
šilaĩnis II 155
šilaĩnis(-ė) II 155
šìlas I 9
šìlauogė I 9

šilemà II 27
šilimà II 25, 27
šilìmdaržis II 27
šilójai II 53
šilójas II 133
šilójus II 133
šilóvė II 180
šiltinės II 146
šiltinyčios II 191
šiltis II 36
Šimkáitis II 140
šimtìkas II 116
šiñtinykas/šiñtininkas/šimtininkas II 121
šìparas II 179
šipytà I 131, 228
šìpti II 179
širdẽsas II 188
širdėsas II 188
širdìkė II 117
širdingystė II 18
širdulỹs II 36
širdžìkė II 117
širmininkas II 121
širmõkas II 114
šiřšilas I 123; II 177
šìršis I 123
šišavà II 50
šiũkšlavos II 50
šiùrė I 170
šiùris I 170
šiùšena I 126
škarmálnykas II 123
šlãjos II 48
šlakýtas(-a) II 135
šlakỹtės II 135
šlakỹtis(-ė) II 135
šlakúotas(-a) II 142
šlakuõtė II 142
šlakuõtis(-ė) II 142
šlapẽkas II 130
Šlapẽnė II 166
šlapimà II 68
šlapimas II 24
šlãpymė II 27, 68
šlapýnas II 54
šlapýnė II 55
šlàpkus I 164
šlapuma II 67
šlapùmas II 22
šleĩkštė I 184
šleikštulỹs II 36
šlekẽtas I 68, 221
šlitinỹs I 64
šliũžẽ I 107
šliũžės I 205
šlivingis II 149
šlopmẽ II 35, 69
šluostẽ I 206
šlúostinis I 195, 231
šlúota I 188
šmeĩžtas I 67
šmotìkas II 87
šnekà I 219
šnektà I 67, 220
šnurkšlė I 191
šokìklė I 154
šoklỹs I 119
šoklùs I 119
šóksnis I 56
šokũnė I 148
šokuõlis I 122
šoninė II 145
šóninė II 147, 204
šũdeĩkis II 117
šukėtas(-a) II 143
šukẽtis(-ė) II 143
šũklẽ I 69
šũksnis I 56
šukuõčius I 185
šunaujà II 50
šunavà II 50
šuneikà II 117
šunẽkas II 92, 193
šunenà II 165
šunėnas II 110
šuniavà II 50
šunìkas II 87
šunýkštis II 103, 195
šùnyščius II 101
šunytis II 108

šuniùkas II 193
šuõ II 74
šuolininkas II 120
šūsnìs I 92
šutinis I 63
šutnà I 59
šùtnas(-a) I 59
švelpāzas I 163, 227
švelpēsas I 165
švelpèsis I 165, 227
švelpēsius I 165
Švéndra II 48
šveñtas I 138
šventastis II 31
šventéiva II 181
šventìkas I 138; II 116, 203
šventinė I 214
šventinyčia I 214
šventinis I 214
šventnyčia I 214
šventóvė II 69
šventùlis II 171, 172
šventuõlis II 172
švépala I 120
šviesà I 83
šviesumà II 23
šviesùmas II 22
šviežõkas II 114
švikšlỹs I 191
švilpa I 158
švìlpis I 169
švil̃pis I 205, 225
švilpùkas I 200, 230
švilpuojimas I 24
švirkštis I 182
švitrà I 197
švìtras I 197, 230
švýtrauti I 197
švyturỹs I 197

tabakìkė II 117
taĩ II 49
taisyklė I 176
tãkas I 110
tãkilas I 193
talkà II 135
talkėjas II 135
Tamošiū́nas II 158
tamsà I 33, 83
tamsẽ/támsė/tam̃sė I 33
tamsenýbė II 14
tamsìmas II 24
tamsinýbė II 15
tamsumà II 23
tamsuméinia II 44
tamsumynà II 44
tamsuõlis(-ė) II 173
tãnius I 107
tankẽlis II 175
tankẽlis(-ė) II 175
tankýnas II 54
tankỹnė II 55
tankmẽ II 35, 69
tankumà II 158
tankùmas II 22, 158
tankumynà II 158
tankumýnas II 44, 54, 158
tankumỹnė II 158
tankū̃nis II 161
Tãramas II 181
taránda I 152, 226
tarmuõ I 89
tarnáitė II 84, 109, 198
tarnáitis II 85, 198
tar̃nas II 84, 198
tarnáuti I 112, 224
tarnáutojas I 112, 224
tarneitė II 109, 139
tarnikas II 87
tárpas I 138
tarpẽklis II 183, 206
tárpijos II 39
tarpìkas I 138; II 116
tarpinykas/tarpininkas II 119
tárpininkas II 65
tarpumas I 74
tar̃škalas I 70
tarškẽlė/tarškelẽ I 193
Tarulis I 159
taškėla I 193

taškyla I 194
taškýlas I 194
tašla I 98
tašlas I 98
taukaĩ I 104
taũras I 132, 224
taũškalas I 70
tautinykas II 120
tauzylà I 124
tavìškis(-ė) II 182
téisė II 38, 199
teisinykas II 121
tekėla I 193, 229
tẽkėlas/tekė̃las I 193, 229
tekėlis I 193
tekìmas I 21
tekynė (*tekinė*?) I 64
tekumas I 74
tekū̃nas I 148
temnyčia I 215
tẽpalas I 192, 229
tepylas I 193
tepimai I 108
tepùklas I 177, 185, 230
tepulai I 185
tepuliai I 185
terliū̃gas I 162
terliūzà I 164, 227
terliū̃zas I 164, 227
termẽklis(-ė) I 154
terpė I 218
tęstójis I 113
tešlà I 98, 223
tešmuõ II 61
teténas II 86, 199
tetervinė II 84
tetùlė II 96
tetulėna II 72
tetulénas II 72, 86
tėtùlis II 97, 194
tetùšis II 100, 194
tetutė II 103
tėvainimas I 75; II 24
tėvainis II 154
tėvainysta II 19
tėvainumas I 75; II 21
tė́vas II 93
tėvẽlis II 93
tė́vykščia/tėvýkščia II 65
tėvykščionis II 163
tė́vikškė II 65
tėvikšnykas II 122
tėvykštaitis II 139
tė́vykštė II 65
tėvynáitis/tė́vynaitis/tėvynaĩtis II 139
tėvýnė II 56
tė́viščia II 65
tė́viškas II 101
tė́viškė II 64, 208
tėvõnas II 163
tėvonijà II 52
tėvonimas II 24
tėvonis II 163, 164
tėvùkas II 129
tėvūnáitis/tė́vūnaitis/tėvūnaĩtis II 139
tėvuonis II 164, 167
tėvutis II 103
tėvužis II 98
tyčiaujimas I 23
tiesà II 37, 199
tiesė II 132
tiesumà II 23
tyka II 37
tikýba I 76
tikybė I 77
tikysta I 78
tìknius I 125
tikrastis II 31
tikrenýbė II 14
tikróvė II 46
tikrumaĩ II 22, 61
tikrúomenė II 60
tikùmas I 73, 75
Tilindỹs II 150
tilžėnas II 168
tilžionìs II 163
tinginẽ II 79
tinginỹs I 63; II 79
tinginùmas II 21
tìnius I 107

tiñklas I 101
tìnti I 101
tirdinėjas I 115
tironysta II 19
tobulumas II 8
tolena II 14, 43
tolenýbė II 14
tolimas II 24
tólimas II 26
tólimas/tólymas II 25
Toliùšis II 190
trainijà II 134
trainìjas II 40, 134, 207
trainìjus II 134, 207
traĩnilas/trainìlas I 193
trakėnai II 169
trakšmas I 51
trãktornykas/trãktorninkas II 123
tranksmas I 51
trãškanos I 95
tŕáukalas I 192
trauktuvė I 180
trečiõkas II 115
trečiõkas(-ė) II 115
trečiõkės II 115
treineĩtė II 139
treineĩtis II 139
treinijà II 134
treinìjas II 134
treinìjis II 134
trẽjetas II 58
trekštuvė I 179–180
treniruõtė I 48
trenksmas I 51
treškutis I 142
trẽtinykas/trẽtininkas II 121
trẽtininkai II 121
trẽtininkas/trètininkas II 121
trýlika II 76
trimitõrius II 190
trynẽ I 107
trynios I 107
trintinė I 196
trintìnis(-ė) I 196
trintuvas I 179
trintuvis I 181
trinùklas I 177
trinùklis I 178
tryškynė I 196
triũstójis I 113
tr(i)ušẽnė II 83
trobélka II 111
trobélnykas(-ė) II 127
trobélninkas II 127
trobélšė II 102
trokšmas I 51
troškumas I 73
troškumėlis I 73
trùklius I 70
trũkumas I 74
trunkimas I 22
trunkinimas I 22
truob'èl'i II 94
trupinys I 96
trùpkis I 164
trùpmena I 89
truputis I 142
tũlẽ II 62
tùpkus I 164; II 83
tùpkuvienė II 83
tuptà I 93
tuptẽlė I 93
turėkla I 175, 229
turẽklas I 175, 229
turẽklė I 175, 229
turẽklis I 175, 229
turéti I 175
turtas I 90, 93
turtė I 90
turtinguõčius II 143
turtùmas II 21
tùščias II 22
tuščiumas II 22
tuštimà II 68
tuštìmai/tuštimaĩ II 68
tùštymai/tuštymaĩ II 68
tùštymas II 27, 68
tuštìmas/tùštimas II 68
tùštymė II 27, 68
tũžmas I 51

tvañkas II 37
tvartas I 93
tvinkulỹs I 92
tvirtóvė II 69
tvoklẽ I 173

ugnỹstas/*ugnýstas* I 78; II 20
ul̃tena/*uitenà* I 126
ūkenykė II 125
ūkinykas II 125
ū́kinyks II 124
ukmergìškis I 10
ū̃mas II 37
ū̃mastis II 31
úoga I 9
uogal̃nė II 155
úogaunykas II 127
uogójas II 133
úolektis II 104
úošvėnė II 83
uošvijà II 51
upẽkšlis II 102, 195
upẽkšnis II 102, 195
upẽsnas II 99
upẽsnis II 99
upókšlis II 102
upókšnis II 102
urėdijà II 52
ūsočius II 141
ūsõrius II 190
ūsuõčius II 143
ūsuõtis II 142, 143
ùtė II 176
utėlẽ II 176
utėlius II 132
ūžatìs I 47
užaugimas I 108
ūžaunykė I 145
ūžauninkė I 145
uždanga I 204
uždangalas I 192
uždangis I 205
uždangtis I 182
uždengalas I 192
uždengis I 205
uždengtė I 182
ùždoris I 205
užeiga I 84
ùžgaulė/*užgaulẽ* I 69
užgertuvės I 50
užgirionis II 163
užguldytinis I 129
užkaba I 204
užkaištis I 182
užkandìmas I 109
užkištùvas I 180
ùžkišalas I 192
užkištuvė I 180
užkloda I 87
užklodas I 87
užklõdė I 87
užklotuvė I 180
užkurìnė II 84
užlenkìmas I 109
užmačià I 30
ū̃žmas I 16, 51, 220
ùžmetaklis I 174
užmetẽklis I 174
užmiršẽklis I 154
ùžmiršoklis I 155
užmirštū̃klis I 156
užmirštuõklis I 155
ùžmokesnis I 89
ùžmokestis/*užmokẽstis*/*užmokestis* I 89
užmova I 204
užraktas I 187
užrašas I 108
užrašymas I 108
užsklanda I 204
užsklanstuvė I 180
užstata I 204
užstoklė I 102
ùžstolis I 119
ùžstolius I 119
užstovėjas I 115
užstūmìmas I 80
užstuõgti I 84
užtiestuvė I 180
užtrauktuvė I 180
užtureklė I 174

užtureklės I 174
užturėklės I 175
užudangas I 203–204
užúolanda I 217
ùžvaizdas I 168
užvalkalas I 192
užvydėlninkas I 146
užvydulys I 57, 158
užvožalas I 192

vãdas I 168
vadõvas(-ė) I 153
vãdžios I 205, 230
vagìlka II 111
vagìs II 81
vagìšas II 100, 194
vagìšius II 100, 194
vagiūšas II 100
vagiūšis II 100
vaidẽklis I 154
vaidenẽklis I 154
vaidenykas I 143
vaidenykė II 125
vaidinỹkas I 143, 226; II 125
vaiduõklis I 155
vaikelỹs II 95
vaikẽsas II 99, 105, 195
vaikẽstis II 105, 195
vaikẽtis II 110
vaikẽzas II 99
vaikẽzas II 99
vaikẽžis II 98
vaikýna II 72
vaikýnas II 72, 105
vaikỹnas II 105
vaikìnas II 106, 107
vaikìnis II 107, 195
vaikiõzas II 99
vaĩkis II 108, 196
vaik(i)ũkštis II 103
vaikūtis II 105, 195
vaikùkšlis II 102, 195
vaikùtas II 103
vaikùtis II 195
vaikũtis II 105, 195
vaikũzas II 98
vaikùžas II 98
vainìkas II 94, 95
vainikẽlis II 94
vainikẽlis II 95, 194
vainikinykas II 119
vainikužis II 98
vaĩras I 197
vaivadijà II 52
vaivadysta II 70
vaivadystė II 70
vajonė I 62
vakarinė II 145, 146
vakarinykas II 65
vakaruškà II 111, 197
valdà I 153
valdýti I 149
valdonas I 147
valdonybė II 14
valdõvas I 153
valdžià I 30, 31, 219
valgykla I 102, 224
valgyklas I 102, 224
valgyklė I 102
válgymas I 108, 222
valginỹkas I 144
valgis I 110
valgytuvė I 210
valinys I 96
valiūgas I 162
valiūkas II 129
válkata I 130, 226
valkatūzas I 164
valkius I 107
valksmà I 52
valksmas I 51, 52
valkšnà I 59
valkūnai I 201
valkūnas I 201
valnybė II 14
valnysta II 19
valnystė II 18
valstijà II 51
vandeninykas II 119
vandenininkas II 119

vanduikas II 91
vanta I 188
vapalis I 120
vara I 217
Vardáunis II 161
vardỹnos I 64
vargãlis II 177
vargalỹs(-ė̃) II 177
vargìngas II 150
vargónykas II 123
vargulis (vargulys?) I 159
vargùlis I 159
vargúominė II 61
varguta I 143
varguže II 98
vargùžis(-ė) II 98
varinys I 96
varinùkas II 128
varksmas I 51
varlẽzas II 99, 194
varléža II 98, 194
varléžas II 98
varliùngis II 149
varliũzas II 98, 194
varlìzas II 99, 194
varlõzas II 99
varlóžė II 98
varlõžis II 98
varlóžis II 98, 194
varlũzas II 98
várna II 49
var̃nas II 49
varnénas II 169
varnėtis II 110, 196
varnýkštis II 103
varn(i)ùkas II 72
varnuka II 72
varpinyčia II 66
var̃pstė I 43–44, 45, 46, 80, 183
var̃pstis I 44, 45, 46, 182, 183
varptis I 182
varputỹnė II 56
varškétas(-a) II 143, 205
varškẽtis II 143, 205
var̃tai I 33, 187, 229; II 49
vartìkšlė II 184
vartìkšliai II 184
vartìkšlis/vartýkšlis II 184
var̃žas I 203
vasarójas II 133, 205, 207
vasarójis II 133
vasarójus II 133, 207
Vašuokà II 130
Vãšuokas II 130
vazmà I 52
važiãtė I 47
važiãtvė I 51
vãžis I 205, 230
važiuõklė I 177
važiuõtė I 48, 221
važiúoti I 177
važma I 52
važta I 67, 80
vdiečnystė II 18
vẽbras II 46
vedė́jas I 116
vedẽklis I 154
vẽdis I 169
veikalas I 70, 110
veikė́jas I 112
veikingystė II 17
veiklà I 69
veĩkti I 112
veĩslė I 69
veĩzalai I 192
veizdala I 192
veizdykla I 102
veizdyklė I 102, 176
vėjinykas II 120
vė́jininkas II 120
vẽkuta I 143, 228
véldėti I 144, 149
velė̃ II 144
vėlė̃ II 144
velẽklas I 175
velẽklė I 175
velėnijà II 51
velėnìnė II 57
veléti I 175
vẽliava II 50

velýkaitis/velykáitis II 139
Vēlinas II 144
velionìs/veliónis II 164
velȳs II 144
vēlis II 37
vel(i)uoka II 130, 144
vēlius II 37
vėlývas I 134
velkē̃ I 205
velkētas I 189
vel̃kis I 205
vel̃ksnė II 146
velksninė II 146
Vélnias II 144
velniavà II 50, 51
velnykštis II 103
velniū́kštis II 103
velniuvà II 51
véltas I 164
veltùkas I 157
veltū̃zas I 164, 228
vėlùs I 135
vemdalas I 99
vendraunykas I 145
véngti I 125
véparis I 133, 226
vēpelis I 120, 225
vépelis I 120
vēpeza I 163, 227
vēpiza I 163, 227
vēpkis I 164
vèpkus I 164
vépla I 118, 225
vepskà I 164, 227
vēpskis I 164
vepšlà I 118
vepšnà I 125
verčià II 38
vėrē̃ I 206
ver̃gas I 168
vergyba II 15
vergóvė II 46
ver̃ksmas I 51
verksnȳs(-ē̃) I 125
verkšnà I 125
verkšnáitis I 125
verkšnēlė I 125
ver̃kti I 88
ver̃patė I 47
verpatìs I 47
ver̃pstė I 229
verščiū̃kas I 140
ver̃slas I 69
veršenà II 165
ver̃šiščias II 101
vertē̃ II 38
vertēklė I 174
vertēklis I 154
vertelninkas I 146
vérti I 100
vertysta II 19
vertystė II 19
veržlà I 190, 229
ver̃žlos I 190
veržtuvė I 180
vėsa II 37
vėtyklà I 176, 229
vėtyklė I 176
vēžanti II 75
vėžē̃ I 107
vežéčios I 184, 230
vežétys I 184
vežìmas I 80
vēžliava I 87
vežmēnė I 89
vežtinykas I 146
vežtininkas I 146
vydžius I 36
vienat II 58
vienatijà II 39
vienatijas/vienatijis II 134
vienatis II 28
vienatis(-ė) II 58
víenišas(-à) II 189
vienìšius(-ė) II 189
víeniškai II 47
víeniškas II 47
vieniškē̃ II 47
vienóvė II 46
vienuōlis(-ė) II 173

viernystė II 18
viešė II 77
viešėti II 87, 199
viẽšnė II 77
viešnì II 77
viešnià II 77, 197, 199
viešniai II 86
viešnis (*viešnius?*) II 86–87, 199
viešpačia II 74
viešpataujimas I 23
viešpati II 74, 197
viešpatijà II 52
viẽšpatis/viešpatìs II 74, 77
viešpatysta II 69
viešpatystė II 69
viešpatni II 77, 197
vietinykas/vietininkas II 119
viežlybimas I 75; II 24
viežlybysta II 19
viežlybystė II 18
viežlyvystė II 18
vijõklis I 155
vijũnas I 148
vykis I 29
viliokas I 141
vilioklis I 155
viliūgà I 162, 227
viliũgas I 162, 227
vylius I 34
vil̃kas I 167, 224; II 79
vilkaujà II 50
Vilkaunė II 161
vìlkė I 10; II 79, 80
vilkenà II 165
vilkinyčia II 66
vilkýtis II 108, 196
vilkstinė I 129
vilktìnis I 196, 231
vìlna I 147
vilniẽtis II 138
vìlnininkas/vilniniñkas II 119
vilniónis II 163
vilnìškis II 182
vìlnonas I 147
vilpišỹs II 80
viltinykas I 146; II 120
viltininkas I 146; II 120
Vilũnas II 159
vìngis I 125
vìnkšna I 125
výras I 132
virdulỹs I 185, 229
virena I 213
virẽnė I 213, 231
výrybė II 62
vyrijà I 10
virimas I 108
výriška II 182, 183
výriškas II 182, 183, 206
vyrìškis II 183, 206
vyriškystė II 18
vìrkdyti I 88
vir̃pesa I 53
virstójis I 113
viršinė II 146
viršùmas II 21
viršũnė I 149, 150; II 158, 159
viršūnis II 161
virtẽnė I 213
virtìkas I 135
virtỹnė I 214
virtùvė I 210, 231
vir̃vė I 100–101, 222; II 46, 201
vìsetas II 58, 193
visiškystė II 18
vyskupijà II 52, 70
vyskupinė II 64, 70
vyskupysta II 70
vyskupỹstė II 70
výstyklas I 175, 229
visũminė II 61
visúominė II 61
visuomis II 60
vyšnaĩnė II 155
vyšniãvas II 136
vištà II 93
vištẽlė II 93, 94
vištélnykė II 127
vištiena II 153
vištìkė II 117

vištìnas II 106
vištinyčia II 66
vištinỹkas/vištinỹkė/vištininkas II 65
vìštinis II 64
vytẽ I 46
výti I 118, 132
vytìs I 46, 90, 222
vytójis I 113
Vitukýnas II 157
výtulas I 92
vỹzdis I 36
vyzdžius I 36
vyzius I 34
Vyžeĩčiai II 139
vlosnybė II 14
vogčià I 48
vogte I 46
vókietė II 79
vókietis II 79, 140, 203
vókietis/vokietỹs(-ė) II 138
vókytis/vokytỹs II 135, 140, 203
võras II 190
vorùšis II 189, 190
votãgas II 46
voveruškà II 111
voverũška/voverūškà II 111
voverùškai II 111
voverùškė II 111–112

zdradlyvysta II 19
zdrodlyvystė II 18
zỹlius I 35
zocnybė II 14
zuikenà II 165
zvogūnà II 72

žabángai II 149, 204
žabángos II 149
žabaraĩnis II 155
žãbaras II 179, 206
žabõklas I 177, 229
žabõklė I 177
žabõklės I 177
žaboklis I 177
žabóti I 177
žãbras II 178, 179, 206
žabrỹs/žãbris II 178
žãgaras II 179
žãgas II 178
žãgras II 178, 179
žãgrė II 178
žaidas I 217, 218
žáidiklis I 154
žaidis I 218
žaislas I 69, 79–80
žaislinykas II 120
žaismẽ I 56
žaistinykas I 146
žaistininkas I 146
žaizdà I 87
žalesà II 188
žalėsà II 188
Žalesà II 30
žalẽsas II 188
Žãlesas 30
žalẽsas II 188
žalẽsis/žalesỹs II 188
Žalesỹs 30
žãlias II 22, 30
žãliauka II 130
žaliaukaĩ II 130, 203
žãliaukė II 130
žalìmai II 24
Žalìmai II 24
žaliūgà II 187
žaliũgės II 187
žaliùkas II 128
žaliùkas(-ė) II 128
žaliũkas(-ė) II 129–130
žaliũkė II 130
žaliùmas II 22
žaliuñgė II 149
žaliuñgis II 149
žaliuõkė II 130, 203
žaliuõkšniai II 185
žaliúokšnys II 185
žãliuonys II 167
žalktýčia II 137
žalumà II 158
žalùmai II 22
Žalumaĩ II 22

žalùmas II 22, 61, 158
žaluměl̃is II 22
žalumýnai II 158
žam̃bis II 178
žam̃bris II 178
žándenos II 165, 204
žandikas II 87
žárdiena II 56
žarìjos II 52
žarnýnas II 54
žarnõkai II 115
žąsiena II 153
žąsìkė II 66
žą̃sinas II 85
žąsìnas II 106
žąsýnas II 105
žavėtinykas I 146, 228
žebérklas I 172
žeizda I 87
želmuo I 88
žemaĩtis/žemaĩčiai II 139
žemykštis II 190
Žemyna II 157
žemužė II 98
žengtojis I 113
ženýbos I 76
žénklas I 172
žéntinė/žentìnė/žentinė̃ II 84
žer̃gti I 173
žérti/žer̃ti I 183
žertùvė I 211
žiauruõlis(-ė) II 173
žibintuvis I 181
žibuoklės I 155
žiburỹs I 197
žydelė̃kas II 92
žydelénas II 110
žydienė II 83
žydysta II 62
žỹdūlis/žydū̃lis I 122, 225
žyduolis I 122
žieduõlis I 122
žieduotuvės I 50
žiẽdžius I 171
žiemà II 48
žiemys II 131
žiezdrinyčia II 66
žíežara I 133
žygõvas II 180
žygū̃nas II 158
žylė̃ I 107
Žilẽnė II 166
žilis II 131
Žilvỹtė II 59
žynaujimas I 23
žindeklis I 154
žindė̃nė I 126
žindỹvė I 135
žindùklė I 156
žindùklis(-ė) I 156, 228
žindulis I 159
Žindulis I 159
žynė̃ II 82
žinginė̃ I 63
žingsnė I 45
žingsnis I 45, 56
žinià I 31, 37, 220
žynỹs I 169; II 82
žiniuõlis I 122
žinóti I 172
žioplỹs I 119
žiosmė̃ I 56
žiovaujimas I 23
žirginaĩ/žìrginai II 145
žir̃ginas/žìrginas II 145
žirgumýnai/žirgumynaĩ II 158
žirgužis II 98
žìrklės I 173
žirnìkai II 116
žįstójis I 113
žiū̃ryklė I 176
žiūrỹklis I 176
žiūrõnas I 200
živeikà II 90
žlùgtas I 93
žmogẽlius II 95
žmogiùkas I 139
žmogùs I 85, 139; II 186
žmogùtis I 10; II 103
žmonèkšė II 93

žmonélka II 111
žmonystė II 62
žmonumas II 21
žmuõ I 149, 152; II 168, 202
žnybalai I 192
žnýplės I 191
žodužis II 98
žolynas II 54
žolynynas II 54
žosmė I 56
žubérklas I 172; II 46
žūklě I 81, 153
žūklijas I 153; II 134
žūklýs/*žùklis* I 153
žuvérklas II 46
žuvýnas II 53
Žòòwyniks II 125
žuvynójas II 53
žvaigždýnas II 54
žvaizdinykas II 119
žvaizdininkas II 119
žvẽjas I 168
žvejauniñkas I 146
žvejoklė I 82
žvejõklis I 155
žvėrìena II 153, 202
Žvėrūna II 72
žvieglě I 69
žvirblaitis II 109
žvirblėnė II 83

Die Entwicklung der Substantivbildung II: Denominativa im Litauischen

Zusammenfassung

Die vorliegende Arbeit ist die Fortsetzung der 1993. erschienenen Monographie *Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai* (Die Entwicklung der Substantivbildung. Deverbativa im Litauischen).

Es werden innerhalb der litauischen denominativen Substantive sieben Wortbildungskategorien unterschieden: Nomina qualitatis, Nomina collectiva, Nomina loci, Nomina feminina, Nomina masculina, Nomina attributiva und Diminutiva. Wenn man die Ergebnisse der Erforschung der historischen Entwicklung dieser Wortbildungskategorien zu verallgemeinern versucht, so läßt sich feststellen, daß sie zu verschiedenen Zeiten entstanden sind, und daß unter den innerhalb einzelner Kategorien auftretenden Wortbildungstypen mehrere Schichten unterschiedlichen Alters hervortreten.

Die altertümlichste Bildung sind wohl die Nomina collectiva. Diese Wortbildungskategorie ist im Verfall begriffen (eine nicht unbeträchtliche Zahl von ihnen hat die Bedeutung von Nomina loci erworben). Nachdem sich eine morphologische Numeruskategorie ausgestaltet hatte, wurden die Nomina collectiva gewissermaßen ein Überreichtum der Sprache.

Ableitungen mit der Wortbildungsendung *-*ā*, die im Indogermanischen der Kategorie der Nomina collectiva zugrunde lagen, sind offensichtlich noch in urbaltischer Zeit produktiv gewesen (vgl. die ziemlich zahlreichen Neutra kollektiven Charakters auf *-*ā* im Altpreußischen, wie etwa *slayo* (Slete) E 307: *slayan* (Sletekuffe) E 309). Im Litauischen aber (wie auch im Lettischen) liegen nur ihre kaum wiederzuerkennenden Überreste vor (z. B. lit. *álksna*/*alksnà* 'Erlenwald').

Aus der Wortbildungsendung *-*ā* sind entstanden:

1. das Suffix *-*i̯i̯-ā*, das wichtigste Bildungsmittel für Nomina collectiva im Litauischen, mit Entsprechungen in anderen verwandten Sprachen (vgl. lit. *brolijà* 'Geschwister' und slav. **brat(r)ьja* 'Brüder', griech. φρατρία neben φρήτρη 'Geschlecht, Sippe');

2. das seltenere Suffix *-*ou̯-ā* (vgl. lit. *broliavà* 'Geschwister', vielleicht auch slav. **dět(ъ)va* 'Kinder');

3. die sicher auf baltischem Boden entstandenen Suffixe für Nomina collectiva **ā-i̯o-* (selten im Litauischen, dafür aber sehr verbreitet im Lettischen, vgl. lit. *apynójas* 'Hopfengarten', lett. *àlksnājs* und lit. *álksna/alksnà* 'Erlenwald', vielleicht auch preuß. *Stabayen*), *-*ā-to-* (vgl. lit. *alksnótas* und *álksna* 'Erlenwald', vielleicht auch preuß. ON *Ryckoyot*).

Aus den Kollektiva auf *-*ā* dürften weiterhin auch die kollektiven Plurale auf *-ai* entstanden sein (vgl. lit. *liepaĩ* 'Lindenhain').

Im Gegensatz zum Slavischen, Germanischen und Indoiranischen bildet das Baltische nur wenige Nomina collectiva mit dem adjektivischen Suffix *-*(i)-i̯o-* (vgl. das durch Häufung entstandene *-*ā-i̯o-* und solche Ableitungen wie lit. *galvìjai* 'Vieh').

Eine viel wichtigere Rolle hat hier ein anderes adjektivisches Suffix gespielt, und zwar *-*no-*. Daraus ist das Suffix *-*īno-* entstanden, mit dem im Litauischen häufig Bezeichnungen gruppenweise vorkommender Pflanzen oder anderer Naturkörper, seltener auch Lebewesen abgeleitet werden (vgl. *eglýnas* 'Tannenwald'). Sie haben Entsprechungen im Altpreußischen, Slavischen und teilweise im Italischen, vielleicht auch im Germanischen und Albanischen, dem Lettischen sind sie aber gänzlich fremd. Hier wird für solche Ableitungen das mit *-*īno-* ablautende Suffix *-*eino-/-oino-* verwendet (vgl. lit. *eglýnas* und lett. *egliens*, *eglaine* 'Tannenwald'), das im Litauischen überaus selten ist (vgl. *mergíena* 'Mädchengruppe', *ražíena* 'Stoppelfeld', *dirsaĩnė* 'Trespe enthaltendes Brot'), aber offensichtlich auch im Altpreußischen belegt ist (vgl. preuß. *seweynis* (Sewstal) E 229 sowie die ON *Alkayne*, *Alkeyne* u.ä.).

Einige litauische Kollektiva enthalten die adjektivischen Suffixe *-*i-no-*, *-*i-ni̯o-* (vgl. *kaimina* 'Haufen, Schar', *kā̃pinės* 'Friedhof').

Mit dem bloßen Adjektivsuffix *-*to-/-tā-* ist im Litauischen, wie es scheint, nur ein einziges, übrigens seltenes Kollektivum abgeleitet: *béržta* 'Birkenwald'.

Wenig zahlreich sind auch die Nomina collectiva mit den erweiterten Suffixen *-*ā-to-*, *-*īt-ē* (vgl. lit. *kelmýtė* 'stubbenreicher Ort', lett. ON *Kalmīte*, mhd. *pfluogīde* 'Paar Pflugochsen'). Die für das Lettische charakteristischen Ableitungen mit den Suffixen *-*oit-ē-* (vgl. lit. *beržýtė* und lett. *bērzaite* 'Birkenhain') sind im Litauischen kaum vertreten (hier sind nur *alksnaitė* 'Erlenwald', *beržynaitė* 'Birkenhain' J zu vergleichen). Mit *-*īti̯o-/-eiti̯o-/-oiti̯o-* werden im Litauischen meistens Nomina attributiva sowie Diminutiva gebildet.

Nach dem Muster der kollektiven Zahlwörter (vgl. lit. *dvējetas*) sind *ābejetas* 'beide (von verschiedenartigen Dingen)' und die Neubildungen *dešimtetas* 'Zehner' SD³ 58, *vìsetas* 'die ganze Gesellschaft, das Ganze' abgeleitet.

Im Litauischen (wie in vielen anderen altertümlichen indogermanichen Sprachen) weisen auch Nomina qualitatis die Neigung auf, kollektive Bedeutung zu erwerben. Aus dem für Abstraktbildungen charakteristischen Suffix **-men-* ist durch Häufung das Suffix **-ō-men-* entstanden (vgl. lit. *mažúomenė* 'Kindheit; kleine Kinder' und *mažmēnė* 'Kindheit, Säuglingsalter; kleines Zeug', got. Dat. Sg. *aldōmin* 'Alter'), das im Litauischen zur Bildung von Nomina collectiva weite Verbreitung gefunden hat. Kollektive Bedeutung haben hier auch die Nomina qualitatis mit verschiedenen anderen Wortbildungsaffixen, besonders solchen, die aus dem Suffix **-mo-* entstanden sind (vgl. *jaunìmas, jaunùmas, jaunumė̃, jaunìmė* 'Jugend').

Die D i m i n u t i v a sind eine zweite Wortbildungskategorie denominativer Substantive, die zweifelsohne aus der indogermanischen Grundsprache ererbt ist.

Die altertümlichste Gruppe bilden die Ableitungen mit dem Suffix **-ko-*, die in vielen indogermanischen Sprachen Entsprechungen haben. Später sind mit diesem Suffix verschiedene Stammvokale verwachsen, wodurch die erweiterten Suffixe **-i-ko-*, **-u-ko-*, **-ā-ko-*, **-ē-ko-*, **-o-ko-/-e-ko-* entstanden sind.

Diese neuen Suffixe haben sich aber offensichtlich erst in den einzelnen baltischen Dialekten herausgebildet, denn sie sind im Litauischen, Lettischen und Altpreußischen nicht gleichmäßig vertreten. So sind etwa von dem Suffix **-i-ko-*, das im Altpreußischen innerhalb dieser Wortbildungskategorie die wichtigste Rolle gespielt hat (vgl. *malnijkix* (Kindlein) III 113_6, *stūndix* (Stůndlein) III 56_9 usw.), im Litauischen und Lettischen kaum noch Überreste belegt, vgl. lit. *puodìkas* 'Becherchen', lett. *pusika* 'Hälfte (Dim.)'. Diminutiva mit dem Suffix **-u-ko-* sind jetzt fast über das ganze litauische Sprachgebiet verbreitet, im Lettischen sind sie aber auf einen Teil der Mundarten beschränkt (vgl. lit. *šuniùkas* und lett. *suņuks* 'Hündchen'), während preuß. *wosux* (Bok) E 675 keine diminutivische Bedeutung mehr hat. Die in den ost- und südhochlitauischen Mundarten häufig auftretenden Diminutiva auf **-ā-ko-* sind im Lettischen beträchtlich seltener (vgl. lit. *berniōkas* und lett. *bḗrnāks*). Umgekehrt ist das Suffix **-ē-ko-* vielmehr dem Lettischen eigen, wohingegen es nur in einzelnen ost- und südhochlitauischen Mundarten zur Bildung von Diminutiva verwendet wird (vgl. lit. *šunė̃kas* und lett. *suņḗks* 'untauglicher Hund'). Die Diminutiva auf **-o-ko-/-e-ko-* sind im Baltischen überhaupt selten (vgl. lit. *kalvaka* 'Hügelchen' N und

lett. *teļaks* 'ein roher Mensch', lit. *lydekà* und lett. *līdeka* 'Hecht', lit. *bernèk-šis* 'untauglicher Kerl').

Alle anderen zur Kategorie der Diminutiva gehörigen Wortbildungstypen haben in späterer Zeit Verbreitung gefunden.

Das Litauische unterscheidet sich von den übrigen baltischen Sprachen durch seinen Reichtum an aus den Wurzelerweiterungen **-l-*, **-g-/-g'-*, **-s-*, **-t-* entstandenen Diminutiva. Hier herrscht bei der Bildung von Diminutiva das Suffix *-elis* (*-ė*) vor. Es hat klare Entsprechungen im Slavischen (vgl. lit. *brolẽlis* und slav. **bratel'ь*), Germanischen, Italischen (vgl. lit. *paršẽlis* und ahd. *farheli*, lat. *porculus* 'Ferkel'), vielleicht auch im Tocharischen und Albanischen. Im Lettischen und Altpreußischen dagegen sind Ableitungen dieses Typs weniger produktiv, und die aus Diminutiva auf *-elis* entstandenen Gewässernamen sind im Niederlitauischen und einem Teil des Westhochlitauischen ebenfalls ziemlich selten. Dies legt den Schluß nahe, daß die Diminutiva auf *-elis* erst im Laufe der selbständigen Entwicklung des Litauischen weitere Verbreitung gefunden haben müssen. Sowohl die Diminutiva auf *-elis*(*-ė*) als auch diejenigen auf *-ėlis*(*-ė*) (vgl. lit. *vainikẽlis*, lett. *sunèlis* 'Hündchen'), *-alis*(*-ė*) (vgl. lit. *puodãlis* 'Becherchen' und preuß. *podalis* (Bosetop) E 351, lett. *māmaļa* 'Mütterchen'), *-(i)ulis*(*-ė*) (vgl. lit. *tėtùlis*, lett. *tẽtulis*, preuß. PN *Mattule*) dürften aus Überresten heteroklitischer Beugungsformen entstanden sein (vgl. lit. *erẽlis*, lett. Nom. Pl. *ereļi*, preuß. *arelie* (Are) E 709, slav. **orьlъ* 'Adler' und hett. Gen. Sg. *ḫaranaš*, gr. ὄρνις 'Vogel').

Im Litauischen (besonders in den Volksliedern) gibt es beträchtlich mehr Diminutiva mit dem Suffix *-užis*(*-ė*) (vgl. lit. *mergùžė* 'Mädchen' und preuß. *merguß* (Mayth) GrG 88) als es entsprechende Ableitungen auf *-uža* gibt im Lettischen (vgl. *pirtuža* 'Badestübchen'). Das Suffix *-užis*, wie auch die seltenen Suffixe *-ėža*, *-ėžas*, *-ožis*, *-ožė*, *-(i)užas*, *-ezas*, *-ėzas*, *-izas*, *-yzas*, *-(i)ozas* (vgl. *varléža*, *varlóžis*, *varliũzas*, *varlẽzas*, *varlìzas* 'Fröschchen'), hat sich aus der Wurzelerweiterung **-g-/-g'-* entwickelt, mit der auch im Germanischen und Altgriechischen Diminutiva gebildet worden sind. Außerdem verwenden Baltisch und Slavisch dieses **-g-/-g'-* um Nomina agentis und Nomina attributiva zu bilden; des öftern haben diese die für Diminutiva charakteristische pejorative Bedeutung.

Das im Suduvischen und Altpreußischen belegte Suffix **-is-t-i̯o-* (mit den Wurzelerweiterungen **-s-*, **-t-* und dem Suffix **-i̯o-*), das meistens Diminutiva bildet (vgl. lit. *ériščias* und preuß. *eristian* (Lamb) E 68), dürfte mit dem indogermanischen Suffix **-is-ko-* verwandt sein, mit dem im Altgriechischen Diminutiva, im Baltischen, Slavischen, Germanischen und anderen verwandten Sprachen aber Adjektive abgeleitet wurden.

Die seltenen Diminutiva auf *-šė* (z. B. *bobšė* 'Weibsbild'), *-a-šas* (*piemenãšas* 'Halbwüchsiger, junger Kerl'), *-i-šas*, *-i-šius* (*vagìšas*, *vagìšius* 'Dieb'), *-ušis*(*-ė*) (vgl. lit. *tetùšis*, lett. *tẽtušis*, poln. *tatuś*) sind vielleicht mit gewissen altindischen Adjektiven auf *-śa* (z. B. *kr̥ṣṇaśa-* 'schwärzlich', vgl. auch alb. *vogl'š* 'winzig') zu verbinden.

Die Ableitungen *vaik-ẽsas* 'junger Kerl, Halbwüchsiger', *merg-esà*, *merg-ẽsė* 'halbwüchsiges Mädchen', *krūm-ẽsiai* 'verkümmerte Sträucher', *kalv-ós-nas* 'Hügelchen' sind mit lett. *sun-ešs* 'Hündchen', *jauc-ẽšs* 'laues, junges Bier' zu verbinden.

Die Wurzelerweiterung **-s-* (> *-š-*) ist des weitern eingeschoben worden in den Suffixen *-ek-šis* (z. B. *bernèkšis*), *-elšė* (z. B. *bobélšė* 'Weibsbild'), *-(i)ok-š-nis*(*-ė*), *-(i)ok-š-lis* (z. B. *krūmókšnis*, *krūmókšlis* 'kleiner, verkümmerter Strauch'), *-(i)ok-š-tis* (z. B. *arklіókštis* 'untaugliches Pferd'), *-uk-š-lis* (z. B. *vaikùkšlis* 'Knabe'), *-ėk-š-lis*, *-ėk-š-nis* (z. B. *upė́kšlis*, *upė́kšnis* 'elendes Bächlein'), *-k-š-lė* (z. B. *kepur̃kšlė* 'alte, schäbige Mütze'), *-(i)ūkštis*(-ė) (aus *-(i)ūtis*, z. B. *berniū̃kštis*), *-ykštis* (*-ė*) (aus *-ytis*, -ė, z. B. *šunýkštis* 'junges Hündchen'), *-aikštis* (aus *-aitis*, z. B. *botãgaikštis* 'untaugliche Peitsche'). Sie haben keine Entsprechungen in den verwandten Sprachen.

Erst auf baltischem Boden wurde angefangen, Diminutiva abzuleiten mit der Wurzelerweiterung **-t-*. Sehr verbreitet sind im Litauischen die Diminutiva mit dem Suffix *-utis*(*-ė*), das in Zíetela, Lazū̃nai, Kaišiadórys sowie um Pŕienai eine ältere Variante *-utas*(*-a*) hat (vgl. *langùtis* und *langùtas* 'Fensterchen'), und im Niederlitauischen und einzelnen hochlitauischen Mundarten auch als *-(i)ūtis*(*-ė*) oder *-uitis*(*-ė*) erscheint (vgl. *vaikùtis* und *vaikū́tis*, *vaikùitis* 'Kindlein'). Dagegen sind im Lettischen die entsprechenden Bildungen auf *-utis*, *-uta* viel seltener (vgl. lit. *alùtis* und lett. *alutis* 'Bier(dim.)', lit. *rogùtės* und lett. *ragutas* 'Schlitten'), während die Ableitungen auf *-ut-* im Altpreußischen, wie im Slavischen, noch keine diminutivische Bedeutung haben (vgl. preuß. *nagutis* (Nagel) E 117 und slav. **nogъtь* 'ds.').

Die Wurzelerweiterung **-t-* (vielleicht ein Überrest der heteroklitischen Deklination, wie auch **-l-*) ist mit anderen Wortbildungselementen zu folgenden neuen Suffixen verschmolzen: baltisch **-is-t-i̯o-*, lit. *-ok-š-tis*, *-š-tė*, *-es-tis* (vgl. *bõbštė* neben *bõbšė* 'Weibsbild', *vaikẽstis* neben *vaikẽsas* 'Kerl').

Die Substantivierung von Adjektiven auf **-no-* hat auf die Bildung der Diminutiva im Litauischen keinen beträchtlichen Einfluß ausgeübt. In dieser Hinsicht unterscheidet sich das Litauische merklich vom Lettischen, wo die Diminutiva auf *-iņš*(*-iņa*) besonders produktiv sind (z. B. *dēliņš* 'Söhnchen'). Im Litauischen nehmen die Adjektive auf *-inis*(*-ė*) bei Substantivierung nur höchst selten diminutivische Bedeutung an (vgl. *lazdìnė* 'Stöckchen' Grdm, *vaikìnis* 'junger Kerl' K. Donel.).

Diminutiva mit den älteren Suffixen *-inas*(*-a*) und *-ynas*(*-a*) werden ebenfalls nur in einigen Mundarten des Litauischen, in der Nähe der lettischen Grenze, zur Bildung von Diminutiva verwendet: (1) mit Ausnahme der weit verbreiteten Ableitungen *mergìnà* 'Mädchen' und *mótina* 'Mutter' sind Diminutiva auf *-inas*(*-a*) jetzt nur in einem kleinen südwestlichen Teil der niederlitauischen Mundarten bekannt, etwa zwischen Klaĩpėda und Šilùtė; (2) Diminutiva auf *-ynas*(*-a*) begegnen im Südhochlitauischen (wo sie ihre diminutivische Bedeutung beibehalten haben, vgl. *bernýnas* 'Knabe') und im Osthochlitauischen (wo sie nur pejorative Bedeutung haben, vgl. *bernýnas* 'halbwüchsiger Taugenichts'). Im Lettischen werden Diminutiva auf *-īns*(*-a*) und *-ins*(*-a*) parallel verwendet (wobei allerdings *-ins*, *-a* seltener ist), und zwar in zwei nicht aneinander grenzenden Arealen: in der südwestlichen Ecke bei der litauischen Grenze und in einem ziemlich großen Gebiet im Nordosten bei der estnischen Grenze. Im Slavischen, Italischen und Keltischen sind die Diminutiva auf **-īno-* nicht alt, meistens stehen sie neben Adjektiven auf **-īno-* und illustrieren nur die alte und allgemeine Tendenz, dieses Adjektivsuffix für die Bildung von Diminutiva heranzuziehen. Viel häufiger kommt es vor, daß substantivierte Adjektive auf **-no-* im Litauischen zu Nomina attributiva werden.

Für die Bildung von Diminutiva wurden im Litauischen auch Wortbildungssuffixe der Nomina attributiva herangezogen.

Einzelne Diminutiva sind in den Mundarten mit der Wortbildungsendung *-is* (aus idg. **-i̯o-*) gebildet worden, z. B. *vaĩkis* 'junger Kerl, Bursch; Knabe; Sohn'. Beträchtlich häufiger werden im Baltischen Diminutiva gebildet mit erweiterten Suffixen, die ursprünglich für Nomina attributiva verwendet wurden, und durch Anhängung des Affixes **-i̯o-* an andere Adjektivsuffixe zustandekommen.

Im Lettischen spielt das Suffix **-īt-i̯o-* neben **-ini̯o-* bei der Bildung der Diminutiva die wichtigste Rolle. Im Litauischen sind die entsprechenden Ableitungen auf **-īt-i̯o-* beträchtlich seltener (vgl. etwa lit. *brolýtis* und lett. *brālītis*), während das Altpreußische überhaupt keine klaren Belege für das Vorhandensein eines solchen Wortbildungstyps aufweist. Trotzdem ist das Auftreten von Diminutiva auf **-īt-i̯o-* im Südslavischen, wo sie auf dem Wege alter baltisch-slavischer Kontakte aus dem Baltischen vorgedrungen sein müssen (vgl. lit. *vilkýtis* und südslav. **vl̥čitʼь* 'Wölfchen') ein Beweis für ihr Vorhandensein im Urbaltischen.

Im Litauischen wird für die Ableitung von Diminutiva häufiger das mit **-īt-i̯o-* ablautende Suffix **-oit-i̯o-* verwendet (z. B. *jaunikáitis* 'Jüngling'). In den verwandten Sprachen gibt es keine Entsprechungen.

In den Osthochlitauischen Mundarten sind zahlreiche Diminutiva mit dem Suffix *-iotė* belegt (vgl. *mergiótė* 'halbwüchsiges Mädchen, Dienstmädchen'), während dessen lettisches Gegenstück *-āte* anscheinend nur in einer einzigen mundartlichen Ableitung, *kučàte* : *kuce* 'Hündin', vorliegt. Ableitungen dieses Typs sind aus den mittels des Suffixes **-āt-i̯o-* gebildeten Nomina attributiva entstanden.

Ein ursprünglich ebenfalls für Nomina attributiva verwendetes, mit obigem verwandtes Suffix *-ėtis* < **-ēt-i̯o-* steckt in einzelnen litauischen Diminutiva (vgl. *varnėtis* 'Räbchen' KN 234_5).

Diminutiva mit dem Suffix **-ēno-* sind am weitesten im Lettischen verbreitet, im Litauischen sind sie weniger zahlreich, außerdem sind sie auf einige (besonders ost-) hochlitauische Mundarten beschränkt (vgl. lit. *arklė́nas* 'mittelgroßes Pferd' Ds, lett. *pīlę̃ns* 'Entchen'). Im Litauischen haben die meisten Ableitungen mit **-ēno-* die Bedeutung von Nomina attributiva beibehalten.

Die litauischen Diminutiva *bernuõlis* 'halbwüchsiger Junge' und *merguõlė* 'erwachsenes, aber noch unverheiratetes Mädchen' enthalten das Suffix *-uolis(-ė)*, mit dem hier meistens Nomina attributiva abgeleitet werden.

Die in den seltenen litauischen Diminutiva *berž-ùklis* 'verkümmerte Birke' Sug, *bob-ýklė* 'Weibsbild' Dr enthaltenen Suffixe gehen auf das idg. Suffix **-tlo-* zurück, mit dem für gewöhnlich Nomina instrumenti, mitunter aber auch Nomina agentis und Nomina attributiva gebildet werden.

Eine Tendenz, Diminutiva zu bilden mittels slavischer Suffixe, ist im Litauischen nur schwach vertreten. Im Südhochlitauischen sind einzelne Diminutiva mit dem hybriden Suffix *-elka* belegt (< *-elis,-ė* + *-ka*, z. B. *mergélka* 'untaugliches Mädchen'), und im Osthochlitauischen ist aus *-aitis(-ė)* unter dem Einfluß des slavischen *-ička* das Diminutivsuffix *-aička* gebildet worden (vgl. *mergičkà* 'kleines oder halbwüchsiges Mädchen' und *mergaĩčka*). Das slavische Suffix *-ka* wird mitunter auch in den lettischen Mundarten für die Bildung von Diminutiva verwendet (vgl. *činka* 'Höcker'). Beachtenswert ist, daß Diminutiva mit dem erweiterten Suffix *-uška* (< **-uch-ьka*) in den lettischen Mundarten beträchtlich häufiger sind als in den litauischen (vgl. lit. *vakaruškà* 'abendliche Geselligkeit für die Jugend' und lett. *meituška* 'Mädchen'). Im Litauischen werden mit *-ka* meistens Nomina feminina gebildet.

Nach der Herausbildung des Genus femininum als morphologischer Kategorie im Indogermanischen kamen auch die N o m i n a f e m i n i n a als Wortbildungskategorie zur Entwicklung.

Die älteste Schicht der Nomina feminina bilden diejenigen mit der Wortbildungsendung **-ā*, von der im Litauischen nur Überreste belegt sind (vgl. lit. *ašvà* und aind. *áśvā*, av. *aspā-*, griech. ἵππη 'Stute'). Mit **-ā* werden im

Baltischen meistens Abstrakta sowie feminine Formen der Adjektive (vgl. lit. *naujà*) gebildet.

Etwas später wurde in verschiedenen indogermanischen Sprachen für die Bildung von Nomina feminina das Suffix **-ī/-(i)i̯ā* (bzw. **-nī/-n(i)i̯ā*) herangezogen, das ursprünglich wohl für Kollektivbildungen verwendet worden war (vgl. lit. *ketverì*, preuß. *mary* (Hab) E 65, aind. *sarasī́-* 'großer Teich'). Im Baltischen sind solche Bildungen (im Gegensatz zum Indoiranischen, Germanischen und Slavischen) nicht produktiv geworden: Hier ist, außer den altererbten Ableitungen *viešpati, viešpatni* 'Frau' (vgl. preuß. Akk. Sg. *waispattin* (Frawe) III 69_5, aind. *pátnī-*, av. *paϑnī*, vielleicht griech. πότνια und slav. **panьje*), auf baltischem Boden noch *viešnì/viešnià* (vgl. lett. *viẽšņa* 'weibl. Gast' und *vìesis* 'Gast') hinzugebildet. Im Baltischen werden mit **-ī* die femininen Formen des *-nt*-Partizips (z. B. lit. *ėsanti*), der *-u*-stämmigen Adjektive (z. B. lit. *platì*) und gewisser Pronomina (z. B. lit. *šì*) gebildet.

In den baltischen Sprachen spielt bei der Bildung der Nomina feminina die Wortbildungsendung **-(i̯)ē* (vgl. lit. *deivė̃*, lett. *dìeve*, preuß. *wosee* (Czege) E 676) die größte Rolle. Sie dürfte aus dem für Abstraktbildungen charakteristischen **-i-/-ei-/-oi-* entstanden sein. Außerdem fielen im Baltischen nach dem Schwund eines auslautenden Sonanten *n, r* (soweit dieser überhaupt jemals vorhanden war) die Formen des Nom. Sg. gewisser konsonantischer Stämme mit denjenigen der *-(i̯)ē*-Stämme zusammen. Hierher gehörten u. a. solche wichtige und häufig verwendete Termini des gesellschaftlichen Lebens, wie lit. *mótė*, lett. *māte*, preuß. *mothe* (Muter) E 170 und lit. *duktė̃*, preuß. *duckti* (Tochter) III 67_4. Wahrscheinlich war dies auch der Hauptgrund für die weite Verbreitung der Nomina feminina auf **-(i̯)ē* im Baltischen.

Im Litauischen und gewissen Mundarten des Lettischen werden Nomina feminina gebildet mit dem adjektivischen Suffix **-einē* (vgl. lit. *karalíenė*, lett. *ķeizeriene* 'Königin').

Die in den altlitauischen Schriften (vgl. *deivinė* 'Göttin' MP 146; N) und in der Mundart von Zietela belegten Nomina feminina mit einem anderen adjektivischen Suffix, *-inė*, haben in preuß. *trintaw-inni* (Racherin) III $89_{26\text{-}27}$ eine ungefähre Entsprechung.

In den niederlitauischen Mundarten sind Nomina feminina auf *-ėnė* (z. B. *brólėnė* 'Schwägerin, Frau des Bruders') ziemlich verbreitet und in den südlitauischen Mundarten gibt es dazu Entsprechungen mit dem für Nomina attributiva charakteristischen Suffix *-uonė* (z. B. *sárguonė* 'Frau des Hausmeisters' Dg; Pv).

Vom Gesichtspunkt der litauischen Sprache der Gegenwart steht eine Ableitung wie *tarnáitė* 'Dienstmädchen, Dienerin' in direktem Zusammenhang zu *tar̃nas* 'Diener, Dienstmann'. Historisch gesehen ist *tarnáitė* von

tarnáitis 'Diener, Tagelöhner' abgeleitet, und zwar nicht mit dem Suffix *-aitė*, sondern mit der Wortbildungsendung *-ė*. Nach dem Muster *tarnáitė* : *tar̃nas* sind mit dem Suffix *-aitė* neue Ableitungen wie *kiškáitė* 'Häsin', *patáitė* 'weibliches Tier' gebildet worden.

Die hier besprochenen Suffixe gehören sämtlich zu den *(i̯)ē*-Stämmen, wie auch die Wortbildungsendung **-(i̯)ē*.

In den litauischen Mundarten und im älteren Schrifttum sind Nomina feminina mit dem slavischen Suffix *-ka* belegt (z. B. *kaimynkà* 'Nachbarin' : *kaimýnas* 'Nachbar'). Dagegen ist *ožkà* 'Ziege' eine alte Ableitung. Im Suffix *-ka* steckt wohl eine Wurzelerweiterung **-k-*, die vor die Wortbildungsendung **-ā* eingeschoben wurde (vgl. aind. *ajā́* 'Ziege', *ajikā* 'Zieglein').

Slavischen Ursprungs ist vielleicht auch das Suffix *-ūnia*, mit dem altlit. *rykūnia* 'obere Verwalterin' (vgl. auch preuß. *rikis* (Herre) E 404, lit. *rykáuti* 'verwalten') abgeleitet ist. Im Slavischen werden ja mit dem Suffix *-yn'i* (bzw. *-yn'a*) häufig Nomina feminina gebildet (z. B. slav. **bogyn'i* 'Göttin'), während das Baltische keine Ableitungen dieser Art aufweist.

Auf baltischem Boden sind als Gegenstück zu den Nomina feminina die N o m i n a   m a s c u l i n a entstanden. Sie bilden die kleinste Wortbildungskategorie der Denominativa im Litauischen.

Auf die urbaltische Zeit gehen die Ableitungen auf **-ino-* zur Bezeichnung männlicher Tiere und Vögel zurück, vgl. lit. *ãvinas*, lett. *avins*, *àuns*, preuß. *avins* (Ster) E 679 (aus dem Baltischen ist diese Ableitung auch ins Slavische durchgedrungen, vgl. slav. **ovьnъ*).

Mit einem anderen adjektivischen Suffix, *-ienis*/*-ienys*, ist von *ašvà* 'Stute' *ašvíenis*/*ašvienỹs* 'Pferd' abgeleitet.

Einige litauische Ableitungen mit dem Suffix *-ėnas*, das für gewöhnlich Nomina attributiva bildet, bezeichnen Männer oder männliche Tiere (z. B. *tetė́nas* 'Oheim, Ehemann der Tante').

Die seltene Ableitung *viešnis* (*viešnius*?) 'Gast' (BB 2 Mos. 25,23; Mrs) kann sowohl zu dem Substantiv *viešnià* als auch zum Verb *viešė́ti* gebildet sein.

In urbaltischer Zeit kamen die Nomina qualitatis und die Nomina attributiva zur Entwicklung.

Einst müssen die N o m i n a   q u a l i t a t i s und die Nomina actionis einer einzigen Kategorie der Abstraktbildungen angehört haben. Einen großen Teil der alten Ableitungssuffixe haben die Nomina qualitatis und die Nomina actionis nämlich gemeinsam. Es sind:
1. die Suffixe: **-ti-* (vgl. lit. *pìlnatis*, lett. *pilnats* 'Vollmond', aind. *jyokti-* 'langes Leben'), **-tu-* (vgl. lit. *senatvà* 'Alter', got. *friaþwa* 'Freundschaft', aind. *priyatvám* 'Liebhaben, Geliebtsein', slav. *dětьstvo* 'Kindheit'), **-es/os-* (vgl. lit. *nuogesỹs* 'Nacktheit', aind. *práthas-*, griech. πλάτος 'Breite'), **-men-*

(vgl. lit. *gilmenà*, *gelmẽ*, lett. *dzel̂menis*, *dzel̂me* 'Tiefe', preuß. Gilmen; lit. *raumuõ* 'mageres Fleisch' und ahd. *rotamo*, aind. *lohitiman* 'Röte'), *-*ul*- (vgl. lit. *baugulỹs* 'Ängstlichkeit', hett. *aššul*- 'Güte');
2. die Wortbildungsendungen: *-*i*- (vgl. lit. *sótis*, aksl. *sytь* 'Sattheit', lat. *rāvis* 'Heiserkeit'), *-*ā* (vgl. lit. *tiesà* 'Wahrheit', lett. *l̃iksma* 'Heiterkeit', got. *triggwa* 'Treue', aind. *vr̥jinā́* 'Falschheit, Ränke', griech. κάκη 'Schlechtigkeit'), *-(*i̯*)*ē* (vgl. lit. *téisė* 'Recht', preuß. *teise* (Ehre) III 91_{11}, lat. *maciēs* 'Magerkeit').

Schon ziemlich früh wurden zur Bildung der Nomina qualitatis sowie der Nomina actionis die Suffixe *-*mo*- (vgl. lit. *plõtmas* 'öde, ebene Stelle; Fläche', *bjaurùmas*, *bjaur̃imas* 'Widerlichkeit' Mž 53_4; slav. **běl*ьmo 'weißer Fleck', hett. *ekunima*- 'Kälte') und *-*to*- (vgl. lit. *pilnatà* und slav. *plъnota* 'Fülle'; aind. *devátā* 'Gottheit, Götterbild') in Anspruch genommen. Ableitungen mit der Wortbildungsendung *-*o*- haben einst die Fähigkeit besessen, sowohl als Adjektive wie als Nomina qualitatis zu fungieren (vgl. lit. *labas*, lett. *labs* 'gut' und 'Habe', lat. *verus* 'wahr, echt' und *verum* 'Recht, Gerechtigkeit'). Mit dieser Wortbildungsendung werden außerdem von altersher Nomina actionis abgeleitet.

Die ersten Ansätze der Nomina qualitatis als selbständiger Wortbildungsklasse dürften schon auf die Zeit des Aufbruchs der indogermanischen Spracheinheit zurückgehen. Dies könnte derart vor sich gegangen sein, daß zwei für die Bildung von Nominal- und Verbalabstrakta verwendete Suffixe, *-*es*-/-*os*- und *-*ti*-, zu einem einzigen, für Nomina qualitatis charakteristischen Suffix *-*osti*- verschmolzen (vgl. lit. *meilastis* 'Anmut', lett. *mielasts* 'Gastmahl', slav. **dlъgostь*, hett. *dalugašti*- 'Länge'). Ähnlicherweise werden in vielen indogermanischen Sprachen Nomina qualitatis gebildet mit dem für Nomina actionis nicht charakteristischen Suffix *-(*i*)*i̯o*-/-(*i*)*i̯ā* (vgl. lit. *pìlnija* 'Vollmond', lat. *audācia* 'Mut, Überheblichkeit', griech. ξενία 'Gastfreundschaft', slav. **veselьje* 'Fröhlichkeit', aind. *vīryà* 'Männlichkeit, Manneskraft'). Im Baltischen sind diese Bildungsweisen aber nicht produktiv. Das Baltische unterscheidet sich in dieser Hinsicht merklich vom Slavischen, wo die Suffixe -*ostь* und -*ьje* neben -*ota* (aus *-*to*-) und -*ьstvo* (< *ьskъ* + -*tvo* < *-*tu*-) zu den wichstigsten Bildungsmitteln für Nomina qualitatis gehören. Das Baltische hat offenbar an dieser Neuerung nicht teilgenommen.

Im Baltischen ist außerdem die Verbindung zwischen den Nomina qualitatis und den Nomina actionis noch nicht ganz abgebrochen. Besonders klar geht dies aus der Kontaminierung der Suffixe *-*i*-*mo*- und *-*u*-*mo*- hervor. Beide sind aus dem Adjektivsuffix *-*mo*- hervorgegangen. Auch jetzt noch werden sie in einigen litauischen Mundarten (besonders aber in den älteren Schriften) sowohl für die Ableitung von Nomina actionis als von Nomina

qualitatis verwendet. Ähnlicherweise hat die Vermischung der Suffixe *-ast(i)s* (Wortbildungsmittel der Nomina qualitatis) und *-est(i)s* (Wortbildungsmittel der Nomina actionis) im Litauischen und Lettischen zur Bildung einzelner Nomina qualitatis auf *-estis* geführt (lit. *gaĩvestis* 'Erquickung' und *gaĩvastis* 'Leben', lett. *mielests* und *mielasts* 'Liebe').

Aus der undifferenzierten Kategorie der Abstraktbildungen haben sich die Nomina qualitatis wohl endgültig in urbaltischer Zeit entwickelt, als die Sprache in großem Umfang Nomina qualitatis mit dem Suffix **-ībā* (< *ī* + **-bhā*, vgl. lit. dial. *lýgyba*, lett. *līdzība* 'Ebenheit' : lit. *lýgi/lygì*) zu bilden begann. Dieses Suffix ist nur dem Baltischen eigen; das entsprechende slavische Suffix *-ьba* (< *i* + **-bhā*, vgl. aksl. *tatьba* 'Diebstahl' : *tatь* 'Dieb') enthält einen anderen Stammvokal.

Die älteste Gestalt des Suffixes **-ībā* ist am besten im Lettischen erhalten. Im Litauischen hat sich eine neuere *-(i̯)ē*-stämmige Variante **-ībē* durchgesetzt, die auch im Preußischen belegt ist (vgl. lit. *pagonýbė* 'Heidentum' und preuß. *pagonbe* (Heidenschaft) E 795). Nomina qualitatis auf *-yba* sind jetzt nur noch in einigen peripheren Mundarten des Litauischen gebräuchlich, besonders längs der weißrussischen Grenze sowie in den litauischen Sprachinseln Weißrußlands.

Die ersten Ansätze einer Kategorie der Nomina qualitatis mit dem aus **-to-* entstandenen adjektivischen Suffix **-īsto-/-īstā* (vgl. lit. *kiaulýstas* 'unhöflich', poln. *barwisty* 'farbig') dürften auf die urbaltische Zeit zurückgehen. Im Litauischen sind die Ableitungen mit dem Suffix *-ysta* und besonders mit dessen jüngerer Variante *-ystė* (vgl. *draugystà* und *draugýstė* 'Freundschaft') produktiv. Besonders häufig waren solche Ableitungen im 16. und 17. Jh. in den westhochlitauischen Mundarten; späterhin nahm ihre Produktivität etwas ab. Außerdem hat die litauische Ableitung *krikščionystà* eine genaue Entsprechung in preuß. *cristionisto* (Kristenheit) E 794, wohingegen die Bildungen auf **-īstā/-īstē* im Lettischen beinahe gänzlich fehlen (das mundartliche *ķenīste* 'Königreich' dürfte die einzige Ausnahme sein). All dies legt den Schluß nahe, daß das Kerngebiet dieser Neuerung in den westbaltischen Dialekten zu suchen ist.

Im Litauischen und im Lettischen sind die Nomina qualitatis mit dem Suffix **-umo-* sehr verbreitet. Allmählich haben sie angefangen, die älteren Bildungen auf **-ībā/-ībē* aus dem Kerngebiet der Wortbildungskategorie der Nomina qualitatis zu verdrängen. Jetzt werden Benennungen von Eigenschaften im Litauischen meistens mit dem Suffix *-umas* gebildet, während die Ableitungen auf *-ybė* dazu neigen, emphatische Bedeutung anzunehmen, ebenso wie die entsprechenden Ableitungen mit den erweiterten Suffixen *-enybė* (< *-ena* oder *-enė* + *-ybė*), *-inybė* (< *-inis* + *-ybė*), vgl. *piktýbė*

und *piktenýbė*, *piktinýbė* ‘Unwille, Verbissenheit’. Die Ansätze dieser Entwicklung lassen sich anhand der litauischen Schriftdenkmäler des 16. und 17. Jh. verfolgen: In den niederlitauischen und osthochlitauischen Mundarten herrschten unter den Nomina qualitatis damals noch die Ableitungen mit *-ybė* vor, nur im westhochlitauischen waren die Ableitungen auf *-umas* schon zahlreicher.

Im Westbaltischen wurden Eigenschaftsbezeichnungen mit einem anderen adjektivischen Suffix, **-isko-*, abgeleitet. Im Altpreußischen überwogen solche Bildungen alle anderen Typen der Nomina qualitatis (vgl. *labbisku* (Gůte) III 85_2). Diese Neuerung reicht bis in einzelne (besonders west-) litauische Mundarten und einige germanische Sprachen hinein (vgl. lit. *bernìškė* ‘Kindheit, Jugend’ DP 17x und anord. *bernska* ‘Kindheit’).

Mitunter werden im Litauischen Nomina qualitatis und Nomina actionis abgeleitet mit Suffixen, die aus anderen Adjektivsuffixen entstanden sind, und zwar: **-no-* (vgl. *maž-enà* ‘Minderheit’, *sẽn-ina* ‘Alter’, *nakt-ìnė* ‘Nachtweide’, *mėnes-íena* ‘Mondschein’, *graž-um-éinė*, *graž-um-ýnas* ‘große Schönheit’), **-lo-* (vgl. *núog-alas*, *nuog-ãlis*, *nuog-alė* ‘Nacktheit’, *kart-ẽlis*, *kart-ẽlis*, *kart-ėlẽ* ‘Bitterkeit’), **-u̯o-* (vgl. *sen-óvė* ‘Altertum’, *sen-ýva* ‘Alter’, *sen-ývė* ‘Altertum’).

Einige alte Wortbildungssuffixe haben sich durch Stammvermischung geändert.

Im Litauischen und Lettischen ist neben *-ast(i)s* das Suffix *-astė* entstanden (vgl. lit. *gývastė* und *gývastis* ‘Leben’, lett. *mielaste* ‘Liebe’), in den litauischen Mundarten steht neben *-atis* auch ein *-atė* (vgl. lit. *pìlnatė* und *pìlnatis* ‘Vollmond’).

Die Nomina qualitatis mit der Wortbildungsendung *-is* dürften ursprünglich *-i*-Stämme gewesen sein, späterhin aber haben die meisten im Litauischen die Formen der *-i̯o*-Stämme angenommen, und einzelne sind auch in *-i̯u*-Stämme übergegangen, was zu Ableitungen auf *-ius* geführt hat (vgl. *gẽris* und *gėrius* ‘Wohl’). Ähnlicherweise hat sich ein Übergang *-ė* → *-ia* vollzogen (vgl. *kaltẽ* und *kalčià* ‘Schuld’).

Neben den schon erwähnten Entwicklungen *-yba* → *-ybė*, *-ysta* → *-ystė* sind wegen der hohen Produktivität der *-(i̯)ė*-Stämme im Litauischen die folgenden Suffixe modifiziert worden: *-ima*/*-yma* (eine Variante von *-imas*/*-ymas*) → *-imė*/*-ymė* (vgl. *kiáurymė* und *kiáuryma* ‘Riß, Öffnung’), *-atva* → *-atvė* (vgl. *senãtvė* und *senatvà* ‘Alter’).

Infolge des in gewissen Ableitungssuffixen und Stammsilben zu beobachtenden Konsonantenwechsels *b* : *v* ist neben *senóvė* in den litauischen Mundarten eine Nebenform *senóbė* entstanden (vgl. auch lit. *ankstýbas* und *ankstývas* ‘früh’, preuß. *wirbe* (Seyl) E 314 und lit. *vir̃vė*, lett. *vìrve* ‘Leine’,

22. 855

Seil, Strick'). Ebenfalls einem Konsonantenwechsel ist wohl die Entstehung solcher Ableitungen zuzuschreiben, wie *senómė* 'Altertum' (vgl. *senóvė*, *senúomenė* 'Altertum', weiter auch lit. *stomuõ* : lett. *stãvs* 'Körperlänge', lit. *armuõ* : lat. *arvum* 'Ackerland' u. a.), *sunkẽmė* 'Schwangerschaft' (vgl. *sunkẽnė* 'ds.', weiter auch *ráinas* : *ráimas* 'gestreift'), soweit die Suffixe *-omė*, *-emė* nicht aus dem alten Suffix **-mo-* hervorgegangen sind.

Einen langen Entwicklungsgang haben auch die N o m i n a a t t r i b u t i v a , die größte und differenzierteste Wortbildungskategorie der Denominativa im Litauischen, vollzogen. Für die indogermanische Grundsprache ist kein einziges Suffix rekonstruiert worden, das nur den Nomina attributiva eigen gewesen wäre. In voreinzelsprachlicher Zeit dürften sich wohl nur die Voraussetzungen für das Entstehen einer solchen Wortbildungsklasse entwickelt haben.

Schon ziemlich früh entstanden Ableitungen, die das für die Diminutiva charakteristische Suffix **-k(o)-* enthielten, aber ihrer Bedeutung nach Nomina attributiva waren (vgl. lit. *naujõkas*, aksl. *novakъ*, gr. νέᾱξ 'Neuling'). Ähnliche Bedeutung nahmen auch einige substantivierte Adjektive an.

Es wird angenommen, daß schon in spätindogermanischer Zeit eine Tendenz entstand, mit Hilfe des adjektivischen Suffixes **-no-* gesellschaftliche Termini zu bilden, die einen Hausherrn oder Führer bezeichneten. Daraus haben sich wohl schon auf baltischem Boden Nomina attributiva mit dem Suffix **-ū-no-* entwickelt, vgl. lit. *Perkū́nas* 'Donnergott', *karaliū́nas* 'Königssohn', *didžiū́nas* 'Adliger' und lat. *tribūnus* 'Stammvorsteher', aind. *dámūnas-* 'zu Haus und Hof gehörig; Haushüter, Beschützer', des weiteren lat. *dominus* 'Hausherr', got. *kindins* 'Statthalter' u. ä. Die Ableitungen auf **-ūno-* haben sich offensichtlich im Laufe der Sonderentwicklung des Litauischen besonders stark verbreitet, denn appellativische Bildungen dieses Typs gibt es nicht nur im Lettischen und Altpreußischen, aber sogar in den altlitauischen Schriften des 16. und 17. Jh. nur wenige. Außerdem gibt es im Baltischen noch ähnliche Ableitungen auf **-ou-no-* (eine genaue Entsprechung von slav. *-unъ*, vgl. lit. *gẽležaunės* und *gẽležūnės* 'eine Pferdekrankheit', lett. *pḝrkūns* und *pḝrkauns* 'Donner') und **-u-no-* (vgl. lit. *Nẽmunas*, lett. *deguns* 'Nase').

Dem Baltischen, Slavischen und Italischen gemeinsam sind die Nomina attributiva auf **-ei-no-* (vgl. lit. *žvėríena*, slav. *zvěrina*, lat. *ferina* 'Wildbret'), **-āno-* (vgl. lit. *salakõnas* 'Einwohner von Salakas', *dirvónas*, lett. *druvãns* 'Brachfeld', aksl. *županъ* 'Bezirksverwalter', lat. *īnsulānus* 'Inselbewohner'). Parallelen sind in einzelnen verwandten Sprachen auch aufzuweisen für die entsprechenden baltischen Ableitungen auf **-īno-* (vgl. lit. *kaimýnas* 'Nach-

bar', preuß. Akk. Sg. *kaimīnan* (Nachbar) III 65_{15} und aksl. *sěminъ* 'zum Gesinde Gehöriger, Sklave', lat. *vīcīnus* 'benachbart; Nachbar').

Schon ziemlich früh wurde für die Bildung von Nomina attributiva ein anderes adjektivisches Suffix, **-en-/-on-* (bzw. **-ēn-/-ōn-*), herangezogen. Daraus hat sich nicht nur das im Baltischen kaum belegte Suffix *-uon-* entwickelt (vgl. lit. *žmuõ*, got. *guma*, lat. *homo* 'Mensch'), aber wahrscheinlich auch das Suffix *-ėn-*, mit dem im Litauischen zahlreiche Nomina attributiva gebildet werden, und das im Lettischen und Slavischen Entsprechungen hat (vgl. lit. *brolė́nas*, lett. *brālę̄ns*, slav. **brat(r)ěnъ* 'Sohn des Bruders'). Letzteres Suffix wurde später auch für die Bildung von Diminutiva in Anspruch genommen.

Dem Baltischen, Slavischen und Germanischen gemeinsam ist die Bildung von Nomina attributiva mittels des ursprünglich ebenfalls adjektivischen Suffixes **-i̯o-* (vgl. lit. *bė́ris* und lett. *bēris* 'braunes Pferd', lit. *sū́ris*, preuß. *suris* (Kese) E 688, serb.-kroat. *mlȁđ* < **mold'ъ* 'Neumond', got. *hairdeis* 'Hirt') sowie des daraus entstandenen erweiterten Suffixes **-īt-i̯o-* (vgl. lit. *vókytis*, lett. *vācītis* 'Deutscher', südslav. *golīt'ь* 'nackter, habloser Mensch', ahd. *jungīdi* 'Junges, Tierkind'). Letzteres hat im Baltischen ablautende Varianten **-ei̯t-i̯o*, **-oit-i̯o-*, mit denen ebenfalls Nomina attributiva gebildet werden (vgl. lit. *vókytis* und *vókietis*, lett. *vācītis* und *vācietis* 'Deutscher', lit. *giminiẽtis* und *gimináitis*, lit. *saváitis* und lett. *savietis* 'Verwandter'). Später sind **-īt-i̯o-* und **-oit-i̯o-* in die Wortbildungskategorie der Diminutiva übergegangen.

Als selbständige Kategorie haben sich die Nomina attributiva wahrscheinlich in urbaltischer Zeit entwickelt, als ihr wichtigstes Wortbildungsmittel, das erweiterte Suffix **-inīko-/-ineiko-* (< **-ino-* + **-iko-/-eiko-*), mit einer Variante **-enīko-/-eneiko-* (< **-eno-* + **-iko-/-eiko-*), entstand. Dieses Suffix dürfte eine sehr alte Entlehnung aus dem Urslavischen sein. In den älteren slavischen Sprachen bestand nämlich ein Zusammenhang zwischen den Bildungen auf **-enīko-/-eneiko-* und den passiven Partizipien auf **-eno-* (vgl. aruss. *učenikъ* 'Schüler' : *učenъ* 'gelehrt'), und ein ebensolcher Zusammenhang zwischen einigen Ableitungen auf **-inīko-/-ineiko-* und den Adjektiven mit dem Suffix **-ino-* (vgl. aruss. *grěšьnikъ* 'Sünder' : *grěšьnъ* 'sündhaft'). Im Baltischen dagegen stehen die Ableitungen auf **-inīko-/-ineiko-* (**-enīko-/ -eneiko-*) in keiner klaren Beziehung zu solchen Adjektiven; meistens werden sie von Substantiven abgeleitet, vgl. lit. *laukinỹkas*, alit. *laukeninkas* WP 192, preuß. *laukinikis* (Leman) E 407, lett. *laũcinieks*, *laũcenieks* 'Landmann' : lit. *laũkas*, lett. *laũks*, preuß. *laucks* (Acker) III 105_{10}.

Vom Slavischen unterscheidet sich das Baltische auch durch die kleine Zahl der Nomina attributiva mit dem Suffix **-iko-* (vgl. lit. *šventìkas* 'Priester', preuß. Akk. Pl. *swintickens* (Heiligen) III 133_{8-9}, lett. *melnik̦is* 'schwar-

zes Pferd') und dessen Varianten *-*eiko*- (vgl. lit. *jauneikà* 'jungstes Kind', *júodeikis* 'Schwarzsauer', preuß. *sweykis* (Pflugpfert) E 432), *-*oiko*- (vgl. lit. *júodaikis* 'Schwarzsauer', preuß. Flußname *Stoboix*), -*īko*- (vgl. lit. *laimykas* 'Kobold, guter Hausgeist').

Wenige Ableitungen gibt es im Baltischen auch mit anderen aus *-*ko*-hervorgegangenen Suffixen: *-*ā-ko*-, *-*u-ko*- (vgl. lit. *baltùkas* 'weißes Tier oder Ding', lett. *bẽruks* 'braunes Pferd', preuß. *gaylux* (Hermel) E 661), *-*ū-ko*- (vgl. lit. *apvaliũkas* 'etwas Rundes'), *-*ou-ko*-/-*ō-ko*- (vgl. lit. *žaliaukaĩ*, *žaliuõkė* 'eine Pilzgattung; grüner Frosch', lett. *tę̃vuocis* 'Vater des Ehemannes'). Die ursprünglich diminutivische Bedeutung der Bildungen auf *-*ko*- ist im Baltischen besser erhalten als im Slavischen.

Auf baltischem Boden ist der Prozeß der Substantivierung von Adjektiven (insbesondere von solchen auf *-*no*-) und deren Übertrittes in die Wortbildungskategorie der Nomina attributiva weiter fortgeschritten. Im Litauischen werden die Adjektive auf *-*in̯o*- bei ihrer Substantivierung sehr oft zu Nomina attributiva. Ähnliches ist im Lettischen und Altpreußischen zu beobachten (vgl. lit. *kelmìnė*/*kélminė* und lett. *cel̂mine* 'eine Pilzart', lit. *šóninė* 'Rippenstück' und preuß. *grawyne* (Tranckbret) E 304), dort sind die Ableitungen auf *-*in̯o*- aber nicht im gleichen Umfang vertreten als im Litauischen, wo sie (nach denjenigen auf *-*inīko*-) die zweitgrößte Gruppe der Nomina attributiva bilden.

Im Litauischen gibt es eine gewisse Zahl von Nomina attributiva mit dem neuen Suffix -*inys*(-*ė*), einer Variante von -*inis*(-*ė*) (vgl. *pãkulinis* und *pakulinỹs* 'grobes Gewebe aus Werggarn'). Dieses tritt aber viel häufiger in deverbativen Substantiven auf, besonders in Nomina acti.

Nomina attributiva mit einer älteren Form des Suffixes, *-*ino*-, sind im Baltischen selten (vgl. lit. *stìpinas* 'Radspeiche', preuß. *asvinan* (Kolbmilch) E 694).

Einzelne Ableitungen auf *-*ino*-, *-*in̯o*- dürften Überreste der heteroklitischen Deklination darstellen (vgl. lit. *kirmìs* : *kirmuõ* : *kir̃minas* 'Wurm'; lit. *ožìnis*/*óžinis* 'Südostwind', lett. *āzenis*, *āzinis* 'ds.', *az-aîds* 'Mahlzeit' und aind. *áhar*-/*áhan*- 'Tag, Tageslicht').

In den westbaltischen Sprachen (die für einen beträchtlichen Teil der west- und südlitauischen Mundarten ein Substrat gebildet haben dürften) wurde in großem Umfang das ebenfalls aus *-*ino*- entstandene Suffix -*in-g*- (und dessen Varianten -*an-g*-, -*un-g*-) für die Bildung von Nomina attributiva herangezogen, vgl. preuß. *naunīngs* (Newling) III 87_8, lit. *krìvingis* 'gekrümmter Gegenstand', *žabángai* 'Fallstrick'. Vom Alter solcher Ableitungen zeugen Personen-, Orts- und Gewässernamen in den ehemals von Altpreußen, Kuren und Jatvingen bewohnten Gebieten. Vielleicht ist auch

die Verbreitung der Ableitungen auf *-ing-* im Germanischen (vgl. ahd. *arming* 'armer Mensch') westbaltischem Einfluß zuzuschreiben.

Im Litauischen wird für die Bildung von Nomina attributiva neben **-ei-no-* auch die neuere Variante dieses Suffixes, **ein-i̯o-*, verwendet (vgl. *bulviẽnis* 'Kartoffelkraut', *bulviẽnė* und *bulviẽnis* 'Kartoffelsuppe, Kartoffelbrei').

Eine ablautende Variante von **-ei-no-*, **-ei-ni̯o-* ist **-oi-no-*, **-oi-ni̯o-*, das in allen baltischen Sprachen Nomina attributiva bildet (vgl. lit. *saldaĩnis* 'Süßigkeit', lett. *pirkstaini* 'Handschuh', preuß. *deynayno* (Morgenstern) E 5).

Im Litauischen (besonders im Niederlitauischen) und vielleicht auch im Altpreußischen ist die Verwendung des Suffixes **-e-no-* (ebenfalls aus **-no-*) für Bezeichnungen von Pelzen und Häuten belegt (vgl. lit. *arklenà* 'Pferdehaut', *žándenos* 'Backenbart', preuß. *nognan* < **nõgenan* (Leder) E 498).

Eine neuere Variante dieses Suffixes, **-e-ni̯o-*, ist vor allem dem Lettischen eigen, aber es gibt einige entsprechende Nomina attributiva im Litauischen und, wie es scheint, auch im Altpreußischen (vgl. lit. *mėlẽnės* und lett. *mel̃lenes* 'Blaubeeren', preuß. *warene* (Messingkessel) E 356).

Entsprechende Ableitungen auf **-o-no-* (ablautend zu **-e-no-*) gibt es im Baltischen nur ganz wenig (vgl. lit. *kãmanos* 'Zaumzeug', lett. *kamans* 'dickes Ende eines Balkens').

Neben dem Suffix **-i̯o-* werden im Baltischen für die Bildung von Nomina attributiva auch die daraus hervorgegangenen erweiterten Suffixe **-ā-i̯o-* (vgl. lit. *vasarójas* und lett. *vasarājs* 'Sommergetreide', vielleicht auch preuß. *cassoye* (Messing) E 526), **-ē-i̯o-* (vgl. lit. *prekė́jas* 'Kaufmann'; dieses Suffix ging aber schon sehr früh in die Wortbildungskategorie der Nomina agentis über), **-i-i̯o-* (vgl. lit. *medìjas* 'Jäger' und preuß. *medies* (Jeger) E 696) herangezogen. In den lettischen Mundarten sind auch Adjektive mit diesen Suffixen erhalten (vgl. *miglājs* 'nebelig', *galējs* 'äußerste', *mālijs* 'lehmig').

Einige Suffixe der Nomina attributiva sind entstanden, indem das Suffix **-i̯o-* an andere, aus **-to-* hervorgegangene adjektivische Suffixe angehängt wurde. Neben dem schon erwähnten **-īt-i̯o-* geht vielleicht auch **-āt-i̯o-* (vgl. lit. *ąsõtis* 'Henkelgefäß' zu *ąsótas,-a* 'mit einem Henkel versehen', preuß. *nagotis* (Erintop) E 349, sowie die Diminutiva auf **-ātē*) auf die urbaltische Zeit zurück.

Das Litauische hat des weitern noch Nomina attributiva auf **-ōt-i̯o-* (vgl. *kailinuõtis* 'wer einen guten Pelz trägt' zu *kailinúotas,-a* 'mit einem Pelz bekleidet') und **ēt-i̯o-* (*varškẽtis* 'Käsekuchen, Quarkkuchen' zu *varškė́tas,-a* 'Quark enthaltend').

Für die Bildung von Nomina attributiva und Nomina agentis im Baltischen war die Substantivierung von Adjektiven auf **-lo-* von großer Bedeutung.

Vermutlich auf die urbaltische Zeit geht die Verwendung der Suffixe *-*u-lo*-, *-*u-l̦o*- für Nomina attributiva zurück (vgl. lit. *juõdulis* und *juodulỹs* 'schwarzer Gegenstand, schwarzer Fleck', lit. *bėdùlis* und lett. *bȩ̀dulis* 'Elender, Armer', lit. *bandžiùlis* 'Freund, Kamerad' und preuß. PN *Bandule*).

Im Litauischen (besonders in den westlichen Mundarten) sind neben den Bildungen auf *-*u-l̦o*- auch solche auf *-*ō-l̦o*- verbreitet (vgl. lit. *aukštùlis* 'Gott' und *aukštuõlis*(-*ė*) 'langer Mensch, hoher Gegenstand', *gyvulỹs* und *gyvuolỹs*, *gývolis*/*gyvolỹs* 'Tier'); sie haben Entsprechungen im Altpreußischen (vgl. lit. *Aukštuoliai* und preuß. *Auctoliten*), dem Lettischen sind sie aber fremd.

Mit dem Suffix *-*ē-l̦o*- werden im Litauischen, beinahe ebenso häufig wie Nomina agentis, auch Nomina attributiva gebildet (vgl. *nenáudėlis* 'Taugenichts'). Im Lettischen sind sie äußerst selten (vgl. *ziemēlis* neben *ziemelis* 'Norden, Nordwind'); zahlreich sind dort die entsprechenden Bildungen auf *-*e-l̦o*-, die im Litauischen seltener vorkommen (vgl. lit. *senẽlis* 'Großvater, Alter' und lett. *senele* 'alte Jungfer').

Nur einzelne Belege sind im Litauischen zu finden für Nomina attributiva auf *-*o-lo*-, *-*o-l̦o*- (vgl. *juodalai* 'Unrat, Kehricht', *júodalis* 'gutes dunkles Bier'), *-*i-lo*-, *-*i-l̦o*- und *-*ī-lo*-, *-*ī-l̦o*-, *-*oi-lo*-, *-*oi-l̦o*-, *-*ei-lo*-, *-*ei-l̦o*- (vgl. *barzdilà* und *barzdylà*, *barzdỹlis* 'bärtiger Mensch', *júodilas* 'schwarzer Gegenstand' und *júodilė* 'schwarze Kuh'; *grynáila* 'nicht von Gras bewachsene Wiese' und *gryneilà* 'vereister Weg', *apskritaĩlis* 'runder Gegenstand, rundbäckiger Mensch').

Nur wenig zahlreich sind in den baltischen Sprachen die Nomina attributiva, an deren Bildung die folgenden Suffixe beteiligt sind: *-*ro*- (vgl. lit. *žãbras* 'Pflug', *žãbaras* 'Zweig'), *-*to*- (vgl. lit. *galvõtas* 'schmales Kopftuch' zu *galvótas*,-*a* 'gescheit, klug'; *anýta* 'Schwiegermutter (Mutter des Ehemannes)'; zu den erweiterten Suffixen *-*īt-i̯o*-, *-*āt-i̯o*-, *-*ōt-i̯o*-, *-*ēt-i̯o*- s. oben), *-*u̯o*- (vgl. lit. *daržõvė* 'Gemüse', preuß. *mynsowe* (Schussel) E 364; lit. *gražéiva* 'schöner Mann', *lepáiva* 'verwöhnter Mensch'; *daržũvė* 'Gemüse'), *-*mo*- (vgl. lit. *ar̃damas* 'Spriet, Gaffel', preuß. PN *Algam*).

Die Bedeutung von Nomina attributiva haben auch einzelne Adjektive auf *-*isko*- angenommen. Etwas häufiger werden im Litauischen die entsprechenden Bildungen mit der neueren Variante dieses Suffixes, *-*iskį̯o*-, verwendet. Dagegen sind im Lettischen sowohl Ableitungen auf *-*isko*- als solche auf *-*iskį̯o*- selten (vgl. lit. *výriškas* und alett. *virisku*, lit. *vyrìškis* und lett. *vīrišķis* 'Mann'). Das Auftreten eines ähnlichen Substantivierungsprozesses bei Adjektiven auf *-*isko*- ist auch in einigen slavischen (vgl. lit. *móteriška* und serb. *žȅnskā* 'Weib') und germanischen (vlg. lit. *vyriškas* und ahd.

mennisco ‘Mann’) Sprachen zu beobachten. Im Westbaltischen hat **-isko-* in großem Umfang zur Bildung von Nomina qualitatis gedient.

Im Baltischen und im Slavischen werden Nomina attributiva (ähnlich wie Nomina agentis) des öftern mit Suffixen gebildet, die auf Wurzelerweiterungen zurückgehen:

1. **-g-/-g'-* (vgl. lit. *mẽdž-iaga* ‘Stoff, Material’ und lett. *dard-adze* ‘Regenbogen’, preuß. *witw-ago* (Wasserhůn) E 756, slav. **ostr-oga* ‘scharfer Gegenstand, Sporn’; lit. *nãg-aža* ‘etwas Wertloses, Kleines, Mißlungenes’ und lett. *nag-aža* ‘wer Nägel hat; wer langsam arbeitet, ißt; Spaßvogel’; lit. *pilv-õzas* ‘Dickbauch’ und russ. dial. *sosn-jag* ‘Kiefernwald’);

2. **-s-* (vgl. lit. *galv-õsas* ‘Wölkchen’, poln. *biel-ach* ‘weißer Hase’; lit. *lig-ãšius* ‘kränklicher Mensch’ und slav. **jun-ochъ* ‘Jüngling’, lit. *rag-aĩšis* ‘Weizenschrotbrot’ und preuß. ON *Rag-oysen*).

Auf eine noch ältere Zeit gehen wahrscheinlich die auf diesen Wurzelerweiterungen beruhenden Diminutivsuffixe zurück.

Eine Wurzelerweiterung **-d-* ist wohl in lit. *kreiv-ál-da* ‘krumm gewachsener Baum’ (vgl. *kreiv-ãlis* ‘krumm gewachsener Mensch’) zurückzufinden.

Für die Bildung von Nomina attributiva wurde im Litauischen und Lettischen auch das Suffix der Nomina instrumenti **-tlo-* verwendet. In die Kategorie der Nomina attributiva könnte es aus derjenigen der Nomina agentis übertragen worden sein, da die letzteren im Baltischen viel häufiger mit den aus **-tlo-* entstandenen Suffixen gebildet werden als die Nomina attributiva.

Der Herkunft nach sind hier drei Gruppen von Suffixen zu unterscheiden:

1. solche, die unmittelbar aus **-tlo-* > **-klo-* bzw. aus dessen *o-*, *i̯o-* und *(i̯)ē*-stämmigen Varianten (oft mit Absorbierung eines vorangehenden Stammvokals) entstanden sind, vgl. lit. *tarp-ẽklis* ‘Schlucht, Holzweg’, lett. *jaun-eklis*, lit. *jaun-ìklis(-ė)* ‘Junge’; *kipš-óklis* ‘Teufel’ u. ä.;

2. solche, in denen zwischen die Konsonanten *k* und *l* eine Wurzelerweiterung **-s-* > *-š-* eingeschoben ist, vgl. lit. *juod-ẽk-š-lis(-ė)* ‘etwas Schwarzes, schwarzes Tier usw.’, *man-ìk-š-lis* ‘der Meinige’; *derv-ók-š-lis* ‘harziges Holzscheit, von dem Späne fürs Feueranzünden abgespalten werden’ u. ä.;

3. solche, in denen ein Konsonantenwechsel *l* → *n* eingetreten ist, vgl. lit. *juod-ẽk-š-nis* ‘Schwarzhaariger’ und *juod-ẽk-š-lis*, *derv-ók-š-nis* und *derv-ók-š-lis* ‘harziges Holzscheit, von dem Späne fürs Feueranzünden abgespalten werden’.

Einige Nomina attributiva sind im Litauischen mit dem für Nomina agentis charakteristischen Suffix *-inčius* (< *-in-ti* + *-čius*) gebildet (vgl. *gudriñčius* ‘Schlauberger’).

Auf litauischem Boden entstand infolge der Vermischung der *(i)i̯o-* und *i̯u*-Stämme eine Reihe von neuen Ableitungssuffixen für die Bildung von Nomina attributiva. Auf diesem Wege entwickelte sich aus der Wortbildungsendung *-is*/*-ys*(*-ė*) (< **-i̯o-*) die neue Wortbildungsendung *-ius*(*-ė*), mit der jetzt in großem Umfang Berufsbezeichnungen gebildet werden (vgl. *puõdžius* 'Töpfer', *katìlius* 'Kesselschmied' u. ä.).

Ähnlicherweise änderte sich auch die Form mancher anderer Suffixe: *-ojas* → *-ojus* (vgl. *vasarójas* und *vasarójus* 'Sommergetreide'), *-ijas* → *-ijus* (vgl. *trainìjas* und *trainìjus* 'Hinterarm am Wagen'), *-otis* → *-očius* (vgl. *barzdõtis* und *barzdõčius* 'bärtiger Mensch'), *-uotis* → *-uočius* (vgl. *piniguõtis* und *piniguõčius* 'wer viel Geld hat'), *-lys* → *-lius* (vgl. *kìtlius* 'wer tut wie die anderen'), *-uolis* → *-uolius* (vgl. *kytruõlis* und *kytruõlius* 'Schlauberger'), *-olis*(*-ė*) → *-olius*(*-ė*) (vgl. *kytrõlis* und *kytrõlius* 'Schlauberger'), *-ėlis*(*-ė*) → *-ėlius*(*-ė*) (vgl. *gudrė̃lius* 'Schlauberger'), *-alis*(*-ė*) → *-alius*(*-ė*) (vgl. *nuogãlis* und *nuogãlius* 'nackter Mensch'), *-ylis* → *-ylius* (vgl. *barzdỹlis* und *barzdỹlius* 'bärtiger Mensch').

In den niederlitauischen und einigen westhochlitauischen Mundarten ist durch Einschub eines *n* aus dem alten baltischen Suffix *-inykas*(*-ė*) ein neues *-ininkas* entstanden (vgl. *darbinỹkas* und *darbiniñkas* 'Arbeiter').

Eine Reihe von Nomina attributiva ist im Litauischen mit slavischen Ableitungssuffixen gebildet, und zwar mit *-orius*(*-ė*) (z. B. *dainõrius* 'Sänger'), *-(i)nyčia* (z. B. *blusinýčia* 'wer Flöhe hat') mit den Varianten *-aunyčia*, *-enyčia* (z. B. *juodaunýčia* 'schwarzer Samtband', *juodenyčià* 'Schlampe'), *-uška* (z. B. *baltuška* 'wer weiße Hände hat, Faulenzer'), *-enka* (z. B. *júodenka* 'schwarze Johannisbeere; schwarze Kuh oder Henne usw.'), *-inskis* (z. B. *kiaulìnskis* 'Lümmel, Grobian').

Die N o m i n a l o c i stellen die jüngsten Wortbildungskategorie denominativer Substantive dar. Sie haben sich erst auf litauischem Boden entwickelt, indem die Nomina collectiva mit den Suffixen *-ynas*, *-ynė*, *-iena*, *-ija* und *-ytė* konkretere Bedeutung erwarben und aus der Wurzel **dhē-* 'stellen' die spezialisierten Suffixe *-idė*/*-ydė* (z. B. *arklìdė*/*arklýdė* 'Pferdestall') und *-udė* (z. B. *alùdė* 'Bierkneipe') entstanden.

Zu dieser Entwicklung hat der Einfluß der slavischen Sprachen beigetragen, wo schon in vorschriftlicher Zeit die Suffixe *-ьn'a*, *-ьnica* für die Bildung von Nomina loci benutzt wurden. Unmittelbar aus slav. *-ьnica* ist das Suffix *-inyčia* hervorgegangen, mit dem in den altlitauischen Schriftdenkmälern und in den Mundarten eine ziemliche Menge von Nomina loci belegt ist (z. B. *karvelinýčia* 'Taubenschlag').

Unter slavischem Einfluß werden in einigen litauischen Mundarten Nomina loci (besonders Bezeichnungen von Ställen) mit dem Suffix

-inykas/-ininkas gebildet (vgl. *arklinýkas/arkliniñkas* 'Pferdestall'). Die slavischen Bildungen auf *-ьn'a* dürften auch die Ableitung von Benennungen für Räume mit dem Suffix *-inė* im Litauischen gefördert haben (vgl. lit. *avìnė* und poln. *owczarnia* 'Schafstall'). Dagegen sind die mit *-inė* gebildeten Bezeichnungen für Gefässe wahrscheinlich eine Spielart der Nomina attributiva, die sogar alt sein dürfte (vgl. lit. *drẽvinė* 'Holzgefäß für Talg' und preuß. *drawine* (Bŏte) E 393). Die administrativen Termini mit dem Suffix *-ysta/-ystė* sind Lehnübersetzungen slavischer Ableitungen auf *-(ь)stvo* (vgl. lit. *karalystà/karalýstė* und slav. **korl'evьstvo* 'Königreich'). Sie unterscheiden sich von den gleichbedeutenden Nomina loci auf *-ija* (vgl. *karalijà* 'Königreich'), die bodenständige litauische Ableitungen sind.

Zu Ortsbezeichnungen entwickeln sich mitunter auch Nomina qualitatis, besonders solche mit den Suffixen *-uma* (vgl. *lygumà* 'Ebene'), *-ima/-yma*, *-imė/-ymė* (vgl. *kiáuryma* und *kiáurymė* 'Riß, Öffnung'), sowie Ableitungen mit dem adjektivischen Suffix *-iškė* (z. B. *tėviškė* 'Heimat').

Die Ergebnisse der am obigen Material durchgeführten Untersuchung können folgenderweise zusammengefaßt werden.

Zwei Wortbildungskategorien baltischer Denominativa, die Nomina collectiva und die Diminutiva, sind aus der indogermanischen Grundsprache ererbt. Dagegen gehen die Nomina qualitatis und die Nomina actionis auf eine gemeinsame Kategorie der Abstraktbildungen zurück.

Nachdem in den indogermanischen Sprachen die morphologische Kategorie des Genus femininum entstanden war, kamen auch die Nomina feminina als Wortbildungskategorie zur Entwicklung.

Auf die urbaltische Zeit gehen die Nomina qualitatis sowie die Nomina attributiva zurück. Als Gegenstück zu den Nomina feminina haben sich die Nomina masculina entwickelt.

Die denominativen Nomina loci haben sich als Wortbildungskategorie erst auf litauischem Boden herausgebildet.

MONOGRAFIJOJE „DAIKTAVARDŽIŲ DARYBOS RAIDA. LIETUVIŲ KALBOS VEIKSMAŽODINIAI VEDINIAI“ PASTEBĖTŲ KLAIDŲ ATITAISYMAS*

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
7 p. 2 išn. 8 eil. nuo apačios	Gamilscheg	Gamillscheg
8 p. 5 išn. 1 eil. nuo apačios	danų	olandų
9 p. 2 eil. nuo viršaus	*šilãuogė*	*šìlauogė*
13 p. 16 eil. nuo viršaus	„mirti“	„žudyti“
13 p. 17 eil. nuo viršaus	*cwellan*	*cwelan*
14 p. 16 išn. 3 eil. nuo apačios	Szemerénnyi	Szemerényi
17 p. 23 išn. 3 eil. nuo apačios	Szemerénnyi	Szemerényi
22 p. 6 eil. nuo viršaus	*suvéizdėjo*	*suveizdė́jo*
24 p. 3 eil. nuo viršaus	*pū̃liai*	*pū́liai*
25 p. 11 eil. nuo viršaus	*teth̯oye*	*teth̯aye*
26 p. 11 išn. 3 eil. nuo apačios	*praleiijamas*	*praleijemas*
26 p. 11 išn. 3 eil. nuo apačios	*rediſhcko*	*rediſchko*
26 p. 11 išn. 3 eil. nuo apačios	*pavadinama*	*pawadinama*
26 p. 11 išn. 3 eil. nuo apačios	*legima vacatione*	*legitima vocatione*
26 p. 11 išn. 2 eil. nuo apačios	*remissione*	*remissionem*
32 p. 14 išn. 1 eil. nuo viršaus	1958, 272	1958, 104
33 p. 11 eil. nuo apačios	*(i)ē*	*(i̯)ē*
34 p. 3 eil. nuo viršaus	**-ībė-*	**-ībē-*
36 p. 1 eil. nuo viršaus	*jaučius*	*jáučius*
36 p. 2 eil. nuo viršaus	21	114
36 p. 4 eil. nuo viršaus	*sū̃nui*	*sū́nui*
36 p. 5 eil. nuo viršaus	prabaltų kalbos	rytų baltų kalbų
37 p. 2 eil. nuo apačios	Szemerénnyi	Szemerényi
42 p. 12 eil. nuo apačios	Zubaty	Zubatý
46 p. 14 eil. nuo viršaus	Zubaty	Zubatý
48 p. 12 eil. nuo viršaus	*atgrãžčios*	*atgrą̃žčios*
48 p. 14–15 eil. nuo apačios	Zubaty	Zubatý
49 p. 15 eil. nuo apačios	biurti	bjurti
50 p. 14 eil. nuo viršaus	*pražutùvės* „pražutis“	*pražūtùvės* „pražūtis“
51 p. 17 eil. nuo viršaus	*dyja*	*dýja*
51 p. 17 eil. nuo viršaus	„skuba“	„skubėti“
54 p. 13 eil. nuo viršaus	*amhas-*	*aṁhas-*
54 p. 16 eil. nuo viršaus	*gabhastiș*	*gabhastiḥ*
54 p. 16 eil. nuo viršaus	*pulastiș*	*pulastiḥ*
54 p. 16–17 eil. nuo viršaus	*sarastiș*	*sārastiḥ*

* Už pastabas esu dėkingas recenzentams: habil. dr. Vytautui Vitkauskui (*LKK* 35, 1995, 226–228), dr. Alessandro Parenti (*Ponto-Baltica* 6, 1995, 128–132), prof. Williamui R. Schmalstiegui (*Lituanus* 42(1), 1996, 62–70), prof. Aldonai Paulauskienei (*Baltistica* 31(2), 1996, 261–263), prof. Klausui Steinkei (*ZfSl* 43, 1998, 123–124) ir kitiems kolegoms.

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
54 p. 17 eil. nuo viršaus	*ażagast*	*ařagast*
58 p. 7 eil. nuo viršaus	*tumul-tum*	*tumul-tus*
59 p. 8 eil. nuo viršaus	*drēgnas,-à*	*drégnas,-à*
59 p. 9 eil. nuo apačios	*raoxšna*	*raoxšnā-*
61 p. 8 eil. nuo viršaus	*išeisenien*	*iseisennien*
61 p. 9 eil. nuo viršaus	*powaisenis*	*powaisennis*
61 p. 10 eil. nuo viršaus	(Gewissenis)	(Gewissens)
65 p. 16 eil. nuo viršaus	*išdū́kienia*	*išdūkíenia*
68 p. 17 eil. nuo viršaus	*uşraḥ*	*usraḥ*
68 p. 14 eil. nuo apačios	*uşrā*	*usrā*
72 p. 7, 8 eil. nuo viršaus	*láisvas*	*laĩsvas*
72 p. 10 eil. nuo viršaus	**smardvė*	*smardvė*
75 p. 21 eil. nuo viršaus	archaiškumą	archajiškumą
77 p. 7 eil. nuo viršaus	*rezьba* : *rezь*	*rězьba* : *rězь*
78 p. 12–13 eil. nuo viršaus	*Christionisto* (Christenheit)	*cristionisto* (Kristenheit)
78 p. 71 išn. 2 eil. nuo apačios	veiksmažodžio *reikà*	vardažodžio *reikà*
79 p. 15 eil. nuo viršaus	*biùrastis*	*bjaùrastis*
79 p. 11 eil. nuo apačios	*dóras*	*dōras*
81 p. 11 eil. nuo viršaus	„mintis“	„mirtis“
84 p. 10 eil. nuo viršaus	*įeigà*	*įeiga*
84 p. 6 eil. nuo apačios	*átstogis*	*ātstogis*
89 p. 4–5 eil. nuo apačios	*mõkestis* (*mokẽstis*, *mokestìs*)	*mókestis* (*mõkestis*, *mokẽstis*, *mokestìs*)
89 p. 2 eil. nuo apačios	*mõkesnis* (*mokẽsnis*)	*mókesnis* (*mõkesnis*, *mokẽsnis*)
90 p. 4 eil. nuo apačios	*gniũžtė*	*gniū́žtė*
93 p. 8 eil. nuo viršaus	*plésti*	*plẽsti*
97 p. 10 eil. nuo apačios	*skóbti*	*skõbti*
98 p. 4 eil. nuo viršaus	*skíedra*	*skiedrà*
98 p. 16 eil. nuo apačios	*mẽšlas*	*méšlas*
99 p. 7 eil. nuo apačios	*spjáudalas*	*spjaũdalas*
101 p. 16 eil. nuo viršaus	*pýliava*	*pỹliava*
101 p. 7 eil. nuo apačios	*pavéizdėti*	*paveizdéti*
102 p. 5 eil. nuo viršaus	*duõklė*	*dúoklė*
103 p. 13 eil. nuo apačios	Vlk; *plékti*	Vlk (: *plékti*
104 p. 19 eil. nuo apačios	*grũdas*	*grū́das*
104 p. 18 eil. nuo apačios	*gruõdas*	*grúodas*
104 p. 7 eil. nuo apačios	*panaşa*	*panasa-*
107 p. 18 eil. nuo apačios	*ríekė*	*riekẽ*
107 p. 18 eil. nuo apačios	*šliū́žė*	*šliūžẽ*
108 p. 18 eil. nuo apačios	*įmaišimas*	*įmaišymas*
115 p. 9 eil. nuo viršaus	*sutvérėjas*	*sutvėrėjas*
124 p. 16 eil. nuo viršaus	στρόσις	στρόφις

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
125 p. 19 eil. nuo viršaus	γέην	γέρην
125 p. 24 eil. nuo viršaus	*rėksnỹs*	*rėknỹs*
126 p. 16 eil. nuo viršaus	„neužauga,	„neū̃žauga,
128 p. 4 eil. nuo apačios	*gìltinė*	*giltinė̃/gìltinė*
131 p. 8 eil. nuo apačios	πολίτης	πολί̃της
131 p. 6 eil. nuo apačios	ὁδίτης	ὁδί̃της
132 p. 18 eil. nuo viršaus	*krausóčius*	*kranksočius*
133 p. 14 eil. nuo apačios	nudvėselis	nudvėsėlis
133 p. 17 eil. nuo apačios	*gõvaras*	*govaras*
134 p. 4 eil. nuo viršaus	*dēwaḥ*	*dēvaḥ*
134 p. 6 eil. nuo viršaus	*didėti*	*dideti*
134 p. 16 eil. nuo viršaus	*piēva*	*píeva*
135 p. 10 eil. nuo viršaus	*gimdývė*	*gimdỹvė*
135 p. 11 eil. nuo viršaus	*žindývė*	*žindỹvė*
138 p. 18 eil. nuo viršaus	*raudõnas*	*raudónas*
139 p. 10 eil. nuo apačios	*kiščùkas*	*kiščiùkas*
142 p. 2 eil. nuo viršaus	*naujókas*	*naujõkas*
143 p. 8–9 eil. nuo apačios	*lojininkas*	*lojinykas*
146 p. 7 eil. nuo apačios	S. Dauk, turimas ir dabar žemaičių tarmėje (Kl; Slnt; Yl).	S. Dauk (plg. *žavė́tininkas* Kl; Slnt; Yl).
147 p. 11 eil. nuo viršaus	Zubaty	Zubatý
147 p. 12 eil. nuo apačios	ποτά	ποτᾶ
149 p. 4–5 eil. nuo viršaus	*merū́nas* „mairūnas" JV 40; KlvD 136; Vv; Gl	reikia išbraukti
149 p. 7 eil. nuo viršaus	*plyšū́nas*	*plyšū̃nas*
150 p. 19 eil. nuo apačios	*viršū̃nė*	*viršū́nė*
150 p. 40 išn. 4 eil. nuo apačios	χελύνη	χελῦνη
152 p. 7 eil. nuo viršaus	*hemõn*	*hemõn-*
152 p. 19 eil. nuo apačios	*klabundas*	*klabùndas*
153 p. 5–6 eil. nuo viršaus	*palýda, valdóvas*	*palydà, valdõvas*
153 p. 9 eil. nuo apačios	*ar̃klas*	*árklas*
156 p. 9 eil. nuo apačios	*kerė̃kšla*	*kerė́kšla*
156 p. 9 eil. nuo apačios	*kerė̃kšla*	*kerė́kšla*
159 p. 19 eil. nuo viršaus	*snopulýs(-ė)*	*snopulỹs(-ė̃)*
160 p. 6 eil. nuo viršaus	**nepaeituvas*	*nepaeituvas*
160 p. 8 eil. nuo viršaus	*pakartùvė*	*pakártuvė*
161 p. 6 eil. nuo apačios	*lebeĩda*	*lebéida*
162 p. 19 eil. nuo viršaus	„smaližius"	„smalyžius"
162 p. 20–21 eil. nuo viršaus	*vyliū̃gas*	*viliū̃gas*
163 p. 16 eil. nuo viršaus	„neužauga"	„neū̃žauga"
163 p. 4 eil. nuo apačios	*čiupeĩza*	*čiupéiza*
164 p. 10 eil. nuo viršaus	*veltū́zas*	*veltū̃zas*

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
165 p. 4 eil. nuo viršaus	*kośći*	*kości*
166 p. 16 eil. nuo apačios	arm.	alb.
167 p. 12 eil. nuo viršaus	*nakvìša*	*nakvišà*
168 p. 13 eil. nuo apačios	328	338
169 p. 15 eil. nuo viršaus	*édis*	*ẽdis*
170 p. 6 eil. nuo viršaus	*bẽris*	*béris*
171 p. 4 eil. nuo apačios	*añklas*	*árklas*
172 p. 5 eil. nuo viršaus	ἄρᾱτρον	ἄροτρον
172 p. 5 eil. nuo viršaus	*araur*	*arawr*
172 p. 7 eil. nuo viršaus	*iñklas*	*ìrklas*
173 p. 1 eil. nuo viršaus	*riẽklės*	*rieklės*
173 p. 23 eil. nuo apačios	*juculum*	*jaculum*
173 p. 17 eil. nuo apačios	*añklas*	*árklas*
173 p. 7 išn. 4 eil. nuo apačios	Szemerénnyi	Szemerényi
176 p. 2 eil. nuo viršaus	*salỹklas*	*salýklas*
176 p. 5 eil. nuo viršaus	*salyklà*	*salýkla*
178 p. 18 eil. nuo viršaus	*budìkšlis*	*badìkšlis*
178 p. 6 eil. nuo apačios	**-teu̯l-tou̯*	**-teu̯-/-tou̯-*
179 p. 5 eil. nuo viršaus	δίκειν „metu“	δικεῖν „mesti“
181 p. 13 eil. nuo apačios	*trintav-inni*	*trintaw-inni*
183 p. 15 eil. nuo apačios	*atãspraste*	*atãspraste*
184 p. 11 eil. nuo apačios	*vežẽčios*	*vežẽčios*
186 p. 19 eil. nuo viršaus	ξώνη, ξῶμα	ζώνη, ζῶμα
187 p. 12 išn. 1 eil. nuo viršaus	„vàrtai“	„vartai“
188 p. 20 eil. nuo viršaus	*píesta*	*piestà*
188 p. 14 išn. 2 eil. nuo apačios	ξωστός	ζωστός
189 p. 10 eil. nuo apačios	*grą́žtas*	*grą̃žtas*
190 p. 12–13 eil. nuo viršaus	*dẽglas* „fakelas“ Vkš	reikia išbraukti
191 p. 8 eil. nuo apačios	*bexla*	*ƀexsla*
191 p. 5 eil. nuo apačios	ἐλλά	ἐλλᾶ́
192 p. 17 eil. nuo viršaus	*papuõšalas* Kair; Btg	reikia išbraukti
195 p. 1 eil. nuo viršaus	*-inas, -ina, -yna*	*-inas, -yna*
195 p. 4 eil. nuo viršaus	*atãšlina* „atrama“ Ds	reikia išbraukti
197 p. 3 eil. nuo apačios	Upỹtės	Upýtės
198 p. 14 eil. nuo viršaus	ἰσχύς	ἰσχῦς
198 p. 12 eil. nuo apačios	*dažyvė*	*dažỹvė*
199 p. 19 eil. nuo viršaus	„lanko	„lauko
200 p. 11 eil. nuo viršaus	vašiukas	vąšiukas
202 p. 13 eil. nuo viršaus	*nusodiñtojas*	*nusodìntojas*
203 p. 12 eil. nuo apačios	*preĩkalas*	*preikãlas*
204 p. 13 eil. nuo apačios	*pervarà*	*pérvara/párvara*
206 p. 18 eil. nuo viršaus	ξωστήρ	ζωστήρ
206 p. 6 eil. nuo apačios	U. Dressleris	W. U. Dressleris
207 p. 4 eil. nuo viršaus	*añklas*	*árklas*

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
211 p. 3 eil. nuo viršaus	*augintùvė*	*augtùvė*
211 p. 5 eil. nuo viršaus	„sandėlys“	„sandėlis“
215 p. 3 eil. nuo apačios	*buď*	*búď*
216 p. 14 eil. nuo viršaus	Vgž;	Vyž;
216 p. 13 eil. nuo apačios	*sándėlis* (*sañdėlis, sandėl̃ys*)	*sándėlis*
221 p. 5 eil. nuo viršaus	*kerštva*	*kerštvà*
221 p. 10 eil. nuo viršaus	*bliáuketas*	*bliáuketos*
221 p. 17–18 eil. nuo viršaus	*baudžiavà*	*baũdžiava*
221 p. 14 eil. nuo apačios	*atõstoga*	*atóstoga*
221 p. 11 eil. nuo apačios	*karšatìs*	*kā́ršatis*
222 p. 4 eil. nuo viršaus	*siutìnis*	*siùtinis*
223 p. 6 eil. nuo viršaus	*-estis* (*mõkestis*), *-esnis* (*mõkesnis*)	*-estis* (*mókestis*), *-esnis* (*mókesnis*)
223 p. 9 eil. nuo viršaus	*kupita*	*kùpita*
223 p. 12 eil. nuo viršaus	*skíedra*	*skiedrà*
223 p. 14 eil. nuo viršaus	*bėralis*	*bėrãlis*
223 p. 19 eil. nuo viršaus	*duõklė*	*dúoklė*
225 p. 12 eil. nuo viršaus	*skólinti*	*skõlinti*
225 p. 13 eil. nuo apačios	*šaukolà*	*šaukóla*
226 p. 2 eil. nuo viršaus	*plẽpata*	*plẽpeta*
226 p. 5 eil. nuo viršaus	*spárva*	*sparvà*
227 p. 17 eil. nuo viršaus	*lebeĩda*	*lebéida*
227 p. 12 eil. nuo apačios	*čiupeĩza*	*čiupéiza*
227 p. 11 eil. nuo apačios	*-ūza*	*-(i)ūza*
227 p. 10 eil. nuo apačios	*vepska*	*vepskà*
227 p. 5 eil. nuo apačios	*nakvìša*	*nakvišà*
228 p. 12 eil. nuo viršaus	*krausóčius*	*kranksočius*
228 p. 20 eil. nuo viršaus	*veltū́zas*	*veltū̃zas*
228 p. 17 eil. nuo apačios	*augiñtinis*	*augìntinis*
228 p. 15 eil. nuo apačios	*dalyva*	*dalyvà*
228 p. 8 eil. nuo apačios	*pakarùkla*	*pakaruklà*
229 p. 6 eil. nuo viršaus	*ar̃klas*	*árklas*
229 p. 11 eil. nuo viršaus	*turẽkla*	*turėkla*
229 p. 2 eil. nuo apačios	*braukẽtas*	*brukẽtas*
230 p. 19 eil. nuo viršaus	*badikšlis*	*badìkšlis*
230 p. 20 eil. nuo viršaus	*badikšlė*	*badìkšlė*
230 p. 22 eil. nuo viršaus	*svaidykštė*	*svaidỹkštė*
230 p. 7 eil. nuo apačios	*stūmikas*	*stūmìkas*
230 p. 3–4 eil. nuo apačios	*-tojas (sakytojas*	*-tojas/-tojis (pasakytojis*
231 p. 4 eil. nuo viršaus	*lipỹnė*	*lipỹnės*
231 p. 4 eil. nuo viršaus	*kedaĩnis*	*kedaĩniai*
231 p. 16 eil. nuo apačios	*sedẽklė*	*sėdẽklė*
231 p. 16 eil. nuo apačios	*-tuvas*	*-tuva*

Puslapis, išnaša, eilutė	Išspausdinta	Turi būti
231 p. 4 eil. nuo apačios	*sedelės*	*sėdelės*
231 p. 3 eil. nuo apačios	**-uo-*	**-u̯o-*
233 p. 7 eil. nuo viršaus	Linguistique,	Linguistique de Paris,
233 p. 4 eil. nuo apačios	1977	1977–1991.
234 p. 17 eil. nuo viršaus	etimologinis	etimologijos
234 p. 16 eil. nuo apačios	Tùrmantas	Tur̃mantas
237 p. 12, 15 eil. nuo viršaus	D r e s s l e r U.	D r e s s l e r W. U.
238 p. 19 eil. nuo apačios	G a m i l s c h e g	G a m i l l s c h e g
240 p. 14 eil. nuo viršaus	„Chuisel“	„Chisel“
241 p. 2–3 eil. nuo apačios	priederančios	priderančios
245 p. 3 eil. nuo viršaus	Žemaitische	žemaitischen
246 p. 13 eil. nuo apačios	S t u r t e r v a n t	S t u r t e v a n t
246 p. 8, 6, 4 eil. nuo apačios	S z e m e r é n n y i	S z e m e r é n y i
248 p. 21 eil. nuo apačios	Z u b a t y	Z u b a t ý
286 p. 17 eil. nuo viršaus	*derỹbos*	*derýbos*
286 p. 10 eil. nuo apačios	*karšatìs*	*káršatis*
287 p. 14 eil. nuo apačios	*mõkestis*	*mókestis*
287 p. 13 eil. nuo apačios	*mõkesnis*	*mókesnis*
287 p. 2 eil. nuo apačios	*nešliavà*	*nẽšliava*
288 p. 19 eil. nuo apačios	*burzdóklis*	*burzdõklis*
289 p. 15 eil. nuo apačios	*skólinti*	*skõlinti*
290 p. 14 eil. nuo viršaus	*-ъsь*	*-ъсь*
290 p. 15 eil. nuo viršaus	**mъnъsь*	**mъnъсь*
290 p. 16 eil. nuo apačios	*mušeĩka*	*mušéika*
290 p. 8–9 eil. nuo apačios	*pẽrėjūnas*	*pérėjūnas*
291 p. 10 eil. nuo viršaus	*lebedà*	*lẽbeda*
291 p. 5 eil. nuo apačios	*veltúzas*	*veltū̃zas*
291 p. 1 eil. nuo apačios	**-to-*	**-t-*
292 p. 19 eil. nuo viršaus	*ar̃klas̀*	*árklas*
292 p. 17 eil. nuo apačios	*pinaklis*	*pinãklis*
292 p. 14 eil. nuo apačios	*adîkls*	*adîklis*
293 p. 5 eil. nuo viršaus	*malūnas*	*malū̃nas*
293 p. 15 eil. nuo apačios	*ėdùkas*	*ėdùkės*
294 p. 5 eil. nuo viršaus	*landýnė*	*landỹnė*
294 p. 12 eil. nuo viršaus	*sóstas/sostà*	*sóstas/sósta*

Ambrazas, Saulius

Am36 Daiktavardžių darybos raida / Saulius Ambrazas; Lietuvių kalbos institutas. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų l-kla, 1993– .
[T.]2: Lietuvių kalbos vardažodiniai vediniai. – Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst., 2000. – 352 p. – Santr. vok. – Bibliogr.: 211–234 p. – R-klės: p. 235–325. – ISBN 5-420-01460-2.

Šis darbas – tai 1993 m. pasirodžiusios monografijos „Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai" tąsa. Čia nagrinėjamos septynios lietuvių kalbos vardažodinių daiktavardžių darybos kategorijos: ypatybių, kuopinių, vardažodinių vietos, moteriškosios bei vyriškosios lyties asmenų ir gyvūnų, ypatybės turėtojų pavadinimai ir deminutyvai. Siekiama nustatyti, kurios darybos kategorijos paveldėtos iš ide. prokalbės, o kurios susidarė vėliau baltų kalbose ar pačioje lietuvių kalboje, kaip kito jas sudarantys darybos tipai.

UDK 808.82-5

Saulius Ambrazas

Daiktavardžių darybos raida II

LIETUVIŲ KALBOS VARDAŽODINIAI VEDINIAI

Redaktorės: Marija Treigienė,
Agota Sriubienė,
Rita Vinslovaitė (vokiško teksto)
Dailininkė Stanislava Autukienė
Meninis redaktorius Albertas Broga
Techninė redaktorė Elvyra Volkienė
Korektorės: Danguolė Baliukynienė, Laima Balaikienė

2000 08 04. 25,2 apsk. leid. l. Tiražas 500 egz. Užsakymas 855
Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, L. Asanavičiūtės g. 23, LT-2050 Vilnius. Spausdino „Spindulio" spaustuvė, Gedimino g. 10, LT-3000 Kaunas